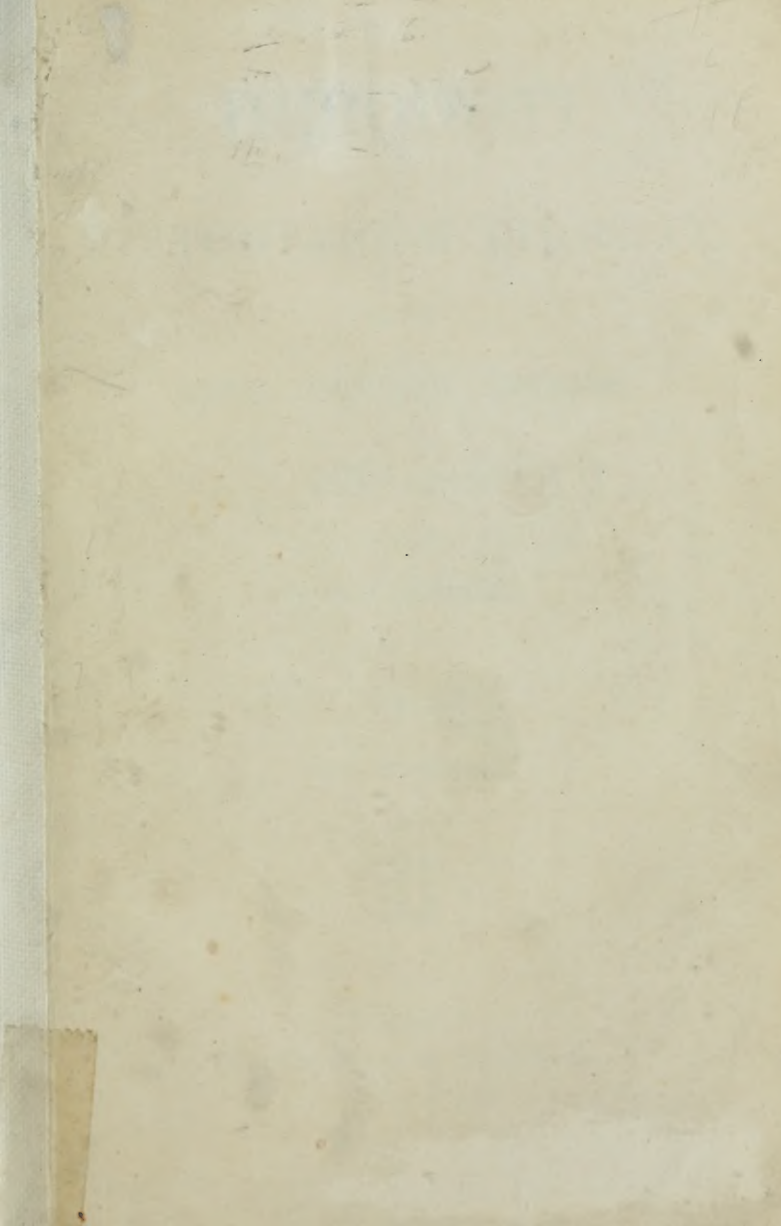

3 1761 06889802 2

Handwritten text and symbols on the left edge of the page, including a curved line and a small rectangular mark.

HERODOTI

HISTORIARUM LIBRI IX.

EDIDIT

HENR. RUDOLPH. DIETSCH.

EDITIO ALTERA.

CURAVIT

H. KALLENBERG.

VOL. I.

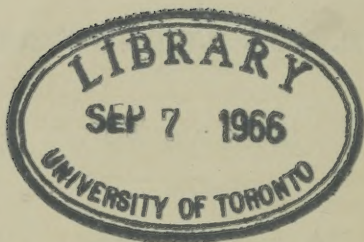
EDITIO STEREOTYPA.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCIV.

1120777

Praefatio.

Ne uberius praefando spatium mihi datum transgrediar, hoc loco praeter notabiles quasdam emendationes et veterum hominum et recentiorum praecipue quibus in rebus ab Steinii editionibus discesserim afferre satis habeo, praesertim cum quid de codicibus Herodoti sentiam alio loco propediem sim expositurus. Priusquam autem ad enumerandos singulos locos transeam, paucis complectar quae ad dialectum pertinent. 1) de consonantibus. Aspiratam, quam in ἔφεδρος (V 41) libri exhibent, retinendam censeo; nam huius vocis causa eadem esse mihi videtur quae vocis ἔφορος. — Παρρησός duplici σ scribendum esse censeo ut Ἀλικαρρησός, Ταρτησός, ceteras voces in -ησος, quas Stein quoque geminata consonanti scripsit; qua de causa etiam Κορησῶ (V 100), quod Dietsch libros (r)sv secutus recepit, non cum Steinio in Κορησῶ mutavi. Contra Μυλασεός (V 121) simplici σ cum Dietschio scripsi, quo in nomine Stein libros secutus geminatam litteram admisit; conf. Μύλασα, Πήδασα, Πηδασεύς. — 2) de vocalibus. IV 148 cum Dietschio et Bredovio Παρωρεήτας edidi (conf. VIII 73); in libro quarto scriba syllaba -τας sequente in formam vulgarem aberravit. Alia est causa vocis τιάρης, in qua et α et η admittendum esse censeo (conf. Krueg. ad I 132). Utrum autem Νύσην an Νύσαν (vel Νύσαν) sit scribendum (II 146, III 97), discerni non potest; sed cum Herodotum alteram utram formam usurpasse verisimile sit, η praetuli, spectans Hom. hym. in Bacch. 8. — Ὠρείθυιαν VII 189 (bis) Rsv, Dietsch; Stein -υήν; in nomine urbis Phocaeae, in quo Stein libros secutus tum α, tum η posuit, Dietsch recte, ut opinor, α solum admisit (conf. Bred.

p. 130); item V 43 Ἡράκλειαν (ABC d) scripsit, quo loco Stein lectione ceterorum librorum recepta adnotavit „fortasse Ἡρακλέην γῆν“. Formam Μηδείην I 2, quamvis dubitanter, libros secutus cum Steinio recepi. — V 111 ὀπέων Dindorf, Dietsch; ὀπάων libri, Stein. — Φωκαιεύς Dietsch Bredovio auctore constanter scripsit. I 163—167 omnes libri αι habent; I 152, VI 8—17 Φωκαεύς extat, nisi quod nonnulli in Φωκεύς aberraverunt; Stein utramque formam admisit. — θῶμα, θωμάζω etc. Dindorf (p. XXXVII). Ex codicibus diiudicari non potest utrum ω an ων Herodoti sit, nisi quod multis locis ABR vel ABCR ω habent, Pz soli ων, quorum z nullius est momenti, in P autem multa ad dialectum pertinentia de industria correctae sunt. Maxime autem ut ω scribam adducor, cum videam ων formis θωῶμα etc. remotis in Herodoti libris non inveniri, nisi ex crasi ortum (ἐμειωντοῦ, σεωντοῦ, ἐωντοῦ, ὄντος, τώντος). Etiam Stein in editione quinta θῶμα etc. recepit. — VIII 28 κεινούς Rsv, Dietsch; ceteri libri, quos Stein secutus est, in formam homericam κενεούς aberraverunt. Item IV 123 κενεωμένον, quod Dietsch auctore Dindorfio restituit, intactum reliqui; κενεωμένον libri, Stein. — I 188 ἡμίονοι sv, Dietsch (conf. Bred. p. 156); ἡμίονοιαι cet. libri, Stein. — III 52 στοιῆσι (sic Rsv, στολῆσι C; στοῆσι cet. libri, Stein) recte mea sententia Dietsch recepit; nam formae atticae ex στο-ία, πο-ία (ποίη omnes libri Herodoti habent, conf. Bred. p. 161) natae sunt. Sed pro χλόην IV 34, cuius vocis alia est origo, χλοίην, ut Bredovius vult, non est scribendum. — Ἰθὺς Dindorf, Dietsch et ι et ν libros secutus Stein admisit. Idem in voce Ἀμπρακιώτης η praeter ω admisit; non recte, ut opinor. Nam IX 28 librarii in -ητέων aberraverunt, quod Ποτιδαϊητέων, Λεπρητέων antecedunt. Similiter res se habet IX 31, antecedentibus Τεγεήτας, Λεπρηήτας; ceterum priore loco Rsv ω servaverunt. — VIII 37 et 39 Προνηλής (sic R, -οιῆς sz, -αῆς cet. libri, Stein) ut I 92; in libro VIII -αῆς ex sequenti Ἀθηναῆς ortum videtur. — V 54 Μεμνόνιον (rsv; -ειον cet. libri, Stein) ut V 53 (ει P corr. dz), VII 151 (ει Pdz). — στρατιῆ recepi pro στρατηῆ Steinium secutus III 56; VII 7, 38, 174, Steinio

non probante III 3 (-*ήην* Rsv antecedente βασιληήν), IV 83 (-*είην* C, στρατιήν cett.), IV 84 (στρατιῆς ABCd, -*ήης* cett.). Conf. Krueg. ad Thuc. I 3, Kock ad Arist. equ. 587. — V 83 *ίροεργία* (*ίροργία* ABC; *ίρουργία* cet. libri, Stein). — Dindorf, quem Abicht secutus est, *πλώειν* etc. constanter scripsit. Extant hae formae: *πλώειν* IV 156; *περιπλώειν* IV 43. 44; *ἐκ-*, *κατα-*, *ἀναπλώουσι* II 93; *ἀνα-* et *ἐκπλώοντες* II 93; *περιπλώοντες* IV 42; *ἀναπλώοντι* II 97; *διεκπλώοντα* VII 147. Contra vide apud Bredovium (p. 172) locos fere innumerabiles, in quibus formae praesentis et imperfecti verbi *πλέειν* leguntur: iam intelleges quam audacter illi egerint. Immo formas *πλώειν* etc. plane delere non dubitavi; leguntur enim duobus inprimis locis, IV 42—44 et II 93—97, quibus accedunt singuli IV 156 et VII 147. At IV 156 *πλώσαντες* antecedit. — 3) de elisione et crasi. I 5 sv fortasse recte τῷ αὐτῷ; confer I 36, 171; II 127; III 97; IV 62; VI 58. — IV 198 τὰ αὐτὰ μέτρα (Rsv) recepi; conf. VII 23, ubi in R ταῦτα extat, et IV 114. — De elisione conf. quae in progr. Gymn. Fried.-Werd. Berlin 1884 p. 17 seq. exposui. — 4) de nominibus. VI 101 *Κυνέω* Dietsch auctore Bredovio scripsit; quod libri habent, *Κυνέου* (Stein), ex antecedenti *Ἀλκιμάχου* ortum videtur. — In accusativo singularis primae declinationis εα constanter scripsi in his nominibus plerumque persicis: *Ἀλυάττης*, *Κανδαύλης*, *Δηϊόκης*, *Καμβύσης*, *Γηρωδῆς*, *Ἵορότης*, *Σανδώκης*, *Φαρνούχης*, *Ἵοτάνης*, *Μιτροβάτης*, *Ἰράξης*. Contra ην solum admisi in his: *Γύγης*, *Ἀρισταγόρης*, *Ἐπιάλτης*, *Εὐρυβιάδης*, *Λεωνίδης*, *Πέρσης*, *Ξέρξης*, *Ἀκινάκης*, *δεσπότης*; res valde est dubia in *Λευτυχίδης*, *Ἰποκλειδῆς*, *Μιλτιάδης*, *Λυσαγόρης*, *Στησαγόρης*, *Ἵορέστης*. — *Εἰλωτων* constanter scripsi; nam reliquis in casibus variis lectionibus non adnotatis legitur *εἴλωτα* (VII 229), *εἴλωτες* (IX 80, 85), *εἴλωτας* (VI 81, VIII 25, IX 80). In genetivo pluralis autem permutatio facillime orta est, praesertim cum duobus locis ex tribus in quibus -*έων* in omnibus libris extat (VI 58, 75) *Σπαρτιητέων* non procul absit. — *Μίνω* III 122 (Rsv; *Μίνωος* cet. libri, Stein); conf. I 171 (2), 173. — Omnium adiectivorum genetivum pluralis in genere feminino in *έων* ab Herodoto formatum esse

Bredovius Steinio approbante contendit (p. 223). Sed omnibus libris consentientibus legitur ἀμφοτέρων (II 17); ἐτέρων (II 137, IV 101), ὑμετέρων (IV 114), σφετέρων (VI 15, VII 118, IX 106), ὄσων (VIII 98), ὀλίγων (VIII 16, IX 45). Eadem ratione genitivus participiorum in -ος desinentium in feminino genere formatus est, ab eaque formatione in libris non aberratum est nisi genitivus substantivi alicuius in -έων formatus proxime antecedit aut sequitur: εἰλευμένων II 76, συγκατημένων III 68, οἰκημένων I 151, οἰκομένων III 107, (III 106, 114?), τετμημένων IV 136, γενομένων VII 235, εἰρημένων VIII 49, γενομένων II 137 (P^tRsv, τασσομένων P^m reliqui). Porro φυλασσομένων ὁδῶν I 123 in omnibus libris, V 35 in libro d solo extat; ταρασσομένων VIII 16 ABd (cett. -έων, sequitur περιπιπτουσέων), ἀρπαξομένων I 4 Rbd (cett. -έων, antecedente bis ἀρπασθευσέων), μαχομένων II 76 (-έων Pz, μελαινέων), ἀνατριβομένων III 113 ABz (cett. -έων, οὐρέων), ἀλισκομένων V 124 Prsz (cett. -έων, antecedit Αἰολέων, sequitur πολίων), γνωμέων προκειμενέων VII 16 α' bis AB (cett. -μένων), ἐπικειμένων VII 185 (Pd -έων), πειθομένων V 18 s (cett. -έων) Videmus igitur -μένων compluribus locis variis lectionibus non adnotatis legi, -μενέων aut nusquam aut, si lectionem libri d V 35 omittimus, uno loco in omnibus libris. Praeterea libri variant in his adiectivis: μεγάλων VI 46 (-έων PRv, non s; ἔουσέων), ἐκείνων IV 111 Rs (-έων cett.), ἀλλήλων IV 113 Rs (-έων cett.), VI 111 sz (-έων cett.); at ἀλληλέων in omnibus libris VI 12; ὀκοσέων ἡμερέων V 50; ἀλλέων ἡμερέων IV 182 (ἀλέων R), IV 184 bis (ἄλλων Rs posteriore loco); ἀλλέων παιγνιέων I 94 (ἀλέων ds, ἄλλων qz); at ἄλλων I 133, VII 191, IX 115 (I 170?). Porro legitur: ἐσχατέων χωρέων VIII 47, τοιουτέων προκειμενέων (sic AB) γνωμέων VII 16 α (τουτέων PRsz); τοσουτέων VII 187. Ceterum ut cognoscatur quam facile scribae falsa analogia inducti erraverint, hunc locum totum ante oculos ponam: ἀνδρῶν (ἀνδρέων z) δὲ ἔουσέων τοσουτέων μυριάδων (μυριαδέων Cdz). Hactenus Dindorfium (p. XVII) secutus sum; sed quod homo doctus etiam genitivum pluralis adiectivorum in -ιος desinentium in feminino genere eodem modo formatum

esse contendit, studio analogiae, quod nimis amplexus est, longius ductus videtur. Conspirant enim libri in his adiectivis saepius in terminatione *-έων*: *ὀδῶν δημοσιέων* VI 57, *κουριδιέων γυναικῶν* VI 138 (*-ίων* PRsz), *Θηβέων τῶν Αἰγυπτιέων* II 55 (*-ίων* z, Eust.), *λεχθεισέων γνωμέων ἀντιέων* VII 10 α, *χυτρίδων ἐπιχωριέων* V 88 (*-ίων* rsvz, Athen.), *τετρακοσιέων* VII 190, *ἑουσέων ἐπὶ καὶ διημοσιέων* (*ίων* R [sv]z) καὶ *χιλιέων* VII 184, *τουτέων* (τούτων R[sv]bdz) τῶν ἀπασέων ἡμερέων . . . ἑουσέων πεντήκοντα καὶ διημοσιέων καὶ ἑξακισχιλίων (*-έων* A) καὶ *δισμυρίων* (*-έων* A) I 32. Quae cum ita sint, in his adiectivis quod res poscere videtur, terminationem *-ίων* ponere adhuc non ausus sum. *Τουτέων* denique an *τούτων* scribendum sit, plane est incertum; sed quamquam illud saepius in libris legitur, tamen, quod ex falsa analogia formae *αὐτέων* formatum videtur, *τούτων* a Dietschio receptum intactum reliqui. — 5) de verbis. In plusquamperfecto augmentum *ε* quibus locis in libris omissum est adieci; neque enim *ε* deest una forma *τετελεντήηε* (I 165) excepta nisi in compositis, in quibus *ε* et ultima vocalis praepositionis facile permutari potuerunt. In aoristo I activi Herodotus exceptis eis verbis quae augmentum plane repudiant semper augmentum videtur adhibuisse; nam I 125, quo loco *συνάλλισε* extat, librorum lectio corrupta videtur et formam *ἀπείλησε*, quae VI 37 in omnibus codicibus legitur, ex antecedenti *ἀπείληε* ortam esse verisimile est. Nescio an pro *ἔψατο* quoque, quae forma I 19 antecedente *ἔφθη*, sequente *ἀφθεις* legitur, *ἦψατο* scribendum sit. — *Ἐσθημένος*, quod III 129 omnes codices habent, etiam VI 112, libros R(sv)z secutus cum Dietschio recepi; nam in libris alterius stirpis similiter in verbo *ἐργάζεσθαι* nonnullis locis in *η* aberratum est. His duobis in verbis digamma augmento videtur obstilisse; *ἐργάζατο* etiam in titulis ionicis extat (Erman, Curt. Stud. V p. 307). — *Ἠπίγυτο*, quod sine ulla variatione VI 28, 43; VII 192; VIII 18; IX 12 legitur, etiam IV 98 et 135 (Rsv), IV 134 (*η* Rsv, *η* C) Dietsch recte, ut opinor, edidit. In verbo *ὀρμέω*, in quo ab Herodoto nusquam augmentum positum esse Stein in editione quinta contendit, id in aoristo activi et in

plusquamperfecto passivi, quibus in temporibus nusquam fere libri inter se discrepant, admisi. — *Κάτισε* I 88 (R[sv]dz; *κάτεισε* vel *κατεισε* cett.) et IV 79 (s, *κάτεισε* Rv, *ἐκάτισε* cett.) cum Dietschio recepti; conf. I 89 *κάτισον*. Ab aoristo *εἶσα* est derivandum *εἶσε* III 61 et *ὑπέισας* III 126, VI 103. — VIII 144 ex libris ABC *ἐμπερημένα* (cet. libri *-σμένα*) edidi; verborum *πιμπλάναι* et *πιμπράναι* aoristi constanter consonanti σ formati sunt, perfectum hoc loco solo legitur, cum proxime extet *κεχωσμένα*. Quidni Herodotus horum verborum aoristos et perfecta passivi eodem modo formaverit ac verborum *ἐλαύνω*, *παύω*, *κληίω*, quorum in aoristis σ admisit, in perfecto omisit? Eadem est causa verbi *ζώννυμι*; nam VII 69 in Rsvz extat *ὑπεξωσμένοι*, in cett. *ὑπεξωμένοι*; contra II 85 *ὑπεξωμένα* Rd, *ὑπεξωόμεναι* s, *ἐπεξωόμενοι* P, *ἐπεξωσμένοι* cett. et post pauca *ἐπεξώόμενοι* R, *-ωόμενοι* sv, *-ωμένοι* d, *-ώόμενοι* P, *-ωσμένοι* cett. — III 98 *ἐνδύνουσι* (Rs), *-έουσι* cet. libri, Stein; cum verbum *δυνέω* neque in aliis scriptoribus neque alio Herodoteorum librorum loco (conf. Bred. p. 362) occurrat, illam formam levitate scribae, decepti formis quae antecedunt *οἰκέουσι* (bis), *αἰρέουσι*, *φορέουσι* ortam esse apparet. V 93 in vitis libris *ἐπεμαρτύροντο* pro *-έοντο* a Dietschio est scriptum (Bred. p. 363, Cob. V. L. p. 419). Etiam Stein, qui lectionem codicum retinuit, eam non carere suspitione censet (praef. p. LXVIII). Contra *διαβυνέονται* IV 71, quod et in omnibus libris extat et apud alios scriptores invenitur, non est quod damnemus. — *Δεῖ* et *δεῖν* constanter scripsi (*δέει* III 127, VIII 68 α, 143 in codicibus occurrit, contra *δεῖ* undequinquages, *δεῖν* ter; VIII 65 *δεῖ* Rs, *δέον* dz, *δέειν* cett. Utrum *ἔδεε* an *ἔδει* Herodotus scripserit, discerni non potest; legitur *ἔδεε* quindecies, *ἔδει* septies, IV 79 *ἔδει* ABd *ἔδεε* cett. Praeterea contractionem in *ει* admisi in imperativis *θάρασει* (I 9, 120; III 85; IX 76), *ώθει* III 78, *χώρει* V 72, *βοήθει* VII 157, 159, *δυσθύμει* VIII 100 (conf. Spreer et Merzdorf), in formis *ἔκειτο* (*κείσθω*, *πρόσκειμαι*, *κείσθαι*, at *κείται*), *μνείται* (VIII 65). — Contractionem vocalium *εο* in *ου* excepto *δέους*

(I 85), cuius loco quid sit ponendum, non exploratum est, non admittendum putavi; Stein libros secutus *ἔξανδραποδιούμενοι* I 66 et *νομιούμεν* II 17 retinuit. — In verbis in *-άω*, de quarum formatione num unquam certi quid statui possit magnopere dubito, quae Stein (ed. V p. LIX) proposuit, secutus sum, nisi quod in singulis formis verborum *εἰρωτάω*, *ὄράω*, *φοιτάω*, quas enumerare nihil attinet, lectiones aliorum librorum recepi. — IV 191 *νομῶσι* Rsv; *νομόσι* cet. libri, Stein. — *Ἐδικαίεν*, quam formam Stein I 100 ex plerisque libris recepit (A solus *ἔδικαίου* habet), reiciendum esse puto; legitur enim *ἔδικαίου* in omnibus libris III 19 et VIII 126, in ABR III 52 et 148 (cet. libri *-εν*), in *-εν* aberraverunt III 118 C solus et IV 154 sz; his accedunt *ἠξίον* III 42, *ἔδηλον* VIII 50. Contra *οο* et in *ου* et in *εν* contractum esse concedendum est. *Ἄνδρευμένω*, quod legitur I 123 in omnibus libris, fortasse rectius cum Abichtio in *ἀνδρουμένω* est mutandum. — Constanter scripsi ut Abicht *τιθεῖ* et *διδοῖ*. Legitur enim *τιθεῖ* in omnibus libris I 113, 133; V 95, VII 35; uno tantum loco (IV 73) in compluribus libris *τίθησι* extat: „καὶ τῷ νεκρῷ ἀπάντων παραπλησίως παρατίθησι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι.“ At quae in Rsv inveniuntur (*πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοισι*) nonne Herodoti consuetudini magis respondent? Ceterum Stein VI 62, cum formam *ἀπίησι*, quae extat in ABCd, reicit, eam quam solet religionem non probat. Item *διδοῖ* II 154 (bis) et VIII 24, quibus locis omnes libri *δίδωσι* habent, et II 2, ubi *διδοῖ* in Rsvdz, *δίδωσι* in reliquis extat, cum Abichtio restitui, quae forma, nisi fallor, septuagies sine ulla discrepantia legitur. *Ἰεῖ* denique in praesenti pro *ἴει* et *εἰρέσθαι* pro *εἴρεσθαι* scribendum esse Cobet (Mnem. XI ad Her. I, 6 et 19) docuit.

LIBER I.

1. τῆ τε ἄλλῃ cod. Par. 1405, Schaefer; in cet. libris γόρη adiectum est. — τὴν Ἰνάχον incl. Valck., Reiz, Krueg. — 3. οὐδὲ γὰρ Schaefer, οὔτε γὰρ libri. — 4. ἀρπασθεισέων incl. Cob. — ἔθνεα ante βάρβαρα incl. Stein. — 5. ἐπεὶ δὲ ἔμαθε, Krueg. ἐπέιτε . . . αἰδεομένην (P^m). — αὐτῶν σμικρὰ; ACP, Stein σμικρὰ αὐτῶν. — Συρίων Bred., Σύρων libri; τε post Συρίων Stein ex Dionysio adiecit. — 7. οἱ ante Ἑλληνες incl. Herw. — 8. ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας; A¹CP, Stein ὁ δ' ἀμβώσας; A² ὁ δ' ἀμβώσας μέγα, fortasse recte; conf. III 38, VII 18. — 9. μετὰ δ' ἑμέ; legendum videtur aut μετὰ δέ με aut μετὰ δὲ ἑμέ. -- ἀνοιγμένης suspic. Krueg. pro ἀνοιγομένης. — 11. ἀλλ' ὥρα; Cob. γὰρ adiecit. — 12. ὑπεκδὺς Sauppe, ὑπεσδὺς (ὑπειδὺς) libri. — τοῦ καὶ Ἀρχιλόχου usque ad ἐπεμνήσθη incl. Wessel. — 13. initio Krueg. suspic. ἔσχε τε; an δέ τε? — ἦν μὲν δῆ; A¹C¹Ppr., Stein in ed. crit. δῆ om. — 15. τοῦ post τοῦ Γύγιου Stein desiderat. — οὗτος δέ; Ppr., Krueg. οὗτος δῆ. — 18. initio Dobree, Krueg., Herw. ἐπ' ἔτι ἐνδεκα. — quod ante οὗτος γὰρ in libris extat Σαδνάτης delevit Schweigh., retinuit Stein; Gomperz verba ὁ καὶ ἐσβάλλον usque ad συνάρας et τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἔξ damnat. — 21. ἀπόστολος ἐς τὴν Μ. ἦν; Valck., Dietsch ἦτε pro ἦν. — 24. ἀπειληθέντα δέ, Stein ἀπ. δῆ. — κατεργάσασθαι P; κατεργάσασθαι cet. libri, Stein. — 27. Gomperz ἀρᾶσθαι ex C²P^t pro ἀρώμενοι delete εὔχεσθαι recipiendum iubet, de coniecturis aliorum vide Baehr. — 28. εἰσὶ δὲ usque ad Πάμφυλοι Stein incl. — 29. καὶ προσεπικτ. Κ. Α. Stein incl., προσεπικτημένον Krueg. suspic. — κατὰ ante θεωρίην Naber incl. — 30. εἵνεκεν post σοφίης Stein incl. — ἡμέρος ἐπείρεσθαι μοι ἐπῆλθε Rbd; ἐπείρεσθαι με ἡμέρος ἐπῆλθέ σε cet

libri, Stein. — 31. τὸν Κροῖσον εἶπας, Herold τ. Κ. εἶπαι. — ὄδε ὁ λόγος; artic. om. Rs, fortasse recte. — 32. μακρότερον γίνεσθαι, Krueg. μ. γενέσθαι. — ὃ Κροῖσε; ACP, Stein ὃ om. — ἀνολβίον Pz; ἀνόλβου cet. libri, Stein. — ἄπηρος d², Stein ed. V; ἄπειρος cet. libri, Stein ed. crit.; ἄπηρος [δὲ] Gomperz, referens ταῦτα ad sequentia. — ὄλβιος κεκλησθαι, Stein ὁ ὄλβ. κελ. — ὃ βασιλεῦ Stob., ὡς βασιλεὺς libri. — 34. δόρατα Herw., δοράτια libri; idem βληθέντα delet. — μελλόντων γενέσθαι; malim γίνεσθαι. — 35. συμφορὴν δέ; ABC, Stein συμφ. τε. — 36. τὰ ἔπεα, Krueg. τὰ εἶπε suspic. — 38. τὴν ἀκοὴν incl. Reiz, διεφθαρμένον quoque delent Bek., Dietsch, Krueg.; utrumque servat Stein. — παραλαμβάνόμενα; C², Herw. παραβαλλόμενα. — 41. ἀχάρι libri (vel ἄχαρι), Stein; ἀχάριτι Reiz, Brod. p. 269, alii. — καιοῦργοι delet Naber. — 44. τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεὸν delet Naber. — 45. τοῦ καθήρατος, Krueg. suspic. τοῦ νιοῦ τοῦ καθ. — 46. ἀπέστειλλε Ac, Stein ed. V; ἀπέστειλε cet. libri et edd. — 47. ἑκατοστῇ in margine cod. Vatic. 122 idemque ex coniectura Bergler, ἑκατον τῇ P, ἑκαστος τῇ cet. libri. — 48. ἐμηχανᾶτο Ac, Stein ed. V; ἐμηχανήσατο cet. libri et edd. — 49. ὑπόκρισιν Schaefer, ἀπόκρισιν libri. — 50. τοῦτο ὃ τι Ac; τούτῳ ὃ τι cet. libri, Stein. — τρίτον ἡμιτάλαντον Pollux; „duorum et dimidii talenti“ Valla, idem ex coniectura Matthiae; τρία ἡμιτάλαντα libri (in Rsv est lacuna). — 51. φάμενον; Krueg. σφέων φασ. suspic., Madv. φάμενον et postea λέγον pro λέγοντες; Cob. ratus aliquid deesse supplet „ἐπιγράφεται Λακεδαιμονίων. διὰ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην οἱ Ἀελοφοὶ Λακεδαιμονίων φασὶ εἶναι ἀνάθημα. — ἀρτοπόπον, Cob. ἀρτοπόπον. — 52. τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρω ἐς ἐμέ, bdz καὶ om. (in Rsv est lacuna); particula nonne post ἀμφοτέρω est collocanda? — Θηβίων Reiske, Θηβαίων libri. — 53. Κροῖσος post ἐπὶ Πέρσας delet Mehl. — καταλύσαι; bdz, Stein καταλύσειν. — 54. τε post Κροῖσῳ addidi. — 56. οὐδὲ οἱ, Cob. οὐδὲ τοῖς. — 57. Πελασγῶν τῶν, Stein suspic. Π. τῶν τε. — οἰκησάντων; Wesel., alii οἰκισάντων. — καὶ τῶν Πλακίην Dobree, καὶ τὴν Πλ. libri. — 58. Πελασγῶν Sauppe, πολλῶν libri; ἐθνέων πολλῶν, τῶν Πελασγῶν Gomperz. — πρὸς δὴ

ὦν libri (δὲ pro δὴ Vatic. 122); Krueg. πρὸς ὃ δὴ ὦν, Stein
 πρόσθε δὲ ὦν, Abicht πρὸς ταῦτα δὴ ὦν. — ἔμοιγε Reiske
 ἐμοί τε libri. — 59. *Λυκούργου τοῦ Schaefer, Λυκούργου libri.*
 — *ἄνδρας τούτους, Naber ἄνδρας τριηκοσίους.* — 60. Gomperz
 μακροῖ. (ῥῶμα γάρ μοι), ἐπίγει ἀπεκρίθη ἐν παλαιτέρου τοῦ
 βαρβάρου [ἔθνεος]. — οἱ ἐν τῷ ἄστει c² Stein, οἱ om. cet. libri.
 — 61. χρήματα post παρασχόντων delet Cob. — 62. ἦσαν ἐπὶ
 τοὺς κατιόντας Schaefer, ἦσαν κτλ. libri. — *Ἀκαρνάν, Valck.*
Ἀκαρνεύς. — 63. ἀπιέναι ἕκαστον P^t, ἀπ. ἕκαστος cet. libri;
 ἕκαστους Stein suspic. — 64. πρὸς τε ἔτι Bek., πρὸς γε ἔτι
 libri. — μετ' Ἀλκμεωνιδέων, libri μετ' Ἀλκμεωνίδεω vel (bdz)
 Ἀλκμαιωνίδεω; pluralem primus Wessel. ex Valla restituit. —
 τὴν νῆσον Δῆλον, Krueg. aut νῆσον deletum aut τὴν ante Δῆλον
 repetitum vult. — ἔποψις, Krueg. artic. desiderat. — *ἐτυράν-*
νευε Ἀθηνέων Cob., ἐτ. Ἀθηναίων libri. — 66. πέδας ἔχοντες,
 Naber π. ἔλκοντες. — 67. τὴν ἐς θεὸν libri, Stein; τὴν pleri-
 que edd. om.; Krueg. ἐς τὸν θεὸν ex Aldina. — ἐπιτάροθον
 ἔξις Pauw, Herw. — 69. προσκαίεμαι, Cob. προκαλ. — Herw.
 τε post ξεινίης addit. — 70. ἐπνυθάνοντο δέ, Krueg. τε suspic.
 — 71. Πέρσησι γάρ usque ad ἀγαθὸν οὐδὲν glossema esse
 Heilmann (de inf. synt. Herod. 1879) censet. — 72. *Λυδιῆς;*
nonne Λυδίης? — *Καππαδόκας Naber, Συρίους Cob. delet.* —
 73. initio βουλόμενος Krueg. incl. — ὥστε ἀνάξια, Gomperz
 ὡς γε ἀν. — χρόνον δὲ γενομένου, Naber χρ. ἐγγενομένου. —
 74. ἐν δὲ καὶ νυκτ. τ. ἐποίησαντο incl. Herold. — διαφέρουσι
 δέ, Krueg. δὴ suspic. — 75. κατὰ τὴν διάρρηχα incl. Herw.,
 idem iam Krueg. suspic. — οὐ προσίεμαι, Rsv οὐδὲ προσιέναι;
 fortasse οὐδὲν προσίεμαι. — post διέβησαν Schaefer ἂν supplet.
 — 76. κειμένη Wessel., κειμένην libri. — artic. ante ἰσχυρό-
 τατον Stein (ed. V) incl. — 77. *Λακεδαιμονίοισι Schaefer, Λακε-*
δαιμονίους libri. — ὅς ἦν, Herw. ὅσος ἦν. — 78. ἐς τῶν ἐξη-
 γητέων *Τελεμησέων, Stein artic. post ἐξ. ponendum censet,*
Herw. τῶν ἐξ. glossatoris esse iudicat; Τελεμησέων Herw. —
 ἦν ante περὶ Σάρδεις delet Matthiae. — 80. ἐσταλμένους pro
 ἐνεστ. Schaefer. — *ἰδέην αὐτῆς Rsdz; ἰδ. αὐτοῦ cet. libri,*
Stein. — ὥσφροντο Krueg., Cob.; ὥσφραντο libri. — 82. τοῖσι

Σπαρτιήτησι delet Cob. — πρὸ τούτου ἀπὸ τούτου, Schaefer
 πρὸ τοῦ ἄ. τ., elegantius Cob. πρὸ τοῦ τὸ ἄ. τ. — 84. τὸ χωρίον
 ante τῆς ἀκροπόλιος incl. Krueg. — κατηλόγησε τοῦτο Reiske,
 κατ. τούτου libri. — Ἐρωιδάδης οὗτος Reiske, Ἐρ. αὐτὸς libri. —
 πρὸς τοῦ Τιῶλου, Reiske πρὸς τὸν Τιῶλον. — 85. χρησομένουσ,
 Herw. χρησόμενος (I, 46). — 86. προσστήναι Schweigh., προστ.
 libri. — καίπερ ἐν κακῷ ἔόντι; Schweigh. καὶ γὰρ pro καίπερ. —
 σιγὴν ἔχειν, Krueg. suspic. σιγῇ ἔχειν. — ἀποβεβήκοι cod.
 Cantabr. (K.); ἀποβεβήκέ οἱ ABCP, Stein ed. crit.; ἀποβεβήκεε
 Rsdz; ἀποβεβήκε sine οἱ Stein ed. V. — οὐκ post λέγων ἢ
 Stein adiecit. — 87. ὄυσασθαί μιν Rsdz; ὄυσ. αὐτὸν cet. libri,
 Stein. — προήσουσι Bek., ποιήσουσι libri. — 90. ἐπηγορέων
 Bred., ἐπαγορεύων Lob., ἐπηγορεύων libri. — ἐπαλλιλόγησε
 Leopardus, Pollux II 120; ἐπανηλόγησε libri. — 91. οἶός τε
 Rsv; cet. libri, Stein οἶόν τε. — ἦνυσέ τε Schaefer, ἦνύσατο
 libri, Cob. — τῷ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζόμενον [εἶπε] τὰ
 εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου, οὐδὲ Dietsch; τῷ καὶ τὸ τελ. χρ. εἶπε
 Λοξίης π. ἡμ.· οὐδὲ Bred. p. 29; τὸ δὲ τὸ τελ. χρ. οἱ εἶπε Λο-
 ξίης π. ἡμ., οὐδὲ Herold; τῷ καὶ τὸ τελ. χρ. εἶπε Α. π. ἡμ.,
 οὐδὲ Stein; item Krueg., qui τῷ quoque incl. Ceterum in libris
 extat ᾧ et sv (Valla) τὰ εἶπε om. — 92. τὰ τῶν ἀναθημάτων
 libri, τὰ delevit Schaefer. — τῆσι Μιλησίων Stein; τοῖσι Μιλ.
 Reiske, alii. — Stein putat post τοῖσι ἐν Δελφοῖσι talia fere
 excidisse „ἔόντα, Πέρσαι χρόνον ὕστερον συλήσαντες ἐς Σοῦσα
 ἀπηγάγοντο.“ — κνάφου Hesych., γνάφου Plut. mor. p. 858,
 κναφῆιον libri. — 93. γῆ ἢ Αὐδία Schaefer, γῆ Αὐδία libri. —
 οἶά τε, Krueg. οἶά γε. — [ἐν]εργαζόμεναι Herw. — 94. ἐπί-
 πλοα et τοῦ inter βασιλέος et παιδὸς incl. Krueg.; idem suspic.
 ἀπίγαγε pro ἀνήγαγε; Herold et Gomperz ἀνήγαγε, ἐπί; Gom-
 perz ὀνομασθῆναι delet; malim δὲ post ἐπὶ τούτου addere. —
 96. ἐς τυραννίδας, Stein ἐς τυραννίδα. — 98. ἐπετηδεύθη,
 κύκλων ἔόντων libri; ἐπετηδεύθη· κύκλων δ' ἔόντων Krueg.,
 Stein. — ἐπτά· ἐν δὲ libri; ἐπτά· ἐν δὲ Schweigh.; ἐπτά, ἐν
 δὲ Stein; ἐπτά, ἐν Krueg. — Ἀθησίων Reiz, Ἀθηναίων libri.
 — οὕτω πάντων; Stein suspic. ταύτῳ πάντων. — 100. τάδε δὲ
 Eltz, τάδε δὲ δὲ libri. — 101. Βοῦσαι B, Stephan.; Βουσαι vel

Βουσαί cet. libri. — 103. *Προτοθύεω* Pz; *Προτοθύεω* cet. libri, Stein. — 104. *ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν*, malim *ἐπὶ τε Φ.* vel *ἐπὶ Φᾶσίν τε* (conf. I, 2). — 105. *ἰσὸν* post τὸ *ἐν Κυπρῳ* delet Cob. — ὁ θεός libri, Stein; ἡ θεὸς plerique edd. ex Longino. — *παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους*, Gomperz *πάρεστι τοῖσι ἀπικνεομένοισι*. — 106. *φόρον* Reiske, *φόρων* libri. — τὸ *ἐνάστοισι*, Reiske τὸν *ἐν*. — τὸν *φόρον* post *χωρὶς δὲ* incl. Krueg. — 107. ὁ *Κναξάρεω παῖς* Rsdz; ὁ om. cet. libri, Stein. — *ὑπερθέμενος* Schaefer, *ὑποθ.* libri. — 108. *ἔδόκεε δέ;* dsz δὲ om.; particulam aut omittendam aut in δὴ mutandam Krueg. censet. — *γεννώμενον* C²R(sv)dz, *γενώμενον* B; *γενόμενον* cet. libri, Stein. — *ἔλεγέ οἱ τάδε* Rs; *τοιάδε* cet. libri, edd. — τῶν *μάγων οἱ ὀνειροπόλοι* Krueg.; *οἱ τῶν μ. ὄν.* libri, cet. edd. — *σεωυτῷ z*, perique edd.; *σοὶ αὐτῷ* P, Stein; *σοὶ* vel *σὺ ἑωυτῷ* cet. libri. — 110. *περιποιήσῃς* Bek., *περιποιήσῃ* libri. — 111. *κρηγανόμενον* Lob. ad Phryn. p. 337, Bred., Dietsch, Abicht; *κρηγανώμενον* A¹B¹CP, Stein; *κρηγανόμενον* cet. libri; *κλευθυριζόμενον* Cob. — 112. *ἄμα τε* Krueg.; *ἄμα δὲ* libri, cet. edd. — *οἶός τε* scripsi, *οἶός τ'* libri. — *πᾶσά γε ἐνάγκη* Rsvdz; *γε* om. cet. libri, Stein. — 114. *καὶ ὅτε δὴ* Rsvdz; *δὴ* om. cet. libri, Stein. — *τούτων τῶν παιδῶν* Bek., τ. τ. *παιδίων* libri. — *ἑσφέρειν* Rsvdz; *φέρειν* cet. libri, Stein. — 115. *ἐγὼ ταῦτα;* s *ἐγὼ δὲ ταῦτα*, non male. — 116. *ἔλευθερωτέρῃ;* Portus, Bred. p. 67 *ἔλευθερωτέρῃ*. — *μοῦνος μοννόθεν*, τάδε ABpr., Stein ed. V; *μοῦνος μοννωθέντα* τάδε CPz, Stein ed. crit. — *πέμπει*, Herw. *ἐπέμπει*. — *λαμβάνειν*; Naber *διαλαβ.*, Cob. *συλλαβ.* — 118. *ἐνεῖχε* H. Stephanus, *ἐνείχεε* libri. — 119. *εὔτυνα* A²B^mRsdz, Stein ed. V; *εὔτυνα* A¹B¹CP, Stein ed. crit. — *ἄκρων*, Stein *ἀκρέων*. — *προσιάντες* Schweigh., *προσιάντες* libri. — 120. *ἀπικομένους δέ;* nonne *ἀπικομένων δέ?* — *ἀμείβετο* CRs; *ἀμείβεται* cet. libri, edd. — *ὅμως γε μέντοι* Eltz; *ὅμως μὲν γέ τοι* libri, Stein. — *σίο τε καὶ* Rsvdz; *τε* om. cet. libri, Stein. — *ἐνωρῶμεν* Lhardy, *εωρῶμεν* vel *ἑωρῶμεν* libri. — *φλαῦρον* Rsvdz; *φᾶλλον* cet. libri, Stein. — 123. *βουλόμενος ὁ Ἄρπαγος* Rsvdz; ὁ om. cet. libri, Stein. — 125. *εὔρισκέ τε . . . εἶναι καὶ ἐποίεε* cod. Cantabr.; *εὔρισκεται . . . εἶναι ἐποίεε*

ABC, Stein; εὔρισκε sine τε et καὶ Rsdz. — 126. πάντα σφι libri; π. σφίσι Abicht; π. σφεῖς Krueg. — ξιέο πείθεισθαι incl. Naber, Cob., Abicht. — φανλοτέρους, Bred. φλανροτέρους. — 127. ἤξει Rsd; ἤξει cet. libri, Stein. — 129. προστάς Schweigh., προστάς libri. — ἡ ἐκείνου δουλοσύνη, Krueg. suspic. ἡ ἐκεῖ τῶν δουλ. — 131. Ἄλλιλὰτ Selden, ἄλιττα libri. — 132. στέμμασι, Valek. πέμμασι. — ὡς ἐκάστω, Bek. ὡς ἕκαστος. — τοῖσι πᾶσι Πέρσησι; nonne τε addendum est? — πάντα τὰ κρεῖα Valek., τὰ om. libri. — τὰ κρεῖαδία. Θέντος Tournier Rev. de phil. 1878 p. 194. — 133 ἐν ταύτῃ δέ, Krueg. ἐν τ. δή. — τὰ ἂν νήφροντες . . . ἐπιδιαγινώσκουσι „festivi alicuius lectoris bonum Herodotum suaviter ridentis adnotatiuncula marginalis, sed valde antiqua“. Herw. — 134. ἐντυγχάνοντες . . . οἱ συντυγχάνοντες, Naber συντυγχάνοντες . . . [οἱ συντυγχάντες]. — κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ; Abresch u. l. τὸν λεγόμενον; Krueg., Stein incl. τῷ λεγ.; fortasse in textu fuit τὸν αὐτόν, ad quod dativus a correctore aliquo adiectus est. — τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτόν δὲ libri; τῶν ἐχ., κατὰ τὸν αὐτόν δὲ Stein. — προέβαινε usque ad finem capitis incl. Krueg. — 136. τοῦδε δὲ Schweigh., τοῦδε libri. — προσβάλλη sdz, προσβάλῃ cet. libri. — 137. μήτε τῶν ἄλλων; Krueg. requirit τινα pro τῶν; in s legitur μήτε τινα τῶν ἄλλων, quae in codice R in μηδένα τῶν ἄλλων corrupta videntur. — ἂν εὔρεθῆναι Bek., ἀνευρεθῆναι libri. — 138. πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς libri; πολλοὶ transposuit post χώρας Reiz, quem Dietsch et Abicht secuti sunt; πολλοὶ delevit Palm, quod idem Stein fecit, ratus post περιστερὰς pauca deesse. — 140. ἐλευσθῆναι Rsdz; ἐλευσθῆναι cet. libri, Stein. — κατακηρώσαντες δὲ Stein, κατ. δὲ libri. — 141. ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι „aut lege ὀρχησόμενοι aut dele ὀρχεόμενοι.“ Herw. — περιεβάλλοντο Pz; περιεβάλοντο cet. libri, Stein. — 142. οὔτε τὰ usque ad ἐσπέρον incl. Stein; οὔτε γὰρ τὰ ἄνω usque ad ἀσχυμώδεος incl. Abicht. — πρὸς μεσαμβροῆς scripsi, πρὸς μεσαμβροῆν libri. — 143. πολλῶ δὲ Stein, πολλῶ τε Herold, πολλῶ δὲ libri. — ἔφρονον, Cob. ἔφρονον. — 145. Πιλλήνη μὲν γε Dobree, Π. μὲν τε libri. — 146. Ὀρχομένιοί σφι Herold, Ὀρχομενίοισι libri. —

Ἀθηρέων Schaefer, Ἀθηναίων libri. — ἔπειτα Stein (ed. V); ἔπειτεν Reiz, alii; ἐπίετε libri. — 147. ἔστωσαν δὴ Herold, ἔστ. δὲ libri. — 148. κατήκουσα Σάμω, Stein καταντίον ex VII 33 adiecit. — πεπόνθασι usque ad finem capitis incl. Stein. — 149. Τήμνος Holsten, τήνος libri. — Αἰγιρόεσσα, Cob. Αἰγιρόεσσα. — 151. οἰκημένην et οἰκῆται Krueg. pro οἰκειομένην et οἰκέεται. — 152. οὐκ ἐσήμονον Naber, Cob.; οὐ πως ἐσήμονον Stein; οὐ πως ἦμονον libri. — δῆσιν, Cob. δήμασι. — 153. οὐκ ἔδειςά πως Krueg.; οὐκ ἔδ. κω libri. — ὁμνύντες Bek., ὁμοῦντες libri. — στησάμενοι Stein, πτησάμενοι libri. — 155. ἐστεώτων libri, quorum lectionem tuetur Gomperz (Soph. Trach. 1271); ἐνεστεώτων Naber, Stein, Cob. — 158. ὄρημμένον Stein, ὄρηεομ. vel ὄρηεωμ. vel ὄρωμ. libri. — 159. νενοσσευμένα, Portus νενοσσευμένα. — ναί, κελεύω delet Cob. — 162. Φωκαίῃ Ἰωνίης, Krueg. Φ. τῆς Ἰωνίης. — 163. τὰ πάντα εἰκοσι Herm. ad Vig. 727; τὰ om. libri, Stein. — τούτῳ δὴ z, τούτῳ δὲ codices. — 164. ὁ δὲ Ἄρπαγος scripsi; ὁ Ἄρπ. CRsv, ὁ δ' Ἄρπ. cet. libri. — προϊσχύμενος ἔπεα; Krueg. τάδε desiderat. — 165. μὴ πρίν; nonne μὴ πρότερον? — ἀναφανῆναι Reiske, ἀναφήναι libri; ἀναδύναι Bek., ἀναβῆναι Herold, ἀναπεφηνέναι Krueg., ἀναφήνη Heilmann. — στελλομένων δὲ αὐτῶν; malim στ. δὲ αὐτίς. — Οἰνούσσας, Herw. Οἰνοέσσας; idem ἐνεκτήσαντο suspic. pro ἀνεστήσαντο et delendum censet τῆς χώρας post τῶν ἡθέων. — 166. ὧν post στρατεύονται incl. Stein. — 167. lacunam, quam primus Reiske vidit, Stein explendam censet tali modo: διέλαχον, τῶν δὲ Τυρσηῶν οἱ Αἰγυλλαῖοι; post pauca idem πλέους (libri πλειούς) in πλείστοις mutavit. Krueg.: διέλαχον οἱ δὲ Τυρσηοί; aliter Madv. advers. p. 44, Cob. Mnem. XI (= V. L. p. 410). — καταλενοσθέντες, Krueg. οἱ καταλ. suspic. — 168. Θρηήνης Bek., Θρημῆς libri. — 169. ἕκαστος μαχόμενοι, Schweigh. ἕκαστοι μαχόμενοι, Cob. ἕκαστος μαχόμενος. — καταρρωδήσαντες ταῦτα, Reiske κατ. ταῦτά. — 170. οἰκιομένης, Krueg. οἰκημένης. — 171. οὔτοι μὲν δὴ Schaefer, οὔτω μὲν δὴ libri. — ἐπὶ μακρότατον Werfer, ἐπὶ om. libri. — κατὰ τοῦτον ἄμα, Krueg. suspic. ἄρα pro ἄμα. — 173. ἕως Cob., τέως libri. — οἱ Αἰνιοί delet Cob. — τίς εἴη, Krueg. τίς ἐστι.

— 174. οἱ post *Κνίδιοι* Bek. adiecit. — *Βυβασσίης* Js. Vossius, *βυβλεσίης* libri. — εἴ κ' ἐβούλετο; Bek. et Cob. εἴ γ' ἐβ. — οἱ ἐργαζόμενοι delet Gomperz. — 176. ἐπεξιόντες et ἐπεξεληθόντες Bek., ὑπεξιόντες et ὑπεξεληθόντες libri. — 179. δεῖ δὴ; Krueg. suspic. δεῖ δὲ δὴ. — ἔτι φράσαι Bek., ἐπιφράσαι libri. — ἐνεστάσι Krueg. incl. — 180. καὶ αὐταὶ post φέρονσαι Werfer delet; Stein (ed. IV) inter *χάλκεια* et φέρονσαι pauca deesse censet. — 181. ἐν μέσῳ post ἐτετείχιστο Stein in edit. crit. „ab Opperto admonitus“ secl., non in edit. V; quae sequuntur ἐν τῷ μὲν Gronov. correxit (ἦεν vel εἶεν libri pro μὲν). — 182. [οἱ] *Αἰγύπτιοι*; artic., qui in C deest, inclusi. — 184. πᾶν πελαγίξειν; Krueg. suspic. πάντα. — 185. ἀλλ' ἄλλα Bek., ἄλλα libri. — καταπλέοντες τὸν Εὐφρ. Schweigh., καταπλ. ἐς τὸν Εὐφρ. libri, κατὰ pro ἐς Cob. — Herw. paulo supra τρις ante ἀπικνύεται addendum censet. — τὸν τε ποταμὸν usque ad πᾶν ἔλος Gomperz delendum censet. — 186. τῆς πόλιος ἐούσης, Reiske τ. π. ἐόντων. — ἐπεῖτε γὰρ ὄρυσσε et ἐς τὸ ὄρυσσε χωρίον libri, ὄρυσσε utroque loco Krueg. suspic. — ὅμως μὲν ἡμέρη γίνοιτο Stein ed. V, γένοιτο libri. — ἔλος γενόμενον Rsdz Stein ed. V; ἔλ. γινόμενον cet. libri, Stein ed. crit. — 187. μέντοι γε; Krueg. et Cob. γε incl. — 188. *Λαβυνήτου* Wessel., *λαβυνίτου* libri. — ἐσπενασμένος Schweigh., ἐσπενασμένοις ι) libri. — 191. τὴν στρατιὴν ἄπασαν; Stein suspic. τ. στρ. ἀπαστάσαν, Herw. τῆς στρατιῆς ἀποδασμόν. — οἱ δ' ἂν περιδόντες Palm, οὐδ' ἂν περ. ABCP, οὐ μὲν περ. Rsdz, οὐκ ἔν περ. Schweigh. — Stein ἂν post διέφθειραν adiecit. — 193. ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος; nonne Βαβυλωνίης? — ἐς ante διόρυχας incl. Krueg., ἐς διόρυχας delet Gomperz, utrumque servat Stein. — Stein post κερπὸν ἐκφέρειν pauca deesse censet. — ἐπιάν δὲ ἄριστα; dz ἐπιάν, Rs ἐπ' ἐάν, A ἐπειδᾶν; Stein ἐπειδᾶν. — ἀλλ' ἐν τῶν σησάμων ποιῶνται s; ἀλλ' ἐν. τ. σ. ποιῶντες cet. libri, Stein ed. crit.; ἀλλ' ἦ . . . ποιῶντες Stein ed. V. — κατὰ περ οἱ ὄλωνθοι ABC, Athen.; κατὰ περ δὴ οἱ ὄλ. cet. libri, Stein. — 194. τὸ πλοῖον τοῦτο ἀπειῖσι; Gomperz τὸ πλοῖον, οὕτω ἀπ. — βίους γοιυκλήους, Wessel. βι. γοιυκλήον. — 195. ἄρτισι Rdz; ἄρτισι cet. libri (s quoque), Stein;

ἄρτους Krueg. suspic. — νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστᾶσι; Krueg. ὧδε incl., Eltz suspic. οἶδε. — 196. ὡς ἂν αἱ παρθένοι; Krueg. ἂν incl., Stein suspic. ὅσαι αἰεὶ παρθ. — ἀλλην ἀνεκήρυσσε, Stein ἄλλην ἂν ἀνεκ. — ὡς γὰρ δὴ διεξέλθοι Beigler, ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθοι libri; δὴ delevit Krueg. — ἔμπηρος ἦν, Stein ἔμπ. εἶη. — ἧ μὲν Schaefer, ἧ μὴν libri. — διετέλεσε, Cob. διατελέει. — ἵνα μὴ usque ad ἄγωνται incl. Stein; verba οὐ μέντοι usque ad finem capitis Krueg. in suspicionem vocat. — 197. κατέστηκε Schaefer, κατεστήκει libri. — ταῦτα προσιόντες; Stein (ed. V) δὲ adiecit. — 199. πάντα τρόπον ὁδῶν libri, Stein; ὁδὸν z, δι' ὧν Bek., ὁσαιῶν Dietsch; ὁδῶν delent alii. — ὡς μιν λάμψαι, Krueg. ᾧ pro ὡς. — 200. ἔχει, Herw. ἐσθίει. — 202. ἐλάσσω, Cob. μάσσω. — κατατίθεσθαι, Herw. ἀποτίθ. — ναυτίλλονται πᾶσαν; AB πᾶσα, quod Cob. scribendum censet. — 203. ἐὼν ὁρέων Rsd, ἐὼν cet. libri et edd. — 204. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τούτου τοῦ μεγάλου Herold, τούτου libri om.; τοῦ ὧν δὴ πεδίου τούτου [τοῦ μεγάλου] Gomperz. — δεύτερα; PRsvdz, Stein (ed. V) δεύτερον. — γινομένη; ABC, Stein (ed. V) γενομένη. — 205. θέλων γυναῖκα ἦν ἔχειν incl. Krueg.; ἦν in μιν mutat Cob. — 206. πάντως plerique libri, Stein; πᾶν κως Schweigh.; πάντα s, plerique edd. — 207. τὸ ἂν ὁρέω; noume ἐνορέω? (conf. I 89). — τὰ ante ἐόντα ἀχάρिता incl. Schaefer. — ἔχω γνώμην, Rsd ἐγὼ γνώμην ἔχω, quod Cob. tuetur. — περιγίνεσθαι Rsvdz; περιγενέσθαι cet. libri, Stein. — διεξίωσι; Stein, Cob. suspic. ὑπεξίωσι. — 209. τὸ μὴ κείνον; Dobree, Krueg., Stein, Cob. μὴ οὐ postulant. — σὺ τοίνυν, Stein (ed. V) σὺ νυν, ABC σὺ νῦν. — 210. περιχωρέω; C περιχωρέσει (Steinio auctore C περιχορεύει, R περιχορεύοι, in quo Schweigh. probante Kruegero περιχωρήσει latere putat. — ἐπιβουλεύεις Krueg., Stein (ed. V); ἐπιβουλεύει B¹R, ἐπιβουλεύοι dz; ἐπιβουλεύσει cet. libri, Stein (ed. crit.). — ἀντὶ δὲ ἄρχεισθαι; Reiske artic. adiecit. — 211. τοῦ καθαρῶς στρατοῦ; Krueg. aut τοῦ ante στρατοῦ adiciendum aut στρατοῦ delendum censet (IV 135). — 212. ἧ μὲν Schaefer, ἧ μὴν libri. — εἰ δὲ ταῦτα οὐ ποιήσης; οὐ in AB a secunda manu pro σὺ est correctum; εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ π. CPdz, εἰ δὲ ταῦτα σὺ μὴ π. s.

Dietsch „mihī id indicio esse videtur, Herodotum scripsisse εἰ δὲ μή, quae brevitās ad orationis gravitatē aptissima est, librarios vero vario modo ellipticam locutionem explevisse.“ Item Dindorf iudicat. — 215. φάλαρα χρυσοῦ; Krueg. suspic. φάλ. χρυσοῦ; Stein κοσμεῖνται ex eo loco quo supra est dictum, huc transponendum censet. — περὶ τὰ ante στέρα Stein in ed. crit., non in edit. V incl. — 216. ἐπιθυμήσῃ AB, Stein; ἀν adiecit Cob.; ἐπιθυμήσει cet. libri. — νόος Krueg., νόμος libri.

LIBER II.

1. πένθος ποιέσθαι incl. Krueg., Naber, Cob. — 2. οἱ γενοῖατο πρῶτοι ἀνθρώπων delet Cob.; οἵτινες Naber postulat. — τοῦ γάλακτος et post pauca ὁ Ψαμμήτιχος Rsdz; artic. om. cet. libri, Stein. — πρώτους Rsvd, πρεσβυτέρους cet. libri, προτέρους Herw. — ἐποίησατο τῶν παιδίων Rsdz; παίδων cet. libri, Stein. — 4. ἄστρον ABC; ἀστέρων cet. libri, Stein. — ἐμβόλιμον; Cob. μῆνα desiderat probante Steinio, qui ἐμβόλιμον delendum censet (Burs. Jahresber. 1881—83). — αὐτῆς δὲ αὐτῆς ἐστὶ Αἰγύπτου μῆνος Stein; αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆνος cet. edd., secuti codd. Rsdz (in his ἐπὶ pro ἐστὶ extat). — 7. ἄνδρος Hennicke, ἀνδρος libri. — ὡς om. ABC, incl. Stein. — 8. πρὸς μεσαμβρίας τε καὶ νότον plerique libri; μεσαμβρία Rδ; μεσαμβρίην et νότον sz, Stein. — τῆς ante ὁδοῦ Stein (ed. IV) incl. — κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον Stein; τεταμένον pro κατὰ Rsvdz, quod plerique receperunt; τεταμμένον vs, ex quo Bek. τετραμμένον coniecit. artic. τὸν, qui extat in A²CP ante verba καὶ τοῦ Ἀραβίου, Stein delevit. — τεσσάρων καὶ δέκα Dietsch; καὶ δέκα libri om. — 10. ὑπὲρ Αἰέμφιν πόλιν; Bek. et Stein genetivum posuerunt. — ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἴλιον; Rsdz ὥσπερ τὰ τε π. Ἴ.; fortasse utraque particula est servanda. — ὡς γε εἶναι Schweigh.; ὥστε εἶναι ABCP, ὡς εἶναι Rsdz. — 11. θαλάσσης post καλεομένης om. Rs, fortasse recte. — κόλπον Krueg. incl.; Ἀραβίον, τὸν ἔρχ. λέξων Schweigh. incl. — συντετραίνοντας ABC¹, συμπιραίνοντας cet. libri, quod Herw. tuetur.

— 12. τῆ χώρη Stein incl. — καταρρηγνυμένην ABC (simplici ρ), κατερρηγνυμένην cet. libri, κατερρηγμένην Bek. — Σύροι Stein, Σύριοι libri. — 13. εἰ ἀναβῆ; PRsd¹ ἦν ἀναβῆ. — ἐπιδιδῶ et ἀποδιδῶ Reiz, ἐπιδιδοῖ et ἀποδιδοῖ libri. — καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδῶ ἐς αὐξήσιν Krueg. incl. — ὕδατος sub finem capitis Cob. delet. — 14. οἰκέοντες Αἰγυπτίω, Rs Αἴγ. οἰκ.; e margine Αἴγ. videtur irrepsisse. — 15. ἤδη γάρ; Krueg. suspic. ἦ γάρ. — 16. δεῖ προσλογίζεσθαι; Krueg. postulat ἔδει. — οὐρίζων τῆ Λιβύῃ plerique codices, Stein; οὐρ. τῆς Λιβύης cod. Remig., plerique edd. — οὐ γάρ δῆ, Gomperz ἦ γάρ δῆ. — 17. ὧδέ κη Reiske; ὧδε καὶ libri, Stein. — ἐν τῶν Καταδούπων; PRsdz, Eust., Stein ἀπὸ τ. Κ. — παρεχόμενος ταύτῃ; AB, Stein (ed. IV) παρ. ταύτην. — 18. τῆς ἐμ. γνώμης Valck., τῆσι ἐμ. γνώμῃσι libri. — ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα; nonne rectius Ἄμμωνος? Herodotus aut παρὰ Ἄμμωνα aut ἐς Ἄμμωνος dicere solet. — 19. παρὰ Krueg. incl. — τὰ λελεγμένα AC; τὰ λεγόμενα cet. libri, Stein; incl. Krueg. — 20. τῶν ὁδῶν incl. Naber et Krueg., retinet Stein. — 22. οὐδ' αὐτή Stein, οὐδ' αὐτῆ libri; quae sequuntur ex Steinii coniectura, quae mihi simplicissima videtur, scripsi; τόπων ἐς τὰ ψυχρότερα; τῶν τὰ πολλά ἔστι ἀνδρὶ γε ABC, ψυχρότατα omissis τόπων et γε PRsvz. — οὐδὲ οἰκός; C, Stein οὐδὲν οἰκός. — 23. τινα τῶν; nonne τῶν τινα? idem Gomperz suspic. — 24. τε ἦ Stein; ἦτε ABC, γε ἦ P, γέη vel γεη Rs. — διψῆν; διψᾶν? conf. Bred. p. 379. — 25. οὐκ ἔόντων ἀνέμων s (όντων pro ἔόντων), plerique edd.; καὶ ἀνέμων cet. libri, Stein; pauca intercidesse (οὐδαμὰ ἐπεχόντων) suspic. Gomperz. — ἔωθε ABC, εἴωθε s; ἔώθεε cet. libri, Stein. — 26. ἔωντοῦ Stein, Abicht; αἰτῶ AECpZ, om. Rsd. — 28. ἀπηγμένα Bek.; ἀπηγημένα Rsd, ἀπιγμένα cet. libri. — οὕτω μὲν; Rsvd, Gomperz οὕτος μὲν. — γενόμενα PRsdz; γινόμενα cet. libri, Stein. — 30. τὴν Αἰθιοπίαν AB; τῶν Αἰθ. cet. libri, Stein. — κατέστασαν Rdz(s?); κατέστησαν cet. libri, Stein. — ἄλλη πρὸς Ἀραβίων Bek., ἄλλη δὲ π. Ἀρ. libri, δῆ pro δὲ Eltz. — Ἀσσυρίων; Rsd Σύρων. — 31. τοσοῦτοι Reiske, τοσοῦτῳ Rsvd, οὗτοι cet. libri. — 32. ἴδιοιεν; Krueg. ἔν adiecit. — τῆ τελευταῖ τὰ τῆς Λιβύης Krueg. (τὰ Reiske

adiecit, qui ἦ κτλ. posuit); in libris extat ἡ (ῆ, ῆ) τελευτᾷ (vel -τᾷ) τῆς Λιβύης; Stein ἡ τελευτᾷ τῆς Λιβύης. — τὰ κατῷ-περθε Krueg. incl. — εἶπαι ὦν Stein, ἐπεὶ ὦν libri, εἶπον Reiske, ἐκεῖ vel ἐκεῖνον Bek. — ὕδατι Stein edit. crit.; ὕδασι ABC, Stein edit. IV. — 33. ἐς τοῦτο, Abicht ἐς τοσοῦτο. — ὡς Κυρηναῖοι ἔλεγον ABC, ὡς οἱ Κυρ. ἔλ. cet. libri et edd. — Νεῖλον; z, Krueg. τὸν Ν., fortasse recte. — ἐν Κελτῶν; nonne ἐν. Κ. τε? — διὰ πάσης Εὐρώπης Valck. incl., qui idem ῥέων paucis supra delevit. — 34. οὐδεὶς ἔχει λέγειν; Herw. non male suspic. οὐδεὶς οὐδέν. — 35. πλεῖστα ABC, Stein; πλέω cet. libri. — ἡ ἄλλη πᾶσα χώρα incl. Stein, Cob. — κατ' οἴκους ἐόντες, Cob. κατ' οἴκους ἔχοντες. — 36. ἡ δίαίτα Schaefer; in libris ἡ deest. — 39. πῦρ ἀνακαίονσι Schaefer, πυρὴν καί-ονσι libri. — μέλλοι γίνεσθαι scripsi, μ. γενέσθαι libri. — φέ-ρονσι incl. Krueg., qui idem post pauca οἱ δὲ ante φέροντες, ubi Bek. οἱ μὲν scripsit, incl. — 40. ἐπεὶ ἀποδείρωσι τὸν βοῦν, κατενξάμενοι Stein, qui ante haec verba aliquid inter- cidisse putat; RPs ἐπ' ἦν (ἐπὶν Ps) προνηστεύωσι (προνηστεύ-ουσι s) τῆσι (τῆσι P) καὶ ἐπ' ἦν (ἐπὶν Ps) κατενξῶνται (κατενξῶνται s) θύονσι τὰν βῶν (τὸν βοῦν P, τὸν βῶν s) καὶ ἀποδείραντες. Cob. ἐπὶν προνηστεύωσι τῇ Ἴσι, id quod extat in v, cod. Remig., tribus Paris., recipiendum et quod paucis supra extat προνηστεύσαντες δὲ θύονσι delendum censet. — 42. νυν, quod deest in PRsdz, Cob. delet. — ὁμοίως ἀπαντες σέβονται, Rd(s?) σέβονται ante ὁμοίως; fortasse σέβονται est delendum. — μηχανήσασθαι (τοιόνδε)· κριὸν Krueg.; similiter Herold et Stein τάδε supplent: — προσχέσθαι P, Stein (ed. IV), προει-δέσθαι Rsvdz, προέχεσθαι cet. libri. — ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων Ἀμμώνιοι; Krueg. et Stein μαθόντες supplent, Cob. ἔμαθον. — 43. ἦκουσα, ὅτι; PRsvz ὡς, fortasse recte; conf. c. 45. — 43. Αἰγύπτιοι τοῦ Ἡρακλείου ABC, τοῦ Ἡρ. Αἰ. cet. libri, unde τοῦ Η. delendum apparet; idem Cob. censet. — οὔτοι ante οἱ θέ-μιοι incl. Krueg. et Cob. — ἡ τοῦ Ἡρακλείου; Krueg. suspic. ἡ τὸ Ἡρ. — 44. μέγαθος incl. Krueg.; μέγα φῶς Reiske, Eltz; μεγάλως Abicht; μεγάθει μεγάλου Herw. — 45. ὄϊων (ὄϊων C) Valck., alii; ὄων cet. libri, Stein. — 46. αἰπόλοι, Schaefer

κόλοι. — ἐκ δὲ τούτων εἶς; Stein ἕνα pro εἶς; librorum lectionem Baehr defendit. — 47. ἐς τὸν ποταμόν; ABC (auctoribus Schweigh. et Gaisf.), Stein ed. crit. ἐπὶ τ. π. — τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ delet Cob. — τοὺς ὄς incl. Stein; equidem articulum solum deleverim. — 48. Αἰγύπτιοι; artic. οἱ, qui deest in ABC, delevi. — 52. ἔθνον δὲ πάντα, Hermann πάντων. — διελθόντος PRsdz; διεξελθόντος cet. libri, Stein. — 53. ἔνθεν δὲ ἐγένοντο ABC (= I 111); ὅθεν δὲ ἐγ. cet. libri, Stein (= V 62). — 55. καὶ σφεας; Krueg. suspic. καὶ σφεα; Herw. καὶ αὐτοὺς expungendum et καὶ σφέας, ὑπολαβεῖν <γὰρ> θεῖον εἶναι τὸ ἐπ. αὐτοῖσι, ἐκ τούτου ποιῆσαι scribendum censet. — 56. δοκέει svb; δοκέειν cet. libri, Stein. — φηγῶ πεφυννίη; Valck. εὖ adiecit; Herw. αὐτόθι πεφυννίη transponendum censet. — 59. δεύτερα; Stein δὲ adiecit. — 62. τῆσι θυσίῃσι (sic in omnibus libris) ἔν τινι νυκτί (ἐν τῇ νυκτὶ P^tRsdz, Abicht, Stein ed. IV); τῆς θυσίης Schweigh., quem secuti sunt Abicht et Stein (ed. IV). — τῆς θυσίης post τὴν νύκτα incl. Krueg. — 64. ἀνιστάμενοι Naber recte incl.; nam in A¹B¹ legitur ἀνιστ. ἄλλοι, in cet. libris ἄλλοι ἀνιστ. — 65. ἐοῦσα δὲ Αἴγυπτος libri; δὲ delevi; Krueg. δὴ suspic., Bek. ἦ; Reiske, Dietsch, Stein γάρ. — καὶ ante τὰ μὲν σύντροφα Krueg. incl. — τὰ ante ἰρὰ incl. Valck.; τὰ θηρία ἰρὰ Stein supplevit. — Stein et Krueg. post εὐχὰς aliquid intercidisse putant. — 66. διαδύοντες Stein (ed. IV), Cob.; διαδύοντες libri. — 68. τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις, Schaefer u. δὲ κρ. ἢ φύσις. — θνητῶν, Cob. θηρίων. — κατὰ λόγον τοῦ σώματος delet Gomperz. — ὡς ἐπίπαν; Rsd fortasse rectius ὡς τὸ ἐπίπαν. — 69. ἐσθέντες Rsdz (ε^v P); ἐνθέντες cet. libri et edd. — ταριχεύσαντες PRsdz; ταριχεύοντες cet. libri, Stein. — 70. δελείαση, Herw. δέλεαρ θῆ. — 71. ὅπλα βός Stein incl. — ἀκόντια Schaefer incl. — ποιέσθαι ABC; ποιέεται cet. libri, Stein. — ἐρυσθρὰ ἐς τὰ μάλιστα αἰετῶ Stein ed. IV. — ἐκκοιλίης (ABC) scripsi cum Cob. pro ἐγκοιλίης. — ἐσκευμένον (ABC) Stein, ἐγκειμένον cet. libri; fortasse etiam ἐστιθέναι et ἐσέθηκε pro ἐντιθ. et ἐνέθ. scribendum est. — χρυσόνομα, Herw. χρυσοχρόα. — 77. αἱ ὄραι Herw. delet. — 78. ξύλινον, Herw. ξύλου. — πάντη post ὅσον

τε incl. Stein. — 79. ἔν ἐστι Wessel., ἔνεστι libri. — τὸ οὖνομα
 Wessel. incl. — ἀοιδὴν τε; Lhardy, Krueg. ἀοιδὴν γε. — 80.
 τόδε μέντοι ἄλλο H. Stephanus; τ. μ. ἄλλοισι libri; Stein lectione
 librorum servata Ἑλλήνων incl. — 86. Stein post μιμημένα
 lacunam signavit „exciderunt talia fere τρία ὅσαι περ καὶ ταρι-
 χεύσις κατεστᾶσι.“ — 89. γένωνται, Herw. ἀπογένωνται. —
 90. οἱ τοῦ Νείλου Rsdz; οἱ om. cet. libri, Stein (ed. crit.). —
 91. πρόπυλα, Herw. προπύλαια. — 92. οἱ κατύπερθε τῶν ἐλέων
 οἰκέοντες Αἰγύπτιοι; Rsd om. οἰκέοντες, fortasse recte. — 93.
 οὔτοι, quod deest in ABC, om. plerique edd., retinuit Stein.
 — 94. ἄγρια incl. Valck., alii, retinuit Stein. — φρούξαντες,
 Dobree θρούφαντες. — ἐσδύς cum Cob. scripsi, ἐνδύς libri. —
 96. διαβυνέεται cum Cob. scripsi, διαβύνεται libri. — δύναται
 πλέειν; ABC δύναται, quod non prorsus reiciendum sta-
 tuerim. — 97. ἔστι δὲ οὐκ οὔτος Rsvd, οὐδ' pro οὐκ cet.
 libri; Stein οὐδ' retinuit ratus ὁ ἑωθώς supplendum. — ἀπὸ
 θαλάσσης; nonne τε adiciendum est? — 99. προσέστι δέ τι αὐ-
 τοῖσι cum Cob. scripsi (= II 147); in ABC τι post αὐτοῖσι;
 Stein ex Rsd καὶ ante αὐτοῖσι adiecit. — κατὰ ἡμονον Struve,
 Bred.; κατὰ τὰ ἡμονον libri, Stein. Idem iam Dietsch recepit
 IV 76; V 11, 89, 112; VI 54, 88. — Μῖνα τὸν πρῶτον Stein
 ed. IV; τὸν Μ. τὸν πρῶτον Rsvd; τὸν Μ. πρῶτον cet. libri,
 Stein ed. crit. — πάντα ῥέειν; Stein suspic. πάλαι ῥέειν. — ὅς
 ῥέει d, ὡς ῥέει cet. libri; ὡς ῥέη Stein. — ἔστι γὰρ usque ad
 Αἰγύπτου Abicht incl. — 100. τούτῳ τιμωρέουσαν; nonne τούτῳ
 δῆ; — 100. δὲ post καλέσασαν Abicht incl.; δῆ Krueg. suspic.,
 γὰρ Stein. — 101. κατ' οὐδέν, Stein καὶ οὐδέν. — Ἱφαιστου;
 nonne Ἱφαιστείου? — 102. πολλὴν τῶν...; Gaisf. pro τῶν
 suspic. αὐτῶν; Schweigh. Αἰγυπτίων, Stein ἤρχε intercidis-
 se putat. — γλιχομένοισι; Cob. non male γινομένοισι (V 2) quod
 si recipere voles, dele καὶ ante δεινῶς (om. Ppr. Rsvd). —
 104. ἔφασαν Αἰγύπτιοι PRsdz; ἔφ. οἱ Αἰ. cet. libri, Stein. —
 106. τὰς δὲ στήλας Rsvd; αἱ δὲ στήλαι cet. libri, Stein. —
 107. τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις PRsdz; τῷ ἐπ. ὁ Σ. cet. libri,
 Stein. — τὸν ἀδελφὸν ἑωρτοῦ; Stein (ed. IV) αἑτοῦ, Krueg.
 artic. incl. — ἔξ τοῦς δύο; Gomperz μὲν ante δύο addit. —

τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσ. ἅμα τῷ πατρὶ Gomperz incl. — 108. τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο incl. Wessel., Cob., Gomperz. — ἡ Αἴγυπτος; artic. om. ABCd, fortasse recte. — 109. τῆς τεταγμ. ἀποφορῆς incl. Krueg. et Gomperz. — ἐπανελθεῖν; Krueg. aliquid intercidisse suspic.; quae sequuntur usque ad finem capitis idem incl. — 110. βασιλεὺς δὲ οὗτος δὴ Rd, Stein; δὲ δὴ οὗτος s, δὴ οὗτος δὴ Ppr., μὲν δὴ οὗτος ABC et plerique edd.; μὲν δὴ οὗτος δὴ P corr. z. — 111. κατελθόντος μέγιστα; Krueg. suspic. ἐς τὰ μέγ. — 113. ὄτευν Bek., ὄτεω libri. — τὸ μέγρι ἐμεῦ ἀπ' ἀρχῆς Rsvd, Stein; μέγρι ἐμεῦ τὸ ἀπ' ἀρχῆς AB; μέγρι ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρχῆς Pz C corr., cet. edd.; suspicor artic. a margine in textum irrepsisse. — 114. ἐς γῆν ταύτην; PRsdz, Stein ἐς γῆν τὴν σὴν. — ἀνόσια ἐργ., Krueg. ὁ ἀνόσια ἐργ. — 115. μηδένα ξείνων, Gomperz μηδένα ξείνον. — τῆς ἐμῆς γῆς; nonne γῆς τῆς ἐμῆς? — 116. ἐς ὃ Struve incl., ἐκὼν Stein scripsit. — κατὰ περ ἐποίησε Reiz, κατὰ γὰρ libri; κατὰ παρεποίησε Bek., δηλοῖ δὲ κατὰ παρεποίησε Gomperz. — ἀριστεῖη, Stein ἀριστήη. — ἐπιμένηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ usque ad ἐκατόμβας incl. Schaefer; etiam quae antecedunt ἐπιμένηται δὲ αὐτοῦ κτλ. et quae sequuntur usque ad finem capitis suspicionem movent; idem Gomperz videtur sentire. — 117. τὸ χωρίον vel καὶ τόδε τὸ χωρίον Valck. incl. — 118. δίνας ὑπέχειν τῶν (vel τὰ) Struve; in libris extat ἔ. — βασιλεὺς post Αἴγυπτιος Cob. incl. — 120. οὐδὲ οἱ ἄλλοι Bek., artic. om. libri. — 121α. ἐπελθόντας; Rsvd, Cob. ἐλθόντας. — 121ε. ἐσελθεῖν ὡς; CPz ἐς, Abicht πρὸς pro ὡς. — 122. εἴ γε A'BRsvd; εἴτε δι' ἄλλο τι εἴτε Pz, οὔτε δι' ἄλλ' ὅτι εἴτε C, εἴτε δι' ἄλλο ὅτι εἴτε A². — ἐνὸς αὐτῶν, Stein ἐνὸς ἐωυτῶν. — 123. ἐσδύνειν Rsvz, Stob.; ἐσδύνει cet. libri, Stein. — ἀρχηγετέειν Dind., Cob.; ἀρχηγετεύειν libri. — 124. θυσίεων Rsv; quod in cet. libris adiectum est τουτέων Stein recepit. — ἐτέροισι ἔταξε; Krueg. ἐτέρους ἔταξε, Naber ἐτέροισι ἐπέταξε. — τὴν τρίμηνον ἕκαστοι Gomperz; τὴν τριμ. ἐκάστην libri et edd. — ταύτης τε δὴ Reiz, ταύτη vel ταύτη δέ (vel τε) δὴ libri. — 125. ἐχόμενα Bek., ἐπόμενα libri. — εἴτε; Krueg. suspic. εἰ μὴ. — ἔστι post δεδανῆσθαι Cob. incl. — 126. ἐν τοῖσι ἔργοισι delent Abicht et

Gomperz, ἐν delet Valck., ἐπι pro ἐν coniecit Werfer. — 127. ante οὔτε γὰρ aliquid intercidisse Krueg. et Abicht putant. — περιρρέει Rs; περιρρέειν cet. libri, Stein (ed. crit.). — τῶντὸ μέγαθος, Stein (ed. IV) τὸ μέγαθος; Herw. τῆς ἐτέρης τῶντὸ μέγαθος incl. — οἰκοδόμησε H. Stephanus pro οἰκοδομῆς. — 128. ταῦτα ἔξ; Krueg. τὰ adiecit. — 129. δικαιοτάτα Krueg. et Cob.; δικαιοτάτας libri. — ταύτην Krueg. incl. — τὸ μῦνον Rsv; τὴν μ. cet. libri, Stein. — 132. φασὶ γὰρ δὴ Rsvd; δὴ om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — 133. συνταχόνειν αὐτὸν plerique libri, Stein; σ. αὐτῶ dz, cet. edd. — ἔξ ἔτεα, Herw. ἔξ ἔτι ἔτεα. — 134. πυραμίδα δὲ καὶ Rsvd; καὶ om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — ἀπελίπετο, Bek. κατελίπετο. — λιπομένων ἦν Schaefer, alii; ἦν λιπομένων PRsv, Stein (ἦν λειπομένων C, ἦν λειπομένη AB). — ἐπέιτε γὰρ κτλ.; interpunxi ut Krueg., non quod textum sic emendatum putarem, sed quia nihil melius inveni; ceterum γὰρ quoque suspicionem movet. Gomperz ἐπειτεν. — 135. Ξάνθου Cob., Ξάνθεω libri et edd.; post pauca μιν om. ABCd. — ὡς ἂν εἶναι Ῥοδώπιος Valck.; Ῥοδώπι Schaefer, Stein, Ῥοδώπιν vel Ῥοδῶπιν libri; ἂν incl. Krueg., in μὲν mutavit Gomperz. — οὐδὲν usque ad ἀναθεῖναι Gomperz incl. — ἑωυτῆς post μνημήιον Herw. in suspicionem vocat (conf. IV 166). — τυγχάνει, Stein τυγχάνοι. — post ὕστερον ταύτης Stein et Herw. ἐτέρη supplendum censent. — 136. μήτε αὐτῶ R (μήτ' sv); μὴ δὲ cet. libri, μηδὲ Stein (ed. crit.). — ἐκείνῳ incl. Krueg. — 137. τασσομένων ABCP^m; γενομένων P^tRsv, Stein. — ἡ ἐν Βουβάστι πόλις PRsvz; ἡ ἐν Β. πόλι cet. libri, Stein. — 141. τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων; nonne τῶν μαχ. τῶν Αἰγ.; — πέμψειν Rsz; πέμψει cet. libri, Stein (ed. crit.). — ἀπικομένου Reiske; ἀπικομένους libri, Stein (ed. IV). — αὐτοῖσι incl. Schaefer, qui antea ἀπικομένοισι; Krueg. αὐτίκα vel ἐπιούσι suspic.; Herw. ante αὐτοῖσι aliquid deesse censet; idem ἀντίοισι pro ἐναντίοισι postulat. — ὄπλων incl. Stein (ed. IV); extat in PRsvz, Eust., in cet. libris ἀνόπλων. — 142. καὶ πρὸς Rsv; πρὸς om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — οὐ μὲν Rsv, οὐ μέντοι cet. libri, Stein. — ἐπανατίλαι Bek.; ἐπαντιῖλαι libri (om. Rsv), Stein. — 143. ἐκκαιδέκατον; Krueg. suspic. ἔκτον καὶ δέκατον. — ἐς ὃ

Συρνε; ἕως οὗ libri (ἐς οὗ s), Stein. — ἐπὶ τῇ ἀριθμῇσι Gomperz incl. — πύρωμιν ἐν πύρωμιος γενόμενον Rsv, πύρωμιν ἐπονομαζόμενον cet. libri. — κατὰ Ἑλλάδα Stein, κατ' Ἑ. libri. — 144. οἰκίοντας Rsv, οὐκ ἔοντας cet. libri (οὐκείοντας AB¹), Athen., Stein (ed. IV). — 147. ἐς ante δυνάδεκα μοίρας om. Rsv, plerique edd. — 148. ὑπὲρ τῆς λίμνης; artic. nonne delendus est? — παραλαβόντες Krueg. incl. — ἐλιγμοὶ Bek.; ἐλιγμένοι ACd; ἐλιγμοὶ cet. libri, Stein. — 149. περιμέτρον, Herw. μέτρον. — μὲν post ἐξαπέδου Krueg. incl., τε Stein scripsit. — ἡ ταύτη Haupt, ἡ om. libri. — 150. γίνοιτο Rsv; γένοιτο cet. libri, Stein. — καὶ κατὰ τὸ ex Kruegeri coniectura; κατὰ libri om. — ἐν ante φρεσὶ om. Rsv, Cob. — αὐτὸν ποιήσαντα, Krueg. αὐτὸ π.; Bek. τὰ ἐποίησε supplendum censet. — 152. μετ' ἑωυτοῦ Krueg. incl. — 154. ἐν τούτοισι δῆ; Eltz, Stein, Abicht δὲ pro δῆ. — ἀρξάμενοι, πάντα; Gomperz ἀρξ., ταῦτα. — 155. τὸ ἐν Αἰγύπτῳ Cob. incl. — ἦν ante θῶμα, quod deest in ABCd, Dietsch incluserat; item Cobet. — 156. οὕτω μὲν; Bek. et Gomperz οὕτος μὲν. — δευτέρων, Gomperz δευτέρον. — ἐν δῆ ὦν; Bek., Stein (ed. crit.) δὲ pro δῆ. — φοίνικες τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — δῆ post ὅτε, quod in Cs extat, Stein delevit. — Διονύσου καὶ Ἰσῖος, Herw. Δ. κ. Δήμητρος. — 158. τῆς μῆκος μὲν Rsv; μὲν om. cet. libri, Stein. — 160. συγκαλέεται, Cob. συγκαλέει. — παντὸς τοῦ δικαίου; Krueg. suspic. πάντως. — 161. στρατεύμα ὁ Ἀπρίης μέγα Pz, Stein; στρ. μέγα Ἀπρίης Rs, μέγα om. cet. libri. — μεγαλωστί; Rsv, Naber, Cob. μεγάλως. — 162. interpuncti cum Cobeto post μὴ ποιείειν. — ἐπαίρας; Wessel. et Cob. τὸ σκέλος supplendum censent. — ὅμως δὲ αὐτόν, Cob. αὐτὶς pro αὐτόν. — ὑποκρίνασθαι et παρασκευάζεται Rsv; ὑποκρίνεσθαι et παρασκευάζετο cet. libri, Stein (ὑποκρίνασθαι ed. IV). — λόγον ἑωυτῷ Wessel., λ. αὐτῷ libri. — 165. ἀνεῖνται Bred., ἀνέονται aut ἀνέονται libri. — Ἀνύσιος R (Ἀνύσιος sv); Ἀνύτιος cet. libri, Stein. — 167. οἱ Ἕλληνες; R οἱ om. — 168. post Ἐρμοτυβίον in Rsv extat ἄλλοι; Krueg. ἄλλοι χίλιοι suspic. — 169. τὰ δένδρα Cob. incl. — 171. πάσης ante Πελοποννήσου Stein incl., τῆς Cob. coniecit. — 172. προμηθέεσθαι ἑωυτόν Rs, Eltz,

Krueg.; *πρ. έωτοῦ* cet. libri, Stein. — 173. *ὄτεν* post *μέχρι* Krueg. incl. — *πληθώρας* Rsv; *πληθούσης* cet. libri, Stein. — *ἐὰν δὲ χρήσονται, ἐκλύουσι* Rsz; om. haec verba cet. libri, Stein; fortasse recte, quod ne Valla quidem ea legit. — *ἐκραγείη*, Herw. *διακρραγείη*. — *οὔτω δὴ*, Gomperz *οὔτω δέ*. — 174. *καὶ ἠλίσκετο* Valck., *κατηλίσκετο* aut *καταλίσκετο* libri. — *ἀληθείας* Rsv; *ἀληθειῶν* cet. libri, Stein. — 175. *θωμάσια οἶα* Abresch, Madv., Stein (ed. IV); in libris *οἶ* pro *οἶα*. — *ὑπερβαλλόμενος*; ACP, Stein *ὑπερβαλόμενος*. — *τὸ μέγαθος* post *ὄσων τε* suspicionem movet. — *τὸ δὲ εὔρος δνώδενα* (*δῶδενα z*) *πηχέων* non extant nisi in svz. — *ἐνθύμιον* Valck., *ἐνθυμητὸν* Bek.; *ἐνθυμιστὸν* libri (*έσθ. Rs*) Stein. — *ἐγγεγονότες* Schweigh., *έγγ.* libri. — 176. *Αἰθιοπικοῦ* Rsv, Valla; *τοῦ αὐτοῦ* cet. libri, Stein, fortasse rectius; at idem Romanus post pauca recte *μεγάλου* pro *μεγάρου*. *έόντες* post *Αἰθιοπικοῦ* Schweigh. correxerit pro *έοντος*. — 178. *ἐνοικῆσαι*, B non male *έσοικῆσαι*. — *οἰκέειν* post *βουλομένοισι αὐτῶν* Gomperz incl. — 180. *αὐτόματος* Rsv; *αὐτομάτως* cet. libri, Stein. — 181. *εἶτε ἐπιθυμῆσας* scripsi, *εἶτ' ἐπ.* libri. — *οἶ* δὲ *Ἄρκουσίλω* scripsi, *οἶ δ' Ἄ.* libri. — *ὑπ' ἐκείνην* Schaefer, *ἐπ' ἐκείνην* libri. — *ὁνότε* *έλθοι* Rsv; *ὀνότε* *έλθοι Ἄμασις* cet. libri, Stein. — *τετραμμένον*, Rsv *ἰδρυνμένον*.

LIBER III.

1. *συμβουλῆς* Rsv; *βουλῆς* cet. libri, Stein. — *Ἄμασι* Lhardy; *Ἄμασιν* libri, Stein. — *ἐπρηξε ταῦτα* Cob. incl. — *συμβουλή* CPdz; *συμβουλῆ* cet. libri, Stein. — *κελεύων* Krueg. incl. — 3. *στρατιήν;* Rsv, edd. *στρατηγήν*. — 4. *ἐπικούρων Ἄμασιος* Stein; rectius fortasse *τῶν Ἄμασιος* Rsv. — *οὔνομα δέ οἶ ἦν* Rsv; *ἦν* om. cet. libri, Stein. — *πολέμια* Rsvz Remig.; *πολεμικά* cet. libri, Stein. — *τὴν ἔλασιν* Cob. incl. — 5. *έστι Σύρων* Dobree, Stein; *ἦ έστι Σ.* libri, *γῆ έστι Σ.* Gronov. — *ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν;* nonne *ὁδοῦ* ut IV 18? — 6. *δι' ἔτιος* Gomperz; *δι' ἔτιος* (vel *ἔτους*) *ἐκάστου* Rs, *δι' ἔτους ἔτιος ἐκάστου* v; *δις τοῦ ἔτιος ἐκάστου* cet. libri, Stein. —

κεινὸν PRsv, Stein; κείμενον cet. libri. „difficile est dictu
 utrum rectius κείμενον an κεινὸν scribatur.“ (Dietsch). — 9
 τῶν ἁμοβοέων ABC²d; τῶν om. cet. libri, Stein. — τῶν ἄλλων
 δερμάτων; Rsv om. τῶν, Stein incl. — διὰ δὴ τούτων; R τοῦτο,
 sv τούτου pro τούτων. — τριῶν om. ABCd, ex additamento
 ortum Baehr et Abicht putant. — 11. ἕξ ἀμφοτέρων; ἕξ, quod
 deest in Rsv, Krueg. et Gomperz incl. — τῶν στρατοπέδων
 Gomperz delet. — 12. τῶν γὰρ ὁστέων; fortasse γάρ, quod
 deest in Rsv, delendum est. — διαρρήξιας Psz, διαρρήξεις
 ABCd; διαράξιας Rv, Gomperz. — ἐμέ γε (R) scripsi; ἐμέ γ’
 libri et edd. — πλους τιάρας; Gomperz τιάρας in suspicionem
 vocat. — ἕντα εἶδον Rsv, om. cet. libri, incl. Stein. — 13.
 ἕτερα τοιαῦτα Rsv; ἕτερα om. cet. libri, Stein. — ὁμοίως καὶ
 Struve; ὁμ. ὡς καὶ Rsv; ὁμ. ἂ καὶ cet. libri, Stein (ed. crit.).
 14. παρήσαν Reiz, παρήσαν vel παρήσαν libri. — ἀγόμενον
 Dindorf, Bred.; ἀγεόμενον qz, ἠγεόμενον B; ἠγεόμενον cet.
 libri, Stein. — ἄλλων ante πυνθάνεται Krueg. incl. — ὡς ἀπε-
 νειχθέντα ὑπὸ τούτου; Krueg. ἦκουσε pro ὑπὸ τούτου, Abicht
 ὑπὸ τούτου ἦκουσε, Stein post ὡς intercidisse pauca suspic. —
 τὰντὸ ἐποίησε τὸ ABCd, Dietsch; καὶ ex cet. libris Stein
 adiecit. — 15. εὔρον ABCd; εὔρον αὐτοῦ cet. libri, Stein. —
 ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε; in z et cod. Remig. solis δὴ extat; τῷδε
 (= III 38) retinui cum Gomperzio; Reiske et Stein τῷ τε. —
 Αἴβνος cum Bekkero inclusi; τῷ Αἴβνος Ἰνάρω z, Remig.;
 Ἰνάρω τῷ (vel τῷ) Αἴβνος Rs(v?); τῷ Αἴβνος om. cet. libri,
 Stein; Ἰνάρω τοῦ Αἴβνος παιδὶ Ἰθαννύρα Gomperz. — 16.
 ταῦτά οἱ Rsv; οἱ om. cet. libri, Stein. — κεντροῦν Rs; κεντοῦν
 cet. libri, Stein. — τὸ πῦρ Pz, Stob., τὸ om. cet. libri; item
 post pauca τὸ πῦρ Stob., πῦρ libri; Stein utroque loco artic.
 om. — κατακαίειν γε Schweigh., κατακαίειν τε ABCPd, τε
 om. cet. libri. — πλησθὲν δὲ αὐτό; Abicht αὐτὸ incl., Krueg
 αὔτις suspic. — οὔτω δὴ Rsv; δὴ om. cet. libri, Stein, Gom-
 perz, tuctur Cob. — τῶν τις Αἰγυπτίων Rsv; τις τῶν Αἰ. cet.
 libri, Stein; ante haec verba ἄλλος Cob. delet. — ἀποθανόντα
 μέλλοι Stein (ed. III), μέλλοι ἀποθανόντα Rsv; ἀποθανόντα
 μέλλοντα cet. libri, Stein (ed. crit.). — 18. τοὺς ἐν τέλει ἐνά-

στους, Gomperz *ἐκαστοτε*. — 19. *ὀρκίοισί τε* Rsz; *τε* om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — 20. *ἐντειλάμενός τε* Rsv; *τε* om. cet. libri, Stein. — *ἀξιοῦσι* om. Rsv, Cob., Gomperz. — 21. *τὰ* ante *τόξα* om. Rsv, Gomperz. — 22. *τὸν χρύσειον εἰρώτα στρεπτόν;* Stein *τὸν χρυσοῦν* (Rsvz) *εἰρώτα τὸν* (R) *στρεπτόν*. — *κόσμον αὐτῶν* s; *κόσμον αὐτοῦ* cet. libri, Stein. — *πέδαι* Gomperz incl. — 23. *εἰκοσί τε* Rsv; *τε* om. cet. libri, Stein. — 24. *πάντων τε* Rsv; *τε* om. cet. libri, Stein. — 25. *αὐτοῦ ταύτη* Rs; *ταύτη* om. cet. libri, Stein. — *ἐπεῖτε δὲ στρατενόμενος;* Rsv *πορευόμενος*, quod Cob. probat. — 26. *ὑπ' αὐτῶν Ἀμμωνίων*, Cob. *ὑπὸ τῶν Ἀμ.* — 27. *εἵματα τε* Rsv; *τε* om. cet. libri, Stein. — *ἀπικομένων* Rsv, Cob.; *ἀπικομένους* cet. libri, edd. — 28. *ἀπάγειν;* Rsv et Cob., qui *ἄξοντες* delet, *ἀγειν;* *ἐπάγειν* z. — *τετράγωνον;* Caylus, Stein *τι τρίγωνον*. — *ὑπὸ δὲ τῇ γλώσση* Jablonsky, *ἐπὶ δὲ κτλ.* libri. — 29. *ἡ ὀρτή* Schaefer; *ὀρτή* libri, Stein. — *ἄξιός μὲν* Rsv; *ἄξιός μὲν γε* cet. libri, Stein. — 30. *τῶν κακῶν* Stein incl. — *εἶδε ὄψιν* recepi ex Rs; *ὄψιν εἶδε* cet. libri, edd. — *ἐδόκεε* Stein (ed. crit.), *ἐδόκει* Schol. Aristid., *ἔδοξε* libri. — *προαγαρόντα* R, Bek. ex coniectura; *προσαγαρόντα* cet. libri. — 31. *κελεῶν* post *νόμος* Krueg. incl. — post *βασιλείους* Cob. ex Rsv, Valla *καλεομένους* adici iubet. — 32. *ἄλλον σὺλανα* Naber et Cob. incl. — *παρακατημένων* Stein, *περικατημένων* vel *-μένον* libri. — 33. *κακὰ* om. ABCd; incl. Schweigh. et Krueg., fortasse recte. — 34. *ἔσεφόρεε* Naber, *ἔσέφερεε* Cob.; *ἔφόρεε* libri, Stein. — *τοισίδε ἀμείβεσθαι* PRsz (*τοιῖσδε*), *τοιαῦτα* d; *τοιῖσδε* cet. libri, Stein. mea quidem sententia aut *τοισίδε ἀμ.* aut *ἀμείβεσθαι* sine ullo additamento scribendum est. — *γὰρ δὴ ἄρα;* Abicht *ἄρα* incl. — post verba *πρὸς τὸν πατέρα* in CP corr. *καλέσαι Κῦρον*, in cet. libris *τελέσαι Κῦρον* legitur; *τελέσαι* delet Negrus, *τελέσαι Κῦρον* Naber, *εἰλάσαι* suspic. Stein. — *νοῖσι;* Rsv, Cob. *νοῖσι γινόμενῃ*. — 35. *εἰ τὶ γῶ* scripsi; *ἦν τὶ γῶ* Rsv; *εἰ τὶ γοίμι* cet. libri, Stein. — *καὶ ἐμὲ* Rs; *καὶ με* cet. libri, Stein; *καμὲ* Cob. — *ἐγὼ τε* Dobree; *ἔγωγε* libri, Stein. — 36. *ἀγαθόν ται* Reiske; *ἀγαθόν τε* Rsv, Stein (ed. III); *ἀγαθὸν τε* cet. libri, Stein (ed. crit.). — *ὄλισσας* post *ἀπὸ δὲ* Krueg. et Cob. incl. — 37. *ἐν*

δὲ δὴ καὶ Bek.; ἐς δὲ δὴ καὶ Rsv P corr.; ὡς δὲ δὴ καὶ ἐς ABCd, Schaefer, Stein (in libris ὡς). — ὅπως Schaefer, ὀπώπεε libri. — οἱ ante Φοίνικες om. P. — ἔστι δὲ καὶ ταῦτα; Rs, Cob. γὰρ pro δέ. — 39. post verba δασάμενος τὴν πόλιν aliquid intercidisse Stein statuit. — ἐνειμε, Rsv διένειμε. — ἰσχων, Rs ἔχων, Stein σχών. — μηδὲ λαβών, Krueg. μή, Abicht μηδὲν pro μηδέ. — 40. τοι τῆσι πάθῃσι Dind., Stein; τοι αὐτῆσι πάθῃσι Bred.; τοι αὐταῖσι πάθῃσι vel τοιαύταισι πάθῃσι (πάθεισι) libri. — 42. καίπερ γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 43. τοῦδε δὲ Bek., δὲ om. libri. — 45. οὐδὲ λόγος αἰρέει, in Mediceo Abichtio auctore ὁ λόγος. — ἐπίκουροί τε Rsvz, P supra scr.; τε om. cet. libri, Stein. — 46. ἐπιλεληθέναι Rsv, Plut.; ἐπιλελησθαι cet. libri, Stein. — ὕστερα sv, Plut.; ὕστατα cet. libri, Stein. — 47. ποιέει· ἐοῦσα γάρ, Krueg. [ποιέει·] ἐοῦσα [γάρ]. — 48. τρίτη γενεῇ Panofka, τρίτη om. libri. — κατὰ δὲ usque ad γεγονός Urlichs in suspicionem vocat. — τὸν λόγον ante ἐπ' οἷσι Krueg. incl. — 49. φίλα ἦν, Bek. φίλια ἦν. — post ἐωντοῖσι Stein lacunam signavit; Valck. συγγενεές addidit, alii similia; Krueg. ἐρίζοντες vel φθονέοντες pro ἐόντες suspic., Cob. διατελεῦσι pro εἶσι ἀλλήλοισι. — 50. διαλεγόμενον τε οὔτι Reiz; οὔτε libri, Stein; οὐ z, Krueg., Cob. — περιθύμως ἔχων Abicht, περιθύμως ἐχόμενος Rs, περιθυμῶι vel περὶ θυμῶ ἐχόμενος cet. libri; πέρι θυμῶ ἐχόμενος Schaefer, Stein. — 51. καὶ τοῦτο Krueg. incl. — 52. ἀπειρημένον, Krueg. ἀπειρημένον suspic. — ἐν αὐτοῖσι γέγονε Krueg., Cob.; „fortasse ἐγγέγονε“ Stein, ἐγεγόνεε libri. — 53. οὐκ ἐνώρα R, οὐκ ἐνεώρα Psvz, οὐκων ἐώρα cet. libri, οὐκων ἐνώρα Stein. — ἀνακρίσιος Wessel., ὑποκρίσιος libri. — ταύτη ἂν πεῖθεσθαι; Rs ταύτης ἂν π., fortasse recte. — κατελθὼν Valck.; ἀπελθὼν libri, Stein. — ὑποκρινόμενος Pz, Cob.; ὑποκρινάμενος cet. libri, edd. — 56. λέγεσθαι pro λέγεται Wessel.; incl. Stein. — 59. καὶ τὸν τῆς Δ. νηὸν om. s, incl. Stein. — 60. διὰ σωλήνων Rsv, Eust.; διὰ τῶν σωλήνων cet. libri, Stein. — καὶ εἴησι Eltz, κατὰ εἴησι libri. — Φιλέω Thiersch, φίλω libri. — 61. ὀλίγοι ἦσαν sv; ὀλίγοι εἴησαν R, Stein; ὀλίγοι τε ἦσαν cet. libri. — 62.

ταῦτα ἀληθῆα Cob. incl. — διέπρηξας Rsv, Cob.; διεπρήξαο
 cet. libri, Stein. — 64. καιρίῃ; Blomfield et Cob. καιρίην. — ἐν
 post χρηστήριον Krueg. adiecit. — 65. παντός δέ, Krueg. πάντως
 δέ. — 67. ἐνεστεῶτα Valck., ἀνεστεῶτα libri. — 68. κατάδηλος,
 Rsv κατάδηλος ὅς ἦν. — συμβαλλόμενος Rsvd; συμβαλόμενος
 cet. libri, Stein (ed. crit.). — συγκατημένων; Naber συγκοιμω-
 μένων, Mehler συγκατοικημένων. — Φαιδύμη; R, Zonaras Φαι-
 δυμίη, forsitan recte. — 69. ἀναλαβέσθαι, Cob. ἀναβαλέσθαι.
 — εἰ τυγχάνη R, εἰ τυγχάνει sv, ἦν τυγχάνει ABd; ἦν τυγχάνη
 cet. libri, Stein (ed. crit.). — artic. ante ὅτα Gomperz delet
 — 70. Γωβρύης; Stein constanter Γοβρύης, libri variant. —
 ὅτεω Struve, Stein; ὅτω ABP, τῷ R; τῷ vs, Krueg., Abicht.
 — ἐσάγεται; Valck. ex Zonara, Krueg. ἐπάγεται. — 72. τοιῶνδε
 Rsv; τοίων cet. libri, Stein. — ἵνα τι Rs, τι om. cet. libri,
 Stein. — καί τι μᾶλλον Stein (ed. crit.); καί τις μᾶλλον P corr.
 Rsz, Stein (ed. III). — διαδεικνύσθω Rsv; δεικνύσθω cet.
 libri, Stein. — 73. ἀλλ' ἢ ἰόντας Palm, Dind., Dietsch, Gom-
 perz; ἀλλ' ἰόντας Rsv; ἄλλοθι ἰόντας ἢ cet. libri, Stein; verba
 quaedam post ἀλλ' ἰόντας excidisse Cob. putat. — ταύτη αἵ-
 νεον; Rsv ταῦτα αἶνεον. — 74. ὑποδεχομένου Rsv; ὑποσχομένου
 cet. libri, Stein. — 75. ὁ δὲ τῶν μὲν Herold, Krueg., Cob.;
 μέντοι CPsv (R?), μὲν τι cet. libri; μὲν δὴ Bek., Stein. — 76.
 κελεύοντες ὑπερβάλλεσθαι P (ὑπερβαλλέεσθαι C); ὑπερβαλέσθαι
 ABR svz, Eust., Stein. — 77. ἐπιστάσι, Rs ἐπιστάντες, Cob.
 non male ἐπιστάντων. — 79. ἔθειον ἔξω Rsv; ἔξω om. cet.
 libri, Stein. — 80. κατηρημένον libri, Stein; κατηρισμένον
 H. Stephanus, cet. edd.; εἶ adiecit Naber. — ἐς ταύτην τὴν
 ἀρχὴν Rsvz, Stob.; τὴν ἀρχὴν om. cet. libri, Stein (ed. crit.). —
 ἄριστος ἐνδέκεσθαι B's, ἄριστον ἐνδ. cet. libri, ῥῆστος ἐνδ. Abicht.
 — 81. καί τοι Rs; τοι om. cet. libri, Stein. — οὐδ' Valck.
 delevit. — 82. ἐς τὰ κοινὰ Krueg. incl. — ποιῆσι, Bek. τὰ
 ποιῆσι adiecit. — 85. Cob. τῇ ἵππῳ et τὸν ἵππον post ὄχε-
 τεῦσαι delet. — 89. καὶ ὀκτώ adiecerunt Reiz, Mommsen,
 Ilultsch. — 90. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὔτος ABCd; οὔτος μὲν δὴ
 πρῶτος cet. libri, Stein. — νομὸς δεύτερος οὔτος z; δεύτερος
 νομὸς οὔτος libri, Stein. — Καβαλίων libri, Καβαλέων Stein. —

Ἰγρεννέων, R αὐτεννέων, sv αὐτενέων, Stein Ἰτεννέων. — τεσσεράκοντα μὲν Rsz; μὲν om. cet. libri (in P suprascr.), Stein. — 91. ἀρξάμενον, Stein ἀρξάμενος, Abicht (ed. Teubn.) delet delegans ad cap. seq. — σίτον PRsvz, πρὸς cet. libri. — μυριάδας Schweigh., μυριάσι libri. — νομὸς ἕβδομος οὗτος scripsi secutus z, νομὸς οὗτος ἕβδομος PRsz; νομὸς δὲ οὗτος ἕβδομος cet. libri, Stein. — 92. Πανσίαι καὶ Stein, πανσίαι A, πανσὶ καὶ R, πανσοὶ καὶ s, πανσίαι cet. libri. — τε post πενήκοντα inclusi. — 94. Μαρσί Js. Vossius, μάρσοισι vel μάρσοισι vel μαρσοῖς vel μάρδοισι libri. — 95. ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια s in rasura, Mommsen, Stein; τεσσεράκοντα vel τεσσαράκοντα καὶ πεντακόσια cet. libri. — συντιθέμενον Eltz; συντιθεμένων libri, Stein. — 97. αὐταὶ μὲν νυν Rsvz; νυν om. cet. libri, Stein. — verba οὗτοι οἱ Αἰθίοπες usque ad κατάγαια incl. Naber et Stein. — Κόλχοι δ' ἐτάξαντο Rsv, Κόλχοι δ' ἐταξάν οἱ cet. libri; Κόλ. δὲ ταξάμενοι Stein; Κόλ. δὲ τὰ ἐτάξαντο Reiske et Gomperz, qui quae sequuntur ἐς τὴν δωρεὴν delenda censet. — 98. ἀμήσωνται Rsv; ἀμήσωσι cet. libri, Stein. — ἐνδύνουσι Rs; ἐνδυνέουσι cet. libri, Stein. — 99. διαφθείρεσθαι; PRsvz, Cob. διαφθείρειν. — ἀπαρνος PRsvz; ἀπαρνεόμενος cet. libri, Stein. — τὸν γὰρ δῆ; Dobree δὲ pro γάρ; idem Krueg. in ed. I, qui in ed. II particulam incl. — 100. ποιηφαγέουσι δέ; ABd, Stein τε. — 102. νυνῶν, Herw. λύνων. — τῶ Περσέων Bek.; τῶν Περσέων libri, Stein. — κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον Krueg., Herold; καὶ τ. α. τρ. libri. — αὐτοὶ εἶδος ABCd, Stein (ed. III); τὸ εἶδος PRsz; αὐτοῖσι εἶδος Reiske, Stein (ed. crit.). — ζεύξει Bek., ζεύξη vel ζεύξη libri. — 104. ὅπως Bek., ὅπως αὐτῶν Rsv, ὅπως ἂν cet. libri. — ἀπιῶν Schaefer, ἐπιῶν libri. — 105. καὶ παραλύεσθαι ἐπιελομένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους; locus est corruptus; καὶ om. PRsv, Dobree; καὶ et οὐ delent Dind., Dietsch, Abicht; οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους incl. Krueg. — 106. τοῦτο δὲ H. Stephanus, τοῦτοι CP, τοῦτο cet. libri. — 107. οὗτοι οἱ περ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται Cob. delet. — 108. ἠπιστάμην incl. Krueg. et Cob., retinuit Stein. — καὶ κατὰ Schweigh., Krueg., Abicht, Cob.; καὶ Rsv; κατὰ cet. libri, Stein. — γὰρ damnavit

H. Stephanus; γε suspic. Stein. — μητρί Bek., μήτρον libri. — ἐσικνέεται plerique libri, ἐπικνέεται z, Stein (ed. crit.). — 109. ἄν, quod om. ABCd, inclusi. — 111. λόγῳ οἰκίῳτι, Welcker λόγῳ οὐκ οἰκίῳτι. — αὐτῶν om. Rsv, plerique edd.; αὐτίκα suspic. Schweigh. — τοὺς δὲ ἐπιόντας συλλέγειν οὕτω τὸ κινέωμον, συλλεγόμενον δέ; PRs, Stein τοὺς δὲ ἐπ. συλλέγειν. οὕτω μὲν τὸ κιν. συλ. — 114. πάντα ἄγρια, Mehler παντοῖα ἄγρια. — 115. post Ἡριδανὸν in Rs τινε legitur, quod Cob. tuetur. — δύναμαι PRs; οὐ δύναμαι cet. libri, Stein. — τῆς Εὐρώπης Rs; τῆς om. cet. libri, Stein. — 116. ἔχειν αὐτὰ Rsv, αὐταί cet. libri; αὐταί suspic. Stein. — 117. χρῆσιζονται Portus, χρῆσιζοντο libri. — 118. ἕνα αὐτῶν incl. Krueg. — 119. ἀλλοτριώτερος Bek., ἀλλοτριώτατος libri. — 120. οὐδὲ ἰδῶν ABd, Stein; οὔτε ἰδῶν cet. libri. — 121. εἴτε ἐκ scrip-ι, εἴτ' ἐκ libri. — 122. Μίνω Rsv; Μίνωος cet. libri, Stein. — ἐστὶ quod in Rsv extat inter Πολυκράτης et πρῶτος Stein delevit. — αὐτὸν καὶ χρήματα; nonne αὐτόν τε? — 124. αὐτὸς ἀπιέναι (Rsv) intactum reliqui, quamvis correctum videatur; neque minorem enim quod Stein ex cet. libris exhibet αὐτόσε suspicionem movet. — παρθενεύεσθαι; P, Cavallin παρθενεύσεσθαι. — 125. τῶν ἐπομένων post δοῦλοι Cob. expungit. — τῆ οἱ Ἰασσις usque ad finem capitis om. Rsv, incl. Stein et Cob. — 126. ἀγγελιηφόρον; sv ἀγγαρηῖον (corruptum in R in ἀγγαρεῖον), quod non plane reiciendum videtur; conf. VIII 98. — 127. πάντων τε Rs; τε om. cet. libri, Stein; fortasse partic. post Μιτροβάτεω transponenda est. — ἡμέων δὴ ὦν τίς ἄν; Schaefer ἄν adiecit non probante Steinio, qui idem pro δὴ, quod z solus exhibet, δὲ restituit. — λογιμωτάτους PRsv; δοκιμωτάτους cet. libri, Stein. — 128. ποιεῖ ταύδε; Rsdz fortasse rectius τοιαύδε. — περὶ πολλῶν ἕντα Haupt; π. π. ἔχοντο libri. — οἱ ἐνδεξάετο Rsz; οἱ om. cet. libri, Stein. — 130. καταφάνη τε; PRs κατ. δέ; an δέ τε? — ἕντα ante ἀπέδεξε incl. Krueg. et Cob. — τοῦ χροσσοῦ ἐς θήκην Stein, τοῦ χρ. τὴν θήκην Rs, τοῦ χρ. σὺν θήκῃ cet. libri, ἐς τοῦ χρ. τὴν θήκην Porson. — 131. τῷ πρώτῳ ἐπι Rsz; τῷ om. cet. libri, Stein. — ἐγένετο γὰρ usque ad finem capitis Abicht incl. — 135. καὶ τοῦτο

ταῦτά AB, Reiske; ταῦτα pro ταῦτά cet. libri, Stein. — 136. ῥησιτώνης cod. Cantabr., Wessel.; κρότωνος Rsv, κρησιτώνης cet. libri, χρησιμοσύνης Herold, χρησιτώνης Ahrens. — 138. μάλιστα δή; partic. δή; quamvis extet in s solo (in R in δὲ corrupta) delere nolim. — καὶ οὔτοι, Gomperz καὶ οὔτω. — 139. οἱ δὲ στρατενόμενοι inclusi; Stein οἱ δέ, quod in Rs solis extat, delevit. — 140. δὸς ante τὴν πατριίδα om. sv, ciecit Cob. — 142. αὐτῷ τέ μοι Bek., ἐμοί τε αὐτῷ Rs, αὐτῷ τ' ἐμοί cet. libri. — γεγονώς τε κακῶς, in PRs(γ) dz κακός. — 143. οὐ δὴ τι; s οὐδ' ἔτι, Abicht οὐ δὴ ἔτι. — verba οὐ γὰρ usque ad finem capituli Gomperz post τύραννος καταστήσεται collocanda censet. — 146. ταῦτα ἔλεξε Rsv; ταῦτα δὲ ἔλεξε cet. libri, Stein. — καὶ ante ἀναπειάσας Krueg. incl. — 147. τε post ἐντολὰς Krueg. incl., μὲν Herold suspic. — 149. σαγηνεύσαντες Stein incl. — ἥ μιν κατέλαβε, Krueg. τῆ pro ἥ. — 153. τούτου τοῦ Μεγαβύζου Rs, Herold; τούτῳ τῷ Μεγαβύζου cet. libri, Stein. — 154. artic. ante Πέρσησι, qui deest in Rs, inclusi; conf. c. 157. — 155. τῶν σῶν δεήση; Stein suspic. τῶν σῶν τι ἐνδεήση, quod Cob. ita mutatum vult, ut τι ante τῶν σῶν collocetur. — πέπονθα PRsv; ἔπαθον cet. libri, Stein. — τὰ δεῖ Reiske, τὰδε libri, una cum sequenti ποιέειν delet Cob. — 156. ἐπείτε Pz, ἐπίτε δὲ cet. libri; ἐπίτε δὴ Schweigh., Stein. — καὶ Πέρσησι om. PRsv, Cob. Steinio non adversante. — 157. ἐν ante τοῖσι Βαβυλωνίοισι delet Cob.; idem antea οἱ inter τοῦτο et κατέρωστο adiecit. — 158. οὔτοι μὲν Rsv; μὲν om. cet. libri, Stein. — 159. γενεῇ Bek., γένῃ vel γένεα libri. — ὑπογίνηται; Krueg. suspic. ἐπιγίνηται.

LIBER IV.

1. αὐτοῦ Δαρείου; Stein suspic. αὐτίνα, Cob. τοῦ pro αὐτοῦ. — πρότεροι PRsz, πρῶτον cet. libri; Cob. utrumque damnat. — verba καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους transponenda esse post τριήκοντα Stein censet. — 2. τὰς φλέβας; Rs τοῦ τὰς φλέβας, idem Krueg. ex coniectura. — τοῖσι στόμασι om. Rsv,

Cob.; idem ἄλλων ante φυσῶντων delendum censet. — οἱ Σκύθαι ἐκτυφλοῦσι; ABCd om. οἱ, fortasse recte. — 3. ἐπετράφη v (ἐπεστράφη Rs); ἐτράφη cet. libri, Stein. — τῇ περ Dobree, ἢ περ libri. — 4. τῶν δὲ εἵνεκα, Krueg. suspic. τῶνδε δὲ εἴν. — 5. ἀρχόντων, quod deest in sv, incl. Stein, tuetur Cob. — 6. τοὺς βασιλέας, Wessel. τοὺς βασιλῆους, Jo. le Febvre τοῦ βασιλῆος, Stein τοῦ βασιλέος. — 7. Ταργιτάου post τοῦ πρώτου βασιλέος Stein (ed. crit.) incl. — βορῆν ἄνεμον λέγουσι Rs, βορέην λέγουσι ἄνεμον cet. libri; λέγουσι incl. Krueg. et Cob., tuetur Stein. — 8. ὡς ἀπικέσθαι Rs; ὡς om. cet. libri, Stein, Abicht; καταλαβεῖν libri, καὶ καταλ. Herold, Stein. — Σκνθιζὴν Rs; Σκνθίην cet. libri, Stein. — 9. μιχθῆ Rsv; μιχθῆναι cet. libri, Stein. — σῶστρα δὲ Rsv; τε pro δὲ cet. libri, Stein. — ἔχω γὰρ ἐν σέο παιδας τρεῖς Rs; ἐγὼ γὰρ ἐν σεῦ τρεῖς παιδας ἔχω cet. libri, Stein. — κατὰ τάδε ζωννύμενον RsvP^m; καταζωννύμενον cet. libri, Stein. — 11. γὰρ δὴ post τὴν μὲν Krueg. incl. — πρὸς πολλοὺς μένοντας κινδυνεύειν Bred., Herold; πρὸ πολλοῦ ABCdz, πρὸς πολλοὺς cet. libri; δεόμενα AB²Cd, γινόμενα B¹, δεόμενον PRsvz; πρὸς πολλοὺς [δεόμενον] κινδυνεύειν Krueg., πρὸ σποδοῦ δεόμενον κινδ. Stein, πρὸς πολλοὺς δέοι ἀνακινδ. Abicht, πρὸς πολλοὺς ὧδε μένοντας κινδ. Gomperz. — 12. οἴκηται Rsv; οἴκισται cet. libri, Stein. — γῆν inclusi; τὴν Μηδικὴν γῆν z, γῆν om. Rs; γῆν τὴν M. cet. libri, Stein. — 14. ποιήσας; P^tR, Orig., Stein εἶπας. — εἴρηται; ABC, Orig., Stein εἴρηκα. — 15. καὶ τὸν μὲν Rs, Orig.; μὲν om. cet. libri, Stein. — Μεταπορτιῖνοι λέγουσι delet Cob. — 17. Ἀλιζῶνες Rsv, Strabo; Ἀλαζόνες cet. libri, Stein. — ἔρημος Rsv; ἔρημον cet. libri, Stein. — 18. ἄνω ἴοντι Krueg., Herold; ἄνθρωποι vel ἄνοι libri. — ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἔρημος P^tRsv; ἤδη δὲ pro ἡ δὲ cet. libri, Stein. — τὸ δὲ τούτων κατύπερθε ἔρημος Rs; ἔρημον pro ἔρημος cet. libri, Stein. — 19. γῆ, quod in z solo legitur, Stein delevit. — 22. καὶ ἐπιβὰς Rsv; καὶ delevit Stein. — 23. λιθώδης τε scripsi; λιθώδης ABCd, λιθώδης τ' cet. libri, Stein. — τῆς τρηχέης χῶρον πολλὸν Rsv; χῶρης pro χῶρον cet. libri, Stein. — τῆς τρυγὸς Gomperz delet. — 25. τὴν ἀρχὴν Stein, τὴν om. Rsv. — 26.

νόμοισι τοιοῖσίδε (PRsv τοιοῖσδε); τοῖσίδι cet. libri, Stein. — 27. artic. ante μονόφθ. et χρυσόφ., qui extat in Rsv, Stein deletit. — 28. Σίνδους Holsten, Ἰνδούς libri. — ὡς τέρας θαυμάζεται Krueg., Abicht; ὡς τέρας νενόμισται θαυμάζεσθαι libri, Stein. — οὐκ ἀνέχονται; Cob. et Gomperz οὐκ damnant. — 29. sub finem φύει bis Rsv, Eust.; φύειν cet. libri, Stein. — 31. οἶά τε Rsv (= c. 7); οἶοί τε cet. libri, Stein. — 33. τοῖσι πλησιοχώροισι Schaefer (τοῖς πλησιοχώροις Wessel.); idem Cob., qui κελεύοντας damnat; τοὺς πλησιοχώρους libri, Stein. — Θρηῖσας Cob.; θρηῖσας P, θρήσας R, θρηῖσας s; θρηϊκίας cet. libri, edd. — ἐρδούσας Eldick, θνούσας PRsvz; ἐχούσας cet. libri, Stein. — 34. ὅσοι δὲ παῖδες ABC, Stein; οἱ δὲ π. cet. libri et edd. — ἀποταμνόμεναι, Cob. ἀποταμόμεναι. — προτιθεῖσι Rsv; τιθεῖσι cet. libri, plerique edd. — 35. τὴν θήμην τὴν Bek., τὴν θ. τῆς libri. — 36. λέγων Reiske damnavit; λέγοντα Schweigh. et Abicht, λέγω δὲ Gomperz. — νόον ἐχόντως Dobree, νόον ἔχοντας libri. — ποιούντων Krueg. incl. — 37. initio capitis Schweigh., quem Stein secutus est, Ἀσίην supplevit. — πρὸς βορέῳ ἀνέμον sv (R?); πρὸς βορέην ἄνεμον cet. libri, Stein. — 38. Μυριανδρικοῦ Wessel.; μαριανδρικοῦ Rsv, μαριανδύων AB, μαριανδύνων CP, μαριανδηνῶν dz. — 40. οἰκέεται ἢ Ἀσίη Rs; ἢ om. cet. libri, edd. — 42. συμβάλλειν, Rsv συμβαλέειν; aoristus fortasse rectius ponendus est; conf. II 10, III 125; eadem varietas est in libris IV 53. — διεκπλέειν Rs; ἐκπλέειν cet. libri, Stein. — προσίσχοντες Rsv; προσσχόντες AB, Stein; προσχόντες cet. libri. — δὴ inclusi; om. PRsv (conf. V 86). — περιπλέοντες τὴν Αἰβύνην; Rs τὴν om., fortasse recte. — 43. καταλείποντες scripsi; καταλιπόντες PRsvz, Stein; λείποντες cet. libri. — πρόβατα P^mRsv; βρωτὰ cet. libri, Stein. — οἱ Krueg. incl.; οἱ οὐ PRsz; οὐ οἱ cet. libri, Stein. — 44. παρεχομένη, Dobree παρεχομένης, Krueg. παρεχόμενα. — 45. ἤδη γὰρ, Krueg. ἦ γὰρ δὴ (conf. II 15). — 46. λόγιον; PRsv, Stein (ed. III) λόγιμον. — τοῦ Σινδικοῦ; nonne τοῦ τε Σινδ. idem Gomperz ex Herodiano. — δὲ ante μέγιστον om. Rsv, Gomperz; idem τοῦτο ante οὕτω supplementum censet; Krueg. pro οὕτω susp. τοῦτο. — 48. Stein γέγονε.

ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων εἰσὶ δὴ κτλ. (libri δέ). — 49. Σκίος Rsv; Κίος cet. libri, Stein. — Ἄλις; ABCd, Stein Ἄλις ποταμός. — Σκυθικῆς Rsv; Σκυθίνης cet. libri, Stein. — 50. ἐκδιδοῖ et bis ἐκδιδοῦσα cum Bredovio scripsi pro ἐσθ. — 51. τὴν Νεργίδα Rsv; τὴν om. cet. libri, Stein. — 52. γλυκὺς ἔτι R, cod. Paris. 2933, Valla; γλυκὺς ἔστι cet. libri, Stein. — πικρὸς αἰνῶς sv (πικρῶς αἰνῶς R); πικρὸς δεινῶς cet. libri, Stein. — τῆ κρήνη; nonne τε adiciendum est? — 53. ἔστι μέγιστός τε sv (γε pro τε ABC); τε ante μέγιστος PR, Stein; fortasse γε est rectum et inter μετὰ et Ἰστρον (conf. V 3) aut post κατὰ γνώμην (conf. c. 59) transponendum. — Γέροντος χώρου v, Γέροντος τε γ. Rs; Γεροντίων χώρου cet. libri, Stein; locus est corruptus. — ἐς τὸντὸ ἔλος Wessel.; ἐς τὸντὸ τέλος PRsz, ἐς τὸ τέλος ABCd. — ἐπὶ τῷ Ἰστρον Valch., ὑπὸ τ. Ἰ libri. — 54. ῥέει δὲ PRsv, ῥέει μὲν γὰρ cet. libri, ῥέει μὲν Stein. — 58. ἡ ποίη ἀναφρομένη, PRsv ἡ om., ποίη ἡ Reiske, ἡ ποίη ἡ Krueg. — 59. Δία τε καὶ Rsz (C?); τε om. cet. libri, Stein. — καλεόμενος, quod deest in ABCd, inclusi; idem Krueg. quoque propter ordinem verborum in suspicionem vocat. — ὀνομάζεται; Rs (ὄνομα. P), Stein ὀνομάζονται. — Οἰόστροφος libri; Γοιόστροφος Hesych., Stein. — Θαυμασιάδας Stein, θαυμασιά PRsv, θαυμασιάδα et θαυμασιάδα Origenis codd., θαυμασιάδας ABCd. — 61. ἐπειάν; AB ἐπειδ' ἄν; Cd, Stein ἐπειδάν. — δὲ post ἔπειτα cum Gomperzio ex codd. PR (δ' sz) sumpsi. — ἐς ante λέβητας Reiz adiecit; Cob. et Gomperz lectionem librorum defendunt. — λέβης PRsz; ὁ λέβης cet. libri, Stein. — 62. τῶν ἀρχαίων, Abicht ἐν τῷ ἀρχαίῳ, Krueg. pro ἐκαστοῖσι suspic. οὐκ ἐκός. — ὅσον τε scripsi (sic R); ὅσον τ' cet. libri, edd.; etiam τοῦτ' et τοισίδ' suspicionem movent. — ἔλασσον; „videtur certus pedum eubitorumve modus, quo minorem illam exaggerationem scripserat, deficere“ Petavius probante Wessel. — ὄγκον (PRs) an σηκοῦ (cet. libri, Stein) rectum sit, vix diiudicari potest. — ὅσους ἄν Bek., ὅσους δ' ἄν libri. — ἀνδρα ἔρα R; ἔρα om. cet. libri, Stein. — τῷ αὐτῷ Struve, τῷ αὐτῷ ᾧ libri. — ἀποτάμωτες PRsz; ἀποταμώτες cet. libri, Stein. — 64. διακέεται (sic ABC) scripsi;

διακέεται cet. libri, edd. — ἀποδαρμάτῳ A¹BRs, Stein; quod alii libri habent ἀποδεραμάτων correctoris videtur; Krueg. δεραμάτων. paucis supra δέρματα, quod om. Rsv, inclusi cum Cobeto; δέρματα χειρόμακτρα delet Gomperz. — 65. ἕκαστος Krueg. incl. — ἧ om. PRsz, Gomperz. — 66. aut ἕκαστου post ἐνιαυτοῦ aut τοῦ pro ἐνιαυτοῦ delendum censet Krueg., idem ἕκαστος post νομάρχης in suspicionem vocat. — τῶν Συνθίων τοῖσι; Rs ὅσοι δὴ pro τοῖσι, Schweigh. τοῖσι ἄν. — 67. φιλόως ὦν, Stein (ed. III) φιλ. δ' ὦν. — συντιθεῖσι, Gomperz τιθεῖσι. — 68. ὁ Συνθίων post βασιλεὺς et μάλιστα ante τάδε Krueg. incl. — τοῖσι πρότοισι . . . αὐτοῖσι, Krueg. τοὺς πρώτους . . . αὐτούς. — ἐν τῇ μαντικῇ et post pauca ἐς τὴν μαντικὴν Gomperz delet. — 70. ὑπέατι PRsz, υπέατι AB, ὀπέατι J. Vossius, ὑπέατι Lobeck et Stein. — 71. ἐς ὁ Βορ. ἐστὶ προσπλωτὸς Stein incl. — ἐν Γέροισι; Rsv ἐν τε τοῖσιν (vel τοίσιν), Stein ἐν τε Γέροισι. — μέγα (om. Rs) post χῶμα inclusi; idem Cob. censet. — οὐδὲν ante οὐδὲ Cob. delet. — 72. καλλιστεύοντας Rsv; καλλίστους cet. libri, Stein. — τραχήλου· κάτωθεν δέ; Abicht τραχήλου, κάτωθεν [δέ]. — ἐπιστήσαντες δὲ κύληρ τὸ σῆμα; aut τὸ σῆμα delendum est (Krueg.) aut περιστήσαντες (Stein) aut περὶ τὸ σῆμα (Reiske) scribendum est. — 73. πάντων παρατιθεῖ κτλ. Rsv; ἀπάντων παραπλησίως παρατίθησι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι cet. libri, Stein. — ἔπειτα θάπτονται; nonne καὶ ἔπειτα? — 74. μὲν post Θρήνες Krueg. incl. — 75. τῷ πρὸ Cob. delet. — 76. μήτε τέων Krueg., μήτε τεῶν Stein, μὴ τοιγαρῶν Abicht; μήτε (vel μὴ τί) γε ὦν codd., μὴ τοι γε ὦν z. — ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι . . . Σκύλη Rsv; Ἀνάχαρσις et Σκύλης cet. libri, Stein; fortasse est ἐν supplendum (conf. I 31). — κάρτα correctoris videtur; om. ABC, ante μεγάλα in Rsv, post μεγάλα in P legitur. — ἀγάματα, Cob. ἀγαμάτια. — 77. πέπλασται; Rsv, Eust. πέπαισται. — 78. ἐγχωρίης, Nabor ἐπιχωρίης. — ἐγληγίσειε, Cob. συγληγίσειε. — 79. διεδρήστευε J. G. Schneider; διεπρήστευε PRsv, Stein; ἐπρήστευσε ABCd, διεπίστευσε s, διεδρηπέτευσε Dind., διεπέσπευσε Dietsch 1853, διέδρη ἐντεῦθεν Abicht. — 80. συνάπτειν PRsvz, συνάψειν cet. libri et edd. — 81. τοῦτον Schaefer damnavit, Stein retinuit. — 83.

ἐπιπέμποτος, Cob. *ἑπιπέμποτος*. — *ζευγνῆναι* s, *ζευγνῆναι* R; *ζεύγνυσθαι* cet. libri, Stein. — *τὰ πάντα* PRsz; *τὰ ἅπαντα* cet. libri, Stein. — 84. *ἐλείποντο* Bek., *ἐλίποντο* libri. — 85. *τῷ ἰρῶ* B (sv?), *ἰρῶ* Rd, *ἰρῶ* P, *ἰρὸν* C, *ῥῶ* A; *τῷ ῥίῳ* de Pauw, *ῥίῳ* Stein, *τῷ ἰκρίῳ* Valek. — *τριημόσιοι* s corr.; *διημόσιοι* cet. libri. — *στεινότητα* Schweigh., *στεινότητα* Rv, *στεινότητων* s, *στεινότητι* cet. libri. — 86. *Σινδικῆς* Wessel., *Ἰνδικῆς* libri. — *οὔτος* om. ABCd, incl. Dietsch, retinuit Stein. — *ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτὸν* P corr. Rs, plerique edd.; *αὐτὸν* cet. libri, Stein. — 87. *ἐπ' αὐτῷ* q, plerique edd.; *ἐπ' αὐτὸν* ABCd; *ἐπ' αὐτοῦ* PRsvz, Stein. — *δοκίειν* Rsv; *δοκίει* cet. libri, Stein. — *verba τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδρουκλῆς Σάμιος* nonne delenda sunt? — 88. *πᾶσι δέκα* corrupta esse putant Mehler et Krueg., *ταλάντοισι δέκα* Gomp. suspic. — in epigrammate *μ'* ante *ἀνέθηκε* supplendum censet Naber. — 89. *τὰς Κρανέας* Pz; *τὰς* om. cet. libri, Stein. — 90. *τὰ* ante *ἐς ἄκρην* Krueg. adiecit. — 93. *Συρριμάδας* Rs, *Συρριμάδας* Steph. Byz.; *Κυρμιάνας* (-ᾶνας, -ᾷνας) cet. libri, Stein. — *Νιψαῖον* s, Steph. Byz., *νυψαῖοι* R, *μυψαῖοι* cet. libri. — 94. *Ζάμολξιν* sv; *Σάμολξιν* cet. libri, Stein. — *νομίζουσι*, Mehler *οὐνομάξουσι*. — 95. *καὶ Πόντον* om. ABCd; nescio an a correctore adiecta sint. — 95. *συχρὰ* PRsz; *μεγάλα* cet. libri, Stein. — *τὰ* ante *πάντα ἀγαθὰ* Krueg. incl. — 96. *εἶτε ἐστὶ* scripsi; *εἰ δέ ἐστι* Rsv, *εἴτ' ἐστὶ* cet. libri. — 97. *τε* ante *Ἰωνας* Stein adiecit. — *ἀμείβετο* scripsi; *ἡμείψατο* libri, *ἀμείψατο* Bred. et recentiores. — 98. *ταῦτα εἶπας* PRsz; *ταῦτα δὲ εἶπας* cet. libri, Stein. — 99. *ἡ* ante *ἀρχαίη* Krueg. adiecit. — *καλειομένης Καρρινίτιδος* PR(sv)z; *Καρρ. καλ.* cet. libri, Stein. — *τὴν ἄκρην* Krueg. incl. — *συμβαλεῖν* (= II 10) Rsv; *συμβάλλειν* cet. libri, Stein. — 102. *ἐπιλαύοντος*, Rsv *ἐπιόντος* (= IV 11). — 103. *ἐπαναχθέντας* AB, Lhardy ex coniectura, Stein; *ἐπαναχθέντας* cet. libri, *ἀπαναχθέντας* Schweigh. — 104. *ἀβρότατοι ἄνδρες* Rsv, Strabo; *ἀβρότατοι ἀνδρῶν* cet. libri, Stein. — 106. *ἔσθητα δέ;* ABd, Stein *τε* pro *δέ*. — *γλώσσαν δὲ ἰδίην;* Reiz *ἔχουσι*, Dobree *ἴσθαι* adiecit; Cob. transponendo scribendum esse censet *χοιῶντροι*, *γλώσσαν δὲ ἰδίην*. — *ἀρθρωποραγίονοι* Rsv, Eust.;

ἀνδρωφ. cet. libri, Stein. — verba *ἀνδρωφ. μῦνοι τούτων* in hac sede Reiz collocavit, in libris post *ἐπωνυμίας ἔχουσι* (c. 107) leguntur. — 108. *οἰκία*; Reiske et Cob. *εἰ οἰκία*. — 109. *περὶ τὰς σισύφνας*; plerique codd., Stein *παρὰ* pro *περὶ*. — 110. *κατὰ τε κῦμα* vel *κατὰ κῦμά τε* malim. — 111. *τὴν αὐτὴν ἡλικίην*; Dietsch 1853 et Gomperz *τὴν πρώτην ἡλικίην*. — *ἐλθόντας αὐτούς*, Mehler *ἐλθ. αὐτίς*. — *ἐγγενήσεσθαι* Reiske, *ἐγγενήσεσθαι* libri. — 112. *ὥσπερ οὐδὲ αἰ Ἰμαζόνες* Rsv; οὐδὲ om. cet. libri, Stein. — 113. *τῇ δὲ ὑστεραίῃ z*; *τῇ δὲ δευτεραίῃ* libri, Stein. — 114. *συνεμίχθη*, Gomperz *ἐμίχθη*. — *δίκαιοι*; Rsv, Cob. *δικαιότατοι*. — 115. *ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν*; Mehler *καὶ ἐπ.* damnavit; malim *τε* adicere. — *τὴν γῆν τὴν ὕμ.*; fortasse rectius ABd om. *τὴν* ante *γῆν*. — 118. *ἢ ἐκλείψομεν* ABdz; *ἢ* om. cet. libri, Stein. — *διέβη ἔς* Dietsch, *ἔς* om. libri; *τῆνδε τὴν ἠπειρον* Krueg. incl. — 119. *οὐ πεισόμεθα* plerique libri, *οὐκ οἰσόμεθα s, ἀπωσόμεθα* Hoeger; *οὐ περιουφόμεθα* Bek., Krueg., Cob.; lectionem codicum nuperrime Gomperz defendit. — 120. *εἰ δὲ μὴ ἐκόντες*; Stein (ed. III) *γάρ* pro *δέ*, Krueg. *τε*. — 121. *τὰ τέκνα τε* Rsv; *τε* om. cet. libri, Stein. — *γυναῖκες πᾶσαι*; s, Stein *γυναῖκες πάσας*. — *πάντα* post *τὰ πρόβατα* om. ABCds, retinuit Stein. — 122. *τοῦ Τανάιδος*; Stein suspic. *ἰθὺ T.* vel *ἰθὺ τοῦ T.* — 123. *διεξελθόντες ταύτην*; nonne *καὶ ταύτην*? — 125. *ἐσβαλεῖν* scripsi, *ἐμβαλεῖν* libri. — 126. *ὡς δὲ πολλόν*; Krueg. *ὡς δ' ἐπὶ πολλόν* suspic. — 127. *ὑμῖν* inclusi; om. Rs, ante *συμμίσομεν* in ABCd, post *μάχην* in cet. libris. — *μαχησόμεθα* post *καὶ* οὐ Cob. delet. — verba *τοῦτό ἐστι ἢ ἀπὸ Σκ. ῥῆσις* Valck. incl. — 128. *αὐτῶν δέ*, Krueg. *τῶν δέ*. — in *ἀναιρεομένοισι* et *ἀναιρεομένους* Cob. praepositionem delet. — 131. *ἄλλο ἢ*, Gomperz *ἀλλ' ἢ*. — 132. Cob. delet participia *γενόμενοι* post voces *μῖες* et *βάτραχοι* et *βαλλόμενοι* post *τοξενμάτων*; hoc fortasse recte. — 133. *ὑμῖν* inclusi; legitur in PRsz ante *ἤγομεν*, in cet. libris post *ἤγομεν* (conf. c. 139). — 134. *ἀντιπολέμων* R; *ἀντιπολεμίων* cet. libri, Stein. — *ῶρων* Krueg. incl. — *αὐτοῦ ταύτη*; PRsz, Stein, Krueg. om. *ταύτη*. — 135. *ὡς αὐτὸς μὲν* Reiz; *αὐτὸς μὲν* libri, Stein. — *προφάσιος δὲ τῆσδε*; Krueg. suspic. *προφ. δ' ἐπὶ τῆσδε*; idem *ῥυσοῖατο* pro *ῥυοῖατο*. — *ἀκούοντες*

Rs, Cob.; ἀνούσαντες cet. libri, Stein. — 136. προετίοντο ABCd; προετινον cet. libri, Stein. — ἡ μετὰ Σανροματίων Buttman, ἡ μία Σανρομάται (sv Σανροματίων) libri, ἡ μία καὶ Σανρομάται Stein. — στρατεύσασθαι; Naber, Madvig, Cob. στρατεύσεισθαι. — 137. ἔσεισθαι Reiz, ἔσται libri. — 138. ἦσαν om. Rsv. plerique edd., retinuit Stein. — καὶ βουλόμενοι om. C, damnaverunt plerique edd., retinuit Stein. — 140. πιστεύοντες PRsv, Stein (ed. III); πιστεύσαντες cet. libri, plerique edd. — ἀπίκατο CRsv; ἀπίκοντο cet. libri, Stein. — ἀντιπολέμους Rsv; ἀντιπολεμίους cet. libri, Stein. — 141. ἐπακούσας, Bake et Cob. ὑπακούσας. — 144. τόδε τὸ ἔπος; PRsz, Stein τὸ om. — εἰ μὴ ἦσαν τυφλοὶ delent Herw. et Cob. — 145. ante ἐξελασθέντες ἐν Αἴημον in ACd legitur δὲ (διεξελαθέντες B corr.); δὴ Wessel., ὦν Cob. — 146. διελθόντος Rsv, Cob.; διεξελθόντος cet. libri, Stein. — καταχρήσεισθαι Cz; καταχρήσασθαι cet. libri, Stein. — 148. μήτε φόνος γενήσεται αὐτός τε [ὑπεδέικτο] σφίεας ἐξάξει Cob. — 149. τοιγαρῶν Krueg. incl. — ὑπέμεινε τῶντὸ τοῦτο, Stein ὑπέμειναν . . . τῶντὸ τοῦτο; Reiske συνέβη post τοῦτο supplendum censet, plura excidisse Dietsch putat. — 150. Εὐφημίδης Paulmier ex Pindaro, εὐθυμίδης libri. — 152. μετὰ δὲ PRsz; μετὰ δὲ ταῦτα cet. libri, Stein. — 153. post ἄνδρας Cob. δημοσίους excidisse putat; Dobree quoque numerum desiderat. — 155. ἰσχόφανος AB, Bek.; ἰσχρόφανος cet. libri, Plut., Suid., Cob. — 159. ἔπεμπε PRsz; ἔπεμψε cet. libri, Stein. — Θέστιν PRsvz; Θέστην cet. libri, Stein. — οἱ ante Αἰγύπτιοι (om. PRsz) inclusi. — καὶ ταῦτα Bek., κατὰ ταῦτὰ vel κατὰ ταῦτα libri, αὐτῶ ταῦτα Dietsch, κάρτα ταῦτα Abicht. — 160. Αἰαρχος Rsv, Plut., Polyb. (Αἰαρχος); cet. libri ἀλῖαρχος vel ἀλίαρχος (Stein). — 162. καὶ τοῦτο γάρ; Dietsch καί, quod om. libri, adiecit non adversante Steimio. τοῦτο ἐπεὶ sine γάρ Abicht, fortasse recte; non enim in eadem sede γάρ in libris collocatum est. — προσῆν δέ; PRsz, Stein προσῆν δέ οἱ. — 164. Ἀγλωμέχον, Cob. Ἀγλωμέχον. — τῶν ante Κυρηναίων (om. PRsz) inclusi. — ἀμφίφροντον τήν, Schweigh. τήν ἀμφίφροντον. — 165. ἕως Stein, τέως libri. — ἀπικ. δὲ ἐξ Αἰγυπτῶν PR(sv)z; τήν ante Αἴγ. cet. libri, Stein. — 167.

πρόσχημα τοῦ λόγου, Krueg. τοῦ incl. — 169. τὴν πρὸς ἐσπέρην; malim ἐσπέρης. — Γιλιάμαι Steph. Byz., Stein; γιγάμαι PRz. γηγάμαι s, γιλιγάμαι cet. libri. — ἐπισαν Κυρηναῖοι PR(sv)z; ἔπ. οἱ Κ. cet. libri, Stein. — Μενελάϊος z, μενέλεος Rs, μενέλαος cet. libri, Stein; Μενελάειος Cob. — 172. post ἀπτόμενοι supplendum esse ὀμνύουσι Krueg. censet. — 173. πᾶσα CRsz; ἅπασα cet. libri, Stein. — ἄνεμος Cob. delet. — 179. τῶν τις ἐγγόνων Wessel., Schaefer; πάντων τις ἐγγόνων Rsv, τῶν ἐγγ. τις cet. libri (ἐγγόνων AB). — 181. ψάμμον Dind., ψάμμος PRsdz; ψάμμης cet. libri, Stein. — 183. σαύρας P^mRsv, Eust.; σαύρους cet. libri, Stein. — 184. Ἀτάραντες Salmasius, ἄτλαντες libri. — τοῦτον κίονα Bek., τοῦτο κίονα qz, τοῦτον τὸν κίονα C; τοῦτο τὸν κίονα cet. libri, Stein. — ἐστι (om. PRsz) ante Ἄτλας inclusi. — 185. τὸ ἔξω, Krueg. τοῦ ἔξω. — 187. οἴσπη ABCpr.d; οἰούπη cet. libri, Cob. — τράγου C; τράγου γάρ cet. libri, Stein. — 188. δόμον, Reiske et Dobree ὤμον. — 189. τὰ δὲ ἄλλα, Stein τὰ γε ἄλλα. — ἡ ὀλολυγὴ Eust.; ἡ om. libri, Stein. — ἐπὶ ἱροῖσι Rsv, ἐπὶ τῶν ἱρῶν Eust.; ἐν ἱροῖσι cet. libri, Stein. — χρέωνται αἱ Λίβυσσαι καὶ χρέωνται καλῶς Rsv; χρέωνται καλῶς αἱ Λίβ. cet. libri, Stein. — 191. τὸ πρὸς ἐσπέρης PRsv; τὸ πρὸς ἐσπέρην cet. libri, Stein. — ἀκατάφενστα, Reiz κατάφενστα. — 196. οὔτε γὰρ αὐτούς, Bek. αὐτοί, Dietsch ἑαυτούς pro αὐτούς. — 197. οὔτε τι, Mehler οὔτ' ἔτι. — 199. τῆς Λιβύης τήν; Rsv τ. Α. τῆς (P τῆς'), quod probat Eltz, fortasse recte. — 201. verba δόλω δὲ ἀφροτοὶ suspicionem mihi movent. — κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς, Mehler ἐπιπολῆς δέ. — φάναι Krueg. incl. — 202. ἐκέλευε ABC; ἐκέλευσε cet. libri et edd. — 203. τε ὅσον τε AB^m, Stein; ὅσον τε B^t, τε ὅσον Cd, δὲ ὅσον cet. libri; fortasse δὲ ὅσον τε. — 205. post ἐξέξεσε supplendum esse καὶ διέδεξε Cob. censet.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΑΟΙ Θ, ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑΙ ΜΟΥΣΑΙ.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἀλικαρνησσεός ἱστορίας ἀπόδεξις ἦδε, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θαυμαστά, τὰ μὲν Ἑλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεῖα γένηται, τὰ τε ἄλλα καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

ΠΕΡΣΕΩΝ μὲν νῦν οἱ λόγοι Φοίνικας αἰτίους φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς· τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν καὶ οἰκίσαντας τοῦτον τὸν χρόνον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, ἀντίκα ναυτιλίῃσι μακροῖσι ἐπιθέσθαι, ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσσύρια τῇ τε ἄλλῃ ἐσαπικνέεσθαι καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασιν τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη ἡ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτη δὲ ἦ ἔκτη ἡμέρη ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι

σχεδὸν πάντων, ἔλθειν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας
 ἄλλας τε πολλὰς καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέως θυγατέρα·
 τὸ δὲ οἱ οὔνομα εἶναι, κατὰ τὸντὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέ-
 γουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας στάσας κατὰ πρύμνην
 τῆς νεὸς ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφι ἦν θυμὸς
 μάλιστα, καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὀρμῆσαι
 ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν γυναικῶν ἀπο-
 φυγεῖν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλησι ἀρπασθῆναι· ἐσβαλο-
 μένους δὲ ἐς τὴν νέα οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἴ-
 2 γύπτου. οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέ-
 γουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες, καὶ τῶν ἀδικημάτων
 πρῶτον τοῦτο ἄρξαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνων τινὰς
 (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγγίλασθαι) φασὶ τῆς Φοι-
 νίκης ἐς Τύρον προσσχόντας ἀρπάσαι τοῦ βασιλέως τὴν
 θυγατέρα Εὐρώπην. εἶησαν δ' ἂν οὔτοι Κρηῖτες. ταῦτα
 μὲν δὴ ἴσα πρὸς ἴσα σφι γενέσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἕλλη-
 νες αἰτίους τῆς δευτέρας ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώ-
 σαντας γὰρ μακρῇ νηϊ ἐς Αἴαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ
 Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τᾶλλα
 τῶν εἵνεκεν ἀπίκατο, ἀρπάσαι τοῦ βασιλέως τὴν θυ-
 γατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς
 τὴν Ἑλλάδα κήρυκα αἰτέειν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς καὶ
 ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς
 οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς
 3 ἀρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. δευτέρῃ δὲ
 λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου
 ἀκηροῦτα ταῦτα ἐθελησαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρ-
 παγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ
 δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐκείνους εἰδόναι. οὕτω δὴ ἀρ-
 πᾶσαντος αὐτοῦ Ἐλένην τοῖσι Ἕλλησι δόξαι πρῶτον

πέμψαντας ἀγγέλους ἀπαιτέειν τε Ἑλένην καὶ δίκας τῆς ἄρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ προῖσχομένων ταῦτα προ-
φέρειν σφι Μηδείης τὴν ἄρπαγὴν, ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ
δίκας οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτούντων βουλοίατό σφι παρ'
ἄλλων δίκας γίνεσθαι. μέχρι μὲν ὧν τούτου ἄρπαγὰς 4
μύνας εἶναι παρ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου Ἑλλη-
νας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι· προτέρους γὰρ ἄρξαι
στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην.
τὸ μὲν νυν ἄρπάζειν γυναῖκας ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν
ἔργον εἶναι, τὸ δὲ ἄρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι
τιμωρέειν ἀνοήτων, τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν [ἄρπα-
σθεισέων] σωφρόνων· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ
ἐβούλουντο, οὐκ ἂν ἠρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ
τῆς Ἀσίας λέγουσι Πέρσαι ἄρπαζομένων τῶν γυναικῶν
λόγου οὐδένα ποιήσασθαι, Ἑλληνας δὲ Λακεδαιμονίης
εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι καὶ ἔπειτα
ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν.
ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἠγρήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι
πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνη
βάρβαρα οἰκημεῖνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ
τὸ Ἑλληνικὸν ἠγῆνται κεχωρίσθαι.

Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν 5
Ἰλίου ἄλωσιν εὐρίσκουσι σφίσι εὐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς
ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ
ὁμολογεῖουσι Πέρσησι οὕτω Φοίνικες· οὐ γὰρ ἄρπαγῇ
σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον,
ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἀργεῖ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νεός·
ἐπεὶ δὲ ἔμαθε ἔγκυρος εὐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας,
οὕτω δὴ ἐθέλοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι,
ὡς ἂν μὴ κατὰδηλος γένηται. ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι

τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς οὕτω ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο, τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἑλληνας, τοῦτον σημήνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστυ ἀνθρώπων ἐπέξιῶν. τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε, τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρὰ. τὴν ἀνθρώπηϊν ὦν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τῶντῳ μένουσαν ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

- 6 ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω, τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἄλλου ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίας μεταξὺ Συρίων τε καὶ Παφλαγόνων ἐξιεῖ πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὐξείνου καλεόμενον πόντου. οὗτος ὁ Κροῖσος βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὼν πρεσβύτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν
- 7 πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀρπαγῆ. ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιήλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανθαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄγρων μὲν γὰρ ὁ Νίνου τοῦ Βήλου τοῦ Ἀλκαίου πρῶτος Ἡρακλειδέων βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων, Κανθαύλης δὲ ὁ Μύρσου ὑστάτος. οἱ δὲ πρότερον Ἄγρωνος βασιλεύσαν-

τες ταύτης τῆς χώρας ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄττος, ἀπ' οὗτεν ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μήϊων καλεόμενος. παρὰ τούτων Ἡρακλεῖδαι ἐπιτραφθέντες ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγυότες καὶ Ἡρακλέος, ἄρξαντες μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. οὗτος δὲ ὧν 8 ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός, ἔρασθεις δὲ ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων, ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα, τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν προηγημάτων ὑπερετίθετο ὁ Κανδαύλης καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικός ὑπερεπαινεῶν. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεληθόντος, χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς, ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγῃν τοιάδε· Γύγῃ, οὐ γὰρ σε δοκέω πείθεσθαι μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἶδους τῆς γυναικός (ὧτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἔοντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν), ποίεις ὅπως ἐκείνην θεήσεται γυμνήν. ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας εἶπε· Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυμνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ· ἐν τοῖσι ἐν τόδῃ ἐστί, σκοπέειν τινὰ τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην, καὶ σεο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. ὁ μὲν δὲ λέγων 9 τοιαῦτα ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μὴ τί οἱ ἐξ αὐτῶν γένηται κακόν. ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Θάρσει, Γύγῃ, καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ἐμέ, ὥς σεο πειρώμενος λέγω λόγον

τόνδε, μήτε γυναῖκα τὴν ἐμήν, μὴ τί τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος· ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἶκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα ὕπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης στήσω· μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἢ ἐμὴ ἐς κοῖτον. κέεται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἐν ἕκαστον ἐκδύνουσα θήσει καὶ κατ' ἡσυχίην πολλὴν παρέξει τοι θείσασθαι. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχη ἐπὶ τὴν εὐνὴν κατὰ νότου τε αὐτῆς γένῃ, σοὶ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅπως μὴ σε ὕπεται ἰόντα διὰ θυρέων. ὁ μὲν δὴ ὡς οὐκ ἐδύνατο διαφυγεῖν, ἦν ἔτοιμος· ὁ δὲ Κανθαύλης, ἐπεὶ ἐδόκει ὦρῃ τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγην ἐς τὸ οἶκημα, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνὴ· ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἴματα ἐθηεῖτο ὁ Γύγης. ὡς δὲ κατὰ νότου ἐγένετο ἰούσης τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρηε ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ ἐπορᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς οὔτε ἀνέβωσε αἰσχυνθεῖσα οὔτε ἔδοξε μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσεσθαι τὸν Κανθαύλεα· παρὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν ἐς αἰσχύνην μεγάλην φέρει. τότε μὲν δὴ οὕτω οὐδὲν δηλώσασα ἡσυχίην εἶχε· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ὦρα πιστοὺς ἔοντας ἑαυτῇ, ἐτοιμοὺς ποιησαμένη ἐκάλεε τὸν Γύγην. ὁ δὲ οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν πρηχθέντων ἐπίσταςθαι ἤλθε καλεόμενος· ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθε, ὅπως ἢ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε· Νῦν τοι δυῶν ὀδῶν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἴρεσιν, ὀκοτέρην βούλειαι

τραπέσθαι· ἢ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνας ἐμέ τε καὶ τὴν βασιληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε αὐτίκα οὕτω ἀποθνήσκειν δεῖ, ὥς ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ τοῦ λοιποῦ ἰδῆς τὰ μὴ σε δεῖ. ἀλλ' ἦτοι κείνόν γε τὸν ταῦτα βουλευσάντα δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σὲ τὸν ἐμὲ γυμνὴν θεησάμενον καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα. ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώμαζε τὰ λεγόμενα, μετὰ δὲ ἰκέτευε μὴ μιν ἀναγκαίῃ ἐνδέειν διακρίναι τοιαύτην αἴρεσιν. οὐκ ὦν δὴ ἔπειθε, ἀλλ' ὥρα ἀναγκαίην ἀληθῆως προκειμένην ἢ τὸν δεσπότην ἀπολλύναι ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι· αἰρέεται αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα δὴ λέγων τάδε· Ἐπεὶ με ἀναγκάζεις δεσπότην τὸν ἐμὸν κτείνειν οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω, τέω καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ. ἢ δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη· Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὀρμηὶ ἔσται ὄθεν περ καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνὴν, ὑπνωμένῳ δὲ ἢ ἐπιχείρησις ἔσται. ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλήν, νυκτὸς γενομένης (οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμία, ἀλλ' ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι ἢ Κανδαύλεα) εἶπετο ἐς τὸν θάλαμον τῆς γυναικί. καὶ μιν ἐκεῖνη ἐγχειρίδιον δοῦσα κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα ἀναπαυομένου Κανδαύλεω ὑπεκδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης· [τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη]· ἔσχε 13 δὲ τὴν βασιληίην καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστήριου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος καὶ ἐν ὅπλοισι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τὸντὸ οἱ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ἦν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλη μιν βασιλέα εἶναι Λυ-

δῶν, τὸν δὲ βασιλεύειν, ἦν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἑρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τοςόνδε μέντοι εἶπε ἡ Πυθίη, ὡς Ἑρακλείδησι τίσις ἦξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Ἀυδοί τε καὶ οἱ βασιλεῖς αὐ-
 14 τῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθῃ. τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτω ἔσχον οἱ Μερμνάδαι τοὺς Ἑρακλείδας ἀπελόμενοι, Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα, ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματα, ἔστι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῦσι, πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου χρυσὸν ἔπλετον ἀνέθηκε ἄλλον τε καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἔστι, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἕξ χρύσειοι ἀνακέαται. ἐστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθεῖ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου ἔστι ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἡετίωνος. οὗτος δὲ ὁ Γύγης πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα μετὰ Μίδην τὸν Γορδῖεω, Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλῆιον θρόνον ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζε, ἔντα ἀξιόθῆτον· κέεται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔνθα περ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἀργυρὸς, τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκε, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐσέβαλε μὲν νυν στρατιὴν καὶ οὗτος, ἐπεῖτε ἤρξε, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἔργον ἐγένετο βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα ἔτεα, τοῦτον μὲν παρήσομεν τοσαῦτα
 15 ἐπιμνησθέντες. Ἄρδουος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε

εἶλε ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε, ἐπὶ τούτου τε τυραννεύ-
οντος Σαρδίων Κιμμέριοι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Σκυθίων τῶν
νομάδων ἐξαναστάντες ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην καὶ Σάρ-
διδι πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἶλον.

Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἑνὸς δέοντα πεντήκοντα 16
ἔτεα ἐξεδέξατο Σαδυάτης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσε
ἔτεα δυώδεκα, Σαδυάττει δὲ Ἀλυάτης. οὗτος δὲ Κυ-
αξάρη τε τῷ Δηιώκω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε καὶ Μήδοισι,
Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίας ἐξήλασε, Σμύρνην τε τὴν
ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἶλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέ-
βαλε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἠθέλε ἀπήλλαξε,
ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο
ἔων ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε. ἐπολέμησε Μι- 17
λησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός.
ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε.
ὅπως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρός, τηνικαῦτα ἐσέ-
βαλλε τὴν στρατιήν· ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε
καὶ πηκτίδων καὶ αὐλοῦ γυναικῆιου τε καὶ ἀνδρηίου.
ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκίματα μὲν τὰ ἐπὶ
τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλε οὔτε ἐνεπίμπρη οὔτε θύρας
ἀπέσπα, ἕα δὲ κατὰ χώρην ἐστάναι· ὁ δὲ τὰ τε δένδρεα
καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅπως διαφθείρειε, ἀπαλ-
λάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκρά-
τεον, ὥστε ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ
οἰκίας οὐ κατέβαλλε ὁ Λυδὸς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως ἔχοιεν
ἐνθεῦτεν ὀρμώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζε-
σθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ ἐκείνων ἐργαζομένων ἔχοι
τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. ταῦτα ποιέων ἐπολέμησε ἔτεα 18
ἔνδεκα, ἐν τοῖσι τρώμετα μεγάλα διφρέσια Μιλησίων
ἐγένετο ἐν τε Λιμενηίῳ χώρῃ τῆς σφετέρης μαχεσαμέ-

νων καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἕξ ἔτεα τῶν
 ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἐτι Ἀυδῶν ἦρχε ὁ καὶ
 ἐσβάλλων τηρικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν.
 οὗτος γὰρ καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας· τὰ δὲ πέντε
 τῶν ἐτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἕξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυάτ-
 τεω ἐπολέμεε, ὅς παραδεξάμενος, ὡς καὶ πρότερόν μοι
 δεδήλωται, παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον προσεῖχε
 ἐντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν
 πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρουνον ὅτι μὴ Χίοι μοῦνοι.
 οὗτοι δὲ τὸ ὅμοιον ἀνταποδιδόντες ἐτιμώρουν· καὶ γὰρ
 δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυ-
 19 θραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτει
 ληίου ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς συνηείχθη τι
 τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἄφθῃ τάχιστα τὸ λήιον,
 ἀνέμῳ βιώμενον ἄψατο νηοῦ Ἀθηναίης ἐπίκλησιν Ἀσ-
 σησίης, ἀφθεῖς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη. καὶ τὸ παραντίκα
 μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο, μετὰ δὲ τῆς στρατιῆς ἀπικο-
 μένης ἐς Σάρδις ἐνόσησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δὲ
 οἱ γινομένης τῆς νούσου πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρό-
 πους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε
 πέμψαντα τὸν θεὸν ἐπειρέσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι
 δὲ ἢ Πυθίῃ ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρῆσειν,
 πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι, τὸν ἐνέ-
 20 πρησαν χώρας τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῶ. Δελφῶν οἶδα
 ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προστι-
 θεῖσι τούτοισι, Περιάνδρον τὸν Κυψέλου ἔοντα Θρασυ-
 βούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ
 μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττη γε-
 νόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅπως ἂν τι προ-
 ειδῶς πρὸς τὸ παρεὸν βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν

οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δέ, ὡς οἱ ταῦτα ἔξαγ- 21
 γέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα ἐς Μίλητον βουλόμενος
 σπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι
 χρόνου ὅσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομήῃ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστο-
 λος ἐς τὴν Μίλητον ἦν, Θρασύβουλος δὲ σαφέως προ-
 πευσμένος πάντα λόγον καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι
 ποιῆσειν, μηχανᾶται τοιάδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστει σῖτος
 καὶ ἑωυτοῦ καὶ ἰδιωτικός, τοῦτον πάντα συγκομίσας ἐς
 τὴν ἀγορὴν προσεῖπε Μιλησίοισι, ἔπεαν αὐτὸς σημήνη,
 τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους.
 ταῦτα δὲ ἐποίησεν τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος τῶνδε 22
 εἵνεκεν, ὅπως ἂν δὴ ὁ κῆρυξ ὁ Σαρδιηνὸς ἰδῶν τε σω-
 ρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐ-
 παθείῃσι ζόντας ἐγγείλῃ Ἀλυάττη. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο·
 ὡς γὰρ δὴ ἰδῶν τε ἐκεῖνα ὁ κῆρυξ καὶ εἶπας πρὸς Θρα-
 σύβουλον τοῦ Λυδοῦ τὰς ἐντολὰς ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδις,
 ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ διαλλαγὴ.
 ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν
 τῇ Μιλήτῳ καὶ τὸν λεῶν τετροῦσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κα-
 κοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου
 τοὺς ἐναντίους λόγους, ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ
 ἢ τε διαλλαγὴ σφι ἐγένετο ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι
 εἶναι καὶ συμμέχους, καὶ δύο τε ἀντὶ ἑνὸς νηοῦ τῇ
 Ἀθηναίῃ οἰκοδόμησε ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῶ, αὐτὸς
 τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη. κατὰ μὲν τὸν πρὸς Μιλησίους
 τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττη ᾧδε ἔσχε.

Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρα- 23
 συβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Πε-
 ριανδρος Κορίνθου· τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολο-
 γεῖουσι δὲ σφι Ἀέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶμα μέγιστον παρα-

στῆναι, Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἔξενει-
 χθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἔοντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἔοντων
 οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθύραμβον πρῶτον ἀνθρώπων
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ δι-
 24 δάξαντα ἐν Κορίνθῳ. τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν
 πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπι-
 θυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην, ἐργασά-
 μενον δὲ χρήματα μεγάλα θελήσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον
 ἀπικέσθαι. ὀρμαῖσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πιστεύ-
 οντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι μισθώσασθαι
 πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων· τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπι-
 βουλεύειν τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας ἔχειν τὰ χρήματα·
 τὸν δὲ συνέντα τοῦτο λίσσεσθαι, χρήματα μὲν σφι
 προϊέντα, ψυχὴν δὲ παραιτούμενον. οὐκ ὦν δὴ πείθειν
 αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν
 διαχρᾶσθαι μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῆ τύχη, ἢ ἐκπηδᾶν
 ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν
 Ἀρίονα ἐς ἀπορίην παραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω
 δοκίοι, περιδεῖν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ σπάντα ἐν
 τοῖσι ἐδωλίοισι αἰῖσαι· αἰίσας δὲ ὑπεδέκετο ἑωυτὸν κατ-
 εργάσεσθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἠδονὴν εἰ μέλλοιεν
 ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρή-
 σαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ ἐνδύντα τε
 πᾶσαν τὴν σκευὴν καὶ λαβόντα τὴν κιθάραν, σπάντα
 ἐν τοῖσι ἐδωλίοισι διεξελθεῖν νόμον τὸν ὕρτιον, τελευ-
 τῶντος δὲ τοῦ νόμου ῥῆσθαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν
 ὡς εἶχε σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν
 ἐς Κόρινθον, τὸν δὲ δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα ἔξε-
 νεῖκαι ἐπὶ Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς
 Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι

πάν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίας Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν οὐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ ἔχειν τῶν πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτούς, κληθέντας ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαρμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ Ἰταλίην καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα ὥσπερ ἔχων ἐξεπήδησε· καὶ τοὺς ἐκπλαγέντας οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι, καὶ Ἀρίονος ἔστι ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταυνάρῳ, ἐπὶ δελφῖνος ἐπέων ἄνθρωπος.

Ἀλυάτης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον ²⁵ διενείκας μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἕτα ἑπτὰ καὶ πενήκοντα. ἀνέθηκε δὲ ἐκφυγῶν τὴν νοῦσον δεύτερος οὗτος τῆς οἰκίης ταύτης ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητόν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μούνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω ἐξεδέξατο τὴν βασι- ²⁶ λήην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τριήκοντα, ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθῆκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφεσίοι πολιορκεῦμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίου ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξύ τῆς τε παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ ἑπτὰ στάδιοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος, μετὰ δὲ ἐν μέρει ἐκάστοισι Ἴώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδύνατο μέζονας παρευρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐ-

- 27 τῶν καὶ φαῦλα ἐπιφέρων. ὥς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῦ-
 τεन ἐπενόεε νέας ποιησάμενος ἐπιχειροῦν τοῖσι νησιώ-
 τησι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἐτοιμῶν ἐς τὴν ναυπηγίην,
 οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρ-
 ριδις, οἱ δὲ Πιττακὸν τὸν Μυτιληναῖον, εἰρομένου Κροΐ-
 σου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε
 καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην. Ὡ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον
 συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἐν νόῳ
 ἔχοντες στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ ἐλπίσαντα λέγειν
 ἐκεῖνον ἀληθέα εἰπεῖν· Ἄν γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ
 νόον νησιώτησι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι.
 τὸν δὲ ὑπολαβόντα φάναι· Ὡ βασιλεῦ, προθύμως μοι
 φαίνεται εὐξασθαι νησιώτας ἵππευομένους λαβεῖν ἐν
 ἠπείρῳ, οἰκόντα ἐλπίζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὐχε-
 σθαι ἄλλο ἢ, ἐπεῖτε τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ
 σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ἀρώμενοι Λυδοὺς ἐν
 θαλάσῃ, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλ-
 λήνων τίσωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις; κάρτα τε
 ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ καὶ οἱ, προσφανεὺς γὰρ
 δόξαι λέγειν, πειθόμενον παύσασθαι τῆς ναυπηγίης.
 καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην
 28 συνεθήκατο. χρόνου δὲ ἐπιγινομένου καὶ κατεστραμ-
 μένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἄλλος ποταμοῦ οἰκη-
 μένων· πλὴν γὰρ Κιλικῶν καὶ Λυκίων τοὺς ἄλλους πάν-
 τας ὑπ' ἐωνιτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος· εἰσὶ
 δὲ οἷδε, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χαλυ-
 βες, Παφλαγόνες, Θρήικες οἱ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοί,
 29 Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Πάμφυλοι· κατε-
 στραμμένων δὲ τούτων καὶ προσεπικτωμένου Κροῖσου

Ἀνδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ
 ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τοῦτου
 τὸν χρόνον ἐτύγγανον ἔοντες, ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἀπι-
 κνέοιτο, καὶ δὴ καὶ Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναί-
 οισι νόμους κελεύσασι ποιήσας ἀπεδήμησε ἕτεα δέκα,
 κατὰ θεωρίας πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μὴ τινα τῶν
 νόμων ἀναγκασθῆι λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοί
 τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὀρκίοισι γὰρ μεγάλοισι
 κατείχοντο δέκα ἕτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἄν σφι
 Σόλων θῆται. αὐτῶν δὴ ὧν τούτων καὶ τῆς θεωρίας 30
 ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ
 Ἄμασιν καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐξεινίξετο ἐν τοῖσι βασιλῆίοισι ὑπὸ τοῦ Κροῖ-
 σου· μετὰ δέ, ἡμέρη τρίτη ἢ τετάρτη, κελεύσαντος
 Κροῖσου τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς
 θησαυροὺς καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἔοντα μεγάλα τε
 καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα καὶ σκεψά-
 μενον, ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροῖσος τάδε·
 Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπί-
 κται πολλὸς καὶ σοφίης [εἵκενε] τῆς σῆς καὶ πλάνης,
 ὡς φιλοσοφῶν γῆν πολλὴν θεωρίας εἵνεκεν ἐπελήλυ-
 θας· νῦν ὧν ἕμερος ἐπειρέσθαι μοι ἐπῆλθε εἴ τινα ἦδη
 πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώ-
 πων ὀλβιώτατος ταῦτα ἐπειρώτα, Σόλων δὲ οὐδὲν ὑπο-
 θωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἔοντι χρησάμενος λέγει· ὦ βασι-
 λεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωμάσας δὲ Κροῖσος τὸ
 λεχθὲν εἶρετο ἐπιστρεφέως· Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι
 ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε· Τέλλω τοῦτο μὲν τῆς πόλιος
 εὖ ἠκούσης παῖδες ἦσαι καλοὶ τε κἀγαθοί, καὶ σφι
 εἶδε ἅπασι τέκνα ἐγγενόμενα καὶ πάντα παραμείναντα,

τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὖ ἴκοντι, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευταίη
 τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο· γενομένης γὰρ Ἀθη-
 ναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγείτους ἐν Ἐλευσίῃ βοη-
 θήσας καὶ τροπὴν ποιήσας τῶν πολεμίων ἀπέθανε κάλ-
 λιστα, καὶ μιν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ
 31 τῇ περ ἔπεσε καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. ὡς δὲ τὰ κατὰ
 τὸν Τέλλον προειρέφατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον εἶπας
 πολλά τε καὶ ὕβρια, ἐπειρώτα τίνα δευτέρου μετ' ἐκεῖ-
 νον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ
 εἶπε· Κλέοβιν τε καὶ Βίωνα. τούτοισι γὰρ εὐοῦσι γέ-
 νος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν καὶ πρὸς τούτῳ
 ῥώμη σώματος τοιήδε· ἀεθλοφόροι τε ἀμφοτέροι ὁμοίως
 ἦσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὕδρι οὗ λόγος· εὐοῦσης ὁρτῆς
 τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐ-
 τῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν, οἳ δὲ σφι βόες ἐκ
 τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκκλησιόμενοι δὲ τῇ
 ὥρῃ οἱ νεηνία ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην εἴλ-
 κον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἀμάξης δὲ σφι ὠχέετο ἡ μή-
 τηρ, σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα διακομίσαν-
 τες ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι καὶ
 ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος τελευταίη τοῦ βίου ἀρίστη
 ἐπεγένετο, διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς ὡς ἕμεινον
 εἶη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν. Ἀργεῖοι μὲν
 γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην,
 αἱ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷων τέκνων ἐκύ-
 ρησε. ἡ δὲ μήτηρ περιχαρῆς εὐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ
 τῇ φήμῃ, σταῖσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος εὐχετο Κλεόβι
 τε καὶ Βίωνι τοῖσι ἐσωτῆς τέκνοισι, οἳ μιν ἐτίμησαν
 μεγάλως, τὴν θεὸν δοῦναι τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄρι-
 στόν ἐστι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν ὡς ἔθυσάν τε

καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ οἱ νεηνίαὶ οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο. Ἄργεῖοι δὲ σφραγίσαντες εἰκόνας ποιησάμενοι ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων. Σόλων μὲν 32 δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι, Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς εἶπε· ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δ' ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέροιαται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε· ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἔδον φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες ἐπειρωτᾶς ἀνθρωπιῶν προηρημάτων πέρι. ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστι ἰδεῖν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζόης ἀνθρώπου προτίθημι. οὗτοι ἔόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα παρέχονται ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμοι μὲν μὴ γινομένου· εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοῦτερον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβολίμοι γίνονται τριήκοντα πέντε, ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων χίλια πεντήκοντα. τούτων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, εὐουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσιέων καὶ ἑξακισχιλιέων καὶ δισμυριέων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τὸ παράπαν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει προήγμα. οὕτω ὄν, ὦ Κροῖσε, πᾶν ἔστι ἄνθρωπος συμφορῆ. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν μέγα φαίνεαι καὶ βασιλεὺς πολλῶν εἶναι ἀνθρώπων· ἐκαῖνο δὲ τὸ εἶρεό με οὐ κώ σε ἐγὼ λέγω, πρὶν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ οἱ τύχη ἐπίσποιτο

πάντα καλὰ ἔχοντα εὖ τελευτήσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλοτοι ἀνθρώπων ἀνόλβιοι εἴσι, πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα κλούσιος, ἀνόλβιος δὲ δυοῖσι προέχει τοῦ εὐτυχέος μῦνον, οὗτος δὲ τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι· ὁ μὲν ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι δυνατώτερος, ὁ δὲ τοισίδε προέχει ἐκείνου· ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνω ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἢ εὐτυχίῃ οἱ ἀπερύκει, ἄπηρος δέ ἐστι, ἀνουςος, ἀπαθῆς κακῶν, εὖπαις, εὐειδής· εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος τὸν σὺ ζητέεις ὄλβιος κεκλησθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μὲν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρώπου ἐόντα ἀδύνατόν ἐστι, ὡσπερ χώρα οὐδεμία καταρκέει πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἢ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχη, αὕτη ἀρίστη. ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἐν οὐδὲν αὐταρκές ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι. ὅς δ' ἂν αὐτῶν πλεῖστα ἔχων διατελέῃ καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα τοῦτο, ᾧ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρημάτων τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεται· πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς προορίζους ἀνέτρεψε.

33 ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ οὐ κως οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς ἀποπέμπεται, κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεῖς τὴν τελευτὴν παντὸς χρημάτων ὁρᾶν ἐκέλευε.

34 Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον ἔλαβε ἐκ θεοῦ νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, ὡς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμισε ἐωυτὸν εἶναι

ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δέ οἱ εὐδοντι
 ἐπέστη ὕνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελ-
 λόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ
 Κροίσῳ δύο παῖδες, τῶν οὔτερος μὲν διέφθαρτο, ἦν
 γὰρ δὴ κωφός, ὁ δὲ ἕτερος τῶν ἡλικίων μακρῶ τὰ πάντα
 πρῶτος· οὖνομα δέ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν
 Ἄτυν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὕνειρος, ὡς ἀπολέει μιν
 αἰχμῇ σιδηρῇ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεῖτε ἐξηγέρθη καὶ
 ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, καταρρωδήσας τὸν ὕνειρον ἄγεται
 μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα, ἑωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν
 Ἀυδῶν οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτο προῆγμα ἐξέπεμπε, ἀκύν-
 τια δὲ καὶ δόρατα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέων-
 ται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομί-
 σας ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μὴ τί οἱ κρεμᾶμενον
 τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. ἔχοντας δέ οἱ ἐν χερσὶ τοῦ παιδὸς 35
 τὸν γάμον ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ
 ἐχόμενος καὶ οὐ καθαρὸς χειρᾶς, ἔων Φρυξὺ μὲν γενεῇ,
 γένεος δὲ τοῦ βασιλίου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ
 Κροίσου οἰκία κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου
 ἐδέετο ἐπικυρῆσαι, Κροῖσος δὲ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ
 παραπλησίη ἢ κάθαρσις τοῖσι Ἀυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἑλλησι.
 ἐπεῖτε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυρνά-
 νητο ὁκόθεν τε καὶ τίς εἴη, λέγων τάδε· Ὀνθρωπε,
 τίς τε ἔων καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης ἦμων ἐπίστιος ἐμοὶ
 ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ
 ἀμείβετο ὦ βασιλεῦ, Γορδίῳ μὲν τοῦ Μίδεω εἰμι παῖς,
 ὀνομάζομαι δὲ Ἄδρηστος, φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμε-
 ωυτοῦ ἀέκων πάρεμι ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς
 καὶ ἐστερημένος πάντων. Κροῖσος δὲ μιν ἀμείβετο τοι-
 σίδε· Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἐκγονος ἔων καὶ ἐλί-

λυθας ἐς φίλους, ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος οὐδενὸς
 μένων ἐν ἡμετέρου. συμφορὴν δὲ ταύτην ὡς κουφό-
 36 τατα φέρων κερδανέεις πλεῖστον. ὁ μὲν δὴ δίαιταν
 εἶχε ἐν Κροῖσου, ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ ἐν τῷ
 Μυσίῳ Ὀλύμπῳ ὑὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὀρμώμενος
 δὲ οὗτος ἐκ τοῦ ὄρεος τούτου τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα δια-
 φθείρεσκε, πολλάκις δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξελθόντες
 ποιέεσκον μὲν κακὸν οὐδέν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ.
 τέλος δὲ ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν
 ἄγγελοι ἔλεγον τάδε· ὦ βασιλεῦ, ὑὸς χρῆμα μέγιστον
 ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὅς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦ-
 του προθυμέομενοι ἐλεῖν οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσ-
 δεόμεθά σευ τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας
 συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρας. οἱ
 μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο, Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ
 ὄνειρου τὰ ἔπεα ἔλεγέ σφι τάδε· Παιδὸς μὲν πέρι τοῦ
 ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι·
 νεόγαμός τε γάρ ἐστι καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει. Λυδῶν
 μέντοι λογάδας καὶ τὸ κνηγέσιον πᾶν συμπέμψω καὶ
 37 ἐξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρας. ταῦτα ἀμείψατο.
 ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν ἐπεσέρχεται ὁ
 τοῦ Κροῖσου παῖς ἀκηκόως τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ
 φαιμένου δὲ τοῦ Κροῖσου τὸν γε παῖδά σφι συμπέμ-
 ψειν λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε· ὦ πάτερ, τὰ
 κάλλιστα πρότερόν ποτε καὶ γενναιότατα ἡμῖν ἦν ἐς τε
 πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντας εὐδοκιμέειν. νῦν δὲ
 ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληΐσας ἔχεις, οὔτε τινα δει-
 λήν μοι παριδῶν οὔτε ἀθυμίην. νῦν τε τέοισί με χρὴ
 ὕμιασι ἐς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνε-

σθαι; κοῖος μὲν τις τοῖσι πολιίτησι δόξω εἶναι, κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοῖω δὲ ἐκείνη δόξει ἀνδρὸς συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέτεσ ἰέναι ἐπὶ τὴν θήρην, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὅπως μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα οὕτω ποιεόμενα. ἀμείβεται Κροῖσος τοισίδε· ὦ παῖ, οὔτε 38 δειλίην οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδὼν τοι ποιέω ταῦτα, ἀλλὰ μοι ὄψις ὄνειρον ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιστᾶσα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι· ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. πρὸς ὦν τὴν ὄψιν ταύτην τὸν τε γάμον τοι τοῦτον ἔσπευσα καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων, εἴ πως δυναίμην ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε ζῆς διακλέψαι. εἷς γάρ μοι μῦθος τυγχάνεις ἐὼν παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον διεφθαρμένον [τὴν ἀκοίην] οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. ἀμείβεται ὁ νεηνίης τοισίδε· Συγ- 39 γνώμη μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, περὶ ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν· τὸ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ ὄνειρον, ἐμὲ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φῆς τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ τελευτήσειν· ὅς δὲ κοῖαι μὲν εἰσι χεῖρες, κοῖη δὲ αἰχμὴ σιδηρῆ τὴν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με ἢ ἄλλου τευ ὅ τι τούτῳ οἶκε, χρῆν δὴ σε ποιέειν τὰ ποιέεις· νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπειτε ὦν οὐ πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέτεσ με. ἀμείβεται Κροῖσος· ὦ παῖ, ἔστι τῇ με νικᾶς γνώμην 40 ἀποφαίνων περὶ τοῦ ἐνυπρίου· ὡς ὦν νεικημένος ὑπὸ σέο μεταγινώσκω μετήμι τέ σε ἰέναι ἐπὶ τὴν ἄγρην. εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος μεταπέμπεται τὸν Φρύγα 41 Ἄδρηστον, ἀπικομένῳ δὲ οἱ λέγει τάδε· Ἄδρηστε, ἐγὼ σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάρι, τὴν τοι οὐκ ὄνειδίζω, ἐκάθηρα καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος ἔχω παρέχων πᾶσεν

δαπάνην· νῦν ὦν, ὀφείλεις γὰρ ἐμεῦ προποιήσαντος χρη-
 σταῖ ἐς σὲ χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι, φύλακα παιδὸς
 σε τοῦ ἐμοῦ χρηρίζω γενέσθαι ἐς ἄγρην ὀρρωμένου, μή
 τινες κατ' ὁδὸν κλωπες κακοῦργοι ἐπὶ δηλήσι φανέωσι
 ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτῳ καὶ σέ τοι χρεόν ἐστι ἰέναι ἔνθα
 ἀπολαμπρυνέαι τοῖσι ἔργοισι· πατρῷόν τε γὰρ τοί ἐστι
 42 καὶ προσέτι δῶμη ὑπάρχει. ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος· Ὡ-
 βασιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἦια ἐς ἄεθλον τοι-
 ὄνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῆδε κεχρημένον οἶκός ἐστι
 ἐς ὀμήλικας εὔ πρήσσοντας ἰέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι
 πάρα, πολλαχῇ τε ἂν ἰσχον ἐμεωυτόν. νῦν δέ, ἐπεῖτε
 σὺ σπεύδεις καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γὰρ σε
 ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἔτοιμος ταῦτα, παῖδά
 τε σόν, τὸν διακελεύεαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τοῦ φυ-
 43 λάσσουτος εἵνεκεν προσδόκα τοι ἀπονοστήσειν. τοιού-
 τοισι ἐπεῖτε οὔτος ἀμείψατο Κροῖσον, ἦσαν μετὰ ταῦτα
 ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίησι καὶ κυσί. ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὸν Ὀλυμπον τὸ ὕρος ἐξήτεον τὸ θηρίου, εὐρόν-
 τες δὲ καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλω ἐσηκόντιζον. ἔνθα
 δὴ ὁ ξεῖνος, οὔτος δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνου, καλεό-
 μενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν ἦν τοῦ μὲν ἀμαρ-
 τάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροῖσου παιδός. ὁ μὲν δὴ
 βληθεὶς τῇ αἰχμῇ ἐξέπλησε τοῦ ὄνειρου τὴν φήμην,
 ἔθεε δὲ τις ἀγγελέων τῷ Κροῖσῳ τὸ γεγονός, ἀπικό-
 μενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις τὴν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παι-
 44 δὸς μόρον ἐσήμηνέ οἱ. ὁ δὲ Κροῖσος τῷ θανάτῳ τοῦ
 παιδὸς συντεταραγμένος μᾶλλον τι ἐδεινολογέετο ὅτι
 μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε. περιημεκτέων
 δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον,
 μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθῶς εἶη, ἐκάλεε

δὲ ἐπίστιόν τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν, τὸν μὲν ἐπίστιον καλέων, διότι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάσθανε βόσκων, τὸν δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμφας αὐτὸν εὐρήιοι πολεμιώτατον. παρήσαν δὲ μετὰ τοῦτο 45 οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν, ὕπισθε δὲ εἶπετό οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ παρεδίδου ἑαυτὸν Κροῖσῳ προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάζει μιν κελεύων τῷ νεκρῷ, λέγων τήν τε προτέριην ἑαυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνη τὸν καθήραντα ἀπολωλεκῶς εἶη, οὐδέ οἱ εἶη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας τὸν τε Ἄδρηστον κατοικτεῖρει, καίπερ ἔων ἐν κακῷ οἰκίῳ τοσοῦτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· Ἔχω, ὦ ξεῖνε, παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ σεωντοῦ καταδικάζεις θάνατον. εἷς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαιο, ἀλλὰ θεῶν κού τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε, ὡς οἶκος ἦν, τὸν ἑαυτοῦ παῖδα· Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίῳ τοῦ Μίδεω, οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑαυτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεῖτε ἡσυχίῃ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ἦδε βαρυσυμφορώτατος, ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ ἑαυτοῦ.

Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτα ἐν πένθει μεγάλῳ κατῆστο 46 τοῦ παιδὸς ἐστερημένος· μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κναξίεω ἡγεμονίῃ καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα ἀξιοθέμενα πένθειος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἰ κως δύναιτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας,

καταλαβεῖν αὐτῶν ἀξιοσημειώμενην τὴν δύναμιν. μετὰ ὧν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειράτο τῶν μαντησίων τῶν τε ἐν Ἑλλάσσι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ, διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην· οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο παρὰ τε Ἀμφιάρεω καὶ παρὰ Τροφώνιον, οἱ δὲ τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος· Λιβύης δὲ παρὰ Ἄμμωνα ἀπέστειλλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρώμενος τῶν μαντησίων ὅ τι φρονέοιεν, ὡς εἰ φρονέοντα τὴν ἀληθείην εὖρεθειή, ἐπειρήσθαι σφρα δεύτερα πέμπων εἰ ἐπιχειροῖ ἐπὶ Πέρσας στρα-
 47 τεύεσθαι. ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε ἀπέπεμπε ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὀρηθηθεώσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἑκατοστῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπειρωτῶντας ὅ τι ποιέων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω· ἄσσα δ' ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψάμενους ἀναφέρειν παρ' ἑαυτόν. ὅ τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἐθέσπισε, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσηλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ καὶ ἐπειρώτων τὸ ἐντεταλμένον, ἢ Πυθίῃ ἐν ἐξαμέτρῳ τύρῳ λέγει τάδε·

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμον τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης,
 Καὶ κωφοῦ συνήμι καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.

Ὅδοι μ' ἐς φρένας ἤλθε κραταιρίνοιο χελώνης

Ἐψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσι,

Ἴη χαλκὸς μὲν ὑπέστροται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

48 ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι

οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ὄλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρήσαν φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύσσων ἐπώρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσίετό μιν· ὁ δὲ ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μῦνον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεῖτε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων ἐμηχανᾶτο τοιαύδε· ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμύχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι, χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας ὁμοῦ ἤψε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκῷ χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελ- 49 φῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω τοῦ μαντηίου ὑπόκρισιν οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ τι τοῖσι Αὐδοῖσι ἔχρησε ποιήσασι περὶ τὸ ἴδον τὰ νομιζόμενα (οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τοῦτο λέγεται) ἄλλο γε ἢ ὅτι καὶ τοῦτον ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα 50 θυσίησι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο· κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους καὶ φιάλας χρυσέας καὶ εἶματα πορφύρεα καὶ κισθῶνας νήσας πυρὴν μεγάλην κατέκαιε, ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλον τι τούτοισι ἀνακτίσεσθαι· Αὐδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τοῦτο ὅ τι ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον ἡμιπλίνθια ἕξ αὐτοῦ ἐξήλαννε, ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα ποιέων ἑξαπάλαιστα, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα τριπάλαιστα, ὕψος δὲ παλαιστικαῖα, ἀριθμὸν δὲ ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν, καὶ τούτων ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσαρα, τρίτον ἡμιτάλαντον ἕκαστον ἔλκοντα, τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια λευκοῦ χρυ-

σοῦ, σταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἔλκουσαν σταθμὸν τέλαντα δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεῖτε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων (ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἴδρουτο) καὶ νῦν κέεται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν ἑβδομον ἡμιτάλαντον· ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον. ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι· κρητῆρας δύο μεγάθει μεγάλους, χρύσειον καὶ ἀργύρεον, τῶν ὁ μὲν χρύσειος ἔκειτο ἐπὶ δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν, ὁ δὲ ἀργύρεος ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα, καὶ ὁ μὲν χρύσειος κέεται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν εἷνατον ἡμιτάλαντον καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας, ὁ δὲ ἀργύρεος ἐπὶ τοῦ προνηϊοῦ τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους· ἐπικίρνεται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεοφανίοισι. φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι, καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεται μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσαρας ἀπέπεμψε, οἱ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἐστῆσι, καὶ περιρραντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσειόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσεῷ ἐπιγέγραπται Λακεδαιμονίων φαρμένων εἶναι ἀνάθημα, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροῖσου, ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίζεσθαι, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὖνομα οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς, δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστὶ, οὐ μὲντοι τῶν γε περιρραντηρίων οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀνάθημα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος καὶ χεύματα ἀργύρεα κνκλωτερέα, καὶ δὴ καὶ

γυναικὸς εἶδωλον χρύσειον τρίπηχυν, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροΐσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. πρὸς δὲ καὶ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροΐσος καὶ τὰς ζώνας. ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε, τῷ δὲ Ἀμφιάρεω, πυθόμενος αὐτοῦ τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσειον πᾶν ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσεῆν, τὸ ξυστόν τῆσι λόγχῃσι ἐὼν ὁμοίως χρύσειον· τὰ ἔτι καὶ ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θίβησι καὶ Θηβέων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος.

Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱερά ἐνετέλλετο ὁ Κροΐσος ἐπειρωτῶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροΐσος καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο φίλον. ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι λέγοντες· Κροΐσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, νομίσας τάδε μαντήια εἶναι μούνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτῶ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρωτῶν, τῶν δὲ μανθίων ἀμφοτέρων ἐς τούτῳ αἰ γινῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι Κροΐσῳ, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσαι· τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους προσθέσθαι. ἐπεῖτε δὲ ἀνενηχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροΐσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι, πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην πέμψας αὐτὶς ἐς Πυθῶ Δελφοὺς δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα δύο στατήρησι ἕναστον χρυσοῦ. Δελ-

φοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδωσαν Κροίσῳ (τε) καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτῶν γίνεσθαι Δελφὸν ἐς τὸν αἰεὶ χρό-
 55 νον. δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφούς ὁ Κροῖσος ἐχρη-
 στηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπειτε γὰρ δὴ παρέλαβε τοῦ
 μαντηίου ἀληθείην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ
 τάδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἐστὶ ἢ μου-
 ναρχίη. ἢ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,

Καὶ τότε, Λυδὲ ποδαβρέ, πολυψήφιδα παρ' Ἐρμον

Φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

56 τούτοισι ἐλθούσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μά-
 λιστα πάντων ἦσθη, ἐλπίζων ἡμίονου οὐδαμὰ ἀντ' ἀν-
 δρὸς βασιλεύσειν Μήδων, οὐδ' ὦν αὐτὸς οὐδὲ οἱ ἐξ
 αὐτοῦ παύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόν-
 τιζε ἱστορέων τοὺς ἀν' Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἔοντας
 προσκτίσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ εὔρισκε Λακεδαι-
 μονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας, τοὺς μὲν τοῦ Δω-
 ρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ τοῦ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ
 προκεκριμένα, ἔντα τὸ ἀρχαῖον τὸ μὲν Πελασγικόν,
 τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν οὐδαμῆ καὶ ἐξεχώ-
 ρησε, τὸ δὲ πολυπλάνητον κέρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευ-
 καλίωνος βασιλέος οἴκει γῆν τὴν Φθιωτίν, ἐπὶ δὲ Δώρου
 τοῦ Ἑλληνος τὴν ὑπὸ τὴν Ὀσσαν τε καὶ τὸν Ὀλυμπον
 χώραν, καλεομένην δὲ Ἰστιαιώτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἰστιαιώ-
 τιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκει ἐν Πίνδῳ
 Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὶς ἐς τὴν Δρυο-
 πίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτω ἐς Πελοπόν-
 57 νησον ἐλθὼν Δωρικὸν ἐκλήθη. ἦντινα δὲ γλῶσσαν ἴε-
 σαν οἱ Πελασγοί, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεόν

ἔστι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἱ ὁμοῦροί ποτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι, οἴκειον δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τῶν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἱ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι, καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔοντα πολιόμενα τὸ οὖνομα μετέβαλε, εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλώσσαν ἴντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο τὸ Πελασγικόν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἑλληνας καὶ τὴν γλώσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρηστῶνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφραγῶν περιοικεόντων εἰσὶ ὁμόγλωσσοι οὔτε οἱ Πλακιηνοί, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι, δηλοῦσί τε ὅτι τὸν ἠνεύκοντο γλώσσης χαρακτηῖρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσι ἐν φυλακῇ. τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσση μὲν, ἐπεὶτε ἐγένετο, αἰεὶ ποτε τῇ αὐτῇ διαχρᾶται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι· ἀποσχισθὲν μὲντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ ἐὸν ἀσθενές, ἀπὸ μικροῦ τεο τὴν ἀρχὴν ὀρμώμενον αὐξῆται ἐς πλῆθος τῶν ἐθνέων, Πελασγῶν μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχῶν. πρὸς δὴ ὧν ἔμοιγε δοκεῖ οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμὰ μέγλωσ ἀύξηθῆναι.

Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατε-
 χόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυρθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ
 Παισιστράτου τοῦ Ἰπποκράτεος τοῦτον τὸν χρόνον τυ-
 ραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἰπποκράτει γὰρ ἔοντι ἰδιώτη
 καὶ θεωροῦντι τὰ Ὀλύμπια τέρας ἐγένετο μέγα· θύσαν-
 τος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερά οἱ λέρητες ἐπεστεῶτες καὶ κρεῶν

τε ἔοντες ἔμπλοιοι καὶ ὕδατος ἄνευ πυρὸς ἔξεσαν καὶ
 ὑπερέβαλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχῶν
 καὶ θεησάμενος τὸ τέρας συνεβούλευε Ἴπποκράτει πρῶτα
 μὲν γυναῖκα μὴ ἄγεσθαι τεκνοποιὸν ἐς τὰ οἰκία, εἰ δὲ
 τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν, καὶ εἴ
 τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. οὐκ ὦν
 ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν
 Ἴπποκράτη· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισιστράτου
 τοῦτον, ὃς στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ
 πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλέος
 τοῦ Ἀλκμέωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου τοῦ
 Ἀριστολαΐδew, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα ἤγειρε τρί-
 τὴν στάσιν, συλλέξας δὲ στασιῶτας καὶ τῷ λόγῳ τῶν
 ὑπερακρίων προστὰς μηχανᾶται τοιάδε· τρωματίσας ἐω-
 τόν τε καὶ ἡμιόνους ἤλασε ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεύγος
 ὡς ἐκπεφευγῶς τοὺς ἐχθρούς, οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς
 ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι διῆθεν, ἐδέετό τε τοῦ δήμου
 φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκι-
 μήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένη στρατηγίῃ, Νί-
 σαιάν τε ἔλων καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ
 δὲ δήμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐξαπατηθεὶς ἔδωκέ οἱ τῶν
 ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους οἱ δορυφόροι μὲν οὐκ
 ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ· ξύλων γὰρ κο-
 ρύνας ἔχοντες εἶποντό οἱ ὀπίσθε. συνεπαναστάντες δὲ
 οὔτοι ἅμα Πεισιστράτῳ ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἐνθα δὴ
 ὁ Πεισιστράτος ἤρχε Ἀθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς εἰούσας
 συνταράξας οὔτε θέσμια μεταλλάξας, ἐπὶ τε τοῖσι κατ-
 60 εστεῶσι ἔνεμε τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετὰ
 δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ταῦτὸ φρονήσαντες οἳ τε τοῦ Με-
 γακλέος στασιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσί

μιν. οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας καὶ τὴν τυραννίδα οὐκ ἄρτα ἐρριζωμένην ἔχων ἀπέβαλε, οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον αὐτὶς ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. περιελαυνόμενος δὲ τῇ στάσι ὁ Μεγακλῆς ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τούτοις Πεισιστράτου μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ προῆγμα εὐηθέστατον, ὡς ἐγὼ εὐρίσκω, μακροῦ, ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνεος τὸ Ἑλληνικὸν εἶναι καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθείης ἡλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον, εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι πρῶτοις λεγομένοις εἶναι Ἑλλήνων σοφίην μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιῆ ἦν γυνή, τῇ οὖνομα ἦν Φύη, μέγαθος ἀπὸ τεσσέρων πηχέων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἄρμα ἐσβίβασαντες καὶ προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλε εὐπρεπέστατον φανεῖσθαι ἔχουσα ἡλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, προδρομοὺς κήρυκας προπέμψαντες, οἱ τὰ ἐντεταλμένα ἡγόρευον ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ, λέγοντες τοιάδε· ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόμῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴ ἢ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα κατάγει ἐς τὴν ἐσωτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες ἔλεγον, αὐτίκα δὲ ἐς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάγει, καὶ οἱ ἐν τῷ ἔσπευ πειθόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν προσεύχοντό τε τὴν ἀνθρώπου καὶ ἐδέκοντο Πεισίστρατον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ 61 ὁ Πεισίστρατος κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα

γενομένην γαμέει τοῦ Μεγακλέος τὴν θυγατέρα. οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νεηγιέων καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμεωνιδέων, οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρουπτε ταῦτα ἢ γυνή, μετὰ δέ, εἴτε ἱστορεύσῃ εἴτε καὶ οὐ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρὶ, ἢ δὲ τῷ ἀνδρὶ. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τὴν ἐχθρὴν τοῖσι στασιώτησι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισιστρατος τὰ ποιούμενα ἐπ' ἑωυτῷ ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν, ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν ἐβουλεύετο ἕμα τοῖσι παισὶ. Ἰππίεω δὲ γνώμῃ νικῆσαντος ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολιῶν αἰτινές σφι προαιδέοντό κού τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρασχόντων χρήματα Θηβαῖοι ὑπερεβάλλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δέ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν ἀτοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου, καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐτελουτής, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. ἐξ Ἐρετρίας δὲ ὀρμηθέντες διὰ ἐνδεκάτου ἔτους ἀπίκοντο ὀπίσω. καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἰσχοῦσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδουμένους οἱ τε ἐκ τοῦ ἕστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν ὀήμων προσέρρου, τοῖσι ἢ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπαστότερον. οὔτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἕστεος, ἕως μὲν Πεισιστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον, ἐπειτέ δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος

αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἤϊσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὀρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἤϊσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τὰντὸ συνιόντες ἀπικνεύονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱερὸν καὶ ἀντὶα ἔθεντο τὰ ὄπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνᾶν χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ προσιὼν χρᾶ ἔν ἐξαμέτρῳ τόνῳ τάδε λέγων·

Ἐρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται,

Θύνοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾶ τάδε, Πεισίστρατος δὲ συλλα- 63
βῶν τὸ χρηστήριον καὶ φᾶς δέκεσθαι τὸ χρησθῆν ἐπήγγε
τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄρι-
στον τετραμμένοι ἤϊσαν δὴ τηνικαῦτα καὶ μετὰ τὸ ἄρι-
στον μετεξέτεροι αὐτῶν οἱ μὲν πρὸς κύβους, οἱ δὲ πρὸς
ὑπνου. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον ἐσπεσόντες τοὺς Ἀθη-
ναίους τράπουσι. φευγόντων δὲ τούτων βουλήν ἐν-
θαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅπως μίτε
ἀλισθεῖεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀνα-
βιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους προέπεμπε. οἱ δὲ κα-
ταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα
ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες καὶ ἀπιέναι
ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ. πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, 64
οὕτω δὴ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχῶν Ἀθήνας ἐρριζώσσε
τὴν τυραννίδα ἐπικούροισί τε πολλοῖσι καὶ χρημάτων
συνόδοισι, τῶν μὲν αὐτόθεν, τῶν δὲ ἀπὸ Στρυμόνος
ποταμοῦ συνιόντων. ὁμήρους τε τῶν παραμεινάντων
Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φευγόντων παῖδας λαβῶν καὶ
καταστήσας ἐς Νέξον (καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος
κατεστρέψατο πολέμῳ καὶ ἐπέτρειψε Λυγδάμῳ), πρὸς τε

ἔτι τούτοισι τὴν νῆσον Δῆλον καθήρως ἐκ τῶν λογίων, καθήρως δὲ ὧδε· ἐπ' ὄσον ἔποψις τοῦ ἰσοῦ εἶχε, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παντὸς ἔξορύξας τοὺς νεκροὺς μετεφόρεε εἰς ἄλλον χώρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευε Ἀθηναίων, Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμεωνιδέων ἔφευγον ἐκ τῆς οἰκίης.

65 Τοὺς μὲν νῦν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυυθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα, τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφηνγότηας καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεατέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχεύοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς Τεγεήτας μούρους προσέπταιον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων κατὰ τε σφέας αὐτοὺς καὶ ξείνοισι ἀπρόσμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε εἰς εὐνομίην· Λυκούργου τῶν Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος εἰς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσήιε εἰς τὸ μέγαρον, ἰθὺς ἢ Πυθίῃ λέγει τάδε·

Ἦκεις, ὦ Λυκόοργε, ἐμὸν ποτὶ πίονα νηὸν
 Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
 Δίξω ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον·
 Ἄλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Λυκόοργε.

οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιητήησι, ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκούργον ἐπιτροπέυσαντα Λεωβώτῳ, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε τάχιστα, μετέστησε τὰ νόμιμα πάν-

τα καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια, πρὸς τε τούτοισι τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν, τῷ 66 δὲ Λυκοῦργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρα ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾶ τάδε·

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.

Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,

Οἷ σ' ἀποκαλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὔτι μεγάρω.

Δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι

Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο, οἱ δὲ πέδας φερόμενοι ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῶ κιβδήλω πίσυννοι, ὡς δὴ ἔξανδραποδιέυμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἔσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν ἐζωργήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὐταὶ ἐν τῆσι ἐδεδέεατο ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σόαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης κορυμμεναί. κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ 67 κακῶς ἀέθλειον πρὸς τοὺς Τεγεήτας, κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον καὶ τὴν Ἀναξανδριδέω τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλείην ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατ' ἀρχαίους τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῶδε γενό-

μενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἔσσοῦντο ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφούς ἐπειρώτων τίνα ἂν θεῶν ἰλασάμενοι κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γενοίαιτο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε τὰ Ὁρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁστέα ἐπαγαγομένους. ὥς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἶοί τε ἐγίνοντο τὴν θήκην τοῦ Ὁρέστεω, ἔπεμπον αὐτίς τὴν ἐς θεὸν ἐπειρησομένους τὸν χῶρον ἐν τῷ κέιοιτο Ὁρέστῃς. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε·

Ἔστι τις Ἀρκαδίας Τεγέῃ λευρῶ ἐνὶ χώρῳ,
 Ἐνθ' ἄνεμοι πνεύουσι δῦα κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
 Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πῆματι κεῖται.
 Ἐνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φουσίζοος αἰᾶ·

Τὸν σὺ κομισσάμενος Τεγέης ἐπιτάροστος ἔσση.

ὥς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπειχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι, ἐς ὃ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοὶ εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἰππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἐκάστου· τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν, τὸν ἂν ἐξίωσι ἐκ τῶν ἰππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους
 68 μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλη. τούτων ὦν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ καὶ συντυχήῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. εὐούσης γὰρ τοῦτου τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας ἐλθὼν ἐς χαλκήμιον ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον καὶ ἐν θώματι ἦν ὄρεων τὸ ποιούμενον. μαθὼν δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωμάζοντα εἶπε παυσάμενος τοῦ ἔργου· Ἡ κου ἂν, ὧ ξεῖνε Λάκων, εἴ περ εἶδες τό περ ἐγώ, κάρτα ἂν ἐθώμαζες, ὅκου νῦν οὔτω τυγχάνεις θῶμα ποιούμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου.

ἐγὼ γὰρ ἐν τῆδε θέλων τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων ἐπέτυχον σορῶ ἐπταπήχει· ὑπὸ δὲ ἀπιστίας μὴ μὲν γενέσθαι μηδαμὰ μέζοντας ἀνθρώπους τῶν νῦν ἄνοιξα αὐτὴν καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει ἴσον ἔοντα τῇ σορῶ. μετρήσας δὲ συνέχασα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ οἱ ἔλεγε τὰ περ ὀπώπεε, ὁ δὲ ἐννώσας τὰ λεγόμενα συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτου εἶναι, τῆδε συμβαλλόμενος· τοῦ χαλκῆος δύο ὀρέων φύσας τοὺς ἀνέμους εὔρισκε ἔοντας, τὸν δὲ ἄκμονα καὶ τὴν σφῦραν τὸν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον, τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον τὸ πῆμα ἐπὶ πῆματι κείμενον, κατὰ τοιούδε τι εἰκάζων, ὡς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην ἔφραξε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ προῆγμα. οἱ δὲ ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενείκοντες οἱ αἰτίνην ἐδίωξαν. ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐς Τεγέην καὶ φράζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκῆα ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσε, ἐνοικίσθη, ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅπως πειρώατο ἀλλήλων, πολλῶ κατυπέριτεροι τῶ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος ἔπεμπε 69
 ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας καὶ δεησομέ-
 νους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ
 δὲ ἐλθόντες ἔλεγον· "Ἐπεμψε ἡμῶς Κροῖσος ὁ Αὐδῶν
 τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, λέγων τάδε· ὦ Λακε-
 δαιμόνιοι, χρῆσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον προσ-
 θέσθαι, ὑμῶς γὰρ πυνθάνομαι προεστάναι τῆς Ἑλλά-

δος, ὑμέας ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπροπίον τὸ Κροίσῳ γενόμενον ἤσθησάν τε τῇ ἀπίξι τῶν Λυδῶν καὶ ἐποίησαντο ὄρνια ξεινίης πέρι καὶ συμμαχίης· καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἔτι γεγυυῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τοῦτο τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἴδρυνται Ἀπόλλωνος, Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτήνην.

70 Τούτων τε ὦν εἵνεκεν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Ἑλλήνων αἰρέετο φίλους, καὶ τοῦτο μὲν αὐτοὶ ἦσαν ἔτοιμοι ἐπαγγεῖλαντι, τοῦτο δὲ ποιησάμενοι κρητῆρα χάλκεον ζυδίῳν τε ἐξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος καὶ μεγάθει τριηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα ἤγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητῆρ οὐκ ἀπίετο ἐς Σάρδις δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεῖτε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητῆρ ἐγένετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελοίατο αὐτὸν νηυσὶ μακροῖσι ἐπιπλωσάντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεῖτε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπνυθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἠλωκέυαι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ, ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πριαμένους ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἴθραιον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων.

Κατὰ μὲν νυν τὸν κρητῆρα οὕτω ἔσχε, Κροῖσος δὲ 71
 ἀμαρτῶν τοῦ χρησιμοῦ ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδο-
 κίην, ἐλπίσας καταρῆσειν Κῦρον τε καὶ τὴν Περσέων
 δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροῖσου στρατεύεσθαι
 ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν νομιζόμενος καὶ πρόσθε
 εἶναι σοφός, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα
 οὔνομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροῖσῳ τάδε·
 οὔνομά οἱ ἦν Σάνδανις· Ὡ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας τοι-
 ούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζει, οἱ σκυτίνας μὲν
 ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι,
 σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην
 ἔχοντες τρηχέαν. πρὸς δὲ οὐκ οἶνω διαχρέονται, ἀλλὰ
 ὑδροποτεύουσι, οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο
 ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δή, εἰ νικήσεις, τί σφεας
 ἀπαιρήσεις, τοῖσί γε μὴ ἔστι μηθέν; τοῦτο δέ, ἦν νι-
 κηθῆς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γενσάμενοι γὰρ
 τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν περιέζονται οὐδὲ ἀπαστοὶ ἔσον-
 ται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἱ οὐκ ἐπὶ νόον
 ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδοῦς. ταῦτα
 λέγων οὐκ ἐκείθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γάρ, πρὶν
 Λυδοῦς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἀβρὸν οὔτε ἀγαθὸν
 οὐδέν.

Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζον- 72
 ται· ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρ-
 σας ἄρξαι Μήδων κατήκοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ
 οὗρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς ὁ Ἄλυς
 ποταμός, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου ὕψους διὰ Κιλικῶν, μετὰ
 δὲ Ματινοῦς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέ-
 ρου Φρύγας, παραμειβόμενος δὲ τούτους καὶ ῥέων ἄνω
 πρὸς βορρῆν ἄνεμον ἐνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας

ἀπέργει, ἕξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνος. οὕτω δ' Ἄλυς ποταμὸς ἀποτάμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίας τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίου Κύπρου ἐς τὸν Εὐξείνου πόντον· ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρας ταύτης ἀπάσης· μῆκος ὁδοῦ εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται.

73 Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροΐσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα, καὶ γῆς ἱμέρῳ προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυρος ἐὼν καὶ τίσασθαι θέλων ὑπὲρ Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κναξάρεω, ἔοντα Κροΐσου μὲν γαμβρόν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω καταστρεψάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρόν Κροΐσῳ ὧδε. Σκυθῆων τῶν νομάδων εἴλη ἀνδρῶν στασιάσασα ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κναξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὖ ὡς ἔοντας ἱκέτας, ὥστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιούμενος αὐτούς, παῖδάς σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσαν τε ἐκμαθεῖν καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθῆων ἐπ' ἄγρην καὶ αἰεὶ τι φερόντων, καὶ κοτε συνήρεικε ἐλεῖν σφεας μηδέν· νοστήσαντας δὲ αὐτοὺς κεινῆσι χερσὶ ὁ Κναξάρης (ἦν γὰρ, ὡς διέδεξε, ὀργὴν ἄκρος) τρηχέως ἀρτα περιεσπε ἀεικείη. οἱ δὲ ταῦτα πρὸς Κναξάρεω παθόντες, ὥστε ἀνάξια σφέναν αὐτῶν πεπονθότες, ἐβούλευσαν τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἓνα κατακόψαι, σκενάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκενάξαι, Κναξάρη δοῦναι φέροντες ὡς ἄγρην δῆθεν, δόντες δὲ τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ Ἀλυσάττεα τὸν Σαδνάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ ἐγένετο· καὶ γὰρ Κναξάρης

καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τούτων ἐπάσαντο, καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες Ἀλυάττεω ἰκέται ἐγένοντο. μετὰ δὲ ταῦτα, οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης 74 ἐξειδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κναξάρη, πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Μήδοισι. ἐγερόνεε ἐπ' ἔτεα πέντε, ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποίησαντο· διαφέρουσι δέ σφι ἐπὶ ἴσης τὸν πόλεμον τῷ ἔκτῳ ἔτει συμβολῆς γενομένης συνήνικε ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὗρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτου ἐν τῷ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοὶ τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεῖτε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο καὶ μᾶλλον τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφοτέροι εἰρήνην ἐωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς ἦσαν οἶδε, Σύννεσις τε ὁ Κίλιξ καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος. οὗτοί σφι καὶ τὸ ὄρκιον οἱ σπέυσαντες γενέσθαι ἦσαν καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρύνην Ἀστυάγει τῷ Κναξάρει παιδί· ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσεως ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὄρκια δὲ ποιεῖται ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ πέρ τε Ἑλληνες, καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὶ τὸν βραχίονα ἐπιτάμονται ἐς τὴν ὁμοχροίην, τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

Τοῦτου δὴ ὦν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος ἔοντα ἐωυτοῦ 75 μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔσχε δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε εἰ στρα-

τεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ δὴ καὶ ἰπικομένον χρησιμοῦ
 κιβδήλου, ἐλπίσας πρὸς ἑωυτοῦ τὸν χρησμόν εἶναι,
 ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ
 τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς μὲν
 ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς εὐσῆσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρα-
 τόν, ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μι-
 λήσιος διεβίβασε. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅπως οἱ
 διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός (οὐ γὰρ δὴ εἶναι
 κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται
 παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ποιῆσαι αὐτῷ
 τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ
 καὶ ἐκ δεξιῆς ῥεῖν, ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρα-
 τοπέδου ἀρξάμενον διώρυχα βαθέαν ὀρύσσειν, ἄγοντα
 μνηοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυμένον κατὰ
 νότου λάβοι, ταύτη κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος
 ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥεέθρων καὶ αὐτὶς παραμειβόμενος
 τὸ στρατόπεδον ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι, ὥστε ἐπεῖτε καὶ
 ἐσχίσθη τάχιστα ὁ ποταμός, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγέ-
 νετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον
 ῥεέθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσιεμαί-
 76 κως γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος
 δὲ ἐπεῖτε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς Καππα-
 δοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην (ἣ δὲ Ἰπερίη ἐστὶ
 τῆς χώρας ταύτης τὸ ἰσχυρότατον κατὰ Σιῶπην πό-
 λιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένη) ἐν-
 θαῦτα ἐστρατοπεδεύετο φθειρῶν τῶν Συρίων τοὺς
 κλήρους. καὶ εἶλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν καὶ ἠν-
 δραποδίσατο, εἶλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας,
 Συρίους τε οὐδὲν ἔοντας αἰτίους ἀναστάτους ἐποίησε.
 Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν καὶ παραλαβὼν

τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας ἠντιοῦτο Κροῖσῳ. πρὶν
 δὲ ἐξελαύνειν ὀρηῆσαι τὸν στρατόν, πέμψας κήρυκας
 ἐς τοὺς Ἴωνας ἐπειρᾶτό σφεας ἀπὸ Κροῖσου ἀπιστάναι.
 Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπέιθοντο, Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο
 καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροῖσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Περ-
 ρίῃ χώρα ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης
 δὲ καρτερῆς γενομένης καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολ-
 λῶν τέλος οὐδέτεροι νικῆσαντες διέστησαν νυκτὸς ἐπελ-
 θούσης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφοτέρα οὕτω ἠγω-
 ρίσατο. Κροῖσος δὲ μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ ⁷⁷
 ἑωυτοῦ στρατεύμα (ἦν γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς
 πολλὸν ἐλάσσω ἢ ὁ Κῦρου) τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ
 ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιῶν ὁ Κῦρος, ἀπήλαυσε ἐς
 τὰς Σάρδις, ἐν νότῳ ἔχων παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους
 κατὰ τὸ ὄριον (ἐποίησατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασι-
 λεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ περ πρὸς
 Λακεδαιμονίους) μεταπεμψόμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους
 (καὶ γὰρ πρὸς τεύτους αὐτῷ ἐπεποιήτο συμμαχίη, ἐτυ-
 ράννευσε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον τῶν Βαβυλωνίων Λα-
 βύνητος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι παρεῖναι
 ἐς χρόνον ῥητόν, ἀλίσας τε δὴ τούτους καὶ τὴν ἑωυ-
 τοῦ συλλέξας στρατιὴν ἐνένωτο τὸν χειμῶνα παρῆς ἅμα
 τῷ ἔαρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα
 φρονέων, ὡς ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις, ἔπεμπε κήρυκας
 κατὰ τὰς συμμαχίας προερόντας ἐς πέμπτον μῆνα συλ-
 λέγεσθαι ἐς Σάρδις· τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον
 στρατὸν Πέρσῃσι, ὅς ἦν αὐτοῦ ξεινικός, πάντα ἀπείσ
 διασκέδασε, οὐδαμὰ ἐλπίσας μὴ κοτε ἄρα ἀγωνισάμε-
 νος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσῃ ἐπὶ Σάρδις. ταῦτα ⁷⁸
 ἐπιλεγόμενῳ Κροῖσῳ τὸ προύσκειον πᾶν ὀργίον ἐνεπλή-

σθη. φανέντων δὲ αὐτῶν οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο Κροίσω, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τῶν ἐξηγητέων Τελμησσέων. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι καὶ μαθούσι πρὸς Τελμησσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσω ἀπαγγεῖλαι· πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμησσέες μέντοι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσω ἐπὶ τὴν χώραν, ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους, λέγοντες ὕφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ πολέμιόν τε καὶ ἐπήλυδα. Τελμησσέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσω ἤδη ἠλωκίτι, οὐδὲν κω εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον.

- 79 Κῦρος δὲ αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροῖσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος διασκεδᾶν τὸν στρατόν, βουλευόμενος εὗρισκε προῆγμά οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς δύναιτό τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλισθῆναι τῶν Λυδῶν τὴν δύναμιν. ὡς δέ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίησε κατὰ τάχος· ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην αὐτὸς ἄγγελος Κροίσω ἐληλύθει. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ παρὰ δόξαν ἔσχε τὰ προήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκει, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηϊότερον οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ Λυδίου. ἢ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων, δόρατά τε ἐφόρεον μεγάλα καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεύεσθαι ἀγαροῦ θοί. ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ

ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὼν μέγα τε καὶ φιλότιμος
(διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι
συρρηγνῦσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἐρμον,
ὃς ἐξ ὕψους ἱεροῦ μητρὸς Δινδυμῆνης ῥέων ἐκδιδοῖ ἐς
θάλασσαν κατὰ Φώκαιαν πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς
εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην τασσομένους, καταρρωδή-
σας τὴν ἵππον ἐποίησε Ἀρπάγου ὑποθεμένου ἀνδρὸς
Μήδου τοιούτου· ὅσαι τῷ στρατῷ τῷ ἑωυτοῦ εἶποντο
σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας
ἀλίσας καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα ἀνδρας ἐπ' αὐτάς ἀνέ-
βησε ἱππάδα στολὴν [ἐν]εσταλμένους, σκευάσας δὲ αὐ-
τοὺς προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προΐεναι πρὸς τὴν
Κροῖσον ἵππον, τῇ δὲ καμήλῳ ἔπεσθαι τὸν πεζὸν στρα-
τὸν ἐκέλευε, ὀπίσθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν
ἵππον. ὡς δὲ οἱ πάντες διειτετάχατο, παραινέσει τῶν
μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους κτείνειν πάντα τὸν
ἐμποδῶν γινόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν,
μηδὲ ἦν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παρ-
αίνεσε, τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε
εἵνεκεν· κάμηλον ἵππος φοβέεται καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε
τὴν ἰδέην αὐτῆς ὀρέων οὔτε τὴν ὁδμὴν ὀσφραϊνόμενος.
αὐτοῦ δὴ ὦν τούτου εἵνεκεν ἐσεσόφιστο, ἵνα τῷ Κροίσῳ
ἄχρηστον ἢ τὸ ἱππικόν, τῷ δὴ τι καὶ ἐπεῖχε ἐλλάμψε-
σθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ συνήσαν ἐς τὴν μάχην, ἐν-
θαῦτα ὡς ὀσφροντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι
καὶ εἶδον αὐτάς, ὀπίσω ἀνέστρεφον, διέφθαρτό τε τῷ
Κροίσῳ ἢ ἐλπίς. οὐ μέντοι οἱ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν
δειλοὶ ἦσαν, ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόν-
τες ἀπὸ τῶν ἵππων πεζοὶ τοῖσι Πέρσησι συνέβαλλον.
χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν ἐτράποντο οἱ

Λυδοί, κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων.

- 81 Τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη, Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην ἔπεμπε ἐκ τοῦ τεύχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις, τούτους δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθῆειν ὡς πολιορκουμένου Κροῖσου. ἐς τε δὴ ὦν τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαιμόνα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι [τοῖσι Σπαρτιήτησι] κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκεε ἕρις ἐούσα πρὸς Ἀργεῖους περὶ χώρου καλουμένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλέων ἡ πρὸς ἐσπέρην Ἀργείων, ἢ τε ἐν τῇ ἠπειρῷ χώρα καὶ ἡ Κυθηρῆ νῆσος καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι, ἰσότηροί δ' ἂν περιγένωνται, τούτων εἶναι τὸν χώρον· τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἑαυτοῦ μηδὲ παραμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκεν ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων ὄρωντες οἱ ἕτεροι ἐσσομένους τοὺς σφετέρους ἐπαμύνοιεν. συνθέμενοι ταῦτα ἀπαλλάσσοντο, λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλον. μαχομένων δέ σφω καὶ γινομένων ἰσοπαλέων ὑπελείποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς, Ἀργείων μὲν Ἀλκίγνωρ τε καὶ Χρόμιος, Λακεδαιμονίων δὲ Ὀθρυάδης· ὑπελείφθησαν δὲ οὔτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων ὡς νενικηκότες

ἔθρον ἐς τὸ Ἄργος, ὃ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς καὶ προσφορήσας τὰ ὄπλα πρὸς τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑαυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρήσαν πυνθανόμενοι ἀμφοτέρω. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν, λέγοντες οἱ μὲν ὡς ἑαυτῶν πλεῦνες περιγεγόνασι, οἱ δὲ τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ ἐκ τῆς ἐριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο· πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειρόμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα μηδὲ τὰς γυναικᾶς σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ ἐναντία τούτων ἔθεντο νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυρόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρυμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῆσι Θυρέῃσι καταχρήσασθαι ἑαυτόν. τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιάτησι ἐνεστεώτων 83 πρηγμάτων ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κῆρυξ δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκουμένῳ. οἱ δὲ ὅμως, ἐπεῖτε ἐπύθοντο τοῦ κῆρυκος, ὀρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι καὶ νεῶν ἐουσέων ἐτοιμίω ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη ὡς ἠλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωρηθεῖς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην ἐπέπαυτο.

Σάρδιες δὲ ἠλώσαν ὧδε· ἐπειδὴ τεσσαρεσκαίδεκάτη 84 ἐγένετο ἡμέρῃ πολιορκουμένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρα-

τιῆ τῆ ἑωυτοῦ διαπέμψας ἰππέας προεῖπε τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο πειρησαμένης τῆς στρατιῆς, ὡς οὐ προεχώρησε, ἐνθαῦτα τῶν ἄλλων πεπαυμένων ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ οὐνομα ἦν Ἰτροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῆ οὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος· οὐ γὰρ ἦν δεινὸν κατὰ τοῦτο μὴ ἄλῳ κοτέ. ἀπότομός τε γὰρ ἔστι ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις καὶ ἄμαχος· τῆ οὐδὲ Μήλῃς ὁ πρότερον βασιλεὺς Σαρδίῶν μούνη οὐ περιήνεικε τὸν λέοντα τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμησσέων δικασάντων ὡς περιενειχθέντος τοῦ λέοντος τὸ τεῖχος ἔσονται Σάρδιες ἐνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλῃς κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῆ ἦν ἐπίμαχον [τὸ χωρίου] τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τοῦτο ὡς ἐὼν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον· ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τιμόλου τετραμμένον τῆς πόλιος. ὁ ὢν δὴ Ἰτροιάδης οὗτος ὁ Μάρδος ἰδὼν τῆ προτεραίῃ τῶν τινα Λυδῶν κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβάντα ἐπὶ κινέην ἄνωθεν κατακυλισθεῖσαν καὶ ἀνελόμενον ἐφράσθη καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ αὐτός τε ἀνεβεβήκεε καὶ κατ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον· προσβάντων δὲ συχνῶν οὕτω δὴ Σάρδιές 85 τε ἠλώκεσαν καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγίνετο. ἦν οἱ παῖς, τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῆς, ἄφρωνος δέ. ἐν τῆ ὢν παρελθούσῃ εὐεστοῖ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ἐπεποιήκεε ἄλλα τε ἐπιφραζόμενος καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίῃ οἱ εἶπε τάδε·

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλευ πολύευκτον ἰὴν ἀνὰ δῶτατ' ἀκούειν

Παιδὸς φθεγγομένου. τὸ δέ σοι πολὺ λώιον ἀμφὶς Ἐμμεναι· ἀνδήσει γὰρ ἐν ἡματι πρῶτον ἀνόλβῳ. ἀλισκομένου δὴ τοῦ τείχεος, ἦμε γὰρ τῶν τις Περσέων ἀλλογνώσας Κροῖσον ὡς ἀποικτενέων, Κροῖσος μὲν νυν ὀρέων ἐπιόντα ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκει, οὐδέ τί οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανεῖν· ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνήν, εἶπε δέ· Ὠνθραπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέρξατο, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆσης.

Οἱ δὲ Πέρσαι τὰς τε δὴ Σάρδις ἔσχον καὶ αὐτὸν 86 Κροῖσον ἐξώγησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρηστήριόν τε καταπαύσαντα τὴν ἑαυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ δὲ συννήσας πυρὴν μεγάλην ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδησι δεδεμένον καὶ δις ἐπὶ Ἀυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας, ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὅτεω δὴ, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα τοῦδε εἵνεκεν ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν, βουλούμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιεῖν ταῦτα, τῷ δὲ Κροῖσῳ ἔστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς ἐσελθεῖν, καίπερ ἐν κακῷ ἔοντι τοσοῦτῳ, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἶη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον. ὡς δὲ ἄρα μιν προσστήναι τοῦτο, ἀνευκαίμερόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἰσυχίης ἐς τρεῖς ὀνομάσαι Σόλων· καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα κελεῦσαι τοὺς

ἔρμηνέας ἐπειρέσθαι τὸν Κροῖσον τίνα τοῦτον ἐπικα-
 λέοιτο, καὶ τοὺς προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ
 τέως μὲν σιγὴν ἔχειν εἰρωτώμενον, μετὰ δέ, ὡς ἠναγ-
 κάζετο, εἰπεῖν· Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα
 μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δὲ σφι ἄσημα
 ἔφραξε, πάλιν ἐπειρώτων τὰ λεγόμενα. λιπαρεύτων
 δὲ αὐτῶν καὶ ὄχλον παρεχόντων ἔλεγε δὴ ὡς ἦλθε ἀρ-
 χὴν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα
 τὸν ἑαυτοῦ ὄλβον ἀποφλαυρίσειε οἷα δὴ εἶπας, ὡς
 τε αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκοι τῇ περ ἐκεῖνος εἶπε, οὐδέν
 τι μᾶλλον ἐς ἑαυτὸν λέγων ἢ (οὐκ) ἐς ἅπαν τὸν ἀνθρώ-
 πινον καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι ὀλβίους
 δοκέοντας εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι,
 τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμμένης καίεσθαι τὰ περιέσχατα.
 καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἔρμηνέων τὰ Κροῖσος
 εἶπε, μεταγρόντα τε καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄν-
 θρωπος ἐὼν ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑαυτοῦ εὐδαι-
 μονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ διδοίῃ, πρὸς τε τού-
 τοισι δείσαντα τὴν τίσιν καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν
 εἶη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν σβεν-
 νύναι τὴν ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ καὶ καταβιβάξαι
 Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροῖσου. καὶ τοὺς πειρω-
 87 μένους οὐ δύνασθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. ἐν-
 θαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου
 μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ
 πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβῶσασθαι
 τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλούμενον, εἰ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ
 αὐτοῦ ἐδώρήθη, παραστῆναι καὶ ῥύσασθαι μιν ἐκ τοῦ
 παρεούτος κακοῦ. τὸν μὲν δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν
 θεόν, ἐκ δὲ αἰθρίας τε καὶ νηγεμίας συνδραμεῖν ἐξ-

ἀπίνης νέφεα καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι καὶ ὕσαι
 ὕδατι λαβροτάτῳ, κατασβεσθῆναι τε τὴν πυρῆν. οὕτω
 δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἶη ὁ Κροῖσος καὶ θεοφι-
 λῆς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς
 πυρῆς εἰρέσθαι τάδε· Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέ-
 γνωσε ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευόμενον πολέμιον ἀντὶ
 φίλου ἐμοὶ καταστῆναι; ὁ δὲ εἶπε· Ὡ βασιλεῦ, ἐγὼ
 ταῦτα ἔρηξα τῇ σῆ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ
 κακοδαιμονίῃ· αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων
 θεὸς ἐπαείρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνό-
 ητός ἐστι ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρέεται· ἐν μὲν
 γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ οἱ
 πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμοσίν κεν φίλου ἦν
 οὕτω γενέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Κῦρος δὲ αὐτὸν 88
 λύσας κάτισέ τε ἐγγυὺς ἑωυτοῦ καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προ-
 μηθίῃ εἶχε, ἀπεθώμαξέ τε ὀρέων καὶ αὐτὸς καὶ οἱ περὶ
 ἐκαῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δὲ συννοίῃ ἐχόμενος ἤσυχος
 ἦν. μετὰ δὲ ἐπιστραφεῖς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας
 τὸ τῶν Λυδῶν ἄστει κεραιῖζοντας εἶπε· Ὡ βασιλεῦ, κότε-
 ρον λέγειν πρὸς σὲ τὰ νοέων τυγχάνω ἢ σιγᾶν ἐν τῷ
 παρεόντι χρόνῳ; Κῦρος δὲ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν
 ὅ τι βούλοιο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα λέγων· Οὔτος ὁ πολ-
 ιὸς ὅμιλος τί ταῦτα πολλῇ σπουδῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε·
 Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάξει καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφο-
 ρεῖ. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο· Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν οὔτε
 χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάξει· οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων
 μέτα· ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σὰ. Κῦρος δὲ 89
 ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε, μεταστησάμενος δὲ
 τοὺς ἄλλους εἶρετο Κροῖσον ὅ τι οἱ ἐροσῶῃ ἐν τοῖσι
 ποιημένοισι. ὁ δὲ εἶπε· Ἐπαίτε με θεοὶ ἔδωκαν δοῦ-

λόν σοι, δικαίῳ, εἴ τι ἐνορέω πλέον, σημαίνειν σοι.
 Πέρσαι φύσιν ἔοντες ὑβρισταὶ εἰσὶ ἀχρήματοι· ἦν ὦν
 σὺ τούτους περιύδης διαρπάσαντας καὶ κατασχόντας
 χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἐπίδοξα γενέσθαι·
 ὅς ἂν αὐτῶν πλεῖστα κατέσχη, τοῦτον προσδέεσθαι
 τοι ἐπαναστησόμενον. νῦν ὦν ποίησον ἔδδε, εἴ τοι ἀρέ-
 σκει τὰ ἐγὼ λέγω. κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσησι
 τῆσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς τοὺς ἐκφέ-
 ροντας τὰ χρήματα ἀπαιρούμενοι ὡς σφεα ἀναγκαιῶς
 ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διί. καὶ σύ τέ σφι οὐκ ἀπεχθή-
 σαι βίη ἀπαιρούμενος τὰ χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι συγ-
 90 γνόντες ποιέειν σε δίκαια ἐκόντες προήσουσι. ταῦτα
 ἀκούων ὁ Κῦρος ὑπερήδeto, ὡς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθε-
 σθαι· αἰνέσας δὲ πολλὰ καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυ-
 φόροισι τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν εἶπε πρὸς
 Κροῖσον τάδε· Κροῖσε, ἀναρτημένου σεῦ ἀνδρὸς βασι-
 λέος χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο δόσιν ἦντινα
 βούλει τοι γενέσθαι παραντίκα. ὁ δὲ εἶπε· ὦ δέσποτα,
 ἔάσας με χαριεῖ μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων,
 τὸν ἐγὼ ἐτίμησα θεῶν μάλιστα, ἐπειρέσθαι, πέμψαντα
 τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἔξαπατᾶν τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος
 ἐστί οἱ. Κῦρος δὲ εἶρετο ὅ τι οἱ τοῦτο ἐπηγορέων
 παραιτέοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπαλιλλόγησε πᾶσαν τὴν
 ἑωυτοῦ διάνοιαν καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσεις
 καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα καὶ ὡς ἐπαερθεῖς τῷ μνη-
 τήρῳ ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα κατέ-
 βαινε αὐτὶς παραιτούμενος ἐπειναί οἱ τῷ θεῷ τοῦτο
 οὐνειδίσει. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε· Καὶ τούτου τεύξεαι
 παρ' ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ ἂν ἐκά-
 στοτε δέῃ. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος, πέμπων

τῶν Ἀυδῶν ἐς Δελφοὺς ἐνετέλλετο τιθέντας τὰς πέδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν εἰρωτᾶν εἰ οὐ τι ἐπαισχύνεται τοῖσι μαντηίοισι ἐπαείρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας ὡς καταπαύσονται τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι, δεικνύοντας τὰς πέδας· ταῦτά τε ἐπειρωτᾶν καὶ εἰ ἀχαρίστοισι νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι.

Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Ἀυδοῖσι καὶ λέγουσι τὰ ἐντε- 91
ταλμένα τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε· Τὴν πεπρω-
μένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγεῖν καὶ θεῶ. Κροῖ-
σος δὲ πέμπτου γονέος ἀμαρτάδα ἐξέπλησε, ὅς ἐὼν δο-
ρυφόρος Ἡρακλειδέων δόλω γυναικίῳ ἐπισπόμενος
ἐφόνευσε τὸν δεσπότην καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐ-
δέν οἱ προσήκουσαν. προθυμεομένου δὲ Λοξίῳ ὄκως
ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοὺς Κροῖσου γένοιτο τὸ Σαρδίῳ
πάθος καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἶός τε ἐγίνετο
παραγαγεῖν μοίρας. ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐταί, ἤνυσέ τε
καὶ ἐχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλετο τὴν Σαρ-
δίῳ ἄλωσιν, καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος ὡς ὕστερον
τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἄλους τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ
τούτων καιομένῳ αὐτῷ ἐπὶ ἤρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαντήιον
τὸ γινόμενον οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται· προηγό-
ρευε γὰρ οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, με-
γάλην ἀρχὴν [αὐτὸν] καταλύσειν. τὸν δὲ πρὸς ταῦτα
χρῆν εὖ μέλλοντα βουλευέσθαι ἐπειρέσθαι πέμψαντα
ζότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχὴν. οὐ συλ-
λαβὼν δὲ τὸ φηθὲν οὐδ' ἐπανειρόμενος ἑωυτὸν αἴτιον
ἀποφαινέτω. τῷ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ
[εἶπε] τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμίονου, οὐδὲ τοῦτο συνέ-
λαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κύρος οὗτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυῶν

οὐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνωνος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρου· ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μηδῶν βασιλέως, ὁ δὲ Πέρσης τε ἦν καὶ ἀρχόμενος ὑπ' ἐκείνοισι καὶ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασιν δεσποίνῃ τῇ ἑαυτοῦ συνοίκεε. ταῦτα μὲν ἡ Πυθίῃ ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι, οἱ δὲ ἀνήρκεαν ἐς Σάρδις καὶ ἀπήγγειλαν Κροίσῳ. ὁ δὲ ἀκούσας συνέγνω ἑαυτοῦ εἶναι τὴν ἀμαρτάδα καὶ οὐ τοῦ θεοῦ.

92 Κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν ἔσχε οὕτω. Κροίσῳ δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μούνα· ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῆσι Βοιωτῶν τρίπους χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ, ἐν δὲ Ἐφέσῳ αἶ τε βόες αἱ χρύσειαι καὶ τῶν κίωνων αἱ πολλαί, ἐν δὲ Προνηίῃς τῆς ἐν Δελφοῖσι ἀσπίς χρυσῆ μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιέοντα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῆσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὅμοια τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω ἀνέθηκε οἰκίᾳ τε ἔοντα καὶ τῶν πατρῶϊων χρημάτων ἀπαρχὴν, τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο οὐσίης ἐχθροῦ, ὅς οἱ πρὶν ἢ βασιλεῦσαι ἀντιστασιώτης κατεστήκεε Σοσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχὴν. ὁ δὲ Πανταλέων ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος· Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττη, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. ἐπεῖτε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησέ τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιπρήσσοντα ἐπὶ κνάφου ἔλκων διέφθειρε, τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον

κατιρώσας τότε τρόπον τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ εἰρηταί. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Θώματα δὲ γῆ ἢ Λυδίη ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, 93
οἷά τε καὶ ἄλλη χώρα, πάρεξ τοῦ ἐκ τοῦ Τιμόλου κατα-
φερομένου ψήγματος. ἔν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον
παρέχεται χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βα-
βυλωνίων· ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττω τοῦ Κροίσου πατρὸς
σῆμα, τοῦ ἢ κρητὶς μὲν ἔστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ
ἄλλο σῆμα χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι
ἄνθρωποι καὶ οἱ χειρῶνακτες καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παι-
δίσκαι. οὔροι δὲ πέντε ἔόντες ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ
τοῦ σήματος ἄνω, καὶ σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο τὰ
ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνεται μετρεόμενον τὸ τῶν
παιδισκέων ἔργον ἔδον μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν
δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι
σφίσι φερνάς, ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποιέουσαι·
ἐκδιδοῦσι δὲ αὐταὶ ἕωντάς. ἢ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σή-
ματός εἰσι στάδιοι ἕξ καὶ δύο πλῆθρα, τὸ δὲ εὐρὸς ἔστι
πλῆθρα τρία καὶ δέκα· λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος
μεγάλῃ, τῆν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι· καλέεται δὲ
αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ 94
νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες, χωρὶς
ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι. πρῶτοι δὲ ἀν-
θρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου
κοψάμενοι ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο.
φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι
τε καὶ Ἕλλησι κατεστρώσας ἕωντῶν ἐξεύρημα γενέσθαι·
ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγουσι καὶ
Τυρσηνίην ἀποικίσαι, ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ
Ἄϊνος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιποδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν

Ἀνδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Ἀνδοὺς τέως μὲν
 διάγειν λιπαρέοντας, μετὰ δέ, ὡς οὐ παύεσθαι, ἄνεκα
 δίζησθαι, ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευ-
 ρεθῆναι δὴ ὦν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγά-
 λων καὶ τῆς σφαιρῆς καὶ τῶν ἄλλων πασέων παιγνιέων
 τὰ εἶδεα, πλὴν πεσσῶν· τούτων γὰρ ὦν τὴν ἐξεύρεσιν
 οὐκ οἰκιοῦνται Ἀνδοί. ποιέειν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λιμὸν
 ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶ-
 σαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία, τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι
 παυομένους τῶν παιγνιέων. τοιοῦτω τρόπῳ διάγειν
 ἐπ' ἕτεα θυῶν δέοντα εἴκοσι. ἐπαίτε δὲ οὐκ ἀνιέναι
 τὸ κακόν, ἀλλ' ἔτι ἐπὶ μᾶλλον βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν
 βασιλέα αὐτῶν δύο μοίρας διελόντα Ἀνδῶν πάντων
 κληρῶσαι τὴν μὲν ἐπὶ μονῆ, τὴν δ' ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς
 χώρας, καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μένειν αὐτοῦ λαγχανούσῃ τῶν
 μοιρέων ἑαυτὸν τὸν βασιλέα προστάσσειν, ἐπὶ δὲ τῇ
 ἀπαλλασσομένη τὸν ἑαυτοῦ παῖδα, τῷ οὖνομα εἶναι
 Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ
 τῆς χώρας καταβῆναι ἐς Σμύρνην καὶ μηχανήσασθαι
 πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθεμένους τὰ πάντα, ὅσα σφι ἦν χρῆστὰ
 ἐπίπλοια, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν, ἐς
 ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρι-
 κούς, ἐνθα σφέας ἐνιδρύσασθαι πόλιος καὶ οἰκέειν το
 μέγρι τοῦδε. ἀπὲρ δὲ Ἀνδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς
 ἐπὶ τοῦ βασιλέος τοῦ παιδός, ὅς σφεας ἀνήγαγε. ἐπὶ
 τούτου τὴν ἐπωνυμίην ποιουμένους ὀνομασθῆναι Τυρ-
 σηνοὺς. Ἀνδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐδεδούλωντο.

95 ἘΠΙΔΙΖΗΤΑΙ δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος
 τόν τε Κῦρον ὅστις ἔων τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε,
 καὶ τοὺς Πέρσας ὅτεω τρόπῳ ἠγρήσαντο τῆς Ἀσίης.

ὡς ὢν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι οἱ μὴ βουλόμενοι
 σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἔοντα λέγειν λόγον,
 κατὰ ταῦτα γράψω, ἐπιστάμενος περὶ Κύρου καὶ τρι-
 φασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων
 τῆς ἄνω Ἀσίας ἐπ' ἔτα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι
 ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καὶ κως οὗτοι
 περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι ἐγέ-
 νοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην
 ἐλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους καὶ τὰ ἄλλα ἔθνεα
 ἐποίηε τῶντὸ τοῖσι Μῆδοισι. ἔοντων δὲ αὐτονόμων 96
 πάντων ἀνὰ τὴν ἡπειρον ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας πε-
 ριῆλθον. ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μῆδοισι ἐγένετο σοφὸς τῷ
 οὔνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ
 Δηϊόκης ἐρασθεὶς τυραννίδος ἐποίηε τοιάδε· κατοικη-
 μένων τῶν Μῆδων κατὰ κόμας, ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἔων καὶ
 πρότερον δόκιμος καὶ μᾶλλον τι καὶ προθυμότερον δι-
 καιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκει· καὶ ταῦτα μέντοι ἐούσης
 ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν ἐποίηε, ἐπι-
 στάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ
 δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κόμης Μῆδοι ὀρῶντες αὐτοῦ τοὺς τρό-
 πους δικαστὴν μιν ἑαυτῶν αἰρέοντο. ὁ δὲ δῆ, οἷα μνώ-
 μενος ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα
 ἐπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιητέων, οὕτω
 ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῆσι ἄλλησι κόμησι ὡς Δηϊό-
 κης εἶη ἀνὴρ μούνος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον
 περιπίπτοντες ἀδίκοισι γνώμησι, τότε, ἐπεῖτε ἤκουσαν,
 ἕσμενοι ἐφοίτων παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασό-
 μαινοι, τέλος δὲ οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετρέποντο. πλεῖνος 97
 δὲ αἰεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανο-
 μένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἔόν, γνοὺς ὁ

Δηϊόκης ἐς ἑαυτὸν πᾶν ἀνακείμενον οὔτε κατίζειν ἔτι
 ἤθελε ἔνθα περ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη
 δικᾶν ἔτι· οὐ γάρ οἱ λυσιτελέειν τῶν ἑαυτοῦ ἐξημελη-
 κότα τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. εὐούσης ὦν ἀρπα-
 γῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῶ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ
 πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τῷτο καὶ
 ἐδίδοσαν σφίσι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων.
 ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι·
 Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι δυνατοὶ εἶμεν
 οἰκέειν τὴν χώραν, φέρε στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασι-
 λέα· καὶ οὔτω ἢ τε χώρα εὐνομήσεται καὶ αὐτοὶ πρὸς
 ἔργα τρεψόμεθα οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμεθα.
 ταῦτά κη λέγοντες πείθουσι ἑαυτοὺς βασιλεύεσθαι.
 98 αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὄντινα στήσονται βασιλέα,
 ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλ-
 λόμενος καὶ αἰνεόμενος, ἐς ὃ τοῦτον καταινέουσι βασι-
 λέα σφίσι εἶναι. ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑαυτῶ
 ἄξια τῆς βασιληίης οἰκοδομῆσαι καὶ κρατῦναι αὐτὸν
 δορυφόροισι. ποιῶσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι· οἰκοδομέ-
 ουσί τε γὰρ αὐτῶ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐ-
 τὸς ἔφρασε τῆς χώρας, καὶ δορυφόρους αὐτῶ ἐπιτρά-
 πουσι ἐκ πάντων Μῆδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ ὡς ἔσχε
 τὴν ἀρχὴν, τοὺς Μῆδους ἠνάγκασε ἐν πόλισμα ποιή-
 σασθαι καὶ τοῦτο περιστελλόντας τῶν ἄλλων ἦσθον
 ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μῆδων
 οἰκοδομῆει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν
 Ἀγβάτανα κέκληται, ἕτερον ἐτέρῳ κύκλῳ ἐνεστεῶτα.
 μεμηγάνηται δὲ οὔτω τοῦτο τὸ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος
 τοῦ ἐτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισί ἐστι ὑψη-
 λότερος. τὸ μὲν κού τι καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει κολω-

νὸς ἔων ὥστε τοιοῦτο εἶναι, τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπε-
 τηδεύθη. κύκλων δὲ ἑόντων τῶν συναπάντων ἑπτὰ, ἐν
 τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλῆα ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. τὸ
 δ' αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος κατὰ τὸν Ἀθηνέων κύ-
 κλον μάλιστα κη τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύ-
 κλου οἱ προμαχεῶνες εἰσι λευκοί, τοῦ δὲ δευτέρου μέ-
 λανες, τρίτου δὲ κύκλου φοινίκαιοι, τετάρτου δὲ κυάνεοι,
 πέμπτου δὲ σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων
 οἱ προμαχεῶνες ἠνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι· δύο δὲ
 οἱ τελευταῖοί εἰσι ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατα-
 κερυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. ταῦτα μὲν δὴ 99
 ὁ Δημόκης ἑωυτῷ τε ἔτειχε καὶ περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία,
 τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν.
 οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων κόσμον τούδε Δημόκης πρῶ-
 τός ἐστι ὁ καταστησάμενος, μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα
 μηδένα, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρᾶσθαι, ὀρᾶσθαι τε
 βασιλέα ὑπὸ μηδενός, πρὸς τε τούτοισι ἔτι γελᾶν τε
 καὶ ἀντίον πτύειν καὶ ἅπασιν εἶναι τοῦτό γε αἰσχρὸν.
 ταῦτα δὲ περὶ ἑωυτὸν ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως
 ἂν μὴ ὀρῶντες οἱ ὀμήλικες, ἑόντες σύντροφοί τε ἐκείνων
 καὶ οἰκίης οὐ φλαυροτέρης οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λει-
 πόμενοι, λυπεοῖατο καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖός
 σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὀρῶσι. ἐπεῖτε δὲ ταῦτα διεκό-100
 σμησε καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἣν τὸ δί-
 καιον φυλάσσωσιν χαλεπός. καὶ τὰς τε δίκας γράφοντες
 ἔσω παρ' ἐκεῖνον ἐσπέμπεσκον, καὶ ἐκεῖνος διακρίνων
 τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δί-
 κας ἐποίησε, τάδε δὲ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ· εἴ τινα πυν-
 θάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅπως μεταπέμφαιτο, κατ'
 ἀξίην ἐκάστου ἀδικήματος ἐδικαίου, καὶ οἱ κατάσκοποι

τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ἤρχης.
 101 Διηόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦ-
 νον καὶ τούτου ἤρξε. ἔστι δὲ Μήδων τσάδε γένεα,
 Βουῖσαι, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βού-
 102 διοι, Μάγοι. γένεα μὲν δὴ Μήδων ἔστι τσάδε. Διη-
 όκειω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς τελευτήσαντος Διη-
 όκειω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρε-
 δέξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ οὐκ ἀπεχρᾶτο
 μούνων Μήδων ἀρχεῖν, ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς
 Πέρσας πρώτοισί τε τούτοισι ἐπεθίκατο καὶ πρώτους
 Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ ἔχων δύο ταῦτα
 ἔθνεα καὶ ἀμφοτέρω ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην
 ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος, ἐς ὃ στρατευσάμενος
 ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους καὶ Ἀσσυρίων τούτους οἱ Νίνον
 εἶχον καὶ ἤρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν με-
 μουνωμένοι μὲν συμμάχων ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μὲν-
 τοι ἑωυτῶν εὖ ἤκοντες, ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσά-
 μενος ὁ Φραόρτης αὐτὸς τε διεφθάρη, ἀρχῆς δύο καὶ
 103 εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω
 δὲ τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Κναζάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ
 Διηόκειω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλ-
 κιωτέρος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτος τε ἐλόχισε κατὰ
 τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ πρῶτος διέταξε χοιρὶς ἐκά-
 στους εἶναι, τοὺς τε αἰχμοφόρους καὶ τοὺς τοξοφόρους
 καὶ τοὺς ἰππέας· πρὸ τοῦ ὁ ἀναμιξ ἦν πάντα ὁμοίως
 ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσί ἐστι μαχεσάμε-
 νος ὅτε νυξ ἢ ἡμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοισι, καὶ ὁ
 τὴν Ἄλνος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συστήσας ἑωυτῶ.
 συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῶ ἀρχομένους πάντας ἐστρα-
 τεύετο ἐπὶ τὴν Νίνον, τιμωρέων τε τῶ πατρὶ καὶ τὴν

πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν
 ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, περικατημένῳ τὴν Νίνον
 ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας, ἦγε δὲ αὐτοὺς βασι-
 λεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης Πρωτοθύεω παῖς· οὐ ἐσέβα-
 λον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς
 Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι οὕτω ἐς
 τὴν Μηδικὴν χώραν ἀπίκοντο. ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης¹⁰⁴
 τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φῶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τρι-
 ῆκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός, ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ
 πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλ' ἐν τῷ δια-
 μέσῳ ἔθνος αὐτῶν ἔστι, Σάσπειρες, τοῦτο δὲ παρα-
 μειβομένοισι εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μέντοι οἱ γε Σκύ-
 θαι ταύτη ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθε ὁδὸν πολλῶ
 μακροτέραν ἐκτραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Κανκά-
 σιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι
 Σκύθησι καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ τῆς ἀρχῆς κατελύθη-
 σαν, οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. ἐνθεῦ-¹⁰⁵
 τεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον. καὶ ἐπεῖτε ἐγένοντο ἐν τῇ
 Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμήτιχός σφεας Αἰγύπτου βασι-
 λεὺς ἀντίστας δώροισί τε καὶ λιτῆσι ἀποτρέπει τὸ προ-
 σωτέρῳ μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ ἐπεῖτε ἀναχωρούντες
 ὀπίσω ἐγίνοντο τῆς Συρίας ἐν Ἀσκάλωνι πόλι, τῶν
 πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων ὀλίγοι τινὲς
 αὐτῶν ὑπολειφθέντες ἐσύλησαν τῆς οὐρανίης Ἀφρο-
 δίτης τὸ ἱερόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱερόν, ὡς ἐγὼ πυνθα-
 νόμενος εὐρίσκω, πάντων ἀρχαιότατον ἱερῶν, ὅσα ταύ-
 τῃ τῆς θεοῦ· καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱερόν ἐνθεῦτεν
 ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι, καὶ τὸ ἐν Κυθή-
 ροισι Φοίνικὲς εἶσι οἱ ἰδουσάμενοι ἐκ ταύτης τῆς Συ-
 ρίας ἔόντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασσι τὸ ἱερόν τὸ

ἐν Ἀσκάλῳ καὶ τοῖσι τούτων αἰεὶ ἐκρόνοισι ἐνέσκηψε ὁ
 θεὸς θήλειαν νοῦσον. ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι
 διὰ τοῦτό σφεας νοσέειν, καὶ ὄραν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς
 ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώραν ὡς διακείαται,
 106 τοὺς καλέουσι ἐνάρεας οἱ Σκύθαι. ἐπὶ μὲν νυν ὀκτὼ
 καὶ εἴκοσι ἔτεα ἤρχον τῆς Ἀσίας οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ
 πάντα σφι ὑπὸ τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίας ἀνάστατα ἦν.
 χωρὶς μὲν γὰρ φόρον ἔπραττον παρ' ἑκάστων τὸ ἐκά-
 στοισι ἐπέβαλλον, χωρὶς δὲ τοῦ φόρου ἤρπαζον περιε-
 λαύνοντες τοῦτο ὅ τι ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν
 τοὺς πλεῦνας Κναξάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ
 καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν, καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο
 τὴν ἀρχὴν Μῆδοι καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρό-
 τερον, καὶ τὴν τε Νίνον εἶλον (ὡς δὲ εἶλον, ἐν ἐτέ-
 ροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους
 ἐποίησαντο πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ
 ταῦτα Κναξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα
 107 σὺν τοῖσι Σκύθαι ἤρξαν, τελευτᾷ. ἐκδέκεται δὲ Ἀστυά-
 γης ὁ Κναξάρεω παῖς τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγένετο
 θυγάτηρ τῇ οὖνομα ἔθετο Μανδάνην, τὴν ἐδόκεε
 Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτο ὥστε πλήσαι
 μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην
 πᾶσαν. ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὄνειροπόλοισι
 τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα μαθῶν.
 μετὰ δὲ τὴν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς
 ὠραίην Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ διδοῖ
 γυναικα, δεδοικῶς τὴν ὕψιν, ὁ δὲ Πέρση διδοῖ τῷ
 οὖνομα ἦν Καμβύσης, τὸν εὔρισκε οἰκίης μὲν ἐόντα
 ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου, πολλῶ ἐνερθε ἄγων αὐτὸν
 μέσου ἀνδρὸς Μήδου.

Συνοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης ὁ 108
 Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ὕψιν· ἐδόκει δὲ
 οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπε-
 λον, τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν
 δὲ τοῦτο καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὄνειροπόλοισι μετεπέμ-
 ψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν,
 ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε βουλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ
 αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γὰρ οἱ τῆς ὕψιος τῶν μάγων οἱ
 ὄνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐ-
 τοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου. ταῦτα δὴ ὦν φυ-
 λασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας
 Ἄρπαγον, ἄνδρα οἰκίμιον καὶ πιστότατόν τε Μήδων καὶ
 πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεγέ οἱ τάδε· Ἄρπαγε,
 πρῆγμα τὸ ἂν τοι προσθέω, μηδαμῶς παραχρήση, μηδὲ
 ἐμέ τε παραβάλη καὶ ἄλλους ἐλόμενος ἐξ ὑστέρης σεωυτοῦ
 περιπέσης. λάβε τὸν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα, φέρων δὲ
 ἐς σεωυτοῦ ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ θάψον τρόπῳ ὅτε
 αὐτὸς βούλει. ὁ δὲ ἀμείβεται· ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλ-
 λοτέ κω παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι οὐδέν, φυλασσόμεθα
 δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν.
 ἀλλ' εἰ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τό γε
 ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι ἐπιτηδέως. τούτοισι ἀμειψόμενος 109
 ὁ Ἄρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον
 τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἤμε κλαίων ἐς τὰ οἰκία· παρελθὼν δὲ
 ἔφραξε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυάγεος ῥη-
 θέντα λόγου. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει· Νῦν ὦν τί σοι
 ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβεται· Οὐ τῇ ἐνετέλλετο
 Ἀστυάγης, οὐδ' εἰ παραφρονήσει τε καὶ μανέεται κᾶκιον
 ἢ νῦν μαίνεται, οὐ οἱ ἔρωγε προσθήσομαι τῇ γνώμῃ
 οὐδὲ ἐς γόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα

οὐ φονεύσω μιν, καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενής ἐστὶ ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μὲν ἐστὶ γέρον καὶ ἄπαις ἔρσηνος γόνου· εἰ δ' ἐθειλήσει τούτου τελευτήσαντος ἐς τὴν θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι ἢ τυραννίς, τῆς νῦν τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τι ἢ λείπεται τὸ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλῆος εἴνεκα ἐμοὶ δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα, δεῖ μέντοι τῶν τινα Ἀστυάγεος αὐτοῦ φονεῖα γενέσθαι καὶ
 110 μὴ τῶν ἐμῶν. ταῦτα εἶπε καὶ αὐτίκα ἔγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τῶν βουκόλων τῶν Ἀστυάγεος τὸν ἠπίστατο νομάς τε ἐπιτηδεοτάτας νέμοντα καὶ ὄρεα θηριωδέστατα, τῷ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ ἑαυτοῦ συνδούλη, οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε Κυνώ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν Σπάκω· τὴν γὰρ κῦνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι. αἱ δὲ ὑπώρειαί εἰσι τῶν ὀρέων, ἐνθα τὰς νομάς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἀγβατάνων καὶ πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου. ταύτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρα πρὸς Σασπεύρων ὀρεινὴ ἐστὶ κάρτα καὶ ὑψηλὴ τε καὶ ἰδησι συνηρεφής, ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἐστὶ πᾶσα ἄπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπύκετο, ἔλεγε ὁ Ἄρπαγος τάδε· Κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα φεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὀρέων, ὅπως ἂν τάχιστα διαφθαρεῖη. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, ἦν μὴ ἀποκτείνης αὐτό, ἀλλὰ τρω τρόπῳ περιποιήσης, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε διαχρήσεσθαι· ἐπορῶν δὲ ἐκκείμενον τέταγμαί ἐγώ.

111 Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον ἦγε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔπαυλιν. τῷ δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ ἑοῦσα πᾶ-

σαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκει οἰχομένου τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι ἀμφοτέροι ἀλλήλων πέρι, ὁ μὲν τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ γυνὴ ὅ τι οὐκ ἐωθῶς ὁ Ἄρπαγος μεταπέμψαιτο αὐτῆς τὸν ἄνδρα. ἐπίειτε δὲ ἀπουοστήσας ἐπέστη, οἷα ἐξ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ εἶρετο προτέρη ὅ τι μιν οὕτω προθύμως Ἄρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε· ὦ γύναι, εἰδὸν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μῆτε ἰδεῖν ὕφελον μῆτε κοτὲ γενέσθαι ἐς δεσπότας τοὺς ἡμετέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἀρπάγου κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς ἦια ἔσω. ὡς δὲ τάχιστα ἐσηλθον, ὄρῳ παιδίου προκείμενον ἀσπαῖρόν τε καὶ κραγγανόμενον, κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἄρπαγος δὲ ὡς εἶδέν με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀναλαβόντα τὸ παιδίον οἶχεσθαι φέροντα καὶ θεῖναι ἔνθα θηριαδέστατον εἶη τῶν ὄρῳ, φᾶς Ἀστυάγεα εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενόν μοι, πόλλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ σφρα ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν ἔφερον, δοκέων τῶν τινος οἰκετέων εἶναι· οὐ γὰρ ἄν κοτε κατέδοξα ἔνθεν γε ἦν. ἐθάμβεον δὲ ὄρῳ χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον, πρὸς δὲ καὶ κλαυθμὸν κατεστεῶτα ἐμφανέα ἐν Ἀρπάγου. καὶ πρόκατε δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι τὸν πάντα λόγον θεράπωντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων ἔξω πόλιος ἐνεχείρισε τὸ βρέφος, ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἶη παῖς τῆς Ἀστυάγεος θυγατρὸς καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου, καὶ μιν Ἀστυάγης ἐντέλλεται ἀποκτεῖναι· νῦν τε ὅδε ἐστί. ἅμα 112

τε ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἔόν, δακρύσασα καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων τοῦ ἀνδρὸς ἐχρήριζε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τε εἶναι

ἄλλως αὐτὰ ποιέειν· ἐπιφοιτήσειν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἄρπάγου ἐποπομένους, ἀπολέεσθαι τε κάκιστα ἦν μή σφρα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύ-
 τερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πεί-
 θειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποιήσῃ, εἰ δὴ πᾶσά γε
 ἀνάγκη ὀφθῆναι ἐκκείμενον· τέτοκα γὰρ καὶ ἐγώ, τέτοκα
 δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων πρόθεσ, τὸν δὲ τῆς Ἀστυά-
 γεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα τρέφωμεν· καὶ
 οὕτω οὕτε σὺ ἀλώσειαι ἀδικέων τοὺς δεσπότας, οὕτο
 ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται. ὅ τε γὰρ τεθνεὼς βασι-
 ληίης ταφῆς κυρήσει καὶ ὁ περιεὼν οὐκ ἀπολέει τὴν
 113 ψυχὴν. κάρτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς τὰ παρεόντα
 εὖ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίησε ταῦτα. τὸν μὲν
 ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδοῖ τῇ ἑωυ-
 τοῦ γυναικί, τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε
 ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον· κοσμήσας δὲ τῷ
 κόσμῳ παντὶ τοῦ ἐτέρου παιδός, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον
 τῶν ὄρεων τιθεῖ. ὡς δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ ἐκκει-
 μένῳ ἐγένετο, ἦγε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα προ-
 βοσκῶν φύλακον αὐτοῦ καταλιπὼν, ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ
 Ἄρπάγου ἀποδεικνύει ἔφη ἕτοιμος εἶναι τοῦ παιδίου
 τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἄρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφό-
 ρων τοὺς πιστοτάτους εἶδέ τε διὰ τούτων καὶ ἔθαψε
 τοῦ βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθραπτο, τὸν
 δὲ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομασθέντα παραλαβοῦσα
 ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὖνομα ἄλλο κού τι καὶ
 οὐ Κῦρον θεμένη.

114 Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκαέτης ὁ παῖς, προῆγμα ἐς αὐτὸν
 τοιούδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιξε ἐν τῇ κώμῃ
 ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βουκολίαι αὐται, ἔπαιξε δὲ

μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδοῦ. καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἶλοντο ἑαυτῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βουκόλου ἐπίκλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτῶν διέταξε τοὺς μὲν οἰκίας οἰκοδομῆειν, τοὺς δὲ δορυφόρους εἶναι, τὸν δὲ κού τινα αὐτῶν ὀφθαλμὸν βασιλέος εἶναι, τῷ δὲ τινι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας, ὡς ἐκάστῳ ἔργον προστάσων. εἷς δὴ τούτων τῶν παιδῶν συμπαίζων, ἔων Ἀρτεμβάρεος παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι, οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου, ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διαλαβεῖν, πειθομένων δὲ τῶν παιδῶν ὁ Κύρος τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα περιέσπε μαστιγέων. ὁ δὲ ἐπεῖτε μετεῖθη τάχιστα, ὡς γε δὴ ἀνάξια ἑαυτοῦ παθῶν, μᾶλλον τι περιημέκτεε, κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν πρὸς τὸν πατέρα ἀποικτίζετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἦντησε, λέγων δὲ οὐ Κύρου (οὐ γὰρ κω ἦν τοῦτο τοῦνομα), ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ ὡς εἶχε ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυάγεα καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα ἀνάρσια πρήγματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων· ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ τοῦ σοῦ δούλου, βουκόλου δὲ παιδὸς ὧδε περιυβρίσμεθα, δεικνὺς τοῦ παιδὸς τοὺς ὠμούς. ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν Ἀστυάγης, 115 θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδί τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρης εἵνεκα, μετεπέμπετο τὸν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεῖτε δὲ παρῆσαν ἀμφοτέροι, βλέψας πρὸς τὸν Κύρον ὁ Ἀστυάγης ἔφη· Σὺ δὴ ἔων τοῦδε τοιούτου ἐόντος παῖς ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντος πρώτου παρ' ἐμοὶ ἀεικέιη τοιῆδε περισπεῖν; ὁ δὲ ἀμείβετο ὧδε· ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ· οἱ γὰρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, τῶν καὶ ὕδε ἦν, παίζοντες σφέων αὐτῶν ἐστήσαντο βασιλέα· ἐδόκειον γὰρ σφι

εἶναι ἐς τοῦτο ἐπιτηδεότατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες
 τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, οὗτος δὲ ἀνηκούστεέ τε καὶ
 λόγον εἶχε οὐδένα, ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε
 116 εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὅδε τοι πάρειμι. ταῦτα
 λέγοντος τοῦ παιδὸς τὸν Ἀστυάγεα ἐσήιε ἀνάγνωσις
 αὐτοῦ, καὶ οἱ ὅ τε χαρακτήρ τοῦ προσώπου προσφέρε-
 σθαι ἐδόκεε ἐς ἑωυτὸν καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερωτέρη
 εἶναι, ὅ τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος τῆ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς
 ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι ἐπὶ χρόνου
 ἄφθογγος ἦν· μόγις δὲ δὴ κοτε ἀνευειχθεὶς εἶπε, θέλων
 ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μῶνον
 λαβὼν βασανίσῃ· Ἀρτέμβαρεις, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω ὥστε
 σὲ καὶ τὸν παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμφασθαι. τὸν
 μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει, τὸν δὲ Κῦρον ἦγον ἔσω οἱ
 θεράποντες κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπε-
 λέλειπτο ὁ βουκόλος μῶνος μουνόθεν, τάδε αὐτὸν εἴ-
 ρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθεν λάβοι τὸν παῖδα καὶ τίς εἶη ὁ
 παραδούς. ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι καὶ τὴν τε-
 κοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῶ. Ἀστυάγης δέ μιν
 οὐκ εὖ βουλευέσθαι ἔφη ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγά-
 λας ἀπικνέεσθαι, ἅμα τε λέγων ταῦτα ἐσήμαινε τοῖσι
 δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ ἀγόμενος ἐς τὰς
 ἀνάγκας οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἔοντα λόγον. ἀρχόμενος
 δὲ ἀπ' ἀρχῆς διεξήιε τῆ ἀληθείῃ χρεώμενος καὶ κατέ-
 βαινε ἐς λιτὰς τε καὶ συγγνώμην ἑωυτῶ κελεύων ἔχειν
 117 αὐτόν. Ἀστυάγης δὲ τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθείην
 ἐκφήμαντος λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο, Ἀρπάγῃ
 δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυ-
 φόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἄρπαγος, εἶρετό μιν
 ὁ Ἀστυάγης· Ἄρπαγε, τέφρ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατε-

χρήσαιο τόν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς
 ἐμῆς; ὁ δὲ Ἄρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἔνδον ἔοντα,
 οὐ τράπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἀλί-
 σκηται, ἀλλὰ λέγει τάδε· ὦ βασιλεῦ, ἐπεῖτε παρέλαβον
 τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπέων ὅπως σοί τε ποιήσω κα-
 τὰ νόον καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ γινόμενος ἀναμάρτητος μήτε
 θυγατρὶ τῇ σῇ μήτε αὐτῷ σοι εἶην ἀυθέντης. ποιέω δὴ
 ὧδε· καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε παραδίδωμι τὸ παι-
 δίον, φᾶς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό.
 καὶ λέγων τοῦτό γε οὐκ ἐψευδόμην· σὺ γὰρ ἐνετέλλεο
 οὕτω. παραδίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος
 θεῖναι μιν ἐς ἔρημον ὄρος καὶ παραμένοντα φυλάσσειν
 ἄχρι οὗ τελευτήσῃ, ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε ἦν μὴ τάδε
 ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεῖτε δὲ ποιήσαντος τούτου τὰ κε-
 λευόμενα ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν εὐνούχων
 τοὺς πιστοτάτους καὶ εἶδον δι' ἐκείνων καὶ ἔθαψά μιν.
 οὕτω ἔσχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρῆγματος τούτου, καὶ
 τοιοῦτῳ μὶσθῷ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἄρπαγος μὲν δὴ τὸν 118
 ἰθὺν ἔφαινε λόγον, Ἀστυάγῃ δὲ κρύπτων τόν οἱ ἐνεῖχε
 χόλον διὰ τὸ γεγονός, πρῶτα μὲν, κατὰ περ ἤκουσε αὐ-
 τὸς πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγγέετο τῷ
 Ἀρπάγῳ, μετὰ δέ, ὡς οἱ ἐπαλλλόγητο, κατέβαινε λέγων
 ὡς περίεστί τε ὁ παῖς καὶ τὸ γεγονός ἔχει καλῶς. Τῷ
 τε γὰρ πεποιημένῳ, ἔφη λέγων, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον
 ἔκαμνον μέγας καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ διαβεβλημένος
 οὐκ ἐν ἐλαφροῦ ἐποιεύμην. ὡς ὦν τῆς τύχης εὖ μετε-
 σταώσῃ τοῦτο μὲν τὸν σεαυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον πα-
 ρὰ τὸν παῖδα τὸν νεῖλυδα, τοῦτο δέ (σῶστρα γὰρ του
 παιδὸς μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμῇ αὕτη προσκίεται)
 πάρισθί μοι ἐπὶ δεῖπνον. Ἄρπαγος μὲν ὡς ἤκουσε 119

ταῦτα, προσκυνήσας καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς οἱ ἐς θεόν ἐγεγόνεε καὶ ὅτι ἐπὶ τύχησι χρηστῆσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦγε ἐς τὰ οἰκία. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἣν γὰρ οἱ παῖς εἷς μούνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγωνῶς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἰέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος καὶ ποιέειν ὅ τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς δὲ περιχαρῆς ἔων φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δέ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἀρπάγου παῖς, σφάζας αὐτὸν καὶ κατὰ μέλεα διελὼν τὰ μὲν ὥπτησε, τὰ δὲ ἤψησε τῶν κρεῶν, εὐτυχτα δὲ ποιησάμενος εἶχε ἔτοιμα. ἐπειτε δὲ τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δεῖπνου παρῆσαν οἱ τε ἄλλοι δαυτημόνες καὶ ὁ Ἀρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγει παρετιθέατο τράπεζαι ἐπίπλευαι μηλέων κρεῶν, Ἀρπάγῳ δὲ τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ, πλήν κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τᾶλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέῳ κατακεκαλυμμένα. ὡς δὲ τῷ Ἀρπάγῳ ἐδόκεε ἄλλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἶρετό μιν εἰ ἠσθθεῖη τι τῇ θοίνῃ. φαιμένου δὲ Ἀρπάγου καὶ κάρτα ἠσθθῆναι παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, Ἀρπαγον δὲ ἐκέλευον προσστάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτῶν. πειθόμενος δὲ ὁ Ἀρπαγος καὶ ἀποκαλύπτων ὄρᾳ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ οὔτε ἐξεπλάγη ἐντός τε ἑωυτοῦ γίνεται. εἶρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκουσι ὅτεν θηρίου κρέα βεβρώκοι. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδῃ. τούτοισι δὲ ἀμειψάμενος καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἦγε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἀλίδιας θάψειν τὰ πάντα.

Ἀρπάρῳ μὲν Ἀστυάργης δίκην ταύτην ἐπέθηκε, 120

Κύρου δὲ πέρι βουλευῶν ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἳ τὸ ἐνύπνιον οἱ ταύτη ἐκριναν. ἀπικομένους δὲ εἶρετο ὁ Ἀστυάργης τῇ ἐκρινάν οἱ τὴν ὕψιν. οἱ δὲ κατὰ ταῦτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν παῖδα, εἰ ἐπέξωσε καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβετο αὐτοὺς τοισίδε· Ἔστι τε ὁ παῖς καὶ περίεστι, καὶ μιν ἐπ' ἀγροῦ διαιτώμενον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐστῆσαντο βασιλέα. ὁ δὲ πάντα ὅσα περ οἱ ἀληθέϊ λόγῳ βασιλέες ἐτελέωσε ποιήσας· καὶ γὰρ δορυφόρους καὶ θυρωροὺς καὶ ἀγγελιηφόρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας ἤρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι· Εἰ μὲν περίεστί τε καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης τινός, θάρσει τε τούτου εἴνεκα καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεύτερον ἔρξει. παρὰ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια κελύρηκε, καὶ τὰ γε τῶν ὄνειράτων ἐχόμενα τελέως ἐς ἀσθενῆς ἔρχεται. ἀμείβεται ὁ Ἀστυάργης τοισίδε· Καὶ αὐτός, ὦ μάγοι, ταύτη πλεῖστος γνώμων εἰμί, βασιλέος ὀνομασθέντος τοῦ παιδὸς ἐξίγκειν τε τὸν ὕπνιον καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν ἔτι οὐδέν. ὅμως γε μέντοι συμβουλεύσατέ μοι εὖ περισκεψάμενοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν. εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι· Ὡ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ πολλοῦ ἐστὶ κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σὴν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται ἐς τὸν παῖδα τοῦτον περιουσία ἔοντα Πέρσῃν, καὶ ἡμεῖς ἔοντες Μῆδοι δουλούμεθα τε καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περσέων, ἔοντες ξείνοι· σέο δ' ἐνεσταῶτος βασιλέος, ἔοντος πολιίτεω, καὶ ἄρχομεν τὸ μέρος καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔγο-

μεν. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτεόν ἐστί. καὶ νῦν εἰ φοβερόν τι ἐνωρῶμεν, πᾶν ἔν σοι προεφράζομεν. νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον αὐτοὶ τε θαρσέομεν καὶ σοὶ ἕτερα τοιαῦτα παρακελευόμεθα· τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γειναμένους.

121 ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἄστυάγης ἐχάρη τε καὶ καλέσας τὸν Κῦρον ἔλεγε οἱ τάδε· ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν οὐεῖρου οὐ τελέην ἠδίκηον, τῇ σεωντοῦ δὲ μοίρη περιεῖς· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρσας, πομποὺς δὲ ἐγὼ ἅμα πέμψω. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ πατέρα τε καὶ μητέρα εὐρήσεις οὐ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν γυναιῖκα αὐτοῦ.

122 Ταῦτα εἶπας ὁ Ἄστυάγης ἀποπέμπει τὸν Κῦρον. νοστήσαντα δὲ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία ἐδέξαντο οἱ γεινάμενοι, καὶ δεξάμενοι ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἀσπάζοντο οἷα δὴ ἐπιστάμενοι αὐτίκα τότε τελευτήσαι, ἰστόρεόν τε ὅτεω τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φᾶς πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναί ἀλλὰ ἡμαρτηκέναί πλειστον, κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην. ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἄστυάγεος εἶη παῖς, ἀπὸ δὲ τῆς κείθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός, ἥιέ τε ταύτην αἰνέων διὰ παντός, ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἢ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες παραλαβόντες τὸ οὖνομα τοῦτο, ἵνα θειοτέρως δοκῆν τοῖσι Πέρσησι περιεῖναί σφι ὁ παῖς, κατέβαλον φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἢ

123 φάτις αὕτη κελώρηκε. Κύρῳ δὲ ἀνδρευμένῳ καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρῆσιότατῳ καὶ προσφιλεστάτῳ προσέκειτο

ὁ Ἄρπαγος δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀστυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ' ἑωυτοῦ γὰρ ἑόντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνώρα τιμωρίην ἐσομένην ἐς Ἀστυάγεα, Κῦρον δὲ ὀρέων ἐπιτρεφόμενον ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας τὰς Κύρου τῆσι ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸ δ' ἔτι τούτου τάδε οἱ κατέργαστο· ἑόντος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους συμμίσγων ἐνὶ ἐκάστῳ ὁ Ἄρπαγος τῶν πρώτων Μήδων ἀνέπειθε ὡς χορὴ Κῦρον προστησαμένους Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης. κατεργασμένου δὲ οἱ τούτου καὶ ἑόντος ἐτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ διαιτωμένῳ ἐν Πέρσησι βουλόμενος ὁ Ἄρπαγος δηλώσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἅτε τῶν ὀδῶν φυλασσομένων, ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιούδε. λαγὸν μηχανησάμενος καὶ ἀνασχίσας τούτου τὴν γαστέρα καὶ οὐδὲν ἀποτίλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε βιβλίον, γράψας τὰ οἱ ἐδόκεε· ἀπορράψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα καὶ δίκτυα δοὺς ἅτε θηρευτῆ τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας, ἐντειλάμενός οἱ ἀπὸ γλώσσης διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ ἐπειπεῖν αὐτοχειρὶ μιν διελεῖν καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι παρῆναι. ταῦτά τε δὴ ὦν ἐπιτελέα ἐρίνετο καὶ ὁ Κῦρος¹²⁴ παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὐρών δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε· ὦ παῖ Καμβύσειω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορῶσι, οὐ γὰρ ἄν κοτε ἐς τοσοῦτο τύχης ἀπίκευ, σὺ νυν Ἀστυάγεα τὸν σεωυτοῦ φονέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὴν τούτου προθυμίην τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ θεοὺς τε καὶ ἐμὲ περίεις. τὰ σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι σέο τε αὐτοῦ πέρι ὡς ἐπρήχθη καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα, ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ

βουκόλω. σὺ νυν, ἣν βούλη ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς περ
 Ἀστυάγης ἄρχει χώρας, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας
 γὰρ ἀναπείσας ἀπίστασθαι στρατηλάτεε ἐπὶ Μήδους.
 καὶ ἦν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθεῶν στρατηγὸς
 ἀντία σεῦ, ἔστι τοι τὰ σὺ βούλειαι, ἦν τε τῶν τις δο-
 κίμων ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες
 ἀπ' ἐκείνου καὶ γενόμενοι πρὸς σέο Ἀστυάγεα κατα-
 ρέειν πειρήσονται. ὡς ὦν ἐτοίμου τοῦ γε ἐνθάδε ἐόν-
 τος, ποίεε ταῦτα καὶ ποίεε κατὰ τάχος.

- 125 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὅτεφ τρόπῳ
 σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσει ἀπίστασθαι, φροντίζων δὲ
 εὕρισκέ τε ταῦτα καιριώτατα εἶναι καὶ ἐποίησε δὴ ταῦτα.
 γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίην τῶν Περσέων
 ἐποίησατο, μετὰ δὲ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγό-
 μενος ἔφη Ἀστυάγέα μιν στρατηγὸν Περσέων ἀποδει-
 κνύναι. Νῦν τε, ἔφη λέγων, ὦ Πέρσαι, προαγορεύω
 ὑμῖν παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κῦρος μὲν
 ταῦτα προηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα,
 καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὁ Κῦρος συνάλισε καὶ ἀνέπεισε ἀπί-
 στασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὄλλοι πάντες
 ἀρτέαται Πέρσαι· Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μάσπιοι·
 τούτων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι, ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαι-
 μενίδαι εἰσὶ φρήτρη, ἐνθεν οἱ βασιλέες οἱ Περσεῖδαι
 γεγόνασι· ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἷδε· Πανθιαλαῖοι,
 Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι· οὗτοι μὲν πάντες ἀροτήρες
 εἰσι, οἱ δὲ ἄλλοι νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοι,
 126 Σαγάρτιοι. ὡς δὲ παρήσαν ἅπαντες ἔχοντες τὸ προειρη-
 μένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος (ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περ-
 σικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους ἢ
 εἴκοσι πάντη) τοῦτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶ-

σαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον δεύτερά σφι προεῖπε ἐς τὴν ὑστεραίην παρῆναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τὰ τε αἰπόλια καὶ τὰς ποιμένας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ πατρὸς συναλίσας ἐς τὴν αὐτὴν εἴδυε καὶ παρεσκευάζεως δεξιόμενος τὸν Περσέων στρατόν, πρὸς δὲ οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδεοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα εὐώχου. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετό σφους ὁ Κῦρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον ἢ τὰ παρεόντα σφι εἶη αἰρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτῶν τὸ μέσον· τὴν μὲν γὰρ προτέραν ἡμέραν πάντα σφι κακὰ εἶναι, τὴν δὲ τότε παρεούσαν πάντα ἀγαθὰ. παραλαβὴν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνον τὸν πάντα λόγον, λέγων· Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι ἔστι τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχουσι· μὴ βουλομένοισι δὲ [ἐμέο πείθεσθαι] εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτὸς τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγυῖται τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι καὶ ὑμέας ἡγήμαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ φαυλοτέρους οὔτε τἄλλα οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων ὧδε ἀπίστασθε ἀπ' Ἄστυάγεος τὴν ταχίστην.

Πέρσαι μὲν νῦν προστάτῳ ἐπιλαβόμενοι ἄσμενοι 127 ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιούμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἄστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον ταῦτα πρὸςσποντα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεσε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἦξει παρ' ἐκείνου ἢ Ἄστυάγης αὐτὸς βουλήσεται. ἀκούσας

δὲ ταῦτα ὁ Ἄστυάγης Μήδους τε ἔπλισε πάντας καὶ
 στρατηγὸν αὐτῶν ὥστε θεοβλαβῆς ἔων Ἄρπαγον ἀπέ-
 δεξε, λήθην ποιούμενος τὰ μιν ἐόργεε. ὡς δὲ οἱ Μῆδοι
 στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσησι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες
 αὐτῶν ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον, οἱ δὲ
 128 ἀτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθέλο-
 στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἄστυάγης,
 ἔφη ἀπειλέων τῷ Κύρῳ· Ἄλλ' οὐδ' ὡς Κύρος γε χαι-
 ρήσει. τοσαῦτα εἶπας πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς
 ὄνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κύρον,
 τούτους ἀνεσκολόπισε, μετὰ δὲ ἔπλισε τοὺς ὑπολει-
 φθέντας ἐν τῷ ἄστει τῶν Μήδων, νέους τε καὶ προ-
 σβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τούτους καὶ συμβαλὼν
 τοῖσι Πέρσησι ἐσώθη, καὶ αὐτὸς τε Ἄστυάγης ἐξωγρήθη
 129 καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. ἔοντι δὲ αἰχμα-
 λώτῳ τῷ Ἄστυάγει προσστὰς ὁ Ἄρπαγος κατέχειρέ τε
 καὶ κατεκερτόμεε, καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα
 ἔπεα καὶ δὴ καὶ εἶρετό μιν πρὸς τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον,
 τό μιν ἐκεῖνος σαφῆς τοῦ παιδὸς ἐθοίνησε, ὅ τι εἴη ἢ
 ἐκείνου δουλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληίης. ὁ δὲ μιν προσ-
 ιδὼν ἀντεῖρετο εἰ ἑωυτοῦ ποιέεται τὸ Κύρου ἔργον
 Ἄρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα θῆ
 ἑωυτοῦ δικαίως εἶναι. Ἄστυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τῷ
 λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἔοντα πάντων ἀν-
 θρώπων, σκαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὼν αὐτῷ βασιλέα
 γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἑωυτοῦ γε ἐπρήχθη τὰ παρεόντα,
 ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος, ἀδικώτατον δέ, ὅτι τοῦ
 δεῖπνου εἵνεκεν Μήδους κατεδούλωσε· εἰ γὰρ δὴ δεῖν
 πάντως περιθεῖναι ἄλλῳ τέρῳ τὴν βασιληίην καὶ μὴ αὐ-

τὸν ἔχειν, δικαιοτέρον εἶναι Μήδων τῶν περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων· νῦν δὲ Μήδους μὲν ἀναιτίους τούτου ἔοντας δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγυμέναι, Πέρσας δὲ δούλους ἔοντας τὸ πρὶν Μήδων νῦν γεγυμέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα ¹³⁰ πέντε καὶ τριήκοντα οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύσθη, Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσησι διὰ τὴν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἄλνος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, παρῆξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἤρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιήσασι καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου· ἀποστάντες δὲ ὀπίσω κατεστράφησαν μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι ἤρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὲ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς καὶ ἐβασίλευσε καὶ Κροῖσον ὑστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης κατεστρέψατο, ὡς εἰρηταί μοι πρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἤρξε.

ΠΕΡΣΑΣ δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσίδε χρωμένους· ¹³¹ ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιουμένους ἰδρῦεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρήν ἐπιφέρουσι, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς κατὰ περ οἱ Ἕλληνες εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες. θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῆ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὲ θύουσι μούνοισι ἀρχῆθεν, ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ

Οὐρανίη θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀρα-
 βίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα,
 132 Ἀράβιοι δὲ Ἀλιλάτ, Πέρσαι δὲ Μίτραν. θυσίη δὲ τοῖσι
 Πέρσησι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἦδε κατέστηκε.
 οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι μέλλοντες
 θύειν. οὐ σπονδῆ χρέωνται, οὐκὶ ἀύλῳ, οὐ στέμμασι,
 οὐκὶ οὐλήσι. τῶν δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλη, ἐς χῶρον
 καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνος καλέει τὸν θεὸν ἐστεφανω-
 μένος τὸν τιάρην μυρσίνη μάλιστα. ἐνωτῷ μὲν δὴ τῷ
 θύουσι ἰδίῃ μούνῳ οὐ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθὰ, ὁ
 δὲ τοῖσι πᾶσι Πέρσησι κατεύχεται εἶν ἴνεσθαι καὶ τῷ
 βασιλεῖ· ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασιν Πέρσησι καὶ αὐτὸς
 γίνεται. ἐπεὶ δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱεῖον
 ἐψήση τὰ κρέα, ὑποπάσας ποιῆν ὡς ἀπαλωτάτην, μάλ-
 ιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάντα τὰ
 κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ μάγος ἀνήρ παρεστεῶς ἐπα-
 εῖδει θεογονίην, οἴην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπα-
 οιδίην· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας
 ποιέεσθαι. ἐπισχῶν δὲ ὀλίγον χρόνον ἀποφέρεται ὁ θύ-
 133 σας τὰ κρέα καὶ χρᾶται ὅ τι μιν λόγος αἰρέει. ἡμέρην
 δὲ ἀπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἑκά-
 στος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δι-
 καιεῦσι προτιθέσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν βεῶν
 καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέεται ὅλους
 ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι, οἱ δὲ πένητες αὐτῶν τὰ λεπτὰ
 τῶν προβάτων προτιθέεται. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέων-
 ται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι καὶ οὐκ ἀλέσι· καὶ διὰ
 τοῦτό φασι Πέρσαι τοὺς Ἑλληνας σιτεομένους πεινῶν-
 τας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δαίπνου παραφορέεται οὐ-
 δὲν λόγου ἄξιον, εἰ δὲ τι παραφέροιο, ἐσθίοντας ἄν

οὐ παύεσθαι. οἶνω δὲ κάρτα προσκίεσθαι, καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἐξεστι, οὐκὶ οὐρήσαι ἀντίου ἄλλου. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται, μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιέστατα τῶν πρηγμαίων· τὸ δ' ἂν ἄδη σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαρχος, ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλεύονται. καὶ ἦν μὲν ἄδη καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ, ἦν δὲ μὴ ἄδη, μετειῶσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσονται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι.

Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῆσι ὁδοῖσι, τῷδε 134
 ἂν τις διαγνοίῃ εἰ ὅμοιοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους φιλέουσι τοῖσι στόμασι, ἦν δὲ ἧ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται, ἦν δὲ πολλῷ ἧ οὔτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἑωυτῶν οἰκέοντας μετὰ γε ἑωυτούς, δευτέρα δὲ τοὺς δευτέρους, μετὰ δὲ κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι· ἥμιστα δὲ τοὺς ἑωυτῶν ἑκαστάτω οἰκημένους ἐς τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες ἑωυτούς εἶναι ἀνθρώπων μακροῦ τὰ πάντα ἀρίστους, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ λόγον [τῷ λεγομένῳ] τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, τοὺς δὲ ἑκαστάτω οἰκέοντας ἀπὸ ἑωυτῶν κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκούντων σφίσι, οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων, οἱ δὲ μάλα τῶν ἔχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι· προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτροπεῦον. ξεινικὰ δὲ νόμια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλιστα. 135
 καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶναι καλλίω φορέουσι καὶ ἐς τοὺς πολέμους τοὺς

Αἴγυπτίους θώρηκας. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς
 πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων
 μαθόντες παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν
 136 πολλὰς μὲν κουριδίας γυναῖκας, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας
 ἀνδραγαθίῃ δὲ αὕτη ἀποδέδεκται,
 μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀπο-
 δέξῃ παῖδας· τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι δῶρα
 ἐκπέμπει βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέεται
 ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας ἀπὸ πεν-
 ταέτεος ἀρχάμενοι μέχρι εἰκοσαέτεος τρία μούνα, ἰπ-
 πεύειν καὶ τοξεύειν καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πεν-
 ταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ
 παρὰ τῆσι γυναῖξι δίαιταν ἔχει. τοῦδε δὲ εἵνεκα τοῦτο
 οὕτω ποιεῖται, ἵνα ἦν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν
 137 ἄσπην τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν
 νόμον, αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίας εἵνεκα
 μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν
 ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ
 αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν· ἀλλὰ λογισάμενος ἦν
 εὐρίσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἔοντα τῶν
 ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ
 οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα οὐδὲ μητέρα,
 ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ
 ἀναζητεόμενα ταῦτα ἂν εὐρεθῆναι ἦτοι ὑποβολιμαῖα
 ἔοντα ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δὴ φασὶ οἰκὸς εἶναι τὸν γε
 ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν.
 138 ἄσσα δὲ σφι ποιεῖν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν
 ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νερόμισται,
 δευτέρα δὲ τὸ ὀφείλειν χρέος, πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων
 εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι τὸν ὀφείλοντα

καί τι ψεύδος λέγειν. ὅς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχη, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσησι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἀμαρτόντα τι ταῦτα ἔχειν. ξεῖνον δὲ πάντα τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τούτων ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας, πολλοὶ καὶ τὰς λευκὰς περιστεράς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι οὔτε ἐμπύουσι, οὐ χειρὰς ἐναπονίζονται οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορῶσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς μάλιστα. καὶ τότε 139 ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας μέντοι οὐ. τὰ οὐνόματά σφι ἔόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ τελευτῶσι πάντα ἐς τῶν γράμματα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὐρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δὲ οὐ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδῶς εἰ- 140 παῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυσ πρὶν ἂν ὑπ' ὄρουθος ἢ κυνὸς ἐλκυσθῆ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακρηώσαντες δὲ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι γῆ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κερωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων· οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι ἐμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρὴν πάντα πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου κτείνουσι, καὶ ἀγώνισμα μέγα τοῦτο ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις καὶ τᾶλλα ἐρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω

ὥς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη, ἄνεμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

- 141 ἼΩΝΕΣ δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Ἀνδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ ἀκούσας αὐτῶν τὰ προΐσχοντο ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς ἀβλητὴν ἰδόντα ἰχθύς ἐν τῇ θαλάσῃ ἀλλέειν, δοκούντά σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξειρῶσαι, ἰδόντα δὲ παλλομένους εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθύς· Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐδ' ἐμέο ἀλλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτου τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίστασθαι σφεας ἀπὸ Κροίσου οὐκ ἐπέιθοντο, τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων ἦσαν ἔτοιμοι πεῖθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ ὀργῇ ἐχόμενος ἔλεγέ σφι τάδε, Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνευειχθέντων ἐς τὰς πόλιας, τειχέα τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούρους γὰρ τούτους ὄρκιον Κῦρος ἐποίησατο ἐπ' οἷσί περ ὁ Ἀνδός. τῶσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῶ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους
- 142 ἐς Σπάρτην δεησομένους σφίσι τιμωρέειν. οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιόν ἐστι, τοῦ μὲν οὐρανοῦ καὶ τῶν ὠρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγγανον ἰδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τῶντὸ ποιεῖι τῇ Ἴωνίῃ οὔτε τὰ κάτω, [οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἡῶ οὔτε τὰ πρὸς τὴν

ἑσπέρην,] τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ ἀνυγρώδους. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νευομίμασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτέων πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβροίης, μετὰ δὲ Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηται κατὰ ταῦτὰ διαλεγόμεναί σφίσι, αἶθε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἐφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες τῆσι πρότερον λεχθείησι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφίσι δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον, ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἴδρται, Ἐρυθραί. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τῶντὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑαυτῶν μούνοι. οὗτοι χαρακτηῆρες γλῶσσης τέσσερες γίνονται. τούτων ¹⁴³ δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ φόβου, ὄρκιον ποιησάμενοι, τοῖσι δὲ αὐτῶν νησιώτησι ἦν δεινὸν οὐδέν· οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσαν κω Περσέων κατήκοοι οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀσθενέος δὲ ἔοντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικοῦ γένους, πολλῶ δὴ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικὸν καὶ λόγον ἐλαχίστου· ὅτι γὰρ μὴ Ἀθηναί, ἦν οὐδὲν ἄλλο πύλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἰῶνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τὸ οὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἰῶνες κεκλήσθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονται μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὔνοματι· αἱ δὲ δυνάδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὔνοματι ἠγάλλοντο καὶ ἰσθὺν ἰδρῦσαντο ἐπὶ σφέων αὐτέων, τῷ οὔνομα ἔθεντο Πανιώνιον, ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι

ἄλλοισι Ἰώνων (οὐδ' ἐδέθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν
 144 ὅτι μὴ Συμυραῖοι), κατὰ περ οἱ ἐκ τῆς πενταπόλιος
 νῦν χώρας Δωριέες, πρότερον δὲ ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς
 ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέ-
 ξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱερὸν,
 ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν ἀνομήσαντας
 ἐξεκλήρισαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Τριο-
 πίου Ἀπόλλωνος ἐτίθεισαν τὸ πάλαι τρίποδας χαλκίους
 τοῖσι νικῶσι, καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ
 τοῦ ἱεροῦ μὴ ἐκφέρειν ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ.
 ἀνὴρ ὧν Ἀλικαρνησσεύς, τῷ οὖνομα ἦν Ἀγασικλέης,
 νικῆσας τὸν νόμον κατηλόγησε, φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑω-
 τοῦ οἰκία προσεπασσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην
 τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλεις, Αἴνδος καὶ Ἰηλυσός τε καὶ
 Κάμειρος καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήρισαν τῆς μετο-
 χῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἀλικαρνησσόν. τούτοισι μὲν νῦν
 145 οὗτοι ταύτην τὴν ζημίην ἐπέθηξαν. δωδέκα δέ μοι
 δοκέουσι πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες καὶ οὐκ ἐθελῆσαι
 πλεῦνας ἐσδέξασθαι τοῦδε εἵνεκα, ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πε-
 λοποννήσῳ οἶκεον δωδέκα ἦν αὐτῶν μέρη, κατὰ περ
 νῦν Ἀχαιῶν τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας δωδέκα ἐστὶ μέρη,
 Πελλήνη μὲν γὰρ πρώτη πρὸς Σικυῶνος, μετὰ δὲ Αἰ-
 γεῖρα καὶ Αἰγαί, ἐν τῇ Κραῖθις ποταμὸς ἀειναὸς ἐστὶ,
 ἀπ' ὅτεν ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὖνομα ἔσχε, καὶ
 Βοῦρα καὶ Ἐλίκη, ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν
 μάχῃ ἐσσωθέντες, καὶ Αἶγιον καὶ Ῥύπες καὶ Πατρέες
 καὶ Φαρέες καὶ Ὠλενος, ἐν τῷ Πεῖρος ποταμὸς μέγας
 ἐστὶ, καὶ Δύμη καὶ Τριταιέες, οἱ μούνοι τούτων μεσό-
 146 γαιοὶ οἰκέουσι. ταῦτα δωδέκα μέρη νῦν Ἀχαιῶν
 ἐστὶ καὶ τότε γὰρ Ἰώνων ἦν. τούτων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ

Ἴωνες δυώδεκα πόλιος ἐποίησαντο, ἐπεὶ ὡς γέ τι μᾶλλον οὔτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων ἢ κάλλιόν τι γερόνασι, μωρή πολλή λέγειν, τῶν Ἄβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν, Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοί σφι ἀναμεμίχεται καὶ Καδυεῖοι καὶ Δρύοπες καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι καὶ Μολοσσοὶ καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ καὶ Δωριέες Ἐπιδάριοι, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχεται· οἱ δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ προτανηίου τοῦ Ἀθηνέων ὀρηθθέντες καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων, οὔτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην ἀλλὰ Καίρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὐταὶ νόμον θέμεναι σφίσι αὐτῆσι ὄρκους ἐπῆλασαν καὶ παρέδοσαν τῆσι θυγατράσι μὴ κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ ἔπειτα ταῦτα ποιήσαντες αὐτῆσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. βασιλέας δὲ ἐστήσαντο οἱ 147 μὲν αὐτῶν Ανκίους ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἴπολόχου γεγονότας, οἱ δὲ Καύκωνας Πυλίους ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελέανθου, οἱ δὲ καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἔστωσαν δὴ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες· εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνέων γερόνασι καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὀρθίην. ἄγουσι δὲ πάντες πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφονίων· οὔτοι γὰρ μούνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια, καὶ οὔτοι κατὰ φόνον τινὲ σκῆψιν. τὸ δὲ 148 Πανιώνιον ἐστὶ τῆς Μυκάλης χῶρος ἰσός, πρὸς ὄρκτου τετραμμένος, κοινῇ ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσει-

δέσσει Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπειροῦ ἄκρη πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ, ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολιῶν Ἴωνες ἄγρεσκον ὄρτην, τῇ ἔθεντο οὖνομα Πανιώνια. [πεπόνθασι δὲ οὔτι μοῦναι αἱ Ἴωνων ὄρται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων ὁμοίως πᾶσαι ἐς τὸ αὐτὸ γράμμα τελευτῶσι, κατὰ περ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα].

- 149 Αὗται μὲν αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι, αἶδε δὲ αἱ Αἰολίδες, Κύμη ἢ Φρικωνίς καλεομένη, Αἴρισαι, Νέον τεῖχος, Τῆμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων πόλιες αἱ ἀρχαῖαι· μία γάρ σφεων παρελύθη Σμύρνη ὑπὸ Ἴωνων· ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δώδεκα αἱ ἐν τῇ ἠπειρῳ. οὔτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώραν μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἴωνων, ὠρέων δὲ ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως.
- 150 Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες· Κολοφωνίους ἄνδρας στάσι ἐσσωθέντας καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὄρτην ἔξω τείχεος ποιευμένους Διουσίῳ, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἴωνων ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων ἐπιδιείλοντό σφεας αἱ ἕνδεκα πόλιες καὶ ἐποιήσαντο
- 151 σφέων αὐτέων πολιήτας. αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρωτίδες Αἰολίδες πόλιες, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδίῳ οἰκημένων· κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται (τὴν γὰρ ἔκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν Μηθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους), ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις,

καὶ ἐν τῆσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατὰ περ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδέν. τῆσι δὲ λοιπῆσι πόλισι ἕαδε κοινῇ Ἴωσι ἔπεσθαι τῇ ἂν οὔτοι ἐξηγέωνται.

Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ 152
 Αἰολέων οἱ ἄγγελοι (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα προησόμενα), εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαίεα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλόμενος, ὡς ἂν πνυθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστάς ἔλεγε πολλὰ τιμωρέειν ἑωυτοῖσι χροήζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἐσῆκονον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπώσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρω ἄνδρας, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρου προηγμαίων καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὔτοι ἐς Φώκαιαν ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτῶν τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρω Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σιναμωρέειν ὡς αὐτῶν οὐ περιοφεμένων. ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος 153 λέγεται Κῦρον ἐπειρέσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων τίνες ἐόντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι καὶ κόσιοι πλήθος ταῦτα ἑωυτῷ προαγορεύουσι. πνυθανόμενον δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην· Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσί ἐστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλι ἀποδεδεγμένος ἐς τὸν συλλεγόμενοι ἀλλήλους ὁμνύντες ἔξαπατῶσι. τοῖσι, ἦν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθει ἐστὶ ἔλλεσχα ἀλλὰ τὰ οἰκῆα. ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἑλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος· τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς στησάμενοι ὦνῃ τε καὶ πρήσι χρέωνται· αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι

ἀγορήσι οὐδὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παρά-
 παν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Τα-
 βάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τὸν τε Κροῖσου καὶ
 τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν,
 ἀπήλαυε αὐτὸς ἐς Ἀγβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμε-
 νος καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν
 πρώτην εἶναι. ἢ τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμπόδιος καὶ
 τὸ Βάκτριον ἔθνος καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς
 ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτός, ἐπὶ δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμ-
 154 πειν στρατηγόν. ὥς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρ-
 δίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπὸ τε Ταβά-
 λου καὶ Κύρου, καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυ-
 σὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε
 ἐμισθοῦτο καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἐπειθε
 σὺν ἐωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδις
 155 ἐπολιόρκει Τάβαλον ἀπεργμῆνον ἐν τῇ ἀκροπόλει. πυ-
 θόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς Κροῖσον
 τάδε· Κροῖσε, τί ἔσται τέλος τῶν γινομένων τούτων
 ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοί, ὥς οἴκασι, πρήγματα παρέ-
 χοντες καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. φροντίζω μὴ ἄριστον ἢ ἔξαν-
 δραποδίσασθαι σφεας· ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι
 πεποιημέναι ὥς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας τῶν παίδων
 αὐτοῦ φείσεται. ὥς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλείον
 τι ἢ πατέρα εἶντα σὲ λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι
 τὴν πόλιν παρέδωκα καὶ ἔπειτα θαυμάζω εἴ μοι ἀπε-
 σταῖσι. ὁ μὲν δὴ τά περ ἐνόεε ἔλεγε, ὁ δ' ἀμείβετο τοι-
 σίδε, δεῖσας μὴ ἀναστάτους ποιήσῃ τὰς Σάρδις· Ὡ βα-
 σιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα εἶρηκας, σὺ μέντοι μὴ πάντα
 θυμῷ χρέο μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἔξαναστήσης ἀναμάρ-
 τητον εἰδοῦσαν καὶ τῶν πρότερον καὶ τῶν νῦν ἐστεώτων·

τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγὼ τε ἔρηξα καὶ ἐγὼ κεφαλῇ ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα Πακτύης γὰρ ἔστι ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρειψας Σάρδις, οὗτος δούτω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀποστέωσι μήτε δεινοὶ τοι ἔωσι· ἄπειπε μὲν σφι πέμψας ὄπλα ἀρήια μὴ ἐκτῆσθαι, κέλευε δὲ σφρας κιθῶνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι καὶ κοθόρουνος ὑποδέεσθαι, προείπε δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ ταχέως σφρας, ὦ βασιλεῦ, γυναικας ἀντ' ἀνδρῶν ὕψει γερονότας, ὥστε οὐδὲν δεινοὶ τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά οἱ ὑπετίθειτο, αἰρετώτερα ταῦτα 156 εὐρίσκων Λυδοῖσι ἢ ἀνδραποδισθέντας προηθῆναί σφρας, ἐπιστάμενος ὅτι ἦν μὴ ἀξιόχρεον πρόφρασιν προτείνῃ, οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι, ἀρρωδέων δὲ μὴ καὶ ὕστερόν κοτε οἱ Λυδοί, ἦν τὸ παρεὸν ὑπεκδροάμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κύρος δὲ ἦσθεις τῇ ὑποθήκῃ καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεια ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά τε οἱ ἐνετείλατο προειπεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθειτο, καὶ πρὸς ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας οἱ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἐωυτόν. ὁ μὲν δὴ 157 ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος ἀπήλαυσε ἐς ἦθεα τὰ Περσέων, Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν ἐπ' ἐωυτόν ἰόντα, δείσας οἴχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις τοῦ Κύρου στρατοῦ μοῖραν ὄσῃν δὴ κοτε ἔχων, ὡς οὐκ εὔρε ἔτι ἔόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ἐπιτελέειν· ἐκ τού-

του δὲ κελευσμοσύνης *Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζῆς μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε εἰς τὴν Κύμην ἀγγέλους ἐκδιδόναί κελεύων Πακτύην. οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς πέρι εἰς θεὸν ἀνοῖσαι τὸν ἐν Βραγχίδησι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἰδρυμένον, τῷ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρᾶσθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτός ἐστι τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πακτύου λιμένος. πέμψαντες ὧν οἱ Κυμαῖοι εἰς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους εἰρώτευν περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι· ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγένετο ἐκδιδόναί Πακτύην Πέρσῃσι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὀρμέατο ἐκδιδόναί. ὀρμημένου δὲ ταύτῃ τοῦ πλήθους Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδω ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθείας, εἰς ὃ τὸ δεύτερον περὶ Πακτύω ἐπειρησόμενοι ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. ἀπικομένων δὲ εἰς Βραγχίδας ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος ἐπειρωτέων τάδε· Ὡναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἰκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς φεύγων θάνατον βίαιον πρὸς Περσέων· οἱ δὲ μιν ἐξαιτέοντα προεῖναι Κυμαίους κελεύοντες. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν τὸν ἰκέτην εἰς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναί, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῆ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' αὖτις τὸν αὐτὸν σφι χρησμὸν ἔφαινε κελεύων ἐκδιδόναί Πακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ προνοίης ἐποίησε τάδε· περιῶν τὸν νηὸν κύκλω ἐξαίρει τοὺς στρουθοὺς καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσσευμένα ὀρνίθων γένεα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ*

αὐτοῦ ταῦτα λέγεται φωνῆν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι φέ-
 ρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε·
 Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾶς ποιεῖν; τοὺς
 ἐκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐξεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ
 ἀπορήσαντα πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· Ὡναξ, αὐτὸς μὲν οὔτω
 τοῖσι ἐκέτησι βοηθείεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἐκέτην
 ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὐτίς ἀμείψασθαι τοισίδε· Ναὶ κε-
 λεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες θᾶσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τὸ
 λοιπὸν περὶ ἐκετέων ἐκδόσιος ἔλθῃτε ἐπὶ τὸ χρηστήριον.
 ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βουλό- 160
 μενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι οὔτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχον-
 τες πολιορκέεσθαι ἐκπέμπουσι αὐτὸν ἐς Μυτιλήνην. οἱ
 δὲ Μυτιληναῖοι ἐπιπέμποντος τοῦ Μαζάρου ἀγγελίας
 ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῶ ὅσῳ
 δῆ. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἔτε-
 λεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησόμενα ἐκ
 τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον ἐκκο-
 μίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱεροῦ Ἀθη-
 ναίης πολιούχου ἀποσπασθεὶς ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη. ἐξέ-
 δοσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνεί μισθῶ· τοῦ δὲ Ἀταρ-
 νέου τούτου ἐστὶ χῶρος τῆς Μυσίας, Λέσβου ἀντίος.
 Πακτύην μὲν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν
 φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἦν δὲ χρόνος οὗτος
 οὐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρ-
 νέου τούτου οὔτε οὐλὰς κριθέων πρόχυσιν ἐποιεέτο
 θεῶν οὐδενὶ οὔτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐν-
 θεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς
 χώρας ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέ- 161
 δοσαν, Μαζάρου δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς
 συμπολιορκήσαντας Τάβαλον, καὶ τοῦτο μὲν Πριηνέας

ἔξηνδραποδίσατο, τοῦτο δὲ Μαιάνδρον πεδίον πᾶν ἐπέ-
 δραμε λήϊν ποιεύμενος τῷ στρατῷ, Μαγνησίην τε
 162 ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ. ἀπο-
 θανόντος δὲ τούτου Ἄρπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρα-
 τηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἔων Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βα-
 σιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέξῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ
 τὴν βασιληίην συγκατεργασάμενος. οὗτος ὦνῆρ τότε
 ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν
 Ἰωνίην, αἴρεε τὰς πόλιας χώμασι· ὅπως γὰρ τειχίφρας
 ποιήσεις, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τεῖχεα ἐπόρ-
 163 θεε. πρώτη δὲ Φωκαίῃ Ἰωνίης ἐπεχείρησε. οἱ δὲ Φω-
 καιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακροῖσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρή-
 σαντο, καὶ τὸν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν
 Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες.
 ἐναυτίλλουτο δὲ οὐ στραγγύλλῃσι νηυσὶ ἀλλὰ πεντηκον-
 τέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν προσφιλέες ἐγέ-
 νοντο τῷ βασιλείῃ τῶν Ταρτησσίων, τῷ ὄνομα μὲν ἦν
 Ἀρκανθώνιος, ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα
 ἔτεα, ἐβίωσε δὲ (τὰ) πάντα εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ
 τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες οὕτω δὴ τι ἐγένοντο,
 ὡς τὰ μὲν πρῶτά σφρας ἐκλιπόντας Ἰωνίην ἐκέλευε τῆς
 ἑωυτοῦ χώρας οἰκῆσαι ὅκου βούλονται, μετὰ δέ, ὡς τοῦ-
 τό γε οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πνθόμενος τὸν
 Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξειτο, ἐδίδου σφι χρήματα τεῖ-
 χος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ
 γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι στάδιοί εἰσι,
 τοῦτο δὲ πᾶν λίθων μεγάλων καὶ εὖ συναρμοσμένων.
 164 τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῶδε ἐξε-
 ποιήθη, ὁ δὲ Ἄρπαγος ὡς ἐπήλασε τὴν στρατιήν, ἐπο-
 λιόρχεε αὐτούς, προῖσχύμενος ἔπεα ὡς οἱ καταχορᾷ εἰ

βούλονται Φωκαῖες προμαχεῶνα ἓνα μῦνον τοῦ τεί-
 χους ἐρεῖψαι καὶ οἰκημα ἔν κατιρῶσαι. οἱ δὲ Φωκαῖες
 περιημετέοντες τῇ δουλοσύνῃ ἔφασαν θέλειν βουλευ-
 σασθαι ἡμέρην μίαν καὶ ἔπειτα ὑποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ
 δὲ βουλεύονται αὐτοί, ἀπαγαγεῖν ἐκείνον ἐκέλευον τὴν
 στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχους. ὁ δὲ Ἄρπαγος ἔφη εἰδέναι
 μὲν εὖ τὰ ἐκείνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δὲ σφι παρ-
 ιέναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἄρπαγος ἀπὸ τοῦ
 τείχους ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαῖες ἐν τούτῳ
 κατασπάσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθήμενοι τέκνα
 καὶ γυναῖκας καὶ ἐπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλ-
 ματα τὰ ἐκ τῶν ἱσῶν καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς
 ὅ τι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα
 ἐσθέντες καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες ἔπλεον ἐπὶ Χίου· τὴν δὲ
 Φώκαιαν ἐρημοθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. οἱ δὲ 165
 Φωκαῖες, ἐπεῖτε σφι Χιοὶ τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας
 καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ἄνευμένοισι πωλέειν δειμαί-
 νοντες μὴ αἰ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἢ δὲ αὐτῶν νῆ-
 σος ἀποκληισθῆ τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φω-
 καιῖες ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνω εἰκοσι
 ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεστήσαντο πό-
 λιν, τῇ οὖνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τηρικαῦτα
 ἴδῃ ἔτετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον,
 πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φώκαιαν κατεφόνευσαν
 τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἢ ἐφρούρεε παραδεξαμένη
 παρὰ Ἀρπάγου τὴν πόλιν, μετὰ δέ, ὡς τοῦτό σφι ἐξέρ-
 γαστο, ἐποίησαντο ἰσχυρὰς κατὰρας τῷ ὑπολειπομένῳ
 ἔσθῳ τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτησι καὶ μύθρον σι-
 δήρεον κατεπόντωσαν καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φώκαιαν
 ἵξειν πρὶν ἢ τὸν μύθρον τοῦτου ἀναφανῆναι. στελλο-

μένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον ὑπὲρ ἡμίσεως τῶν
 ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος καὶ τῶν
 ἠθέων τῆς χώρας, ψευδόρκοι δὲ γενόμενοι ἀπέπλεον
 ὀπίσω ἐς τὴν Φώκαιαν. οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρκοιον ἐφύλασ-
 166 σον, ἀερεθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσέων ἐπλεον. ἐπεῖτε δὲ
 ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρό-
 τερον ἀπικομένων ἐπ' ἕτα πάντε καὶ ἰρὰ ἐνιδρῶσαντο.
 καὶ ἦγον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας,
 στρατεύονται ὧν ἐπ' αὐτοὺς κοινῶ λόγῳ χρησάμενοι
 Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι νηυσὶ ἐκάτεροι ἐξήκοντα. οἱ
 δὲ Φωκαῖες πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἔοντα
 ἀριθμὸν ἐξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμε-
 νον πέλαγος. συμμίσγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ Καδυμείῃ
 τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσα-
 ράκοντά σφι νέες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιεοῦ-
 σαι ἦσαν ἄχρηστοι· ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους.
 καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίνην ἀνέλαβον τὰ τέκνα
 καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κτήσιν ὄσῃν οἶαί τε
 ἐγίνοντο αἱ νέες σφι ἄγειν, καὶ ἔπειτα ἀπέντες τὴν
 167 Κύρνον ἐπλεον ἐς Ῥήγιον. τῶν δὲ διαφθαρευσέων
 νεῶν τοὺς ἄνδρας οἱ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρση-
 νοὶ . . . . . ἔλαχόν τε αὐτῶν πολλῶ πλέους καὶ τού-
 τους ἐξαγαρόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι
 πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶρον, ἐν τῷ οἱ Φωκαῖες κα-
 ταλευσθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο διάστροφα καὶ ἔμπηρα καὶ
 ἀπόπληκτα, ὁμοίως πρόβητα καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρω-
 ποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι
 ἀκέσασθαι τὴν ἀμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε
 ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ἐπιτελέουσι· καὶ
 γὰρ ἐναγίζουσί σφι μεγάλως καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ

ἰπικὸν ἐπιστᾶσι. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαίων τοιού-
 τῳ μῶρῳ διεχρήσαντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον κατα-
 φυγόντες ἐνθεῦτεν ὀρμώμενοι ἐκτήσαντο πόλιν γῆς τῆς
 Οἰνωτρίας ταύτην ἣτις νῦν Ῥέλη καλεῖται. ἔκτισαν δὲ
 ταύτην πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιῆτεω μαθόντες ὡς τὸν
 Κύρνον σφι ἢ Πυθίῃ ἔχρησε κτίσαι ἥρων ἐόντα, ἀλλ'
 οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν νυν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ
 οὕτω ἔσχε. παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίη- 168
 σαν· ἐπεὶτε γάρ σφρων εἶλε χώματι τὸ τεῖχος Ἄρπαγος,
 ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα οἴχοντο πλείοντες ἐπὶ τῆς
 Θρηϊκῆς καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα, τὴν πρό-
 τερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας οὐκ ἀπό-
 νητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηϊκῶν ἐξελασθεὶς τιμᾶς νῦν ὑπὸ
 Τηίων τῶν ἐν Ἄβδήροισι ὡς ἥρως ἔχει.

Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ 169
 ἀνεχόμενοι ἐξέλιπον τὰς πατρίδας, οἱ δ' ἄλλοι Ἰῶνες,
 πλὴν Μιλησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπίκοντο Ἄρπαγῳ
 κατὰ περ οἱ ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ
 περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἕκαστος μαχόμενοι· ἐσσωθέντες δὲ καὶ
 ἀλόντες ἔμενον κατὰ χώραν ἕκαστοι καὶ τὰ ἐπιτασσό-
 μενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δέ, ὡς καὶ πρότερόν μοι
 εἴρηται, αὐτῷ Κύρῳ ὄρκιον ποιησάμενοι ἠσυχίην ἤγον.
 οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίῃ ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς
 ἐν τῇ ἠπειρῷ Ἰῶνας ἐχειρώσατο Ἄρπαγος, οἱ τὰς νῆ-
 σους ἔχοντες Ἰῶνες καταρρωδήσαντες ταῦτα σφέας αὐ-
 τοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. κεκακωμένων δὲ Ἰώνων καὶ σὺλ- 170
 λεγομένων οὐδὲν ἦσσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι
 γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἰῶσι χρη-
 σιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπίθοντο, παρεῖχε ἂν σφι εὐδαιμο-
 νέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῶ στόλῳ Ἰῶνας

ἀερθέντας πλείν ἐς Σαρδῶ καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτί-
 ζειν πάντων Ἰώνων, καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας
 δουλοσύνης εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἀπασέων μεγίστην
 νεμομένους καὶ ἄρχοντας ἄλλων· μένουσι δέ σφι ἐν τῇ
 Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἐτι ἐσομένην. αὕτη
 μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι
 Ἰωσι γενομένη, χρηστή δὲ καὶ πρὶν ἢ διαφθαρεῖναι
 Ἰωνίην Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν
 γένος ἐόντος Φοίνικος, ὃς ἐκέλευε ἐν βουλευτήριον
 Ἰωνας ἐκτῆσθαι, τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ (Τέων γὰρ μέσον
 εἶναι Ἰωνίης), τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκειομένας μηδὲν
 ἦσσαν νομίζεσθαι κατὰ περ εἰ δῆμοι εἶεν.

171 Οὗτοι μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο, Ἄρ-
 παγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην ἐποιέετο στρατηίην
 ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καννίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀρόμενος
 καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπι-
 γμένοι ἐς τὴν ἡπειρον ἐκ τῶν νήσων· τὸ γὰρ παλαιὸν
 ἐόντες Μίνω κατήκοοι καὶ καλεόμενοι Λέλεγες εἶχον
 τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες, ὅσον καὶ
 ἐγὼ δυνατός εἰμι ἐπὶ μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῆ, οἱ
 δέ, ὅπως Μίνω δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ἄτε δὴ
 Μίνω τε κατεστραμμένου γῆν πολλὴν καὶ εὐτυχέοντος
 τῷ πολέμῳ τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν
 ἐθνέων ἀπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον μακροῦ μά-
 λιστα. καὶ σφι τριζὰ ἐξευρήματα ἐγένετο τοῖσι οἱ Ἕλ-
 ληνες ἐχρήσαντο· καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπι-
 δέεσθαι Κᾶρες εἰσι οἱ καταδέξαντες καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας
 τὰ σημήια ποιέεσθαι, καὶ ὄχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ
 ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχάνων ἐφόρειον τὰς
 ἀσπίδας πάντες οἱ περ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρᾶσθαι, τε-

λαμῶσι σκντίνοισι οἰηκίζοντες, περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικειμένοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας χρόνῳ ὕστερον πολλῶ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων καὶ οὕτω ἐς τὴν ἡπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρηῖτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι αὐτοὶ γε ὁμολογεῖουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἡπειρώτας καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱερὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Κερσί· τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Κερὸς ἀδελφεοῦς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι, ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνους ὁμόγλωσσοι τοῖσι Κερσί ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα. οἱ δὲ Καύνιοι αὐτόχθονες δοκέειν ἐμοί εἶσι, αὐτοὶ μὲν- 172
τοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Κερικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καννικόν (τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀπορέως διακρίναι), νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Κερῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα εἰλαδὸν συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἰδρυνθέντων δὲ σφι ἱερῶν ξεινικῶν μετέπειτα, ὡς σφι ἀπέδοξε (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μῦθον χρᾶσθαι θεοῖσι), ἐνδύντες τὰ ὄπλα ἅπαντες Καύνιοι ἠβηδόν, τύπτοντες δόρασι τὸν ἥερα μέχρι οὖρων τῶν Καλυνδικῶν εἶποντο καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεοὺς. καὶ οὗτοι μὲν 173
τρόποισι τοιούτοισι χρέωνται, οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τῶρχαῖον γέγονασι (τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι). διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτη περὶ τῆς

βασιληίης τῶν Εὐρώπης παίδων Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσι Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀποσθέντες ἀπίκοντο τῆς Ἀσίας ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα· τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη τὸ παλαιὸν ἦν Μιλυάς, οἱ δὲ Μιλύαι τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. ἕως μὲν δὴ αὐτῶν Σαρπηδῶν ἦρχε, οἱ δὲ ἐκαλέοντο τό πέρ τε ἠνείκαντο οὔνομα καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι· ὡς δὲ ἐξ Ἀθηνέων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέος, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἐν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτοὺς καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δὲ ἑτέρου τὸν πλησίον τίς εἴη, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμέεται τὰς μητέρας. καὶ ἦν μὲν γε γυνὴ ἀστὴ δούλω συνοικίῃσιν, γενναῖα τὰ τέκνα νενομίσται· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀστός, καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχη, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται.

- 174 Οἱ μὲν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἀρπάγου, οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι οὐδὲν οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώραν οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι καὶ Λακεδαιμονίων Ἴπιοι Κνίδιοι, οἱ τῆς χώρας τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλεῖται, ἀργμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβασσίας, εὐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης πλὴν ὀλίγης περιορροῦ (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βο-

ρήν άνεμον ὁ Κεραμεικὸς κόλπος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς νότον ἢ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδου θάλασσα), τὸ ὦν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὼν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὠρουσσον οἱ Κνίδιοι ἐν ὄσῳ Ἄρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο· τῇ γὰρ ἢ Κνιδίῃ χώρῃ ἐς τὴν ἡπειρον τελευτᾶ, ταύτῃ ὁ ἰσθμὸς ἐστὶ τὸν ὠρουσσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων, μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ οἰκότος τά τε ἄλλα τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς θραυνομένης τῆς πέτρης, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους ἐπειρησομένους τὸ ἀντίξουον. ἢ δὲ Πυθίῃ σφι, ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι, χρᾶ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε·

Ἴσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε μῆδ' ὀρύσσετε·

Ζεὺς γὰρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης τοῦ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο καὶ Ἀρπάρῳ ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ ἀμαχητὶ σφείας αὐτοὺς παρέδοσαν. ἦσαν δὲ Πηδιασέες οἱ-175 κέοντες ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ μεσόγαιαν, τοῖσι ὅπως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περι-οἰκοῖσι, ἢ ἰσείῃ τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρίς σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μού-νοί τε ἀντέσχον χρόνον Ἀρπάρῳ καὶ πρήγματα παρέσχον πλεῖστα, ὅρος τειχίσαντες τῷ οὐνομά ἐστὶ Αἰδη. Πη-176 δασέες μὲν νυν χρόνῳ ἔξαιρέθησαν, Λύκιοι δέ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἄρπαγος τὸν στρατόν, ἐπεξ-ιόντες καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀρετὰς ἀπε-δαίκνυντο, ἐσσωθέντες δὲ καὶ κατελιθέντες ἐς τὸ ἄστυ συνήλισαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα

καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες καὶ συνομόσαντες ὄρκους δεινοὺς, ἐπέξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φημένων Ξανθίων εἶναι οἱ πολλοί, πλὴν ὀγδώκοντα ἰστιέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἰστῖαι αὐταὶ ἔτυχον τηρικαῦτα ἐκδημέουσαι καὶ οὕτω περιεγέγοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτω ἔσχε ὁ Ἄρπαγος, παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε· καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

- 177 ΤΑ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίας Ἄρπαγος ἀνάστατα ἐποίηε, τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος καὶ οὐδὲν παρῖεις. τὰ μὲν νυν αὐτῶν πλέω παρήσομεν, τὰ δὲ οἱ παρέσχε τε πόνον πλείστου
- 178 καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνήσομαι. Κῦρος ἐπεῖτε τὰ πάντα τῆς ἠπείρου ὑποχείρια ἐποίησατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. τῆς δὲ Ἀσσυρίας ἐστὶ μὲν κού καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλὰ, τὸ δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον καὶ ἔνθα σφι Νίνου ἀναστάτου γενομένης τὰ βασιλῆα κατεστήκεε, ἦν ΒΑΒΥΛΩΝ, εὐῶσα τοιαύτη δὴ τις πόλις. κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος εὐῶσα μέτωπον ἕκαστον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, εὐῶσης τετραγώνου· οὗτοι στάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτό ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου, ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτά μιν βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλὴν ὕδατος περιθέει, μετὰ δὲ τεῖχος πεντήκοντα μὲν πηγέων βασιληίων ἐὼν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ διηκοσίων πηγέων. ὁ δὲ βασιλῆος πῆχυς τοῦ μετρίου

ἐστὶ πῆγος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. δεῖ δὴ με πρὸς 179
 τούτοις ἔτι φράσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἢ γῆ ἀνα-
 σιμώθη καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρόπον ἔργαστο. ὀρύσ-
 σοντες ἅμα τὴν τάφρον ἐπλύνθουσι τὴν γῆν τὴν ἐκ
 τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην, ἐλκύσαντες δὲ πλύνθους
 ἱκανὰς ὥπησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ τέλματι
 χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερυμῇ καὶ διὰ τριήκοντα δόμων
 πλίνθου ταρσοὺς καλέμων διαστοιβάζοντες ἔδειμαν
 πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεῖλα, δεύτερα δὲ αὐτὸ τὸ
 τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος παρὰ
 τὰ ἔσχατα οἰκήματα μουνόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς
 ἄλληλα· τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίπῳ
 περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατόν,
 χάλκλαι πᾶσαι, καὶ σταθμοὶ τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως.
 ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ
 Βαβυλῶνος· Ἴς οὖνομα αὐτῇ. ἐνθα ἐστὶ ποταμὸς οὐ
 μέγας· Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖνομα. ἐσβάλλει δὲ οὐ-
 τος ἐς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὢν
 ὁ Ἴς ποταμὸς ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀνα-
 διδοῖ πολλοὺς, ἐνθεν ἢ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι
 τεῖχος ἐκομίσθη. ἐτετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλῶν τῷ 180
 τοιῷδε, ἔστι δὲ δύο φάρσεια τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον
 αὐτῆς ποταμὸς διέρχει, τῷ οὖνομά ἐστι Εὐφράτης, ῥέει
 ἁεὶ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας καὶ βαθὺς καὶ ταχύς· ἐξιεῖ
 δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὢν δὴ τεῖχος
 ἐκάτερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται· τὸ
 δὲ ἀπὸ τούτου αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἐκάτερον τοῦ
 ποταμοῦ αἵμασιῇ πλίνθων ὀπτέων παρατείνει. τὸ δὲ
 ἄστν αὐτὸ ἐὼν πληρὸς οἰκίῳν τριωρόφων τε καὶ τε-
 τρωρόφων κατατέμνηται τὰς ὁδοὺς ἰσθῆας, τὰς τε ἄλλας

καὶ τὰς ἐπικρασίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας. κατὰ
 δὴ ὧν ἐκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποτα-
 μὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαι περ αἰ λαῦραι, τοσαῦται ἀρι-
 θμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται γάλκλαι, φέρουσαι καὶ αὐταὶ
 181 ἐς αὐτὸν τὸν ποταμὸν. τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ
 ἐστὶ, ἕτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος περιθέει, οὐ πολλῶ τερ
 ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τεύχεος, στεινότερον δέ. ἐν
 δὲ φάρσει ἐκατέρω τῆς πόλιος ἐτετεύχιστο ἐν μέσῳ ἐν
 τῷ μὲν τὰ βασιλῆα περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ,
 ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς
 ἐμὲ ἔτι τοῦτο ἔόν, δύο σταδίων πάντη, ἔον τετραγώνον.
 ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, στα-
 δίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ
 ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ,
 μέχρι οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔσωθεν
 κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποιήται.
 μεσοῦντι δὲ κου τῆς ἀναβάσιός ἐστι καταγωγὴ τε καὶ
 θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται
 οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι
 μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρω-
 μένη καὶ οἱ τράπεζα παρακείμεται χρυσεή. ἄγαλμα δὲ
 οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον· οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς
 ἐναυλίζεται ἀνθρώπων ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχω-
 ρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἔληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ
 182 Χαλδαῖοι, ἔόντες ἱστέες τούτου τοῦ θεοῦ. φασὶ δὲ οἱ
 αὐτοὶ οὔτοι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν
 αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς
 κλίνης, κατὰ περ ἐν Θήβησι τῆσι Αἰγυπτίησι κατὰ τὸν
 αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι [οἱ] Αἰγύπτιοι (καὶ γὰρ δὴ
 ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίου γυνή, ἀμ-

φότεραι δὲ αὐται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὀμιλίην φοιτᾶν), καὶ κατὰ περ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης ἡ πρόμαντις τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ γένηται· οὐ γὰρ ὦν αἰεὶ ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὶ δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακληίεται τὰς νύκτας ἔσω ἐν τῷ νηῶ. ἔστι δὲ τοῦ ἐν 183 Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἐνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἐνι κατήμενον χρύσειον, καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακέεται χρυσεή καὶ τὸ βᾶθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσεός ἐστι. καὶ ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσοῦ πεποιήται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ βωμός ἐστι χρυσεός. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ἐπ' οὗ θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων· ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μούνα, ἐπὶ δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι τότε ἐπεὶ τὴν ὄρτην ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ· ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένει τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκαῖνον καὶ ἀνδριάς δυώδεκα πηχέων χρυσεός στερεός. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρειῶς μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν, Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε καὶ τὸν ἱεὴ ἀπέκτεινε ἀπαγορεύοντα μὴ κινεῖν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται, ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά. τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν κου καὶ 184 ἄλλοι ἐγένοντο βασιλεῖς, τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυριοῖσι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι, οἳ τὰ τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱερά, ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἔρξασα, τῆς ὕστερον γενεῆσι πάντε πρότερον γενομένη, τῇ οὖνομα ἦν Σαμίραμις, αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χόματα ἀνὰ τὸ πεδίων ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθηε ὁ

185 ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν· ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασιλεία, τῇ οὖνομα ἦν Νίτωκρις, αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης τοῦτο μὲν μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγγήσομαι, τοῦτο δὲ τὴν Μήδων ὀρώσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν, ἀλλ' ἄλλα τε ἀραιρημένα ἄστυα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νίνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μέλιστα. πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρῆτην ποταμὸν ῥέοντα πρότερον ἰθύν, ὅς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον ἄνωθεν διώρουχας ὀρύξασα οὕτω δὴ τι ἐποίησε σκολιὸν ὥστε δὴ τρεῖς ἐς τῶν τινα κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὖνομά ἐστι ἐς τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρῆτης Ἀρδέρικκα. καὶ νῦν οὐκ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες τὸν Εὐφρῆτην ποταμὸν τρεῖς τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην παραγίνονται καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρησι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε, χῶμα δὲ παρέχωσε παρ' ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος ἄξιον θώματος, μέγας τε καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ πολλῶ Βαβυλῶνος ὥρυσσε ἔλυτρον λίμνη. ὀλίγον τι παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ αἰεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα εἰκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων· τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου παρὰ τὰ χεῖλα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεῖτε δὲ οἱ ὀρώρουκτο, λίθους ἀγαγομένη κρηπίδα κύκλω περὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίησε δὲ ἀμφοτέρω ταῦτα, τὸν τε ποταμὸν σκολιὸν καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν ἔλος, ὡς ὁ τε ποταμὸς βραδύτερος εἶη περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἔωσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα, ἐκ τε τῶν πλόων ἐκδέχεται πε-

ρίοδος τῆς λίμνης μακρῆ. κατὰ τοῦτο δὲ ἐργάζετο τῆς
 χώρας τῇ αἰ' τε ἐσβολαὶ ἦσαν καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ
 Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμαν-
 θάνοιεν αὐτῆς τὰ πρῆγματα. ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάρθεος 186
 περιεβάλετο, τοιγύδε δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκηην ἐποιή-
 σατο. τῆς πόλιος εὐούσης δύο φαρσέων, τοῦ δὲ ποταμοῦ
 μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέων, ὅπως τις
 ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἐτέρου φάρσεος εἰς τοῦτερον διαβῆναι,
 χρῆν πλοῖον διαβαίνειν, καὶ ἦν, ὡς ἐγὼ δοκέω, ὀχληρὸν
 τοῦτο. αὕτη δὲ καὶ τοῦτο προεῖδε· ἐπεῖτε γὰρ ὤρυσσε
 τὸ ἔλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ
 αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο. ἐτάμνετο λίθους περιμήκειας, ὡς
 δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἔτοιμοι καὶ τὸ χωρίον ὀρώρουκτο,
 ἐκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν εἰς τὸ ὤρυσσε
 χωρίον, ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηρασμέ-
 νου τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου τοῦτο μὲν τὰ χεῖλα τοῦ πο-
 ταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς καταβάσιαι τὰς ἐκ τῶν
 πυλίδων εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας ἀνοικοδόμησε πλίν-
 θοῖσι ὀπτῆσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ, τοῦτο
 δὲ κατὰ μέσην καὶ μάλιστα τὴν πόλιν τοῖσι λίθοισι
 τοὺς ὤρύξατο οἰκοδόμειε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους
 σιδήρῳ τε καὶ μολύβδῳ. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτήν, ὅπως
 μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διά-
 βασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι· τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα
 ταῦτα ἀπαιρέεσκον τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφοιτούντες
 τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό τε ὀρυ-
 χθὲν λίμνη πλήρης ἐγερόνεε ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ
 περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφράτην ποταμὸν
 εἰς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξίγαγε· καὶ οὕτω
 τὸ ὀρυχθὲν ἔλος γενόμενον εἰς δέον ἐδόκεε γερονέναι

187 καὶ τοῖσι πολιήτησι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. ἡ δ' αὐτὴ αὐτὴ βασιλεία καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο. ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος τάφον ἑωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ἐπιπολῆς αὐτέων τῶν πυλέων, ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε· ΤΩΝ ΤΙΣ ἘΜΕΥ ἘΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ἮΝ ΣΠΑΝΙΣΗΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ἘΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΛΑΒΕΤΩ ὍΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ ἌΛΛΩΣ ἘΝΟΙΞΗΙ. ὍΥ ΓΑΡ ἌΜΕΙΝΟΝ. οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον περιῆλθε ἡ βασιλιή. Δαρεῖω δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῆσι πύλῃσι ταύτησι μηδὲν χρᾶσθαι καὶ χρημάτων κειμένων καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεσμένων μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῆσι δὲ πύλῃσι ταύτησι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον εὗρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν δὲ νεκρὸν καὶ γράμματα λέγοντα τάδε. ἘΙ ΜΗ ἌΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ἘΑΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ἌΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ὍΥΚ ἌΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ἌΝΕΩΙΓΕΣ. αὐτὴ μὲν νυν ἡ βασιλεία τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι.

188 Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἑωυτοῦ τοῦνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένος ἐξ οἴκου καὶ προβάτοισι, καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μούνου πίνει βασιλεὺς καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημένου πολλὰ

κάρτα ἄμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνεαι κομίζουσαι ἐν ἀγ-
 γηίοισι ἀργυρέοισι ἔπονται ὄκη ἂν ἐλαύνῃ ἐκάστοτε.
 ἐπεῖτε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγί- 189
 νετο ἐπὶ Γύνδη ποταμῷ, τοῦ αἰ μὲν πηγὰς ἐν Ματιη-
 νοῖσι ὕρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδού δὲ ἐς ἕτερον
 ποταμὸν Τίγρην, ὁ δὲ παρὰ Ὠπιν πόλιν ῥέων ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδού, τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην
 ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειράτο ὁ Κῦρος ἐόντα νησι-
 πέρητον, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἰσῶν ἵππων τῶν λευκῶν
 ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν διαβαίνειν ἐπειράτο,
 ὁ δὲ μιν συμψήσας ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα
 τε δὴ ἐχάλεπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τοῦτο ὑβρίσαντι
 καὶ οἱ ἐπηπείλησε οὕτω δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσειν ὥστε
 τοῦ λοιποῦ καὶ γυναικᾶς μιν εὐπετέως τὸ γόνυ οὐ βρε-
 χούσας διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν μετῆς τὴν
 ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατεύουσιν διαίρειε τὴν στρατιὴν δίχα,
 διελὼν δὲ κατέτεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας
 ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ
 Γύνδεω τετραμμένας πάντα τρόπον, διατάξας δὲ τὸν
 στρατὸν ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργα-
 ζομένου ἦνετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θεραίνῃ
 πᾶσαν αὐτοῦ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι. ὡς δὲ τὸν 190
 Γύνδην ποταμὸν ἐτίσατο Κῦρος ἐς τριηκοσίας καὶ ἐξή-
 κοντα διώρυχάς μιν διαλαβῶν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ
 ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ
 Βαβυλώνιοι ἐκστρατευσάμενοι ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ
 ἐγένετο ἐλαύνων ἀρχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ
 Βαβυλώνιοι καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ κατειλήθησαν ἐς
 τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον
 οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρῶντες αὐτόν παντὶ ἔθνει ὁμοίως

ἐπιχειρόντα, προεσάξαντο σιτία ἐτίων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα, Κῦρος δὲ ἀπορίησι ἐνείχετο ἅτε χρόνου τε ἐγγινομένου συκνοῦ ἀνωτέρω τε οὐδὲν τῶν πρηγμαίων προκοπτο-
 191 μένων. εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίησε δὴ τοιόνδε· τάξας τὴν στρατιὴν ἄπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὕπισθε αὐτὶς τῆς πόλιος τάξας ἑτέρους, τῇ ἐξιεῖ ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός, προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ῥέεθρον ἴδωνται γενόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὴ τάξας καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀρχηγῷ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην, τὰ περ ἢ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεία ἐποίησε κατὰ τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίησε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα· τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι ἐσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἔλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν εἶναι ἐποίησε ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γενομένου δὲ τούτου τοιούτου οἱ Πέρσαι οἷ περ ἐτετάχατο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρῆτεω ποταμοῦ ὑπονενοστηκότος ἀνδρὶ ὡς ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τοῦτο ἐσήμισαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιούμενον, οἱ δ' ἂν περιδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν διέφθειραν κἀκίστα· κατακλιθίσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἵμασιδὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χεῖλα τοῦ ποταμοῦ ἐληλαμένους, ἔλαβον ἂν σφεας ὡς ἐν κύρτη. νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκίτου σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάρθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ

οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἐαλωκότων τοὺς τὸ μέσον οἰκούντας τῶν Βαβυλωνίων οὐ μανθά-
νειν ἐαλωκότας, ἀλλὰ (τυχεῖν γὰρ σφι εὐοῦσαν ὀρτήν)
χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐν εὐπαθειῇσι εἶναι,
ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλῶν μὲν
οὕτω τότε πρῶτον ἀραιήθητο.

Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν 192
καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστί, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε.
βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφήν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρα-
τιῆς διαραίρηται, πάρεξ τοῦ φόρου, γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει.
δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν τοὺς τέσσε-
ρας μῆνας τρέφει μιν ἡ Βαβυλωνίη χώρα, τοὺς δὲ ὀκτὼ
τῶν μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίῃ. οὕτω τριτημορίῃ ἡ
Ἀσσυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίας. καὶ ἡ ἀρχὴ
τῆς χώρας ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήνην καλέουσι,
ἐστὶ ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη, ὅκου
Τριτανταίχημ τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέος ἔχοντι τὸν
νομὸν τοῦτον ἀργυρίου μὲν προσήμε ἐκάστης ἡμέρης
ἀρτάβη μεστή (ἡ δὲ ἀρτάβη μέτρον ἐὸν Περσικὸν χωρεῖ
μεδίμνου Ἀττικῶ πλέον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι), ἵπποι
δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ
μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλέας ὀκτακόσιοι, αἱ δὲ βαινό-
μεναι ἑξακισχίλια καὶ μύρια· ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος
τῶν ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν
τοσοῦτο δὴ τι πλῆθος ἐτρέφετο ὥστε τέσσερες τῶν ἐν
τῷ πεδίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων εὐοῦσαι ἀτελέες,
τοῖσι κυσὶ προσετείχαστο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν
τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἔοντα. ἡ δὲ γῆ 193
τῶν Ἀσσυρίων ἕεται μὲν ὀλίγη, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν
ρίζαν τοῦ σίτου ἐστὶ τοῦτο. ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ

ποταμοῦ ἀδρύνεται τε τὸ λίγιον καὶ παραγίνεται ὁ σίτος, οὐ κατὰ περ ἐν Αἰγύπτῳ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνουτος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηίοισι ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα, κατὰ περ ἢ Αἰγυπτίη, κατατέμνεται [ἐς] διώρυχας· καὶ ἡ μερίστη τῶν διωρῶν ἐστὶ νηυσιπέρητος, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν, ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφράτη, ἐς τὸν Τίγρη, παρ' ὃν Νίνος πόλις οἴκητο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη πασέων μακροῦ ἀρίστη τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν. τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρα οὐδὲ πειροῦται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκῆν οὔτε ἄμπελον οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ ὥστε ἐπὶ διηκόσια μὲν τὸ παράπαν ἀποδοῖ, ἐπεὰν δὲ ἄριστα αὕτη ἐωυτῆς ἐνεῖκη, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσέρων εὐπετέως δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρον μέγαθος γίνεται, ἐξεπιστάμενος μνήμην οὐ ποιήσομαι, εἴδως ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώραν καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχόμενα ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπίκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦνται. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, εἰ πλεῦνες αὐτῶν καρποφόροι, ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται· τοὺς συκῆων τρόπον θεραπεύουσι τὰ τε ἄλλα καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενες Ἕλληνες καλέουσι, τούτων τὸν καρπὸν περιδέουσι τῆσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνῃ τὴν σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδύων καὶ μὴ ἀπορρήῃ ὁ καρπὸς τοῦ φοίνικος· ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατὰ περ οἱ ὄλυν-

θοι. τὸ δὲ ἀπάντων θῶμα μέγιστόν μοι ἔστι τῶν ταύτη 194
 μετὰ γε αὐτὴν τὴν πόλιν, ἔρχομαι φράσω. τὰ πλοῖα
 αὐτοῖσι ἔστι τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν
 Βαβυλῶνα ἔοντα κυκλοτερέα πάντα σκύτινα· ἐπεὶ γὰρ
 ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκη-
 μένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσονται, περιτει-
 νουσι τούτοισι διφθέρας στεγαστρίδας ἔξωθεν ἐδάφους
 τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντας οὔτε πρόρην συνά-
 γοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες καὶ
 καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο ἀπιεῖσι κατὰ
 τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ
 βίκους φοινικηίους κατάρουσι οἴνου πλέους. ἰθύνεται
 δὲ ὑπὸ τε δύο πλήκτρων καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώ-
 των, καὶ ὁ μὲν ἔσω ἔλκει τὸ πλήκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει.
 ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα καὶ ἐλάσσω·
 τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον
 ἔχει. ἐν ἐκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἕνεστι, ἐν δὲ τοῖσι
 μέζοσι πλεῦνες. ἐπεὶ ὧν ἀπίκονται πλέοντες ἐς τὴν
 Βαβυλῶνα καὶ διαθέονται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ
 πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπ' ὧν ἐκήρυξαν, τὰς
 δὲ διφθέρας ἐπιούξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους ἀπελαύνουσι
 ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἶά
 τέ ἔστι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ·
 διὰ γὰρ ταῦτα καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα
 ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὶ δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες
 ἀπίκονται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ
 αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἔστι 195
 τιαῦτα, ἑσθῆτι δὲ τοιῆδε χρέονται, κιθῶνι ποδηνεκέϊ
 λιγῷ· καὶ ἐπὶ τοῦτον ἄλλον εἰρίνεον κιθῶνα ἐπενδύνει
 καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενος, ὑποδήματα ἔχων

ἐπιχώρια, παραπλήσια τῆσι Βοιωτῆσι ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς μίτροησι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγίδα δὲ ἕκαστος ἔχει καὶ σκήπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον ἢ ῥόδον ἢ κρίνον ἢ αἰετὸς ἢ ἄλλο τι· ἄνευ γὰρ ἐπισήμου οὐ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκήπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἄρτησις περὶ τὸ σῶμά ἐστι, νόμοι δὲ αὐτοῖσι

196 ὧδε κατεστᾶσι· ὁ μὲν σοφώτατος ὄδε κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὺς πυνθάνομαι χρᾶσθαι. κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτους ἑκάστου ἐποιέετο τάδε. ὡς ἂν αἱ παρθένοι γινοῖατο γάμων ὠραῖαι, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας, πέριξ δὲ αὐτὰς ἴστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστας δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κῆρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων, μετὰ δέ, ὅκως αὕτη εὐροῦσα πολλὸν χρυσίου προηθείη, ἄλλην ἀνεκίρυσσε ἢ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικίῃσι. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστενούσας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ διεξέλθοι ὁ κῆρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦν, καὶ ταύτην ἀνεκίρυσσε, ὅστις θέλοι ἐλάχιστον χρυσίου λαβὼν συνοικέειν αὐτῇ, ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ προσέκειτο· τὸ δὲ ἂν χρυσίου ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων, καὶ οὕτω αἱ εὐμορφοὶ τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα ὅτεω βούλοιο ἕκαστος

οὐκ ἐξῆν οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέω ἀπαγαγέσθαι τὴν παρ-
 θένον προιάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστήσαντα ἢ
 μὲν συνοικῆσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμ-
 φεροῖατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἕκαστο νόμος. ἐξῆν δὲ
 καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι.
 ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος οὗτός σφι ἦν, οὐ μέντοι
 νῦν γε διετέλεσε ἑών, ἄλλο δέ τι ἐξευρήμασι νεωστὶ
 γενέσθαι, [ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς μηδ' ἐς ἑτέραν πόλιν
 ἄγωνται]. ἐπεὶτε γὰρ ἀλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἴκο-
 φθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου βίου σπανίζων κατα-
 πορνεύει τὰ θήλεα τέκνα. δεύτερος δὲ σοφίῃ ὕδε ἄλλος 197
 σφι νόμος κατέστηκε. τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν
 ἐκφορέουσι· οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι. προσιόντες
 ὧν πρὸς τὸν κάμνοντα συμβουλεύουσι περὶ τῆς νοῦσον,
 εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτο ἔπαθε ὀκοῖον ἂν ἔχη ὁ
 κάμων ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα· ταῦτα προσιόντες συμ-
 βουλεύουσι καὶ παραινεοῦσι ἄσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέ-
 φυγε ὁμοίην νοῦσον ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ
 παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὐ σφι ἐξεστι, πρὶν ἂν ἐπει-
 ρηται ἦντινα νοῦσον ἔχει. ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι, 198
 θρήνοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ'
 ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνήρ Βαβυλώνιος, περὶ
 θυμίσμα καταγιζόμενον ἴζει, ἑτέρωθι δὲ ἢ γυνὴ τῷ αὐτῷ
 τοῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ γενομένου λούνται καὶ ἀμ-
 γότεροι· ἄγγεος γὰρ οὐδαμὸς ἄψονται πρὶν ἂν λού-
 σωνται. ταῦτά δὲ ταῦτα καὶ Ἀράβιοι ποιεῦσι. ὁ δὲ δὴ 199
 αἰσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ὕδε. δεῖ
 πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρὴν ἰζομένην ἐς ἱερὸν Ἀφροδίτης
 ἄπαξ ἐν τῇ ζῳῇ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλὰ δὲ καὶ
 οὐκ ἀξιόμεινα ἀναμίσγεσθαι τῆσι ἄλλοισι οἷα πλούτῳ

ὑπερφρονέουσαι, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρησι ἐλάσασαι πρὸς τὸ ἱρὸν ἐστᾶσι, θεραπερὴν δέ σφι ὀπισθε ἔπεται πολλή. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσι ὧδε· ἐν τεμένει Ἄφροδίτης κατέεται στέφανον περὶ τῆσι κεφαλῆσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλὰ γυναιῖνες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδῶν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἐνθα ἔπεᾶν ἴζηται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία ἢ τίς οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γούνατα μιχθῆ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε· Ἐπικαλέω τοι τὴν θεὸν Μύλιττα. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἄφροδίτην Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον μέγαθός ἐστι ὅσον ὧν· οὐ γὰρ μὴ ἀπόσῃται· οὐ γάρ οἱ θέμις ἐστὶ· γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπεται οὐδὲ ἀποδοκιμᾶ οὐδένα. ἔπεᾶν δὲ μιχθῆ, ἀποσιωσαμένη τῇ θεῷ ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, καὶ τῷ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις ὡς μιν λάμψειαι. ὅσαι μὲν νυν εἶδεός τε ἐπαμμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται, ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν προσμένουσι οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλήσαι· καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι. ἐνιαχῆ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτῳ νόμος.

200 Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστᾶσι, εἰσὶ δὲ αὐτῶν πατριαὶ τρεῖς αἱ οὐδὲν ἄλλο σιτεύονται εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον, τοὺς ἐπειτέ ἂν θηρεύσαντες ἀνήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε· ἐσβάλλουσι ἐς ὄλμον καὶ λείναντες ὑπέροισι σῶσι διὰ σινδόνης· καὶ ὅς μὲν ἂν βούληται αὐτῶν ἄτε μᾶζαν μαζάμενος ἔχει, ὁ δὲ ἄρτου τρόπον ὀπτήσας.

Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέγραστο, 201
 ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. τὸ δὲ
 ἔθνος τοῦτο καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκη-
 μένου δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἠλίου ἀνατολάς, πέρην τοῦ
 Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ
 δὲ οἵτινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι.
 ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ 202
 Ἰστροῦ. νήσους δὲ ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθρα παραπλη-
 σίας συχνὰς φασὶ εἶναι, ἐν δὲ αὐτῆσι ἀνθρώπους οὐ
 σιτέονται μὲν ρίζας τὸ θέρους ὀρύσσοντες παντοίας, καρ-
 ποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν
 κατατίθεσθαι ὠραίους καὶ τούτους σιτέεσθαι τὴν χει-
 μερινήν· ἄλλα δὲ σφι ἐξευρηθῆναι δένδρεα καρποὺς
 τοιούσδε τινὰς φέροντα, τοὺς ἐπεῖτε ἂν ἐς τῶντὸ συν-
 ἔλθωσι κατὰ εἶλας καὶ πῦρ ἀνακαύσονται κύκλῳ
 περιζομένους ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ, ὄσφραινομένους
 δὲ καταγιζομένου τοῦ καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου μεθύ-
 σκεσθαι τῇ ὀδυμῇ κατὰ περ Ἑλληνας τῷ οἴνω, πλεῦνος
 δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ μᾶλλον μεθύσκεσθαι, ἐς
 ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι καὶ ἐς αἰοιδὴν ἀπικνέεσθαι.
 τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίαίτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης
 ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματινηῶν, ὅθεν περ ὁ Γύνδης,
 τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας
 διέλαβε ὁ Κύρος, στόμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσαράκοντα,
 τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνὸς ἐς ἑλεά τε καὶ τευάργα ἐκ-
 διδοῖ, ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικῆσθαι λέγουσι ἰχθύς
 ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φω-
 κίων δέρμασι. τὸ δὲ ἐν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω
 ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. ἡ δὲ
 Κασπίη θάλασσά ἐστι ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ

ἑτέρη θαλάσση. τὴν μὲν γὰρ Ἑλλήνες ναυτίλλονται
 πᾶσαν καὶ ἡ ἕξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεο-
 203 μένη καὶ ἡ Ἐρυθρὴ μία εἰσοῦσα τυγχάνει. ἡ δὲ Κασπία
 ἐστὶ ἑτέρα ἐπ' ἑωυτῆς, εἰσοῦσα μῆκος μὲν πλόου εἰρεσίῃ
 χροωμένῳ πεντεκαίδεκα ἡμερέων, εὖρος δέ, τῇ εὐρυτάτῃ
 ἐστὶ αὐτῇ ἑωυτῆς, ὀκτώ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν
 ἐσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Κούκασος
 παρατείνει, ἐὼν ὀρέων καὶ πλήθει μέγιστον καὶ μεγάλῃ
 ὑψηλότατον. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα
 ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Κούκασος, τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης
 ἀγρίας ζῶοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε
 ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ
 παραμίσγοντας ὕδωρ ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τὴν ἐσθῆτα ἐγγρά-
 φειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηρά-
 σκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ κατὰ περ ἐνυφανθέντα ἀρχὴν, μίξιον
 δὲ τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα κατὰ περ τοῖσι
 προβάτοισι.

204 Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς
 Κασπίης καλεομένης ὁ Κούκασος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς
 ἠῶ τε καὶ ἡλίον ἀνατέλλοντα πεδίον ἐκδέκεται πλῆθος
 ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τούτου τοῦ με-
 γάλου οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν μετέχουσι οἱ Μασσαγέται,
 ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύεσθαι· πολλὰ
 τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαίροντα καὶ ἐποτρύνοντα
 ἦν, πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι
 ἀνθρώπου, δεύτερα δὲ ἡ εὐτυχία ἢ κατὰ τοὺς πολέμους
 γινομένη· ὅκη γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμή-
 205 χανον ἦν ἐκείνο τὸ ἔθνος διαφυγεῖν. ἦν δὲ τοῦ ἀνδρός
 ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις
 οἱ ἦν οὖνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμᾶτο τῷ

λόγω, [θέλων γυναιῖκα ἦν ἔχειν.] ἡ δὲ Τόμυρις, συνιεῖσα οὐκ αὐτήν μιν μνῶμενον ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιλήϊν, ἀπέπατο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ δόλω οὐ προεχώρει, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξαια ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατήϊν, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμεύοντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομεύμενος. ἔχοντι δὲ οἱ τοῦτον τὸν 206 πόνον πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις· οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴ τοι ἐς καιρὸν ἔσται ταῦτα τελεόμενα· παυσάμενος δὲ βασίλευε τῶν σεωντοῦ καὶ ἡμέας ἀνέχευ ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. οὐκ ὦν ἐθελήσεις ὑποθήκησι τησίδε χρᾶσθαι, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι· σὺ δὲ εἰ μεγάλως προθυμέαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον μὲν τὸν ἔχεις ζευγνύς τὸν ποταμὸν ἄπες, σὺ δὲ ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέραν. εἰ δ' ἡμέας βούλει ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέραν, σὺ τῶντὸ τοῦτο ποίεε. ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους, συναγείρας δὲ τούτους ἐς μέσον σφι προετίθει τὸ πρῆγμα, συμβουλευόμενος ὁκότερα ποιήη. τῶν δὲ κατὰ τῶντὸ οἱ γινῶμαι συνεξέπιπτον κελευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώραν. παρεὼν δὲ 207 καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Ἀυδοῦς ἀπεδαίκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ γνώμῃ, λέγων τάδε· ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι ὅτι ἐπεὶ με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὁρέω σφέλημα ἔον οἴκῳ τῷ σῷ, κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δὲ μοι παθήματα [τὰ]

ἔοντα ἀχάρिता μαθήματα γέγονε. εἰ μὲν ἀθάνατος
 δοκέεις εἶναι καὶ στρατιῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν ἂν
 εἶη πρῆγμα γνώμας ἐμὲ σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἐγνω-
 κας ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἷς καὶ ἐτέρων τοιῶνδε ἄρχεις,
 ἐκεῖνο πρῶτον μάθε ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπιῶν ἐστὶ
 πρηγμαίων, περιφερόμενος δὲ οὐκ ἐᾷ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς
 εὐτυχέειν. ἤδη ὦν ἔχω γνώμην περὶ τοῦ προκειμένου
 πρήγματος τὰ ἔμπαιιν ἢ οὔτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν
 ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώραν, ὅδε τοι ἐν
 αὐτῷ κίνδυνος ἐνι· ἐσσωθεῖς μὲν προσαπολλύεις πᾶσαν
 τὴν ἀρχήν· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται οὐ
 τὸ ὀπίσω φεύξονται ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι.
 νικῶν δὲ οὐ νικᾷς τοσοῦτο ὅσον εἰ διαβὰς ἐς τὴν ἐκεί-
 νων νικῶν Μασσαγέτας ἔποιο φεύγουσι· τῶντὸ γὰρ
 ἀντιθήσω ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιουμένους ἐλᾷς
 ἰθὺ τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριος. χωρὶς τε τοῦ ἀπηγημένου
 αἰσχρὸν καὶ οὐκ ἀνασχετὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσειω
 γυναικὶ εἷξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρας. νῦν ὦν μοι
 δοκέει διαβάντας προελθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι ὑπεξίωσι,
 ἐνθεῦτεν δὲ τάδε ποιεῦντας πειρᾶσθαι ἐκείνων περι-
 γίνεσθαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ
 ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι καὶ καλῶν μεγάλων ἀπα-
 θείες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβέτων ἀφει-
 δέως πολλὰ κατακόψαντας καὶ σκευάσαντας προθεῖναι
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα, πρὸς δὲ καὶ
 κρητῆρας ἀφειδέως οἶνον ἀκρήτου καὶ σιτία παντοῖα·
 ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολιπομένους τῆς στρατιῆς
 τὸ φλαυρότατον, τοὺς λοιποὺς αὐτίς ἐξαναχωρέειν
 ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἦν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἀμάρτω,
 κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ τρέφονται τε πρὸς

αὐτὰ καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων
μεγάλων.

Γινῶμαι μὲν αὐται συνέστασαν, Κῦρος δὲ μετεῖς τὴν 208
προτέρη γνῶμην, τὴν Κροΐσου δὲ ἐλόμενος προηγάρ-
ρευε Τομύρι ἐξαναχωρέειν ὡς αὐτοῦ διαβησομένου ἐπ'
ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξανεχώρηε κατὰ ὑπέσχετο πρῶτα.
Κῦρος δὲ Κροΐσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθλῆς τῷ ἑαυτοῦ
παιδὶ Καμβύσῃ, τῷ περ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ
πολλὰ ἐντειλάμενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιέειν,
ἣν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῆ, ταῦτα
ἐντειλάμενος καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας αὐτὸς
διέβαινε τὸν ποταμὸν καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. ἐπεῖτε δὲ 209
ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης εἶδε ὕψιν
εὐδῶν ἐν τῶν Μασσαγετέων τῇ χώρῃ τοιήνδε· ἐδόκεε
ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὄρᾶν τῶν Ὑστάσπεος παίδων τὸν
πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὠμων πτέρυγας καὶ τούτων
τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν.
Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ,
ἦν τῶν παίδων Δαρειῶς πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡλικίην
ἐς εἰκοσὶ κου μάλιστα ἔτεα, καὶ οὗτος κατελέλειπτο ἐν
Πέρσῃσι· οὐ γὰρ εἶχε κω ἡλικίην στρατεύεσθαι. ἐπεὶ
ὦν δὴ ἐξηγέροθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑαυτῷ περὶ
τῆς ὕψιος. ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὕψις, κα-
λέσας Ὑστάσπεα καὶ ἀπολαβῶν μοῦνον εἶπε· Ὑστασπες,
παῖς σὸς ἐπιβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε·
ὡς δὲ ταῦτα ἀτρεκέως οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ
κίθονται καὶ μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ ἐπιφερό-
μενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ παροικουμένῃ νυκτὶ εὐδῶν εἶδον
τῶν σῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὠμων
πτέρυγας καὶ τούτων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν

Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. οὐκ ὦν ἔστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς
 ὕψιος ταύτης οὐδεμία τὸ μὴ ἐκεῖνον ἐπιβουλεύειν ἐμοί.
 σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας καὶ
 ποίεε ὅπως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεφάμενος ἔλθω
 210 ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσεις τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος
 μὲν δοκέων οἱ Δαρεῖον ἐπιβουλεύειν ἔλεγε τάδε· τῷ δὲ
 ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσῃ αὐτοῦ
 ταύτη μέλλοι, ἣ δὲ βασιληίῃ αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δα-
 ρεῖον. ἀμείβεται δὴ ὦν ὁ Ὑστάσπης τοισίδε· ὦ βασιλεῦ,
 μὴ εἶη ἀνὴρ Πέρσης γεγυνὼς ὅστις τοι ἐπιβουλεύσειε,
 εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὅς ἀντὶ μὲν δούλων
 ἐποίησας ἑλευθέρους Πέρσας εἶναι, ἀντὶ δὲ ἄρχεσθαι
 ὑπ' ἄλλων ἄρχειν ἀπάντων. εἰ δέ τις τοι ὕψις ἀπαγ-
 γέλλει παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο,
 ἐγὼ τοι παραδίδωμι χρᾶσθαι αὐτῷ τούτο ὃ τι σὺ βού-
 λειαι. Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμειψάμενος καὶ διαβάς
 τὸν Ἀράξεια ἦε ἐς Πέρσας φυλάζων Κῦρον τὸν παῖδα
 211 Δαρεῖον. Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης
 ὁδὸν ἐποίησε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα
 Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ (τοῦ) στρατοῦ
 ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεια, λειφθέντος δὲ τοῦ
 ἀχρηίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορὶς τοῦ
 στρατοῦ τοὺς τε λειφθέντας τῆς Κύρου στρατιῆς ἐφό-
 νευε ἀλεξομένους καὶ τὴν προκειμένην ἰδοῦτες δαῖτα,
 ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες ἐδαίνυντο,
 πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου ἠϋδον. οἱ δὲ Πέρσαι
 ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφραων ἐφόνευσαν, πολλῶ δ'
 ἔτι πλεῦνας ἐξώρρησαν, καὶ ἄλλους καὶ τὸν τῆς βασι-
 λείης Τομύριος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ
 212 οὐνομα ἦν Σπαργαπίσης. ἣ δὲ πυθομένη τά τε περὶ

τὴν στρατιῆν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα πέμπουσα κήρυκα παρὰ Κύρου ἔλεγε τάδε· Ἐπλησθε αἵματος Κύρε, μηδὲν ἐπαερθῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε οὕτω ὥστε κατιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα ἐπαναπλέειν ὑμῖν ἔπεα κακά, τοιοῦτῳ φαρμάκῳ δολώσας ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχη κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν ὦν μευ εὖ παραινεούσης ὑπόλαβε τὸν λόγον· ἀποδοὺς μοι τὸν παῖδα ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρας ἀξήμιος, Μασσαγετέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας· εἰ δὲ ταῦτα οὐ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἧ μὲν σε ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἔοντα αἵματος κορέσω. Κύρος μὲν ἐπέων 213 οὐδένα τούτων ἀνενειχθέντων ἐποιέετο λόγον, ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ τε οἶνος ἀνῆκε καὶ ἔμαθε ἵνα ἦν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι ἔτυχε, ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται εἰωτόν. καὶ δὴ 214 οὗτος μὲν τρόπῳ τοιοῦτῳ τελευτᾷ, Τόμυρις δέ, ὡς οἱ Κύρος οὐκ ἐσέκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γενόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς διαστάντας ἐς ἀλλήλους τοξεύειν, μετὰ δέ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἔξετετόξευτο, συμπεσόντας τῆσι αἰχμησί τε καὶ τοῖσι ἐγχειροδίοισι συνέχεσθαι· χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεστάναι μαχομένους καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ οἱ Μασσαγέται περιεγίνοντο. ἧ τε δὴ πολλῆ τῆς Περσικῆς στρατιῆς αὐτοῦ ταύτῃ διεφθάρη καὶ δὴ καὶ

αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὸ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἄσκον δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηίου Τόμυρις ἐδίξητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν, ὡς δὲ εὔρε, ἐναπῆκε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἄσκον· λυμαιομένη δὲ τῷ νεκρῷ ἐπέλεγε τάδε· Σὺ μὲν ἐμὲ ζῶσάν τε καὶ νικῶσάν σε μάχῃ ἀπόλεσας παῖδα τὸν ἐμὸν ἐλὼν δόλω· σὲ δ' ἐγώ, κατὰ περ ἠπέλησα, αἵματος κορέσω. τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κύρου τελευτὴν τοῦ βίου πολλῶν λόγων λεγομένων ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἶρηται.

215 Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φορέουσι καὶ διαίταν ἔχουσι, ἵππῳταί δέ εἰσι καὶ ἀνιπποὶ (ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι) καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδις καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται, ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν καὶ ζωστήρας καὶ μασχαλιστήρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δ' αὐτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα χαλκέους θώρηκας περιβάλλουσι, τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινούς καὶ στόμια καὶ φάλαρα χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδέ σφι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ, ὁ δὲ χρυσὸς καὶ ὁ χαλκὸς ἄπλετος.

216 νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοσίδε· γυναῖκα μὲν γαμίζει ἕκαστος, ταύτησι δὲ ἐπίκοινα χρέωνται. τὸ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνας ποιεῖν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἐπιθυμῆση γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνήρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἀμάξης μίσγεται ἀδεῶς. οὗρος δὲ ἡλικίης σφι προκέεται ἄλλος μὲν οὐδεῖς· ἐπεὰν δὲ γέρον γένηται κάρτα, οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συνελθόντες θύουσί μιν καὶ

ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ, ἐψήσαντες δὲ τὰ κρέα κατευω-
 χέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενομίσται, τὸν
 δὲ νόσῳ τελευτήσαντα οὐ κατασιτέονται ἀλλὰ γῆ
 κρύπτουσι, συμφορὴν ποιούμενοι ὅτι οὐκ ἴκετο ἐς τὸ
 τυθῆναι. σπείρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι
 καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποτα-
 μοῦ παραγίνονται. γαλακτοπόται δὲ εἶσι. θεῶν δὲ
 μῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους. νόος δὲ
 οὗτος τῆς θυσίης· τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ πάντων τῶν
 θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΥΤΕΡΗ.

- 1 ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου ἑὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς, τῆς προαποθανούσης Κύρου αὐτὸς τε μέγα πένθος ἐποιήσατο καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὴ τῆς γυναικὸς ἑὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρῷους ἐόντας ἐνόμιζε, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν ἦρχε καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐπεκράτεε.
- 2 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρῶτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὴ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας ἠθέλησε εἰδέναι οἵτινες γενοῖατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος δὲ ὡς οὐκ ἐδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν οἱ γενοῖατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποιμνία τροφήν τινα τοιήνδε, ἐντειλάμενος

μηδένα αντίον αὐτῶν μηδεμίαν φωνὴν εἶναι, ἐν στέγγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κείσθαι αὐτὰ καὶ τὴν ὄρην ἐπαγινέειν σφι αἶγας, πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος τᾶλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δὲ ἐποίηέ τε καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσῆμων κνυζημάτων, ἦντινα φωνὴν ῥήξουσι πρῶτην. τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν θύρην καὶ ἐσιόντι τὰ παιδία ἀμφοτέρα προσπίπτοντα βεκὸς ἐφώνεον ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας ἤσυχος ἦν ὁ ποιμὴν, ὡς δὲ πολλάκις φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ ἤγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὕψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος ἐπυνθάνετο οὔτινες ἀνθρώπων βεκὸς τι καλέουσι, πυνθανόμενος δὲ εὔρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι καὶ τοιοῦτῳ σταθμησάμενοι πηγήματι τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωυτῶν. ὧδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱστέων τοῦ Ἡφαίστου τοῦ ἐν Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μίταια πολλὰ καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκταμὸν τὴν δίαιταν οὕτω ἐποίησατο τῶν παιδίων παρὰ ταύτησι τῆσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφήν τῶν παιδίων 3 τοσαῦτα ἔλεγον, ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλίου πόλιν ἐπὶ τῶν τούτων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι· οἱ γὰρ Ἡλιοπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηρημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέσθαι, ἐξε

ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μοῦνον, νομίζων πάντας ἀνθρώ-
 πους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνη-
 σθέω αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνη-
 4 σθήσομαι. ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πράγματα, ὧδε ἔλεγον
 ὁμολογέοντες σφίσι, πρώτους Αἴγυπτίους ἀνθρώπων
 ἀπάντων ἐξευρεῖν τὸν ἐνιαυτόν, δωδέκα μέρη δασα-
 μένους τῶν ὥρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρεῖν ἐκ
 τῶν ἄστρον ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῶδε σοφώτερον
 Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν, ὅσῳ Ἕλληνας μὲν διὰ τρίτου
 ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι τῶν ὥρέων εἵνεκεν, Αἴ-
 γύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δωδέκα μῆνας
 ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀρι-
 θυμοῦ, καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὥρέων ἐς τῶντὸ περιῶν
 παραγίνεται. δωδέκ' τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρω-
 τούς Αἴγυπτίους νομίσαι καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων
 ἀναλαβεῖν, βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι
 ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγγλύψαι.
 καὶ τούτων μὲν νῦν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλουν οὕτω γενό-
 μενα, βασιλεῦσαι δὲ πρώτον Αἰγύπτου ἀνθρώπον ἔλεγον
 Μίνα. ἐπὶ τούτου, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν
 Αἴγυπτον εἶναι ἕλος, καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον
 τῶν νῦν ἐνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων, ἐς τὴν
 ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ τὸν
 5 ποταμόν. καὶ εἴ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρας.
 δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δέ, ὅστις γε
 σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος ἐς τὴν Ἕλληνας ναυτίλλου-
 ται ἐστὶ Αἰγυπτίοισι ἐπίκτητός τε γῆ καὶ δῶρον τοῦ
 ποταμοῦ, καὶ τὰ κατύερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης μέχρι
 τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε
 ἔλεγον, ἐστὶ δὲ ἕτερον τοιοῦτο. Αἰγύπτου γὰρ φύσις

ἔστι τῆς χώρας τοιήδε· πρώτα μὲν προσπλέων ἔτι καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρητηρίην πηλόν τε ἀνοίσεις καὶ ἐν ἔνδεκα ὄργυιῆσι ἔσειαι. τοῦτο μὲν ἐπὶ τοσοῦτο δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν.

Αὕτις δὲ αὐτῆς ἔστι Αἰγύπτου μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμεῖς διαιρέομεν εἶναι Αἰγυπτὸν ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει· ταύτης ὧν ἅπο οἱ ἐξήκοντα σχοῖνοί εἰσι. ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὄργυιῆσι μεμετρήκασι τὴν χώραν, ὅσοι δὲ ἤσβον γεωπεῖναι, σταδίοισι, οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγησι, οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια, ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέτρον ἐὼν Αἰγύπτιον, ἐξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν εἶησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι τὸ παρὰ θάλασσαν. ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἡλίου πόλιος ἐς τὴν μεσόγαιάν ἐστι εὐρέα Αἰγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ὑπτιή τε καὶ ἐνυδρος καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς [τὴν] Ἡλίου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι παραπλησίη τὸ μῆκος τῆ ἐξ Ἀθηνέων ὁδοῦ τῆ ἀπὸ τῶν δωδέκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούση ἐς τε Πῖσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι τὸ διάφορον εὗροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τούτων, τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων· ἢ μὲν γὰρ ἐς Πῖσαν ἐξ Ἀθηνέων καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων [ὡς] μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων, ἢ δὲ ἐς Ἡλίου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης πληροῦ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτου. ἀπὸ δὲ Ἡλίου πόλιος ἄνω ἰόντι στενὴ ἔστι Αἰγυπτος. τῆ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίας τε καὶ νότου, αἰεὶ

ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν, ἐν τῷ αἰ λιθοτομίαι ἔνεισι αἰ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἰρηται τὸ ὄρος· τῇ δὲ αὐτὸ ἕωυτοῦ ἐστὶ μακρότατον, ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην, δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι [τῆς] ὁδοῦ ἀπὸ ἠοῦς πρὸς ἐσπέρην, τὰ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρατα εἶναι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτό ἐστὶ, τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἰ πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμω κατειλυμένον, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἡλίου πόλιος οὐκέτι πολλὸν χωρίον ὡς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων (καὶ δέκα) ἀναπλόου ἐστὶ στεινή Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ ὁρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ πεδιάς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στεινότητάν ἐστὶ, διηκοσίων οὐ πλέους ἐκ τοῦ Ἀραβίου ὄρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὐτὶς εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι.

9 Πέφυκε μὲν νυν ἡ χώρα αὕτη οὕτω, ἀπὸ δὲ Ἡλίου πόλιος ἐς Θίβας ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων, στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἑόντων. οὗτοι συντιθέμενοι οἱ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδιήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστὶ σταδίων καὶ τρισχιλίων, ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβέων ἐστὶ, σημανέω· στάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβέων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν στάδιοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσι.

Ταύτης ὦν τῆς χώρας τῆς εἰρημένης ἢ πολλή, κατά 10
 περ οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἐδόκεε καὶ αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκτη-
 τος Αἴγυπτίοισι. τῶν γὰρ ὀρέων τῶν εἰρημένων τῶν
 ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνεται μοι
 εἶναι κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἴλιον
 καὶ Τευθρανίην καὶ Ἐφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίου,
 ὡς γε εἶναι σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλεῖν. τῶν
 γὰρ ταῦτα τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμῶν ἐνὶ τῶν
 στομάτων τοῦ Νεῖλου, ἐόντος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐ-
 τῶν πλήθους πέρι ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. εἰσὶ δὲ
 καὶ ἄλλοι ποταμοί, οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγά-
 θεα, οἵτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσὶ τῶν ἐγὼ
 φράσαι ἔχω οὐνόματα καὶ ἄλλων καὶ οὐκ ἤμιστα Ἀγε-
 λῶου, ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης καὶ ἔξιεις ἐς θάλασ-
 σαν τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμισέας ἤδη ἠπειρον
 πεποίηκε.

Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρας, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, 11
 κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης
 θαλάσσης, μακρὸς οὕτω δὴ τι καὶ στενωὸς ὡς ἔρχομαι
 φράσω· μῆκος μὲν πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκ-
 πλῶσαι ἐς τὴν εὐρέαν θάλασσαν ἡμέραι ἀναισιμοῦνται
 τεσσαράκοντα εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, εὖρος δέ, τῇ εὐρύ-
 τατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ'
 ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον
 τοιοῦτον κόλπου καὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι
 κου, τὸν μὲν ἐκ τῆς βορηίης θαλάσσης [κόλπον] ἐσέ-
 χοντα ἐπ' Αἰθιοπίας, τὸν δὲ [Ἀράβιον, τὸν ἔρχομαι
 λέξων,] ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίας, σχεδὸν μὲν
 ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι
 παραλλάσσοντας τῆς χώρας. εἰ ὦν ἐθελήσει ἐκτρέψαι

τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου ἐκχωσθῆναι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλλομαι γε καὶ μυρίων ἐντὸς χωσθῆναι ἄν. κοῦ γε δὴ ἐν τῷ προαναρισμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι οὐκ ἂν χωσθεῖν κόλπος καὶ πολλῶ μέρων ἔτι τούτου ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτω ἐργατικοῦ;

- 12 Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὧν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς κογχυλίᾳ τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὕρεσι καὶ ἄλμην ἐπανθέουσαν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι, καὶ ψάμμου μῦνον Αἰγύπτου ὕρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχου, πρὸς δὲ τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσοῦρω ἐούση τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὲν οὐδὲ τῇ Συρίῃ (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύροι νέμονται), ἀλλὰ μελάγγραιόν τε καὶ καταρρηγνυμένην ὥστε ἐοῦσαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίας κατενηρηγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἴδμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν καὶ ὑποψαμμοτέραν, τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέραν τε καὶ ὑπόπετρον ἐοῦσαν.
- 13 ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρας ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μοίριος βασιλέος, ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτῶ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκε Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μοίρι οὕκω ἦν ἔτεα εἰνακόσια τετελευτηκότι, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δέ, εἰ μὴ ἐπ' ἑκαταίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῆ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν. δοκέουσί τέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος οἰκούντες τά τε ἄλλα

χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἣν οὕτω ἡ χώρα αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδῶ ἐς ὕψος καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδῶ ἐς αὐξήσιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι τό κοτε αὐτοὶ Ἑλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πυθόμενοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδε-
ται κατὰ περ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἑλληνας ψευσθέντας κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν ὡς, εἰ μὴ ἐθελήσει σφι ὕειν ὁ θεὸς ἀλλ' ἀνχμῶ διαχρᾶσθαι, λιμῶ οἱ Ἑλληνες αἰρε-
θήσονται· οὐ γὰρ δὴ σφι ἔστι ὕδατος οὐδεμία ἄλλη ἀποστροφὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μούνον. καὶ ταῦτα μὲν ¹⁴
ἐς Ἑλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται. φέρε δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ σφι θέλοι, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρα ἡ ἔνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἔστι ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τοῦ παροι-
χομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτη οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι, εἰ μήτε γε ὕσεταιί σφι ἡ χώρα μήτε ὁ ποταμὸς οἴός τε ἔσται ἐς τὰς ἀρού-
ρας ὑπερβαίνειν; ἦ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων πάντων καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων, οἱ οὔτε ἀρούρω ἀναρρηγνύντες ἀύλακας ἔχουσι πόνους οὔτε σκάλλοντες οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν τῶν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι περὶ λήιον πονέουσι, ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτό-
ματος ἐπελθὼν ἄρση τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ ἀπολίπη ὀπίσω, τότε σπαίρας ἕκαστος τὴν ἑωυτοῦ ἄρουραν ἐσ-
βάλλει ἐς αὐτὴν ὕς, ἐπεὰν δὲ καταπατήσῃ τῆσι ὕσὶ τὸ σπέρμα, ἄμητον τὸ ἀπὸ τούτου μένει, ἀποδινησας δὲ τῆσι ὕσὶ τὸν σῖτον οὕτω κομίζεται.

15 Εἰ ὦν βουλόμεθα γνώμησι τῆσι Ἰώνων χρᾶσθαι τὰ
περὶ Αἴγυπτον, οἳ φασὶ τὸ Δέλτα μῦνον εἶναι Αἴγυ-
πτον, ἀπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιῆς λέγοντες τὸ
παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηίων τῶν Πη-
λουσιακῶν, τῇ δὴ τεσσεράκοντά εἰσι σχοῖνοι, τὸ δὲ
ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν
μέχρι Κερκασῶρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος
ἐς τε Πηλοῦσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα
λεγόντων τῆς Αἰγύπτου τὰ μὲν Αιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης
εἶναι, ἀποδεικνύομεν ἂν τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι
Αἰγυπτίοισι οὐκ εἶσαν πρότερον χώραν. ἤδη γὰρ σφι
τό γε Δέλτα, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι καὶ ἔμοι δο-
κέει, ἐστὶ κατάρρυτόν τε καὶ νεωστὶ ὡς λόγῳ εἶπεῖν
ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρα γε μηδεμία ὑπῆρχε,
τί περιεργάζοντο δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγο-
νέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἰέναι,
τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσουσι. ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίους
δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ὑπὸ Ἰώνων καλεομένῳ γενέ-
σθαι αἰεὶ τε εἶναι ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο,
προϊούσης δὲ τῆς χώρας πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπο-
μένους αὐτῶν γίνεσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαί-
νοντας. τὸ δ' ὦν πάλαι αἰ Θῆβαι Αἰγυπτος ἐκαλέετο,
τῆς τὸ περίμετρον στάδιοι εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ
16 ἑξακισχίλιοι. εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν γινώ-
σκομεν, Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ
ὀρθή ἐστι ἡ γνώμη τῶν Ἰώνων, Ἑλληνάς τε καὶ αὐτοῖς
Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι, οἳ
φασὶ τρία μόρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ
Ἀσίην καὶ Αιβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας δεῖ προσ-
λογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μῆτε γέ ἐστι τῆς

Ἀσίας μήτε τῆς Λιβύης· οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος γέ ἐστι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῇ Λιβύῃ. τοῦ Δέλτα δὲ τούτου κατὰ τὸ ὄξυ περιρρήγνυται ὁ Νεῖλος, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίας τε καὶ Λιβύης γίνονται ἄν.

Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν, ἡμεῖς δὲ ὧδέ 17
 κη περὶ τούτων λέγομεν, Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην κατὰ περὶ Κιλικίην τὴν ὑπὸ Κιλικίων καὶ Ἀσσυρίην τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων, οὐρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Λιβύῃ οἶδαμεν οὐδὲν ἔον ὀρθῶ λόγῳ εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων οὐρούς· εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιεῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν ἀρξάμενην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος δίχα διαιρέεσθαι καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιῶν ἔχεσθαι· τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι τῆς Λιβύης, τὰ δὲ τῆς Ἀσίας. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν Καταδούπων ῥέει μέσῃν Αἴγυπτον σχίζων ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἕων ὁ Νεῖλος, τὸ δὲ ἐπὶ ταύτης τῆς πόλιος σχίζεται τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν πρὸς ἠῶ τράπεται, τὸ καλέεται Πηλούσιον στόμα, ἡ δὲ ἑτέρα τῶν ὁδῶν πρὸς ἐσπέρην ἔχει· τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθὺα τῶν ὁδῶν τῷ Νεῖλῳ ἐστὶ ἠῆδε· ἄνωθεν φερόμενος ἐς τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου σχίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ἐξιεῖ, οὔτε ἐλαχίστην μοῖραν τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ οὔτε ἡμιστά ὀνομαστήν, τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, τῷ μὲν Σαῖτικὸν αὐτῶν, τῷ δὲ

Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολι-
 18 κὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι ἀλλ' ὄρουκτά. μαρτυ-
 ρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος
 ὄσσην τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος
 χρηστήριον γενόμενον, τὸ ἐγὼ τῆς ἐμεωυτοῦ γνώμης
 ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μα-
 ρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσ-
 σουρα Λιβύῃ, αὐτοὶ τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες καὶ οὐκ
 Αἰγύπτιοι καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερά θρησκικήν,
 βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς
 Ἄμμωνα φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοι-
 νὸν εἶναι· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα καὶ οὐδὲν
 ὁμολογεῖν αὐτοῖσι, βούλεσθαι τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι
 γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα ποιεῖν ταῦτα, φάς
 Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει, καὶ
 Αἰγυπτίους εἶναι τούτους οἳ ἐνεργθε Ἐλεφαντίνης πό-
 λιος οἰκέοντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω
 19 σφι ταῦτα ἐχρήσθη. ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὶ
 πληθύνῃ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ
 τε λεγομένου χωρίου εἶναι καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐνιαχῆ καὶ
 ἐπὶ δύο ἡμερέων ἐκατέρωθι ὁδόν, καὶ πλεῦν ἔτι τού-
 του καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι οὔτε
 τι τῶν ἱερέων οὔτε ἄλλου οὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνά-
 σθη. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτῶν πυνθέσθαι, ὅ
 τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύνων ἀπὸ τροπέων τῶν
 θερινέων ἀρξάμενος ἐπ' ἑκατὸν ἡμέρας, πελάσας δὲ ἐς
 τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερέων ὀπίσω ἀπέρχεται
 ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον, ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα
 διατελέει ἐὼν μέχρι οὗ αὐτὶς τροπέων τῶν θερινέων.
 τούτων ὦν πέρι οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τε ἐγενόμην παρα-

λαβεῖν [παρὰ] τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἦντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ [τὰ λελεγμένα] βουλόμενος εἰδέναι ἱστόρεον καὶ ὃ τι αὔρας ἀποπνεούσας μούνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται.

Ἄλλὰ Ἑλλήνων μὲν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι 20 γενέσθαι σοφίην ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδοῦς, τῶν τὰς μὲν δύο [τῶν ὁδῶν] οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι εἰ μὴ ὅσον σημιῆναι βουλόμενος μούνον. τῶν ἡ ἑτέρα μὲν λέγει τοὺς ἐτησίαις ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύνειν τὸν ποταμόν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ὦν ἐπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τῶντὸ ἐργάζεται. πρὸς δέ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμούς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίησι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταῦτά τῳ Νεῖλῳ, καὶ μᾶλλον ἔτι τοσοῦτῳ ὅσῳ ἐλάσσονες ἔοντες ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτο πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. ἡ δ' ἑτέρα ἀνεπιστημονεστέρα μὲν ἐστὶ τῆς 21 λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν θωμασιωτέρα, ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὀκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι, τὸν δὲ Ὀκεανὸν γῆν πέρι πᾶσαν ῥέειν. ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν 22 πολλὸν ἐπιεικεστάτη εἶσα μέλιστα ἔψενσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτῇ οὐδέν, φασμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηχομένης χιόνος, ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιοπῶν, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέει ἐν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων [τόπων] ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα τὰ πολλά ἐστὶ; ἀνδρὶ γε λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἷῳ τε ἔοντι, ὡς οὐδὲ οἶκος ἀπὸ χιόνος μιν

ῥέειν, πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι
 παρέχονται πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τούτων θερμοί·
 δεύτερον δὲ ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρα καὶ ἀκρύσταλλος
 διατελέει ἐοῦσα, ἐπὶ δὲ χιόνι πεσοῦση πᾶσα ἀνάγκη
 ἐστὶ ὕσαι ἐν πέντε ἡμέρησι, ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετο ἂν
 ταῦτα τὰ χωρία· τρίτα δὲ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύμα-
 τος μέλανες ἐόντες· ἱκτινοὶ δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος
 ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι, γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν
 χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον φοιτῶσι
 ἐς χειμασίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε
 καὶ ὅσον ὦν ταύτην τὴν χώραν δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ
 τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἂν [τι] τούτων οὐδέν,
 23 ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας
 ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνευείκας οὐκ ἔχει ἔλεγχον· οὐ
 γὰρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα, Ὀμηρου
 δὲ ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων δοκέω
 24 τοῦνομα εὐρόντα ἐς ποιήσιν ἐβενεϊκασθαι. εἰ δὲ δεῖ
 μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας αὐτὸν περὶ τῶν
 ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δο-
 κέει πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος. τὴν χειμερινὴν
 ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου
 ὑπὸ τῶν χειμῶνων ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ ἄνω. ὡς
 μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ
 ἂν ἀρχοτάτω τε ἢ χώρας οὗτος ὁ θεὸς καὶ κατὰ ἦντινα,
 ταύτην οἶκός διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα καὶ τὰ ἐγγώρια
 25 ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. ὡς δὲ ἐν πλείονι
 λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει· διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω
 ὁ ἥλιος τάδε ποιεῖ· ἅτε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰ-
 θριῶν τε ἐόντος τοῦ ἡέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία
 καὶ ἀλεινῆς τῆς χώρας ἐούσης, οὐκ ἐόντων ἀνέμων

ψυχρῶν, διεξιὼν ποιεῖ οἶόν περ καὶ τὸ θέρος ἔωθε ποιεῖν ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἔλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ, ἐλκύσας δὲ ἀπωθέει ἐς τὰ ἄνω χωρία, ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι καὶ διασκιδνάντες τήκουσι· καὶ εἰςὶ οἰκότης οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὃ τε νότος καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετιώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἐκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νεῖλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἑωυτόν. πρηϋνομένου δὲ τοῦ χειμῶνος ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω, καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν ὄμβριου ὕδατος συμμιγγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κεχαρδρωμένης, ῥέουσι μεγάλοι, τοῦ δὲ θέρους τῶν τε ὄμβρων ἐπιλείπόντων αὐτοῦς καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἔων ἄνομβρος, ἐλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μούνος ποταμῶν τοῦτου τὸν χρόνον οἰκότης αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλῶ ὑποδέσστερος ἢ τοῦ θέρους· τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἔλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα μούνος πιέζεται. οὕτω τὸν ἥλιον νενόμικα τούτων αἴτιον εἶναι. αἴτιος 26 δὲ ὁ αὐτὸς οὗτος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν καὶ τὸν ἡέρα ξηρὸν τὸν ταύτη εἶναι, διακαίων τὴν διέξοδον ἑωυτοῦ· οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἢ στάσις ἢλλακτο τῶν ὠρέων καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμῶν ἐστάσι, ταύτη μὲν τοῦ νότου ἦν ἢ στάσις καὶ τῆς μεσαμβρίας, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἐστήκε, ταύτη δὲ ὁ βορέης, εἰ ταῦτα οὕτω εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαννόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω ἦιε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐ-

ρώπης κατά περ νῦν τῆς Λιβύης ἔρχεται, διεξιόντα δ' ἂν μιν διὰ πάσης Εὐρώπης ἔλπομαι ποιεῖν ἂν τὸν
 27 Ἴστρον τὰ περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρῶν οὐκ οἰκός ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν, αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλέει πνέειν.

28 Ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων οὔτε Λιβύων οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σάϊ πόλι ὁ γραμματιστῆς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δ' ἔμοιγε παίξειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ᾧδε, εἶναι δύο ὕρεα ἐς ὄξυ τὰς κορυφὰς ἀπηγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος καὶ Ἐλεφαντίνης, οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι ὕρεσι τῷ μὲν Κρῶφι, τῷ δὲ Μῶφι. τὰς ᾧν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου εἰσὺν ἀβύσσους ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὀρέων τούτων ῥέειν, καὶ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ ὕδατος ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν καὶ πρὸς βορρῆν ἄνεμον, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ ἐπ' Αἰθιοπίας τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοὶ εἰσι αἱ πηγαί, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλου κατεῖναι ταύτη καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστῆς, εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε, ὡς ἐμὲ κατανοεῖν, δίνας τινὰς ταύτη εἰσὺν ἰσχυρὰς καὶ παλιγοροίην, οἷα δὲ ἐμβάλλοντος τοῦ ὕδατος τοῖσι ὕρεσι μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειροητηρίην ἐς βυσσὸν ἰέναι.
 29 ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι, ἀλλὰ τοσόυδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν

Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθῶν, τὸ δ' ἀπὸ τούτου ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων· ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι ἄναντές ἐστι χωρίον· ταύτη ὦν δεῖ τὸ πλοῖον διαδήσαντας ἀμφοτέρωθεν κατὰ περ βουῦν πορεύεσθαι· ἦν δὲ ἀπορηγῆ, τὸ πλοῖον οἴχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτό ἐστι ἐπ' ἡμέρας τέσσερας πλόος, σκολιὸς δὲ ταύτη κατὰ περ ὁ Μαϊάνδρος ἐστι ὁ Νεῖλος· σχοῖνοι δὲ δυνάδεκά εἰσι οὔτοι τοὺς δεῖ τούτω τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι· καὶ ἔπειτα ἀπίξεται ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος· Ταχομψὸ οὔνομα αὐτῇ ἐστι. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ, τὸ δὲ ἥμισυ Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται· τὴν διεκπλώσας ἐς τοῦ Νεῖλου τὸ ῥέεθρον ἤξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ· καὶ ἔπειτα ἀποβάς παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσεται ἡμερέων τεσσεράκοντα· σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι καὶ χοιράδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἶά τέ ἐστι πλέειν. διεξελθὼν δὲ ἐν τῆσι τεσσεράκοντα ἡμέρησι τοῦτο τὸ χωρίον, αὐτὶς ἐς ἕτερον πλοῖον ἐσβάς δυνάδεκα ἡμέρας πλεύσει καὶ ἔπειτα ἤξεις ἐς πόλιν μεγάλην τῇ οὔνομά ἐστι Μερὸν. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δ' ἐν ταύτῃ Δία θεῶν καὶ Διόνυσον μούρους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι, καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατίστηκε. στρατεύονται δέ, ἐπεὶ ἄν σφεας ὁ θεὸς οὔτος κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων, καὶ τῇ ἄν κελεύῃ, ἐκεῖσε. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος 30 πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ ἤξεις ἐς τοὺς αὐτομόλους ἐν ὅσῳ περ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἤλθες ἐς τὴν μητρόπολιν

τὴν Αἰθιοπῶν. τοῖσι δὲ αὐτομόλοισι τούτοισι οὖνομά ἐστι Ἀσμάχ, δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ τὴν Ἑλληνῶν γλῶσσαν οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι βασιλεῖ. ἀπέστησαν δὲ αὐταὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριαδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους δι' αἰτίην τοιγῆδε· ἐπὶ Φαμμητίχου βασιλέος φυλακαὶ κατέστασαν ἐν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθιοπῶν καὶ ἐν Δάφνησι τῆσι Πηλουσίῃσι ἄλλη πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Αἰβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων κατὰ ταῦτα αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Φαμμητίχου ἦσαν· καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι καὶ ἐν Δάφνησι. τοὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε οὐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ βουλευσάμενοι καὶ κοινῶ λόγῳ χρησάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ Φαμμητίχου ἀποστάντες ἦσαν ἐς Αἰθιοπίην. Φαμμητίχος δὲ πνθόμενος ἐδίωκε· ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο πολλὰ λέγων καὶ σφεας θεοὺς πατρῷους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. τῶν δέ τινα λέγεται δέξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἐνθα ἂν τοῦτο ἦ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπείτε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιοπῶν βασιλεῖ. ὁ δὲ σφεας τῷδε ἀντιδωρέεται· ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθιοπῶν· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἔσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες ἦθθα μαθόντες Αἰγύπτια.

31 Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ γινώσκεται ὁ Νεῖλος πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ρεύματος· τοσοῦτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μῆνες εὐρίσκονται ἀναισι-

μούμενοι ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς αὐτομό-
 λους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἐσπέρης τε καὶ ἡλίου δυ-
 σμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι·
 ἔρημος γὰρ ἐστὶ ἢ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ 32
 τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων φαρμένων ἐλθεῖν
 τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους
 Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ, καὶ κως ἐκ λόγων ἄλ-
 λων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς
 αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγὰς, καὶ τὸν Ἐτεάρχον φάναι ἐλθεῖν
 κότε παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἀνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο
 ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν
 πρὸς ἡῶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικο-
 μένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας καὶ εἰρωτωμένους εἴ τι
 ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης,
 φάναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστῶν παῖδας
 ὑβριστάς, τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας πε-
 ριστὰ καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἑσπερῶν ὀψομέ-
 νους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν
 τὰ μακρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ
 τὴν βορρῆν θάλασσαν ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι
 Σολόεντος ἄκρης, τῆ τελευταῖα τὰ τῆς Λιβύης, παρήκουσι
 παρὰ πᾶσαν Λίβυες καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλά, πλὴν
 ὕσον Ἑλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι· τὰ δὲ ὑπὲρ θα-
 λάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώ-
 πων, [τὰ κατύπερθε] θηριώδης ἐστὶ ἢ Λιβύη· τὰ δὲ
 κατύπερθε τῆς θηριώδους ψάμμος τέ ἐστὶ καὶ ἄνυδρος
 δαινῶς καὶ ἔρημος πάντων. εἶπαι ὦν τοὺς νεηνίας
 ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτιίοισι
 εὖ ἐξηρημένους, ἰέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεο-
 μένης, ταύτην δὲ διεξελθόντας ἐς τὴν θηριώδεα ἀπι-

κείσθαι, ἐκ δὲ ταύτης τὴν ἔρημον διεξιέναι τὴν ὁδὸν ποιευμένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον, διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα καὶ ἐν πολλῆσι ἡμέρησι ἰδεῖν δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα, καὶ σφεας προσελθόντας ἄπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ, ἀπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας σμικροῦς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν, λαβόντας δὲ ἄγειν σφείας φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε δὴ αὐτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων, καὶ διεξελθόντας ταῦτα ἀπικέσθαι ἐς πόλιν ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν, ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρης αὐτὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκο-
 33 δαίλους. ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω, πλὴν ὅτι ἀπονοστησαί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον, καὶ ἐς τοὺς οὔτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι ἅπαντας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτεάρχος συνεβάλλετο εἶναι Νεῖλον, καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτω αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος καὶ μέσσην τάμνων Λιβύην. καὶ ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος, τῷ Ἴστρω ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμαῖται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος ῥέει μέσσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἑραλλέων στηλέων, ὁμοῦρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἱ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου [διὰ πάσης Εὐρώπης], τῇ Ἰστροίην οἱ Μιλη-

σίῳν οἰκέουσι ἄποικοι. ὁ μὲν δὴ Ἰστρὸς, ῥέει γὰρ δι' 34
οἰκεομένης, πρὸς πολλῶν γινώσκειται, περὶ δὲ τῶν τοῦ
Νεῖλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν· ἀοίκητός τε γὰρ
καὶ ἔρημός ἐστι ἡ Αἰβύη δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ
ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἰστορεῦντα ἦν
ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδού δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴ-
γυπτος τῆς ὄρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κη ἀντίη κέεται.
ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ
πέντε ἡμερέων ἰθία ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρὶ· ἡ δὲ Σινώπη
τῷ Ἰστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον κέεται. οὕτω
τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Αἰβύης διεξιόντα
ἐξισοῦσθαι τῷ Ἰστρῳ. Νεῖλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα
εἰρήσθω.

ἜΡΧΟΜΑΙ δὲ περὶ Αἰγύπτου μηνυμένων τὸν λόγον, 35
ὅτι πλεῖστα θωμάσια ἔχει [ἢ ἄλλη πᾶσα χώρα] καὶ ἔργα
λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώραν· τούτων εἴ-
νεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ
οὐρανῷ τῷ κατὰ σφῆρας εἰσὶν ἑτεροίῳ καὶ τῷ ποταμῷ
φύσιν ἄλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ
πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστή-
σαντο ἡθεὰ τε καὶ νόμους, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες
ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι, οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἴκους
εἰσὶν ὑφαίνουσι· ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι ἄνω τὴν
κρόκην ὠθεόντες, Αἰγύπτιοι δὲ κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν
ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες
ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί, οἱ
δὲ ἄνδρες κατήμενοι. εὐμαραίη χρέονται ἐν τοῖσι οἴ-
κοισι, ἐσθίουσι δὲ ἕξω ἐν τῆσι ὁδοῖσι, ἐπιλέγοντες ὡς
τὰ μὲν αἰσχρὰ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποίειν
χρεόν, τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ ἀναφανδόν. ἰσῆται γυνὴ μὲν

οὐδεμία οὔτε ἔρσηνος θεοῦ οὔτε θηλέης, ἄνδρες δὲ
 πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν
 παισὶ οὐδεμία ἀνάγκη μὴ βουλομένοισι, τῆσι δὲ θυγα-
 36 τράσι πᾶσα ἀνάγκη καὶ μὴ βουλομένησι. οἱ ἱσῆες τῶν
 θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομῶσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρῶνται.
 τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι
 τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰνέεται, Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ
 τοὺς θανάτους ἀνιεῖσι τὰς τρίχας ἀΰξεσθαι τὰς τε ἐν
 τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν
 ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων ἢ δίαίτα ἀποκένκρται,
 Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἢ δίαίτά ἐστι. ἀπὸ πυρῶν
 καὶ κριθέων ὄλλοι ζώουσι, Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευ-
 μένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζόην ὕνειδος μέγιστόν ἐστι, ἀλλὰ
 ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι
 καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσί, τὸν δὲ
 πηλὸν τῆσι χερσὶ [καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται]. τὰ
 αἰδοῖα ὄλλοι μὲν ἐῷσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ
 τούτων ἔμαθον, Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἶματα
 τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο, τῶν δὲ γυναικῶν
 ἐν ἑκάστη. τῶν ἰστίων τοὺς κρίκους καὶ τοὺς κάλους
 οἱ μὲν ἄλλοι ἐξῶθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ ἔσωθεν.
 γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι Ἕλληνας
 μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν
 χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά·
 καὶ ποιεῦντες ταῦτα αὐτοὶ μὲν φασι ἐπὶ δεξιὰ ποιέειν,
 Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι
 χρέωνται, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱσῆα, τὰ δὲ δημοτικὰ κα-
 37 λέεται. θεοσεβέες δὲ περισσῶς εἶοντες μάλιστα πάντων
 ἀνθρώπων νόμοισι τοιοσίδε χρέωνται. ἐκ χαλκέων
 ποτηρίων πίνουσι, διασμῶντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, οὐκ

ὁ μὲν, ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται καθαριότητος εἵνεκεν, προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρῶνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεῖρ μήτε ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην καὶ ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δέ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούνται δὲ δις τῆς ἡμέρης ἐκάστης ψυχρῶ καὶ δις ἐκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας ἐπιτελέουσι μυρίας ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα· οὔτε τι γὰρ τῶν οἰκηίων τρίβουσι οὔτε δαπανῶνται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφί ἐστι ἱρὰ πεσσόμενα, καὶ κρεῶν βοέων καὶ χηνέων πληθὸς τι ἐκάστῳ γίνεται πολλὸν ἡμέρης ἐκάστης, δίδονται δέ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γινομένους οὔτε τρώγουσι οὔτε ἔψουντες πατέονται· οἱ δὲ δὴ ἱρέες οὐδὲ ὀρῶντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν εἶναί μιν ὕσπριον. ἱρᾶται δὲ οὐκ εἷς ἐκάστου τῶν θεῶν ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστι ἀρχιερέυς· ἐπεὶν δὲ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικαθίσταται. τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἔρ- 38

σενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι καὶ τούτου εἵνεκα θεσιμάξουσι αὐτοὺς ᾧδε· τρίχα ἦν καὶ μίαν ἰδιῆται ἐπεῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζηται δὲ ταῦτα ἐπὶ τούτῳ τεταγμένος τῶν τις ἱρέων καὶ ὀρθοῦ ἐστεῶτος τοῦ κτήνεος καὶ ὑπτίου καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξαιρούσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηίων, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορῶ δὲ καὶ τὰς τρίχας

τῆς οὐροῆς εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἦν δὲ τού-
 των πάντων ἢ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλω περὶ τὰ
 κέρα ειλίσσων καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας
 ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσημαν-
 τον δὲ θύσαντι θάνατος ἢ ζημὴ ἐπικέεται. δοκιμά-
 ζεται μὲν νυν τὸ κτήνος τρόπῳ τοιῷδε, θυσίῃ δὲ σφι
 39 ἦδε κατέστηκε· ἀγαρόντες τὸ σεσημασμένου κτήνος πρὸς
 τὸν βωμὸν ὄκου ἂν θύωσι, πῦρ ἀνακαίουσι, ἔπειτα δὲ
 ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου ἐπισπείσαντες καὶ
 ἐπικαλέσαντες τὸν θεὸν σφάζουσι, σφάζαντες δὲ ἀπο-
 τάμνουσι τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δει-
 ρουσι, κεφαλῇ δὲ κείνῃ πολλὰ καταρησάμενοι φέρουσι,
 τοῖσι μὲν ἂν ἢ ἀγορῇ καὶ Ἑλληνέσσι σφι ἔωσι ἐπιδήμιοι
 ἔμποροι, οἳ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν ἀπ' ὧν ἔδοντο,
 τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἑλληνες, οἳ δ' ἐκβάλλουσι ἐς
 τὸν ποταμόν. καταρῶνται δὲ τάδε λέγοντες τῆσι κεφα-
 λῆσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι ἢ Αἰγύπτῳ
 τῇ συναπάσῃ κακὸν γίνεσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρα-
 πέσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων
 κτηνέων καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴνου πάντες Αἰγύ-
 πτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα
 τὰ ἱρά, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς
 40 ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδεὶς. ἢ δὲ
 δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν καὶ ἢ καῦσις ἄλλη περὶ ἄλλο
 ἱρόν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὧν μεγίστην τε δαίμονα
 ἠγῆνται εἶναι καὶ μεγίστην οἳ ὄρητῃ ἀνάγουσι, ταύτην
 ἔρχομαι ἐρέων. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὸν βοῦν, κατευξά-
 μενοι κοιλίην μὲν κείνην πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον, σπλάγχνα
 δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν,
 σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι καὶ τὴν ὄσφυν ἄκρην καὶ τοὺς

ώμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοῦς πιμπλάσι ἄρτων καθαρῶν καὶ μέλιτος καὶ ἀσταφίδος καὶ σύκων καὶ λιβανωτοῦ καὶ σμύρνης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλήσαντες δὲ τούτων καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύσαντες δὲ θύουσι, καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν τύπτονται πάντες· ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα προτίθενται τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. τοὺς μὲν νυν καθαρῶν 41
 ροῦς βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι, τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλ' ἱραὶ εἰσι τῆς Ἰσίου. τὸ γὰρ τῆς Ἰσίου ἄγαλμα ἔδν γυναικίῳ βούκερῶν ἔστι, κατὰ περ Ἑλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι, καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακροῦ. τῶν εἵνεκα οὐτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος οὔτε γυνὴ ἄνδρα Ἑλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἑλληνος χρῆσεται οὐδ' ὀβελοῖσι οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαρῶ βοῦς διατετμημένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς τρόπον τόνδε· τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπαιεῖσι, τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα σημηίου εἵνεκεν· ἐπεὰν δὲ σαπῆ καὶ προσίῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἢ δ' ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρον δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἑννέα. ἐν ταύτῃ ὦν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλεις συχναί, ἐκ τῆς δὲ αἰ βάριες παραγίνονται ἀναιρεσόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν, οὖνομα τῇ πόλι Ἀτάρβηχης, ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἄγιον

ἴδρυνται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανῶνται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλεις, ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι καὶ θάπτουσι ἐς ἓνα γῶρον πάντες. κατὰ ταῦτά δὲ τοῖσι βουσί καὶ τᾶλλα κτήνεα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφι νενομοθέτηται· κτείνουσι
 42 γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίεος ἴδρυνται ἰρὸν ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσί, οὔτοι μὲν [νυν] πάντες οἶων ἀπεχόμενοι αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἰσιός τε καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι δὲ τοῦ Μένδητος ἐκτινται ἰρὸν ἢ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσί, οὔτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν νυν καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἶων ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφίσι τεθῆναι· Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ιδέσθαι τὸν Δία καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, τέλος δέ, ἐπεῖτε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι (τοιόνδε)· κριὸν ἐκδείραντα προσχέσθαι τε τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος οὕτω οἱ ἐσωτὸν ἐπιδέξαι. ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῶγαλμα ποιεῦσι Αἰγύπτιοι, ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιοπῶν ἄποικοι καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δέ μοι, καὶ τὸ οὖνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφίσι τὴν ἐπωνυμίην ἐποίησαντο· Ἀμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἰροὶ διὰ τοῦτο. μῆ δὲ ἡμέρη τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὀρτῇ τοῦ Διός, κριὸν ἓνα κατακόψαντες καὶ ἀποδείραντες κατὰ τῶντὸ ἐνδύουσι τῶγαλμα τοῦ Διὸς καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρα-

κλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τύπννται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριδὸν καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκη θάπτουσι αὐτόν.

Ἡρακλέος δὲ πὲρὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὅτι εἶη ⁴³ τῶν δυνάδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ πὲρὶ Ἡρακλέος, τὸν Ἑλληνες οἶδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὲν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ οὖνομα Αἰγύπτιοι [τοῦ Ἡρακλέος], ἀλλ' Ἑλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρώωνος γόνῳ τοῦνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμηρία ἐστὶ τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ καὶ τότε, ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφοτέροι ἦσαν Ἀμφιτρώων καὶ Ἀλκμήνη γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκουρων τὰ οὖνόματά φασι εἰδέναί, οὐδέ σφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. καὶ μὲν εἰ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὖνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἤκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἔξειν, εἰ περ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρεῖ. ὅστε τούτων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὖνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέος. ἀλλὰ τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἕτεά ἐστὶ ἑπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἀμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεῖτε ἐκ τῶν ὀκτώ θεῶν οἱ δυνάδεκα θεοὶ ἐγένοντο τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. καὶ θέλων ⁴⁴ δὲ τούτων πὲρὶ σαφές τι εἰδέναί ἐξ ὧν οἶόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἄγιον. καὶ εἶδον πλουσίως κατασκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ

ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν χρυσοῦ ἀπέφθου, ἡ
 δὲ σμαράγδου λίθου λάμποντας τὰς νύκτας μέγας·
 εἰς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ εἰρόμη
 ὁκόσος χρόνος εἶη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἴδρυνται. εὖρον
 δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἑλλησι συμφερομένους· ἔφασαν
 γὰρ ἅμα Τύρῳ οἰκισομένη καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἴδρυν-
 θῆναι, εἶναι δὲ ἕτερα ἀπ' οὗ Τύρον οἰκέουσι τριηκόσια
 καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν
 Ἡρακλέος ἐπωνυμίην ἔχοντος Θεσίου εἶναι. ἀπικόμη
 δὲ καὶ εἰς Θάσον, ἐν τῇ εὖρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ
 Φοινίκων ἴδρυνόμενον, οἱ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώ-
 σαντες Θάσον ἔκτισαν· καὶ ταῦτα καὶ πέντε γενεῆσι
 ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν
 τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ
 σαφέως παλαιὸν θεὸν Ἡρακλέα εἶναι. καὶ δοκέουσι
 δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἱ διξὰ Ἡρά-
 κλεια ἴδρυσάμενοι ἔκτηνται, καὶ τῷ μὲν ὡς ἀθανάτῳ,
 Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην θύουσι, τῷ δὲ ἑτέρῳ ὡς ἦρωι
 45 ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως
 οἱ Ἕλληνες· εὐήθης δὲ αὐτῶν καὶ ὅδε ὁ μῦθος ἐστὶ
 τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι, ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον
 εἰς Αἴγυπτου στέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον
 ὡς θύσοντες τῷ Διί· τὸν δὲ τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν,
 ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, εἰς ἄλκην
 τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν
 δοκέουσι ταῦτα λέγοντες τῆς Αἰγυπτίων φύσις καὶ
 τῶν νόμων πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες· τοῖσι
 γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίη θύειν ἐστὶ χωρὶς οἴων καὶ ἐρ-
 σένων βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ
 χηνῶν, κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ ἕνα

έόντα τὸν Ἡρακλέα καὶ ἔτι ἄνθρωπον, ὡς δὴ φασι, κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμενεῖη εἶη.

Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα 46 οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτῶ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι, τοὺς δὲ ὀκτῶ θεοὺς τούτους προτέρους τῶν δωδέκα θεῶν φασι γενέσθαι. γράφουσί τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τῶγαλμα κατὰ περ Ἑλληνας αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα, οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτεν δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτόν, οὐ μοι ἠδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων, καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι· ἐκ δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίῳ νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὁ τε τράγος καὶ ὁ Πᾶν Αἰγυπτιστὶ Μένδης. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγεται ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο. ὅν δὲ Αἰγύπτιοι μισρὸν ἠγῆνται θηρίον εἶναι· καὶ 47 τοῦτο μὲν, ἦν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριῶν ὑός, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπ' ὧν ἔβαψε ἑωυτὸν βὰς ἐς τὸν ποταμόν, τοῦτο δὲ οἱ συβῶται έόντες Αἰγύπτῳ ἐργρενέες ἐς ἱρὸν οὐδέν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μούνοι πάντων, οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι οὐδεὶς θυγατέρα ἐθέλει οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκδίδονται τε οἱ συβῶται καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὅς οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι, Σελίγη δὲ καὶ Διο-

νύσῳ μούνοισι τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ, [τοῦς] ὅς θύσαντες πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὅς ἐν μὲν τῆσι ἄλλησι ὀρτῆσι ἀπεστραγγήμασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος, ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίῃ δὲ ἡδε τῶν ὕων τῇ Σελήνῃ ποιεῖται· ἐπεὰν θύσῃ, τὴν οὐρῆν ἄκρην καὶ τὸν σπλήνα καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεῖς ὁμοῦ κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν ρινομένη καὶ ἔπειτα καταγίξει πυρὶ· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ ἐν τῇ ἂν τὰ ἰρὰ θύσῳσι, ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσαίαιτο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀσθενείης βίου σταιτίνας πλάσαντες ὅς καὶ ὀπτήσαντες ταύτας θύουσι.

- 48 Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος διδοῖ ἀποφέρεισθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὀρτὴν τῷ Διονύσῳ Αἰγύπτιοι πλὴν χορῶν κατὰ ταῦτὰ σχεδὸν πάντα Ἑλλήσι· ἀντὶ δὲ φαλλῶν ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχναῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῶν τερῶν ἔλασσον ἐὼν τοῦ ἄλλου σώματος· προηγέεται δὲ ἀυλός, αἱ δὲ ἔπονται αἰείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον καὶ κινεῖ μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἰρὸς
- 49 λεγόμενος. ἤδη ὧν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαῆς ἀλλ' ἔμπειρος. Ἑλλήσι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὖνομα καὶ τὴν θυσίην καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβῶν τὸν

λόγον ἔφημε, ἀλλ' οἱ ἐπιγευόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφηναν· τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγορησάμενος, καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μὲν νῦν φημι Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν μαντικὴν τε ἑαυτῷ συστήσαι καὶ πνθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου ἄλλα τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἕλλησι καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα· οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιούμενα τῷ θεῷ καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι· ὁμοτροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅπως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο ἢ ἄλλο κού τι νόμαιον. πνθέσθαι δέ μοι δοκεῖ μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτικὴν καλεομένην χώραν. σχεδὸν δὲ καὶ 50 πάντων τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει, πνθανόμενος οὕτω εἰρήσκω ἑόν. δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῆχθαι· ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος καὶ Διοσκούρου, ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ Ἥρης καὶ Ἰστίης καὶ Θέμιος καὶ Χαρίτων καὶ Νηρηίδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεὶ κοτε τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ οὐ φασὶ θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δέ μοι δοκεῖν ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος· τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύθοντο. οὐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἐρχῆς Ποσειδέωνος οὐνομα ἐκτηνται εἰ μὴ Λίβυες καὶ τιμῶσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεὶ. νομίζουσι δ' ὦν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἤρωσι οὐδέν.

51 Ταῦτα μὲν νυν καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι· τοῦ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη τηλικαῦτα ἐς Ἕλληνας τελέουσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ, ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρῆικες ἐπιτελέουσι παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὠνήρ οἶδε τὸ λέγω. τὴν γὰρ Σαμοθρῆικὴν οἴκειον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι οἱ περ Ἀθηναίοισι σύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρῆικες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰγάλματα τοῦ Ἑρμέω Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων μαθόντες παρὰ Πελασγῶν ἐποίησαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρῆικῃ μ-

52 στηρίοισι δεδήλωται. ἔθνον δὲ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας, ἐπωνυμίην δὲ οὐδ' οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἀκηχόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντος ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπιγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διούσου δὲ ὕστερον πολλῶ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ· τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενομίσται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλλήσι χρηστηρίων εἶναι, καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτου μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ

Πελασγοὶ εἰ ἀνέλονται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἦκουτα, ἀνεῖλε τὸ μαντήιον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθνον τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐξεδέξαντο ὕστερον. ἔνθεν δὲ ἐγένοντο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε 53 αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρῶην τε καὶ χθῆς ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἠλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μεν πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ οὐ πλέοσι. οὔτοι δὲ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἑλλήσι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες καὶ εἶδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι ὕστερον, ἔμοιγε δοκείν, ἐγένοντο. τούτων τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρεῖαι λέγουσι, τὰ δὲ ὕστερα τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα ἐγὼ λέγω. χρηστηρίων δὲ περί 54 τοῦ τε ἐν Ἑλλήσι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τοῦ Θηβαιέος Διὸς δύο γυναῖκας ἱρείας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων, καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας· ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἰδρυσάμενας τὰ μαντήια πρῶτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δὲ μεν ὁκόθεν οὔτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφῆων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τούτων, καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφῆας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι, πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τὰ περὶ δὴ ἔλεγον. ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θίβησι ἱρέων ἦκουον, 55 τάδε δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες· δύο πελιδάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτιέων ἀναπταμένας

τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέ-
 σθαι. ἰσομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν αὐδάξασθαι φωνῇ
 ἀνθρωπηίῃ ὡς χρεὸν εἶη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέ-
 σθαι, καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελ-
 λόμενον αὐτοῖσι καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν
 δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα λέγουσι Ἄμ-
 μωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν· ἔστι
 δὲ καὶ τοῦτο Διὸς. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρεῖαι, τῶν τῇ
 πρεσβυτάτῃ οὐνομα ἦν Προμένηα, τῇ δὲ μετὰ ταύτην
 Τιμαρέτῃ, τῇ δὲ νεωτάτῃ Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα·
 συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ
 56 τὸ ἱρόν· ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. εἰ
 ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας καὶ
 τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα
 ἀπέδοντο, δοκέει ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος,
 πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς αὐτῆς ταύτης,
 προηθῆναι ἐς Θεσπρωτοὺς· ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι
 ἰδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκνίῃ ἱρὸν Διὸς, ὥσπερ ἦν
 οἰκὸς ἀμφοπολεύουσας ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἐνθα ἀπί-
 κετο, ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου χρη-
 στήριον κατηγήσατο, ἐπεῖτε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλώσ-
 σαν. φάναι δέ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρωῆσθαι ὑπὸ
 57 τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὕτη ἐπρωῆθη. πελει-
 άδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ
 τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν, ἐδόκεον δέ
 σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν
 πελειάδα ἀνθρωπηίῃ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεῖτε
 συνετά σφι ἡῦδα ἡ γυνή· ἕως δὲ ἐβαρβάριζε, ὄρνιθος
 τρόπον ἐδόκεέ σφι φθέγγεσθαι, ἐπεὶ τέφρῳ τρόπῳ ἄν
 πελειάς γε ἀνθρωπηίῃ φωνῇ φθέγγατο; μέλαιναν δὲ

λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα σημαίνουσι ὅτι Αἴγυπτίη ἢ γυνὴ ἦν. ἢ δὲ μαντηίη ἢ τε ἐν Θήβησι τῆσι Αἴγυπτίησι καὶ ἐν Δωδώνῃ παραπλήσια ἀλλήλησι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἰσῶν ἢ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη. πανηγύριας δὲ ἄρα καὶ πομπὰς 58 καὶ προσεγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι, καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιούμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ 59 ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύριας δὲ συχνὰς, μάλιστα μὲν καὶ προθυμότετα ἐς Βούβαστιν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, δεύτερα ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλι ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱερόν, ἴδρυνται δὲ ἢ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα, Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ἐς Σάιν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι, τέταρτα δὲ ἐς Ἥλιου πόλιν τῷ Ἠλίῳ, πέμπτα δὲ ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Δηιοῖ, ἕκτα δὲ ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρει. ἐς 60 μὲν νυν Βούβαστιν πόλιν ἐπεὰν κομίζονται, ποιεῦσι τοιάδε· πλέουσί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξὶ καὶ πολλόν τι πλῆθος ἐκατέρων ἐν ἐκάστῃ βάρῃ· αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν κρόταλα ἔχουσαι κροταλίζουσι, οἱ δὲ ἀλλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλῆθον, αἱ δὲ λοιπαὶ γυναικῆς καὶ ἄνδρες αἰεῖδουσι καὶ τὰς χεῖρας κροτεύουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατὰ τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγγράμψαντες τὴν βάρην τῇ γῆ ποιεῦσι τοιάδε· αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τὰ περ εἶρηκα, αἱ δὲ ταθάξουσι βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλι ταύτῃ γυναικῆς, αἱ δὲ ὀρχέονται, αἱ δὲ ἀνασύρονται ἐμιστάμεναι. ταῦτα παρὰ

πᾶσαν πόλιν παραποταμίνην ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπί-
 κωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀνάγοντες
 θυσίας, καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέων ἐν τῇ
 ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοίπῳ.
 συμφοιτῶσι δέ, ὃ τι ἀνήρ καὶ γυνή ἐστὶ πλὴν παι-
 δίων, καὶ ἐς ἐβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι
 61 λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται, ἐν δὲ Βουσίῳ
 πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὀρτήν, εἴρηται πρότερόν
 μοι. τύπτονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες
 καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ
 τύπτονται, οὐ μοι ὄσιόν ἐστι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν
 εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὔτοι δὲ τοσοῦτῳ ἔτι πλέω
 ποιεῦσι τούτων ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαί-
 ρησι, καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ
 62 Αἰγύπτιοι. ἐς Σάιν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῆωσι τῆσι
 θυσίῃσι, ἐν τινι νυκτὶ λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ
 ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα ἐστὶ
 ἐμβάφια ἔμπλεα ἀλός καὶ ἐλαίου, ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι
 αὐτὸ τὸ ἐλλύχιον, καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον, καὶ
 τῇ ὀρτῇ οὔνομα κέεται λυχνοκαΐη. οἳ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι
 τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσουτες
 τὴν νύκτα τῆς θυσίης καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ
 λύχνα, καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σαί μούνη καίεται ἀλλὰ καὶ
 ἀνὰ πᾶσαν Αἰγυπτίον. ὅτεν δὲ εἵνεκα φῶς ἔλαχε καὶ
 τιμὴν ἢ νύξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγό-
 63 μενος. ἐς δὲ Ἑλίου τε πόλιν καὶ Βουτροῦν θυσίας
 μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας
 μὲν καὶ ἱρὰ κατὰ περὶ καὶ τῇ ἄλλῃ ποιεῦσι· εὗτ' ἂν
 δὲ γίνηται καταφερῆς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν
 ἱρέων περὶ τῷγαλμα πεπονέεται, οἳ δὲ πολλοὶ αὐτῶν

ξύλων κορούνας ἔχοντες ἐστῶσι τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ· ἄλλοι δὲ εὐχολῶς ἐπιτελέοντες, πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἕτερα ἀλέες ἐστῶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὼν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίῳ κατα-
 κερυσομένῳ προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἶκημα ἱόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ γάλμα λε-
 λειμμένοι ἔλκουσι τετρακύκλον ἕμαξαν ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα, οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἐστεῶτες ἐσιέναι, οἱ δὲ εὐχολιμαῖοι τιμωρέοντες τῷ θεῷ παίουσι αὐτοὺς ἀλε-
 ξομένους. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερῇ γίνεται, κε-
 φαλᾶς τε συναράσσονται καὶ ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων· οὐ μέντοι οἱ γε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. τὴν δὲ πανή-
 γυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέ-
 ει ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γενόμενον ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον ἐθέ-
 λοντα τῇ μητρὶ συμμῖξαι, καὶ τοὺς προπόλους τῆς μητρός, οἷα οὐκ ὀτωπότης αὐτὸν πρότερον, οὐ περιο-
 ρᾶν παριέναι ἀλλὰ ἀπερύκειν, τὸν δὲ ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαρόμενον ἀνθρώπους τοὺς τε προπόλους τρηχέως περισπεῖν καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἄρει ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὀρθῇ νενομικέναι φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖσι μηδὲ 64
 ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱερὰ ἐσιέναι οὗτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκευόντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱεροῖσι καὶ ἀπὸ γυναικῶν [ἀνιστάμενοι] ἄλουτοι ἐσέ-
 γονται ἐς ἱόν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατὰ περὶ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὄραν καὶ

ὄρνιθων γένεα ὀχευόμενα ἐν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν
καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ δὲν εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μὴ
φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. οὔτοι μὲν νυν
65 τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῦσι ἔμοιγε οὐκ ἄρεστά· Αἰγύ-
πτιοι δὲ θρησκεύουσι περισσῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱερά
καὶ δὴ καὶ τάδε.

Ἐοῦσα Αἴγυπτος ὄμουρος τῇ Λιβύῃ οὐ μάλα θη-
ριώδης ἐστί. τὰ δὲ ἔόντα σφι ἅπαντα ἱερά νενόμισται,
καὶ τὰ μὲν σύντροφα [αὐτοῖσι] τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ
οὔ. τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται [τὰ] ἱερά εἰ λέγοιμι, κατα-
βαίην ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω
μάλιστα ἀπηγέεσθαι. τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ἐπιψαύ-
σας, ἀναγκαίῃ καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δὲ ἐστί
περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων. μελεθωνοὶ ἀποδεδέχεται
τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκάστων καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι τῶν
Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμὴν.
οἱ δὲ ἐν τῆσι πόλισι ἕκαστοι εὐχὰς . . τάσδε σφι ἀπο-
τελέουσι· εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ ἂν ἦ τὸ θηρίον, ξυ-
ρῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ ἥμισυ
ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ πρὸς
ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελε-
θωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ· ἢ δ' ἀντ' αὐτοῦ τάμνουσα
ἰχθῦς παρέχει βορῆν τοῖσι θηρίοισι. τροφή μὲν δὴ
αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται· τὸ δ' ἂν τις τῶν θηρίων
τούτων ἀποκτείνῃ, ἦν μὲν ἐκὼν, θάνατος ἢ ζημίη, ἦν
δὲ ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱερεῖς τάξωνται.
ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἴρηκα ἀποκτείνῃ, ἦν τε ἐκὼν ἦν τε
66 ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. πολλῶν δὲ ἔόντων ὁμοτρό-
φων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων πολλῷ ἂν ἔτι πλείω
ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελοῦρους τοιάδε.

ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλειαι, οὐκέτι φοιτῶσι παρὰ τοὺς ἔρσενας· οἱ δὲ διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῆσι οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἀρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα κτείνουσι, κτείναντες μέντοι οὐ πατέονται. αἱ δὲ στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρσενας· φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γινομένης θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελοῦρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελοῦρων, ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον, οἱ δὲ αἰελοῦροι διαδύνοντες καὶ ὑπερθρῶσκοντες τοὺς ἀνθρώπους ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὅτεοισι δ' ἂν οἰκίοισι αἰελοῦρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρῶνται τὰς ὀφρούας μούνας, παρ' ὅτεοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν. ἀπάγονται δὲ οἱ αἰελοῦροι ἀποθανόντες 67 ἐς ἱρὰς στέγας, ἐνθα θάπτονται ταριχευθέντες, ἐν Βουβάστι πόλι· τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἐωυτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῆσι θήκησι. ὡς δὲ αὐτως τῆσι κυσὶ οἱ ἰχθυεὶαὶ θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλᾶς καὶ τοὺς ἰρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν, τὰς δὲ ἰβις ἐς Ἐρμέω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους εἰούσας σπανίας καὶ τοὺς λύκους οὐ πολλῶν τερῶ ἐόντας ἄλωπέκων μέζοντας αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὐρεθέωσι κείμενοι.

Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἐστὶ τοιγίδε· τοὺς χει- 68 μεριωτάτους μῆνας τέσσαρας ἐσθίει οὐδέν, ἐὼν δὲ τετράπουν χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι· τίκει μὲν γὰρ φᾶ ἐν γῆ καὶ ἐκλέπει καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρας διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ·

θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίας καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται· τὰ μὲν γὰρ φά κηνέων οὐ πολλῶ μέρζονα τίπτει, καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ φῶς γίνεται, ἀνξανόμενος δὲ γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχειας καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὑός, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας [κατὰ λόγον τοῦ σώματος]. γλῶσσαν δὲ μῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε. οὐδὲ κινεῖ τὴν κάτω γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὕνυχας καρτεροὺς καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὄξυδεροκέστατον. ἅτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι δίαιταν ποιούμενον, τὸ στόμα ἐνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν, ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖον οἷ ἐστὶ, ἅτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ· ἐπεὶ γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῆ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος καὶ ἔπειτα χάνη (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιεῖν πρὸς τὸν ζέφυρον), ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος ἐσδύων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ ὠφελεύμενος ἤδεται καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον.

69 τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δὲ οὐ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγῆνται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἕνα ἐκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδραγμένον εἶναι χειροῖθεα, ἀρτήματά τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεια ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες καὶ ἱρήια καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ θά-

πλουσι ταριχεύσαντες ἐν ἱρῆσι θήκησι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκούντες καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἠγεόμενοι ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκοδείλοι ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἶδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῆσι αἵμασιῆσι. ἄγραι δὲ σφραων 70
πολλαὶ κατεστᾶσι καὶ παντοῖαι· ἢ δ' ὧν ἔμοιγε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω. ἐπεὰν νῶτον ὑὸς δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετιεῖ ἐς μέσον τὸν ποταμόν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφωνα ζῶν ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκοδείλος ἴεται κατὰ τὴν φωνήν, ἐντυχῶν δὲ τῷ νώτῳ καταπίνει· οἱ δὲ ἔλκουσι. ἐπεὰν δὲ ἐξέλκυσθῆ ἔς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευτῆς πηλῶ κατ' ὧν ἐπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· τοῦτο δὲ ποιήσας κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται, μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο σὺν πόνῳ.

Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν τῷ Παπρημίτῃ 71 ἱροὶ εἶσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἴγυπτιοῖσι οὐκ ἱροὶ. φύσιν δὲ παρέχονται ιδέης τοιήνδε· τετράπουν ἐστί, δίχηλον, ὀπλαὶ βούς, σιμών, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῖνον, οὐρὴν ἵππου καὶ φωνήν, μέγαθος ὅσον τε βούς ὁ μέγιστος. τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δὴ τι παχύ ἐστί ὥστε αὔου γενομένου ξυστὰ ποιέεσθαι [ἀκόντια] ἐξ αὐτοῦ.

Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱράς 72 ἠγγηται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν ἱρὸν εἶναι καὶ τὴν ἔργελυν. ἱροὺς δὲ τούτους τοῦ Νείλου φασὶ εἶναι καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς χηναλώπεκας.

73 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὕρσις ἰρός, τῷ οὔνομα φοῦνιξ. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι δι' ἑτέων, ὡς Ἑλιοπολίται λέγουσι, πεντακοσίων. φοιτᾶν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δέ, εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερωῶν, τὰ δὲ ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αλετῷ περιήγησιν ὁμοιότατος καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἐξ Ἀραβίης ὀρμώμενον ἐς τὸ ἰρὸν τοῦ Ἑλίου κομίζουσιν τὸν πατέρα ἐν σμύρνη ἐμπλάσσοντα καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἑλίου τῷ ἰρῷ· κομίζουσιν δὲ οὕτω· πρῶτον τῆς σμύρνης ῥῶν πλάσσειν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν, μετὰ δὲ πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα, ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῆ, οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ῥῶν τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι, σμύρνη δὲ ἄλλη ἐμπλάσσειν τοῦτο κατ' ὅ τι τοῦ ῥῶν ἐκκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα, ἐσκευμένου δὲ τοῦ πατρὸς γίνεσθαι τῷ τὸ βάρος, ἐμπλάσαντα δὲ κομίζουσιν μιν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἑλίου τὸ ἰρὸν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὕρσιν λέγουσι ποιέειν.

74 Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἰροὶ ὕφεις, ἀνθρώπων οὐδαμῶς δηλήμονες, οἳ μεγάθει ἔοντες σμικροὶ δύο κέρα φορέουσι πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς, τοὺς θάπτουσι ἀποθανόντας ἐν τῷ ἰρῷ τοῦ Διός· τούτου γὰρ σφεας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἰρούς.

75 Ἔστι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν μάλιστα κη κείμενος, καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἤλθον πυνθανόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων. ἀπικόμενος δὲ εἶδον ὅστέα ὀφίων καὶ ἀκάνθας πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι, σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι καὶ

ὑποδεέστεροι καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων, πολλοὶ δὲ ἦσαν οὔτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ἐν τῷ αἰ̄ ἄκανθαι κατακεχύαται, τοιούσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα, τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δὲ ἔστι ἅμα τῷ ἔαρι περωτοῦς ὄφιος ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου, τὰς δὲ ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρας οὐ παριέναι τοὺς ὄφιος ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τιμηθῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι μεγάλας πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογεῦσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. εἶδος δὲ 76 τῆς μὲν ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλευ δὲ φορέει γεράνου, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρουπον, μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομένων πρὸς τοὺς ὄφιος ἦδε ἰδέη, τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι (διξαῑ γὰρ δὴ εἶσι ἴβιες) ψιλὴ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν, λευκὴ πτεροῖσι πλὴν κεφαλῆς καὶ [τοῦ] αὐχένος καὶ ἄκρων τῶν πτεροῦγων καὶ τοῦ πυγαίου ἄκρου (ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα μέλαινά ἐστι δεινῶς), σκέλευα δὲ καὶ πρόσωπον ἐμφερῆς τῇ ἑτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ οἷη περ τῶν ὕδρων. πτίλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστά κη ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἰρῶν εἰρήσθω.

Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὴν σπειρο-77 μένην Αἰγύπτου οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακροῦ τῶν ἐγῶ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπον δὲ ζῆς τοιῶδε διαχρέωνται· συρμαῖζουσι τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἐκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιεὴν καὶ κλύσμασι,

νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νού-
 σους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ
 ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Αἴβυας ὑγιηρότατοι πάντων
 ἀνθρώπων τῶν ὠρέων δοκέειν ἔμοι εἴνεκεν, ὅτι οὐ
 μεταλλάσσουσι αἱ ὥραι· ἐν γὰρ τῆσι μεταβολῆσι τοῖσι
 ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων
 πάντων καὶ δὴ καὶ τῶν ὠρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι
 δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλ-
 λήστις ὀνομάζουσι. οἶνω δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ
 διαχρέονται· οὐ γὰρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἕμπελοι.
 ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν πρὸς ἥλιον ἀνήναντες ὠμούς σι-
 τέονται, τοὺς δὲ ἐξ ἄλμης τεταριχευμένους. ὀρνίθων
 δὲ τοὺς τε ὄρνυγας καὶ τὰς νήσσας καὶ τὰ σμικρὰ τῶν
 ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται προταριχεύσαντες· τὰ δὲ ἄλλα
 ὄσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων σφί ἐστι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ
 ὀκόσοι σφί ἰροὶ ἀποδεδέχεται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς
 78 καὶ ἐφθοῦς σιτέονται. ἐν δὲ τῆσι συνουσίῃσι τοῖσι
 εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἐπεὶ ἀπὸ δείπνου γένωνται, περι-
 φέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον πεποιημένον, με-
 μιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ, μέγαθος
 ὄσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπηχυν, δεικνὺς δὲ ἐκά-
 στῳ τῶν συμποτέων λέγει· Ἐς τοῦτον ὄρέων πῖνέ τε
 καὶ τέρπευ· ἔσσαι γὰρ ἀποθανῶν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν
 79 παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι. πατριόισι δὲ χρεώμενοι
 νόμοισι ἄλλον οὐδένα ἐπικτῶνται. τοῖσι ἄλλα τε ἐπά-
 ξιά ἐστι νόμιμα καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἐν ἐστί, Αἶνος, ὅς
 περ ἐν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ
 ἄλλῃ, κατὰ μέντοι ἔθνεα οὐνομα ἔχει· συμφέρεται δὲ
 ὡντὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Αἶνον ὀνομάζοντες ἀεί-
 δουσι, ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωμάζειν με τῶν

περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Αἴνον ὀκόθεν ἔλαβον [τὸ οὔνομα]. φαίνονται δὲ αἰεὶ κοτε τοῦτου αἰείδοντες· ἔστι δὲ Αἴγυπτιστὶ ὁ Αἴνος καλούμενος Μανερῶς. ἔφασαν δὲ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου παῖδα μουννογενέα γενέσθαι, ἀποθανόντα δὲ αὐτὸν ἄνωρον θρήνοισι τούτοισι ὑπὸ Αἰγυπτίων τιμηθῆναι, καὶ αἰοιδὴν τε ταύτην πρώτην καὶ μούνην σφίσι γενέσθαι. συμφέρονται δὲ καὶ τότε ἄλλο Αἰγύ- 80 πτιοι Ἑλλήνων μύνοισι Λακεδαιμονίοισι· οἱ νεώτεροι αὐτῶν τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες εἰκουσι τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτράπονται καὶ ἐπιοῦσι ἐξ ἕδρης ὑπανιστέαται. τότε μέντοι ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῆσι ὁδοῖσι προσκυνέουσι κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. ἐνδεδύκασι δὲ 81 κισθῶνας λιπέους περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, τοὺς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰρίνεα εἴματα λευκὰ ἐπαναβληθὸν φορέουσι. οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι· οὐ γὰρ ὄσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα ὄσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἴμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἔστι ἐξευρημένα, μείς 82 τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτεν ἐστί, καὶ τῆ ἕκαστος ἡμέρη γενόμενος ὅτεοισι ἐγκυρήσει καὶ ὅπως τελευτήσει καὶ ὀκοῖός τις ἔσται· καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσι γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφι ἀνεύρηται ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἕκασι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέρατος φυλάσσουσι γρηγορόμετοι τῷποβαῖνον, καὶ

ἦν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ
 83 τούτῳ νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι
 ὧδε διακίεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκίεται ἢ
 τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλέος
 μαντήιον αὐτόθι ἔστι καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀθηναίης
 καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἄρεος καὶ Διός, καὶ τό γε μάλιστα
 ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντητίων, Δηιοῦς ἐν
 Βουτοῖ πόλι ἔστι. οὐ μέντοι αἶ γε μαντήια σφι κατὰ
 84 τούτῳ ἔστιν, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. ἢ δὲ ἰητρικὴ κατὰ
 τάδε σφι δέδασται· μίης νούσου ἕκαστος ἰητρός ἔστι
 καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἰητρῶν ἔστι πλέα· οἱ μὲν
 γὰρ ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστᾶσι, οἱ δὲ κεφαλῆς, οἱ δὲ
 ὀδόντων, οἱ δὲ τῶν κατὰ νηδύν, οἱ δὲ τῶν ἀφανέων
 85 νούσων. θρηῖνοι δὲ καὶ ταφαί σφρων εἰσὶ αἶδε· τοῖσι
 ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκίων ἄνθρωπος τοῦ τις καὶ
 λόγος ἦ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκίων τούτων
 κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῶ ἢ καὶ τὸ πρόσ-
 ωπον, κἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν
 αὐταὶ ἀνὰ τὴν πόλιν στρωφώμεναι τύπτονται ἐπεξω-
 μέναι καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς, σὺν δὲ σφι αἱ προσ-
 ἤκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται,
 ἐπεξωμένοι καὶ οὔτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὔτω
 86 ἔς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ
 τούτῳ κατέαται καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὔτοι, ἐπεὰν
 σφι κομισθῆ νεκρός, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι παρα-
 δείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα, καὶ
 τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τοῦ οὐκ
 ὄσιον ποιεῦμαι τὸ οὖνομα ἐπὶ τοιούτῳ πράγματι ὀνο-
 μάξιν, τὴν δὲ δευτέραν δεικνύουσι ὑποδεεστέραν τε
 ταύτης καὶ εὐτελεστέραν, τὴν δὲ τρίτην εὐτελεστάτην·

φράσαντες δὲ πυνθάνονται παρ' αὐτῶν κατὰ ἤντινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρὸν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδῶν μισθῷ ὁμολογήσαντες ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκίμασι ὧδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι· πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγουτες, τὰ δὲ ἐγγέοντες φάρμακα. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξείῳ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν, ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικηίῳ αὐτὶς διηθέουσι θυμικήμασι τετριμμένοισι. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης καὶ κασίης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλήν λιβανωτοῦ, πλήσαντες συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ταριχεύουσι λίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τούτων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν κατειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμῳ, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα, ποιησάμενοι δὲ ἐσεργνῦσι τὸν νεκρὸν, καὶ κατακληίσαντες οὕτω θησαυρίζουσι ἐν οἰκίματι θηκαίῳ, ἰστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι 87 νεκρούς, τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυτελείην φεύγοντας σκευάζουσι ὧδε· ἐπεὰν τοὺς κλυστήρας πλήσωνται τοῦ ἀπὸ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ὧν ἐπλήσαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν οὔτε ἐξελούντες τὴν νηδύν, κατὰ δὲ τὴν ἔδρην ἐσηθήσαντες καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς

ὀπίσω ὁδοῦ ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας, τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιέεισι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην τὴν ἐσίηκαν πρότερον. ἢ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν ὥστε ἅμα ἑωυτῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηγότα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ λίτρον κατατίθει, καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέσμα μούνον καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν

88 νεκρόν, οὐδὲν ἔτι πρηγματευθέντες. ἢ δὲ τρίτη ταριχευσίς ἐστὶ ἡδε, ἢ τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλίην ταριχεύουσι τὰς ἑβδομήκοντα ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν

89 ἀποφέρεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὶ τελευτήσωσι, οὐ παραντίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ἔωσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῦνος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὶ τρίταται ἢ τεταρταῖοι γένωνται, οὕτω παραδιδούσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιεῦσι οὕτω τοῦδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῆσι γυναίξιν. λαμφθῆναι γὰρ τινὰ φασὶ μισγόμενον νεκρῷ προσφάτω γυναικός, κατειπεῖν δὲ τὸν

90 ὁμότεχνον. ὅς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἀρπασθεὶς ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνηται τεθνεώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενεχθῆ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν καὶ περιστείλαντας ὡς κάλλιστα θάψαι ἐν ἱρήσι θήκησι· οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων οὔτε τῶν φίλων, ἀλλὰ μιν οἱ ἱστές αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἕτε πλεόν τι ἢ ἀνθρώπου νεκρόν, χειραπτάζοντες θάπτουσι.

91 Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μηδ' ἄλλων μηδαμὰ μηδαμῶν ἀνθρώ-

πων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι, ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ ἐγγὺς Νέης πόλιος. ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος τοῦ Δαναῆς ἱρὸν τετράγωνον, πέριξ δὲ αὐτοῦ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόφυλα τοῦ ἱεροῦ λίθινά ἐστι κάρτα μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἐστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηὸς τε ἔνι καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε τοῦ Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλὰκις μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκις δὲ ἔσω τοῦ ἱεροῦ, σανδάλιον τε αὐτοῦ πεφορημένον εὐρίσκεσθαι, ἔον τὸ μέγαθος δίπηχυ, τὸ ἐπεὰν φανῆ, εὐθιγνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι, ποιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσεί· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα, παρέχοντες ἄεθλα κτήνεα καὶ χλαίνας καὶ δέρματα. εἰρομένον δέ μιν ὅτι σφι μούνοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι καὶ ὅτι κεχωριδάται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος γεγενῆσθαι· τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Αυγκέα ἑόντας Χεμμίτας ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἰσόντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλήν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφείας καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας· ἐμμεμαθηκότα δέ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον τὸ τῆς Χέμμις οὖνομα, πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρὸς· ἀγῶνα δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτοῦ κτελεύσαντος ἐπιτελέειν.

Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν ἐλέων οἰκέ- 92
οντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλεσι

κατοικημένοι τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι, καὶ τὰ ἄλλα καὶ γυναικὶ μὴ ἕκαστος αὐτῶν συνοικέει κατὰ περ Ἑλληνες, ἀτὰρ πρὸς εὐτελείην τῶν σιτίων τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται. ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς καὶ τὰ πεδιά πελαγίση, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὰν δρέψωσι, ἀναΐνουσι πρὸς ἥλιον καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἔον ἐμφερές, πίσαντες ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς πυρὶ. ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδωδίμη καὶ ἐγγλύσσει ἐπιεικέως, ἔον στρογγύλον, μέγαθος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυομένη ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται, κηρίῳ σφηκῶν ιδέην ὁμοιότατον· ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά, τρώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ αὔα. τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην ἐπεὰν ἀνασπάσῃ ἐκ τῶν ἐλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες ἐς ἄλλο τι τράπουσι, τὸ δὲ κάτω λελειμμένου ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν τρώγουσι [καὶ πωλέουσι.] οὐ δὲ ἂν καὶ κάρτα βούλωνται χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανεῖ πνίξαντες οὕτω τρώγουσι. οἱ δὲ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων, τοὺς ἐπεὰν λάβωσι καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, ἀναΐνουσι πρὸς ἥλιον καὶ ἔπειτα αὔους ἔοντας σιτέονται.

93 Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται, τρεφόμενοι δὲ ἐν τῆσι λίμνησι τοιάδε ποιεῦσι· ἐπεὰν σφραγίσῃ οἰστρός κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλέουσι ἐς θάλασσαν· ἠγέονται δὲ οἱ ἔρσενες

ἀπορραίνοντες τοῦ θοροῦ, αἱ δὲ ἐπόμενα ἀνακάπτουσι καὶ ἐξ αὐτοῦ κυύσκονται. ἐπεὰν δὲ πλήρεις γένωνται ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀναπλέουσι ὀπίσω ἐς ἡθεα τὰ ἐσωτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεύμεναι δὲ ἀγεληδὸν ποιεῦσι οἷόν περ ἐποίεν οἱ ἔρσενες· τῶν γὰρ ῥῶν ἀπορραίνουσι κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρων, οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐπόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὔτοι ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν περιγυνομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι ἰχθύες γίνονται. οἱ δ' ἂν αὐτῶν ἀλῶσι ἐκπλέοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλέων, οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλέοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφεται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ' ἀριστερὰ καταπλέουσι ἐς θάλασσαν καὶ ἀναπλέοντες ὀπίσω τῆς αὐτῆς ἀντέχονται, ἐγγριμπτόμενοι καὶ ψαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἀμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ πληθύεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τὰ τε κοῖλα τῆς γῆς καὶ τὰ τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα καὶ παραχοῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. κότεν δὲ οἶκός αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο· τοῦ προτέρου ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπη ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐντεκόντες φὰ ἐς τὴν ἰλὸν ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ῥῶν τούτων παραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες [οὔτοι]. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθύας οὕτω ἔχει.

Ἀλείφατι δὲ χρέονται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλαια 94 οἰκείοντες ἀπὸ τῶν σιλλικιπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ κα-

λεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίβη, ποιεῦσι δὲ ὄδε· παρὰ τὰ χεῖλα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπείρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλλήσι αὐτόματα [ἄγρια] φύεται· ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ· τοῦτον ἔπεδον συλλέξονται, οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι, οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι καὶ τὸ ἀπορροεὶν ἀπ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον καὶ οὐδὲν ἦσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσ-
 95 ἡνές, ὀδυμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόλους ἔοντας τάδε σφί ἔστι μεμηχανημένα, τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφέλειοι, ἕς τοὺς ἀναβαίνοντες κοιμῶνται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἴοι τέ εἶσι ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἔλαα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται· πᾶς ἀνὴρ αὐτῶν ἀμφίβληστρον ἔκτηται, τῷ τῆς μὲν ἡμέρας ἰχθῦς ἀγροεύει, τὴν δὲ νύκτα τάδε αὐτῷ χοῦται· ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ, περὶ ταύτην ἴσθησι τὸ ἀμφίβληστρον καὶ ἔπειτα ἐσθὺς ὑπ' αὐτὸ κατεύδει. οἱ δὲ κώνωπες, ἣν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιζόμενος εὐδῆ ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχῆν.

96 Τὰ δὲ δὴ πλοῖά σφι τοῖσι φορηγέουσι ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιούμενα, τῆς ἢ μορφῆ μὲν ἔστι ὁμοιοτάτη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ, τὸ δὲ δάκνον κόμμι ἔστί· ἐκ ταύτης ὧν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὕσον τε διπλήχεια πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγέμενοι τρόπου τοιούδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπλήχεια ξύλα· ἔπεδον δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσονται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἀρμουρίας ἐν

ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλω. πηδάλιον δὲ ἐν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβυνέεται. ἰστώ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἰστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἦν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχη, ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται, κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίνης πεποιημένη θύρη, κατερραμμένη ῥίπει καλάμων, καὶ λίθος τετραμένος διτάλαντος μάλιστά κη σταθμὸν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλω ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπιεῖ ἐπιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλω ὕπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη τοῦ ῥόου ἐπιπτοντος χωρέει ταχέως καὶ ἔλκει τὴν βᾶριν (τοῦτο γὰρ δὴ οὖνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι), ὁ δὲ λίθος ὕπισθε ἐπελκόμενος καὶ ἐὼν ἐν βυσσῶ κατιθύνει τὸν πλόον. ἔστι δέ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθει πολλὰ καὶ ἄγει ἕνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων.

Ἐπεὶ δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις 97 μούναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἔμφερές τῆσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου πέλαγος γίνεται, αἱ δὲ πόλεις μούναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὧν, ἐπεὶ τοῦτο γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλέοντι παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος· ἔστι δὲ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα καὶ παρὰ Κερκασῶρον πόλιν· ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων ἤξις κατ' Ἄνθυλλάν τε πόλιν καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλευμένην. τούτων δὲ ἡ μὲν Ἄνθυλλα ἐοῦσα λογίμη πόλις ἐς 98 ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος

Αἰγύπτου τῆ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἔστι Αἴγυπτος. ἡ δὲ ἑτέρα πόλις δοκέει μοι τὸ οὖνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ, Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου τοῦ Ἀχαιοῦ· καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος, οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὖνομα.

- 99 ΜΕΧΡΙ μὲν τούτου ὕψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων κατὰ ἤκουον· προσέεται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὕψιος. Μῖνα τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου οἱ ἱεεῖς ἔλεγον τοῦτο μὲν ἀπογεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον πρὸς Λιβύης, τὸν δὲ Μῖνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίας ἀγκῶνα προσχώσαντα τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρῆσαι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι τὸ μέσον τῶν ὀρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκῶν οὗτος τοῦ Νεῖλου, ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν φυλακῆσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος· εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναί ἐστι. ὥς δὲ τῷ Μῖνι τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γεγονέυαι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην ἥτις νῦν Μέμφις καλέεται (ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου), ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἐσπέρην (τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἠῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει), τοῦτο δὲ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἰδρῶσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὼν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον.
- 100 μετὰ δὲ τοῦτον κατέλεγον οἱ ἱεεῖς ἐκ βίβλου ἄλλων

βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν
 τοσαύτησι δὲ γενεῇσι ἀνθρώπων ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰ-
 θίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρῆ, οἱ δὲ ἄλλοι ἄν-
 δρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὐνομα ἦν, ἥτις ἐβα-
 σίλευσε, τό περ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἔλε-
 γον τιμωρέουσαν ἀδελφεῶ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντά
 σφῶν ἀπέκτειναν, ἀποκτείναντες δὲ οὕτω ἐκείνη ἀπέ-
 δοσαν τὴν βασιληίην, τούτῳ τιμωρέουσαν πολλοὺς Αἰ-
 γυπτίων δόλω διαφθεῖραι. ποιησαμένην γάρ μιν οἴ-
 κημα περιμήκες ὑπόγειον καινοῦν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ
 ἄλλα μηχανᾶσθαι· καλέσασαν [δέ] μιν Αἰγυπτίων τοὺς
 μάλιστα μεταίτιους τοῦ φόνου ἤδεε, πολλοὺς ἰστιᾶν,
 δαινυμένοισι δὲ ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυ-
 πτοῦ μεγάλου. ταύτης μὲν πέρι τοσαῦτα ἔλεγον, πλήν
 ὅτι αὐτὴν μιν, ὡς τοῦτο ἐξέργαστο, ῥίψαι ἐς οἴκημα
 σποδοῦ πλέου, ὅπως ἀτιμώρητος γένηται. τῶν δὲ ἄλλων 101
 βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἔργων ἀπύδεξιν,
 κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος, πλήν ἑνὸς τοῦ ἐσχάτου
 αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα
 τοῦ Ἡφαίστου τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προ-
 πύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι, τῆς ἢ περίοδος ὅσων ἐστὶ
 σταδίων ὕστερον δηλώσω, πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκο-
 δομῆσαι, τῶν τοῦ μεγάρθεος πέρι ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ
 ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι, τῶν
 δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν. παραμειψάμενος ὦν τούτους 102
 τοῦ ἐπὶ τούτοισι γενομένου βασιλέος, τῷ οὐνομα ἦν
 Σέσωστρις, τούτου μνήμην ποιήσομαι. τὸν ἔλεγον
 οἱ ἱεῖες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὀρμηθέντα ἐκ
 τοῦ Ἀραβίου κόλπου τοὺς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν
 κατοικημένους καταστρέφεσθαι, ἐς ὃ πλεοντά μιν πρόσω

ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν οὐκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων.
 ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν
 ἰσρέων τὴν φάτιν στρατιὴν πολλὴν τῶν ... λαβὼν ἤλαυνε
 διὰ τῆς ἠπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδῶν καταστρεφό-
 μενος. ὁτέοισι μὲν νυν αὐτῶν ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε
 καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίας, τούτοισι
 μὲν στήλας ἐνίστη ἐς τὰς χώρας διὰ γραμμάτων λε-
 γούσας τό τε ἑαυτοῦ ὄνομα καὶ τῆς πάτρης καὶ ὡς
 δυνάμι τῆ ἑαυτοῦ κατεστρέψατό σφεας· ὅτεων δὲ ἀμα-
 χητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλιας, τούτοισι δὲ
 ἐνέγραφε ἐν τῆσι στήλησι κατὰ ταῦτά καὶ τοῖσι ἀν-
 δρηίοισι τῶν ἔθνεων γενομένοισι καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα
 γυναικὸς προσενέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς
 103 εἶησαν ἀνάλκιδες. ταῦτα δὲ ποιέων διεξήμιε τὴν ἠπει-
 ρον, ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς τοὺς
 τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήκας. ἐς τού-
 τους δέ μοι δοκείει καὶ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύ-
 πτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται
 σταθεῖσαι αἱ στήλαι, τὸ δὲ προσωτέρω τούτων οὐκέτι.
 ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἦμε, καὶ ἐπεῖτε ἐγίνετο
 ἐπὶ Φάσι ποταμῶ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν
 εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστροις ἀποδασάμενος τῆς
 ἑαυτοῦ στρατιῆς μόνιον ὅσον δὴ αὐτοῦ κατέλιπε τῆς
 χώρας οἰκήτορας, εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων τῇ πλάνῃ
 αὐτοῦ ἀχθεσθέντες περὶ Φᾶσιν ποταμὸν κατέμειναν.
 104 φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νοή-
 σας δὲ πρότερον αὐτὸς ἢ ἀκούσας ἄλλων λέγω. ὡς δέ
 μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους, καὶ μᾶλ-
 λον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων ἢ οἱ Αἰγύ-
 πτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς

Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους· αὐτὸς δὲ εἶκασα τῆδε καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοισίδε καὶ μᾶλλον ὅτι μῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι, Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοις ἀστυγείτονες ἐόντες ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γὰρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μῦνοι, καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταῦτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἐτέρων ἐξέμαθον· ἀρχαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεται εἶναι. ὥς δὲ ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμούνται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτίμνουσι τὰ αἰδοῖα. φέρε νυν 105 καὶ ἄλλο εἶπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσὶ. λίνον μῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταῦτά, καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερῆς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδωνικὸν κέκληται, τὸ μέντοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον καλέεται Αἰγύπτιον. τὰς δὲ 106 στήλας τὰς ἴστα κατὰ τὰς χώρας ὃ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὤρων εἰούσας καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι

ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν ἔρχονται καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθι δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἔτερον ὤμον διὰ τῶν στηθέων γραμματα ἱερὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε· ἘΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ὩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ἘΜΟΙΣΙ ἘΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὀκόθεν ἐστὶ, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἐτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολλὸν τῆς ἀληθείης ἀπολελειμμένοι.

- 107 Τοῦτον δὲ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα καὶ ἀνάγοντα πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱερεῖς, ἐπεῖτε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφυησι τῆσι Πηλουσίησι, τὸν ἀδελφεὸν ἑαυτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἰγυπτον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς παῖδας περηνῆσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλη, περηνῆσαντα δὲ ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δὲ οἱ συμβουλεύσαι τῶν παίδων ἐόντων ἕξ τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκσῶζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν, καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ,
- 108 τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἰγυπτον καὶ τισάμενος τὸν ἀδελφεὸν τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο τῶν τὰς χώρας

κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τούς τέ οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως κομισθέντας ἐς τοῦ Ἡφαιστου τὸ ἱερόν, ἐόντας μεγάλῃ περιμήκειας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλκύσαντες, καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυσσον, ἐποίεον τε οὐκ ἐκόντες Αἴγυπτον, τὸ πρὶν ἐοῦσαν Ἰπασίμην καὶ ἀμαξνομένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος ἐοῦσα πεδιάς πᾶσα ἀνιππος καὶ ἀναμάξευτος γέγυρε· αἰτίαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώραν ὁ βασιλεύς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔκτιντο τὰς πόλεις ἀλλ' ἀναμέσους, οὗτοι, ὅπως τε ἀπίοι ὁ ποταμός, σπανίζοντες ὑδάτων πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατετριμῆθη ἡ Αἴγυπτος. κατανεῖμαι δὲ τὴν χώραν 109 Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτου ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλήρον ἴσον ἐκάστῳ τετραγώνον δίδοντα, καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τις τοῦ κλήρου ὁ ποταμός τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν ἐσήμενε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ ἔπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γέγυρε, ὅπως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελείοι. δοκεῖ δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίῃ εὔρεθεισα ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ καὶ γνώμονα καὶ τὰ δυνάμεικα μέγεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες.

Βασιλεύς δὲ οὗτος δὴ μόνος Αἰγύπτιος Αἰθιο- 110 πῆς ἦρξε, μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου

ἀνδριάντας λιθίνους δύο μὲν τριήκοντα πηχέων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα, τοὺς δὲ παῖδας ἔοντας τέσσερας, εἴκοσι πηχέων ἕκαστον. τῶν δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῶ Δαρεῖον τὸν Πέρσην οὐ περιεῖδε ἰσχύοντα ἔμπροσθε ἀνδριάντα, φᾶς οὐ οἱ ποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου καὶ δὴ καὶ Σκύθας, Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν. οὐκ ὦν δίκαιον εἶναι ἰσχύοντα ἔμπροσθε τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

- 111 Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν, τὸν ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίαν στρατηίην, συνενειχθῆναι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι διὰ τοιόνδε πρῆγμα· τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχους, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἔμπεσόντος κυματῆς ὁ ποταμὸς ἐγένετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον λαβόντα αἰχμὴν βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ, μετὰ δὲ αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναί μιν τυφλόν, ἑνδεκάτῳ δὲ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὡς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ξημίας καὶ ἀναβλέψει γυναικὸς οὐρῶν νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμούς, ἦτις παρὰ τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα μοῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι, μετὰ δέ, ὡς οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπέξῃς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς

τῷ οὐρῷ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος, ἐς ταύτην συναλίσαντα ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὐρῷ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ ἀποφυγῶν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε καὶ τοῦ γε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἥλιου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους, ἐξ ἑνὸς ἐόντα ἐκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἐκάτερον πηχέων ἑκατόν, εὖρος δὲ ὀκτώ πηχέων.

Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην ἔλεγον ἄνδρα 112
Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὖνομα Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστείου πρὸς νότου ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοῖνικες Τύριοι, καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ συνάπας Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἱρὸν τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἐλένης τῆς Τυνδάρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὺς ὡς διατιθήη Ἐλένη παρὰ Πρωτέϊ, καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρὰ ἐστι, οὐδαμῶς ξείνης ἐπικαλέεται. ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱερεῖς ἱστοροῦντι τὰ 113
περὶ Ἐλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἀρπάσαντα Ἐλένην ἐκ Σπάρτης ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν, ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος, ἐνθεῦτεν δέ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νεῖλου καὶ ἐς Ταριχίας. ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἡμόνος, τὸ καὶ νῦν

ἔστι, Ἡρακλῆος ἱρὸν, ἐς τὸ ἦν καταφυγῶν οἰκίτης
 ὅτεω ὦν ἀνθρώπων ἐπιβάληται στήματα ἱρά, ἑωυτὸν
 διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἐξεστι τούτου ἄψασθαι. ὁ νόμος
 οὗτος διατελεῖ ἐὼν ὅμοιος τὸ μέχρι ἐμεῦ ἀπ' ἀρχῆς.
 τοῦ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες πυθό-
 μενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον, ἰκέται δὲ ἰζό-
 μενοι τοῦ θεοῦ κατηγοροῦεν τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλό-
 μενοι βλάπτειν αὐτόν, πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς
 εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην·
 κατηγοροῦεν δὲ ταῦτα πρὸς τε τοὺς ἱεράς καὶ τὸν τοῦ
 114 στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὐνομα ἦν Θῶνις. ἀκού-
 σας δὲ τούτων ὁ Θῶνις πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμ-
 φιν παρὰ Πρωτεύα ἀγγελίην λέγουσαν τάδε· Ἦκει ξεῖνος,
 γένος μὲν Τευκρός, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι
 ἐξεργασμένος· ξεῖνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν
 γυναῖκα αὐτὴν τε ταύτην ἄγων ἦκει καὶ πολλὰ κάρτα
 χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν ταύτην ἀπενειχθεῖς· κο-
 τερα δῆτα τοῦτον ἐῷμεν ἀσινέα ἐκπλέειν ἢ ἀπελώμεθα
 τὰ ἔχων ἦλθε; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέ-
 γοντα τάδε· Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι ἀνόσια
 ἐργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες ἀπαγετε
 115 παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδέω ὅ τι κοτέ καὶ λέξει. ἀκούσας δὲ
 ταῦτα ὁ Θῶνις συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὰς
 νέας αὐτοῦ κατίσχει, μετὰ δὲ αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε
 ἐς Μέμφιν καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, πρὸς
 δὲ καὶ τοὺς ἰκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ πάντων εἰρώτα
 τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς τίς εἶη καὶ ὁκόθεν πλέοι.
 ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ
 οὐνομα καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι.
 μετὰ δὲ ὁ Πρωτεὺς εἰρώτα αὐτόν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην

λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἱκέται ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἠγεύμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώραν τὴν ἐμήν, ἐγὼ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνος ἐτισάμην, ὅς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχῶν ἔργου ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· παρὰ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἦλθες· καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλ' ἀναπερώσας αὐτὴν οἴχεται ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου κεραιῖσας ἤκεις. νῦν ὦν ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἤγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὐ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγάγεσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δὲ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι, εἰ δὲ μὴ, ἄτε πολεμίους περιέψεσθαι.

Ἐλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ 116 ἱστές γενέσθαι· δοκέει δέ μοι καὶ Ὀμηρος τὸν λόγον τοῦτου πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιίην εὐπρεπῆς ἦν τῷ ἑτέρῳ τῷ περ ἐχρήσατο, [ἐς ὃ] μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτου ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον δέ, κατὰ περ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῆ ἄλλη ἀνεπόδισε ἑωυτόν) πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἐλένην τῇ τε δὴ ἄλλη πλαξόμενος καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. [ἐπιμίμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ· λέγει δὲ τὰ ἔπεα οὕτω·

Ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
 Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδής
 Ἦγαγε Σιδουίηθεν, ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον,
 Τὴν ὁδὸν ἦν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.
 ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ ἐν τοισίδε τοῖσι ἔπεσι·
 Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
 Ἐσθλά, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρην Θῶνος παράκοιτις
 Αἴγυπτιῇ, τῇ πλεῖστα φέρει ζεῖδωρος ἄρουρα
 Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλά μειμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρὰ.
 καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει·

Αἴγυπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
 Ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴ-
 γυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμοურέει γὰρ ἡ Συρίη
 Αἴγυπτῳ, οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστι ἡ Σιδῶν, ἐν τῇ
 117 Συρίῃ οἰκέουσι.] κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τότε [τὸ
 χωρίον] οὐκ ἦμιστα ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὀμή-
 ρου τὰ Κύπρια ἔπεά ἐστι ἀλλ' ἄλλου τινός· ἐν μὲν
 γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος ἐκ Σπάρτης
 Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων Ἑλένην, εὐαεῖ
 τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσση λείη· ἐν δὲ Ἰλιάδι
 λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὀμηρος μὲν νυν καὶ
 τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω.

118 Εἰρομένου δὲ μεν τοὺς ἰρέας εἰ μάταιον λόγον λέ-
 γουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι ἢ οὐ, ἔφα-
 σαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορίησι φάμενοι εἰδέναί παρ'
 αὐτοῦ Μενέλεω· ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἄρ-
 παραγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν
 βοηθεῦσαν Μενέλεω, ἐκβάσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδου-
 θεῖσαν τὴν στρατιὴν πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους,

σὺν δέ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δ' ἐπειτε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα τὰ οἱ οἶχeto κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν· τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμνύοντας καὶ ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν τῶν Πρωτεύς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελαῖσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν οὕτω δὴ ἐπολιόρκειον, ἐς ὃ ἐξεῖλον· ἐλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυυθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα. ἀπικόμενος δὲ 119 ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἰγυπτον καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθείην τῶν προηγημάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχῶν μέντοι τούτων ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὀρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνῶται προῆγμα οὐκ ὕσιον· λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων ἐντομά σφρα ἐποίησε· μετὰ δὲ ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος οἶχeto φεύγων τῆσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὄκου ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι· τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίησι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ παρ' ἑωυτοῖσι γενόμενα ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱστές ἔλεγον, ἐγὼ δὲ τῷ 120 λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι,

τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἑλλησι ἤτοι ἐκούτος γε ἢ ἀέκουτος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πριάμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι οἱ προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικέη. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἑλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλέους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρή τι τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν, τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συνοίκεε Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληὴ ἐς Ἀλέξανδρον περιήϊε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ Ἐκτωρ καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον ἐὼν ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων ἰδίῃ τε αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθεῖν ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες, ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος ὅπως πανωλεθρὴ ἀπολόμενοι καταφανῆς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἶρηται.

τον ἔλεγον, ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου, ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἔοντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πηχέων, τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέῳ ἔστεῶτα καλέουσι θέρως, τὸν δὲ πρὸς νότον χειμῶνα· καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρως, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιέουσι, τὸν δὲ χειμῶνα καλεόμενον τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. πλουῦτον δὲ α — τούτῳ τῷ βασιλεῖ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὑστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι οὐδ' ἐγγύς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν οἰκοδομέσθαι οἰκημα λίθινον, τοῦ τῶν τοίχων ἓνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον ἐπιβουλεύοντα τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἓνα ἔξαιρετὸν εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηιδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἰκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ, χρόνου δὲ περιμόντος τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἔοντα ἀνακαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο), τούτοισι δὲ ἀπηγῆσασθαι ὡς ἐκείνων προορέων, ὅπως βίου ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέως· σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαιρέσιν τοῦ λίθου δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλάσσοντες ταμίαι τῶν βασιλέως χρημάτων ἔσονται. καὶ τὸν μὲν τελευτήσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὴν ἔργον ἔχεσθαι, [ἐπ]ελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλῆα νυκτὸς καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομῆματι ἀνευρόντας ῥηιδίως μεταχειρίσασθαι καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενεῖκασθαι. ὡς δὲ β

τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἶκημα, θωμάσαι
 ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεῖν τὰ ἀγγήια, οὐκ ἔχειν
 δὲ ὄντινα ἐπαιτιᾶται τῶν τε σημάτων τῶν ἐοίκτων σόων
 καὶ τοῦ οἰκήματος κεκλημένου. ὥς δὲ αὐτῷ καὶ δις
 καὶ τρίς ἀνοίξαντι αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα
 (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραΐζοντας), ποιῆσαι
 μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι καὶ ταύτας
 περὶ τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν στῆσαι. τῶν
 δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ἐλθόντων καὶ
 ἐσδύντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσ-
 ἦλθε, ἰθέως τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι· ὥς δὲ γυνῶναι αὐτὸν
 ἐν οἴῳ κακῷ ἦν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν καὶ δηλοῦν
 αὐτῷ τὰ παρεόντα καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσδύντα
 ἀποταμεῖν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, ὅπως μὴ αὐτὸς ὀφθεῖς
 καὶ γνωρισθεῖς ὃς εἶη προσαπολέση κάκεινον· τῷ δὲ
 δόξαι εὖ λέγειν καὶ ποιῆσαι μιν πεισθέντα ταῦτα καὶ
 καταρμόσαντα τὸν λίθον ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, φέροντα
 γ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὥς δὲ ἡμέρη ἐγένετο,
 ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἶκημα ἐκπεπληχθαι
 ὁρῶντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἔνευ τῆς
 κεφαλῆς ἐόν, τὸ δὲ οἶκημα ἀσινὲς καὶ οὔτε ἔσοδον
 οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίαν ἔχον. ἀπορῶμενον δὲ μιν τάδε
 ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείγους κατα-
 κρεμάσαι, φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα ἐντείλα-
 σθαι σφι, τὸν ἂν ἰδωνται ἀποκλαύσαντα ἢ κατοικτι-
 σάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀνακρεμα-
 μένου δὲ τοῦ νέκυος τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν, λόγους
 δὲ πρὸς τὸν περιεόντα παῖδα ποιευμένην προστάσσειν
 αὐτῷ, ὅτεφ τρόπῳ δύναται, μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα
 τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ· εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει,

διαπειλέειν αὐτὴν ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμ- δ
 βάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιέοντος παιδὸς καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν ὄνους κατασκευασάμενον καὶ ἄσκους πλήσαντα οἴνου ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων καὶ ἔπειτα ἐλεύειν αὐτούς· ὡς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἄσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λύειν ἀπαμμένους· ὡς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὄκοιον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται· τοὺς δὲ φυλάκους ὡς ἰδεῖν πολλὸν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν ἀγγήια ἔχοντας καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν ἐν κέρδεϊ ποιευμένους. τὸν δὲ διαλοιδορέεσθαι πᾶσι ὀργὴν προσποιούμενον· παραμυθευμένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων χρόνῳ πρηῦνεσθαι προσποιέεσθαι καὶ ὑπίεσθαι τῆς ὀργῆς, τέλος δὲ ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ κατασκευάζειν. ὡς δὲ λόγους τε πλέους ἐγγίνεσθαι καὶ τινα καὶ σκῶψαι μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, ἐπιδουναὶ αὐτοῖσι τῶν ἄσκῶν ἕνα· τοὺς δὲ αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι καὶ ἐκεῖνον παραλαμβάνειν καὶ κελεύειν μετ' ἑωυτῶν μείναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆναί τε δὴ καὶ καταμεῖναι. ὡς δὲ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ἐπιδουναὶ αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἄσκῶν· δαψιλῆί δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους ὑπερμεθυσθῆναι καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ ἔνθα περ ἔπινον κατακοιμηθῆναι· τὸν δέ, ὡς πρόσω ἦν τῆς νυκτός, τό τε σῶμα τοῦ ἀδελφικοῦ καταλῦσαι καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων

ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηίδας, ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν
 ἐπὶ τοὺς ὄνους ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῆ
 ε μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ
 ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυσ ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ
 ποιέειν, πάντως δὲ βουλόμενον εὔρεθῆναι ὅστις κοτὲ
 εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν
 οὐ πιστά· τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκῆ-
 ματος, ἐντειλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι,
 καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ τι δὴ
 ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον·
 ὅς δ' ἂν ἀπηγγήσῃται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα,
 τοῦτον συλλαμβάνειν καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν
 παῖδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν
 φῶρα πυθόμενον τῶν εἴνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουλη-
 θέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλέος περιγενέσθαι ποιέειν
 τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα ἐν τῷ ὄμφῃ τὴν
 χειρὰ ἶεναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ, ἐσελ-
 θόντα δὲ ὡς τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα καὶ εἰρωτώ-
 μενον τὰ περὶ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγγήσασθαι ὡς ἀνοσιώ-
 τατον μὲν εἴη ἐργασμένος ὅτε τοῦ ἀδελφροῦ ἐν τῷ
 θησανροῦ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι
 τὴν κεφαλὴν, σοφώτατον δὲ ὅτι τοὺς φυλάκους κατα-
 μεθύσας καταλύσειε τοῦ ἀδελφροῦ κρημάμενον τὸν
 νέκυν. τὴν δέ, ὡς ἤκουσε, ἄπτεσθαι αὐτοῦ· τὸν δὲ
 φῶρα ἐν τῷ σκότει προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν
 χειρὰ· τὴν δὲ ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσιν αὐτοῦ
 ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον
 ζ αὐτῇ οἶχεσθαι διὰ θυρῶν φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα
 ἐς τὸν βασιλέα ἀνηνείχθη, ἐκπεπλήχθαι μὲν ἐπὶ τῇ
 πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τοῦ ἀνθρώπου, τέλος δὲ

διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις ἐπαγγέλλεσθαι ἀδείην τε διδόντα καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὕψιν τὴν ἑωυτοῦ· τὸν δὲ φῶρα πιστεύσαντα ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν, Ῥαμφίνιτον δὲ μεγάλως θαυμάσαι καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσει ὡς πλεῖστα ἐπισταμένῳ ἀνθρώπων· Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκεῖνον δὲ Αἰγυπτίων. μετὰ δὲ ταῦτα ἔλεγον¹²² τοῦτον τὸν βασιλέα ζῶν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες αἰδὴν νομίζουσι εἶναι, καὶ κείθι συγκυβεύειν τῇ Δήμητροι, καὶ τὰ μὲν νικᾶν αὐτήν, τὰ δὲ ἐσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς, καὶ μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρομακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμφινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπικετο, ὄρητιν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς· οὐ μέντοι εἴ γε διὰ ταῦτα ὀφθαλμοῦσι ἔχω λέγειν. φᾶρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφῆναντες οἱ ἰσῆες κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρον τοὺς ὀφθαλμοῦς, ἀγαρόντες δέ μιν ἔχοντα τὸ φᾶρος ἐς ὁδὸν σέρουσαν ἐς ἰθὺν Δήμητρος αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω· τὸν δὲ ἰσῆα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμοῦς λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἰθὺν τῆς Δήμητρος ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίους, καὶ αὐτὶς ὀπίσω ἐκ τοῦ ἰθοῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὸντὸ χωρίον.

Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθω¹²³ ὅτερον τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑποκέεται ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῆ γράφω. ἀρχηγετέειν δὲ τῶν κάτω Αἰγυπτίοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διώνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τότε τὸν λόγον Αἰγυπτίοι εἰσι οἱ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατος ἐστι, τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος ἐς ἄλλο ζῶον

αἰεὶ γινόμενον ἐσθύνεται· ἐπεὶ δὲ πάντα περιέλθῃ τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά, αὐτὶς ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσθύνειν, τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἕλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἔοντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα οὐ γράφω.

124 Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλέος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως, μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαντέ σφραων Χέοπα ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι· κατακληίσαντα γάρ μιν πάντα τὰ ἱερὰ πρῶτα μὲν σφρας θυσιῶν ἀπέρξαι, μετὰ δὲ ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἴγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ ὄρει, ἐκ τούτων ἔλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι τοὺς λίθους εἰέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι καὶ πρὸς τὸ Αἰβυκὸν καλούμενον ὕρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ, τὴν τρίμηνον ἕκαστοι. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβομένῳ τῷ λεῶ δέκα ἔτεα μὲν τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν εἴλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδειμαν ἔργον ἔον οὐ πολλῷ τῶ ἐλασσον τῆς πυραμίδος. ὡς ἔμοι δοκέειν (τῆς μὲν γὰρ μῆκος εἰσὶ πέντε στάδιοι, εὐρος δὲ δέκα ὀργυιαί, ὕψος δέ, τῇ ὑψηλοτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἑωυτῆς, ὁκτὼ ὀργυιαί, λίθου δὲ ξεστοῦ καὶ ζῶων ἐγγεγλυμμένων), ταύτης τε δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐπ' οὗ ἐστῶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιευμένη,

τῆς ἐστὶ πανταχῇ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα εὐόσης τετραγώνου καὶ ὕψος ἴσον, λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἀρμοσμένου τὰ μάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων. ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς, ἀνα- 125
βαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρούσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι· τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπέετε ἐποίησαν αὐτήν, ἥειρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῆσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι, χαμᾶθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅπως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτόν, ἐς ἐτέρην μηχανὴν ἐτίθετο ἐστεῶσαν ἐπὶ τοῦ πρῶτου στοίχου, ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δευτέρου εἴλκετο στοῖχον ἐπ' ἄλλης μηχανῆς· ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ μηχαναὶ ἦσαν, εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν εἶδον μίαν τε καὶ εὐβάστακτον μετεφόρεον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον, ὅπως τὸν λίθον ἐξέλοιεν· λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρω, κατὰ περ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα, μετὰ δὲ τὰ ἐχόμενα τούτων ἐξεποιέουν, τελευταῖα δὲ αὐτῆς τὰ ἐπίρριαι καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποιήσαν. σεσήμενται δὲ διὰ γραμμῶν Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι ὅσα ἐς τε συρμαίνην καὶ κρούμνα καὶ σιρόσοδα ἀνασιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ ὡς ἐμὲ εὖ μεμνήσθαι τὰ ὁ ἐρημηεὺς μοι ἐπιλεγόμενος τὰ γραμμάτια ἐφη. ἑξακόσια καὶ χίλια τέλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δ' ἐστὶ οὕτω ἔχοντα ταῦτα, κόσα οἶκος ἄλλα δεδαπανῆσθαι ἐστὶ ἐς τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμου τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον, ἄλλον δέ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῷ τοὺς λίθους ἐταμον καὶ ἦγον καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον. ἐς τοῦτο δὲ 126

ἔλθειν Χέοπα κακότητος ὥστε χρημάτων δεόμενον τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατίσαντα ἐπ' οἰκίματος προστάξαι πρὶσσεσθαι ἀργύριον ὀκόσον δὴ τι· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δὲ τὰ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρὶσσεσθαι. ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημίῳ καταλιπέσθαι, καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἑκάστου δέεσθαι ὅπως ἂν αὐτῇ ἓνα λίθον [ἐν τοῖσι ἔργοισι] δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἑστηκυῖαν, ἔμπροσθε τῆς μεγάλης πυραμίδος, τῆς ἐστὶ τὸ κῶλον ἕκαστον ὄλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου.

- 127 Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πεντήκοντα ἔτα, τελευτήσαντος δὲ τούτου ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα· καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ τὰ τε ἄλλα καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν· οὔτε γὰρ ὑπεστὶ οἰκηματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νεῖλου διῶρυξ ἦκει ἐς αὐτὴν ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέρην ρέουσα· δι' οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω νῆσον περιρρέει, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθον Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσαράκοντα πόδας ὑποβάς τῆς ἑτέρης τῶντὸ μέγαθος ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε. ἐστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἕξ καὶ πεντήκοντα
- 128 ἔτα. ταῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτα, ἐν τοῖσι Αἰγυπτίοισι τε πᾶσαν εἶναι κακότητα καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσοῦτον κατακληισθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ

καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλίτιος, ὃς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι Αἴγυπτου Μυκερσί-129
 ρου ἔλεγον Χέοπος παῖδα, τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν, τὸν δὲ τὰ τε ἰσὰ ἀνοίξαι καὶ τὸν λεῶν τετρα-
 μένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ
 θυσίας, δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτα κρί-
 νειν. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον ἀπάντων ὄσοι ἦδη
 βασιλέες ἐγένοντο Αἴγυπτίων κινέουσι μάλιστα τοῦ-
 του· τὰ τε ἄλλα γάρ μιν κρίνειν εἶν καὶ δὴ καὶ τῷ
 ἐπιμεφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα
 ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. εὔντι δὲ ἠπίῳ τῷ
 Μυκερσίῳ κατὰ τοὺς πολιήτας καὶ ταῦτα ἐπιτηθεύοντι
 πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ,
 τὸ μοῦνόν οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκίοισι τέκνον. τὸν δὲ
 ἔπεραλγίσαντά τε τῷ περιεπεπτώκεε προήγματι καὶ βου-
 λόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγα-
 τέρα ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην καὶ ἔπειτα κατα-
 χρυσώσαντά μιν [ταύτην] ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ
 τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. αὕτη ὦν ἡ βοῦς γῆ οὐκ 130
 ἐκρύφθη, ἀλλ' ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή, ἐν Σάῳ μὲν
 πόλι ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλῆίοισι ἐν οἰκή-
 ματι ἠσκημένῳ· θυμῆματα δὲ παρ' αὐτῇ παιτοῖα κατα-
 γίξουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, νύκτα δὲ ἐκάστην πάννηχος
 λέγνος παρακαίεται. ἄγχου δὲ τῆς βοῦς ταύτης ἐν ἄλλῳ
 οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακῶν τῶν Μυκερσίου ἐστᾶσι,
 ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάῳ πόλι ἰστές· ἐστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι
 κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστα κη, γυ-
 μναὶ ἐργασμένα· αἵτινες μέντοι εἰσί, οὐκ ἔχω εἰπεῖν
 πλήρ ἢ τὰ λεγόμενα. οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς 131

βοὺς ταύτης καὶ τῶν κολοσσῶν τόνδε τὸν λόγον, ὡς
 Μυκερῖνος ἠρώσθη τῆς ἐωυτοῦ θυγατρὸς καὶ ἔπειτα
 ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ· μετὰ δὲ λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγ-
 ξατο ὑπὸ ἄχεος, ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῖ ταύτῃ, ἣ
 δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδοουσέων τὴν
 θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας, καὶ νῦν τὰς
 εἰκόνας αὐτέων εἶναι πεπονθυίας τά περ αἰ ζῶαί ἔπαθον.
 ταῦτα δὲ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τὰ τε
 ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν·
 ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὠρῶμεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς
 χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἱ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο
 132 εὐοῦσαι ἔτι καὶ ἐς ἐμέ. ἣ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατα-
 κέκρυπται φοινικέῳ εἴματι, τὸν ἀνχένα δὲ καὶ τὴν
 κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέϊ κάρτα χρυσῷ·
 μεταξὺ δὲ τῶν κερέων ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος
 ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθῇ ἀλλ' ἐν
 γούνασι κειμένη, μέγαθος δὲ ὅση περ μεγάλη βοῦς
 ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα ἔτεα,
 ἔπειδ' ἀντύπνυται Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν
 ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι. τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν
 ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς· φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν δεηθῆναι
 τοῦ πατρὸς Μυκερῖνου ἀποθνήσκουσας ἐν τῷ ἐνιαυτῷ
 133 ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον κατιθεῖν. μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς
 τὸ πάθος δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλεῖ τὰδε γενέσθαι·
 ἐλθεῖν οἱ μαντήμιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὡς μέλλοι εἶξ
 ἔτεα μῦνον βιοὺς τῷ ἐβδόμῳ τελευτήσειν· τὸν δὲ
 δεινὸν ποιησάμενον πέμψαι ἐς τὸ μαντήμιον τῷ θεῷ
 ὀνειδισμα ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατήρ καὶ
 πάτριος ἀποκλήρισαντες τὰ ἱερά καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον

ἐπὶ πολλόν, αὐτὸς δ' εὐσεβῆς ἔων μέλλοι ταχέως οὕτω τελευτήσῃν. ἐκ δὲ τοῦ χρησθηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα τούτων εἵνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτὸν τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαί μιν τὸ χρεὸν ἦν ποιέειν· δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν, καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλέας μαθεῖν τοῦτο, κείνον δὲ οὐ. ταῦτα ἀκούσαντα τὸν Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένων ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλά, ὅπως γίνοιτο νύξ, ἀνάψαντα αὐτὰ πίνειν τε καὶ εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἔς τε τὰ ἔλαια καὶ τὰ ἄλσεια πλανώμενον καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηβητήρια ἐπιτηδεότατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο θέλων τὸ μαντήιον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δωδέκα ἔτεα ἀντὶ ἕξ ἑτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιούμεναι. πυραμίδα δὲ 134 καὶ οὗτος ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρός, εἴκοσι ποδῶν καταδέουσαν κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων, εἰσῆς τετραγώνου, λίθου δὲ ἐς τὸ ἡμισυ Αἰθιοπικοῦ· τὴν δὴ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἐταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· οὐδὲ ὦν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὔτοι ἦτις ἦν ἡ Ῥοδώπις· οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι ὡς λόγῳ εἰπεῖν ἰσχυρίζονται· πρὸς δὲ ὅτι κατὰ Ἀμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδώπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον· ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπομένων ἦν Ῥοδώπις, γενεὴν μὲν ἀπὸ Θρηάκης, δούλη δὲ ἦν Ἰάδμορος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος ἀνδρός Σαμίου, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμορος ἐγένετο, ὡς διέδεξε

τῆδε οὐκ ἦμιστα· ἐπαίτε γὰρ πολλὰκις κηρυσσόντων
 Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου ὅς βούλοιο ποινὴν τῆς Αἰ-
 σώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδαίς ἐφάνη,
 Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμων ἀνείλετο, οὕτω
 135 καὶ Αἰσώπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴ-
 γυπτου ἀπίκετο Ξάνθου τοῦ Σαμίου κομίσαντός [μιν],
 ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην ἐλύθη χρημάτων μεγάλων
 ὑπὸ ἀνδρὸς Μυτιληναίου Χαράξου τοῦ Σκαμανδρω-
 νύμου παιδός, ἀδελφεοῦ δὲ Σαφροῦς τῆς μουσοποιου.
 οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη καὶ κατέμεινέ τε ἐν
 Αἰγύπτῳ καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη μεγάλα ἐ-
 κτήσατο χρήματα ὡς [ἂν] εἶναι Ῥοδῶπιος, ἀτὰρ οὐκ ὡς
 γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκά-
 την τῶν χρημάτων ιδέσθαι ἔστι ἔτι καὶ ἐς τότε παντὶ
 τῷ βουλομένῳ, [οὐδὲν δαὶ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖ-
 ναι]. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημῆιον ἑωυτῆς ἐν τῇ
 Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποιῆμα ποιησαμένη τοῦτο τὸ μὴ
 τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον καὶ ἀνακαίμενον ἐν ἱερῷ,
 τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς
 ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βου-
 πόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρει ἡ δεκάτη
 οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς· οὐ καὶ νῦν ἔτι συννενέεται
 ὀπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ
 αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δὲ κωσ ἐν τῇ Ναυκρατι
 ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι· τοῦτο μὲν γὰρ αὕτη,
 τῆς πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγένε-
 νετο ὡς καὶ οἱ πάντες Ἕλληνες Ῥοδῶπιος τὸ οὔνομα
 ἐξέμαθον, τοῦτο δὲ ὕστερον ταύτης τῇ οὔνομα ἦν
 Ἀρχιδίγη ἐοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἦσσαν δὲ
 τῆς ἐτέρης περιλεσχήμευτος. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος

Ροδῶπιν ἀπενόστησε ἐς Μυτιλήνην, ἐν μέλει Σαπφῶ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδῶπιος μὲν νυν πέρι πέπανμαι.

Μετὰ δὲ Μυκερῶνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα 136 ἔλεγον οἱ ἱερεῖς Ἄσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἔοντα πολλῶ τε κάλλιστα καὶ πολλῶ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους τε ἐγγεγλυμμένους καὶ ἕλλην ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρῆην, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακροῦ μέγιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος· προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τύνδε, τὸν διδύοντα τὸ χρέος καὶ ἀπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης, τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τήνδε ἐπεῖναι ζημίην μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μήτε αὐτῷ ἐκεῖνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν [ἐκεῖνῳ] τῷ πατρῴῳ τάφῳ μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτε ἄλλον μηδένα τῶν ἑωυτοῦ ἀπογενομένου θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλούμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον ἑωυτοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα, ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐργαστολαμμένα τάδε λέγοντά ἐστι· ΜΗ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ· ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟ. ὍΣΟΝ Ὁ ΖΕΥΣ ΤΩΝ ἌΛΙΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩΙ ΓΑΡ ὙΠΟΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ἘΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ὅ ΤΙ ΠΡΟΣΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΗΗΛΙΟΥ ΤΩΙ ΚΟΝΤΩΙ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΛΕΓΟΝΤΕΣ ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ ΚΑΙ ΜΕ

ΤΡΟΠΩΙ ΤΟΙΟΥΤΩΙ ἘΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν
 τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

137 Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύ-
 σιος πόλιος, τῷ οὖνομα Ἄνυσιν εἶναι. ἐπὶ τούτου
 βασιλεύοντος ἐλάσαι ἐπ' Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθίο-
 πας τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιοπῶν βασιλέα. τὸν μὲν
 δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἔλαα, τὸν
 δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτεα πενήκοντα,
 ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι· ὅπως τῶν τις Αἴγυ-
 πτίων ἀμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν,
 τὸν δὲ κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἐκάστῳ δικάζειν,
 ἐπιτάσσοντα χῶματα χοῦν πρὸς τῇ ἐσωτῶν πόλι, ὅθεν
 ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικούντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις
 ἐγένοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐχώσθησαν
 ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων ἐπὶ Σεσώστριος βα-
 σιλέος, δεύτερα δὲ ἐπὶ τοῦ Αἰθίοπος, καὶ κάρτα ὑψηλαὶ
 ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἐτέρων τασσομένων ἐν τῇ
 Αἰγύπτῳ πολιῶν, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἢ ἐν Βου-
 βάστι πόλις ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἐστὶ Βουβάστιος
 ἀξιαπηγητότατον· μέζω μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πολυδαπα-
 νώτερά ἐστι ἱρά, ἠδονὴ δὲ ιδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλ-
 λον· ἢ δὲ Βουβάστις κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσάν ἐστι Ἄρτε-
 138 μίς. τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει· πλήν τῆς ἐσόδου τὸ
 ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι
 οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλησι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ
 ἱροῦ ἑκατέρη ἐσέχει, ἢ μὲν τῇ περιρρέουσα, ἢ δὲ τῇ,
 εὖρος ἐοῦσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατὰ-
 σκιος. τὰ δὲ προπύλαια ὕψος μὲν δέκα ὀργυιῶν ἐστί,
 τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκενάδαται ἀξίοισι λόγου. εἶον
 δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν κατορθᾷται πάντοθεν περι-

ιόντι· ἄτε γὰρ τῆς πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψοῦ, τοῦ
 δ' ἱεροῦ οὐ κεινημένου ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔσοπτόν
 ἔστι. περιθῆει δὲ αὐτὸ αἵμασιῇ ἐγγεγλυμμένη τύποισι·
 ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμέ-
 νον περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τῶγαλμα ἐνι· εὖρος δὲ
 καὶ μῆκος τοῦ ἱεροῦ πάντῃ σταδίου ἔστί. κατὰ μὲν δὴ
 τὴν ἔσοδον ἐστρωμένη ἔστί ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους
 τρεῖς μάλιστα κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς
 ἡῶ, εὖρος δὲ ὡς τεσσέρων πλέθρων· τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς
 ὁδοῦ δένδρεα οὐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἐρμῆα
 ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρόν τοῦτο οὕτω ἔχει. τέλος δὲ τῆς 139
 ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὕψιν ἐν
 τῷ ὕπνω τοιμήδε ἰδόντα αὐτὸν οἴχεσθαι φεύγοντα·
 ἐδόκεε οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας
 τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας μέσους διατα-
 μεῖν· ἰδόντα δὲ τὴν ὕψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν ὡς
 πρόφασίν οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύναι,
 ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερά κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς
 ἀνθρώπων λάβοι· οὐκ ὦν ποιήσειν ταῦτα, ἀλλὰ γὰρ
 οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον ὀκόσον κεχρησθαι ἄρξαντα
 Αἰγύπτου ἐκχωρήσειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἰσὶν αὐτῷ
 τὰ μαυτήια τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες ἀνεῖλε ὡς δέοι
 αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πενήκοντα. ὡς ὦν
 ὁ χρόνος οὗτος ἐξήμει καὶ αὐτὸν ἢ ὕψις τοῦ ἐνυπρίου
 ἐπετάρασσε, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ
 Σαβακῶς.

Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, 140
 αὐτίς τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἐλέων ἀπικόμενον,
 ἐνθα πενήκοντα ἔτεα νῆσον χῶσας σποδῶ τε καὶ γῆ
 οἴκει· ὅπως γὰρ οἱ φοιτᾶν σίτου ἄγοντας Αἰγυπτίων

ὡς ἐκάστοισι προστετέχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος, ἐς τὴν
 δωρεὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην
 τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευ-
 ρεῖν, ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἴοί τε ἦσαν
 αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλεῖς Ἀμυρ-
 ταίου· οὖνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ, μέγαθος δ'
 ἐστὶ πάντῃ δέκα σταδίων.

141 Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαί-
 στου, τῷ οὖνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν
 παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων ὡς οὐδὲν
 δεησόμενον αὐτῶν, ἀλλὰ τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐ-
 τοὺς καὶ σφεας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν
 προτέρων βασιλέων δεδόσθαι ἐξαιρέτους ἐκάστῳ δω-
 δεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρα-
 τὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσ-
 συρίων· οὐκ ᾧν δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυ-
 πτίων βοηθέειν. τὸν δὲ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπειλημένον
 ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον πρὸς τῷγαλμα ἀποδύρεσθαι
 οἷα κινδυνεύει παθεῖν· ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν
 ἐπελθεῖν ὕπνον καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψι ἐπιστάντα τὸν
 θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι ἀντιάζων τὸν
 Ἀραβίων στρατὸν· αὐτὸς γάρ οἱ πέμψειν τιμωρούς.
 τούτοισι δὴ μιν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι παραλαβόντα
 Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἔπεσθαι στρατοπεδεύ-
 σασθαι ἐν Πηλουσίῳ (ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἔσβολαι)· ἔπε-
 σθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπή-
 λους δὲ καὶ χειρῶνακτας καὶ ἀγορῆλους ἀνθρώπους,
 ἐνθαῦτα ἀπικομένου τοῖσι ἐναντίοισι [αὐτοῖσι] ἐπιχρ-
 θέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους κατὰ μὲν φαγεῖν τοὺς
 φαρετρεῶνας αὐτῶν, κατὰ δὲ τὰ τόξα, πρὸς δὲ τῶν

ἀσπίδων τὰ ὄργανα, ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φεγγόντων σφέων
 γυμνῶν [ὄπλων] πεσεῖν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ
 βασιλεὺς ἔστηκε ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος,
 ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν, λέγων διὰ γραμμέτων τάδε
 ἜΣ ἜΜΕ ΤΙΣ ὈΡΕΩΝ ΕἲΣΕΒΗΣ ἜΣΤΩ.

ἜΣ ΜΕΝ τοσούδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ 142
 ἱερεῖς ἔλεγον, ἀποδεικνύντες ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως
 ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱερέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασι-
 λεύσαντα μίαν τε καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀν-
 θρώπων γενεὰς γενομένας καὶ ἐν ταύτησι ἀρχιερέας
 καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καίτοι
 τριηκόσια μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέεται μύρια ἕτεα·
 γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν ἑκατὸν ἕτεά ἐστι. μιῆς δὲ
 καὶ τεσσαράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆ-
 σαν τῆσι τριηκοσίῃσι, ἐστὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκόσια
 καὶ χίλια ἕτεα. οὕτω ἐν μυρίοισι τε ἕτεσι καὶ χιλίοισι
 καὶ πρὸς τριηκοσίοισι τε καὶ τεσσαράκοντα ἔλεγον θεὸν
 ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μὲν οὐδὲ πρότερον
 οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλευσσι
 γενομένοισι ἔλεγον οὐδὲν τοιοῦτο. ἐν τοίνυν τούτῳ
 τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡθέων τὸν ἥλιον ἀνα-
 τεῖλαι· ἔνθα τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὲς ἐπανα-
 τεῖλαι, καὶ ἐνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δὲς καταδύ-
 ναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἑτεροιω-
 θῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ
 σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσους οὔτε τὰ κατὰ
 τοὺς θανάτους.

Πρότερον δὲ Ἐκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γε- 143
 νεηλογήσαντί τε ἑωυτὸν καὶ ἀναδήσαντι τὴν πατριὴν
 ἐς ἑκαυδέκατον θεὸν ἐποίησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Διὸς οἶόν

τι καὶ ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι ἐμεωντόν· ἐσαγαγόντες
 ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐόν μέγα ἐξηριθμεον δεικνύντες
 κολοσσούς ξυλίλους τοσούτους ὅσους περ εἶπον· ἀρχι-
 ερεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἰστᾶ ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης
 εἰκόνα ἑωυτοῦ· ἀριθμέοντες ὧν καὶ δεικνύντες οἱ ἱεεὺς
 ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἑωυτῶν ἕκαστον ἐόντα,
 ἐκ τοῦ ἄρχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνης διεξιόντες διὰ
 πασέων, ἐς ὃ ἀπέδεξαν ἀπάσας αὐτάς. Ἐκαταίῳ δὲ
 γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἐκκαιδέκατον
 θεὸν ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμῆσι, οὐ δεκόμενοι
 παρ' αὐτοῦ ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον· ἀντεγενεη-
 λόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν πύρω-
 μιν ἐκ πυρώμιος γεγονέναι, ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσε-
 ράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς [πύρωμιν
 ἐκ πυρώμιος γενόμενον], καὶ οὔτε ἐς θεὸν οὔτε ἐς
 ἦρωα ἀνέδησαν αὐτούς. πύρωμις δὲ ἐστὶ κατὰ Ἑλλάδα
 144 γλῶσσαν καλὸς κἀγαθός. ἤδη ὧν τῶν αἰ εἰκόνας ἦσαν,
 τοιοῦτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ
 πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν
 τούτων θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας οἰ-
 κέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι, καὶ τούτων αἰεὶ ἓνα
 τὸν κρατέοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι
 Ὡρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἑλληνες ὀνο-
 μάξουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα βασιλεῦσαι
 ὕστατον Αἰγύπτου. Ὀσίριος δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατὰ
 Ἑλλάδα γλῶσσαν.

145 Ἐν Ἑλλήσι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται
 εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν, παρ' Αἰγυ-
 πτίοισι δὲ Πάν μὲν ἀρχαιότατος καὶ τῶν ὀκτώ τῶν
 πρώτων λεγομένων θεῶν, Ἡρακλῆς δὲ τῶν δευτέρων

τῶν δωδέκα λεγομένων εἶναι, Διόνυσος δὲ τῶν τρι-
των, οἱ ἐκ τῶν δωδέκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλεῖ μὲν
δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοί φασι εἶναι ἔτεα ἐς Ἀμασιν
βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε· Πανὶ δὲ ἔτι τούτων
πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων,
καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογιζονται εἶναι ἐς
Ἀμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ
ἐπίστασθαι, αἰεὶ τε λογιζόμενοι καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμε-
νοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νῦν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς
Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ
χίλια μάλιστα ἔστι ἐς ἐμέ, Ἡρακλεῖ δὲ τῷ Ἀλκμήνης
κατὰ εἰνακόσια ἔτεα, Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ
ταύτης γὰρ καὶ Ἐρμῆω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων
ὁ Πάν) ἐλάσσῳ ἑτέᾳ ἔστι τῶν Τρωικῶν, κατὰ ὀκτα-
κόσια μάλιστα ἐς ἐμέ. τούτων ὧν ἀμφοτέρων πάρεστι 146
χρᾶσθαι τοῖσί τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ
δ' ὧν ἢ περὶ αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεται. εἰ μὲν γὰρ
φανεροὶ τε ἐγένοντο καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ
Ἑλλάδι, κατὰ περ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενό-
μενος καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης καὶ Πάν ὁ
ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις καὶ τούτους ἄλ-
λους ἄνδρας γενομένους ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα
τῶν προγεγονότων θεῶν· νῦν δὲ Διονύσῳ τε λέγουσι
οἱ Ἕλληρες ὡς αὐτίκα γενόμενον ἐς τὸν μηρὸν ἐνερ-
γᾶναι Ζεὺς καὶ ἦναικε ἐς Νύσσην τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου
ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, καὶ Πανὸς γε πέρι οὐκ ἔχουσι
εἰπεῖν ὅτι ἐτράπετο γενόμενος. ὀηλά μοι ὧν γέρονε
ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληρες τούτων τὰ οὐνόματα
ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἐπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου,
ἀπὸ τούτου γενειλογέουσι αὐτῶν τὴν γένεσιν.

147 Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὅσα δὲ οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἰσθία τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα (οὐδένα γὰρ χρόνον οἰοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλέος διαιτᾶσθαι) ἐστήσαντο δυνάδεκα βασιλέας, [ἐς] δυνάδεκα μοίρας δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι ἐβασίλευον νόμοισι τοισίδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους μήτε πλέον τι δίξησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, εἶναί τε φίλους τὰ μάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιέοντο, ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκέχρηστό σφι κατ' ἀρχῆς αὐτίκα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας τὸν χαλκῆ φιάλῃ σπείσαντα αὐτῶν ἐν τῷ ἰσθῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἀπάσης βασιλεύσειν Αἰγύ-
 148 πτου· ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἰσθὰ συνελέγοντο. καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ, δόξαν δὲ σφι ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος κατὰ Κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστα κη κείμενον· τὸν ἐγὼ ἤδη εἶδον λόγου μέζω. εἰ γὰρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανεῖν ἔοντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου. καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὸς καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες καὶ πολλῶν ἐκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων ἀνταξίη, ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ δυνάδεκα μὲν εἰσι ἀλλὰ κατὰστέγοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλησι, ἕξ μὲν πρὸς βορέω, ἕξ δὲ πρὸς νότον τετραμ-

μέναι, συνεχές· τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφραγισθεὶς περι-
 ἔργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν ὑπόγαια, τὰ
 δὲ μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια ἀριθμόν, πεντα-
 κοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν
 οἰκημάτων αὐτοὶ τε ὠρῶμεν διεξιόντες καὶ αὐτοὶ θεη-
 σάμενοι λέγομεν, τὰ δὲ αὐτῶν ὑπόγαια λόγοισι ἐπυ-
 θανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύ-
 ναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἠθέλον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι
 τῶν τε ἀρχῆν τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων
 βασιλέων καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν
 κάτω πέρι οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν, τὰ
 δὲ ἄνω μέζονα ἀνθρωπείων ἔργων αὐτοὶ ὠρῶμεν· αἶ-
 τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγῶν καὶ οἱ εἰλιγμοὶ διὰ τῶν
 ἀλλέων ἐόντες ποικιλώτατοι θῶμα μυρίου παρείχοντο
 ἐξ αὐλῆς τε εἰς τὰ οἰκήματα διεξιούσι καὶ ἐκ τῶν οἰκη-
 μάτων εἰς παστάδας, εἰς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστά-
 δων καὶ εἰς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὄροφῇ
 δὲ πάντων τούτων λιθίνη κατὰ περ οἱ τοῖχοι, οἱ δὲ
 τοῖχοι τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι, αὐλῇ δὲ ἑκάστη
 περίστυλος λίθου λευκοῦ ἀρμοσμένου τὰ μάλιστα. τῆς
 δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμῖς
 τεσσαρακοντόργγιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται·
 ὁδὸς δ' εἰς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποιήται. τοῦ δὲ λαβυ- 149
 ρίνθου τούτου ἐόντος τοιούτου θῶμα ἔτι μέζον παρέ-
 χεται ἢ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύριν-
 θος οὗτος οἰκοδομῆται· τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου
 εἰς στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα
 ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν·
 κείται δὲ μακρῇ ἢ λίμνη πρὸς βορρῆν τε καὶ νότον,
 εὐθεῖα βάθος τῇ βαθυτάτῃ αὐτῇ ἑωυτῆς πεντηκοντόρ-

γυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὄρουκῆ, αὐτὴ
 δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστα κη ἐστᾶσι δύο
 πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὄργυιās
 ἑκατέρῃ, καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον το-
 σοῦτο, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεστι κολοσσὸς λίθινος
 κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ
 ἑκατὸν ὄργυιέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὄργυιαὶ δίκαιαί εἰσι
 στάδιον ἑξάπλευθρον, ἑξαπέδου [μὲν] τῆς ὄργυιῆς μετροε-
 μένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστωι
 ἑόντων, τοῦ δὲ πήχεος ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ
 ἐν τῇ λίμνῃ ἀυθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι (ἄνυδρος γὰρ δὴ
 δεινῶς ἐστι ἢ ταύτῃ), ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα
 ἐσῆκται, καὶ ἕξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἕξ
 δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὐτίς. καὶ ἐπεὶ μὲν
 ἐκρέη ἔξω, ἢ δὲ τότε τοὺς ἕξ μῆνας ἐς τὸ βασιλίῳν
 καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ
 τῶν ἰχθύων, ἐπεὶ δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἴκοσι
 150 μνέας. ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν
 τὴν ἐς Λιβύην ἐκδιδοῖ ἢ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμ-
 μένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσόγαίαν παρὰ τὸ ὄρος
 τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεῖτε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου
 οὐκ ὦρων τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἑόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δὴ
 μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἄγχιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης
 ὅκου εἶη ὁ χοῦς ὁ ἔξορυχθεῖς. οἱ δὲ ἔφρασαν μοι ἵνα
 ἐξεφορήθῃ καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ἥδεα γὰρ λόγῳ καὶ
 ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο.
 τὰ γὰρ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλέος ἑόντα με-
 γάλα χρήματα καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι κατα-
 γαίοισι ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν
 σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες ὑπὸ γῆν στα-

Θυμέμενοι ἐς τὰ βασιλῆα οἰκία ὤρουσον, τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορεόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅπως γίνοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγρην ποταμὸν παραρρέοντα τὴν Νίνον ἐξεφόρεον, ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ τι ἐβούλονται. τοιοῦτο ἕτερον ἤκουσα καὶ (κατὰ) τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι, πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιούμενον· ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν, ὃ δὲ ὑπολαμβάνων ἐμελλε διαχέειν. ἢ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

Τῶν δὲ δώδεκα βασιλέων δικαιοσύνη χρωσμένων, 151 ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀριτῆς μελλόντων κατασπείσειν ὁ ἀρχιερεὺς ἐξήνικέ σφι φιάλας χρυσέας, τῆσί περ ἐώθεσαν σπένδειν, ἀμαρτῶν τοῦ ἀριθμοῦ, ἔνδεκα δώδεκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἐστεῶς αὐτῶν Φαμμήτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκήν ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἐφόρεόν τε βασιλέες καὶ ἐτύγγανον τότε ἔχοντες. Φαμμήτιχος μὲν νυν οὐδενὶ δολερῷ νόῳ χρωσμένος ὑπέσχε τὴν κυνέην, οἱ δὲ [ἐν] φρενὶ λαβόντες τό τε ποιηθὲν ἐκ Φαμμητίχου καὶ τὸ χρηστήριον ὅ τι ἐκέχρηστό σφι, τὸν χαλκήν σπείσαντα αὐτῶν φιάλη τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μῦνον Αἰγύπτου, ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Φαμμητίχου, ὡς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδεμιῆς προνοίης αὐτὸν ποιήσαντα, ἐς δὲ τὰ ἔλεα ἔδοξέ σφι διωξάει κελώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμιος, ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὀρμόμενον μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. τὸν 152 δὲ Φαμμητίχου τοῦτον προτερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα

Σαβακῶν, ὅς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον
 φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὕψιος
 τοῦ οὐεῖρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἴγυπτίων οὔτοι
 οἱ ἐκ νομοῦ Σαῖτεῶ εἰσι. μετὰ δὲ βασιλεύοντα τὸ
 δεύτερον πρὸς τῶν ἔνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν
 διὰ τὴν κυνέην φεύγειν ἐς τὰ ἔλεα. ἐπιστάμενος ὦν
 ὡς περιυβρισμένος εἶη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι
 τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βουτουῦν πόλιν ἐς
 τὸ χρηστήριον τῆς Αἴτους, ἔνθα δὴ Αἴγυπτίοισι ἐστὶ
 μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς ὡς τίσις ἦξει
 ἀπὸ θαλάσσης χαλκῶν ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ
 μὲν δὴ ἀπιστίῃ μεγάλη ὑπεκέχυτο χαλκῶς οἱ ἄνδρας
 ἦξιν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος
 ἀναγκαίῃ κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κῆρας ἄνδρας κατὰ
 λήϊν ἐκπλώσαντας ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον, ἐκβάντας
 δὲ ἐς γῆν καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ ἀγγέλλει τῶν τις
 Αἴγυπτίων ἐς τὰ ἔλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμητίχῳ, ὡς
 οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὀπλισθέντας, ὡς
 χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ
 πεδῖον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελούμενον φίλα
 τε τοῖσι Ἰωσὶ καὶ Καρσὶ ποιέεται καὶ σφρας μεγάλα
 ὑπισχνεύμενος πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι· ὡς δὲ
 ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι [μετ' ἑωυτοῦ] βουλομένοισι
 Αἴγυπτίοισι καὶ τοῖσι ἐπικούροισι καταρῆει τοὺς βασι-
 153 λέας. κρατήσας δὲ Αἴγυπτου πάσης ὁ Ψαμμητίχος
 ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι τὰ πρὸς
 νότον ἄνεμον τετραμμένα, αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ
 τρέφεται ἐπεὶ φανῆ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε ἐναντίον τῶν
 προπυλαίων, πᾶσάν τε περιστυλον ἐοῦσαν καὶ τύπων
 πλέην· ἀντὶ δὲ κίωνων ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυωδεκα-

πήχες τῆ ἀύλῃ. ὁ δὲ Ἰαπὶς κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἔστι Ἐπαφος. τοῖσι δὲ Ἰωσι καὶ τοῖσι Καρσί 154 τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ ὁ Φαμμήτιχος διδοῖ χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος, τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους διδοῖ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεισθαι, ἀπὸ δὲ τούτων ἐμαθόντων τὴν γλῶσσαν οἱ νῦν ἐρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γερόνασι. οἱ δὲ Ἰωνές τε καὶ οἱ Κῆρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς θαλάσσης ὀλίγον ἐνερθε Βουβάστιος πόλιος ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλομένῳ στόματι τοῦ Νείλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξαναστήσας ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ ποιούμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐπιμισγόμενοι τούτοισι τὰ περὶ Αἰγυπτον γινόμενα ἀπὸ Φαμμητίχου βασιλέος ἀρξάμενοι πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως· πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν χώρων ἐν τούτοισι δὴ οἱ τε ὄλκοι τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέγχι ἐμεῦ ἦσαν. Φαμμήτιχος μὲν νῦν οὕτω ἔσχε Αἰγυπτον.

Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνή- 155 σθην ἤδη, καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου εἶναι ποιήσομαι· τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ ἔστι μὲν Λητοῦς ἱερόν, ἐν πόλει δὲ μεγάλη ἰδρυμένον κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέουσι ἀπὸ θαλάσσης ἕνω. οὐνομα δὲ τῆ πόλι

ταύτη ὄκου τὸ χρηστήριόν ἐστι Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον ὠνόμασταί μοι. ἱρὸν δὲ ἔστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γε νηὸς τῆς Αἴτους, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἐνι, αὐτὸς τε τυγχάνει ἐὼν μέγας καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἦν θῶμα μέγιστον παρεχόμενον φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Αἴτους νηὸς ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος ἐς τε ὕψος καὶ ἐς μῆκος, καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος· τεσσεράκοντα πηχέων τούτων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς ἄλλος ἐπικέεται λίθος ἔχων τὴν παρωροφίδα τετρά-
 156 πηχυν. οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐστι θωμαστότατον, τῶν δὲ δευτέρων νῆσος ἡ Χέμις καλευμένη. ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατέῃ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρὸν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων εἶναι αὕτη ἡ νῆσος πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσας οὔτε κινηθεῖσας εἶδον, τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηὸς τε Ἀπόλλωνος μέγας ἐνι καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύαται, ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες τε συχνοὶ καὶ ἄλλα δένδρεα καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοί φασι εἶναι αὐτὴν πλωτήν, ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ εὐόση πρότερον πλωτῇ Αἴτῳ εὐόσα τῶν ὀκτῶ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτο ἔστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη διέσωσε κατακρούψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένη νήσῳ, ὅτε [δὴ] τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφῶν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Ἄρτεμιν Διονύσου καὶ Ἴσιος

λέγουσι εἶναι παῖδας, Λητοῦν δὲ τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σῴτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν Ὄρος, Δημήτηρ δὲ Ἴσις, Ἄρτεμις δὲ Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἤρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μῦθος δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων· ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος. τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι. Ψαμμήτιχος δὲ 157 ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ πενήκοντα ἔτεα, τῶν τὰ ἐνὸς δέοντα τριήκοντα Ἄζωτον τῆς Συρίας μεγάλην πόλιν προσκατήμενος ἐπολιόρκειε, ἐς ὃ ἐξεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἀπασέων πολιῶν ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορκουμένη ἀντέσχε τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

Ψαμμητίχου δὲ Νεκῶς παῖς ἐγένετο καὶ ἐβασίλευσε 158 Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρουχι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ, τὴν Δαρείος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρουξε. τῆς μῆκος μὲν ἐστὶ πλόος ἡμέραι τέσσερες, εὖρος δὲ ὠρύχθη ὥστε τριήραες δύο πλείην ὁμοῦ ἐλαστρουμένας. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν· ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὁρῶνται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα, ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τεῖνον ὄρος, ἐν τῷ αἰ λιθοτομίαι ἐνεῖσι. τοῦ ὧν δὴ ὄρος τούτου παρὰ τὴν ὑπωρέην ἦκται ἡ διώρουξ ἀπ' ἐσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἠῶ καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα ἀπὸ τοῦ ὄρους πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον ἐκ τῆς βορρῆης θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς

τὴν νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου ὄρους τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτον τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰςὶ στάδιοι ἀπαρτὶ χίλιοι ἕς τὸν Ἀραβίον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον, ἡ δὲ διῶρυξ πολλῶ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστὶ· τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλέος ὀρύσσοντες Αἴγυπτίων ἀπώλοντο δυῶδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους.

159 παυσάμενος δὲ τῆς διῶρυχος ὁ Νεκῶς ἐτόραπετο πρὸς στρατηίας, καὶ τριήρεις αἱ μὲν ἐπὶ τῇ βορηῇ θαλάσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, τῶν ἔτι οἱ ὄλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι καὶ Σύροισι πεξῆ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαργδῶλῳ ἐνίκησε, μετὰ δὲ τὴν μάχην Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίας εὐοῦσαν μεγάλην εἴλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέσθηκε τῷ Ἀπόλλωνι πέμψας ἕς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ ἑκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψάμμῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν.

160 Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμῳ βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄγγελοι, ἀνχέοντες δικαιοτάτα καὶ κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων, καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἕς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλείοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπυνθάνοντο τῶν Ἠλείων

λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα ἔφασαν ἠέκειν ἐπιμαθησόμενοι εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιοτέρον ἐπέξευρεῖν. οἱ δὲ βουλευσάμενοι ἐπειρώτων τοὺς Ἥλείους εἴ σφι οἱ πολιῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασάν σφεας οὕτω τιθέντας παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι· οὐδεμίαν γὰρ εἶναι μηχανὴν ὅπως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξεινοῖσι ἀγωνιστῆσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἥλείων δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἥλείοισι ὑπεθήκαντο.

Ψάμμιος δὲ ἐξ ἔτεα μούνον βασιλεύσαντος Αἰγύ- 161
πτου καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην καὶ μεταντίκα τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος· ὃς μετὰ Ψαμμήτιχον τὸν ἑωυτοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας, ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προσφασίος τὴν ἐγὼ μεζύνως μὲν ἐν τοῖσι Αἰβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναίους μεγαλωστὶ προσέπταισε, Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι. ταῦτα δὲ δεινὰ ποιούμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες καὶ οἱ τῶν ἀπολομέ-

162 νων φίλοι ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθῆης. πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσονται λόγοισι. ὁ δὲ ἐπεῖτε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους ταῦτα μὴ ποιέειν, λέγοντος αὐτοῦ τῶν τις Αἰγυπτίων ὕπισθε στὰς περιέθηκέ οἱ κυνέην καὶ περιτιθεὶς ἔφη ἐπὶ βασιληίῃ περιτιθέναι. καὶ τῷ οὐ κως ἀεκούσιον ἐγίνετο τὸ ποιούμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπεῖτε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἔλθων ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ ὄνομα ἦν Πατάρβημις, ἐντειλάμενος αὐτῷ ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος τὸν Ἄμασιν ἐκάλεσε ὁ Πατάρβημις, ὁ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπαείρας ἀπεματάϊσε καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευε Ἀπρίῃ ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν βασιλέος μεταπεμπομένου ἰέναι πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνασθαι, ὡς ταῦτα πάλαι παρασκευάζεταιται ποιέειν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψεσθαι Ἀπρίην· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν καὶ παρασκευαζόμενον ὄρωντα σπουδῇ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλείῃ δηλῶσαι τὰ πρησόμενα. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην οὐκ ἄροντα τὸν Ἄμασιν, οὐδένα λόγον ἑωυτῷ δόντα ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα περιταμεῖν προστάξει αὐτοῦ τά τε ὦτα καὶ τὴν ῥίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἳ ἔτι τα ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχυρῶς λύμη διακειόμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπιθρόντες ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἑτέρους καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς

Ἄμασι. πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ὥπλιζε τοὺς 163
ἐπικούρους καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἴγυπτίους. εἶχε δὲ
περὶ ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἴωνας ἄνδρας ἐπικούρους
τρισημύριους, ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλῆα ἐν Σαί πόλι, μεγάλα
έόντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ
τοὺς Αἴγυπτίους ἦσαν καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄμασιν ἐπὶ
τοὺς ξείνους. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμ-
φότεροι καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

Ἔστι δὲ Αἴγυπτίων ἐπτὰ γένεα, καὶ τούτων οἱ μὲν 164
ἰσῆες, οἱ δὲ μάχιμοι κεκλέαται, οἱ δὲ βουκόλοι, οἱ δὲ
συβῶται, οἱ δὲ κάπηλοι, οἱ δὲ ἐρμηνεές, οἱ δὲ κυβερ-
νήται. γένεα μὲν Αἴγυπτίων τοσαῦτά ἐστι, οὐνόματα
δέ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτῶν
καλέονται μὲν Καλασιρίες τε καὶ Ἐρμοτύβιες, ἐκ νομῶν
δὲ τῶνδ' εἰσι· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα
διακρίθεται. Ἐρμοτυβίων μὲν οἶδε εἰσὶ νομοί· Βουσι- 165
ρίτης, Σαΐτης, Χερμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἢ Προ-
σωπίτις καλεομένη, Ναθῶ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων
τῶν νομῶν Ἐρμοτύβιές εἰσι, γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλεί-
στους ἐγένοντο, ἐκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βα-
νανσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' ἀνεῖνται ἐς τὸ
μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἶδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θη- 166
βαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Ταυίτης, Μενδήσιος,
Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιδίτης, Θμουῖτης, Ὀνου-
φίτης, Ἀνύσιος, Μνεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ
οἰκεῖ, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ
Καλασιρίων εἰσὶ, γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγένοντο,
πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοισι ἔξεστι
τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπα-
σκίουσι μόνα, παῖς παρὰ τετρὸς ἐκδεκόμενος. εἰ μὲν 167

- νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλλη-
 νες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι, ὄρεων καὶ Θρήικας καὶ
 Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Ἀνδούς καὶ σχεδὸν πάντας
 τοὺς βαρβάρους ἀποτιμωτέρους τῶν ἄλλων ἡγημένους
 πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας καὶ τοὺς ἐγγό-
 νους τούτων, τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων
 γενναίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν
 πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὧν τοῦτο πάντες
 οἱ Ἕλληνες καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι, ἥμιστα δὲ
 168 Κορίνθιοι ὄνουνται τοὺς χειροτέχνας. γέρεα δέ σφι ἦν
 τάδε ἐξαραιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἰστέων,
 ἄρουραι ἐξαίρετοι δυνάδεκα ἐκάστω ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα
 ἑκατὸν πηχέων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη, ὃ δὲ Αἰγύπτιος
 πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ
 τοῖσι ἅπασι ἦν ἐξαραιρημένα, τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ
 ἕκαρποῦντο καὶ οὐδαμὰ ὦντοί· Καλασιρίων χίλιοι καὶ
 Ἐρμοτυβίων ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι τὸν βασιλέα·
 τούτοισι ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοδο
 ἐπ' ἡμέρη ἐκάστη, ὀπτοῦ σίτου σταθμὸς πέντε μνέαι
 ἐκάστω, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσσερες ἀρου-
 στῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοδο.
- 169 Ἐπεῖτε δὲ συνιόντες ὅ τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς ἐπι-
 κούρους καὶ ὁ Ἄμασις πάντας Αἰγυπτίους ἀπίκοντο
 ἐς Μώμεφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν
 εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῶ ἐλάσσουνες ἐόντες κατὰ
 τοῦτο ἐσσώθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι ἡδε διά-
 νοια, μηδ' ἂν θεόν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς
 βασιληίης· οὕτω ἀσφαλέως ἐαυτῷ ἰδρῦσθαι ἐδόκει. καὶ
 δὴ τότε συμβαλὼν ἐσσώθη καὶ ζωγρηθεὶς ἀπήχθη ἐς
 Σάϊν πόλιν, ἐς τὰ ἐωντοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε

δὲ Ἀμάσιος ἤδη βασιλήια. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιεοί δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑαυτοῦ ἔχθιστον, οὕτω δὴ παραδιδού τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῆσι πατρώησι ταφῆσι. αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀρχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαῖται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα ἐκαστέρω μὲν ἐστὶ τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων, ἐστὶ μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱεροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη καὶ ἡσκημένη στύλοισι τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστᾷ διξὰ θυρώματα ἐστῆκε, ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστὶ. εἰσὶ δὲ 170 καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὄσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοῦνομα ἐν Σαῖ, ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ὅπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμένει ὄβελοὶ ἐστᾶσι μεγάλοι λίθινοι, λίμνη τέ ἐστὶ ἐχομένη λιθίνη κρηπῖδι κεκοσμημένη καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλω καὶ μέγαθος, ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε, ὅση περ ἢ ἐν Δήλῳ ἢ τροχοειδῆς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθῶν 171 αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μὲν νυν τούτων εἰδότε μοι ἐπὶ πλέον ὡς ἕκαστα αὐτῶν ἔχει, εὖστομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι εὖστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅση ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν

τελετήν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιάτιδας γυναῖκας· μετὰ δὲ ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων ἐξαπώλετο ἡ τελετή, οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες διέσωζον αὐτὴν μῦνοι.

- 172 Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιορημένου ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαῖτεω ἑών, ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλιος, οὐνομά οἱ ἔστι Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατῶνοντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλη ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τὸ πρὶν ἑόντα καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ σοφίῃ αὐτοῦς ὁ Ἄμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτῆρ χρύσεος, ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενίζοντο· τοῦτον κατ' ὧν κόψας ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο καὶ ἴδρυσεν τῆς πόλιος ὄκου ἦν ἐπιτηδεότατον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τῷγαλμα ἐσέβοντο μέγας· μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιούμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους ἐξέφηνε φᾶς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τῷγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμέειν τε καὶ ἐνουρέειν καὶ πόδας ἐναπενίζεσθαι, τότε δὲ μέγας σέβεσθαι. ἤδη ὧν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεποιημέναι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρσέοντι εἶναι αὐτῶν βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι ἑσῶτον ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς
- 173 Αἰγυπτίους ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. ἐχρᾶτο δὲ καταστάσι πρηγμάτων τοιῆδε· τὸ μὲν ὄρθριον μέχρι ὅτε πληθώρας ἀγορῆς προθύμως ἐπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἐπινέ τε καὶ κατέδκωπτε

τοὺς συμπότας καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων.
 ἀχθεσθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ ἐνουθέτεον
 αὐτὸν τοιάδε λέγοντες· Ὡ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ
 προέστηκας ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωυτόν· σὲ
 γὰρ χρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῶ σεμνὸν θωκέοντα δι' ἡμέ-
 ρης προήσσειν τὰ προήγματα, καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν
 ἠπιστέατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχονται, καὶ ἄμει-
 νον σὺ ἂν ἤκουες· νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασιλικά.
 ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε αὐτούς· Τὰ τόξα οἱ ἐκτημένοι,
 ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι, ἐπεὰν δὲ
 χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον
 ἐντεταμένα εἶη, ἐκραγεῖν ἂν, ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν
 ἔχοιεν αὐτοῖσι χρᾶσθαι. οὕτω δὲ καὶ ἀνθρώπου κατὰ-
 στασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάσθαι αἰεὶ μηδὲ ἐς παιγνίη
 τὸ μέρος ἐωυτὸν ἀνιέναι, λάθῃ ἂν ἦτοι μανεῖς ἢ ὁ γε
 ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος μέρος ἐκα-
 τέρω νέμω. ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο. λέγεται 174
 δὲ ὁ Ἄμασις, καὶ ὅτε ἦν ιδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ
 φιλοσκώμμων καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνήρ·
 ὅπως δέ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ
 ἐπιτήδεα, κλέπτεσκε ἂν περιωῶν. οἱ δ' ἂν μιν φάμενοι
 ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ
 μαντήιον, ὅκου ἐκάστοισι εἶη. πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἠλί-
 σκετο ὑπὸ τῶν μαντήιων, πολλὰ δὲ καὶ ἀπέφρευγε. ἐπεῖτε
 δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τοιάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν
 θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἰσῶν
 οὔτε ἐπεμέλετο οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν, οὐδὲ
 φροϊτέων ἔθνε ὡς οὐδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι ψευδέα τε
 μαντήια ἐκτημένοισι· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι,
 τούτων δὲ ὡς ἀληθές θεῶν ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαν

175 τῆια παρεχομένων τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο. καὶ τοῦτο μὲν ἐν Σαί τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωμάσια οἷα ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψει καὶ τῷ μεγάλει, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ καὶ ὀκιοίων τέων· τοῦτο δὲ κολοσσούς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περιμήκειας ἀνέθηκε, λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἠγάγετο δὲ τούτων τοὺς μὲν ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν εὐσέων λιθοτομιέων, τοὺς δὲ ὑπερμεγάθειας ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος κλόου καὶ εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαίος. τὸ δὲ οὐκ ἦμιστα αὐτῶν ἀλλὰ μάλιστα θωμάζω, ἐστὶ τόδε· οἰκημα μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, καὶ τοῦτου ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, δισχίλιοι δὲ οἱ προσετέταχато ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὔτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνήται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἐξωθεν ἐστὶ εἰς τε καὶ εἴκοσι πήγχεις, εὖρος δὲ τεσσερεσκαίδεκα, ὕψος δὲ ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἐξωθεν τῆς στέγης τῆς μουνολίθου ἐστὶ, ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος ὀκτωκαίδεκα πηγέων καὶ πυρόνος, [τὸ δὲ εὖρος δωδέκα πηγέων], τὸ δὲ ὕψος πέντε πηγέων ἐστὶ. αὕτη τοῦ ἱεροῦ κέεται παρὰ τὴν ἔσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱερόν φασι τῶνδε εἶνεκα οὐκ ἐσελκύναι· τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς ἐλκομένης τῆς στέγης ἀναστενάξαι οἷά τε χρόνου ἐγγεγονότος πολλοῦ καὶ ἀχθόμενον τῷ ἔργῳ, τὸν δὲ Ἄμασιν ἐνθύμιον ποιησάμενον οὐκ ἔαν ἔτι προσωτέρω ἐλκύναι. ἤδη δὲ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' αὐτῇ τῶν τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου
 176 οὐκ ἐσελκυσθῆναι. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱεροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα, ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι τὸν ὑπτιον κείμενον

κολοσσὸν τοῦ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε, τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάρθρῳ ἔστ᾿ασι Αἰθιοπικοῦ ἑόντες λίθου δύο κολοσσοί, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγεθος ἕων ἑκάτερος, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάλου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαί, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἰσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἴσον Ἄμασις ἔστι ὁ ἔξοικοδομήσας, ἕων μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.

Ἐπ' Ἄμασιος δὲ βασιλέος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα ¹⁷⁷ δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας τοῖσι ἀνθρώποισι, καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἴγυπτίοισι τούδε Ἄμασις ἔστι ὁ καταστήσας, ἀποδεικνύει ἕτερος ἑκάστου τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἴγυπτίων ὄθεν βιοῦται· μὴ δὲ ποιεῦντα ταῦτα μὴδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἔξ Αἴγύπτου τοῦτον τὸν νόμον Ἀθηναίοισι ἔθετο· τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἑόντι ἀμώμῳ νόμῳ. φιλέλλην δὲ γενόμενος ¹⁷⁸ ὁ Ἄμασις ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Νάυκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι, τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτῶν οἰκέειν αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μὲν νυν μέγιστον αὐτῶν τέμενος καὶ ὀνομαστότατον ἕων καὶ χρησιμώτατον, καλούμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἶδε πόλιές εἰσι αἱ ἰδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν Χίος καὶ Τέως καὶ Φώκαια καὶ Κλαζομεναί, Δωριέων δὲ Ῥόδος καὶ Κνίδος καὶ Ἀλικαρνησὸς καὶ Φάσηλις, Αἰολέων δὲ ἡ Μυτιληναίων μούνη. τούτων μὲν ἔστι τοῦτο τὸ τέμενος, καὶ

προστιάτας τοῦ ἐμπορίου αὐται αἱ πόλιές εἰσι αἱ παρ-
 ἔχουσαι· ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλιες μεταποιεῦνται, οὐδέν
 σφι μετεὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ Αἴγινῆται ἐπὶ
 ἑωυτῶν ἰδρύσαντο τέμενος Διός, καὶ ἄλλο Σάμιοι ἼΗρης
 179 καὶ Μιλήσιοι Ἀπόλλωνος. ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη
 Νάυκρατις ἐμπόριον καὶ ἄλλο οὐδέν Αἰγύπτου. εἰ δὲ
 τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νεῖλου ἀπίκοιτο, χρῆν
 ὁμόσαι μὴ μὲν ἐκόντα ἐλθεῖν, ἀπομόσαντα δὲ τῇ νηὶ
 αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν· ἢ εἰ μὴ γε οἷά τε εἶη
 πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν
 ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέγρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύ-
 180 κρατιν. οὕτω μὲν δὴ Νάυκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυό-
 νων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἔοντα νηὸν
 τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι (ὃ γὰρ πρότερον
 ἔων αὐτόθι αὐτόματος κατεκάη), τοὺς Δελφοὺς δὴ
 ἐπέβαλλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν.
 πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλεις ἔδωτίναζον,
 ποιεῦντες δὲ τοῦτο οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνεύ-
 καντο. Ἄμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χίλια στυπτηρῆς
 τάλαντα, οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἑλληνες εἴκοσι
 μνέας.

181 Κυρηναίοισι δὲ Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην
 συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν, εἴτε
 ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικός, εἴτε καὶ ἄλλως φιλό-
 τητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δὲ ὧν, οἱ μὲν λέ-
 γουσι Βάττου, οἱ δὲ Ἀρκεσίλειω θυγατέρα, οἱ δὲ Κριτο-
 βούλου ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοξίμου, τῇ οὖνομα ἦν Λαδίην
 τῇ ἐπεῖτε συγκλίνοιτο ὁ Ἄμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἶός
 τε ἐγίνετο, τῆσι δὲ ἄλλησι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεῖτε δὲ
 πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίην

ταύτην καλεομένην· Ὡ γύναι, κατὰ με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι τοι οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεῖτε οἱ ἀρνευμένη οὐδὲν ἐγίνετο προηΰτερος ὁ Ἄμασις, εὐχεται ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ὑπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῆ ὁ Ἄμασις, τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος, ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἄμασις. καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη, ὁκότε ἔλθοι πρὸς αὐτήν, ἐμίσγεται καὶ κάρτα μιν ἔστρωξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ· ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σόον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥτις εἶη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην.

Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις ἐς τὴν Ἐλ-182
λάδα, τοῦτο μὲν ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθηναίης καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ γραφῆ εἰκασμένην, τοῦτο δὲ τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον, τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίας, αἱ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἰδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὅπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος, ἐς δὲ Λίνδον ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἴνεκεν, ὅτι δὲ τὸ ἶδόν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς Δαναοῦ θυγατέρας ἰδρῦσασθαι προσσχούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΘΑΛΕΙΑ.

1 ΕΠΙ τούτου δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἤρχε καὶ Ἑλλήνων Ἴωνές τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε· πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα αἴτεε Ἀμασιν θυγατέρα, αἴτεε δὲ ἐκ συμβουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἀμάσι ἐπρηξε ταῦτα ὅτι μιν ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων ἐκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κύρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἴτεε ἰητρὸν ὀφθαλμῶν, ὃς εἶη ἀριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος ἐνῆγε τῇ συμβουλῇ κελεύων αἰτέειν τὸν Καμβύσεια Ἀμασιν θυγατέρα, ἵνα ἢ δοῦς ἀνιῶτο ἢ μὴ δοῦς Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐκ ὡς γυναικῶν μιν ἔμελλε Καμβύσης ἐξεν ἄλλ' ὡς παλλακῆν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέως θυγάτηρ κάρα μεγάλη τε καὶ εὐειδής,

μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη, οὐνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις.
 ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτί τε
 καὶ χρυσῷ ἀποπέμπει εἰς Πέρσας ὡς ἑαυτοῦ θυγατέρα.
 μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο πατρόθεν ὀνομάζων,
 λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς· ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος
 ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις, ὅς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας
 ἀπέπεμψε, ὡς ἑαυτοῦ θυγατέρα διδούς, ἐοῦσαν τῇ ἀλη-
 θείῃ Ἀπρίῳ, τὸν ἐκεῖνος ἰόντα ἑαυτοῦ δεσπότην μετ'
 Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ
 αὕτη ἡ αἰτία ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν Κύρου
 μεγάλως θυμωθέντα ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν νυν
 λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηεῦνται Καμβύσεια, 2
 φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγατρὸς γε-
 νέσθαι· Κῦρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ Ἄμασιν
 ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεια. λέγοντες δὲ
 ταῦτα οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέληθε αὐτοῦς
 (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων νόμιμα ἐπιστέα-
 ται καὶ Αἰγύπτιοι), ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος
 ἐστὶ βασιλεῦσαι γνησίου παρεόντος, αὐτίς δὲ ὅτι Κασ-
 σανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης,
 ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ
 παρατρέπουσι τὸν λόγον προσποιούμενοι τῇ Κύρου
 οἰκίῃ συγγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. λέ- 3
 γεται δὲ καὶ ὕδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός, ὡς τῶν
 Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου
 γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα
 εὐειδέα τε καὶ μέγала, πολλῷ ἐχρῆτο τῷ ἐπαίνῳ ὑπερ-
 θωμάζουσα, ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνή,
 εἶπε τάδε· Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν
 Κῦρος ἐν ἀτιμίῃ ἔχει, τῆν δὲ ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκτητον

ἐν τιμῇ τίθεται. τὴν μὲν ἀχθομένην τῇ Νιτήτι εἶπεῖν
 ταῦτα, τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἶπεῖν Καμ-
 βύσεια· Τοιγάρ τοι, ὦ μήτερ, ἐπεὶ ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ,
 Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω ἄνω.
 ταῦτα εἶπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γεγονότα, καὶ
 τὰς γυναῖκας ἐν θώματι γενέσθαι· τὸν δὲ διαμνημο-
 νεύοντα οὕτω δὴ, ἐπεῖτε ἀνδρώθη καὶ ἔσχε τὴν βασι-
 4 λήην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἰγυπτου στρατιήν. συνή-
 νεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιούδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν
 ἐπιστράτευσιν ταύτην· ἦν τῶν ἐπικούρων Ἀμάσιος ἀνὴρ
 γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, οὖνομα δὲ οἱ [ἦν] Φάνης,
 καὶ γνώμην ἱκανὸς καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ
 Φάνης μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι ἐκδιδρῆσκει πλοῖον
 ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύση ἐλθεῖν ἐς λόγους.
 οἷα δὲ ἔόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικούροισι λόγου οὐ
 σμικροῦ ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἰγυπτου ἀτρεκέστατα,
 μεταδιώκει ὁ Ἀμασις σπουδῆν ποιούμενος ἐλεῖν, μετα-
 διώκει δὲ τῶν εὐνούχων τὸν πιστότατον ἀποστείλας
 τριήρεϊ κατ' αὐτόν, ὃς αἰρέει μιν ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ
 οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἰγυπτου· σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ
 Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους ἀπαλλάσσειτο
 ἐς Πέρσας. ὀρμημένῳ δὲ στρατεύεσθαι Καμβύση ἐπ'
 Αἰγυπτου καὶ ἀπορέοντι τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἄνυδρον
 διεκπερᾷ, ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τὰ ἄλλα τὰ Ἀμάσιος
 πρῆγματα, ἐξηγέται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὧδε παραινέων,
 πέμψαντα παρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι τὴν διέξ-
 5 οδὸν οἱ ἀσφαλέα παρασχεῖν. μούνη δὲ ταύτη εἰδὶ
 φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἰγυπτου· ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι
 οὖρων τῶν Καδύτιος πόλιός ἐστι Σύρων τῶν Παλαι-
 στίνων καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος εἰούσης πόλιος,

ὡς ἐμοὶ δοκέει, Σαρδίῳ οὐ πολλῶ ἑλάσσονος, ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου, ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου αὐτὶς Σύρων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὕψος τείνει ἐς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρῦφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος καὶ Κασίου τε ὕψος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὼν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίου ἀλλὰ ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἄνυδρον ἐστὶ δεινῶς. τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλο- 6
μένων ἐννενώκασι, τοῦτο ἐρχομαι φράσω. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης καὶ πρὸς ἐκ Φοινίκης κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δι' ἔτεος, καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρον ἀριθμῶ κεινὸν οὐκ ἔστι ὡς λόγῳ εἰπεῖν ιδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἄν, ταῦτα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἐσωτοῦ πόλιος συλλέξαντα πάντα τὸν κέραμον ἄγειν ἐς Μέμφιν, τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίας κομίζειν πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος καὶ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἴγύπτῳ ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται ἐς Συρίην. οὕτω μὲν νυν 7
Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐς Αἴγυπτον, κατὰ δὴ τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπαίτε τέχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον. τότε δὲ οὐκ ἔντος ζω ὕδατος ἐτοίμου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησέος ξείνου, πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξιόμενος παρ' αὐτοῦ. σέβονται δὲ Ἀράβιοι 8
πίστις ἀνθρώπων ὅμοια τοῖσι μέλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιῶδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέ-

εσθαι ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἕστεως
 λίθῳ ὀξεί τὸ ἔσω τῶν χειρῶν παρὰ τοὺς δακτύλους
 τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν ποιευμένων τὰς πίστις,
 καὶ ἔπειτα λαβῶν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκῦδα
 ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἐπτά,
 τοῦτο δὲ ποιέων ἐπικαλέει τε τὸν Διόνυσον καὶ τὴν
 Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου ταῦτα ὁ τὰς πίστις
 ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγγυᾷ τὸν ξεῖνον ἢ καὶ
 τὸν ἀστὸν, ἣν πρὸς ἀστὸν ποιέηται, οἱ δὲ φίλοι καὶ
 αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ
 θεῶν μῦθον καὶ τὴν Οὐρανίην ἠγέονται εἶναι καὶ
 τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι φασὶ κατὰ περ αὐτὸν
 τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περιτρόχαλα,
 ὑποξυρῶντες τοὺς κροτάφους. ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν
 9 Διόνυσον Ὀροτάλτ, τὴν δὲ Οὐρανίην Ἀλιλάτ. ἐπεὶ ὦν
 τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσειο ἀπι-
 γμένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκουὺς
 καμήλων πλήσας ὕδατος ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν κα-
 μήλων πάσας, τοῦτο δὲ ποιήσας ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον
 καὶ ὑπέμενε ἐνθαῦτα τὸν Καμβύσειο στρατόν. οὗτος
 μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται, δεῖ δὲ καὶ τὸν
 ἦσσον πιθανόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ρηθῆναι. ποταμὸς
 ἐστὶ μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὐνομα Κόρυς, ἐκδιδοί
 δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλομένην θάλασσαν. ἀπὸ
 τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν
 Ἀραβίων, ῥαψάμενον [τῶν] ὠμοβοέων καὶ [τῶν] ἄλλων
 δερμάτων ὀχετὸν μήκει ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον·
 ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ, ἐν δὲ τῇ ἄνυδρῳ
 μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ
 σώζωσι. ὁδὸς δ' ἐστὶ δυνάδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ πο-

ταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δέ μιν δι' ὀχετῶν [τριῶν] ἐς τριζὰ χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
 ἐστρατοπεδεύετο Φαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπο-
 μένων Καμβύσεια. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
 Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ
 Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα ἀπέθανε, ἐν
 τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάσκειον προῆγμα συνηνείχθη.
 ἀποθανῶν δὲ καὶ ταριχευθεὶς ἐτάφη ἐν τῆσι ταφῆσι
 τῆσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ἐπὶ Φαμμη-
 νίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου φάσμα
 Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι
 αἱ Αἰγύπτιαί, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὕσθεισαι οὔτε
 ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ
 γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν· ἀλλὰ
 καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. οἱ δὲ Πέρσαι 11
 ἐπεῖτε διεξέλασαντες τὴν ἄνυδρον ἵζοντο πέλας τῶν
 Αἰγυπτίων ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ
 τοῦ Αἰγυπτίου, ἑόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες,
 μεμφόμενοι τῷ Φάνη ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον
 ἀλλόθροον, μηχανῶνται προῆγμα ἐς αὐτὸν τοιούδε· ἦσαν
 τῷ Φάνη παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι, τοὺς
 ἀγαρόντες ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐς ὕψιν τοῦ πατρὸς
 κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων,
 μετὰ δὲ ἀγινέοντες κατὰ ἓνα ἕκαστον τῶν παίδων
 ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες
 τῶν παίδων οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν,
 ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι οὕτω δὴ
 συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς καὶ πεσόντων
 [ἑξ] ἀμφοτέρων [τῶν στρατοπέδων] πλήθει πολλῶν

- 12 ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θῶμα δὲ μέγα εἶδον πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων· τῶν γὰρ ὀστέων περικεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἔκειτο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἐτέρωθι δὲ τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαί εἰσι ἀσθενέες οὕτω ὥστε, εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλεῖν, διατετρανείεις, αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραί, μόγις ἂν λίθῳ παίσας διασρήξαις. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γε εὐπετέως ἐπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι ξυρῶνται τὰς κεφαλὰς καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τῶντὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ φαλακροῦσθαι αἰτιὸν ἔστι· Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλὰς, τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἴτιον τόδε· σκητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς πῖλους τιάρας φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα [έόντα εἶδον]. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοισι ἐν Παπρήμῃ τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ
- 13 Αἴβνος. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μυτιληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλέμενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ ἐπεῖτε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχους τὴν τε νέα διέφθειραν καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουρῆθῶν διασπάσαντες ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκεόμενοι χρόνῳ παρέστησαν, οἱ δὲ προσεχέες Αἴβνες δεῖσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον

γεγονότα παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητὶ καὶ φόρον τε ἐτάξαντο καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὧς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δεισαντες ὁμοίως καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα φιλοφρόνως ἐδέξατο, τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι ἦν ὀλίγα (ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι), ταύτας δρασσόμενος αὐτοχειρῆ διέσπειρε τῇ στρατιῇ. ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ 14 τείχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Φαμμήνιτου, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ποιέων τοιάδε· στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουληίῃ ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσας ὑδρήιον, συνέπεμπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῆ τε καὶ κλαυθμῶ παρήρισαν αἱ παρθένοι παρὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνεβῶν τε καὶ ἀντέκλαιον ὀρῶντες τὰ τέκνα κεκακωμένα, ὁ δὲ Φαμμήνιτος προῖδὼν καὶ μαθῶν ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δευτέρᾳ οἱ τὸν παῖδα ἔπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχόντων, τοὺς τε αὐχένας κίλῳ δεδεμένους καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἤγοντο δὲ ποινὴν τίσοντες Μυτιληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηί· ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλῆιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀναπόλλυσθαι. ὁ δὲ ἰδὼν παρεξίοντας καὶ μαθῶν τὸν παῖδα ἀγόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ

δεινὰ ποιούντων, τῶντὸ ἐποίησε τὸ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων συνήρμαινε ὥστε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικέστερον, ἐκπεπωκότα ἐκ τῶν ἐόντων ἔχοντά τε οὐδὲν εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς καὶ προσαιτέοντα τὴν στρατιήν, παριέναι Φαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἴγυπτίων. ὁ δὲ Φαμμήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα καὶ καλέσας ὄνομαστὶ τὸν ἐταῖρον ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμεινον. Θωμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα πέμψας ἄγγελον εἰρώτα αὐτὸν λέγων τάδε· Δεσπότης σε Καμβύσης, Φαμμήνιτε, εἰρωτᾷ διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων κευκακωμένην καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα οὔτε ἀνέβωσας οὔτε ἀπέκλαυσας, τὸν δὲ πτωχὸν οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμησας; ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Ὡ παῖ Κύρον, τὰ μὲν οἰκῆμα ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν, τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος ἄξιον ἦν δακρῶν, ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων ἐκπεσῶν ἐς πτωχήν ἀπίκται ἐπὶ γῆρας οὐδῶ. καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου εὐδοκίειν σφι εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἴγυπτίων, δακρῶν μὲν Κροῖσον (ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον), δακρῶν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας, αὐτῶ τε Καμβύση ἐσελθεῖν οἰκτόν τινα καὶ αὐτίκα κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων σώζειν καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ

15 προαστείου ἀναστήσαντας ἄγειν παρ' ἐσωτόν. τὸν μὲν δὴ παῖδα εὖρον οἱ μετιόντες οὐκέτι περιεόντα ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα, αὐτὸν δὲ Φαμμήνιτον ἀναστή-

σαντες ἤγον παρὰ Καμβύσει· ἔνθα τοῦ λοιποῦ δια-
 τῆτο ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυ-
 προηγημένον, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον ὥστε ἐπιτροπεύειν
 αὐτῆς, ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασιν Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς
 παῖδας· τῶν, εἰ καὶ σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε
 παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν
 καὶ ἄλλοισι ἔστι σταθμώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νενο-
 μίκασι ποιεῖν, ἐν δὲ [δὴ] καὶ τῷδε, τῷ [Αἴβνος] Ἰνάρω
 παιδί Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἰὸν πατὴρ εἶχε ἀρχήν,
 καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πανσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε
 τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν· καίτοι Ἰνάρω γε καὶ Ἀμυρταίου
 οὐδαμοὶ κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ
 μηχανώμενος κακὰ ὁ Φαμμήνιτος ἔλαβε τὸν μισθόν·
 ἀπιστὰς γὰρ Αἴγυπτίους ἦλω, ἐπεὶτε δὲ ἐπάϊστος ἐγένε-
 νετο ὑπὸ Καμβύσει, αἷμα ταύρου πίων ἀπέθανε παρα-
 χρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. Καμβύσης δὲ ἐκ 16
 Μέρφιος ἀπῆκετο εἰς Σάϊν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι
 τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶτε γὰρ ἐσῆλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμά-
 σιος οἰκία, ἀντίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος
 νέκυν ἐκφέρειν ἔξω· ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο,
 μαστιγοῦν ἐκέλευε καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν καὶ κεν-
 τροῦν τε καὶ τᾶλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶτε δὲ καὶ
 ταῦτα ἔκαμον ποιῶντες (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς ἕτε τετα-
 ριγευμένος ἀντειχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο), ἐκέλευσέ μιν
 ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρ-
 σαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ. τὸ ὦν κατα-
 καίειν τοὺς νεκροὺς οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι,
 Πέρσησι μὲν δι' ὃ περ εἴρηται, θεῶν οὐ δίκαιον εἶναι
 λέγοντες νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἴγυπτίοισι δὲ νενό-
 μισται τὸ πῦρ θηρίου εἶναι ἔμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ

κατεσθίειν τὰ περ ἂν λάβῃ, πλησθὲν δὲ [αὐτὸ] τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιωμένῳ. οὐκ ὦν θηροίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῆ. οὕτω [δὴ] οὐδετέροισι νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μέντοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι, τῷ λυμαινόμενοι Πέρσαι ἐδόκεον Ἀμάσι λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑαυτὸν ἀποθανόντα μέλλοι γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα ἀποθανόντα ἔθαψε ἐπὶ τῆσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑαυτοῦ θήκης, ἑαυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται αἱ ἐς τὴν ταφήν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι οὐ μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

- 17 Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο τριφασίας στρατηίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένῳ δὲ οἱ ἔδοξε ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν, ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους τοῦ πεζοῦ ἀποκρίναντα, ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας κατόπτας πρῶτον, ὄψομένους τε τὴν ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τράπεζαν εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτη τὰ ἄλλα κατοψομένους, δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐ-
- 18 τῶν. ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμῶν ἐστὶ ἐν τῷ προαστείῳ ἐπίπλεος κρεῶν ἐφθῶν

πάντων τῶν τετραπόδων, ἐς τὸν τὰς μὲν νύκτας ἐπι-
 τηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλει ἐκάστους
 ἔοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα
 τὸν βουλόμενον· φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν
 γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα
 τοῦ ἡλίου καλομένη λέγεται εἶναι τοιῆδε. Καμβύση 19
 δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετε-
 πέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυοφάγων ἀν-
 δρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν
 ᾧ δὲ τούτους μετήρισαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρ-
 χηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ
 ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐν-
 δεδέσθαι καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσα ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς
 ἑαυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων
 οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν
 νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμ-
 βύσης γὰρ βίην οὐκ ἔδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι, ὅτι
 σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδώκεσαν Πέρσησι καὶ πᾶς ἐκ Φοι-
 νίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
 πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσησι ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον.
 ἐπεῖτε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο 20
 οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας ἐντει-
 λάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν καὶ δῶρα φέροντας πορφύ-
 ρεόν τε εἶμα καὶ χρύσειον στρεπτόν περιανχένιον καὶ
 ψύλλια καὶ μύρον ἀλάβαστρον καὶ φοινικηίου οἴνου
 κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμπε ὁ Καμ-
 βύσης λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων
 πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς φασί
 κηχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ δὴ καὶ κατὰ
 τὴν βασιλιγὴν τοιῶδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρῖνωσι

μέγιστόν τε εἶναι καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν,
 21 τοῦτον [ἀξιούσι] βασιλεύειν. ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς
 ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἴχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα
 τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἔλεγον τάδε· Βασιλεὺς ὁ Περσέων
 Καμβύσης, βουλόμενος φίλος καὶ ξεῖνός τοι γενέσθαι,
 ἡμέας τε ἀπέπεμψε ἐς λόγους τοι ἔλθειν κελεύων καὶ
 δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἡδεται
 χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν,
 λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιάδε· Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς
 δῶρα ὑμέας ἐπεμψε φέροντας προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ
 ξεῖνος γενέσθαι, οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθεῖα (ἦκετε γὰρ
 κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς) οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δίκ-
 καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης
 ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ, οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώ-
 πους ἦγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον
 τόδε διδόντες τάδε ἔπεα λέγετε· βασιλεὺς ὁ Αἰθιοῦπων
 συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὰν οὔτω εὐπετέως
 ἔλκωσι [τὰ] τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθει τοσαῦτα, τότε
 ἐπ' Αἰθιοπας τοὺς μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 στρατεύεσθαι· μέχρι δὲ τούτου θεοῖσι εἰδέναι χάριν,
 οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τράπουσι Αἰθιοῦπων παισὶ γῆν ἄλλην
 22 προσκτᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἀνεῖς τὸ
 τόξον παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ
 πορφύρεον εἰρώτα ὅ τι εἶη καὶ ὅπως πεποιημένον.
 εἰπόντων δὲ τῶν Ἴχθυοφάγων τὴν ἀληθεῖην περὶ τῆς
 πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώ-
 πους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτῶν τὰ εἶματα. δεύτεροι
 δὲ τὸν χρύσειον εἰρώτα στρεπτὸν τὸν περιανχέτιον καὶ
 τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἴχθυοφάγων τὸν κό-
 σμον αὐτῶν γελᾶσας ὁ βασιλεὺς καὶ νομίσας εἶναί σφρα

πέδας εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσί εἰσι ῥωμαλεώτεροι τούτων πέδαι. τρίτον δὲ εἰρώτα τὸ μύρον· εἰπόντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερησθεις τῷ πόματι ἐπέειρετο ὅ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς καὶ χρόνον δόσον μακρότατον ἀνήρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύσιν, ὀγδώκοντα δὲ ἔτεα ζῆς πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθίοψ ἔφη οὐδὲν θωμάζειν εἰ σιτέομενοι κόπρον ἔτεα ὀλίγα ζώουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον· τούτῳ γὰρ ἑωυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦσθαι. ἐντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων²³ τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσί τε καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀπικνέεσθαι, ὑπερβάλλειν δὲ τινὰς καὶ ταῦτα, σίτησιν δὲ εἶναι κρέα ἐφθὰ καὶ πόμα γάλα. θῶμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων ἐπὶ κρήνην σφι ἠγγήσασθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ περ εἰ ἐλαίου εἶη· ὕξειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡς εἰ ἰῶν. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον μήτε τῶν ὕσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα, ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἶόν τι λέγεται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμοτήριον ἀνδρῶν, ἐνθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι

χρουσέησι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. θεησά-
 μενοι δὲ καὶ τὸ δεσμοτήριον ἐθεήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην τελευταίας
 ἐθεήσαντο τὰς θήκας αὐτῶν, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι
 ἐξ ὑέλου τρόπῳ τοιῶδε· ἐπεὶ τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι,
 εἴτε δὴ κατὰ περὶ Αἰγύπτιοι εἴτε ἄλλως πως, γυψώσαν-
 τες ἅπαντα αὐτὸν γραφῇ κοσμέουσι, ἔξομοιεῦντες τὸ
 εἶδος ἐς τὸ δυνατὸν, ἔπειτα δὲ οἱ περιστᾶσι στήλην ἐξ
 ὑέλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς
 ὀρύσσεται· ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ
 νέκυς, οὔτε ὀδμήν οὐδεμίαν ἄχαριν παρεχόμενος οὔτε
 ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ
 τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν στήλην ἐν τοῖσι
 οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες πάντων τε ἀπαρχό-
 25 μικοι καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκο-
 μίσαντες ἰστᾶσι περὶ τὴν πόλιν. θεησάμενοι δὲ τὰ
 πάντα οἱ κατάσκοποι ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. ἀπαγγει-
 λάντων δὲ ταῦτα τούτων αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν
 ποιησάμενος ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας, οὔτε παρα-
 σκευὴν σίτου οὐδεμίαν παραγγείλας, οὔτε λόγον ἐνωτῶ
 δούς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι· οἷα
 δὲ ἐμμανής τε ἐὼν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τῶν
 Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο, Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρε-
 όντας αὐτοῦ ταύτῃ τάξας ὑπομένειν, τὸν δὲ πεζὸν πάντα
 ἅμα ἀγόμενος. ἐπεῖτε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν
 Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας, καὶ
 τούτοισι μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἑξανδραποδισαμέ-
 νους τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπροῆσαι, αὐτὸς δὲ
 τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν ἦγε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν

δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα ἐπελελοίπεε, μετὰ δὲ τὰ σιτία καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατόν, ἐπὶ τῇ ἀρχῆθεν γενομένη ἀμαρτάδι ἦν ἂν ἀνὴρ σοφός· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος ἦε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον, ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτῶν τινες ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἓνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δεισας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπείσ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον ὀπίσω ἐπορεύετο καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ καταβὰς ἐς Μέμφιν τοὺς Ἑλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.

Ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔπραξε, οἱ δ' 26
αὐτῶν ἐπ' Ἀμμωνίου; ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπει-
τε ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγ-
γούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Ὅασιν πόλιν, τὴν
ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχυριωνίης φυλῆς λεγόμενοι
εἶναι, ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβέων διὰ
ψάμμον, ὀνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων
γλῶσσαν Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον
λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν, τὸ ἐνθεῦτεν δέ, ὅτι μὴ
αὐτοὶ Ἀμμωνιοὶ καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐ-
δένας οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς
Ἀμμωνίους ἀπίκοντο οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται
δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτῶν Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀά-
σιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφείας, γενέσθαι

τε αὐτοὺς μεταξύ κού μάλιστα αὐτῶν τε καὶ τῆς Ὀά-
 σιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτοῖσι ἐπιπνεῦσαι νότον
 μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου
 καταχῶσαι σφεας, καὶ τρόπῳ τοιοῦτῳ ἀφανισθῆναι.
 Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρα-
 27 τῆς ταύτης. ἀπιγμένοι δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν ἐφάνη
 Αἰγυπτίοισι ὁ ἝΑπις, τὸν Ἑλληνας Ἐπαφον καλέουσι·
 ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι
 εἴματά τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι.
 ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύ-
 σης, πάγχυ σφέας καταδόξας ἑωυτοῦ κακῶς προήξαντος
 χαρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς
 Μέμφιος· ἀπικομένων δὲ ἐς ὕψιν εἶρετο ὅ τι πρότερον
 μὲν ἑόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι ἐποίεον τοιοῦτο οὐδὲν Αἰ-
 γύπτιοι, τότε δὲ ἐπεὶ αὐτὸς παρεῖη τῆς στρατιῆς πληθὸς
 τι ἀποβαλὼν. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς σφι θεὸς εἶη φανείς
 διὰ χρόνου πολλοῦ ἑωθῶς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὡς ἐπεὶ
 φανῆ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὀρτάζοιεν.
 ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης ἔφη ψεύδεσθαι σφεας καὶ
 28 ὡς ψευδομένους θανάτῳ ἐξημίου. ἀποκτείνας δὲ τού-
 τους δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὕψιν. λεγόντων δὲ
 κατὰ ταῦτά τῶν ἱρέων οὐ λήσειν ἔφη αὐτὸν εἰ θεὸς
 τις χειροῖθης ἀπιγμένος εἶη Αἰγυπτίοισι. τосαῦτα δὲ
 εἶπας ἀπάγειν ἐκέλευε τὸν ἝΑπιω τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν
 δὴ μετήσαν ἄξοντες. ὁ δὲ ἝΑπις οὗτος ὁ Ἐπαφος γί-
 νεται μόσχος ἐκ βοῦς ἧτις οὐκέτι οἷη τε γίνεται ἐς
 γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι
 σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν καὶ μιν
 ἐκ τούτου τίττειν τὸν ἝΑπιω. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος
 ὁ ἝΑπις καλεόμενος σημήμα τοιάδε, ἐὼν μέλας ἐπὶ μὲν

τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον, ἐπὶ δὲ τοῦ νότου αἰε-
τὸν εἰκασμένον, ἐν δὲ τῇ οὐρῇ τὰς τρίχας διπλᾶς, ὑπὸ
δὲ τῇ γλώσσει κύνθαρον. ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιον οἱ 29
ἱερεῖς, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος
τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος
παίει τὸν μηρὸν· γελάσας δὲ εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· Ὡ
κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε καὶ
σαρκώδεις καὶ ἐπαῖοντες σιδηρίων; ἄξιός μὲν Αἴγυ-
πτίων οὗτός γε ὁ θεός· ἀτάρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαί-
ροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε. ταῦτα εἶπας ἐνετείλατο
τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι τοὺς μὲν ἱερεῖς ἀπομαστιγῶσαι,
Αἴγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λάβωσι δοτάζοντα
κτείνειν. (ἢ) δοτῆ μὲν δὴ διελέλυτο Αἴγυπτίοισι, οἱ
δὲ ἱερεῖς ἐδικαιεῦντο, ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν μη-
ρὸν ἐφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν
τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος ἔθαψαν οἱ ἱερεῖς λάθρῃ
Καμβύσειω.

Καμβύσης δέ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης.
καὶ πρῶτα μὲν [τῶν κ.κῶν] ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
Σμέρδιον ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς, τὸν ἀπέ-
πεμψε εἰς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον
μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρυσσε, τὸ
παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἠνεικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ
ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποικομένου
ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος εἶδε ὕψιν ὁ Καμβύσης ἐν
τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ-
σέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἰζόμενος
Σμέρδις τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψεύσειε. πρὸς ὧν
ταῦτα δείσας περὶ ἑαυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελ-

φεὸς ἄρχῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας, ὃς ἦν οἱ
 ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ
 ἀναβὰς ἐς Σοῦσα ἀπέκτεινε Σμέρδιον, οἱ μὲν λέγουσι
 ἐπ' ἄρχην ἐξαγαγόντα, οἱ δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασ-
 31 σαν προαγαγόντα καταποντῶσαι. πρῶτον μὲν δὴ λέ-
 γουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο, δευτέρα δὲ
 ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον,
 τῇ καὶ συνοίκεε καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεῆ.
 ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον
 τῆσι ἀδελφεῆσι συνοικέειν Πέρσαι· ἠράσθη μίης τῶν
 ἀδελφεῶν Καμβύσης καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆ-
 μαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιήσειν, εἶρετο καλέσας
 τοὺς βασιλῆιους δικαστὰς εἰ τις ἔστι κελεύων νόμος
 τὸν βουλόμενον ἀδελφεῆ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιλῆιοι
 δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς ὃ
 ἀποθάνωσι ἢ σφι παρευρεθῆ τι ἄδικον, μέχρι τούτου·
 οὔτοι δὲ τοῖσι Πέρσησι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ
 τῶν πατριῶν θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους
 ἀνακέεται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω ὑπεκρίνοντο
 αὐτῷ οὔτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα, φάμενοι νόμον
 οὐδένα ἐξευρίσκειν ὃς κελεύει ἀδελφεῆ συνοικέειν ἰδελ-
 φεόν, ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι
 Περσέων ἐξεῖναι ποιέειν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὔτε
 τὸν νόμον ἔλυσαν δείσαντες Καμβύσεα, ἵνα τε μὴ
 αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρεξεῦ-
 ρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελ-
 φεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην,
 μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεῆν·
 τούτων δῆτα τὴν νεωτέραν ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυ-
 32 πτον κτείνει. ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς ὥσπερ

περὶ Σμέρδιος λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν λέγουσι
 Καμβύσεια συμβαλεῖν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός,
 θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην, νικωμένου δὲ
 τοῦ σκύλακος ἀδελφεὸν αὐτοῦ [ἄλλον σκύλακα] ἀπορ-
 ρήξαντα τὸν δεσμὸν παραγενέσθαι οἱ, δύο δὲ γενομέ-
 νους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ σκύμνου.
 καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἴδεσθαι θεώμενον, τὴν δὲ παρ-
 ημένην δακρῦειν. Καμβύσεια δὲ μαθόντα τοῦτο ἐπει-
 ρέσθαι διότι δακρῦει, τὴν δὲ εἰπεῖν ὡς ἰδοῦσα τὸν
 σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα δακρῦσειε, μνη-
 σθεῖσά τε Σμέρδιος καὶ μαθοῦσα ὡς ἐκείνῳ οὐκ εἶη ὁ
 τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ
 αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσειῳ, Αἰγύπτιοι δὲ ὡς
 τραπέζῃ παρακατημένων λαβοῦσαν θριδάκα τὴν γυναῖκα
 περιτῆλαι καὶ ἐπανειρέσθαι τὸν ἄνδρα κότερον περιτε-
 τιλμένη ἢ θριδάξ ἢ δασέα εἶη καλλίων, καὶ τὸν φάνα
 δασέαν, τὴν δὲ εἰπεῖν· Ταύτην μέντοι κοτὲ σὺ τὴν
 θριδάκα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποφιλόσας. τὸν
 δὲ θυμωθέντα ἐμπεδηῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ, καὶ
 μιν ἐκτρόσασαν ἀποθνεῖν. ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκη-33
 ἰοὺς ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιον εἴτε
 καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἔωθε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμ-
 βάνειν· καὶ γὰρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέ-
 γεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰσὴν ὀνομάζουσί τινες.
 οὗ νῦν τοι ἀεικὲς οὐδὲν ἦν τοῦ σώματος νοῦσον με-
 γάλην νοσέοντος μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. τάδε δ' 34
 ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη· λέγεται γὰρ εἰπεῖν
 αὐτὸν πρὸς Πηρξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα καὶ οἱ
 τὰς ἐγγελίας (ἐσ)εφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνο-
 χόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ,

εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· Πηγήσασπες, κοῖόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρα τίνος τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; τὸν δὲ εἰπεῖν· ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέαι, τῇ δὲ φιλοινίῃ σέ φασι πλέονως προσκειῖσθαι. τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων, τὸν δὲ θυμωθέντα τοισίδε ἀμείβεσθαι· Νῦν ἄρα μὲ φασι Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονέειν καὶ οὐκ εἶναι νοήμονα. οὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνέδρων ἐόντων καὶ Κροίσου εἶρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέει ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα· οἱ δὲ ἀμείβοντο ὡς εἶη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτὸν καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον, Κροῖσος δὲ παρεὼν τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε· Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κύρου, οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶναι τῷ πατρί· οὐ γὰρ κώ τοί ἐστι υἱὸς οἷον σὲ ἐκεῖνος κατελίπετο. ἦσθη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης καὶ ἐπαίνεε τὴν Κροίσου κρίσιν. τούτων δὴ ὦν ἐπιμνησθέντα ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πηγήσασπεια· Σύ νυν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθῆα εἶτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι· εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε ἑστέωτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχῳ μέσης τῆς καρδίας, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ ἀμάρτω, φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθῆα καὶ ἐμὲ μὴ σωφρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπόντα καὶ διατείναντα τὸ τόξον βαλεῖν τὸν παῖδα, πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς ἀνασχίζειν αὐτὸν κελεύειν καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὐρεθῆναι ἐνεόντα τὸν δῖστῶν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς γελάσαντα

καὶ περιχαρῆα γενόμενον· Πρηξάσπες, ὡς μὲν ἐγὼ τε οὐ μαίνομαι Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε· νῦν δέ μοι εἶπέ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτω ἐπίσκοπα τοξεύοντα; Πρηξάσπεα δὲ ὄρωντα ἄνδρα οὐ φρενήρεα καὶ περὶ ἑωυτῶ δειμαίνοντα εἶπεῖν· Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλεῖν. τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο, ἐτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέω ἑλὼν ζώοντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώρουξε. ταῦτα δὲ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ 36 Ἄνδρος νουθετῆσαι τοισίδε τοῖσι ἔπεσι· ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτραπε, ἀλλ' ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωυτόν· ἀγαθόν τοι πρόνοον εἶναι, σοφὸν δὲ ἢ προμηθεῖῃ· σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωυτοῦ πολιήτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέω ἑλὼν, κτείνεις δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιήης, ὅρα ὅπως μὴ σε ἀποστήθουνται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατήρ σός Κῦρος ἐνετέλλετο πολλὰ κελεύων σε νουθετεῖν καὶ ὑποτίθεσθαι ὅτι ἂν εὐρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὐνοίην φαίνων συνεβούλευέ οἱ ταῦτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾶς συμβουλεύειν, ὅς χρηστῶς μὲν τὴν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὔ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξια ποταμὸν διαβάντα ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέραν, καὶ ἀπὸ μὲν σεωυτόν ὤλεσας τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς προστάς, ἀπὸ δὲ [ὤλεσας] Κῦρον πειθόμενόν σοι· ἀλλ' οὔτι χαίρων, ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφάσιός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἶπας ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν, Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω· ὁ δὲ ἐπεῖτε τοξεῦσαι

οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ κατακρύπτουσι τὸν Κροῖσον ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ ὥστε, εἰ μὲν μεταμελήσῃ τῷ Καμβύσῃ καὶ ἐπιζητήῃ τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ ἐκφήναντες αὐτὸν δῶρα λάμπονται ζωάργια Κροΐσου, ἣν δὲ μὴ μεταμέληται μηδὲ ποθήῃ μιν, τότε καταχρᾶσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες τοῦτο ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περιεῖη. Καμβύσης δὲ Κροῖσῳ μὲν συνήδεσθαι ἔφη περιεόντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποησάντας οὐ κα-
 37 ταπροῦξασθαι ἀλλ' ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς συμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι καὶ Θήκας τε Παλαιᾶς ἀνοίγων καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς· ἐν δὲ δὴ καὶ ἐς τοῦ Ἡφραίστου τὸ ἱρὸν ἦλθε καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφραίστου τῶγαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῆσι πρῶρῃσι τῶν τριηρέων περιάγουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὕπωπε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἔστι. ἐσηλθε δὲ καὶ ἐς τῶν Καβείρων τὸ ἱρὸν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσεῖναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα· ταῦτα δὲ τὰ ἀγάλματα καὶ ἐνέπηρσε πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῦ Ἡφραίστου· τοῦ-
 38 του δὲ σφραγ παῖδας λέγουσι εἶναι. πανταχῆ ὧν μοι δηλὰ ἔστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελαῦν. εἰ γὰρ τις προθεῖη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἐωυτῶν· οὕτω νομί-

ζουσι πολλόν τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ὦν οἶκός ἐστι ἄλλον γε ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι. ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεστι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας εἶρετο ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἶρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων καὶ δι' ἔρμημέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ἐπὶ τίνι χρήματι δεξαίαιτ' ἂν τελευτῶντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί· οἱ δὲ ἀμβώσαντες μέγα εὐφημέειν μιν ἐκέλενον. οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενομισται, καὶ ὀρθῶς μοι δοκᾷ Πίνδαρος ποιῆσαι νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

ΚΑΜΒΥΣΕΩ δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου ἐποιή- 39
σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηγὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεια τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς, καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῆ δασάμενος τὴν πόλιν τοῖσι ἀδελφείοισι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε, μετὰ δὲ τὸν μὲν αὐτῶν ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας ἔσχε πᾶσαν Σάμον, ἰσχων δὲ ξεινίην Ἀμᾶσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνεθήκατο, πέμπων τε δῶρα καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ ἀντίκα τοῦ Πολυκράτεις τὰ πρῆγματα ηὔξετο καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰουίην καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἰθύσαιε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἐκτιητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν

καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἤγε πάντα διακρί-
 νων οὐδένα· τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χριεῖσθαι μᾶλλον
 ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν
 δὴ τῶν νήσων ἀραιρήκεε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρου
 ἄστυα. ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους πανστρατιῇ βοηθέοντας
 Μιλησίοισι ναυμαχίῃ κρατήσας εἶλε, οἱ τὴν τάφρον
 περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὤρουσαν.
 40 καὶ κως τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης
 οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶ δὲ
 ἔτι πλευνός οἱ εὐτυχίης γινομένης γράφας ἐς βιβλίον
 τάδε ἐπέστειλε ἐς Σάμον· Ἄμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει.
 ἠδὺ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσ-
 σοντα, ἐμοὶ δὲ αἰ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
 τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι φθονερόν. καὶ κως βού-
 λομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἂν κήδωμαι τὸ μὲν τι εὐτυ-
 χέειν τῶν πρηγμαίων, τὸ δὲ προσπταίειν, καὶ οὕτω
 διαφέρειν τὸν αἰῶνα ἐναλλάξ πρήσσων ἢ εὐτυχέειν τὰ
 πάντα. οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας ὅστις ἐς
 τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόοριζος, εὐτυχέων τὰ
 πάντα. σὺ [ᾧν] νῦν ἐμοὶ πειθόμενος ποιήσον πρὸς τὰς
 εὐτυχίας τοιάδε· φροντίσας τὸ ἂν εὖρης ἐόν τοι πλεί-
 στου ἄξιον καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν
 ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω ὅπως μηκέτι ἦξει ἐς
 ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλλάξ ἠδὴ τῶπὸ τούτου αἰ
 εὐτυχίαι τοι τῆσι πάθῃσι προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ ἐξ
 41 ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκέο. ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυ-
 κράτης καὶ νόφ λαβών ὡς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἄμασις.
 ἐδίξητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολο-
 μένῳ τῶν κειμηλίων, διξήμενος δ' εὗρισκε τόδε· ἦν οἱ
 σφρηγὶς τὴν ἐφόρεε χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου

εοὔσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου.
 ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλεῖν, ἐποίηε τοιάδε·
 πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν ἐσέβη ἐς αὐτήν, μετὰ
 δὲ ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς
 νήσου ἐκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγῖδα πάν-
 των ὁρώντων τῶν συμπλόων ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος.
 τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε, ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία
 συμφορῇ ἐχρᾶτο. πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρη ἀπὸ τού-⁴²
 των τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι· ἀνὴρ ἀλιεὺς λαβὼν
 ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν ἠξίου μιν Πολυκράτει δῶρον
 δοθῆναι· φέρων δὴ ἐπὶ τὰς θύρας Πολυκράτει ἔφη
 ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν, χωρήσαντος δέ οἱ τούτου ἔλεγε
 διδούς τὸν ἰχθύν· ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν οὐκ
 ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἔων ἀποχειρο-
 βίτος, ἀλλὰ μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς
 ἀρχῆς· σοὶ δὴ μιν φέρων δίδωμι. ὁ δὲ ἠσθεὶς τοῖσι
 ἔπεσι ἀμείβεται τοισίδε· Κάριτα τε εἶ ἐποίησας καὶ
 χάρις διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δῶρου· καὶ σε ἐπὶ
 δεῖπνον καλέομεν. ὁ μὲν δὴ ἀλιεὺς μέγα ποιούμενος
 ταῦτα ἦι ἐς τὰ οἰκία, τὸν δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ θε-
 ράποντες εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδί αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν
 Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτα,
 διδόντες δέ οἱ τὴν σφρηγῖδα ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐ-
 ρέθη. τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα τὰ ποιήσαντά μιν οἷα καταλελά-
 βηκε, γράψας δὲ ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. ἐπιλεξάμενος⁴³
 δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος
 ἦγον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη ἀνθρώπῳ
 ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοιτος γίνεσθαι πρῆγματος καὶ

ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσῃν μέλλοι Πολυκράτης εὐτυχέων
 τὰ πάντα, ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει εὐρίσκει. πέμψας δὲ
 οἱ κήρυκα ἐς Σάμον διαλύεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦδε
 δὲ εἵνεκεν ταῦτα ἐποίησε, ἵνα μὴ συντυχίης δεινῆς τε
 καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης αὐτὸς ἀλγήσειε
 44 τὴν ψυχὴν ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός. ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν
 τὸν Πολυκράτεα εὐτυχεύοντα τὰ πάντα ἐστρατεύοντο
 Λακεδαιμόνιοι ἐπικαλεσαμένων τῶν μετὰ ταῦτα Κυδω-
 νίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ
 κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη
 ὅπως ἂν καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων προθύμως
 ἔπεμπε ἐς Σάμον δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν
 ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτενε μάλιστα ἐς ἐπανά-
 στασιν ἀπέπεμπε τεσσαεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος
 45 Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. οἱ μὲν δὴ
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος
 οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐπεῖτε ἐγένοντο ἐν
 Καρπάθῳ πλείοντες, δοῦναι σφίσι λόγον, καὶ σφι ἄδειν
 τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομέ-
 νους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους ἐνθεῦτεν αὐ-
 τοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυ-
 κράτης νηυσὶ ἀντιάσας ἐς μάχην κατέστη· νικῆσαντες
 δὲ οἱ κατιόντες ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον, πεζομαχήσαντες
 δὲ ἐν αὐτῇ ἐσώθησαν καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακε-
 δαίμονα. εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἴγυπτος νικῆσαι
 Πολυκράτεα, λέγοντες ἔμοι δοκέειν οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν
 γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικαλέεσθαι, εἴ περ

αὐτοὶ ἦσαν ἱκανοὶ Πολυκράτεα παραστήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοισι οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῷ ἐπίκουροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκίημοι ἦσαν πλήθει πολλοί, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσωθηῆναι· τῶν δ' ὑπ' ἑωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλίσας εἶχε ἐτοιμοὺς, ἦν ἄρα προδιδῶσι οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοίκουσι. ἐπεῖτε δὲ οἱ 46 ἐξελασθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγον πολλὰ οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσι ὑπεκρίναντο τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα δευτέρα καταστάντες ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, θύλακον δὲ φέροντες ἔφασαν τὸν θύλακον ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο τῷ θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθέειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι. καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι 47 ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους, ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω τιμωρῆσαι δεόμενοι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο ὡς τίσασθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον Κροίσῳ, καὶ τοῦ θώρηκος, τὸν αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐλήσαντο τῷ προτέρῳ ἔτει ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι, ἐόντα μὲν λίνεον καὶ ζῶων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσοῦ καὶ εἰρῖοισι ἀπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἵνεκα θωμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνη ἐκάστη τοῦ θώρηκος ποιεῖ· ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας

φανερός. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέ-
 48 θηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασις. συνεπελάβοντο δὲ τοῦ
 στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥστε γενέσθαι καὶ Κο-
 ρίνθιοι προθύμως· ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε
 ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον τρίτῃ γενεῇ πρότερον τοῦ
 στρατεύματος τούτου, [κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ
 κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός]. Κερκυραίων γὰρ παῖ-
 δας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων Περίανδρος ὁ
 Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἐκ-
 τομῇ· προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων
 τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν
 λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν τοὺς
 παῖδας ἐδίδαξαν ἱροῦ ἵψασθαι Ἀρτέμιδος, μετὰ δὲ οὐ
 περιορῶντες ἀπέλκειν τοὺς ἰκέτας ἐκ τοῦ ἱροῦ, σιτίων
 δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων τῶν Κορινθίων, ἐποιήσαντο οἱ
 Σάμιοι ὄρητῆν, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταῦτά·
 νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
 παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡιδέων,
 ἰστάντες δὲ τοὺς χοροὺς τρακτὰ σησάμου τε καὶ μέ-
 λιτος ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ
 τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ
 τότε ἐγίνετο, ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παιδῶν οἱ φύ-
 λακοὶ οἶχοντο ἀπολιπόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον
 49 ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. εἰ μὲν νυν Περίανδρου τε-
 λευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς
 Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τοῦ στρατεύ-
 ματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν
 δὲ αἰεὶ ἐπεῖτε ἔκτισαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διά-
 φοροὶ ἔοντες ἕωντοῖσι. τούτων ᾧν εἵνεκεν ἀπεμνησι-
 κάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. ἀπέπεμπε δὲ ἐς

Σάρδις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας τιμωρεύμενος· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν προῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες. ἐπεῖτε γὰρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν 50 Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίῃ γενέσθαι· ἥσάν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην δὲ μὲν ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους δὲ μητροπάτωρ Προκλῆς, ἔων Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος παρ' ἑαυτὸν ἐφιλοφρονέετο, ὡς οἶκός ἦν θυγατρὸς ἑόντας τῆς ἑαυτοῦ παῖδας. ἐπεῖτε δὲ σφραγῆς ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· Ἄρα ἴστε, ᾧ παῖδες, ὅς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε; τοῦτο τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐνομα ἦν Λυκόφρων, ἠλγησε ἀκούσας οὕτω ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον ἄτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, διαλεγομένῳ τε οὔ τι προσδιελέγετο ἱστορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δὲ μιν περιθύμως ἔχων ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. ἐξελάσας δὲ τοῦτον ἱστόρησε τὸν πρεσβύ- 51 τερον τά σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη. ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφραγῆς φιλοφρόνως ἐδέξατο, ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπεος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἄτε οὐ νόψ λαβῶν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίαν μηχανὴν ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκείνον ὑποθέσθαι τι, ἐλιπάρεέ τε ἱστορέων. ὁ δὲ ἀναμνησθεῖς εἶπε καὶ τοῦτο. Περίανδρος δὲ νόψ λαβῶν [καὶ τοῦτο] καὶ μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, τῇ δὲ ἐξελασθεῖς ὑπ' αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελου ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ ὕκως ἀπε-

λαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην, ἀπηλαύνετ' ἂν καὶ
 ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δε-
 ξαμένοισι καὶ ἐξέργειν κελεύοντας. ἀπελαυνόμενος δ'
 ἂν ἦμε ἐπ' ἐτέρην τῶν εταίρων· οἱ δὲ ἅτε Περιάνδρου
 52 ἔοντα παῖδα, καίπερ δαιμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο. τέ-
 λος δὲ ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν ἢ οἰ-
 κίοισι ὑποδέξηται μιν ἢ προσδιαλεχθῆ, ἰσὴν ζημίην
 τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἶπας. πρὸς
 ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι οὔτε
 οἰκίοισι δέκεσθαι ἠθέλε· πρὸς δὲ οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος
 ἐδικαίου πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν
 τῆσι στοιῆσι ἐκαλινδέετο. τετάρτη δὲ ἡμέρη ἰδὼν μιν
 ὁ Περιάνδρος ἀλουσίησί τε καὶ ἀσιτίησι συμπεπτωκότα
 οἴκτιρε· ὑπεῖς δὲ τῆς ὀργῆς ἦμε ἄσσον καὶ ἔλεγε· ὦ
 παῖ, κόττερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν
 ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν
 ἐγὼ ἔχω, ταῦτα ἔοντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον παραλαμ-
 βάνειν; ὃς ἔων ἐμός τε παῖς καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαί-
 μονος βασιλεὺς ἀλήτην βίον εἶλεν, ἀντιστατέων τε καὶ
 ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἤκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις
 συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι γέγρονε, ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμὲ ἔχεις,
 ἐμοί τε αὕτη γέγρονε καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχός
 εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σφεα ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ
 φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἴκτιρεσθαι, ἅμα τε διοῖόν
 τι ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι,
 ἅπιδι ἐς τὰ οἰκία. Περιάνδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν
 κατελάμβανε, ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα,
 ἔφη δὲ μιν ἰσὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ ἑωυτῷ ἐς λό-
 γους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περιάνδρος ὥς ἄπορόν
 τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν

μιν ἀποπέμπεται στείλας πλοῖον ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρεόντων οἱ πρηγμάτων ἔοντα αἰτιώτατον, καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδανρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα καὶ ἐξώργησε. ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος ὃ τε Περίανδρος 53 παρηβήκεε καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκ ἔτι εἶναι δυνατὸς τὰ πρηγμάτα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνώρα, ἀλλὰ οἱ κατεφαίνετο εἶναι νεωτέρος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ περιεχόμενος τοῦ νεηνίω δευτέρα ἀπέστειλε ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφειήν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης καὶ λεγούσης· ὦ παῖ, βούλει τὴν τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον ἢ αὐτὸς σφεα κατελθὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἴω. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν, πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι, ὁ δὲ γέρον τε ἤδη καὶ παρηβηκῶς· μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἢ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος ἔφη οὐδαμὰ ἠξίειν ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυυθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα τὸ τρίτον Περίανδρος κήρυκα πέμπει βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἵκειν, ἐκτῆνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον

ἀπικόμενον διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. κατα-
νέσαντος δ' ἐπὶ τούτοισι τοῦ παιδὸς ὁ μὲν Περίανδρος
ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κό-
ρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα,
ἵνα μὴ σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτεί-
νουσι τὸν νεηρίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος
Κερκυραίους ἐτιμωρέετο.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπο-
λιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ
μὲν πρὸς θαλάσση ἐστεῶτος πύργου κατὰ τὸ προάστειον
τῆς πόλιος ἐπέβησαν, μετὰ δὲ αὐτοῦ βοηθήσαντος Πο-
λυκράτης χειρὶ πολλῇ ἀπηλάσθησαν. κατὰ δὲ τὸν
ἐπάνω πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ ὄρους ἐπέοντα
ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί,
δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον
55 ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ ἐπισπόμενοι ἔκτεινον. εἰ μὲν
νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγένοντο ταύ-
την τὴν ἡμέρην Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρέθη ἂν Σάμος.
Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μούνοι συνεσπεσόντες φεύ-
γουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι καὶ ἀποκλισθέντες
τῆς ὀπίσω ὁδοῦ ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ Σαμίων. τρίτῳ
δὲ ἀπ' Ἀρχίω τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίῳ
τοῦ Ἀρχίω αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενομένην (δήμου γὰρ
τούτου ἦν), ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σα-
μίους καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τούνομα τεθῆναι,
ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύ-
τησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι ταφῆναί οἱ τὸν
56 πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς
σφι τεσσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σά-
μον ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προεκόπτετο τῶν πρηγμα-

των, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελοπόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὕμνηται λέγεσθαι, Πολυκράτεα ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολύβδου καταχρυσώσαντα δοῦναί σφι, τοὺς δὲ δεξαμένους οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτην πρώτην στρατιὴν ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριέες ἐποίησαντο. οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυ- 57 κράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον· χρημάτων γὰρ ἐδέοντο, τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἠκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται ὅμοια τοῖσι πλουσιωτάτοισι· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἶά τε ἔστι πολλὸν χρόνον παραμένειν· ἡ δὲ Πυθίη ἐχρησέσφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήμα λευκὰ γένηται

Λεύκοφρὺς τ' ἀγορή, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρός

Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήμον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶοί 58 τε ἦσαν γινῶναι οὔτε τότε ἰθὺς οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἄπασαι αἱ νέες ἦσαν μιλητηλιφές· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύ-

ουσα καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι ὦν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων δέκα τάλαντά σφι χρῆσαι· οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' ἰθύς ἤκουσιν οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι ἐσώθησαν, καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκληρίσθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἐπρηξάν. παρὰ δὲ Ἐρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Ἰθρέην τὴν ἐπὶ Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἐκτίσαν οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλείοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ' ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε, ὥστε τὰ ἰσθὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἔόντα νῦν οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτει Αἰγινῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν καὶ τῶν νεῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς πρόρας ἠκρωτηρίασαν καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἐγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτες βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ στρατευσάμενοι ἐπ' Αἰγιναν μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, ὄρεός τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς, τούτου ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὄρυγματος ἑπτὰ στάδιοί εἰσι, τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος ὀκτώ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυν βάθος ὀρώσκειται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος,

δι' οὗ τὸ ὕδωρ ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων παραγίνεται ἐς τὴν πόλιν ἀρόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστροφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν ἐστὶ, δευτέρον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάρθος καὶ εἴκοσι ὀργυρίων, μῆκος δὲ τοῦ χώματος μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοϊκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκεν μῦλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

Καμβύση δὲ τῷ Κύρου χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον⁶¹ καὶ παραφρονήσαντι ἐπανιστέαται ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί, τῶν τὸν ἕτερον κατελελοίπεε τῶν οἰκίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὧν οἱ ἐπανεῖστη μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον ὡς κρύπτοιο γενόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιέοντα μιν εἰδείησαν. πρὸς ταῦτα βουλεύσας τάδε ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι· ἦν οἱ ἀδελφεός, τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἷῳ μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης, ἐόντα ἐσωτοῦ ἀδελφεόν, ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι καὶ δὴ καὶ οὖνομα τῷ αὐτῷ εἶχε Σμέρδιν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ διέπεμπε καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἶη τοῦ λοιποῦ ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. οἱ τε δὴ ὧν ἄλλοι κήρυκας προηγό-⁶² ρινον ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεῖς (εὐρισσε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίας

ἐν Ἀγβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐς μέσον τὰ ἐντε-
 ταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα
 ἐκ τοῦ κήρυκος καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθῆα αὐτός
 τε προοδεύσθαι ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν
 ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιον οὐ ποιῆσαι ταῦτα), βλέψας
 ἐς τὸν Πρηξάσπεα εἶπε· Πρηξάσπεες, οὕτω μοι διέπρη-
 ξας τό τοι προσέθηκα πρῆγμα; ὁ δὲ εἶπε· Ὡ δέσποτα,
 οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθῆα, ὅπως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελ-
 φεὸς ὁ σὸς ἐπανέστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ
 ἀνδρὸς νεῖκος τοι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ
 αὐτὸς ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες ἔθραψά μιν χερσὶ τῆσι
 ἐμευτοῦ. εἰ μὲν νῦν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστᾶσι, προσ-
 δέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεια τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι·
 εἰ δ' ἔστι ὡσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τί τοι ἔκ γε ἐκείνου
 νεώτερον ἀναβλάστη. νῦν ὦν μοι δοκείει μεταδιώξαν-
 τας τὸν κήρυκα ἐξετάζειν εἰρωτῶντας παρ' ὅτεν ἦκων
 6³ προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλεὸς ἀκούειν. ταῦτα
 εἶπαντος Πρηξάσπεος (ἤρесе γὰρ Καμβύση) αὐτίκα
 μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κήρυξ ἦκε· ἀπιγμένον δέ μιν
 εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· Ὠνθροπε, φῆς γὰρ ἦκειν
 παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος. νῦν ὦν εἶπας
 τὴν ἀληθείην ἄπιθι χαίρων, κότερα αὐτός τοι Σμέρδις
 φαινόμενος ἐς ὄψιν ἐνετέλλετο ταῦτα ἢ τῶν τις ἐκείνου
 ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε· Ἐγὼ Σμέρδιον μὲν τὸν Κύρου,
 ἐξ ὅτεν βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὐκω
 ὕπωπα· ὁ δέ μοι μάγος, τὸν Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν
 οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετείλατο, φᾶς Σμέρδιον
 τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς
 ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος,
 Καμβύσης δὲ εἶπε· Πρηξάσπεες, σὺ μὲν οἶα ἀνὴρ ἀγαθὸς

ποιήσας τὸ κελευόμενον αἰτίην ἐκπέφευγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἶη Περσέων ὁ ἐπανεστεῶς ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνόματος; ὁ δὲ εἶπε· Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γερονὸς τοῦτο, ὧ βασιλεῦ· οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπανεστεῶτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατιξείθης καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις. ἐνθαῦτα ἀκούσαντα 64 Καμβύσεια τὸ Σμέρδιος οὐνομα ἔτυψε ἢ ἀληθεῖν τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινά οἱ ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκῶς εἶη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν, ἀποκλαύσας δὲ καὶ περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ ἀναθρόσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καὶ οἱ ἀναθρόσκουσι ἐπὶ τὸν ἵππον τοῦ κολοῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει, γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παῖει τὸν μηρόν· τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν [τῶν] Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἐπληξε, ὡς οἱ καιρῆ ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ Καμβύσης ὅ τι τῇ πόλι οὐνομα εἶη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἀγβάτανα. τῷ δὲ ἐτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ἐν Ἀγβατάνοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσειν γηραιός, ἐν τοῖσί οἱ ἦν τὰ πάντα πρήγματα, τὸ δὲ χρηστήριον ἐν τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα, ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος καὶ τοῦ τρώματος ἐσωφρόνησε, συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον εἶπε· Ἐνθαῦτα Καμβύσεια τὸν Κύρου ἐστὶ πεπρωμένον 65 τελευτᾶν. τότε μὲν τοσαῦτα, ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς 65

εἴκοσι μεταπεμφάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς
 λογιμωτάτους ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, καταλελά-
 βηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμάτων,
 τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἔων ἐν Αἰγύπτῳ
 εἶδον ὕψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμὰ ὕφελον ἰδεῖν·
 ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν
 ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ψεύσειε
 τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δεισας δὲ μὴ ἀπαιρεθῆω τὴν
 ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώ-
 τερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ
 μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν, ἐγὼ δὲ ὁ μάλιστα Πρη-
 ξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιον.
 ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσοῦτου ἀδεῶς διαιτώμην,
 οὐδαμὰ ἐπιλεξάμενος μὴ κοιτέ τις μοι Σμέρδιος ὑπα-
 ραιρημένον ἄλλος ἐπανασταίῃ ἀνθρώπων. παντὸς δὲ
 τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀμαρτῶν ἀδελφροκτόνος τε οὐδὲν
 δέον γέγονα καὶ τῆς βασιλῆϊκῆς οὐδὲν ἤσσον ἐστέρημαι.
 Σμέρδις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος τὸν μοι ὁ δαίμων προέ-
 φαινε ἐν τῇ ὕψι ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον
 ἐξέργασταί μοι, καὶ Σμέρδιον τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν
 ἔοντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μάγοι κρατεύουσι τῶν βασι-
 λῆϊων, τὸν τε ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων καὶ ὁ ἐκεί-
 νου ἀδελφεὸς Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν
 ἐμεῦ αἰσχροῦ πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος τιμωρέων
 ἐμοί, οὗτος μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν
 ἑωυτοῦ οἰκηιοτάτων· τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα
 τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον
 ἐντέλλεσθαι τὰ θέλω μοι γενέσθαι τελευτῶν τὸν βίον·
 καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω θεοὺς τοὺς βασιλῆϊοὺς
 ἐπικαλέων καὶ πᾶσιν ὑμῖν καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων

τοῖσι παρεοῦσι, μὴ περιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὐτίς ἐς
 Μήδους περιελθοῦσαν, ἀλλ' εἴτε δόλω ἔχουσι αὐτὴν
 κτησάμενοι, δόλω ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων, εἴτε καὶ
 σθένει τῶν κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ καρτερὸν
 ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρ-
 πὸν ἐκφέροι καὶ γυναικῆς τε καὶ ποῖμναι τίκτοιεν, ἐοῦσι
 ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ δὲ ἀνασωσαμέ-
 νοισι τὴν ἀρχὴν μὴδ' ἐπιχειρήσασι ἀνασώζειν τὰ ἐναντία
 τούτοισι ἀρῶμαι ὑμῖν γενέσθαι, καὶ πρὸς ἔτι τούτοις
 τὸ τέλος Περσέων ἐκάστῳ ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπι-
 γέρονε. ἅμα τε εἶπας ταῦτα ὁ Καμβύσης ἀπέκλαιε
 πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ προῆξιν. Πέρσαι δὲ ὡς τὸν βασιλέα 66
 εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα
 εἶχον, ταῦτα κατηρεῖκοντο καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διε-
 χρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὄστέον
 καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη, ἀπήνευκε Καμβύσεια τὸν
 Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ πέντε
 μῆνας, ἅπαιδα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσηνος καὶ θή-
 λeos γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ
 ὑπεκέχυτο τοὺς μάγους ἔχειν τὰ προήγματα, ἀλλ' ἠπι-
 στέατο ἐπὶ διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεια τὰ εἶπε περὶ τοῦ
 Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῆ πᾶν τὸ Περσι-
 κόν. οὗτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιον τὸν Κύρου 67
 βασιλέα ἐνεστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Προξιάσπης ἔξαρ-
 νος ἦν μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιον· οὐ γὰρ ἦν οἱ
 ἀσφαλὲς Καμβύσειω τετελευτηκόςτος φάναι τὸν Κύρου
 νότον ἀπολωλεκέναι αὐτοχειρίῃ. ὁ δὲ δὴ μάγος τελευ-
 τήσαντος Καμβύσειω ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ
 ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπι-
 λοίπους Καμβύση ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν

τοῖσι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἤρχε προεῖπε ἀτελείην
 68 εἶναι στρατηγὴς καὶ φόρου ἐπ' ἕτερα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν, ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγένετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε· Ὀτάνης ἦν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὅμοιος τῷ πρώτῳ Περσέων· οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε τὸν μάγον ὡς οὐκ εἶη ὁ Κύρου Σμέρδις ἀλλ' ὅς περ ἦν, τῆδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοῖτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὕψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτέυσας δέ μιν ἐποίησε τάδε· ἔσχε αὐτοῦ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὕνομα ἦν Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος καὶ ταύτη τε συνοίκεε καὶ τῆσι ἄλλησι πάσησι τῆσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὢν ὁ Ὀτάνης παρὰ ταύτην τὴν θυγατέρα ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώπων κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου εἴτε μετὰ ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε φαμένη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιον ἰδέσθαι οὐδαμὰ οὔτε ὅστις εἶη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναί. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης λέγων· Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιον τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτεω τούτῳ συνοικέει αὐτὴ τε ἐκείνη καὶ σύ· πάντως γὰρ δὴ κούτον γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ· Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι ἐς λόγους ἐλθεῖν οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν· ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα οὗτος ὢνθρωπος, ὅστις κοτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην, διέσπειρε

ἡμεας ἄλλην ἄλλη τάξας. ἀκούοντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνη⁶⁹
 μᾶλλον κατεφαινέτο τὸ προῆγμα. τρίτην δὲ ἀγγελίην
 ἐσπέμπει παρ' αὐτὴν λέγουσαν ταῦτα· Ὡ θύγατερ, δεῖ
 σε γεγρονυῖαν εὖ κίνδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν ἄν ὁ πατήρ
 ὑποδύειν κελεύη· εἰ γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρ-
 δις ἀλλὰ τὸν καταδοκέω ἐγώ, οὔτοι μιν σοί τε συγκοι-
 μώμενον καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα δεῖ χαίροντα
 ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὦν ποιήσου
 τάδε· ἐπέαν σοι συνεύδη καὶ μάθης αὐτὸν κατυπνω-
 μένον, ἄφασον αὐτοῦ τὰ ὄτα· καὶ ἦν μὲν φαίνεται
 ἔχων ὄτα, νόμιζε σεωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοι-
 κέειν, ἦν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντι-
 πέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη φαιμένη κινδυνεύσειν
 μεγάλως, ἦν ποιέη ταῦτα· εἰ γὰρ δὴ μὴ τυγχάνη τὰ
 ὄτα ἔχων, ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι
 ὡς αἰστώσει μιν· ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν
 δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι, τοῦ δὲ
 μάγου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κῦρος ὁ Καμβύσεω ἄρ-
 χων τὰ ὄτα ἀπέταμε ἐπ' αἰτίῃ δὴ τινι οὐ σμικρῇ. ἡ
 ὦν δὴ Φαιδύμη αὐτή, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα
 ἐπιτελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρί, ἐπεῖτε αὐτῆς μέρος
 ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος παρὰ τὸν μάγον (ἐν περιτροπῇ γὰρ
 δὴ αἱ γυναῖκες φοιτῶσι τοῖσι Πέρσησι), ἐλθοῦσα παρ'
 αὐτὸν ἠῦθε, ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου ἤφασε
 τὰ ὄτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως οὐκ
 ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὄτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγερόνεε,
 πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα. ὁ δὲ Ὀτά-
 νης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρῦην, Περσέων τε
 πρώτους ἐόντας καὶ ἐωυτῷ ἐπιτηδεοτάτους ἐς πίστιν,
 ἀπηγγέσατο πᾶν τὸ προῆγμα· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώ-

πτενον οὕτω τοῦτο ἔχειν, ἀνευείκαντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω
 τοὺς λόγους ἐδέξαντο. καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα
 Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον ὅτεφ πιστεύει μά-
 λιστα. Ὀτάνης μὲν νυν ἐσάγεται Ἰνταφρένεα, Γωβρῦνης
 δὲ Μεγάβυξον, Ἀσπαθίνης δὲ Ἰθάρνεα. γεγονότων δὲ
 τούτων ἕξ παραγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστά-
 σπεος ἐκ Περσέων ἡμῶν· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατήρ
 ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν οὗτος ἀπίκετο, τοῖσι ἕξ τῶν Περ-
 71 σέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. συνελθόντες
 δὲ οὗτοι ἐόντες ἐπτὰ ἐδίδοσαν σφίσι πίστις καὶ λόγους.
 ἐπεῖτε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι,
 ἔλεγέ σφι τάδε· Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον μὲν αὐτὸς μοῦνος
 ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἶη ὁ βασιλεύων καὶ Σμέρ-
 δις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἶνεκεν
 ἦκω σπουδῆ ὡς συστήσω ἐπὶ τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεῖτε
 δὲ συνήνευκε ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναί καὶ μὴ μοῦνον
 ἐμέ, ποιέειν ἀντίκα μοι δοκέει καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι·
 οὐ γὰρ ἄμεινον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· ὦ παῖ
 Ὑστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ καὶ ἐκφαίνειν οἴκας
 σεαυτὸν ἐόντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἤσσω· τὴν μέντοι
 ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχυνε ἀβούλως, ἀλλ'
 ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε· δεῖ γὰρ πλεῦνας
 γενομένους οὕτω ἐπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα Δα-
 ρεῖος· Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἕξ
 Ὀτάνεω εἰ χρήσεσθε, ἐπίστασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα·
 ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς τὸν μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος
 ἔαυτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νυν ὠφείλετε ἐπ' ὑμέων
 αὐτῶν βαλλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεῖτε δὲ ὑμῖν ἀνα-
 φέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέω-
 μεν σήμερον ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερπέση ἢ νῦν ἡμέρη,

ὡς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεα
 αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον. λέγει πρὸς ταῦτα 72
 Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὦρα σπερχόμενον Δαρεῖον· Ἐπεῖτε
 ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις καὶ ὑπερβάλλεσθαι οὐκ
 ἔας, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεφ τρόφω πάριμεν ἐς τὰ βα-
 σιλήμα καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ
 διεστεώσας οἰδὰς κού καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ'
 ἀκούσας· τὰς τέφ τρόφω περιήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος
 τοισίδε· Ὀτάνη, ἢ πολλὰ ἔστι τὰ λόγφ μὲν οὐκ οἰά τε
 δηλῶσαι, ἔργφ δέ· ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγφ μὲν οἰά τε,
 ἔργον δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ
 ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας ἐούσας οὐδὲν χαλεπὰς
 παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ ἡμέων ἐόντων τοιῶνδε οὐ-
 δαῖς ὅστις οὐ παρήσει, τὰ μὲν κού καταιδεόμενος ἡμέας,
 τὰ δέ κού καὶ δειμαίνων· τοῦτο δὲ ἔχω αὐτὸς σκῆψιν
 εὐπρεπεστάτην τῇ πάριμεν, φὰς ἄρτι τε ἴκειν ἐκ Περ-
 σείων καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πατρὸς σημεῖναι
 τῷ βασιλείῃ. ἔνθα γὰρ τι δεῖ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω.
 τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἱ τε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ
 ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν γε ψεύδονται τότε ἐπεάν
 τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες κερδήσεσθαι, οἱ δ'
 ἀληθίζονται ἵνα τι τῇ ἀληθείῃ ἐπισπάσωνται κέρδος
 καὶ τι μᾶλλον σφι ἐπιτράπηται. οὕτω οὐ ταῦτὰ ἀσκέ-
 οντες τῶντοῦ περιεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι
 μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ τε ἀληθιζόμενος ψευδῆς εἴη καὶ
 ὁ ψευδόμενος ἀληθῆς. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πυλουργῶν
 ἐκὼν παρῆ, αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ'
 ἂν ἀντιβαίνειν πειρᾶται, διαδεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐκὼν
 πολέμιος. καὶ ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω ἔργον ἐχόμεθα.
 λέγει Γωβρύης μετὰ ταῦτα· Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε 73

κάλλιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ εἴ γε μὴ οἰοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ὑποθανεῖν; ὅτε γε ἀρχόμεθα μὲν ἔοντες Πέρσαι ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τούτου ὦτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγέροντο, πάντως κου μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκόμεν εἰπεῖν Καμβύσεια. νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἀλλ' ἢ ἰόντας ἐπὶ τὸν μάγον ἰθῆως. ταῦτα εἶπε Γωβρύης, καὶ πάντες ταύτῃ αἴνεον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο κατὰ συντυχίην τάδε. τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθειε πρὸς Καμβύσειω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολώλεκε, καὶ διότι μῦθος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας, πρὸς δ' ἔτι ἔοντα ἐν αἴνῃ μεγίστη τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τούτων δὴ μιν εἴνεκεν καλέσαντες φίλον προσεκτῶντο πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἧ μὲν ἔξιεν παρ' ἑωυτῶ μηδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφῶν ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγонуῖαν, ὑπισχνέμενοι τὰ πάντα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεκομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεος ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ τὸ βασιλῆιον τεῖχος, κείνου δ' ἐκέλευον ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορευῆσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ οὕτω ἐνετέλλοντο ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἔοντος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς

περιείη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρηνησαμένου τὸν φό-
 νου αὐτοῦ. φάμενου δὲ καὶ ταῦτα ἐτοιμοὶ εἶναι ποι- 75
 εῖν τοῦ Πρηξιάσπεος συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ μάγοι
 ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 ὁ δὲ τῶν μὲν ἐκείνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἐκὼν ἐπελήθητο, ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμένεος ἐγεννη-
 λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κύρου, μετὰ δὲ ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας πε-
 ποιήκοι, διεξεληθὼν δὲ ταῦτα ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν (οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λὲς λέγειν τὰ γενόμενα), ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίην
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν· καὶ δὴ ἔλεγε τὸν μὲν Κύ-
 ρου Σμέρδιον ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσει ἀναγκαζόμενος
 ἀποκτείνεε, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσησι δὲ
 πολλὰ ἐπαρησάμενος εἰ μὴ ἀνακτησαίητο ὀπίσω τὴν
 ἀρχὴν καὶ τοὺς μάγους τισαίητο, ἀπῆκε ἑαυτὸν ἐπὶ
 κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξιάσπης
 μὲν νυν ἔων τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος οὕτω
 ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων ὡς ἐβουλεύσαντο αὐ- 76
 τίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
 ἦσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξιάσπεα
 πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέση
 σταίχοντες ἐγίνοντο καὶ τὰ περὶ Πρηξιάσπεα γεγονότα
 ἐπυθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ ἐδίδοσαν
 αὐτίς σφίσι λόγους, οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνεα πέργυ
 κελεύοντες ὑπερβάλλεσθαι μηδὲ οἰδεύοντων τῶν πρη-
 γμάτων ἐπιτίθεσθαι, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρσίον αὐτίκα τε
 ἵεναι καὶ τὰ δεδογμένα ποιῆειν μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.
 ὠπιζομένων δ' αὐτῶν ἐγένη ἰσθμῶν ἑπτὰ ζεύγεα δύο

αἰγυπιδῶν ζεύγεα διώκοντα καὶ τίλλοντά τε καὶ ἀμύσ-
 σουντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ τῆμ τε Δαρσίου πάντες
 αἶνεον γνώμην καὶ ἔπειτα ἤμισαν ἐπὶ τὰ βασιλῆα τε-
 77 θαρσηκότες τοῖσι ὄρουσι. ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας
 ἐγίνετο οἷόν τι Δαρσίῳ ἢ γνώμῃ ἔφερε· καταϊδόμενοι
 γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους καὶ
 οὐδὲν τοιοῦτο ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίε-
 σαν θείῃ πομπῇ χρωμένους, οὐδ' ἐπειρώτα οὐδεῖς.
 ἐπεῖτε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι
 τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ σφεας ἰστόρουν
 ὅ τι θέλοντες ἤμοιεν· καὶ ἕμα ἰστορέοντες τούτους τοῖσι
 πυλουργοῖσι ἀπέλειπον ὅτι σφέας παρῆκαν, ἰσχον τε βου-
 λομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παριέναι. οἱ δὲ δια-
 κελυσάμενοι καὶ σπασάμενοι τὰ ἐργχειρίδια τούτους μὲν
 τοὺς ἰσχοντας αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντέουσι, αὐτοὶ δὲ ἤ-
 78 σαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμ-
 φότεροι τηρικαῦτα ἔοντες τε ἔσω καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξά-
 σπεος γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς
 εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε
 ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιούμε-
 νον, πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτῶν φθάνει
 τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο.
 ἐνθαῦτα δὴ συνέμισγον ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα
 ἀναλαβόντι αὐτῶν, ἔοντων τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων καὶ
 προσκειμένων, ἦν χρηστὰ οὐδέν· ὁ δ' ἕτερος τῆ αἰχμῇ
 ἠμύνητο καὶ τοῦτο μὲν Ἀσπαθίνην παίει ἐς τὸν μηρὸν,
 τοῦτο δὲ Ἰνταφρένεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη
 μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφρένης, οὐ
 μέντοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὔτερος τρα-
 ματίζει τούτους, ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεῖτε οἱ τὰ τόξα οὐδὲν

χρηστὰ ἐρίνετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας. καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπὶ δύο, Δαρειός τε καὶ Γωβρούης· συμπλακέντος δὲ Γωβρούεω τῷ μάγῳ ὁ Δαρειός ἐπεστεῶς ἠπόρσει οἷα ἐν σκοτει, προμηθεόμενος μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρούην. ὁρέων δὲ μιν ἀργὸν ἐπεστεῶτα ὁ Γωβρούης εἶρετο ὅ τι οὐ χροᾶται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω· Γωβρούης δὲ ἀμείβετο· Ὡθαι τὸ ξίφος καὶ δι' ἀμφοτέρων. Δαρειός δὲ πειθόμενος ὥσέ τε τὸ ἐγχειρίδιον καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγου. ἀποκτείναντες δὲ ⁷⁹ τοὺς μέγους καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τοὺς μὲν τρωματίας ἑωυτῶν αὐτοῦ λείπουσι καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος, οἱ δὲ πέντε αὐτῶν ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς ἔθειον ἔξω, βοῆ τε καὶ πατάγῳ χροῶμενοι, καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο ἐξηγεόμενοί τε τὸ πρῆγμα καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ Πέρσαι μαθόντες τό τε γεγυῶς ἐκ τῶν ἐπὶ καὶ τῶν μάγων τὴν ἀπάτην ἐδικαίειν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν, σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νυξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον· ταύτην τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μέλιστα τῶν ἡμερέων καὶ ἐν αὐτῇ ὄρητην μεγέλην ἀνάγουσι, ἣ κίχληται ὑπὸ Περγέων μαροφόρια, ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην.

Ἐπεῖτε δὲ κατίστη ὁ θόρυβος καὶ ἐντὸς πέντε ἡμε- ⁸⁰ ρέων ἐρίνετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μά-

γοισι περὶ τῶν πάντων πρηγμάτων, καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὅτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσησι καταθεῖναι τὰ πρηγματα, λέγων τάδε· Ἐμοὶ δοκεῖ ἓνα μὲν ἡμέων μούναρχου μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ οὔτε ἀγαθόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσειω ὕβριν ἐπ' ὅσον ἐπεξήλθε, μετεσχῆκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρημένον μούναρχίῃ, τῆ ἕξεστι ἀνευθύνω ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων σιάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν ἐκτός τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα ἔχει πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ ὕβρι κεκορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε τύραννον ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δὲ ὑπεναντίου τούτου ἐς τοὺς πολιήτας πέφυκε· φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι περιεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν, διαβολὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμοστότατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωμάξῃς, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται, ἦν τε θεραπευῆ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πάτρια καὶ βιάται γυναῖκας κτείνει τε ἀκροίους. πλῆθος δὲ ἄρχον προῦτα μὲν οὔνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην, δεύτερα δὲ τούτων τῶν ὁ μούναρχος ποιεῖ οὐδέν· πάλῳ μὲν ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλευματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινόν ἀναφέρει. τίθεμαι ὦν γνώμην μετέντας ἡμέας μούναρχίην τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνι

τὰ πάντα. Ὅτανης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέ-
 φερε, Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτροπέειν, λέ- 81
 γων τάδε· Τὰ μὲν Ὅτανης εἶπε τυραννίδα παύων,
 λελέχθω κἀμοὶ ταῦτα, τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγε φέ-
 ρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἠμάρτηκε· ὁμίλου
 γὰρ ἀχρησίον οὐδὲν ἐστὶ ἀσυνετώτερον οὐδὲ ὑβριστό-
 τερον. καίτοι τυράννου ὑβριν φεύγοντας ἄνδρας ἐς
 δήμου ἀκολάστου ὑβριν πεσεῖν ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχε-
 τόν. ὁ μὲν γὰρ εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει, τῷ δὲ
 οὐδὲ γινώσκειν ἔνι· κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι ὅς οὔτ' ἐδι-
 δάχθη οὔτε εἶδε καλὸν οὐδὲν [οὐδ'] οἰκίηιον, ὠθέει τε
 ἐμπесῶν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χεϊμάρῳ ποταμῷ
 εἵκελος; δῆμῳ μὲν νυν, οἱ Πέρσησι κακὸν νοέουσι,
 οὔτοι χράσθων, ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέ-
 ξαντες ὁμιλίην τοῖτοισι περιθέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ
 δὴ τοῖτοισι καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα, ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν
 οἶκος ἄριστα βουλευματα γίνεσθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ
 ταύτην γνώμην ἐσέφερε, τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο
 γνώμην, λέγων· Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος ἐς 82
 τὸ πλῆθος ἔχοντα δοκίει ὀρθῶς λέξαι, τὰ δὲ ἐς ὀλι-
 γαρχίην οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων καὶ πάν-
 των τῶν λέγω ἀρίστων ἑόντων, δήμου τε ἀρίστου καὶ
 ὀλιγαρχίης καὶ μονάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω.
 ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη·
 γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος ἐπιτροπέοι ἂν ἀνωμή-
 τως τοῦ πλῆθους, σιγῶτό τε ἂν βουλευματα ἐπὶ δυσμε-
 νέας ἀνδρας οὔτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ πολλοῖσι
 ἀρετὴν ἐπασκίουσιν ἐς τὸ κοινὸν ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ
 φιλέει ἐγγίνεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κυ-
 ρυφαῖος εἶναι γνώμησὶ τε νικᾶν ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλή-

λοισι ἀπικνέονται, ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίνονται, ἐκ δὲ τῶν στασιῶν φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη ἐς μουναρχίην, καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δῆμον τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι· κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ ἐχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίας δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιοῦτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν θωμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου, θωμαζόμενος δὲ ἀν' ὧν ἐφάνη μούναρχος ἑὼν· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη κράτιστος. ἐνὶ δὲ ἑπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κότεν ἡμῖν ἢ ἐλευθερίῃ ἐγένετο καὶ τεῦ δόντος; κότερα παρὰ δῆμον ἢ ὀλιγαρχίῃς ἢ μουναρχοῦ; ἔχω τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν, χωρὶς τε τούτου πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὔ· οὐ γὰρ ἄμεινον.

83 Γνωμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐταὶ προεκέατο, οἱ δὲ τέσσερες τῶν ἐπὶ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτη. ὡς δὲ ἐσώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης Πέρσησι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· "Ἄνδρες στασιῶται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι, ἢτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτροψάντων τῶ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκεῖνο ἔληται, ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ· ἐγὼ μὲν νυν ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεῦμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω· ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι. τούτου εἰπαντος ταῦτα ὡς συνεχώρεον οἱ ἔξ ἐπὶ τούτοισι, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἐνηγωνίζετο ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου

κατῆστο. καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευ-
 θέρη ἐοῦσα Περσέων καὶ ἄρχεται τσοαῦτα ὅσα αὐτῇ
 θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. οἱ δὲ 84
 λοιποὶ τῶν ἐπτὰ ἐβούλευοντο ὡς βασιλία δικαιοτάτα
 στήσονται. καὶ σφι ἔδοξε Ὀτάνη μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ
 Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἦν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἐπτὰ
 ἔλθῃ ἢ βασιληίῃ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδι-
 κῆν ἔτεος ἐκάστου καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἢ γίνεται ἐν
 Πέρσῃσι τιμιωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσαν οἱ
 δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ προῆγμα
 καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνη ἐξαίρετα,
 τάδε δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, παριέναι ἐς τὰ βα-
 σιληία πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἐπτὰ ἄνευ ἐσαγγελ-
 λέος, ἦν μὴ τυγχάνῃ εὔδων μετὰ γυναικὸς βασιλεύς,
 γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν
 συνεπαναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληίης ἐβούλευσαν
 τοιούδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶ-
 τος φθέρῃται ἐν τῷ προαστείῳ αὐτῶν ἐπιβεβηκότων,
 τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην.

Δαρεῖω δὲ ἦν ἵπποκόμος ἀνὴρ σοφός, τῷ οὔνομα 85
 ἦν Οἰβάρης· πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπειτε διελύθη-
 σαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· Οἰβαρες, ἡμῖν δέδοκται περὶ
 τῆς βασιληίης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος
 πρῶτος φθέρῃται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀιόντι αὐτῶν ἐπανα-
 βεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. νῦν ὦν εἴ
 τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὡς ἂν ἡμεῖς σχῶμεν τοῦτο
 τὸ γέρας καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοισίδε·
 εἰ μὲν δὴ, ὧ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοί ἐστι ἡ βασιλεῖα
 εἶναι ἢ μὴ, θάρσει τούτου εἵνεκεν καὶ θυμὸν ἔχε ἀγα-
 θόν, ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα

ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρείος· Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτο ἔχεις σοφισμα, ὥρη μηχανᾶσθαι καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι, ὡς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστί. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρεθς ποιέει τοιόνδε· ὡς ἐγίνετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων ἵππων μίαν, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάσκειον κατέδησε καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγγριμπτῶν τῇ θηλέῃ, τέλος 86 δὲ ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὸν ἵππον. ἅμ' ἡμέρη δὲ διαφωσκούσῃ οἱ ἕξ κατὰ συνεθήκαντο παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων· διεξελαννόντων δὲ κατὰ τὸ προάσκειον, ὡς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι ἀστραπὴ ἕξ αἰθρίας καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγενόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ ἐτελέωσέ μιν ὥσπερ ἐκ συνθέτου τευ γενόμενα· οἱ δὲ καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων προσεκύνεον τὸν Δαρείου.

87 Οἱ μὲν δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρεθς ταῦτα μηχανήσασθαι, οἱ δὲ τοιάδε (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρα λέγεται ὑπὸ Περσέων), ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψεύσας τῇ χειρὶ ἔχοι αὐτὴν κρούσας ἐν τῆσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰβάρεθς τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖλαι, τὸν δὲ αἰσθόμενον φριμάξασθαι τε καὶ χρεμετίσαι.

88 Δαρείος τε δὴ ὁ Ὑστίαςπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου καὶ ὕστερον αὐτῆς Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν ἐπὶ δου-

λουσύνη Πέρσησι, ἀλλὰ ξεινοὶ ἐγένοντο παρέντες Καμ-
 βύσεια ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων οὐκ ἂν
 ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε τοὺς πρώ-
 τους ἐγάμει Πέρσησι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυ-
 γατέρας Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην, τὴν μὲν Ἄτοσσαν
 προσυνοικήσασαν Καμβύση τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὐτὶς
 τῷ μάγῳ, τὴν δὲ Ἀρτυστώνην παρθένον. ἐτέτην δὲ
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἐγγίμει, τῇ οὖνομα ἦν
 Πάρμυς· ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ
 τὸν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πάντα οἱ
 ἐπιμπλέατο. πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμενος λί-
 θινον ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνὴν ἀνήρ ἱππεύς, ἐπέγραψε
 δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος σὺν
 τε τοῦ ἵππου τῇ ἀρετῇ (τὸ οὖνομα λέγων) καὶ Οὐβά-
 ρεος τοῦ ἱπποκόμου ἐκτήσατο τὴν Περσέων βασιληίην.
 ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσησι ἀρχὰς κατεστήσατο εἰ- 89
 κοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σατραπείας· καταστήσας δὲ
 τὰς ἀρχὰς καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας ἐτάξατο φόρους οἱ
 προσιέναι κατὰ ἔθνεά τε καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς
 πλησιοχώρους προστάσσων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσ-
 εχέας τὰ ἐκαστέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς
 δὲ καὶ φόρων πρόσδοτον τὴν ἐπέτειον κατὰ τάδε διεῖλε·
 τοῖσι μὲν αὐτῶν ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἶρητο Βαβυ-
 λώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν, τοῖσι δὲ χρυσοῦ
 ἀπαγινέουσι Εὐβοϊκόν. τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον
 δύναται Εὐβοΐδας ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτὼ μνέας. ἐπὶ
 γὰρ Κύρου ἄρχοντος καὶ αὐτὶς Καμβύσειω ἦν κατεστη-
 κός οὐδὲν φόρον πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον· διὰ δὲ
 ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου καὶ παραπλήσια ταύτῃ
 ἄλλα λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος,

Καμβύσης δὲ δεσπότης, Κῦρος δὲ πατήρ, ὁ μὲν ὅτι
 ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα, ὁ δὲ ὅτι χαλεπὸς τε
 ἦν καὶ ὀλίγωρος, ὁ δὲ ὅτι ἠπιὸς τε καὶ ἀγαθὰ σφι
 90 πάντα ἐμηχανήσατο. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων καὶ Μαγνή-
 των τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ Αἰολέων καὶ Καρῶν καὶ
 Λυκίων καὶ Μιλυέων καὶ Παμφύλων (εἷς γὰρ ἦν οἱ
 τεταγμένος οὗτος φόρος) προσήιε τετρακόσια τάλαντα
 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει·
 ἀπὸ δὲ Μυσῶν καὶ Λυδῶν καὶ Αἰσονίων καὶ Καβα-
 λίων καὶ Ὑγεννέων πεντακόσια τάλαντα· νομὸς δεύ-
 τερος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιᾷ
 ἐσπλέοντι καὶ Φρυγῶν καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 καὶ Παφλαγόνων καὶ Μαριανδυνῶν καὶ Συρίων ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ἦν φόρος· νομὸς τρίτος
 οὗτος. ἀπὸ δὲ Κιλικίων ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἷς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσεράκοντα μὲν
 καὶ ἑκατὸν ἐς τὴν φρουρέουσαν ἵππον τὴν Κιλικίην
 91 χώραν ἀναισιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δα-
 ρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ποσει-
 δηίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ’
 οὔροισι τοῖσι Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ
 ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων
 (ταῦτα γὰρ ἦν ἀτελέα), πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλ-
 λαντα φόρος ἦν· ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη
 τε πᾶσα καὶ Συρία ἢ Παλαιστίνη καλεομένη καὶ Κύ-
 προς· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ’ Αἰγύπτου δὲ καὶ
 Λιβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ καὶ Κυρήνης τε καὶ
 Βάρκης (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκο-
 σμέατο) ἑπτακόσια προσήιε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς

Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ ἐπιμετρουμένου σίτου προσήιε ἑπτακόσια τάλαντα· σίτου γὰρ δυοκαίδεκα μυριάδας Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρεοῦσι καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται ἐς τῶντὸ τεταγμένοι ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. ἀπὸ Σούσων δὲ καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίας χιλιά οἱ προσήιε τάλαντα ἀργυρίου καὶ παῖδες ἑκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἵνατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἀρβατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρικανίων καὶ Ὀρθοκορυσαντίων πεντήκοντά [τε] καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Πανσίκαι καὶ Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται ἐς τῶντὸ συμφέροντες διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἐνδέκατος οὗτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δωδέκατος οὗτος. ἀπὸ Πακτυκῆς δὲ καὶ Ἀρμενίων καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Σαραστίων καὶ Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων καὶ Οὐτίων καὶ Μύκων καὶ τῶν ἐν τῆσι νήσοισι οἰκεύτων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῆσι τοὺς ἀνασπαστοὺς καλεομένους κατοικίζει βασιλεύς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος

καὶ δέκατος οὔτος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι καὶ
 Σόγδοι τε καὶ Ἄρειοι τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος
 94 καὶ δέκατος οὔτος. Παρικάνιοι δὲ καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ
 τῆς Ἀσίας τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἔβ-
 δομος καὶ δέκατος οὔτος. Ματιηνοῖσι δὲ καὶ Σάσπειρσι
 καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς
 ὄγδοος καὶ δέκατος οὔτος. Μόσχοισι δὲ καὶ Τιβαρη-
 νοῖσι καὶ Μάκρωσι καὶ Μοσσυνοίκοισι καὶ Μαροῖ
 τριηκόσια τάλαντα προείρητο· νομὸς εἵνατος καὶ δέκα-
 τος οὔτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε πολλῶ πλειστόν ἐστι
 πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων καὶ φόρον ἀπαγί-
 νεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια
 95 τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὔτος. τὸ μὲν δὴ
 ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλό-
 μενον τάλαντον γίνεται ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια καὶ
 εἰνακισχίλια τάλαντα, τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκαστάσιον
 λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοϊκῶν τα-
 λάντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων.
 τούτων ὧν πάντων συντιθέμενον τὸ πλῆθος Εὐβοϊκὰ
 τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείω
 μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα·
 96 τὸ δ' ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπιεῖς οὐ λέγω. οὔτος Δα-
 ρεῖω προσήιε φόρος ἀπὸ τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Λιβύης
 ὀλιγαχόθεν. προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου καὶ ἀπὸ
 νήσων προσήιε ἄλλος φόρος καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 μέχρι Θεσσαλίας οἰκημένων. τοῦτον τὸν φόρον θη-
 σαυρίζει βασιλεὺς τρώπῳ τριῶδε· ἐς πίθους κεραμίους
 τήξας καταχέει, πλήσας δὲ τὸ ἄγγος περιαιρέει τὸν κέ-
 ραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο
 ὅσου ἂν ἐκάστοτε δέηται.

Αὐται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν καὶ φόρων ἐπιτάξεις· 97
 ἢ Περσὶς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφό-
 ρος· ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. οἶδε δὲ
 φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγί-
 νεον, Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης
 ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο,
 οἱ περί τε Νύσσην τὴν ἰσθμὴν κατοίκηνται καὶ τῷ Διο-
 νύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὀρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ
 πλησιόχωροι τούτοισι σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ
 τῷ καὶ οἱ Καλιαντῖαι Ἴνδοί, οἰκίματα δὲ ἐκτηνται κατὰ
 γαίαν. οὗτοι συναμφοτέροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον,
 ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίρικας ἀπύρου
 χρυσίου καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἰ-
 κοσι. Κόλχοι δ' ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν καὶ οἱ προσ-
 εχέες μέχρι Κανκάσιος ὄρεος (ἐς τοῦτο γὰρ τὸ ὄρος
 ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται, τὰ δὲ πρὸς βορρῆν ἄνεμον τοῦ
 Κανκάσιος Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει), οὗτοι ὦν
 δῶρα τὰ ἐτάξαντο ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος
 ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀρά-
 βιοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλεῖ ἐκό-
 μιζον. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἴνδοί, 98
 ἀπ' οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι,
 τροπῶ τοιῶδε κτώνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ
 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος· τῶν γὰρ ἡμεῖς ἰδμεν,
 τῶν καὶ περὶ ἀτρικέες τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἠῶ καὶ
 ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 Ἴνδοί· Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ ἐρημίη ἐστὶ διὰ
 τὴν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν καὶ οὐκ

ὁμόφωνα σφίσι, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν νομάδες εἰσί, οἱ δὲ
 οὐ, οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ καὶ
 ἰχθύας σιτέονται ὠμούς, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλα-
 μίνων ὁρμάμενοι· καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοίων ἕκαστον
 ποιέεται. οὔτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα
 φλοῖνην· ἐπεὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν ἀμίσωνται καὶ
 κόψωσι, τὸ ἐνθεῦτεν φορομοῦ τρόπον καταπλέξαντες ὡς
 99 θώρηκα ἐνδύνουσι. ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ
 οἰκέοντες τούτων νομάδες εἰσί, κρεῶν ἐδεσται ὠμῶν,
 καλέονται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοσίδε λέγον-
 ται χρᾶσθαι· ὅς ἂν κάμη τῶν ἀστῶν, ἦν τε γυνὴ ἦν
 τε ἀνὴρ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὀμιλέ-
 οντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν τηρόμενον τῇ νοῦσῳ
 τὰ κρέα σφίσι διαφθεῖρεσθαι· ὁ δὲ ἄπαρνος ἐστὶ μὴ
 μὲν νοσέειν· οἱ δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι ἀποκτείναντες
 κατεωχέονται. ἢ δὲ ἂν γυνὴ κάμη, ὡσαύτως αἱ
 ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταῦτὰ τοῖσι ἀνδράσι
 ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες
 κατεωχέονται. ἐς ὃ ἐξ τούτου λόγον οὐ πολλοὶ τινες
 αὐτῶν ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πί-
 100 πτοντα πάντα κτείνουσι. ἐτέρων δὲ ἐστὶ Ἰνδῶν ὅδε
 ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον οὔτε τι
 σπείρουσι οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι, ποιηφαγέ-
 ουσι δέ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν
 κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον, τὸ συλλέ-
 γοντες αὐτῇ τῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ'
 ἂν ἐς νοῦσον αὐτῶν πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέ-
 εται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτε ἀποθανόντος οὔτε κἀ-
 101 μνοντος. μῆξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα
 πάντων ἐμφανῆς ἐστὶ κατὰ περ τῶν προβάτων, καὶ τὸ

χρῶμα φορέουσι ὅμοιον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναικας, οὐ κατὰ περ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα κατὰ περ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπεσ ἀπίενται θορήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἐκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι καὶ πρὸς νότου ἀνέμου καὶ Δαρείου βασιλέος οὐδαμὰ ὑπήκουσαν. ἄλλοι δὲ 102 τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτριόισι παραπλησίην ἔχουσι δίκαιαν· οὗτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοί εἰσι οὗτοι· κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον. ἐν δὲ τῶν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσουα, ἄλωπέκων δὲ μέζουα· εἰσὶ γὰρ αὐτῶν καὶ παρὰ βασιλέῃ τῷ Περσέων ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὦν οἱ μύρμηκες ποιούμενοι οἰκησιν ὑπὸ γῆν ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον κατὰ περ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλησι μύρμηκες κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότατοι· ἡ δὲ ψάμμος ἢ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσίτις. ἐπὶ δὲ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἐρημον οἱ Ἰνδοί, ζευξάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφόρον μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσυνα παρέλκειν, θήλειαν δὲ ἐς μέσον· ἐπὶ ταύτην δὲ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξει· αἱ γὰρ σφι κάμηλοι ἵππων οὐκ ἴσσοιες ἐς ταχυτήτέ εἰσι, χωρὶς δὲ ἔχθεα δυνατώτεραι πολλὸν φέρειν. τὸ μὲν δὲ εἶδος ὁκοῖόν τι 103 ἔχει ἢ κάμηλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι Ἑλλησι οὐ συγκράσω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστάται αὐτῆς, τοῦτο φράσω.

κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μη
ρούς καὶ γούνατα τέσσερα, τὰ τε αἰδοῖα διὰ τῶν ὀπι-
104 σθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα. οἱ δὲ
δὴ Ἴνδοι τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξι τοιαύτῃ χρεώμενοι
ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως ὅπως καυμά-
των τῶν θερμοτάτων ζόντων ἔβονται ἐν τῇ ἀρπαγῇ·
ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται
ὑπὸ γῆν. θερμότητος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι
ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν, οὐ κατὰ περ τοῖσι ἄλλοισι
μεσαμβρίας, ἀλλ' ὑπερτείλας μέχρι οὗ ἀγορῆς διαλύ-
σιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ μᾶλλον ἢ τῇ
μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτω ὥστε ἐν ὕδατι λόγος
αὐτούς ἐστὶ βρέχεσθαι τηρικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη
σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους
καὶ τοὺς Ἴνδούς. ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίας
γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰ περ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἐωθινός.
καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀπιὼν ἐπὶ μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ
105 δυσμῆσι ἔων καὶ τὸ κάρτα ψύχει. ἐπεὰν δὲ ἔλθῃσι
ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἴνδοι ἔχοντες θυλάκια, ἐμπλήσαντες
ταῦτα τῆς ψάμμου τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω·
αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδυμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περ-
σέων, μαθόντες διώκουσι. εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ
ἐτέρῳ ὅμοιον, οὕτω ὥστε, εἰ μὴ προλαμβάνειν τοὺς
Ἴνδούς τῆς ὁδοῦ ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι,
οὐδένα ἂν σφραων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νιν ἔρσενας
τῶν καμήλων, εἶναι γὰρ ἥσσονας θέειν τῶν θηλέων,
καὶ παραλύεσθαι ἐπελκομένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέ-
ρους· τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένας τῶν ἑλιπον
τέκνων ἐνδιδόναί μαλακὸν οὐδέν. τὸν μὲν δὴ πλέω
του χρυσοῦ οὕτω [οἱ] Ἴνδοι κτῶνται, ὡς Πέρσαι

φασί· ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαί κως τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα¹⁰⁶ ἔλαχον, κατὰ περ ἢ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκορημένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὴν ἠῶ ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἢ Ἰνδική ἐστι, ὡς περ ὀλίγω πρότερον εἴρηκα· ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν τὰ ἔμψυχα, τετραπόδα τε καὶ τὰ πετεινά, πολλῶ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισι ἐστι, πάρεξ τῶν ἵππων (οὔτοι δὲ ἐσσοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νησαίων δὲ καλευμένων ἵππων), τοῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν ὀρυσσόμενος, ὁ δὲ καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν, ὁ δὲ ὡς περ ἐσήμηνα ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια καλλονῆ τε προφέροντα καὶ ἀρετῆ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δεινδρέων χρέωνται. πρὸς δ' αὖ μεσαμβροίης¹⁰⁷ ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρέων ἐστί, ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρέων πασέων φνόμενος καὶ σμύρνη καὶ κασίη καὶ κινάμωμον καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα πλὴν τῆς σμύρνης δυσπετέως κτῶνται οἱ Ἀράβιοι. τὸν μὲν γε λιβανωτὸν συλλέγουσι τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι· τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὕφιεσ ὑπόπτεροι, σμικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἶδεα, φυλάσσουσι πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον, οὔτοι οἱ περ ἐπ' Αἴγυιαν ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ ἀπελαύονται ἀπὸ τῶν δεινδρέων ἢ τῆς στύρακος τῶ καπνῶ. λέγουσι δὲ καὶ τὸδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπίμπλατο¹⁰⁸ τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' αὐτοὺς οἴου

τι καὶ κατὰ τὰς ἐχίδνας [ἠπιστάμην] γίνεσθαι. καὶ
 ὡς τοῦ θεοῦ ἢ προνοίῃ, ὥσπερ καὶ οἰκός ἐστι, ἐούσα
 σοφῆ, ὅσα μὲν [γὰρ] ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα,
 ταῦτα μὲν πάντα πολύγωνα πεποίηκε, ἵνα μὴ ἐπιλίπη
 κατεσθιόμενα, ὅσα δὲ σκέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλιγόγωνα.
 τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου
 καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν
 ἐστὶ· ἐπικνύσκειται μούνον πάντων θηρίων, καὶ τὸ μὲν
 δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ δὲ ψιλόν, τὸ δὲ
 ἄρτι ἐν τῆσι μήτρησι πλάσσεται, τὸ δὲ ἀναιρέεται.
 τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι, ἢ δὲ δὴ λέαινα, ἐὼν ἰσχυ-
 ρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίπτει ἐν·
 τίπτουσα γὰρ συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. τὸ
 δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστὶ· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ
 μητρὶ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος, ὁ δὲ ἔχων ὄνυχας
 θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους ἀμύσσει τὰς μήτρας,
 αὐξόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται καταγράφων·
 πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ καὶ τὸ παράπαν λείπεται
 109 αὐτέων ὑγιᾶς οὐδέν. ὡς δὲ καὶ αἱ ἐχιδναί τε καὶ οἱ
 ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις
 αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν
 δ' ἐπεὶ ἄποθνήσκουσι κατὰ ζεύγεα καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ
 ἔρσην τῇ ἐκποιήσι, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὴν γουὴν ἢ
 θήλεα ἄπτεται τῆς δειροῆς καὶ ἐμφῶσα οὐκ ἀμειβέται
 [ἂν] διαφάγη. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ
 εἰρημένῳ, ἢ δὲ θήλεα τίσιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρ-
 σειν· τῷ γουεῖ τιμωρέοντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ εἶντα τὰ
 τέκνα διεσθίει τὴν μητέρα, διαφαρόντα δὲ τὴν μηδὺν
 αὐτῆς οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποιεῖται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις
 εἶντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες τίπτουσί τε ὧὰ καὶ

ἐκλέπουσι πολλόν τι χοῖμα τῶν τέκνων. αἱ μὲν νυν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσι, οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔόντες ἀθρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.

Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀρά-110
βιοι, τὴν δὲ κασίην ᾧδε· ἔπεδν καταδήσονται βύρσησι
καὶ δέσμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον
πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην·
ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέῃ, περὶ δὲ αὐτὴν καὶ
ἐν αὐτῇ ἀυλίξεται κούθηρία πτερωτά, τῆσι νυκτερίσι
προσείκελα μάλιστα, καὶ τέτριγε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκήν
ἄλκιμα· τὰ δεῖ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
οὕτω θρέπειν τὴν κασίην. τὸ δὲ δὴ κινάμωμον ἐτι¹¹¹
τούτων θωμαστότερον συλλέγουσι· ὅκου μὲν γὰρ γί-
νεται καὶ ἦτις μιν γῆ ἢ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι
εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ οἰκότι χρεώμενοι ἐν τοισίδε
χωρίοισι φασὶ τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυ-
σος ἐγράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν
ταῦτα τὰ κάρφρα τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες
κινάμωμον καλέομεν, φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσ-
σιὰς προσπεπλασμένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποξηρῆνοισι
ὄρεσι, ἐνθα πρόσβασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίαν εἶναι. πρὸς
ᾧ δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε, βοῶν
τι καὶ ὄνων τῶν ἀποξηρομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑπο-
ξυγίων τὰ μέλα διαταμόντας ὡς μέγιστα κομίζειν ἐς
ταῦτα τὰ χωρία καὶ σφρα θέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων
ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὄρνιθας καταπε-
τομένας [αὐτῶν] τὰ μέλα τῶν ὑποξυγίων ἀναφορέειν
ἐπὶ τὰς νεοσσιὰς, τὰς δὲ οὐ δυναμένας ἴσχειν καταρ-
ρήγνυσθαι ἐπὶ γῆν· τοὺς δὲ ἐπιόντας συλλέγειν οὕτω

τὸ κινάμωμον, συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι
 112 ἔς τὰς ἄλλας χώρας. τὸ δὲ δὴ λήθανον, τὸ καλέουσι
 Ἀράβιοι λάθανον, ἔτι τούτου θωμασιώτερον γίνεται.
 ἐν γὰρ δυσοδομοτάτῳ γινόμενον εὐωδέστατον ἔστι· τῶν
 γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πάρωσι εὐρίσκειται
 ἔγγινόμενον οἶον γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ'
 ἔς πολλὰ τῶν μύρων ἔστί, θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο
 Ἀράβιοι.

113 Τοσαῦτα μὲν θυωμάτων περὶ εἰρήσθω, ἀπόξει δὲ
 τῆς χώρας τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ
 γένεα οἶων σφι ἔστι θώματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἑτέ-
 ρωθι ἔστι· τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μα-
 κράς, τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας, τὰς εἴ τις ἐπεὶ
 σφι ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν ἀνατριβομένων πρὸς τῇ
 γῆ τῶν οὐρέων· νῦν δ' ἅπασ τις τῶν ποιμένων ἐπί-
 σταται ξυλουργέειν ἔς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες
 ὑποδέουσι αὐτὰς τῆσι οὐρήσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος
 τὴν οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ
 ἕτερον γένος τῶν οἶων τὰς οὐράς πλατέας φορέουσι
 καὶ ἐπὶ πῆχυν πλάτος.

114 Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρήκει πρὸς δύ-
 νοντα ἥλιον ἢ Αἰθιοπία χώρα ἐσχάτη τῶν οἰκειομένων·
 αὕτη δὲ χρυσὸν τε φέρει πολλὸν καὶ ἐλέφαντας ἀμ-
 φιλαφέας καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια καὶ ἔβενον καὶ
 ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους.

115 Αὗται μὲν νῦν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν
 τῇ Λιβύῃ· περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
 ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
 ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων
 ποταμὸν ἐκδιδόντα ἔς θάλασσαν τὴν πρὸς βορρῆν ἄνε-

μον, ἀπ' ὅτεν τὸ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ ὁ Ἡριδανὸς αὐτὸ κατηγορεῖ τὸ οὖνομα ὡς ἔστι Ἑλληνικὸν καὶ οὐ βάρβαρον, ὑπὸ ποιητέῳ δέ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ οὐδενὸς αὐτόπτεω γενομένου δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν, ὅπως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾶ καὶ τὸ ἤλεκτρον. πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῶν τι 116 πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών. ὅπως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀπρεκέως εἶπαι, λέγεται δὲ ὑπὲκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας μονοφθαλμοὺς. πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μονοφθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἴκασι περικλιθῆναι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ σπανιώτατα ἔχειν αὐτά.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλιμένον ὄρεϊ 117 πάντοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ ὄρεος εἰσι πέντε· τοῦτο τὸ πεδίον ἦν μὲν κοτε Χορασμίων, ἐν οὔροισι ἐὼν Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὅρανίων καὶ Πάρθων καὶ Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων, ἐπεῖτε δὲ Πέρσαι ἔχουσι τὸ κράτος, ἐστὶ τοῦ βασιλέως. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περικλιθῆναι ὄρεος τούτου ῥεῖ ποταμὸς μέγας, οὖνομα δὲ οἷ ἐστὶ Ἄρης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε διαλελαμμένον πενταχοῦ τούτων τῶν εἰρημένων τὰς χώρας, διὰ διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι, ἐπεῖτε δὲ ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσί, πεπόνθασι τοιόνδε· τὰς διασφάγας τῶν ὄρεων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς πύλας ἐπ' ἐκάστη διασφάγι

ἔστησε, ἀποκεκλημμένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν ὀρέων πέλαγος γίνεται, ἐνδιδύοντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῆ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν οἱ περ ἔμπροσθε ἐώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι συμφορῇ μεγάλη διαχρέονται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι, τοῦ δὲ θέρους σπαίροντες μελίην καὶ σήσαμον χρηίσκονται τῷ ὕδατι. ἐπεὶ ὦν μηδὲν σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, σιάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος βοῶσι ὠρνούμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας. ἐπεὶ δὲ διάκορος ἢ γῆ σφραων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληῖονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὥς δ' ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρησόμενος ἀνοίγει πάρεξ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

118 ΤΩΝ δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἐπτὰ ἀνδρῶν ἓνα αὐτῶν Ἰνταφρένεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν· ἤθελε ἐς τὰ βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ μάγῳ ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἢν μὴ γυναικὶ τηγχάνη μισγόμενος βασιλεὺς. οὐκ ὦν δὴ Ἰνταφρένης ἐδικαίου οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι, ἀλλ' ὅτι ἦν τῶν ἐπτά, ἐσιέναι ἤθελε· ὁ δὲ πυλουρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρων, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφρένης δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν ποιεῖ τοιάδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκην ἀποτάμνει αὐτῶν τά

τε ὧτα καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν
 τοῦ ἵππου περὶ τοὺς ἀνχένας σφέων ἔδησε καὶ ἀπῆκε.
 οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύουσι ἑαυτοὺς καὶ τὴν αἰτίην ¹¹⁹
 εἶπον δι' ἣν πεπονθότες εἶησαν. Δαρεῖος δὲ ἀρρω-
 δήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἔξ' ἀποποιήτες ἔωσι ταῦτα,
 μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ
 συνέπαινοί εἰσι τῷ ἀποποιήτῳ. ἐπειτε δὲ ἐξέμαθε ὡς
 οὐ σὸν κείνοισι εἶη ταῦτα ἀποποιήτως, ἔλαβε αὐτὸν τε
 τὸν Ἰνταφρένεα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τοὺς οἰ-
 κηῖους πάντας, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγε-
 νέων μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν, συλλαβῶν δὲ
 σφειας ἔδησε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰντα-
 φρένεος φοιτῶσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως κλαίσκε
 ἂν καὶ ὀδυρέσκετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τῶντὸ τοῦτο τὸν
 Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν, πέμψας δὲ ἄγγελον ἔλεγε
 τάδε· ὦ γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἕνα τῶν
 δεδεμένων οἰκηῖων ῥύσασθαι τὸν βούλει ἐκ πάντων.
 ἡ δὲ βουλευσαμένη ὑπεκρίνετο τάδε· Εἰ μὲν δὴ μοι
 διδοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 τὸν ἀδελφεόν. πνυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα καὶ θω-
 μάσας τὸν λόγον πέμψας ἠγόρευε· ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε
 βασιλεὺς τίνα ἔχουσα γνώμην τὸν ἄνδρα τε καὶ τὰ
 τέκνα ἐγκαταλιποῦσα τὸν ἀδελφεόν εἴλεον περιεῖναι τοι,
 ὅς καὶ ἀλλοτριώτερός τοι τῶν παίδων καὶ ἦσσαν κεχα-
 ρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι. ἡ δ' ἀμείβετο τοισίδε· ὦ
 βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων
 ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ
 δὲ καὶ μητὴρ οὐκέτι μεν ζῶντων ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος
 οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη
 ἔλεξα ταῦτα· εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρεῖῳ εἰπεῖν ἡ γυνὴ

καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεὶς αὐτῇ, τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε.

- 120 ΚΑΤΑ δέ κού μάλιστα τὴν Καμβύσειω νοῦσον ἐγίνετο τάδε. ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὑπαρχος Ὀροίτης ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε προήγατος οὐκ ὀσίον· οὔτε γὰρ τι παθῶν οὔτε ἀκούσας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου οὐδὲ ἰδὼν πρότερον ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι, ὡς μὲν οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιγύδε τινὰ αἰτίην· ἐπὶ τῶν βασιλέος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτηα καὶ ἄλλον Πέρσην τῷ οὔνομα εἶναι Μιτροβάτεια, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νεῖκεα συμπεσεῖν· κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεια τῷ Ὀροίτῃ προφέροντα· Σὺ γὰρ ἐν ἀνδρῶν λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκλήσαιο, ὧδε δὴ τι ἐοῦσαν εὐπετέα χειρωθῆναι, τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει. οἱ μὲν δὴ μὴν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὄνειδεῖ ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὔτω τὸν εἰπαντα ταῦτα τίσασθαι ὡς Πολυκράτεια πάντως ἀπολέσαι, δι' ὅντινα
- 121 κακῶς ἤκουσε. οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Ὀροίτηα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτεν δὴ χρήματος δεησόμενον (οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέγεται), καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήιον· καὶ κως εἴτε ἐκ προνοίας αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροίτεια προήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγένετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα

τὸν Ὅροίτεω παρελθόντα διαλέγεσθαι καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἀπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) οὔτε τι μεταστραφῆναι οὔτε ὑποκρίνασθαι. αἰτίαι μὲν ¹²² δὴ αὗται διφράσαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι, πάρεστι δὲ πείθεσθαι ὀκοτέρη τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὢν Ὅροίτης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου ποταμοῦ οἰκημένη ἐπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω ἑνὸρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνω τε τοῦ Κνωσίου καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότερος τούτου ἤρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης [ἐστὶ] πρῶτος, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὢν ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὅροίτης πέμψας ἀγγελίην ἔλεγε τάδε· Ὅροίτης Πολυκράτει ὧδε λέγει. πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πηγήμασι μεγάλοισι καὶ χρημάταί τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήματα. σύ νυν ὧδε ποιήσας ὀρθώσεις μὲν σεωντόν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ· ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβουλεύει θάνατον καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφηνέως. σύ νυν ἐμὲ ἐκκομίσας αὐτὸν καὶ χρημάτα, τὰ μὲν αὐτῶν αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνεκέν τε χρημάτων ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπιστίεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἑόν, τῷ ἐγὼ ἀποδέξω. ταῦτα ¹²³ ἀκούσας Πολυκράτης ἤσθη τε καὶ ἐβούλετο· καί κως ἱμαίρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως, ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου ἑνὸρα τῶν ἄστῶν, ὃς αἰ ἦν γραμματιστής· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον

τούτων τὸν κόσμον τὸν ἐκ τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυ-
 κράτους ἔοντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἡραϊον.
 ὁ δὲ Ὅροίτης μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἔοντα προσδύκι-
 μον ἐποίησε τοιάδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων
 πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς
 τῶν λίθων χροσὸν ἐπέβαλε, καταθήσας δὲ τὰς λάρνακας
 εἶχε ἐτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος καὶ θεησάμενος
 124 ἀπήγγελλε τῷ Πολυκράτει. ὁ δὲ πολλὰ μὲν τῶν μαν-
 τίων ἀπαγορευόντων πολλὰ δὲ τῶν φίλων ἐστέλλετο
 αὐτὸς ἀπιέναι, πρὸς δὲ καὶ ἰδοῦσης τῆς θυγατρὸς ὕψιν
 ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεέ οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι
 μετέωρον ἔοντα λουῖσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, χρίεσθαι
 δὲ ὑπὸ τοῦ Ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὕψιν παντοίη
 ἐγίνετο μὴ ἀποδηῆσαι τὸν Πολυκράτεια παρὰ τὸν
 Ὅροίτεια, καὶ δὴ καὶ ἰούτος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόν-
 τερον ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπέλλησε, ἦν σῶς ἀπονο-
 στήση, πολλόν μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ
 ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι· βούλεσθαι γὰρ παρ-
 θενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερηῆσθαι.
 125 Πολυκράτης δὲ πάσης συμβουλίας ἀλογήσας ἔπλεε παρὰ
 τὸν Ὅροίτεια, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
 ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκίδεα τὸν Καλλιφῶντος
 Κροτωνιήτην ἄνδρα, ἰητρόν τε ἔοντα καὶ τὴν τέχνην
 ἀσκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑαυτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς
 τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης διεφθάρη κακῶς, οὔτε
 ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑαυτοῦ φρονημάτων· ὅτι γὰρ
 μὴ οἱ Συρηκοσίων γενόμενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν
 ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἀξίως ἐστὶ Πολυκράτει
 μεγαλοπρεπεῖην συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ
 ἀξίως ἀπηγήσιος Ὅροίτης ἀνεσταύρωσε· τῶν δὲ οἱ

ἐπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυτῷ χάριν εἶδέναι ἔοντας ἔλευθέρους, ὅσοι δὲ ἦσαν ξεινοὶ τε καὶ δοῦλοι τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος ἐπετέλεε πᾶσαν τὴν ὕψιν τῆς θυγατρὸς· ἔλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διός, ὅπως ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀνιὲς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, [τῆ οἱ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο.]

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυ-126
κράτεος τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνατον καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληίην μένων ἐν τῆσι Σάρδισι Ὀροίτης ὠφέλεε μὲν οὐδὲν Πέρσας ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα, κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτεω τὸν παῖδα Κρανάσπην, ἄνδρας ἐν Πέρσησι δοκίμους, ἄλλα τε ἐξύβρισε παντοῖα καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου παρ' αὐτόν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει μιν ὀπίσω κομιζόμενον ἄνδρας οἱ ὑπέισας κατ' ὁδόν, ἀποκτείνας δὲ μιν ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος 127
δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχήν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἴνεκεν καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰδέης στρατὸν ἐπ' αὐτόν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἕτε οἰδεύοντων ἔτι τῶν προηγημάτων καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχήν καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν, τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ

ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων
 τοὺς λογιμωτάτους ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, τίς ἄν
 μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίῃ καὶ μὴ
 βίῃ τε καὶ ὀμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, βίης ἔργον
 οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς (ἄν) μοι Ὀροίτεια ἢ ζῶοντα
 ἀγάγοι ἢ ἀποκτείνειε; ὃς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας
 οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν δύο ἡμέων
 ἠίστωσε, Μιτροβάτεια τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ, τοῦτο
 δὲ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ
 κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον φαίνων. πρὶν τι ὦν
 μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακόν, καταλαμπτέος
 128 ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, τῷ
 δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων
 ποιέειν ταῦτα. ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε κε-
 λεύων πάλλεσθαι· παλλομένων δὲ λαγχάνει ἐκ πάντων
 Βαραῖος ὁ Ἀρτόντεια. λαχὼν δὲ ὁ Βαραῖος ποιέει
 τάδε· βιβλία γραψάμενος πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν ἔοντα
 πρηγμάτων σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου, μετὰ
 δὲ ἦε ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ καὶ
 Ὀροίτεια εἰς ὄψιν ἐλθὼν τῶν βιβλίων ἐν ἕκαστον περι-
 αιρεόμενος ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληίῳ ἐπι-
 λέγεσθαι· γραμματιστὰς δὲ βασιληίους οἱ πάντες ὑπαρ-
 χοὶ ἔχουσι· ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων ἐδίδου
 τὰ βιβλία ὁ Βαραῖος, εἴ οἱ ἐνδεξαίματο ἀπόστασιν ἀπὸ
 Ὀροίτεια. ὁρέων δὲ σφειας τὰ τε βιβλία σεβόμενους
 μεγάλως καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι μεζόνως,
 διδοῖ ἄλλο ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς
 Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεια.
 οἱ δὲ ἀκούσαντες τούτων μετήκιν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν
 δὲ τοῦτό σφειας ὁ Βαραῖος παιδομένους τῷ βιβλίῳ,

ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγγράπτῳ· Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσησι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινάκας κτείνουσι παραυτίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀροίτεα τὸν Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετήλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω¹²⁹ χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρόσκοντα ἀπ' ἵππου στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ ὡς ἰσχυροτέρως ἐστράφη· ἢ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίῳ τοὺς δοκούντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρουπνίησι εἶχετο, τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί οἱ φλαύρως παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιῆτεω Δημοκίδεος τὴν τέχνην ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοισι ὄζου δὴ ἀπημελημένοι, παρῆγον ἐς μέσον πέδας τε ἔλκοντα καὶ ῥάκεσι ἐσθημένοι. σταθέντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος τὴν¹³⁰ τέχνην εἰ ἐπίσταιτο· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατεφάνη τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπίσταμενος καὶ τοὺς ἀγαρόντας αὐτὸν ἐκέλευσε μάστιγὰς τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, φάς ἐτρακέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι,

ὀμιλήσας δὲ ἰητρῶ φλαύρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων ὑπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἔοντα ἀπέδεξε, οὐδαμὰ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσεῶν δύο ζεύγεσι· ὁ δὲ μιν ἐπείρετο εἶ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἡσθεῖς δὲ τῶ ἔπει ὁ Δαρεῖος ἀποπέμπει μιν παρὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναικας. παράγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι ἔλεγον πρὸς τὰς γυναικας ὡς βασιλεῖ οὗτος εἶη ὅς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐτέων ἐκάστη φιάλη τοῦ χρυσοῦ ἐς θήκην ἔδωρέετο Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δαφιλεῖ δωρεῇ ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατήρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης, τῶ οὖνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

131 Ὁ δὲ Δημοκῆδης οὗτος ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος Πολυκράτει ὀμίλησε· πατρὶ συνείχετο ἐν τῇ Κρότωνι ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεῖτε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν οἶχετο ἐς Αἴγιναν. καταστὰς δὲ ἐς ταύτην [τῶ] πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς ἄλλους ἰητροὺς, ἀσκευῆς περ ἑῶν καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆια. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου Αἴγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται, τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι ἑκατὸν μνέων, τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυῶν ταλάντων. οὕτω μὲν ἀπῆκετο ἐς τὴν Σάμον, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἦκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκίμησαν· [ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρώτοι μὲν Κροτωνιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι δὲ Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀργεῖοι

ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι]. τότε δὴ ὁ 132
 Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρεῖον
 οἰκόν τε μέγιστον εἶχε καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἔγε-
 γόνεε, πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλληνας ἀπιέναι πάντα
 τᾶλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἠη-
 τρούς, οἳ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκο-
 λοπιεῖσθαι ὅτι ὑπὸ Ἑλληνοσ ἠητροῦ ἐσσώθησαν, τού-
 τος βασιλέα παραιτησάμενος ἐρρούσατο· τοῦτο δὲ μάν-
 τιν Ἡλεῖον Πολυκράτει ἐπισπόμενον καὶ ἀπημελημένον
 ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοισι ἐρρούσατο. ἦν δὲ μέγιστον προῆ-
 γμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα τάδε ἄλλα συνή- 133
 νεικε γενέσθαι· Ἀτόσση τῆ Κύρου μὲν θυγατρί, Δα-
 ρεῖου δὲ γυναικὶ ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ φῦμα, μετὰ δὲ
 ἐκτραγὲν ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν ἔλασ-
 σον, ἠ δὲ κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη ἔφραζε οὐδεμί,
 ἐπειτε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δημοκίδεα
 καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ φᾶς ὑγίεια ποιήσειν ἐξορκοῖ μιν
 ἢ μὲν οἱ ἀντυπουργήσειν ἐκείνην τοῦτο τὸ ἂν αὐτῆς
 δεηθῆ, δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰσχύνην
 ἐστὶ φέροντα. ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος 134
 ὑγία ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημο-
 κίδεος ἠ Ἀτόσσα προσέφερε ἐν τῆ κοίτῃ Δαρεῖω λόγον
 τοιόνδε· ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τοσαύτην κάτησαι,
 οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύναμιν Πέρσῃσι.
 οἰκὸς δὲ ἐστὶ ἄνδρα καὶ νέον καὶ χρημάτων μεγάλων
 δεσπότην φαίνεσθαι τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρ-
 σαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφότερα
 δὲ τοι φέρει ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι
 ἐπίστωνται ἄνδρα εἶναι τὸν προεστειῶτα καὶ ἵνα τρι-

βονται πολέμῳ μηδὲ σχολὴν ἄγοντες ἐπιβουλεύασί τοι.
 νῦν γὰρ ἄν τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἷς ἡλι-
 κίην· αὐξομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ
 φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι καὶ ἐς τὰ πρή-
 γματα πάντα ἀπαμβλύνονται. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ δι-
 दाχῆς ἔλεγε, ὃ δ' ἀμείβετο τοισίδε· ὦ γύναι, πάντα
 ὅσα περ αὐτὸς ἐπινοῶ ποιήσειν εἴρηκας· ἐγὼ γὰρ
 βεβούλευμαι ζεύξας γέφυραν ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς
 τὴν ἐτέρην ἡπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ
 ταῦτα ὀλίγον χρόνου ἔσται τελεύμενα. λέγει Ἄτοσσα
 τάδε· Ὅρα νυν, ἐπὶ Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἰέναι
 ἔασον· οὔτοι γάρ, ἐπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι· σὺ δέ
 μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ἐπιθυμῶ γὰρ λόγῳ
 πυνθανομένη Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θεραπαίνας
 καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας. ἔχεις δὲ
 ἄνδρα ἐπιτηδεότατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἕκαστα
 τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὅς σευ τὸν
 πόδα ἐξήριστο. ἀμείβεται Δαρεῖος· ὦ γύναι, ἐπεὶ
 τοίνυν τοι δοκίει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπει-
 ρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκίει Περσέων πρῶτον ἄμει-
 νον εἶναι ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις πέμψαι ἐς αἰτούς,
 οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἐξαγγελεύουσι ἕκαστα αὐτῶν
 ἡμῖν· καὶ ἔπειτα ἐξεπιστάμενος ἐπ' αὐτούς τρέψομαι.
 135 ταῦτα εἶπε καὶ ἅμα ἔπος τε καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπειτέ
 γὰρ τάχιστα ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας
 δοκίμους πεντεκαίδεκα ἐνετέλλετό σφι ἐπομένους Δη-
 μοκῆδεϊ διεξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος.
 ὅπως τε μὴ διαδρῆσεται σφεας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν
 πάντως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοισι
 ταῦτα, δευτέρα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα ἐδέετο αὐτοῦ

ὅπως ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι ὀπίσω ἤξει· δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα ἄγειν, φᾶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς δὲ ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δαρρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοί, ἀπ' οὐθενὸς δολεροῦ νόου ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα, Δημοκίδης δὲ δείσας μὴ εὐ ἐκπειρωτο Δαρρεῖος, οὔτι ἐπιδραμῶν πάντα τὰ διδόμενα ἐδέκετο, ἀλλὰ τὰ μὲν ἑωυτοῦ κατὰ χώραν ἔφη καταλείπειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθῶν ἔχοι, τὴν μέντοι ὀλκάδα, τὴν οἱ Δαρρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτὰ ὁ Δαρρεῖος ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν. καταβάντες δὲ οὔτοι ἐς Φοινίκην καὶ Φοι-¹³⁶νίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῆσι καὶ γαῦλον μέγαν παντοίων ἀγαθῶν· παρεσκευασμένοι δὲ πάντα ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, προσίσχοντες δὲ αὐτῆς τὰ παραθαλάσσια ἐθηεῦντο καὶ ἀπεγράφοντο, ἐς ὃ τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ὀνομαστὰ θεησάμενοι ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστῶν τῆς Δημοκίδεος Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς τοῦτο μὲν τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τοῦτο δὲ αὐτοὺς τοὺς Πέρσας εἰρξε ὡς κατασκόπους δῆθεν ἐόντας· ἐν ᾧ δὲ οὔτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκίδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑωυτοῦ ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν ἀπέδωκέ σφι. πλείοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρ-¹³⁷σαι καὶ διώκοντες Δημοκίδεα ἀπικνέονται ἐς τὴν

Κρότωνα, εὐρόντες δέ μιν ἀγοράζοντα ἄπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν καταρωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα προΐεναι ἔτοιμοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας προΐσχομένους ἔπεα τάδε· Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὄρατε τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλέος δορηπέτην γενόμενον ἔξαιρέεσθε. κῶς ταῦτα βασιλεῖ Δαρείῳ ἐκχρήσει περιυβρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιούμενα ἔξει καλῶς, ἢν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέρην στρατεύσομεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραποδίζεσθαι πειρησόμεθα; ταῦτα λέγοντες τοὺς Κροτωνιῆτας οὐκ ὦν ἔπειθον, ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκίδεα καὶ τὸν γαῦλον τὸν ἅμα ἦγοντο ἀπαιρεθέντες ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξήτησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. τοσόνδε μέντοι ἐνετείλατό σφι Δημοκίδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν σφεας Δαρείῳ ὅτι ἄρμοσται τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκίδης γυναικα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστῆω Μίλωνος ἦν οὖνομα πολλὸν παρὰ βασιλεῖ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκίδης, ἵνα φανῇ

138 πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ ἐν τῇ ἐωυτοῦ δόκιμος. ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι ἐκπίπτουσι τῆσι νησὶ ἐς Ἴηπυγίην, καὶ σφεας δουλευοντας ἐνθαῦτα Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρείου. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἔτοιμος ἦν διδόναι τοῦτο ὅ τι βούλοιο αὐτός. Γίλλος δὲ ἀφρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, προαπηρησάμενος τὴν συμφορὴν· ἵνα δὲ μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἦν δι' αὐτὸν στόλος μέγας πλέη ἐπὶ τὴν Ἰταλίην,

Κνιδίους μούνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι, δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα δὴ τὴν κάτοδόν οἱ ἔσσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε· πέμψας γὰρ ἄγγελον εἰς Κνίδον κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον εἰς Τάραντα· πειθόμενοι δὲ Δαρεῖω Κνιδιοὶ Ταραντίνους οὐκ ὦν ἐπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη, οὔτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὔτοι διὰ τοιούδε πρῆγμα κατάσκοποι ἐγένοντο.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος ἀρᾶει, 139
πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιούδε τινὰ αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτου ἄλλοι τε συχνοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτου ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς οἰκός, κατ' ἐμπορίην, [οἱ δὲ στρατευόμενοι,] οἱ δὲ τινες καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἧν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτου τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις τοιήδε· λαβὼν γλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι. ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω καὶ λόγου οὐθενὸς καὶ μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς γλανίδος καὶ αὐτὴν προσελθὼν ὤνεετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμῆοντα τῆς γλανίδος, θεῖῃ τύχῃ χρεώμενος λέγει· Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐθενὸς χρήματος, δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως τοι· εἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος παραλαμβάνει τὸ εἶμα. ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἠπίστατο τοῦτό οἱ ἀπολωλέναι δι' εὐηθείην. ὡς δὲ τοῦ 140
χρόνου προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε καὶ τῷ

μάργω ἐπανεστήσαν οἱ ἐπὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ Δαρεῖος
 τὴν βασιληίην ἔσχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βα-
 σιληίη περιεληλύθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ κοτὲ
 αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἶμα. ἀναβὰς
 δὲ ἐς τὰ Σοῦσα ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέος
 οἰκίῳν καὶ ἔφη Δαρεῖου εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα
 ἀκούσας ὁ πλουρὸς τῷ βασιλείῃ· ὁ δὲ θωμάσας λέγει
 πρὸς αὐτόν· Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης τῷ ἐγὼ
 προαιδεῦμαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε
 δ' ἢ τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν, ἔχω δὲ χρέος
 [ὡς] εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλληνος· ὅμως δὲ αὐτὸν παρὰ-
 γετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ
 πλουρὸς τὸν Συλοσῶντα, στάντα δὲ ἐς μέσον εἰρώ-
 των οἱ ἐρμηνέες τίς τε εἴη καὶ τί ποιήσας εὐεργέτης
 φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ
 περὶ τὴν γλαυίδα γενόμενα καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κείνος ὁ
 δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· ὦ γενναιότατε
 ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίαν ἔχοντί κω
 δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρὰ, ἀλλ' ὦν ἴση γε ἡ χάρις
 ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα λάβοιμι. ἀντ' ὦν τοι
 χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μὴ κοτέ τοι
 μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὀστάσπεος εὖ ποιήσαντι. λέγει
 πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν· Ἐμοὶ μῆτε χρυσόν, ὦ βασιλεῦ,
 μῆτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς εἴην
 πατρίδα Σάμον, τὴν νῦν ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυ-
 κράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτεω ἔχει δοῦλος ἡμέ-
 141 τερὸς, ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραπο-
 καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα ἀνδρῶν τῶν ἐπὶ γενόμενον,
 ἐντειλάμενος, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποι-

εἶν ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης
 ἔστειλλε τὴν στρατιήν. τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ 142
 Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυ-
 κράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βου-
 λομένῳ γενέσθαι οὐκ ἐξεγένετο. ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγ-
 γέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίησε τοιαύδε· πρῶτα
 μὲν Διὸς Ἐλευθερίου βωμὸν ἰδρῦσατο καὶ τέμενος περὶ
 αὐτὸν οὖρισε τοῦτο τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί· μετὰ
 δέ, ὡς οἱ ἐπεποίητο, ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν
 ἀστών ἔλεξε τάδε· Ἐμοί, ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον
 καὶ δύναμις πᾶσα ἢ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καί μοι
 παρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπι-
 πλήσσω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω· οὔτε γάρ μοι
 Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ
 οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν νῦν
 ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ, ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρ-
 χήν τιθεὶς ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι
 δικαίῳ γέρεα ἑμεωυτῷ γενέσθαι, ἐκ μὲν γε τῶν Πολυ-
 κράτεος χρημάτων ἐξαίρετα ἕξ τέλαντά μοι γενέσθαι,
 ἱρωσύνην δὲ πρὸς τούτοισι αἰρεῦμαι αὐτῷ τέ μοι καὶ
 τοῖσι ἀπ' ἑμεῦ αἰεὶ γινομένοισι τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευ-
 θερίου, τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην καὶ τὴν ἑλευθε-
 ρίην ὑμῖν περιτίθηναι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι
 ἐπαγγέλλετο, τῶν δὲ τις ἐξαναστάς εἶπε· Ἄλλ' οὐδ'
 ἄξιός εἰς σὺ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονώς τε κακῶς καὶ
 εἰὼν ὄλεθρος, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως λόγον δώσεις τῶν
 μετεχείριστας χρημάτων. ταῦτα εἶπε εἰὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι 143
 θύκιμος, τῷ οὔνομα ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ
 νόφ λαβὼν ὡς, εἰ μετίσει τὴν ἀρχήν, ἄλλος τις ἀντ'
 αὐτοῦ τύραννος καταστήσεται, οὐ δὴ τι ἐν νόφ εἶχε

μετιέναι αὐτήν, ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν,
 μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημά-
 των δώσων, συνέλαβέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ
 ἐδεδέατο, Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος.
 ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεός, τῷ οὖνομα
 ἦν *Αυκάρητος*, ἵνα εὐπετεστέρως κατάσχη τὰ ἐν τῇ
 Σάμῳ πράγματα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας·
 οὐ γὰρ δὴ, ὡς οἴκασι, ἐβούλοντο εἶναι ἐλεύθεροι.
 144 ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι κατὰ-
 γοντες *Συλοσῶντα*, οὔτε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρεται,
 ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἔτοιμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου
 στασιῶται καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς
 νήσου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοισι Ὀτάνεω καὶ
 σπεισαμένου τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους
 145 θέμενοι κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος κατέατο. Μαιαν-
 δρίῳ δὲ τῷ τυράνῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, τῷ
 οὖνομα ἦν *Χαρίλεωσ*· οὗτος ὅ τι δὴ ἐξαμαρτῶν ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ προησ-
 σόμενα καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς
 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων
 Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ
 Μαιάνδριος λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἑαυτόν.
 ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λαιδορέων τε καὶ κακίζων μιν
 ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσησι, λέγων τοιάδε· Ἐμὲ
 μὲν, ὧ κάκιστε ἀνδρῶν, ἐόντα σεαυτοῦ ἀδελφὸν καὶ
 ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ δῆσας γοργύρης ἠξίω-
 σας, ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τέ σε καὶ
 ἄνοικον ποιέοντας οὐ τολμᾶς τίσασθαι, οὔτω δὴ τι
 ἐόντας εὐπετέας χειρωθῆναι; ἀλλ' εἴ τοι σύ σφεας
 καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, καὶ σφεας

ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐτὸν δέ σε ἐκ-
 πέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἔτοιμός εἰμι. ταῦτα ἔλεξε ὁ Χα- 146
 ρίλεως· Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὡς μὲν ἐγὼ
 δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὡς δόξαι
 τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν περιέσεσθαι τῆς βασιλείας, ἀλλὰ
 φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπο-
 λάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρ-
 σας ἦθελε ὡς ἀσθενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα
 καὶ οὕτω παραδιδόναι, εὖ ἐξεπιστάμενος ὡς παθόντες
 οἱ Πέρσαι κακῶς προσεμπικρανέεσθαι ἔμελλον τοῖσι
 Σαμίοισι, εἰδὼς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἐκδυσιν εἰοῦσαν ἐκ
 τῆς νήσου τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται· ἐπεποιήτο γάρ
 οἱ κρυπτὴ διῶρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θά-
 λασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς
 Σάμου, τοὺς δ' ἐπικούρους πάντας ὀπίστας ὁ Χαρίλεως
 καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας οὔτε
 προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν δοκούντας τε δὴ πάντα
 συμβεβάναι. ἔμπεσόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι τῶν Περσέων
 τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἔοντας
 ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
 στρατιὴ ἢ Περσικὴ ἐπεβοήθηε, πιεζεύμενοι δὲ οἱ ἐπί-
 κουροι ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτανης 147
 δὲ ὁ στρατηγὸς ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας
 ἐντολὰς [τε] τὰς Δαρειῶς οἱ ἀποστέλλων ἐνετέλλετο,
 μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων μήτε ἀνδραποδίζεσθαι
 ἀπαθῆα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νήσον Συλοσῶντι,
 τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπελανθάνετο,
 ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἄν λάβωσι, καὶ
 ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρα-
 τιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρχεον, οἱ δὲ ἔκτεινον

- πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν τε ἱρῶ καὶ
 148 ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς Σάμου ἐκ-
 πλέει ἐς Λακεδαιμόνα· ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν καὶ
 ἀνευεϊκάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε ἐποίησε τοιαῦτα· ὅπως
 ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεια προθέοιτο, οἱ μὲν θε-
 ράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά, ὁ δ' ἂν τὸν χρόνον
 τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδριδεῶ ἐν λόγοισι ἐών,
 βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν ἐς τὰ οἰκία· ὅπως δὲ
 ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαξέ τε καὶ ἐξε-
 πλήσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτὸν ἀποφέρεσθαι αὐτῶν
 ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαντος Μαιαν-
 δρίου ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνεται, ὃς
 λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίου, μαθὼν δὲ ὡς ἄλ-
 λοισι διδοὺς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βὰς ἐπὶ
 τοὺς ἐφόρους ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον
 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
 μὴ ἀναπαίση ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων κακὸν
 γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον.
 149 τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι παρέδοσαν
 Συλοσῶντι ἔρημον εὐῶσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μέντοι
 χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης ἐκ
 τε ὕψιος ὀνειῖρου καὶ νοῦσου ἢ μιν κατέλαβε νοσῆσαι
 τὰ αἰδοῖα.
 150 Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου
 Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι· ἐν
 ὄσῳ γὰρ ὅ τε μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἐπτὰ ἐπανέστησαν,
 ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς τὴν πολιορκί-
 κήν παρεσκευάδατο. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάυνθα-
 νον. ἐπεῖτε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν
 τοιούδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες γυναῖκα ἕκαστος μίαν

προσεξαιρέετο τὴν ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκίων, τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες ἀπέπνιξαν· τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφραγίσωσι τὸν σῖτον ἀνασιμῶσωσι. πυθόμενος δὲ 151 ταῦτα ὁ Δαρεῖος καὶ συλλέξας πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς, ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐπολιόρκει φροντίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι καταρχέοντο καὶ κατέσκηπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ, καὶ τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· Τί κάτησθε, ὦ Πέρσαι, ἐνθαῦτα, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰρήσετε ἡμέας, ἐπεὶν ἡμίονοι τέκωσι τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμὰ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν. ἐπὶ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυ- 152 θότος ἤδη ὁ Δαρεῖός τε ἤσχαλλε καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα οὐ δυνατὴ εἶσα ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους. καίτοι πάντα σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος· ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐδύνατο ἐλεῖν σφραγίσας, ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἶλε σφραγίσας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἤσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφραγίσας οἷός τε ἦν ἐλεῖν. ἐνθαῦτα εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τούτου 153 ὅς τῶν ἐπὶ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελούντων, τούτου τοῦ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμίονων μία ἔτεκε. ὡς δὲ οἱ ἐξαγγέλθη καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτός ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπειπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδεὶν φράζειν τὸ γεγονός ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου φήματα, ὅς κατ' ἐρχὰς ἐφησε, ἐπεὶν περ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἀλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-

μὴν Ζωπύρῳ ἐδόκεε εἶναι ἀλώσιμος ἢ Βαβυλῶν· σὺν
 γὰρ θεῶ ἐκεῖνόν τε εἶπειν καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίο-
 154 νον. ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μύρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι
 ἀλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείου ἀπεπυθνάετο εἰ περὶ
 πολλοῦ κάρτα ποιέεται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πυθόμε-
 νος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως αὐ-
 τὸς τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτὴν καὶ ἑωυτοῦ τὸ ἔργον ἔσται·
 κάρτα γὰρ ἐν [τοῖσι] Πέρσησι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς τὸ
 πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. ἄλλῳ μὲν νυν οὐκ ἐφράζετο
 ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ' ἑωυ-
 τὸν λωβησάμενος αὐτομολήσειε ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν
 ἐλαφρῷ ποιησάμενος ἑωυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνήκεστον·
 ἀποταμῶν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν ῥίνα καὶ τὰ ὦτα καὶ τὴν
 κόμην κακῶς περικείρας καὶ μαστιγῶσας ἦλθε παρὰ
 155 Δαρείου. Δαρείος δὲ κάρτα βαρέως ἠνείκε ἰδὼν ἄνδρα
 δοκιμώτατον λελωβημένον, ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπη-
 δήσας ἀνέβωσέ τε καὶ εἶρετό μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησά-
 μενος καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· Οὐκ ἔστι οὗτος
 ἀνὴρ ὅτι μὴ σύ, τῷ ἐστὶ δύναμις τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὧδε
 διαθεῖναι, οὐδέ τις ἄλλοτριῶν, ὧ βασιλεῦ, τάδε ἔργα-
 σται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτόν, δεινόν τι ποιούμενος
 Ἀσσυρίους Πέρσησι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο· Ὡς σχε-
 τλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ οὖνομα τὸ κάλ-
 λιστον ἔθεν, φῶς διὰ τοὺς πολιορκηομένους σεωυτὴν
 ἀνήκέστως διαθεῖναι· τί δ', ὧ μάταιε, λελωβημένον σεῦ
 θᾶσσον οἱ πολέμιοι παραστήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας
 τῶν φρενῶν σεωυτὸν διαφθείρας; ὁ δὲ εἶπε· Εἰ μὲν
 τοι ὑπερετίθεα τὰ ἐμελλον ποιήσειν, οὐκ ἄν με περι-
 είδες· νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλόμενος ἐπρηξα. ἤδη ὦν
 ἦν μὴ τῶν σῶν δείρη, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. ἐγὼ μὲν

γὰρ ὡς ἔχω αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῖχος καὶ φήσω πρὸς
 αὐτοὺς ὡς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα. καὶ δοκέω πείσας
 σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ,
 ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύ-
 της ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωντοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 δεμία ἔσται ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τάξον
 κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ δὲ αὗτις
 ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην ἄλλους μοι τάξον δισχι-
 λίους κατὰ τὰς Νινίων καλεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς
 ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἄλλους
 κάτισον ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλδαίων καλεομένας πύλας
 τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν
 τῶν ἀμυννέντων μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο
 δὲ ἔαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἴκοστήν ἡμέρην ἰθέως τὴν
 μὲν ἄλλην στρατιὴν κελεύειν περίξ προσβάλλειν πρὸς
 τὸ τεῖχος, Πέρσας δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας
 καλεομένας καὶ Κισσίας πύλας· ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω,
 ἐμεῖο μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου τὰ τε ἄλλα ἐπιτρέ-
 ψονται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς
 βαλανάγρας· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἐμοί τε καὶ Πέρσησι με-
 λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν. ταῦτα ἐντειλάμενος ἦγε ἐπὶ τὰς 156
 πύλας, ἐπιστρεφόμενος ὡς δὴ ἀληθέως αὐτόμολος.
 ὄρῳντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι
 κατέτρεχον κάτω καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέ-
 ρην πύλην εἰρώτων τίς τε εἶη καὶ ὅτεν δεόμενος ἦκοι.
 ὁ δὲ σφι ἠγόρευε ὡς εἶη τε Ζώπυρος καὶ αὐτομολέοι
 ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ πυλουργοί, ταῦτα ὡς ἤκου-
 σαν, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων· καταστάς δὲ ἐπ'
 αὐτὰ κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
 ἐπεπόνθεε ὑπ' ἑωυτοῦ, παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμ-

βουλεῦσαί οἱ ἀπανιστάναι τὴν στρατιήν, ἐπεῖτε οὐδεὶς
 πόρος ἐφαίνετο τῆς ἀλώσιος. Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ
 ὑμῖν, ὦ Βαβυλώνιοι, ἤκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ
 καὶ τῇ στρατιῇ [καὶ Πέρσῃσι] μέγιστον κακόν· οὐ γὰρ
 δὴ ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος καταπροΐξεται· ἐπίσταμαι
 δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων. τοι-
 157 αὔτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὄρωντες ἄνδρα τῶν ἐν
 Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινόσ τε καὶ ὄτων ἐστερημένον
 μάστιγι τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες
 λέγειν μιν ἀληθέα καὶ σφι ἤκειν σύμμαχον ἐπιτρόπε-
 σθαι ἔτοιμοι ἦσαν τῶν ἐδέετο σφρέων· ἐδέετο δὲ στρα-
 τιῆς. ὁ δὲ ἐπεῖτε αὐτῶν τοῦτο παρέλαβε, ἐποίησε τὰ περ
 τοῦ Δαρείῳ συνεθήκατο· ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ
 τὴν στρατιήν τῶν Βαβυλωνίων καὶ κυκλωσάμενος τοὺς
 χιλίους τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δαρείῳ τάξαι, τού-
 τους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι
 τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὅμοια, πάγχυ περι-
 χαρές ἔοντες πᾶν δὴ ἔτοιμοι ἦσαν ὑπηρετέειν. ὁ δὲ
 διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας αὐτὶς ἐπιλεξάμενος
 τῶν Βαβυλωνίων ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δα-
 ρείου στρατιωτέων τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ
 τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι πάντες Ζώπυρον εἶχον
 ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ αὐτὶς διαλιπὼν τὰς συγκει-
 μένας ἡμέρας ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον καὶ κυκλω-
 σάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ
 τοῦτο κατέργαστο, πάντα δὴ ἦν [ἐν] τοῖσι Βαβυλωνί-
 οισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε οὗτός σφι καὶ τειχο-
 158 φύλαξ ἀπεδέδεκτο. προσβολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ
 συγκείμενα ποιευμένου πέριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ
 πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ

Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος ἡμύνοντο τὴν Δαρκείου στρατιὴν προσβάλλουσαν, ὃ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἳ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, οὗτοι μὲν ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βίλου τὸ ἱερόν, οἳ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑσωτοῦ τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι. Βαβυλῶν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον 159 αἰρέθη, Δαρκεῖος δὲ ἐπειτέ ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφραγίσαν τὸ τεῖχος περιεῖλε καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε (τὸ γὰρ πρότερον ἔλων Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα ἐποίησε τούτων οὐδέτερον), τοῦτο δὲ ὁ Δαρκεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκίειν. ὥς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γενεὴ ὑπογίγηται, τὰδε Δαρκεῖος προιδὼν ἐποίησε (τὰς γὰρ ἑσωτῶν, ὥς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι τοῦ σίτου προορῶντες)· ἐπέταξε τοῖσι περιοίοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι, ὅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσσων, ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε. ἐκ τούτων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περ- 160 σέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρκεῖω κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μῦθος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξιώσεν κω ἑσωτὸν συμβαλεῖν. πολλάκις δὲ Δαρκεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὥς βούλοιο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθεία τῆς αἰκείης μᾶλλον ἢ Βαβυλωνιάς οἳ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐούσῃ προσγενέσθαι. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά

οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἐστὶ τιμιώ-
τατα καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι
μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζω-
πύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ
ἀντὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγα-
βύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἤντο-
μόλησε ἐκ Περσέων.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΜΕΛΙΠΟΜΕΝΗ.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἴρεσιν ἐγένετο ἐπὶ 1
Σκύθας αὐτοῦ Δαρείου ἔλασις. ἀνθέυσης γὰρ τῆς
Ἀσίας ἀνδράσι καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων ἐπε-
θύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρό-
τεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν καὶ νικίσαντες μάχη
τοὺς ἀντιουμένους ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίας
ἤρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι ἔτεα δυῶν
δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέ-
βαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους·
οὗτοι γὰρ πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι ἤρχον τῆς Ἀσίας.
τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτώ καὶ εἴκοσι ἔτεα
καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν σφετέρην
ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ
ἀντιουμένην σφίσι στρατὴν οὐκ ὀλίγην· αἱ γὰρ τῶν
Σκυθίων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον
πολλόν, ἐφοίτων παρὰ τοὺς δούλους. τοὺς δὲ δούλους 2
οἱ Σκύθαι πάντας τυγλοῦσι τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ
πίνουσι, ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὶν φουσητήρας λάβωσι ὅστεῦ-
ρους, αὐλοῖσι προσεμφερεστέτους, τούτους ἐσθέντες ἐς

τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα φρυῶσι τοῖσι στόμασι,
 ἄλλοι δὲ ἄλλων φρυῶντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε
 εἶνεκα τοῦτο ποιέειν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φρυῶ-
 μένας τῆς ἵππου καὶ τὸ οὔθαρ κατίεσθαι. ἐπεὰν δὲ
 ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα
 καὶ περιστίζαντες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς δονέ-
 ουσι τὸ γάλα, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύ-
 σαντες ἠγεῦνται εἶναι τιμιώτερον, τὸ δ' ὑπιστάμενον
 ἦσσον τοῦ ἐτέρου. τούτων μὲν εἶνεκα ἅπαντα τὸν ἂν
 λάβωσι οἱ Σκύθαι ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ
 3 ἀλλὰ νομάδες. ἐκ τούτων δὴ ὦν σφι τῶν δούλων καὶ
 τῶν γυναικῶν ἐπετρόφη νεότης, οἱ ἐπέειτε ἔμαθον τὴν
 σφετέρην γένεσιν, ἠντιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν
 Μήδων. καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τάφρον
 ὀρυζάμενοι εὐρέαν κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν
 ὀρέων ἐς τὴν Μαιῆτιν λίμνην, τῇ πέρα ἐστὶ μεγίστη·
 μετὰ δὲ πειρωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντι-
 κατιζόμενοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις καὶ
 οὐ δυναμένων οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ
 μάχῃ, εἷς αὐτῶν ἔλεξε τάδε· Οἶα ποιεῦμεν, ἄνδρες
 Σκύθαι. δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι αὐτοὶ τε
 κτεινόμενοι ἐλάσσονες γινόμεθα καὶ ἐκείνους κτείνοντες
 ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν ἄρξομεν. νῦν ὦν μοι δοκέει
 αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ
 ἵππου τὴν μάστιγα ἰέναι ἄσσον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ
 ὄρων ἡμέας ὄπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὅμοιοί τε
 καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας
 ἀντὶ ὄπλων ἔχοντας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δούλοι
 4 καὶ συγγνόντες τοῦτο οὐκ ὑπομενέουσι. ταῦτα ἀκού-
 σαντες οἱ Σκύθαι ἐποίησαν ἐπιτελέα· οἱ δ' ἐκπλαγέντες

τῷ γινομένῳ τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο καὶ ἔφευγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν καὶ ἐξελασθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων κατήλθον τρόπῳ τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρείος τίσασθαι βουλό-
μενος συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων 5
εἶναι τὸ σφέτερον, τοῦτο δὲ γενέσθαι ᾧδε· ἄνδρα γε-
νέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῳ τῷ οὐ-
νομα εἶναι Ταργιτάου· τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέ-
γουσι δ' ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
Ταργιτάου, τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Αἰπόξαιν
καὶ Ἀρπόξαιν καὶ νεώτατον Κολάξαιν. ἐπὶ τούτων
ἀρχόντων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια ποιήματα,
ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσεῖν
ἐς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύ-
τατον ἄσσον ἰέναι βουλόμενοι αὐτὰ λαβεῖν, τὸν δὲ
χρυσὸν ἐπιόντος καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου
προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς ταῦτα ποιεῖν.
τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπόσασθαι, τρίτῳ
δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καὶ μιν ἐκεῖνον
κομίσει ἐς ἑωυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς
πρὸς ταῦτα συγγνόντας τὴν βασιληίην πᾶσαν παρα-
δοῦναι τῷ νεωτάτῳ. ἀπὸ μὲν δὴ Αἰποξάϊος γεγονέναι 6
τούτους τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται,
ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος οἱ Κατίαροί τε καὶ Τρά-
σπιες καλέονται, ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτῶν τοὺς
βασιλέας, οἱ καλέονται Παραλάται· σύμπασι δὲ εἶναι
ὄνομα Σκολότους, τοῦ βασιλέος ἐπωνυμίην· Σκύθας

7 δὲ Ἕλληνες ὠνόμασαν. γεγονέναι μὲν νυν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι, ἔτεα δὲ σφίσι ἐπίτε γεγόνασι τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρειοῦ διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας χιλίων οὐ πλέω ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσοῦν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλέες ἐς τὰ μάλιστα καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὅς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσοῦν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὄρτῃ ὑπαίθριος κατακοιμηθῆ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν οὐ διενιαντίξειν· δίδοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρας ἐούσης μεγάλης τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑαυτοῦ καταστήσασθαι Κολάξαιν καὶ τούτων μίαν ποιῆσαι μεγίστην, ἐν τῇ τὸν χρυσοῦν φυλάσσεσθαι. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην [λέγουσι] ἄνεμον τῶν ὑπερ-οίκων τῆς χώρας οὐκ οἶά τε εἶναι ἔτι προσωτέρῳ οὔτε ὄραν οὔτε διεξιέναι ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἠέρα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκληίοντα τὴν ὕψιν.

8 Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν καὶ τῆς χώρας τῆς κατύπερθε λέγουσι, Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες ὧδε. Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρουόεω βοῦς ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρήμην, ἦντινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρουόεα δὲ οἰκέειν ἔξω τοῦ Πόντου, κατοικημένον τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδεῖροισι τοῖσι ἔξω Ἡρακλέων στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ὡς ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθικὴν χώραν

καλεομένην (καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ
 κρουμόν), ἐπειρουσάμενον τὴν λεοντέην κατυπνῶσαι, τὰς
 δὲ οἱ ἵππους [τὰς] ὑπὸ τοῦ ἄρματος νεμομένας ἐν
 τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δ' ἐγερ- 9
 θῆναι τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι, πάντα δὲ τῆς χώρης
 ἐπεξελθόντα τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ἰλαίην καλεομέ-
 νην γῆν· ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν ἄνθρω μιξοπάρ-
 θενόν τινα ἔχιδναν διφυέα, τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν
 γλουτῶν εἶναι γυναικός, τὰ δὲ ἔνερθε ὕφιος. ἰδόντα
 δὲ καὶ θωμάσαντα ἐπειρέσθαι μιν εἰ κού ἴδοι ἵππους
 πλανωμένας· τὴν δὲ φάσαι ἐσωτὴν ἔχειν καὶ οὐκ ἀπο-
 δώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῇ· τὸν δὲ Ἡρακλέα μι-
 χθῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβάλ-
 λεσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλείῳ, καὶ τὸν κομισά-
 μενον ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δὲ ἀποδιδοῦσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν· Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας ἐν-
 θάδε ἔσωσά τοι ἐγώ, σῶστρα δὲ σὺ παρέσχες· ἔχω γὰρ
 ἐκ σέο παῖδας τρεῖς. τούτους, ἐπεὰν γένωνται τρόφιες,
 ὅ τι χρὴ ποιεῖν, ἐξηγέο σύ, εἴτε αὐτοῦ κατοικίξω
 (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος αὐτή) εἴτε ἀποπέμπω
 παρὰ σέ. τὴν μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτᾶν, τὸν δὲ λέγουσι
 πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδη τοὺς παῖ-
 δας, τάδε ποιεῦσα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις· τὸν μὲν ἂν ὄρας
 αὐτῶν τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον καὶ τῷ ζω-
 στῆρι τῷδε κατὰ τάδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε
 τῆς χώρης οἰκίτορα ποιεῦ· ὅς δ' ἂν τούτων τῶν ἔργων
 τῶν ἐντέλλομαι λείπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρης. καὶ
 ταῦτα ποιεῦσα αὐτὴ τε εὐφραναίαι καὶ τὰ ἐντεταλμένα
 ποιήσεις. τὸν μὲν δὴ εἰδόντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον 10

(δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὸν ζωστήρα προδέξαντα παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστήρα ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην, δόντα δὲ ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν δ', ἐπεὶ οἱ γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι· τοῦτο μὲν σφι οὐνόματα θέσθαι, τῷ μὲν Ἀγάθυρσον αὐτῶν, τῷ δ' ἐπομένῳ Γελωνόν, Σκύθην δὲ τῷ νεωτάτῳ, τοῦτο δὲ τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προκειμένον ἄεθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χώρας ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης, τὸν δὲ νεώτατον αὐτῶν Σκύθην ἐπιτελέσαντα καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθειο τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθίων, ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης ἔτι καὶ ἐς τότε φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. [τὸ δὴ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη]. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.

- 11 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ἔωδε, τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι· Σκύθας τοὺς νομάδας οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξια ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην (τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὕτη λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων), τοὺς δὲ Κιμμερίους ἐπιόντων Σκυθίων βουλευέσθαι ὡς στρατοῦ ἐπιόντος μεγάλου, καὶ δὴ τὰς γνώμας σφείων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρως, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην ὡς ἀπαλλάσσεσθαι προῆγμα εἴη μηδὲ πρὸς πολλοὺς μένοντας κινδυνεύειν, τὴν δὲ τῶν βασιλέων διαμάχεσθαι

περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι. οὐκ ὦν δὴ ἐθέλειν πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητὶ τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι, τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κείσθαι ἀποθανόντας μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ, λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνειν. ὡς δὲ δόξαι σφισταῦτα, διαστάντας καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους μάχισθαι πρὸς ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πάντας ὑπ' ἑωυτῶν θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην (καὶ σφῶν ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος), θάψαντας δὲ οὕτω τὴν ἐξοδὸν ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι, Σκύθας δὲ ἐπελθόντας λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια ¹² τεῖχεα, ἔστι δὲ πορθυρία Κιμμέρια, ἔστι δὲ καὶ χώρα ὄνομα Κιμμερία, ἔστι δὲ Βόσπορος Κιμμέριος καλούμενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπῃ πόλις Ἑλλὰς οἰκῆται. φανεροὶ δὲ εἶσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον, οἱ δὲ Σκύθαι ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες ἐδίωκον ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν [γῆν], ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυγὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ¹³ ὁ Καῦστροβίου ἀνὴρ Προκουρήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικίσθαι ἐς Ἴσσηδόνας φοιβόλαμπτος γενόμενος, Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀριμασποὺς ἄνδρας μονοφθάλ-

μους, ὑπὲρ δὲ τούτων τοὺς χρυσοφύλακας γρῦπας, τούτων δὲ τοὺς Ὑπερβορέους κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων ἀρξάντων Ἀριμασπῶν αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι, καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἰσσηδύνας, ὑπὸ δὲ Ἰσσηδύνων Σκύθας, Κιμμερίους δὲ οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ ὑπὸ Σκυθῶν πιεζομένους ἐκλείπειν τὴν χώραν. οὕτω οὐδὲ οὗτος συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι.

- 14 Καὶ ὅθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται· τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγουσι, ἔοντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γένος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήιον ἐν Προκοννήσῳ ἀποθανεῖν, καὶ τὸν κναφέα κατακληίσαντα τὸ ἐργαστήριον οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ. ἐσκεδασμένον δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνεὼς εἶη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν ἤκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος, φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισβατέειν, τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήιον παρεῖναι ἔχοντας τὰ πρόσφορα ὡς ἀναιρησομένους. ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος οὔτε τεθνεῶτα οὔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην. μετὰ ὅτε ἐβδόμῳ ἔτει φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέ-
- 15 εται, ποιήσαντα δὲ ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι, τάδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν Ἀριστέω ἔτεσι τεσσαράκοντα καὶ διηκο-

σίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὗρισκον. Μεταποντιῖνοι φασὶ αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν χώραν κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνος ἰδρῦσασθαι καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστίαναι· φάσκειν γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώραν, καὶ αὐτός οἱ ἔπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δέ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν μὲν εἰπόντα ταῦτα ἀφανισθῆναι, σφέας δὲ Μεταποντιῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι, πειθόμενοισι δὲ ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα ποιῆσαι ἐπιτελέα. καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδριάς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἴδρυσται. Ἀριστέω μὲν νῦν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

Τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὅδε ὁ λόγος ὀρμηται λέγε- 16
σθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅ τι τὸ κατύπερθε ἐστὶ· οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαιμένου δύναιμαι πνθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦ περ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδόνων ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων ἔφησε ἀπικέσθαι, ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῆ, φάσκει Ἰσσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἀκοῆ ἐξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται. ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτέων ἐμ- 17
πορίου (τοῦτο γὰρ τῶν παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης), ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι

νέμονται ἔόντες Ἕλληνες Σκύθαι, ὑπὲρ δὲ τούτων ἄλλο
 ἔθνος οἷ Ἀλιζῶνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλι-
 πίδααι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτὰ Σκύθησι ἐπασκέουσι,
 σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρόμμυα καὶ
 σκόροδα καὶ φακούς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλιζῶνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἷ οὐκ ἐπὶ σιτήσι σπείρουσι
 τὸν σῖτον ἀλλ' ἐπὶ πρήσι. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
 κέουσι Νευροί, Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορρῆν ἄνεμον
 ἔρημος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ
 τὸν Ἰβανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα πρὸς ἐσπέρης τοῦ Βο-
 18 ρυσθένεος. ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θα-
 λάσσης πρῶτον μὲν ἡ Ἰλαίη, ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω ἰόντι
 οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἷ οἰκέοντες
 ἐπὶ τῷ Ἰβάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενεῖτας, σφέας
 δὲ αὐτοὺς Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι
 νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡῶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ,
 κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ οὐνομα κέεται Παντικάπης,
 τὸ δὲ πρὸς βορρῆν ἄνεμον πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα
 ἡμερέων ἑνδεκα· ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἔρημός ἐστι
 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
 ἔθνος ἕν ἰδιον καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τού-
 των κατύπερθε ἔρημος ἤδη ἀληθέως καὶ ἔθνος ἀνθρώ-
 19 πων οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῶν
 γεωργῶν τούτων Σκυθέων διαβάντι τὸν Παντικάπην
 ποταμὸν νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπεί-
 ροντες οὐδὲν οὔτε ἀροῦντες· ψιλῆ δὲ δεινδρέων ἡ πᾶσα
 αὕτη [γῆ] πλὴν τῆς Ἰλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ
 πρὸς τὴν ἡῶ ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται
 20 χώρην κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρορον. πέρην δὲ
 τοῦ Γέρορου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα βασιλήμια ἐστὶ καὶ

Σκύθαι οἱ ἄριστοὶ τε καὶ πλεῖστοι καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι· κατήκουσι
 δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην ἐς τὴν Ταυρικὴν, τὸ
 δὲ πρὸς ἠῶ ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν
 γενόμενοι ὠρουξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος
 τὸ ἐμπόριον τὸ καλέεται Κρημηνοί· τὰ δὲ αὐτῶν κατή-
 κουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς
 βορέην ἄνεμον τῶν βασιληῶν Σκυθῶν οἰκέουσι Με-
 λάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαί-
 νων δὲ τὸ κατύπερθε λίμναι καὶ ἔρημος ἐστὶ ἀνθρώ-
 πων, κατ' ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τάναϊν δὲ ποταμὸν ²¹
 διαβάντι οὐκέτι Σκυθικῆ, ἀλλ' ἢ μὲν πρώτη τῶν λαξίων
 Σαυροματέων ἐστὶ, οἱ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς
 Μαιήτιδος λίμνης νέμονται τὸ πρὸς βορέην ἄνεμον,
 ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ
 ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων· ὑπεροικέουσι δὲ τούτων
 δευτέρην λάξιν ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν
 δασέαν ὕλη παντοίη. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς ²²
 βορέην ἐστὶ πρώτη μὲν ἔρημος ἐπ' ἡμερέων ἐπτά ὁδόν,
 μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνουσι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώ-
 τὴν ἄνεμον νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ
 ἴδιον· ζῶσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν
 τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνομα-
 κέται Ἰύρκαι, καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζῶντες τρόπο τοι-
 φῶδε· λοχῶ ἐπὶ δένδρεον ἀναβᾶς, τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ
 πᾶσαν τὴν χώραν· ἵππος δὲ ἐκάστῳ δεδιδραγμένος ἐπὶ
 γαστέρα καίσθαι ταπεινότητος εἵνεκα ἔτοιμός ἐστι καὶ
 κίων· ἐπειὰν δὲ ἀπίδη τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου,
 τοξεύσας [καὶ] ἐπιβᾶς ἐπὶ τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κίων
 ἔχεται. ὑπὲρ δὲ τούτων τὸ πρὸς τὴν ἠῶ ἀποκλίνουσι

οϊκέουσι Σκυθῆται ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιληῶν Σκυθῶν ἀποστάντες καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον.

23 μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθῶν χώρας ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγαιος, τὸ δ' ἀπὸ τούτου λιθώδης τέ ἐστὶ καὶ τροχῆα. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τροχῆης χῶρον πολλὸν οϊκέουσι ὑπῶρεαν ὄρεων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροὶ ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ σιμοὶ καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα, φωνὴν δὲ ἰδίην ἰέντες, ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ, ζῶντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. ποντικὸν μὲν οὔνομα τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ σκέην μάλιστα κη· καρπὸν δὲ φορᾷ κνᾶμ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει· τοῦτο ἐπεὶ γένηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι, ἀπορρέει δὲ ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν, οὔνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἐστὶ ἄσχυ· τοῦτο καὶ λείχουσι καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι, καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρογῆς παλάθας συντιθεῖσι καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ σφι οὐ πολλὰ ἐστὶ· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι αἱ νομαὶ αὐτόθι εἰσὶ. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκεται, τὸν μὲν χειμῶνα ἐπεὶ τὸ δένδρον περικαλύψῃ πύλω στεγνῷ λευκῷ, τὸ δὲ θέρος ἄνευ πύλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικεῖ ἀνθρώπων· ἱσοὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήμιον ὄπλον ἐκτέεται. καὶ τοῦτο μὲν τοῖσι περιοικέουσι οὔτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες, τοῦτο δέ, ὅς ἂν φεύγων καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδι-

24 κέεται· οὔνομα δὲ σφί ἐστὶ Ἀργιππαῖοι. μέχρι μὲν νυν τῶν φαλακρῶν τούτων πολλὴ περιφανείη τῆς χώρας ἐστὶ καὶ τῶν ἔμπροσθε ἔθνων· καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πνθῆσθαι,

καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθένης τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτούς, δι' ἑπτὰ ἐρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπορήσονται. μέχρι μὲν δὴ τούτων γινώσκειται, τὸ 25 δὲ τῶν φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβητα καὶ οὐδεὶς σφρα ὑπερβαίνει· οἱ δὲ φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἔμοι μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, οἰκέειν τὰ ὄρεα αἰγίποδας ἄνδρας, ὑπερβάντι δὲ τούτους ἀνθρώπους ἄλλους οἱ τὴν ἐξάμηνον κατεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι [τὴν] ἀρχὴν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἡῶ τῶν φαλακρῶν γινώσκειται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰσσηδόνων οἰκούμενον, τὸ μέντοι κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον οὐ γινώσκειται οὔτε τῶν φαλακρῶν οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτῶν τούτων λεγόντων. νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδε λέγον- 26 ται χρᾶσθαι· ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατήρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες καὶ καταταμόντες τὰ κρέα κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεχομένου τεθνεῶτα γονέα, ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα δαῖτα προτίθενται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες καταχρυσοῦσι καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπειταίους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατὰ περ Ἑλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὔτοι λέγονται εἶναι, ἰσοκρατές δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὔτοι, τὸ δὲ ἀπὸ 27 τούτων τὸ κατύπερθε Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες τοὺς μονοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας γρῦπας εἶναι, παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίζαμεν,

καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἄριμασπούς· ἄριμα
 28 γὰρ ἔν καλέουσι Σκύθαι, σποῦ δὲ ὀφθαλμόν. δυσχεί-
 μερος δὲ αὕτη ἢ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρη οὕτω δὴ τί
 ἔστι, ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος
 γίνεται κρουμός, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας πηλὸν οὐ ποιή-
 σεις, πῦρ δὲ ἀνακαίων ποιήσεις πηλόν· ἢ δὲ θάλασσα
 πήγνυται καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος, καὶ ἐπὶ
 τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι
 στρατεύονται καὶ τὰς ἀμάξιας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς
 τοὺς Σίνδους. οὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μῆνας διατε-
 λείει χειμῶν ἑών, τοὺς δ' ἐπιλοίπους τέσσερας ψύχρα
 αὐτόθι ἔστι. κεχώριστα δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρό-
 πους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοισι γινομένοισι χει-
 μῶσι, ἐν τῷ τὴν μὲν ὥραιήν οὐκ ἕει λόγον ἄξιον
 οὐδέν, τὸ δὲ θέρος ὕων οὐκ ἀνιεῖ. βρονταί τε ἤμος
 τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηρικαῦτα μὲν οὐ γίνονται, θέρος
 δὲ ἀμφιλαφές· ἦν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὡς
 τέρας θωμάζεται· ὡς δὲ καὶ ἦν σεισμὸς γένηται, ἦν τε
 θέρος ἦν τε χειμῶνος, ἐν τῇ Σκυθικῇ τέρας νερόμι-
 σται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦ-
 του, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται ἀρχὴν· τῇ δὲ
 ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρουμῷ ἐστεῶτες ἀποσφακελίζουσι,
 29 ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. δοκέει δέ μοι καὶ τὸ
 γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρρα
 αὐτόθι· μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὀμήρου ἔπος
 ἐν Ὀδυσσεΐῃ ἔχον ᾧδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κερραὶ τελέθουσι,
 ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνε-
 σθαι τὰ κέρρα. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει
 30 κέρρα τὰ κτήνεα ἀρχὴν ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα

μέν νυν διὰ τὰ ψύχρα γίνεται ταῦτα· θωμάζω δέ (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίξητο) ὅτι ἐν τῇ Ἥλειῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δυνέεται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἔντος οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰτίου οὐδενός. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἥλεῖοι ἐκ κατάρας τευ οὐ γίνεσθαι σφίσι ἡμιόνους. ἀλλ' ἐπεὶν προσίῃ ἢ ὦρη κνῖσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτὰς καὶ ἔπειτὰ σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιεῖσι τοὺς ὄνους, ἐς ὃ ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. περὶ δὲ τῶν πετρῶν τῶν Σκύθαι 31 λέγουσι ἀνάπλεον εἶναι τὸν ἡέρα, καὶ τούτων εἶνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου οὔτε διεξιέναι, τήνδε ἔχω περὶ αὐτῶν γνώμην· τὰ κατ' ὑπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός· ἦδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἀδρῆν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω· οἶκε γὰρ ἢ χιῶν περοῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἔοντα τοιοῦτον ἀνοιχθῆτα τὰ πρὸς βορέην ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν περὰ εἰκάζοντας τὴν χιόνα τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν τὰ λέγεται μακρότατα εἴρηται.

Ἐπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι 32 λέγουσι οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτη οἰκημένων, εἰ μὴ ἔρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὔτοι λέγουσι οὐδέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν μονοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ἐπερβορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμηρῷ ἐν Ἐπιγόμοισι, εἰ δὴ τῷ ἔοντι γε Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. πολλῶ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτῶν Δῆλιοι λέγουσι, φά- 33 μνοι ἰσὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν ἐξ Ἐπερβορέων

φερόμενα ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας, ἀπὸ δὲ Σκυθῶν ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἑκαστάτω ἐπὶ τὸν Ἄδριον, ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρῶτους Δαδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι, ἀπὸ δὴ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν, πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν μέχρι Καρύστου, τὸ δ' ἀπὸ ταύτης ἐκλιπεῖν Ἄνδρον· Καρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον, Τηνίους δὲ ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νῦν οὕτω ταῦτα τὰ ἱρὰ λέγουσι ἐς Δῆλον, πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἱρὰ δύο κόρας, τὰς ὀνομάζουσι Δήλιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῆσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δῆλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιευμένους εἰ σφεας αἰεὶ καταλάμψεται ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέεσθαι, οὕτω δὴ φέροντας ἐς τοὺς οὖρους τὰ ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπισκῆπτειν κελεύοντας προπέμπειν σφέα ἀπὸ ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προπεμπόμενα ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον· οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱροῖσι τότε ποιούμενον προσφερές, τὰς Θρηίσσας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὶ ἂν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης
34 ἐρδούσας τὰ ἱρὰ. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτας οἶδα ποιεύσας, τῆσι δὲ παρθένοισι ταύτησι τῆσι ἕξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δῆλῳ κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν πρὸ γάμου πλόκαμον ἀπο-

ταμνόμεναι καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι ἐπὶ τὸ σῆμα
τιθεῖσι (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἄρτεμισιον ἐσιόντι
ἀριστερῆς χειρός, ἐπιπέφυκε δὲ οἱ ἐλαίη), ὅσοι δὲ
παῖδες τῶν Δηλίων περὶ χλόην τινὰ εἰλίξαντες τῶν
τριχῶν [προ]τιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆμα. αὗται μὲν
δὴ ταύτην τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Δήλου οἰκητόρων,
φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ τὴν Ἄργην τε καὶ τὴν Ὠπιν, 35
εὐσάσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων, κατὰ τοὺς αὐτοὺς
τούτους ἀνθρώπους πορευομένας ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον
ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν
νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀποφερούσας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν
ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι, τὴν δὲ Ἄργην τε καὶ τὴν
Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι καὶ
σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς σφέων· καὶ γὰρ ἀγεί-
ρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν
τῷ ὕμῳ τὸν σφι Ὠλὴν ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε, παρὰ
δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας ὕμνεϊν
Ὠπὶν τε καὶ Ἄργην ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας
(οὗτος δὲ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕ-
μνους ἐποίησε ἐκ Λυκίας ἐλθὼν τοὺς ἀειδομένους ἐν
Δήλῳ), καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων ἐπὶ τῷ βωμῷ
τὴν σποδὸν ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην τὴν Ὠπιός τε καὶ
Ἄργης ἀναισιμουσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐ-
τέων ἐστὶ ὑπισθε τοῦ Ἄρτεμισίου, πρὸς ἣῷ τετραμ-
μένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων Ἰστιητορίου.

Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. τὸν γὰρ 36
περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέου
οὐ λέγω, [λέγων] ὡς τὸν οἰστὸν περιέφερε κατὰ πᾶσαν
γῆν οὐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσι ὑπερβόραιοί τινες
ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ δρέων

γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη καὶ οὐδένα νόον ἔχοντως ἐξηγησάμενον. οἱ Ὠκεανὸν τε ῥέοντα γράφουσι πέριξ τὴν γῆν, ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἐκάστης αὐτέων καὶ οἷη τίς ἐστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

- 37 Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν τὴν Ἐρυθρὴν καλομένην· τούτων δ' ὑπεροικέουσι πρὸς βορέω ἀνέμου Μῆδοι, Μήδων δὲ Σάσπειρες, Σασπείρων δὲ Κόλχοι κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορηίην θάλασσαν, ἐς τὴν Φᾶσις ποταμὸς ἐκδιδοί. ταῦτα τέσσερα
38 ἔθνηα οἰκείει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. ἐνθεῦτεν δὲ τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀκτὰ διφάσια ἀπ' αὐτῆς καταταίνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἐνθεν μὲν ἢ ἀκτὴ ἢ ἐτέρη τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη παρατέταται ἐς θάλασσαν παρά τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωικοῦ, τὰ δὲ πρὸς νότου ἢ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μυριανδροικοῦ κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίῃ κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν
μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκείει δ' ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ
29 ἔθνηα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μὲν νυν ἢ ἐτέρη τῶν ἀκτέων, ἢ δὲ δὴ ἐτέρη ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη παρατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, ἢ τε Περσικὴ καὶ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη ἢ Ἀσσυρίη καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἢ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη, οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυγα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων χώρος πλατὺς καὶ πολλός ἐστι, τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἢ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συρίην τὴν Παλαιστίνην καὶ Αἰ-

γυπτου, ἐς τὴν τελευταῖ· ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μούνα. ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίης⁴⁰ ἔχοντά ἐστι, τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων καὶ Μήδων καὶ Σασπειρών καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἐνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δὲ ἡ Κασπία τε θάλασσα καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται ἡ Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης ἔρημος ἦδη τὸ πρὸς τὴν ἡῶ, οὐδὲ ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἶον δὴ τι ἐστί. τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί, ἡ δὲ⁴¹ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἦδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἰγυπτου ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστί· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν δέκα μυριάδες εἰσὶ ὄργυιέων, αὗται δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἡ ἀκτὴ ἥτις Λιβύη κέκληται.

Θωμάζω ὦν τῶν διουρισάντων καὶ διελόντων Λι-⁴² βύην τε καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί· μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρων παρήκει ἡ Εὐρώπη, εὐρεος δὲ πέρι οὐδὲ συμβάλλειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν ἐοῦσα περίρροτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει, Νεκῶ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν καταδέξαντος, ὃς ἐπαίτε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλέων στηλέων διεκπλέειν ἕως ἐς τὴν βορηίην θάλασσαν καὶ οὕτω ἐς Αἰγυπτου ἀπικνεέσθαι. ὀρηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ

τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν·
 ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσίσχοντες ἂν σπεί-
 ρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς Λιβύης πλείοντες
 γινοίαιτο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον· θεορίσαντες δ' αἰ-
 τὸν σῆτον ἔπλεον, ὥστε δύο ἐτέων διεξεληθόντων τρίτω
 ἔτει κάμψαντες Ἡρακλέας στήλας ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον.
 καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλω δὲ [δή] τεω, ὡς
 περιπλέοντες τὴν Λιβύην τὸν ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά.
 43 οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον, μετὰ δὲ Καρχη-
 δόνιοι εἰσι οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος
 ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ
 τοῦτο πεμφθεὶς, ἀλλὰ δείσας τὸ τε μῆκος τοῦ πλόου
 καὶ τὴν ἐρημίην ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν
 ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλου. θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου
 τοῦ Μεγαβύζου ἐβίησατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος
 αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ
 Ξέρξῳ βασιλέος ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος ἐοῦσα Δα-
 ρειοῦ ἀδελφεῇ παραιτήσατο, φῶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην
 ἐπιθήσειν ἢ περ ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀνάγκην ἔσε-
 σθαι περιπλέειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται περιπλέων αὐτὴν ἐς
 τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ
 τούτοισι ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον καὶ λα-
 βὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων ἔπλεε ἐπὶ Ἡρα-
 κλέας στήλας· διεκπλώσας δὲ καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτή-
 ριον τῆς Λιβύης τῷ οὐνομα Σολόεις ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς
 μεσαμβροίην, περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι
 μησί, ἐπεῖτε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω
 ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ
 βασιλέα Ξέρξην ἔλεγε φῶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους
 σμικροὺς παραπλέειν ἐσθῆτι φοινικηίῃ διαχρωμένους,

οἱ ὅπως σφεῖς καταγοῖατο τῇ νηὶ φεύγεσκον πρὸς τὰ ὄρεα καταλείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐδὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μοῦνα ἐξ αὐτῶν λαμβάνειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς αἴτιον τόδε ἔλεγε, τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐτι εἶναι προβαίνειν ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ [οἱ] συγγινώσκων λέγειν ἀληθεῖα οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἕθλον ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμιον, ἐπεῖτε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότην τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη, ὅς ⁴⁴ βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμόν, ὅς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκιδιοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρέειν καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρναυδέα. οἱ δὲ ὀρηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θάλασσαν, διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλείοντες τριημοστῶ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἴγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας τοὺς πρότερον εἶπα ἀπέστειλε περιπλέειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος καὶ τῇ θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἡλίον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὅμοια παρεχομένη τῇ Λιβύῃ.

Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φανερὴ ἐστὶ γινω- ⁴⁵ σκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἡλίον ἀνατέλλοντα οὔτε τὰ πρὸς

βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκει δὲ γινώσκειται παρ' ἀμφοτέρων παρήκουσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι ἐπ' ὅτεν μὴ εὐούση γῆ οὐνόματα τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιήτην καὶ Πορθμῖα τὰ Κιμμέρια λέγουσι), οὐδὲ τῶν διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα γυναικὸς αὐτόχθονος, ἣ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνονται τοῦ οὐνόματος Ἄνδοι, φάμενοι ἐπὶ Ἀσίᾳ τοῦ Κότυος τοῦ Μάνεω κεκληῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίας· ἀπ' ὅτεν καὶ τὴν ἐν Σάρδισι φυλὴν κεκληῆσθαι Ἀσιάδα. ἣ δὲ δὴ Εὐρώπη οὔτε εἰ περίρρυτός ἐστι γινώσκειται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος ὡσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εὐούσα καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἥτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλεῖται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ ἐς Ἀσκήν. ταῦτα μὲν νῦν ἐπιτοσοῦτο εἰρήσθω· τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτῶν χρησόμεθα.

46 Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὐξείνος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο [ὁ] Δαρειὸς, χωρέων πασέων παρέχεται ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεα ἀμαθέστατα· οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι οὔτε

ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων προηγημάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τὰ μέντοι ἄλλα οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται ὥστε ἀποφυγεῖν τε μηδένα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι· τοῖσι γὰρ μήτε ἄσπεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἕωσι ἵπποτοξόται, ζῶντες μὴ ἀπ' ἀρότου ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι ἢ ἐπὶ ξευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἶησαν οὔτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄποροι προσμίσγειν; ἐξεύρηται δέ σφι ταῦτα τῆς τε γῆς⁴⁷ ἐούσης ἐπιτηδέης καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων· ἢ τε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιάς αὕτη ποιῶδης τε καὶ εὐνδρός ἐστί, ποταμοὶ τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῶ τρω ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρούχων. ὅσοι δὲ ὄνομαστοὶ τέ εἰσι αὐτῶν καὶ προσπλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους ὀνομανέω. Ἴστρος μὲν πεντάστομος, μετὰ δὲ Τύρης τε καὶ Ὑπανίς καὶ Βορυσθένης καὶ Παντικένης καὶ Ὑπάκυρις καὶ Γέρορος καὶ Τάναϊς· ῥέουσι δὲ οἶδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν⁴⁸ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐωντῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος, πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιούδε μέγιστος γέρονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰδὼ δὲ οἶδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες, διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνας δὲ Πυρετόν, καὶ ἄλλος Τιάραντος καὶ Ἀραρός τε καὶ Νάπαρις καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν μέγας καὶ πρὸς ἡῶ

ῥέων ἀνακοινοῦται τῷ Ἴστρον τὸ ὕδωρ, ὁ δὲ δεύτερος
 λεχθεὶς Τιάραντος πρὸς ἐσπέρης τε μᾶλλον καὶ ἐλάσ-
 σων, ὁ δὲ δὴ Ἄραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησ-
 σὸς διὰ μέσου τούτων ἰόντες ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον.
 οὔτοι μὲν αὐθιγενεές Σκυθικοὶ ποταμοὶ συμπληθύνουσι
 αὐτόν, ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμ-
 49 μίσγεται τῷ Ἴστρον. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν
 τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον ἐσβάλ-
 λουσι ἐς αὐτόν, Ἄτλας καὶ Αὔρας καὶ Τίβισις· διὰ δὲ
 Θρηίκης καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες Ἄθρος
 καὶ Νόης καὶ Ἀρτιάνης ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ ὕρεος Ῥοδόπης Σκίος ποταμὸς μέσον
 σχίζων τὸν Αἴμον ἐκδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς ἐσβάλλει ἐς
 πεδίου τὸ Τριβαλλικὸν καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον, ὁ δὲ
 Βρόγγος ἐς τὸν Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρους εὐντας με-
 γάλους ὁ Ἴστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρας
 Ὀμβρικοῦν Κάρις ποταμὸς καὶ ἄλλος Ἄλπις πρὸς βο-
 ρεὴν ἄνεμον καὶ οὔτοι ῥέοντες ἐκδιδοῦσι ἐς αὐτόν.
 ῥεεὶ γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξά-
 μενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ
 Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ διὰ
 πάσης τῆς Εὐρώπης ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθικῆς ἐσ-
 50 βάλλει. τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων καὶ ἄλλων πλε-
 λῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ γίνεται ὁ Ἴστρος
 ποταμῶν μέγιστος, ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν πρὸς ἐν συμβάλ-
 λειν ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατεῖ· ἐς γὰρ δὴ τοῦτον
 οὔτε ποταμὸς οὔτε κρήνη οὐδεμία ἐκδιδοῦσα ἐς πλῆθος
 οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥεεὶ ἐν τε θέρει καὶ χει-
 μῶνι ὁ Ἴστρος κατὰ τοιοῦνδε τι, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ· τοῦ

μὲν χειμῶνός ἐστι ὅσος περ ἐστὶ, ὀλίγω τε μέζων τῆς ἑαυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἢ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγω, νιφετῶ δὲ πάντα χροᾶται. τοῦ δὲ θέρους ἢ χιῶν ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφής, τηχομένη πάντοθεν ἐκδιδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἢ χιῶν ἐκδιδούσα ἐς αὐτὸν συμπληθύνει καὶ ὕμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρους. ὅσῳ δὲ πλεον ἐπ' ἑαυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλεκται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσοῦτω τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρον πολλαπλήσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι εἶντα.

Εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθησί ἐστι ὁ 51 Ἴστρος, μετὰ δὲ τοῦτον Τύρης, ὃς ἀπὸ βορρῆω μὲν ἀνέμου ὀρμαῖται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης ἢ οὐρίξει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίικηται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. τρίτος δὲ Ἰπτανίς ποταμὸς ὀρμαῖται μὲν ἐκ 52 τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης τὴν πέριξ νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἢ λίμνη αὕτη ὀρθῶς μήτηρ Ἰπτανίος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ἰπτανίς ποταμὸς ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόου βραχὺς καὶ γλυκὺς ἐτι, ἀπὸ δὲ τούτου πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόου πικρὸς αἰνῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή, οὕτω δὴ τι ἐοῦσα πικρή, ἢ μεγάθει σμικρὴ ἐοῦσα κινῶ τὸν Ἰπτανιν, εἶντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἐστὶ δὲ ἢ κρήνη αὕτη ἐν οὐροισι χώρας τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλιζώνων· οὐνομα δὲ τῇ κρήνῃ καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ Σκυθιστὶ μὲν Ἐξαμπαῖος, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Ἰραὶ

ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρατα ὃ τε Τύρης καὶ ὁ
 Ἵπτανις κατὰ Ἀλιζῶνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἀποστρέψας
 53 ἐκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον. τέταρτος δὲ Βορυσ-
 σθένης ποταμός, ὃς ἐστὶ μέγιστός τε μετὰ Ἴστρον τού-
 των καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας
 οὔτι μούνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν ἀλλὰ καὶ τῶν
 ἄλλων ἀπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ
 γὰρ οὐκ οἶά τε ἐστὶ συμβαλεῖν ἄλλον ποταμόν· τῶν
 δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς
 τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται
 ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους, πίνεσθαί
 τε ἡδιστός ἐστι, ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι, σπό-
 ρος τε παρ' αὐτὸν ἀριστος γίνεται, ποίη τε, τῇ οὐ
 σπείρεται ἢ χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε ἐπὶ τῷ στόματι
 αὐτοῦ αὐτόματοι πήγνυνται ἄπλετοι. κήτεά τε μεγάλα
 ἀνάκανθα, τὰ ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρί-
 χευσιν, ἄλλα τε πολλὰ θωμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νυν
 Γέροου χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος
 ἐστί, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου, τὸ δὲ κατύ-
 περθε δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔχει φράσαι· φαί-
 νεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθέων
 τὴν χώρην· οὔτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα
 ἡμερέων πλόον νέμονται. μούνου δὲ τούτου τοῦ πο-
 ταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς, δοκέω
 δέ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ
 Βορυσθένης ῥέων γίνεται καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπτανις
 ἐς τῷ αὐτὸ ἔλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν
 τούτων ἐὼν ἔμβολον τῆς χώρης Ἰππόλεω ἄκρη καλέ-
 εται, ἐν δὲ αὐτῷ ἶρὸν Διήμητρος ἐνίδρυσται· πέτρην δὲ
 τοῦ ἶροῦ ἐπὶ τῷ Ἵπτανι Βορυσθενεῖται κατοικῆνται.

ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν, μετὰ δὲ τοῦ- 54
 τους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος τῷ οὐνομα Παντικάπης·
 ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ
 μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ
 γεωργοὶ Σκύθαι, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ἰλαίην, παραμει-
 ψάμενος δὲ ταύτην τῷ Βορυσθένεϊ συμμίσγεται. ἔκτος 55
 δὲ Ἰπάκκρις ποταμὸς, ὃς ὀρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ
 μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθῶν ῥέων ἐκδιδοῖ κατὰ
 Καρκινίτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ἰλαίην
 καὶ τὸν Ἀχιλλίον δρόμον καλούμενον. ἑβδομος δὲ 56
 Γέροος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος
 κατὰ τοῦτο τῆς χώρας ἐς ἃ γινώσκειται ὁ Βορυσθένης.
 ἀπέσχισται μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ
 ἔχει τό περ ὁ χῶρος αὐτός, Γέροος, ῥέων δὲ ἐς θά-
 λασσαν οὐρρίζει τὴν τε τῶν νομάδων χώραν καὶ τὴν
 τῶν βασιληίων Σκυθῶν, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ἰπάκκριν.
 ὄγδοος δὲ δὴ Τάναϊς ποταμὸς, ὃς ῥέει τάνεκαθεν ἐκ 57
 λίμνης μεγάλης ὀρμώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέσω ἔτι
 λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ οὐρρίζει Σκύθας τε τοὺς
 βασιληίους καὶ Σαυρομάτας. ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλ-
 λος ποταμὸς ἐσβάλλει τῷ οὐνομά ἐστι Ἰργίς. τοῖσι μὲν 58
 δὴ ὀνομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευ-
 ἀδαται, τοῖσι δὲ κτήνεσι ἢ ποιῆ ἀναφρομένη ἐν τῇ Σκυ-
 θικῇ ἐστὶ ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστὶ σταθμώσασθαι ὅτι
 τοῦτο οὕτω ἔχει.

Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι, τὰ δὲ 59
 λοιπὰ νόμια κατὰ τὰδε σφι διακέεται. θεοὺς μὲν μού-
 τους τούσδε ἱλάσκονται, Ἰστίην μὲν μέλιστα, ἐπὶ δὲ
 Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι

γυναῖκα, μετὰ δὲ τούτους Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην
 Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάν-
 τες Σκύθαι νενομίκασι, οἱ δὲ [καλεόμενοι] βασιλῆιοι
 Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. ὀνομάζεται δὲ
 Σκυθιστὶ Ἰστίη μὲν Ταβιτί, Ζεὺς δὲ ὀρθότατα κατὰ
 γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος, Γῆ δὲ Ἀπί,
 Ἀπόλλων δὲ Οἰτόσυρος, οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη Ἀργίμ-
 πασα, Ποσειδέων δὲ Θαγριμασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ
 βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν πλὴν Ἄρει·
 60 τούτῳ δὲ νομίζουσι. θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε
 περὶ πάντα τὰ ἰσὰ ὁμοίως, ἐρδομένη ᾧδε· τὸ μὲν ἰσῆιον
 αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους πόδας ἔστηκε,
 ὁ δὲ θύων ὕπισθε τοῦ κτήνεος ἔστεως σπάσας τὴν ἀρ-
 χὴν τοῦ στρόφου καταβάλλει μιν, πίπτοντος δὲ τοῦ
 ἰσῆιου ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ καὶ ἔπειτα βρόχῳ
 περὶ ᾧν ἔβαλε τὸν ἀνχένα, σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν
 περιάγει καὶ ἀποπνίγει, οὔτε πῦρ ἀνακαύσας οὔτε
 καταρξάμενος οὔτ' ἐπισπείσας· ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀπο-
 61 δείρας τράπεται πρὸς ἔψησιν. τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθι-
 κῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐούσης ᾧδέ σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν
 κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὶ ἀποδείρωσι τὰ ἰσῆια, γυμνοῦσι
 τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δὲ ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν
 τύχωσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λε-
 σβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέ-
 ζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες ἔψουσι ὑποκαίοντες τὰ
 ὀστέα τῶν ἰσῆιων· ἣν δὲ μὴ σφι παρῆ λέβης, οἱ δὲ
 ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἰσῆιων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα
 καὶ παραμύξαντες ὕδωρ ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ
 αἰθεταὶ κάλλιστα, αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως
 τὰ κρέα ἐπιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βροῦς τε

έωντὸν ἐξέψει καὶ τᾶλλα ἱρήια έωντὸ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἐψηθῆ τὰ κρέα, ὁ θύσας τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγγων ἀπαρξάμενος ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθε. θύουσι δὲ καὶ τὰ ἄλλα πρόβατα καὶ ἵππους μάλιστα.

Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι καὶ 62
ταῦτα τῶν κτηνέων, τῷ δὲ Ἄρει ὧδε· κατὰ νομοὺς ἕκαστοισι ἐν τῷ ἀρχίῳ ἐσίδρυσταί σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συννεύεται ὅσον τε ἐπὶ σταδίου τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον. ἄνω δὲ τούτου τετράγωνον ἄπεδον πεποιήται, καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν ἐπιβατόν. ἔτεος δὲ ἕκαστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπιπέουσι φρυγάνων· ὑπνοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειμώνων. ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἴδρυσται ἀρχαῖος ἕκαστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκῃ θυσίας ἐπειοὺς προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων, καὶ δὴ καὶ τοισίδ' ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἓνα θύουσι τρέπῳ οὐ τῷ αὐτῷ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἕτεροῖῳ· ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγγος καὶ ἔπειτα ἀνευεῖκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεω. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο, κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱρὸν ποιεῦσι τάδε· τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῆσι χερσὶ ἐς τὸν ἠέρα ἱεῖσι καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱρήια ἀπαλλάσσονται· χεῖρ δὲ τῆ ἂν πέσῃ κέεται καὶ χωρὶς ὁ νεκρός.

63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατεστᾶσι, ὑσὶ δὲ οὔτοι
οὐδὲν νομίζουσι οὐδὲ τρέφειν ἐν τῇ χώρῃ τὸ παράπαν
64 θέλουσι. τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ᾧδὲ σφι διακέεται·
ἐπεὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ
αἵματος ἐμπίνει· ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ,
τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας
μὲν γὰρ κεφαλὴν τῆς ληΐης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λά-
βωσι, μὴ ἐνείκας δὲ οὔ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ
τοιῶδε· περιταμῶν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα καὶ λαβόμενος
τῆς κεφαλῆς ἐκσεῖει, μετὰ δὲ σαρκίσας βοὸς πλευρῇ
δέψει τῆσι χερσί, ὀργάσας δὲ αὐτὸ ἅτε χειρόμακτρον
ἐπιηται, ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτὸς
ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει καὶ ἀγάλλεται· ὅς γὰρ ἂν
πλεῖστα [δέρματα] χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος οὔτος
κέρχεται. πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ
χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατὰ περ-
βαίτας· πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας
νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνουσι καλύπτρας
τῶν φαρετρέων ποιεῦνται· δέσμα δὲ ἀνθρώπου καὶ
παχὺ καὶ λαμπρὸν ἦν ἄρα, σχεδὸν δερμάτων πάντων
λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὄλους ἄνδρας
ἐκδείραντες καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων ἐπ' ἵππων πε-
65 ριφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται, αὐτὰς
δὲ τὰς κεφαλὰς, οὔτι πάντων ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων,
ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας [ἕκαστος] πᾶν τὸ ἐκρθε τῶν
ὄφρυων ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν μὲν ἦ πένης, ὁ δὲ ἐξωθεν
ὠμοβοέην μούνην περιτείνας οὕτω χρᾶται, ἦν δὲ [ἦ]
πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην περιτείνει, ἔσωθεν δὲ κατα-
χρυσώσας οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ
ἐκ τῶν οἰκηίων, ἦν σφι διάφοροι γένωνται καὶ ἦν ἐπι-

κρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ. ξείνων δέ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγον ποιήηται, τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει καὶ ἐπιλέγει ὡς οἱ ἔόντες οἰκῆιοι πόλεμον προσεθήκαντο καὶ σφρων αὐτὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδραγαδίην λέγοντες. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου ὁ νο- 66 μάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτοῦ νομῷ κινυᾶ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθῶν τοῖσι ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἕωσι· τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέεται· ὕνειδος δὲ σφι ἔστι μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δὲ ἂν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀραιρηκότες ἕωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύλικας ἔχοντες πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοί, οἳ μαντεύονται 67 ῥάβδοισι ἰτεῦνησι πολλῆσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνεύκωνται, θέντες χαμαὶ διεξειλίσσουσι αὐτούς, καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες θεσπίζουσι, ἅμα τε λέγοντες ταῦτα συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν σφι ἡ μαντικὴ πατρώϊη ἐστί, οἳ δὲ Ἐνάρες οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφίσι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὧν φλοιῷ μαντεύονται· ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ καὶ διαλύων χρᾶ. ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθῶν κάμη, μεταπέμ- 68 πεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἳ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιώρηκε ὅς καὶ ὅς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βασιληίας ἰστίας νόμος Σκυθησι τὸ μάλιστα ἐστί ὁμῆναι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον

ὄρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι. αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἄν δὴ φῶσι ἐπιορκῆσαι, ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιλῆϊας ἰστίας καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνεύεται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἦν μὲν καὶ οὗτοι ἐσορῶντες ἐς τὴν μαντικὴν καταδήσωσι ἐπιορκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες καὶ μάλα ἄλλοι· ἦν ὧν οἱ πλεῦνες τὸν ἕνθρον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρῶτοισι τῶν μαντίων
 69 αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι. ἀπολλῦσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὶ ἄμαξαν φρυγάνων πλήσωσι καὶ ὑποξέξωσι βοῦς, ἐμποδίσαντες τοὺς μάντιας καὶ χεῖρας ὀπίσω δῆσαντες καὶ στομῶσαντες κατεργνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα, ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ ἀπιεῖσι φοβήσαντες τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὶ αὐτῶν ὁ θυμὸς κατακαυθῆ. κατακαίουσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευθομάντιας καλέουτες. τοὺς δ' ἄν ἀποκτείνῃ βασιλεὺς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλα οὐκ ἀδικεῖ.

70 Ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ἕδε πρὸς τοὺς ἄν ποιέονται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγγέαντες αἶμα συμμίσγουσι τῶν τὸ ὄρκιου ταμνομένων, τ' ἴφαντες ὑπέατι ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκην καὶ

οἷστοὺς καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλὰ καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε οἱ τὸ ὄρκιον ποιούμενοι καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέροισί εἰσι, ἐς ὃ ὁ 71 Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον, ἔτοιμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρόν, κατακεκρωμένου μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχισθεῖσαν καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κεκομμένου καὶ θυμιάματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀννήσου, συνεροραμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δὲ ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρόν, ποιῶσι τὰ περ οἱ βασιλῆιοι Σκύθαι· τοῦ ὧτος ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσουνται, διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς οἷστοὺς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν τῇ ἀμάξῃ τοῦ βασιλέως τὸν νέκυν ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι· οἱ δὲ σφι ἔπονται ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὰν δὲ πάντα περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέροισι ἔσχατα κατοικημένοισί εἰσι τῶν ἔθνέων τῶν ἄρχουσι καὶ ἐν τῆσι ταφῆσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὰν θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῆσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ ξύλα ὑπερτείνουσι καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστεγάζουσι, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ ὑβρυχωρίῃ τῆς θήκης τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνίξαντες θάπτουσι καὶ τὸν οἰνοχόον καὶ μάγειρον καὶ ἱπποκόμον καὶ διήκονον καὶ ἀγγελιηφόρον καὶ ἵππους καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς καὶ φιάλας χρυσέας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέονται. ταῦτα δὲ ποι-

ἦσαντες χοῦσι πάντες χῶμα [μέγα], ἀμιλλώμενοι καὶ
 72 προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. ἐνιαυτοῦ δὲ περι-
 φερομένου αὐτὶς ποιεῦσι τοιόνδε· λαβόντες τῶν λοιπῶν
 θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεοτάτους (οἱ δὲ εἶσι Σκύθαι
 ἔγγενέες· οὗτοι γὰρ θεραπεύουσι τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βα-
 σιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θερά-
 ποντες), τούτων ὧν τῶν διηκόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι
 πεντήκοντα καὶ ἵππους τοὺς καλλιστεύοντας πεντή-
 κοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοιλίην καὶ καθήραντες ἐμ-
 πιπλάσι ἀχύρων καὶ συρράπτουσι· ἀψίδος δὲ ἡμισυ ἐπὶ
 δύο ξύλα στήσαντες ὑπτίον καὶ τὸ ἕτερον ἡμισυ τῆς
 ἀψίδος ἐπ' ἕτερα δύο, καταπήξαντες τρόπῳ τοιούτῳ πολλὰ
 ταῦτα, ἔπειτὰ τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήγεα ξύλα παχέα
 διελάσαντες μέχρι τῶν τραχήλων ἀναβιβάξουσιν αὐτοὺς
 ἐπὶ τὰς ἀψίδας· τῶν δὲ αἰ μὲν πρότεραι ἀψίδες ὑπέ-
 χουσι τοὺς ὦμους τῶν ἵππων, αἰ δὲ ὕπισθε παρὰ τοὺς
 μηρούς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια
 ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους κατατείνουσι ἐς τὸ πρόσθε
 αὐτῶν καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσιν. τῶν δὲ δὴ νεη-
 νίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα ἕνα ἕκα-
 στον ἀναβιβάξουσιν ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀναβιβάζοντες,
 ἐπεὰν νεκροῦ ἐκάστου παρὰ τὴν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν
 διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου· κάτωθεν δὲ ὑπερέχει
 τοῦ ξύλου τούτου τὸ ἐς τόρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου
 ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαντες δὲ κύκλῳ τὸ
 73 σῆμα ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. οὕτω μὲν τοὺς
 βασιλέας θάπτουσι, τοὺς δὲ ἄλλους Σκυθας, ἐπεὰν ἀπε-
 θάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες κατὰ
 τοὺς φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμένους, τῶν δὲ ἕκαστος ὑπο-

δεκόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομένους καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοισι· ἡμέρας δὲ τεσσαράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τάδε· ἐπεὶ ξύλα στήσωσι τρία ἐξ ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πέλους εἰρινέους περιτείνουσι, συμφράξαντες δὲ ὡς μάλιστα λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πέλων. ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ 74 χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγέθεος τῷ λίνῳ ἐμφορεστάτη. ταύτη δὲ πολλῶ ὑπερφέρει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτη καὶ σπειρομένη φύεται, καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μὲν καὶ εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα. οὐδ' ἂν, ὅστις μὴ κάρα τριβῶν εἴη αὐτῆς, διαγνοίη λίνου ἢ καννάβιός ἐστι· ὅς δὲ μὴ εἶδέ κω τὴν κανναβίδα, λίνεον δοκίσει εἶναι τὸ εἶμα. ταύτης ὧν οἱ Σκύθαι τῆς 75 καννάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὶ λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ τοὺς πέλους καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς διαφανέας λίθους [τῷ πυρὶ]· τὸ δὲ θυμιᾶται ἐπιβαλλόμενον καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία ἂν μιν πυρὴ ἀποκρατήσῃε. οἱ δὲ Σκύθαι ἀγόμενοι τῇ πυρὶ ὠρύνονται· τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἔστι· οὐ γὰρ δὴ λούονται ὕδατι τὸ παράπαν τὸ σῶμα· αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ὕδωρ παραχέουσαι κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου καὶ κέδρου καὶ λιβένου ξύλου, καὶ ἔπειτα τὸ κατασώχόμενον τοῦτο παχὺ ἔον καταπλάσσουνται πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίη σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὴν καταπλαστὴν γίνονται καθαρά καὶ λαμπρά.

76 Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι, μήτε τέων ἄλλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥμιστα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε καὶ δεύτερα αὐτίς Σκύλη. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις ἐπεῖτε γῆν πολλὴν θεωρήσας καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν ἐκομίζετο εἰς ἤθεα τὰ Σκυθῶν, πλέων δι' Ἑλλησπόντου προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ εὔρε γὰρ τῇ Μητρὶ τῶν θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὄρητῃν [κάρτα] μεγαλοπρεπέως, εὔξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἦν σῶς καὶ ὑγιῆς ἀπονοστήσει εἰς ἕωντοῦ, θύσειν τε κατὰ ταῦτά κατὰ ὥρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας καὶ παννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπύκετο εἰς τὴν Σκυθικὴν, καταδύς εἰς τὴν καλομένην Ἰλαίην (ἣ δ' ἔστι μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλῆιον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρῶν παντοίων πλέη), εἰς ταύτην δὴ καταδύς ὁ Ἀνάχαρσις τὴν ὄρητῃν ἐπετέλεε πᾶσαν τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν τις Σκυθῶν καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα ἐσήμηγε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ἦν τις εἴρηται περὶ Ἀναχάρσιος, οὗ φασί μιν Σκύθαι μινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τύμνεω τοῦ Ἀριαπείδεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρου τοῦ Σκυθῶν βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπείδεος. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης ὁ Ἀνάχαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανών· Ἰδάνθυρος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ 77 ἦν ὁ ἀποκτείνων Ἀνάχαρσιν. καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ

τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς τῆς
 Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο, ὁπίσω τε ἀπονοστήσας φαίη
 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους εἶναι
 ἐς πᾶσαν σοφίην πλὴν Λακεδαιμονίων, τούτοισι δὲ εἶναι
 μούνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ'
 οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπ' αὐτῶν Ἑλλήνων,
 ὁ δ' ὦν ἀνὴρ ὥσπερ πρότερον εἰρέεθι διεφθάρη. οὗ-
 τος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρηξε διὰ ξεινικά τε νόμια
 καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστε- 78
 ρον Σκύλης ὁ Ἀριαπεΐθεος ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ.
 Ἀριαπεΐθει γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων
 παίδων Σκύλης· ἐξ Ἰστριηνῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γί-
 νεται καὶ οὐδαμῶς ἐγγωρίης, τὸν ἢ μήτηρ αὐτῆ γλῶσ-
 σάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ χρόνῳ
 ὕστερον Ἀριαπεΐθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργα-
 πεΐθεος τοῦ Ἀγαθόρσων βασιλέος, Σκύλης δὲ τὴν τε
 βασιληίην παρέλαβε καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρός, τῆ
 οὖνομα ἦν Ὀποιή. ἦν δὲ αὐτῆ ἢ Ὀποιή ἀστή, ἐξ ἧς ἦν
 Ὀρικός Ἀριαπεΐθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύ-
 λης διαίτη οὐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν
 πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παι-
 δεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο, ἐποίησεν τε τοιοῦτο· εὖτε ἀγάγοι
 τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενεΐτέων ἄστν
 οἱ δὲ Βορυσθενεΐται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι
 Μιλησίους, ἐς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν
 στρατιὴν καταλίπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅπως
 ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος καὶ τὰς πύλας ἐγκλησίσειε, τὴν στολὴν
 ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν λάβεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα,
 ἔχων δ' ἂν ταύτην ἠγόραζε οὔτε δορυφόρων ἐπομένων
 οὔτε ἄλλου οὐδενός (τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μὴ τίς

μιν Σκυθέων ἴδοι ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν), καὶ τᾶλλα
 ἐχρᾶτο διαίτη Ἑλληνικῇ καὶ θεοῖσι ἰσὰ ἐποίηε κατὰ νό-
 μους τοῦς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψειε μῆνα ἢ πλεόν
 τούτου, ἀπαλλάσσετο ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν.
 ταῦτα ποιεέσκε πολλάκις, καὶ οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βο-
 79 ρυσθενεῖ καὶ γυναῖκα ἐγρημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρήν. ἐπεῖτε
 δὲ ἔδεέ οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοι-
 ῆσδε· ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλ-
 λοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν ἐγένετο φάσμα
 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεϊτέων τῇ πόλι οἰκίης με-
 γάλῃς καὶ πολυτελέος περιβολή, τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον, τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου
 σφίγγες τε καὶ γρῦπες ἕστασαν· ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέ-
 σκηψε βέλος. καὶ ἡ μὲν κατεκῆ παῖσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν
 τούτου εἶνεκα ἦσσαν ἐπετέλεσε τὴν τελετὴν. Σκύθαι
 δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἑλλησι ὀνειδίξουσι· οὐ γὰρ φασι
 οἶκός εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι
 ἐνάγει ἀνθρώπους. ἐπεῖτε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχείῳ ὁ
 Σκύλης, διεδρήσσετε τῶν τις Βορυσθενεϊτέων πρὸς
 τοὺς Σκύθας λέγων· Ἡμῖν γὰρ καταγελάτε, ὦ Σκύθαι,
 ὅτι βακχεύομεν καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος
 ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακ-
 χεύει τε καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε,
 ἔπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δέξω. εἶποντο τῶν Σκυθέων οἱ
 προστεῶτες, καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεϊτῆς
 λάθρῃ ἐπὶ πύργον κᾶτισε. ἐπεῖτε δὲ παρήμε σὺν τῷ
 θιάσῳ ὁ Σκύλης καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι,
 κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποίησαντο, ἐξελθόντες δὲ
 80 ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδοιεν. ὥς δὲ μετὰ
 ταῦτα ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἥθεα τὰ ἑαυτοῦ, οἱ Σκύθαι

προσθησάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γε-
 γουότα ἐκ τῆς Τήρῳ θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ.
 ὁ δὲ μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ καὶ τὴν αἰτίην δι'
 ἦν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος
 δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
 ἐπειτε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρω ἐγένετο, ἠντιάσαν μιν οἱ Θρηίκες,
 μελλόντων δὲ αὐτῶν συνάπτειν ἔπεμψε Σιτάλκης παρὰ
 τὸν Ὀκταμασάδην λέγων τοιάδε· Τί θεῖ ἡμέας ἀλλήλων
 πειρηθῆναι; εἰς μὲν μεν τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ
 μεν ἀδελφεόν. σὺ δέ μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ
 τὸν σὸν Σκύλῃν παραδίδωμι· στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κιν-
 δυνεύῃς μήτ' ἐγώ. ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπε-
 κηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς
 Σιτάλκῳ πεφευγὼς [τοῦτον]. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης κατα-
 νέει ταῦτα, ἐκδοὺς δὲ τὸν ἑωυτοῦ μήτρωα Σιτάλκῃ
 ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλῃν. καὶ Σιτάλκης μὲν παρα-
 λαβὼν τὸν ἀδελφεὸν ἀπήγετο, Σκύλῳ δὲ Ὀκταμασάδης
 αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. οὕτω μὲν περιστέλ-
 λουσι τὰ σφέτερα νόμια Σκύθαι, τοῖσι δὲ παρακτω-
 μένοισι ξεινικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

Πλήθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἶός τε ἐγενόμην ἀτρε- 81
 κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀρι-
 σμοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφεας καὶ
 ὀλίγους ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινον μοι
 ἐς ὄψιν· ἔστι μεταξὺ Βορυσθένεός τε ποταμοῦ καὶ Ἰπά-
 νιος χῶρος, οὖνομα δέ οἱ ἔστι Ἐξαμπαῖος, τοῦ καὶ ὀλί-
 γω τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ
 κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀπορρέον
 τὸν Ἰπανιν ἄποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χῶρῳ κέεται
 χαλκήμιον, μεγάρθει καὶ ἔξε πλῆσιον τοῦ ἐπὶ στόματι τοῦ

- Πόντου κρητῆρος, τὸν Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέ-
 θηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδέ κω τοῦτον, ὧδε ἠηλώσω· ἕξακοσίους
 ἀμφορέας εὐπετέως χωρέει τὸ ἐν Σκύθησι χαλκήιον,
 πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήϊόν ἐστι δακτύλων
 ἕξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι.
 βουλούμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὔνομα εἶναι
 Ἀριάνταν, [τοῦτον] εἰδέναί τὸ πλῆθος τὸ Σκυθέων κε-
 λεύειν μιν πάντας Σκύθας ἄρδιον ἕναστον μίαν [ἀπὸ τοῦ
 οἴστοῦ] κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίση, θάνατον ἀπέειλε.
 κομισθῆναί τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἀρδίων καὶ οἱ δόξαι ἕξ
 αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ
 μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν
 Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ Σκυ-
 82 θέων ἤκουον. Θωμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει,
 χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους καὶ ἀριθμὸν
 πλείστους. τὸ δὲ ἀποθωμάσαι ἄξιον καὶ πάρεξ τῶν πο-
 ταμῶν καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου παρέχεται, εἰρήσσε-
 ται· ἴχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ ἐνεόν, τὸ οἶκε
 μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, παρὰ
 τὸν Τύρην ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι, ἀνα-
 βήσομαι δὲ ἐς τὸν κατ' ἀρχὰς ἡμα λέξων λόγον.
- 83 Παρασκευαζομένου Δαρείου ἐπὶ τοὺς Σκύθας καὶ
 ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν
 στρατόν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ ζευγνύναι τὸν
 Θρηάκιον Βόσπορον, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπερος, ἀδελφεὸς
 ἐὼν Δαρείου, ἐχρήριζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατιῆν ἐπὶ Σκύ-
 θας ποιέεσθαι, καταλέγων τῶν Σκυθέων τὴν ἀπορίην.
 ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε συμβουλεύων οἱ χρηστά, ὃ μὲν ἐπέ-
 84 λαννε τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων. ἐνθαῦτα τῶν Περσέων

Οἰόβαζος ἐδειχθη Δαρείου τριῶν ἐόντων οἱ παίδων καὶ πάντων στρατενομένων ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη ὡς φίλῳ ἐόντι καὶ μετρίῳν δεομένῳ πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρῆς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατιῆς ἀπολελύσθαι, ὁ δὲ κελεύει τοὺς ἐπὶ τούτων ἐπεστεῶτας ἀποκτείνειν πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαι-
 γέντες αὐτοῦ ταύτῃ ἐλείποντο, Δαρεῖος δὲ ἐπεῖτε πο-
 85 ρευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔξενκτο ἢ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νέα ἐπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἑλληγνές φασι εἶναι, ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἰσῷ ἐθῆεῖτο τὸν Πόντον, ἐόντα ἀξιοθέητον· πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωμασιώτατος, τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι, τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα ἐστὶ εὖρος τέσσερες στάδιοι, μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ ἀρχὴν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἔξενκτο ἢ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστι· τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἢ δὲ Προποντίς, ἐοῦσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στευνότητα μὲν ἐπὶ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκ-
 86 διδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλεῖται. μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε· νηῦς ἐπί-

ὀκτώ· αὐταὶ ἔνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται, ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τούτων στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. ἐς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θεσμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Σινδικῆς (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου εὐρύτερον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος· αὐταὶ δὲ τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιέων γίνονται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλησποντος οὕτω τέ μοι μεμετρήεσθαι καὶ κατὰ τὰ εἰρημμένα πεφύκασι, παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος [οὗτος] ἐκδιδοῦσαν ἐς αὐτὸν οὐ πολλῷ τερῷ ἐλάσσῳ ἑωυτοῦ, 87 ἢ Μαῖητις τε καλέεται καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθείσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος· θεησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον στηλάς ἐστησε δύο ἐπ' αὐτῷ λίθου λευκοῦ, ἐνταμιὼν γράμματα ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικά, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε· τούτων μυριάδες ἐξηριθμῆθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι, νέες δὲ ἑξακόσκιαι συνελέχθησαν. τῆσι μὲν νυν στηλήσι ταύτησι Βυζάντιοι κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος τὸν ἐξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱροῦ.

88 Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἤσθεις τῇ σχεδίῃ τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι

δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλῆς ἀπαρχήν, ζῶα γραψά-
μενος πᾶσαν τὴν ζευξίν τοῦ Βοσπόρου καὶ βασιλέα τε
Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον καὶ τὸν στρατὸν αὐ-
τοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος ἀνέθηκε ἐς τὸ
Ἡραῖον, ἐπιγράψας τάδε·

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλῆς Ἡρῆ μνημόσυνον σχεδίσης,
Αὐτῷ μὲν στέφανον περιθεῖς, Σαμίιοισι δὲ κῦδος,
Δαρεῖου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
ἐγένετο, Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα διέβαινε 89
ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγείλας πλέειν ἐς
τὸν Πόντον μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ, ἐπεὶ δὲ ἀπίκωνται
ἐς τὸν Ἰστρου, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύοντας
τὸν ποταμόν· τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ
Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς
τὰς Κρανέας διεκπλώσας ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἰστρου, ἀνα-
πλώσας δὲ ἀνὰ ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ
θαλάσσης τοῦ ποταμοῦ τὸν ἀχένα, ἐκ τοῦ σχίζεται
τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγνυε. Δαρεῖος δὲ ὡς
διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδίην, ἐπορεύετο διὰ
τῆς Θρηκῆς, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τέαρου ποταμοῦ τὰς
πηγὰς ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. ὁ δὲ Τέαρος 90
λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος τά
τε ἄλλα (τὰ) ἐς ἄκρῃσι φέροντα καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι
καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ
δυῶν δέουσαι τεσσεράκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέ-
ουσαι· καὶ αἱ μὲν αὐτέων εἰσὶ ψυχραὶ, αἱ δὲ θερμαί.
ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου τε πόλιος τῆς

παρὰ Περίνθῳ καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ
 πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Τέαρὸς
 οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν, ὁ δὲ Κοντάδεσδος
 εἰς τὸν Ἀγριάνην, ὁ δὲ Ἀγριάνης εἰς τὸν Ἐβρον, ὁ δὲ
 91 εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἴνῳ πόλι. ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν
 ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος ὡς ἐστρατοπεδεύσατο,
 ἠσθεῖς τῷ ποταμῷ στήλην ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα, γραμ-
 ματα ἐγγράφας λέγοντα τάδε· Τεάρου ποταμοῦ κεφαλαὶ
 ὕδωρ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον παρέχονται πάντων
 ποταμῶν· καὶ ἐπ' αὐτὰς ἀπίκετο ἐλαύνων ἐπὶ Σκύθας
 στρατὸν ἀνὴρ ἄριστός τε καὶ κάλλιστος πάντων ἀνθρώ-
 πων, Δαρεῖος ὁ Ἰστιάσπεος, Περσέων τε καὶ πάσης
 τῆς ἡπείρου βασιλεύς. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγράφη.
 92 Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὀρηθεὶς ἀπίκετο ἐπ' ἄλλον πο-
 ταμὸν τῷ ὄνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρουσέων
 ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε
 τοιόνδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ ἐκέλευε πάντα
 ἄνδρα λίθου ἓνα παρεξιόντα τιθέναι εἰς τὸ ἀποδεδε-
 γμένον τοῦτο χωρίον. ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέ-
 λεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλι-
 93 πῶν ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ
 τὸν Ἰστρὸν, πρῶτους αἰρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας.
 οἱ μὲν γὰρ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες καὶ ὑπὲρ
 Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, κα-
 λεύμενοι δὲ Σκυρμιάδαι καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας
 αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρεῖῳ· οἱ δὲ Γέται πρὸς ἀγνωμο-
 σύνην τραπόμενοι αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ἐόν-
 94 τες ἀνδρηότατοι καὶ δικαιοτάτοι. ἀθανατίζουσι δὲ
 τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομί-
 ζουσι ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαί-

μονα. οἱ δὲ αὐτῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζουσι Γε-
 βελείζιν. διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ
 σφέων αὐτῶν ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν,
 ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἐκάστοτε δέονται. πέμπουσι δὲ
 ᾧδε· οἱ μὲν αὐτῶν ταχθέντες ἀκόντια τρία ἔχουσι,
 ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν
 Ζάλμοξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες
 αὐτὸν μετέωρον ῥιπτεύουσι ἐς τὰς λόγγας. ἦν μὲν δὴ
 ἀποθάνη ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἴλεος ὁ θεὸς δοκέει εἶναι·
 ἦν δὲ μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φά-
 μενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι, αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον
 ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. οὗτοι
 οἱ αὐτοὶ Θρηῖκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν
 τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπειλέουσι τῷ θεῷ,
 οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτε-
 ρον. ὥς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον 95
 οἰκεόντων Ἑλλήνων [καὶ Πόντον], τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἔοντα ἄνθρωπον δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ, δουλεῦσαι δὲ
 Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν γενό-
 μενον ἐλεύθερον χρήματα κτήσασθαι συχνά, κτησά-
 μενον δὲ ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· ἅτε δὲ κακοβίων
 τε ἔοντων τῶν Θρηῖκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν
 Ζάλμοξιν τοῦτον ἐπιστάμενον δίαίτῃν τε Ἰάδα καὶ
 ἤθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρηῖκας, οἷα Ἑλλησί τε ὀμι-
 λήσαντα καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ
 Πυθαγόρῃ, κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδο-
 κεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους καὶ εὐωχέοντα ἀνα-
 διδάσκειν ὥς οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ οὔτε
 οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἤξουσι
 ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα αἰεὶ περιεόντες ἔξουσι τὰ πάντα

- ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκημα ἐποιέετο. ὡς δέ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηήκων ἠφανίσθη, καταβάς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα διαιτῆτο ἐπ' ἕτεα τρία. οἱ δέ μιν ἐπόθειόν τε καὶ ἐπένθειον ὡς τεθνεῶτα· τετάρτῳ δὲ ἕτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρηήξι, καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε [ὁ] Ζάλμοξις. ταῦτά
- 96 φασί μιν ποιῆσαι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω οὔτε ὧν πιστεύω τι λήην, δοκέω δὲ πολλοῖσι ἕτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρῳ. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις ἄνθρωπος, εἴτε ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχώριος, χαιρέτω. οὔτοι μὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ χρωόμενοι ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.
- 97 Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς (τε) Ἴωνας τὴν σχεδίην λύσαντας ἔπεσθαι κατ' ἠπειρον ἑωυτῶ καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἑὼν Μυτιληναίων, ἔλεξε Δαρεῖῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ φίλον εἶη γνώμην ἀποδέεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι· Ὡ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρατεῦεσθαι τῆς οὔτε ἀρηρομένου φανήσεται οὐδὲν οὔτε πόλις οἰκεομένη· σύ νυν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ χώραν ἐστάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἱ περ μιν ἔξευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρήξωμεν εὐρέντες Σκύθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν, ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐρεῖν δυνώμεθα, ἢ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς· οὐ γὰρ ἔδεισά

κω μὴ ἐσωθῶμεν ὑπὸ Σκυθῶν μάχη, ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ δυνάμενοι σφραζ εὐρεῖν πάθωμέν τι ἀλώμενοι. καὶ τὰδε λέγειν φαίη τις ἂν με ἐμεωτοῦ εἴνεκεν, ὡς καταμένω· ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν τὴν εὐρισκον ἀρίστην σοί, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω, αὐτὸς μέντοι ἔψομαί τοι καὶ οὐκ ἂν λειφθείην. κάρτα τε ἤσθη τῇ γνώμῃ Δαρρεῖος καὶ μιν ἀμείβετο τοισίδε· Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶνον τὸν ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι. ταῦτα εἶπας καὶ ἀπάσας ἄμματα ἐξήκοντα 98 ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἴώνων τυράννους ἔλεγε τὰδε· Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν μετείσθω μοι, ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα τόνδε ποιεῖτε τὰδε· ἐπεὰν ἐμὲ ἴδητε τάχιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρόνου λυτετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης· ἦν δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν αὐτῶν. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεῖτε οὕτω μετέδοξε, φυλάσσετε τὴν σχεδίην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας ἐς τὸ πρόσω ἠπαίγετο.

Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηκίη τὸ ἐς θάλασσαν 99 προξέεται. κόλπον δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς εὐρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ ἔρχομαι σημανέων τὸ πρὸς θάλασσαν αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας ἐς μέτροσιν. ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἦδη (ἡ) ἀρχαίη Σκυθίη ἐστί, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον

ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὄρεινὴν τε χώραν καὶ προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος μέχρι χειρσονήσου τῆς τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὖρων ἐς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην καὶ τὴν πρὸς τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας· καὶ παραπλήσια ταύτη καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίαιτο τὸν γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον [τὴν ἄκρην] ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δὲ ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβαλεῖν. τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἔστι. ὅς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω· ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἰήπυγες ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος ἀποταμοίαιτο μέχρι Τάραντος καὶ νεμοίαιτο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα πολλὰ λέγω παρόμοια τοῖσι ἄλλοισι οἴκε ἡ Ταυρικὴ.

100 τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς ἤδη Σκύθαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ἠοίης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἐσπέρης καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος μέχρι Τανάιδος ποταμοῦ, ὅς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα ἀποκληῖεται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρων, μετὰ δὲ Νευρῶν, ἔπειτα δὲ Ἀνδροφάγων,

101 τελευταίων δὲ Μελαγχλαίων. ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς ὡς ἐούσης τετραγώνου, τῶν δύο μερέων κατηκόντων

ἐς θάλασσαν, πάντῃ ἴσον τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον
καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βο-
ρουσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός, ἀπὸ Βορουσθένεός τε ἐπὶ
τὴν λίμνην τὴν Μαιῆτιν ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ
θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς
κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους εἴκοσι ἡμερέων ὁδός.
ἡ δὲ ὁδός ἡ ἡμερησίῃ ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέ-
βληταί μοι. οὕτω ἂν εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια
τετρακισχιλίων σταδίων καὶ τὰ ὕρθια τὰ ἐς τὴν μεσό-
γαιαν φέροντα ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν
γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὥς οὐκ οἷοί τε 102
εἶσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μοῦνοι,
ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ καὶ
δὴ οἱ βασιλέες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὥς στρατοῦ
ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασι-
λέες Ταύρων καὶ Ἀγαθύρσων καὶ Νευρῶν καὶ Ἀνδρο-
φάγων καὶ Μελαγχλαίνων καὶ Γελωνῶν καὶ Βουδίνων
καὶ Σαυροματέων. τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοι- 103
σίδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τοὺς τε ναυ-
ηγοὺς καὶ τοὺς ἐν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντες τρόπον
τοιῷδε· καταρξάμενοι ῥοπέλω παίουσι τὴν κεφαλὴν.
οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὥς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ὠθέ-
ουσι κάτω (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδρυνται τὸ ἰρόν), τὴν δὲ
κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι, οἱ δὲ κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν
ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ
κρημνοῦ λέγουσι ἀλλὰ γῆ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα
ταύτην τῇ θύουσι λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἴφιγένειαν
τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν
χειρῶσωντα ποιεῦσι τάδε· ἀποταμῶν ἕκαστος κεφαλὴν

ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία, ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστῶ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσιν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης· φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ
 104 ἀπὸ ληΐης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δὲ ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα, ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοὶ τε ἀλλήλων ἔωσι καὶ οἰκῆιοι ἐόντες πάντες μήτε φθόνῳ μήτ' ἔχθει χρεώνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δὲ ἄλλα νόμοιαι
 105 Θρηΐξι προσκεχωρήκασιν. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι, γενεῇ δὲ μῆν πρότερόν σφρας τῆς Δαρείου στρατηλασίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἢ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῦνες ἄνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον, ἐς ὃ πιεζόμενοι οἰκήσαν μετὰ Βουδίνων τὴν ἑωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων ὡς ἔτεος ἐκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος λύκος γίνεταί ἡμέρας ὀλίγας καὶ αὐτίς ὀπίσω ἐς τὸ αὐτὸ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι, λέγουσι δὲ οὐδὲν
 106 ἦσσαν, καὶ ὀμνῦσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἦθεα, οὔτε δίκην νομίζοντες οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσὶ, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι, ἀνθρωποφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων.
 107 Μελάγχλαινοι δὲ εἶματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι, νόμοισι δὲ
 108 Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δέ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστί καὶ πυρρόν.

πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίγη, οὖνομα δὲ τῇ
 πόλι ἐστὶ Γελωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγαθος κῶλον
 ἕκαστον τριήκοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ καὶ πᾶν
 ξύλινον, καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι καὶ τὰ ἱερά. ἔστι
 γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά Ἑλληνικῶς κατε-
 σκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλί-
 νοῖσι, καὶ τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι καὶ βακ-
 χεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνες,
 ἐκ τῶν δὲ ἐμπορίων ἐξαναστάντες οἰκήσαν ἐν τοῖσι
 Βουδίνοισι· καὶ γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλ-
 ληνικῇ χρέωνται. Βουδίνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσση¹⁰⁹
 χρέωνται καὶ Γελωνοί, οὐδὲ δίαίτα ἢ αὐτή· οἱ μὲν γὰρ
 Βουδίνοι ἔοντες αὐτόχθονες νομάδες τέ εἰσι καὶ φθει-
 ροτραγέουσι μῦνοι τῶν ταύτη, Γελωνοὶ δὲ γῆς τε
 ἐργάται καὶ σιτοφάγοι καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν
 τὴν ιδέην ὅμοιοι οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλή-
 νων καλέονται καὶ οἱ Βουδίνοι Γελωνοί, οὐκ ὀρθῶς
 καλούμενοι. ἡ δὲ χώρα σφέων πᾶσά ἐστι δασέα ἰδησι
 παντοίησι· ἐν δὲ τῇ ἰδῇ τῇ πλείστη ἐστὶ λίμνη μεγάλη
 τε καὶ πολλή καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ
 ταύτῃ ἐνύδριες ἀλίσκονται καὶ κάστορες καὶ ἄλλα θηρία
 τετραγυνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύνας
 παραρράπτεται, καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς
 ὑστερέων ἕκασιν. Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται.¹¹⁰
 ὅτε Ἑλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο (τὰς δὲ Ἀμαζόνας
 καλέουσι Σκύθαι Οἰόρπατα, δύναται δὲ τὸ οὖνομα
 τοῦτο κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· οἶος γὰρ
 καλέουσι ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ κτείνειν), τότε λόγος τοῦς
 Ἑλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θεσμώδοντι μάχῃ ἀπο-
 πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὄσας

ἔδυνέατο ζωορῆσαι, τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένους
 ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτὰς
 οὐδὲ πηδαλίοισι χρᾶσθαι οὐδὲ ἰστίοισι οὐδὲ εἰρεσίῃ·
 ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύμα
 καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος
 ἐπὶ Κρημνούς. οἱ δὲ Κρημνοὶ εἰσι γῆς τῆς Σκυθῶν
 τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων
 αἱ Ἀμαζόνες ὁδοιπόρουσιν εἰς τὴν οἰκεομένην. ἐντυχοῦ-
 σαι δὲ πρώτῳ ἰπποφορβίῳ τοῦτο διήρασαν καὶ ἐπὶ
 111 τούτων ἰπαζόμεναι ἐληίζοντο τὰ τῶν Σκυθῶν. οἱ δὲ
 Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ προήγμα· οὔτε γὰρ
 φωνὴν οὔτε ἐσθῆτα οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν
 θώματι ἦσαν ὀκόθεν ἔλθοιεν, ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι
 ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ πρὸς
 αὐτὰς ἐποιεῦντο. ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν ἐκρά-
 τησαν οἱ Σκύθαι καὶ οὕτω ἐγνώσαν εἰσὺς γυναικας.
 βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν οὐδενὶ
 τρόπῳ ἔτι αὐτὰς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι
 εἰς αὐτὰς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεῖναι ἦσαν·
 τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνων καὶ
 ποιέειν τὰ περ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιέωσι· ἦν δὲ αὐτοὺς
 διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ· ἐπεὰν δὲ
 παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρατοπεδεύεσθαι.
 ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι βουλόμενοι ἐξ αὐτέων
 112 παῖδας ἐκγενήσεσθαι. ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι
 ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ
 Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιῇ δηλήσει ἀπιγμένους, ἔων χαίρειν·
 προσεχώρουσιν δὲ πλησιαιτέρῳ τὸ στρατόπεδον τῷ στρα-
 τοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ
 νεηνίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὄπλα

καὶ τοὺς Ἴππους· ἀλλὰ ζόην ἔζωον τὴν αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληιζόμενοι. ἐποίουν δὲ αἱ Ἀμαζόνες 113 ἔς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐρίνοντο σποράδες κατὰ μίαν τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλλήλων ἔς εὐμαρείην ἀποσκιδνόμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι ἐποίουν τῶντὸ τοῦτο. καὶ τις μουνωθεισέων τινὶ αὐτέων ἐνεχρίμπτετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο ἀλλὰ περιεῖδε χρήσασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε (οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων), τῇ δὲ χειρὶ ἔφραξε ἔς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἔς τῶντὸ χωρίον καὶ ἕτερον ἄγειν, σημαίνουσα δύο γενέσθαι καὶ αὐτὴ ἐτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἔς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὔρε δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ 114 δὲ συμμίζαντες τὰ στρατόπεδα οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύτην τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάετο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες· Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσιες. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζόην τοιόνδε ἔχωμεν, ἀλλ' ἀπελθόντες ἔς τὸ πλῆθος διαιτώμεθα· γυναῖκας δὲ ἔξομεν ὑμέας καὶ οὐδαμὰς ἄλλας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν τάδε· Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμια ἡμῖν τε καὶ κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν καὶ ἱπαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆα οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες τούτων μὲν οὐδὲν τῶν

ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆα ἐργάζονται μένουσαι ἐν τῆσι ἀμάξῃσι, οὔτ' ἐπὶ θήρην λοῦσαι οὔτε ἄλλη οὐδαμῆ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκείνησι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας καὶ δοκέειν εἶναι δίκαιοι, ἐλθόντες παρὰ τοὺς τοκέας ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος, καὶ ἔπειτα
 115 ἐλθόντες οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτῶν. ἐπεῖθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεῖτε δὲ ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον ἦλθον ὀπίσω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε· Ἠμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως χορῆ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ τοῦτο μὲν ὑμέας ἀποστειρησάσας πατέρων, τοῦτο δὲ τὴν γῆν τὴν ὑμετέραν δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεῖτε ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιεέτε ἅμα ἡμῖν· φέρετε ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε καὶ πε-
 116 ρήσαντες Τανάιν ποταμὸν οἰκέωμεν. ἐπεῖθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τανάιν ὁδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἐνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Τανάιδος ὁδόν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορρῆν ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηται, οἰκῆσαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπ' ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσαι καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν
 117 τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. φωνῆ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῆ, σολικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἔργου χαίον, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδέ σφι διακέεται· οὐ γαμέεται παρθένος οὐδεμία πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀπο-

πτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δύναμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων ἔθνέων τοὺς 118 βασιλέας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἄγγελοι ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ ἐν τῇ ἡπειρῷ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν ξεύξας ἐπὶ τῷ ἀνέλι τοῦ Βοσπόρου διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἡπειρον, διαβὰς δὲ καὶ καταστρεψάμενος Θρηίκας γεφυροῖ ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τάδε πάντα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. Ὑμεῖς ὧν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι περιιῖθητε ἡμέας διαφθαρέντας, ἀλλὰ τῶντὸ νοήσαντες ἀντιάζωμεν τὸν ἐπιόντα. οὐκ ὧν ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν ἢ μένοντες ὁμολογίῃ χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν μὴ βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον· ἦκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδέν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ οὐ καὶ ἐπ' ὑμέας, οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψάμενῳ ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μόνους ἔστρατηλάτες ὁ Πέρσης τίσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον ἵεναι οὕτω ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι ὡς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεῖτε τάχιστα διέβη ἐς τήνδε τὴν ἡπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμεροῦται πάντας. τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρηίκας καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας. ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελιομένων 119 ἐβουλευόντο οἱ βασιλεῖς οἱ ἀπὸ τῶν ἔθνέων ἦκοντες, καὶ σφειων ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι. ὁ μὲν Γελωνὸς καὶ

ὁ Βουδίνος καὶ ὁ Σαυρομάτης κατὰ τὸν αὐτὸν γενόμενοι ὑπεδέκοντο Σκύθησι τιμωρήσειν, ὁ δὲ Ἀγάθουρος καὶ Νευρὸς καὶ Ἀνδροφάγος καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίων καὶ Ταύρων τάδε Σκύθησι ὑπεκρίναντο· Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν δέεσθε λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθά, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες τὸν αὐτὸν ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε εἰς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν ἄνευ ἡμέων ἐπεκρατέετε Περσέων ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου, καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφῆας ὠτὸς θεὸς ἐγείρει, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικεῖν. ἦν μὲντοι ἐπίη καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἄρξῃ τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ περιοψόμεθα. μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι· ἡμεῖς γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.

120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίαν ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτε δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγγίνοντο, ὑπεξιόντες δὲ καὶ ὑπεξελαύνοντες τὰ φρέατα τὰ παρεξίλειεν αὐτοὶ καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόντες. καὶ πρὸς μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε Σκόπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἦν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Ταναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγοντας, ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω ἐπιόντας διώκειν. αὕτη μὲν σφι μία ἦν μοῖρα τῆς βασιληίης, τεταγμένη ταύτην

τὴν ὁδὸν ἣ περ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληῶν, τὴν τε μεγάλην τῆς ἤρχε Ἰδάνθυρος καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξαις, συνελθούσας ἐς τὸ αὐτὸ καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδῶ προέχοντας τῶν Περσέων ὑπεξάγειν, ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν νυνὺ ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειταμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀέκοντας ἐκπολεμῶσαι· μετὰ δὲ τοῦτο ὑποστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην καὶ ἐπιχειρέειν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. ταῦτα οἱ Σκυθαὶ βου-¹²¹λευσάμενοι ὑπηντίαζον τὴν Δαρείου στρατιήν, προδρομους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς δὲ ἀμάξας ἐν τῆσὶ σφι διαιτᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι καὶ τὰ πρόβατα [πάντα], πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τσαῦτα ὑπολιπόμενοι τὰ ἄλλα ἅμα τῆσιν ἀμάξῃσιν προέπεμψαν, ἐνταλλάμενοι αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο, τῶν¹²² δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὔρον τοὺς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν τούτους εὔροντες ἡμέρης ὁδῶ προέχοντας ἐστρατοπεδεύοντο τὰ ἐκ τῆς γῆς φνύμενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπίησαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπαγόντων. καὶ ἔπειτα (πρὸς γὰρ τὴν μίαν τῶν μοιρέων ἰθυσαν) οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Ταναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Ταναῖν ποταμὸν οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον, ἐς ὃ τῶν Σανροματέων τὴν χώραν διεξελθόντες ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων. ὅσον μὲν δὴ¹²³

χρόνον οἱ Πέρσαι ἤϊσαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς
 Σαυρομάτιδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οἶδεν σίνεσθαι, ἅτε
 τῆς χώρας εὐούσης χέρσου· ἐπεῖτε δὲ ἐς τὴν τῶν Βου-
 δίνων χώραν ἐσέβαλλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ
 ξυλίνῳ τείχει, ἐκλελοιπότην τῶν Βουδίνων καὶ κεκει-
 νωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο
 δὲ ποιήσαντες εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ στίβον, ἐς
 ὃ διεξιελθόντες ταύτην ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ
 ἔρημος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ
 ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εὐούσα πληθὸς ἐπὶ τὰ ἡμε-
 ρέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι,
 ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ
 Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλομένην
 Μαιῆτιν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὅαρος,
 124 Τάναϊς, Σύργις. ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρη-
 μον, παυσάμενος τοῦ δρόμου ἴδρυσε τὴν στρατιὴν ἐπὶ
 ποταμῷ Ὅαρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε
 μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἐξή-
 κοντα μάλιστα κη, τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σόα ἦν.
 ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτρέπετο, οἱ διωκόμενοι
 Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε ὑπέστρεφον ἐς τὴν
 Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ παράπαν, ὡς
 οὐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα
 μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετήκε, αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας ἦε
 πρὸς ἐσπέρην, δοκέων τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας
 125 εἶναι καὶ πρὸς ἐσπέρην σφείας φεύγειν. ἐλαύνων δὲ
 τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν ὡς ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπί-
 κετο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρωσιν τῆσιν μοίρωσιν τῶν Σκυθίων,
 ἐντυχὼν δὲ ἐδίωκε ὑπεκφέροντας ἡμέρης ὁδοῦ. καὶ οὐ
 γὰρ ἀνίει ἐπιῶν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβου-

λευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην
 συμμαχίην, πρώτην δὲ ἐς τῶν Μελαγχλαίων τὴν γῆν.
 ὧς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ
 οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων
 τοὺς χώρους, ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων ὑπήγον ἐπὶ
 τὴν Νευρίδα, ταρασσομένων δὲ καὶ τούτων ἦισαν ὑπο-
 φεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι
 δὲ ὄρῳντες καὶ τοὺς ὁμόρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων
 καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐσβαλεῖν τοὺς Σκύθας
 πέμψαντες κήρυκα ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν
 τῶν σφετέρων οὖρων, προλέγοντες ὧς εἰ πειρήσονται
 ἐσβάλλοντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρσοι
 μὲν προείπαντες ταῦτα ἐβοήθεον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
 ἐρύκειν ἐν νόῳ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας· Μελάγχλαινοι
 δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ ἐσβαλόντων τῶν Περ-
 σέων ἅμα Σκύθησι οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο ἐπιλα-
 θόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω
 ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν
 τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείπαντας ἀπικνέοντο, οἱ δὲ
 ἐκ τῆς Νευρίδος χώρας ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο
 τοῖσι Πέρσησι. ὧς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο καὶ οὐκ¹²⁶
 ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἰπέα παρὰ τὸν Σκυθέων
 βασιλέα Ἰδάνθυρον ἔλεγε τάδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί
 φεύγεις αἰεὶ, ἔξεόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
 γὰρ ἀξιόχρεος δοκέεις εἶναι σεαυτῷ τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
 γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος πλά-
 νης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκειαι εἶναι ἡσσῶν, σὺ δὲ
 καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου δεσπότη τῷ σῷ δῶρα
 φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ ἔλθῃ ἐς λόγους. πρὸς ταῦτα¹²⁷
 ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰδάνθυρος ἔλεγε τάδε· Οὕτω τὸ

ἔμῳ ἔχει, ὧ Πέρσαι· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας
 ἔφυγον οὔτε πρότερον οὔτε νῦν σὲ φεύγω· οὐδέ τι
 νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐώθεα
 ποιεῖν. ὅ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ
 τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστυα οὔτε γῆ πεφυτευμένη
 ἔστι, τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἀλῶ ἢ καρῆ ταχύτερον
 συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μάχην [ὑμῖν]· εἰ δὲ δέοι πάντως
 ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν
 ἐόντες τάφοι πατρώιοι. φέρετε, τούτους ἀνευρόντες
 συγγέειν πειρᾶσθε αὐτούς, καὶ γνώσεσθε τότε εἴτε
 ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν τάφων εἴτε καὶ οὐ μαχη-
 σόμεθα. πρότερον δέ, ἦν μὴ ἡμέας λόγος αἰρήνῃ, οὐ
 συμμίζομέν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω,
 δεσπότης δὲ ἐμοὺς ἐγὼ Δία τε νομίζω τὸν ἔμῳ πρό-
 γονου καὶ Ἰστίην τὴν Σκυθῶν βασιλείαν μούνοια
 εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος δῶρα
 πέμψω τοιαῦτα οἷα σοὶ πρέπει ἐλθεῖν, ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι
 δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω. [τοῦτό ἐστι
 ἢ ἀπὸ Σκυθῶν ῥήσις]. ὁ μὲν δὴ κῆρυξ οἰχώκεε ἀγγε-
 128 λέων ταῦτα Δαρείῳ, οἱ δὲ Σκυθῶν βασιλέες ἀκού-
 σαντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὔνομα ὀργῆς ἐπλήσθησαν.
 τὴν μὲν δὴ μετὰ Σανροματέων μοῖραν ταχθεῖσαν, τῆς
 ἤρχε Σκώπασις, πέμπουσι Ἴωσι κελεύοντες ἐς λόγους
 ἀπικέσθαι, τούτοισι οἱ τὸν Ἴστρον ἐξευγμένον ἐφρου-
 ρεον· αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν
 μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι
 ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες ἦν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς
 Δαρείου ἐποίεν τὰ βεβουλευμένα. ἢ μὲν δὴ ἵππος
 τὴν ἵππου αἰεὶ τράπεσκε ἢ τῶν Σκυθῶν, οἱ δὲ τῶν
 Περσῶν ἵππῳται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς τὸν πεζόν,

ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαράξαντες τὴν ἵππον ὑπέστρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιέοντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίαις προσβολὰς οἱ Σκύθαι. τὸ δὲ τοῖσι Πέρσησί τε ἦν σύμμαχον καὶ 129 τοῖσι Σκύθησι ἀντιῆξον ἐπιτιθεμένοισι τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω, τῶν τε ὕψων ἢ φωνῆ καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ ὕψων οὔτε ἡμίονον γῆ ἢ Σκυθικῆ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ παράπαν οὔτε ὕψος οὔτε ἡμίονος διὰ τὰ ψύχαια. ὑβρίζοντες ὦν οἱ ὕψων ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθίων. πολλάκις δὲ ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας μεταξὺ ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὕψων τῆς φωνῆς, ἐταράσσοντό τε ὑποστρεφόμενοι καὶ ἐν θώματι ἔσκον, ὀρθὰ ἰστάντες τὰ ὦτα, ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύτης οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου. οἱ δὲ Σκύθαι ὅπως τοὺς 130 Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα παραμένοιέν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ καὶ παραμένοντες ἀνιήατο τῶν πάντων ἐπιδεέες ἔοντες, ἐποίηον τοιάδε· ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ὑπεξήλανον ἐς ἄλλον γῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελθόντες λάβουσιν τὰ πρόβατα καὶ λαβόντες ἐπείρουσιν ἂν τῷ πεποιημένῳ. πολλάκις δὲ τοιοῦτου γινομένου τέλος Δαρείος τε ἐν 131 ἄπορίῃσι εἶχετο καὶ οἱ Σκυθίων βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο ἐπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα ὄρνιθά τε καὶ μὺν καὶ βίτραχον καὶ δίστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη οἱ ἐπεστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα

τὴν ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας
 ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν.
 132 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι ἐβουλεύοντο. Δαρείου
 μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν Σκυθᾶς ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε
 αὐτοὺς καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, εἰκάζων τῆδε, ὡς μῦς
 μὲν ἐν γῆ γίνεται καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεύ-
 μενος, βιάτραχος δὲ ἐν ὕδατι, ὕρσις δὲ μάλιστα οἶκε
 ἴππῳ, τοὺς δὲ ὄϊστοὺς ὡς τὴν ἑωυτῶν ἀλκὴν παραδι-
 δοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἀπεδέδεκτο ἡ γνώμη, συνε-
 στήκεε δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἡ Γωβρούεω, τῶν ἀνδρῶν
 τῶν ἐπὶ ἐνὸς τῶν τὸν μάγον κατελόντων, εἰκάζοντας
 τὰ δῶρα λέγειν· "Ἦν μὴ ὕρσιθες γενόμενοι ἀναπτήσθε
 εἰς τὸν οὐρανόν, ὧ Πέρσαι, ἢ μύες γενόμενοι κατὰ
 τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βιάτραχοι γενόμενοι εἰς τὰς λί-
 μνας ἐσπηδήσητε, οὐκ ἀπουοστήσετε ὀπίσω ὑπὸ τῶνδε
 133 τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ
 δῶρα εἰκάζον, ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα
 πρότερον μὲν παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην φρουρέειν,
 τότε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον Ἴωσι εἰς λόγους ἐλθεῖν, ὡς
 ἀπίκετο ἐπὶ τὴν γέφυραν, ἔλεγε τάδε· "Ἄνδρες Ἴωνες,
 ἔλευθερίην ἤκομεν [ὑμῖν] φέροντες, ἦν πέρ γε ἐθέλητε
 ἔσακούειν. πυνθανόμεθα γὰρ Δαρείου ἐντείλασθαι ὑμῖν
 ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρήσαντας τὴν γέφυραν,
 αὐτοῦ μὴ παραγενομένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀπα-
 λάσσεσθαι εἰς τὴν ὑμετέραν. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποι-
 εῦντες ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ
 πρὸς ἡμεῶν· τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες τὸ
 ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὔτοι μὲν νυν ὑποδεξαμέ-
 νων Ἴωνων ποιήσειν ταῦτα ὀπίσω τὴν ταχίστην ἡπί-
 134 γοντο, Πέρσησι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ

ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπποισι ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθησι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήμξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὄρων τὸν λαγὸν ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων καὶ βοῆ χρεωμένων εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολέμων τὸν θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφραγ τὸν λαγὸν διώκοντας εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθεε καὶ τὰ ἄλλα λέγειν· Οὗτοι ὦνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι, καὶ μοι νῦν φαίνεται Γωβρῦνης εἰπεῖν περὶ τῶν Σκυθικῶν δῶρων ὀρθῶς. ὡς ὦν οὕτω ἤδη δοκούντων καὶ αὐτῶ μοι ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ ὅπως ἀσφαλέως ἢ κομιδῇ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γωβρῦνης εἶπε· ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην, ἐλθὼν δὲ μᾶλλον ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ, ἐπεὰν τάχιστα νύξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας τὰ πυρὰ ὡς ἐώθαμεν καὶ ἄλλοτε ποιεῖν, τῶν στρατιωτέων τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς ταλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐθῦσαι Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἰωσι δόξαι τὸ ἡμέας οἶόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι. Γωβρῦνης μὲν ταῦτα συμβούλευε, μετὰ δὲ νύξ τε ἐγένετο καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο 135 τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας κατέλιπε αὐτοῦ ταύτῃ ἐν τῷ στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τοὺς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενεῖας τῆς στρατιῆς τῶνδε εἵνεκεν, ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοῆν παρέχονται· οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀσθενείης μὲν εἵνεκεν κατελείποντο, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδῆ, (ὡς) αὐτὸς

μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ἐπιθήσεσθαι μέλλοι
 τοῖσι Σκύθησι, οὗτοι δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦτον τὸν
 χρόνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑποθέ-
 μενος ὁ Δαρεῖος καὶ πυρὰ ἐκκαύσας τὴν ταχίστην
 ἠπείγετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τοῦ
 ὀμίλου οὕτω δὴ μᾶλλον πολλῶ ἴεσαν τῆς φωνῆς, ἀκού-
 οντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων ἀγῆχον κατὰ χώραν ἤλ-
 136 πιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες
 οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου,
 χεῖράς τε προετείνοντο τοῖσι Σκύθησι καὶ ἔλεγον τὰ
 κατήκοντα· οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὴν ταχίστην
 συστραφέντες, αἶ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθῶν καὶ ἡ
 μετὰ Σαυροματέων καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον
 τοὺς Πέρσας ἐπὶ τοῦ Ἴστρον. ἄτε δὲ τοῦ Περσικοῦ
 μὲν τοῦ πολλοῦ ἔοντος πεζοῦ στρατοῦ καὶ τὰς ὁδοὺς
 οὐκ ἐπισταμένον ὥστε οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν, τοῦ
 δὲ Σκυθικοῦ ἰππότεω καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπι-
 σταμένον ἀμαρτίντες ἀλλήλων, ἐφθησαν πολλῶ οἱ Σκύ-
 θαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθόντες
 δὲ τοὺς Πέρσας οὐκ ἄπιγμένους ἔλεγον πρὸς τοὺς
 Ἴωνας ἔοντας ἐν τῆσι νηυσί· Ἄνδρες Ἴωνες, αἶ τε
 ἡμέραι ὑμῖν τοῦ ἀριθμοῦ διοίχνηται καὶ οὐ ποιεῖτε
 δίκαια ἔτι παραμένοντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον δειμαί-
 νοντες ἐμένετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον τὴν ταχίστην
 ἄπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθησι
 εἰδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἔοντα ὑμέων δεσπότην
 137 ἡμεῖς παραστησόμεθα οὕτω ὥστε ἐπὶ μηδαμὸς ἔτι
 ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύεσθαι. πρὸς ταῦτα Ἴωνες
 ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου, στρατη-
 γέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιτέων τῶν ἐν

Ἐλλησπόντῳ, ἣν γνώμη πείθεσθαι Σκύθησι καὶ ἔλευθεροῦν Ἰωνίην, Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίη ταύτη, λέγοντος ὡς νῦν μὲν διὰ Δαρεῖον ἕκαστος αὐτῶν τυραννεύει πόλιος, τῆς Δαρείου δὲ δυνάμιος καταρθεύσης οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσεσθαι ἄρχειν οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσεσθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολιῶν δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλιτιάδῳ αἰρεόμενοι. ἦσαν δὲ οὗτοι 138 οἱ διαφέροντές τε τὴν ψῆφον καὶ ἑόντες λόγου πρὸς βασιλέος, Ἐλλησποντίων μὲν τύραννοι Δάφνης τε Ἀβυδηρὸς καὶ Ἴπποκλος Λαυψακηνὸς καὶ Ἡρόφαντος Παρινηρὸς καὶ Μητροδόωρος Προκοννήσιος καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος· οὗτοι μὲν [ἦσαν] οἱ ἐξ Ἐλλησπόντου, ἀπ' Ἰωνίης δὲ Στράτις τε Χίος καὶ Αἰάκης Σάμιος καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ ἣν γνώμη ἢ προκειμένη ἐναντίη τῇ Μιλιτιάδῳ. Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος. οὗτοι ὧν ἐπέιτε τὴν Ἰστιαίου 139 αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι πρὸς ταύτη τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι, τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἑόντα, λύειν δὲ ὅσον τόξενυμα ἐξικνέεται, ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι ποιεῦντες μηδὲν καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι [καὶ βουλόμενοι] διαβῆναι τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυραν, εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθησί ἐστι ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ, μετὰ δὲ ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος τάδε λέγων· Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέ-

ροντες καὶ ἐς καιρὸν ἐπιγέσθε· καὶ τὰ τε ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ὑπηρετέεται. ὡς γὰρ ὄρατε, καὶ λύομεν τὸν πόρον καὶ προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ διζήσθαι ἐκείνους, εὐρόντας δὲ ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν τίσασθαι οὕτω ὡς κείνους πρόπει.

- 140 Σκύθαι μὲν τὸ δεύτερον Ἴωσι πιστεύοντες λέγειν ἀληθῆα ὑπέστρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτη διαφθείραντες καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρῆιχε ἄν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως ἐξευρεῖν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκει ἄριστα βεβουλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν νυν τῆς σφετέρας χώρας τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν, ταύτη διεξιόντες ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολέμους, δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρησιν ποιέεσθαι· οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐωυτῶν γενόμενον στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν καὶ οὕτω μόγις εὐρον τὸν πόρον. οἷα δὲ νυκτὸς τε ἀπικόμενοι καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες ἐς πᾶσαν ἀρωαδίην ἀπίκατο μὴ σφεας οἱ Ἴωνες ἕωσι ἀπολελοι-
- 141 πότες. ἦν δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ Ἰστροῦ ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίησε ταῦτα, Ἰστιαῖος δὲ ἐπακούσας τῷ πρώτῳ κελεύσματι τὰς τε νέας ἀπάσας παρῆιχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν καὶ τὴν γέ-
- 142 φυραν ἐξευξε. Πέρσαι μὲν ὧν οὕτω ἐκφεύγουσι, Σκύ-

θαι δὲ διζήμενοι καὶ τὸ δεύτερον ἡμαρτον τῶν Περσέων, καὶ τοῦτο μὲν, ὡς εἶντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀναυδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων, τοῦτο δέ, ὡς δούλων Ἴωνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά φασι εἶναι καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθῃσι ἐς Ἴωνας ἀπέροπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος ἀπίκετο 143 ἐς Σηστὸν τῆς Χερσονήσου· ἐνθευτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῆσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον ἄνδρα Πέρσην, τῷ Δαρεῖός κοτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσησι ἔπος· ὀρημένου Δαρείου ῥοιᾶς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε τάχιστα τὴν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος ὃ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσοῦτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσησι ταῦτά μιν εἶπας ἐτίμα, τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος εἶπας τότε τὸ ἔπος ἐλίπετο 144 ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων· γενόμενος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ ἐκύθητο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλχηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων, πυθόμενος δὲ ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν εἶντας τυφλοῦς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίουος παρεύντος κτίσειν χώραν τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο.

Οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἐπρησσε, τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ- 145

τον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Λιβύην ἄλλος στρατιῆς μέγας
 στόλος, διὰ πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγγέσομαι προδιηγη-
 σάμενος πρότερον τάδε. τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων
 παίδων παῖδες ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ
 Βραυρωῶνος ληισαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναικας, ὑπὸ
 τούτων ἐξελασθέντες ἐκ Δήμου οἴχοντο πλείοντες ἐς
 Λακεδαίμονα, ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ πῦρ ἀνέκαιον.
 Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες ἄγγελον ἔπεμπον πευσόμενοι
 τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί· οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτῶντι
 ἔλεγον ὡς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν
 τῇ Ἀργοῦ πλεόντων ἡρώων, προσσχόντας δὲ τούτους
 ἐς Δῆμον φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκη-
 κοότες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες
 τὸ δεύτερον εἰρώτων τί θέλοντες ἦκοιέν τε ἐς τὴν
 χώραν καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν ὑπὸ Πελασγῶν
 ἐκβληθέντες ἦκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ
 εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι δὲ οἰκέειν ἅμα
 τούτοισι μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες καὶ τῆς γῆς
 ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδε δέκεσθαι τοὺς
 Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί. μάλιστα δὲ ἐνῆγέ
 σφεας ὥστε ποιεῖν ταῦτα τῶν Τυνδαριδέων ἢ ναυτιλίῃ
 ἐν τῇ Ἀργοῦ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας γῆς τε μετέ-
 δσαν καὶ ἐς φυλάς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν
 γάμους ἔγνημαν, τὰς δὲ ἐκ Δήμου ἦγοντο ἐξέδοσαν
 146 ἄλλοισι. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος αὐτίκα οἱ
 Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληῆς μεταπέτοντες καὶ
 ἄλλα ποιεῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι
 ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι, συλλαβόντες δὲ σφεας κατέ-
 βαλον ἐς ἐρκτην. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λα-
 κεδαιμόνιοι νυκτός, μετ' ἡμέρην δὲ οὐδένα. ἐπεὶ ὦν

ἔμελλον σφραγ καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων, εἶναι ἀσταί τε καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε ἐς τὴν ἐρκτὴν καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑωυτῆς ἀνδρὶ. οἱ δὲ σφραγ παρήκαν, οὐδένα δόλον δοκίοντες ἐξ αὐτέων ἐσεσθαι. αἱ δὲ ἐπεῖτε ἐσηλθον, ποιεῦσι τοιάδε· πάσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι ἐνδύοντες τὴν γυναικίην ἐσθῆτα ἅτε γυναῖκες ἐξήμισαν ἐξω, ἐκφυγόντες δὲ τρόπῳ τοιούτῳ ἴζοντο αὐτὶς ἐς τὸ Τηῦγετον. τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Ἀντεσίανος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερασάνδρου τοῦ Πολυνείκεος ἔστειλλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος, γένος ἐὼν Καδμείος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι Ἀριστοδήμου παισὶ Εὐρυσθένει καὶ Προκλέϊ· ἐόντων δ' ἔτι τῶν παιδῶν τούτων νηπίων ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεῖτε ἐρεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαιμόνι ἀλλ' ἀποπλείσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μευβλίου τοῦ Ποικίλειω ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀρήμορος Εὐρώπην διζήμενος προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· προσσχόντι δὲ εἶτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρσεσε, εἶτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μευβλίου. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γυνείας, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν

- 148 ἐκ Λακεδαιμόνος, ὀκτώ ἀνδρῶν. ἐπὶ τούτους δὴ ὦν ὁ Θήρας λεῶν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων ἔστειλε, συνοικήσων τούτοισι καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς ἀλλὰ κάρτα οἰκημέυμενος. ἐπεῖτε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδράντες ἐκ τῆς ἐρριχῆς ἴζοντο ἐς τὸ Τηϋγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι παραιτέεται ὁ Θήρας, ὅπως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑπεδέκετό σφεας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων τρισὶ τριηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρου ἀπογόνους ἔπλωσε, οὔτι πάντας ἄγων τοὺς Μινύας ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῖνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρηίτας καὶ Καύκωνας, τούτους δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας σφέας αὐτούς ἐξ μοίρας διεῖλλον, καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιος τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Φορίξας, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῖνας ἐπ' ἑμέο Ἥλειοι ἐπόρθησαν. τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέῳ Θήρα ἢ ἐπωνυμίῃ ἐγένετο.
- 149 οὐκ οὐκ. ὁ δὲ παῖς οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν ὄιν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὔνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο, καὶ κως τὸ οὔνομα τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰόλυκου δὲ γίνεται Αἰγεύς, ἐπὶ οὗ Αἰγεῖδαι καλέονται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα, ἰδρῶσαντο ἐκ θεοπροπίου Ἐρινύων τῶν Λαῖου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἰρόν. καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέμεινε τῶντὸ τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.
- 150 Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταῦτὰ λέγουσι, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μῦθοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γοῖννος ὁ Αἰσανίου,

ἔων Θήρα τούτου ἀπόγονος καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφούς ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην· εἶποντο δέ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἔων γένος Εὐφημίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνω τῷ βασιλεῖ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων χρᾶ ἢ Πυθίῃ κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἐγὼ μὲν, ὦναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιέειν. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττου. τότε μὲν τοσαῦτα, μετὰ δὲ ἀπελθόντες ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. ἑπτὰ δὲ ἔτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ἔβη τὴν Θήρην, ἐν τοῖσι 151 τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ πλὴν ἑνὸς ἐξακάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἢ Πυθίῃ τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπειτε δὲ κακοῦ οὐδὲν ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους διζημένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανου πόλιν, ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσθουσι ἀνδρὶ πορφυρέϊ τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος, ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην καὶ Λιβύης ἐς Πλατείαν νήσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην, ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες τὰ πρῶτα οὐ πολλοί· κατηρησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νήσον ταύτην δὴ τὴν Πλατείαν τὸν μὲν Κορωβίου λείπουσι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν, αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγαλέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνοι τοῦ 152

συγκειμένον τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
 νηὺς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα ἐπ'
 Αἰγύπτου ἀπηνείχθη ἐς τὴν Πλατέαν ταύτην· πυθό-
 μενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
 λόγου σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι. αὐτοὶ δὲ ἀνα-
 χθέντες ἐκ τῆς νήσου καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου ἔπλεον,
 ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
 πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες ἀπίκοντο ἐς
 Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον
 τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον, ὥστε ἀπονο-
 στήσαντες οὗτοι ὀπίσω μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων
 τῶν ἡμεῖς ἀτρεκείην ἴδμεν ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ
 γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος Αἰγυινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά-
 την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες ἐξ τέλαυτα ἐποίησαντο
 χαλκήμιον κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐτοῦ
 γρουπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοὶ εἶσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ
 Ἡραϊον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κολοσσοὺς
 ἑπταπήχεας, τοῖσι γούνασι ἐρηρυσμένους. Κυρηναίοισι
 δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου
 153 πρῶτα φιλίας μεγάλαι συνεκρήθησαν. οἱ δὲ Θηραῖοι
 ἐπεῖτε τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ ἀπίκοντο ἐς
 τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ Αἰβύη
 ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἔαδε ἀδελφεόν τε ἀπ' ἀδελ-
 φεοῦ πέμπειν πάλῳ λαγχάνοντα καὶ ἀπὸ τῶν χώρων
 ἀπάντων ἑπτὰ ἐόντων ἄνδρας, εἶναι δέ σφρων καὶ ἡγε-
 μόνα καὶ βασιλέα Βάτιον. οὕτω δὴ στέλλουσι δύο
 πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλατέαν.
 154 Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι, τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ λόγου
 συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ

τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὀαξὸς πόλις, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς, ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδικαίον καὶ τῷ ἔργῳ εἶναι μητρουῆ τῇ Φρονίμη, παρέχουσά τε κακὰ καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη, καὶ τέλος μαχλοσύνην ἐπενείκασά οἱ πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἔργον οὐκ ὄσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὀαξῷ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος παραλαβὼν ἐπὶ ξείνια ἐξορκοῖ ἢ μὲν οἱ διηκουήσειν ὃ τι ἂν δεηθῆ. ἐπεὶτε δὴ ἐξώρκωσε, ἀγαγὼν οἱ παραδιδοῖ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων περιημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄρκου καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην ἐποίησε τοιάδε· παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε, ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξώρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου σχοινίοισι αὐτὴν διαδήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, ἀνασπάσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν 155 Πολύμηστος, ἑὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο. χρόνου δὲ περιόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχύφωτος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι, ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετωνομάσθη, ἐπεὶτε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπὸ τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος· Λίβυες γὰρ βασιλεῖα βάττον καλέουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσεν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῆ γλώσση, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν

Λιβύη. ἐπείτε γὰρ ἠνδροθή οὔτος, ἦλθε ἐς Δελφοὺς
περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτῶντι δέ οἱ χρᾶ ἢ Πυθίη
τάδε·

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα,

ὥσπερ εἰ εἶποι Ἑλλάδι γλώσση χρεωμένη· Ὡ βασιλεῦ,
ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Ὡναξ, ἐγὼ
μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς, σὺ δέ
μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾶς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν·
τέω δυνάμι, κοίη χειρὶ; ταῦτα λέγων οὐκὶ ἔπειθε ἄλλα
οἱ χρᾶν· ὡς δὲ κατὰ ταῦτ' ἐθέσπιξέ οἱ καὶ πρότερον,

156 οἶχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. μετὰ
δὲ αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνε-
φέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ
Θηραῖοι ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων
κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε συγκτίζουσι Βάττω
Κυρήνην τῆς Λιβύης ἕμεινον προήξειν. ἀπέστειλλον μετὰ
ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πευτηκοντέροισι.
πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὔτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι
ποιέωσι ἄλλο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην· οἱ
δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον καὶ οὐκ ἔων τῇ γῆ
προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλέειν ἐκέλευον. οἱ δὲ ἀναγ-
καζόμενοι ὀπίσω ἀπέπλεον καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
βύῃ κειμένην τῇ οὔνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
Πλατέα. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἢ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
ναίων πόλι.

157 Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔταα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν
συνεφέρετο, ἓνα αὐτῶν καταλιπόντες οἱ λοιποὶ πάντες
ἀπέπλεον ἐς Δελφοὺς, ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρηστή-
ριον ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην καὶ

οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκέοντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι
πρὸς ταῦτα χρᾶ τάδε·

Αἰ τὸ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,

Μὴ ἐλθὼν ἐλθόντος, ἄγαν ἄγαρα σοφίην σευ.

ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον ἀπέπλεον
ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης,
πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ
ἐς τὴν νῆσον καὶ ἀναλαμβάνοντες τὸν ἔλιπον ἐκτίσαν αὐ-
τῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νῆσου τῷ οὐνομα
ἦν Ἄξιρις, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρω συγ-
κληίουσι καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. τοῦ- 158
τον οἶκεον τὸν χῶρον ἕξ ἔτα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας ἔτει
παραιτησάμενοι Λίβυες ὡς ἐς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι,
ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν οἱ Λί-
βυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην, καὶ τὸν κάλλιστον
τῶν χῶρων ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμ-
μετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης νυκτὸς παρῆγον.
ἔστι δὲ τῷ χῶρῳ τούτῳ οὐνομα Ἰρασα. ἀγαγόντες δὲ
σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος εἶπαν·
Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰκέειν· ἐν-
θαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. ἐπὶ μὲν νυν Βάττου 159
τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ τεσσαράκοντα
ἔτα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω, ἄρξαντος ἐκ-
καιδέκα ἔτα, οἶκεον οἱ Κυρηναῖοι ἔοντες τοσοῦτοι ὅσοι
ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν· ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου,
Βάττου τοῦ εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας
ὄρωρησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν συνοικήσοντας Κυ-
ρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλείοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ἐπὶ
τῆς ἀναδασμῶ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ἴστικρον ἔλθῃ

Γὰς ἀναδαιομένας, μετὰ οἷ ποκά φαμι μελήσειν. συλληχθέντος δὲ ὀμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην περιταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβνες καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν τῷ ὄνομαι ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης στερισκόμενοι καὶ περιυβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίη τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην. οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἰρασα χῶρον καὶ ἐπὶ κρήνην Θέστιν συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἄτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον [οἱ] Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων καὶ παραχρεώμενοι διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι καὶ ταῦτα ἐπιμεμ-
160 φόμενοι Ἀπρίη ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. τούτου δὲ τοῦ Βάττου παῖς γίνεται Ἀρκεσίλεως, ὃς βασιλεύσας πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν οὔτοι ἀπολιπόντες οἶχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης καὶ ἐπ' ἑωυτῶν βαλόμενοι ἔκτισαν πόλιν ταύτην ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτίζοντες δ' ἅμα αὐτὴν ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβνας. μετὰ δὲ Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς τούτους ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβνες δεῖσαντες αὐτὸν οἶχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἠοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως εἶπετο φεύγουσι, ἐς ὃ ἐν Λεύκωνί τε τῆς Λιβύης ἐγίνετο ἐκιδιώκων καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπιθέσθαι οἷ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλ' ἄτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τὸ τρωμα τοῦτο Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα

ὁ ἀδελφεὸς Λέαρχος ἀποπνίγει, Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἢ Ἄρκεσίλειω δόλω κτείνει, τῇ οὖνομα ἦν Ἐρυξώ. διε- 161
δέξατο δὲ τὴν βασιληίην τοῦ Ἄρκεσίλειω ὁ παῖς Βάτ-
τος, χολὸς τε ἔων καὶ οὐκ ἀρίτους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι
πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν ἔπεμπον εἰς Δελ-
φοὺς ἐπειρησομένους ὄντινα τρόπον καταστησάμενοι
κάλλιστα ἂν οἰκείοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντι-
νέης τῆς Ἀρκάδων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἵτεον
ῶν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν
ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὖνομα ἦν Δημῶναξ. οὗτος
ῶν ὄνηρ ἀπικόμενος εἰς τὴν Κυρήνην καὶ μαθὼν ἕκαστα
τοῦτο μὲν τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῆδε διαθείς·
Θηραίων μὲν καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησε,
ἄλλην δὲ Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν, τρίτην δὲ νη-
σιωτέων πάντων· τοῦτο δὲ τῷ βασιλεῖ Βάττω τεμένεα
ἐξελὼν καὶ ἱρωσύνας τὰ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον
οἱ βασιλεῖς εἰς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. ἐπὶ μὲν δὴ τοῦ- 162
του τοῦ Βάττου οὕτω διετέλεε ἔοντα, ἐπὶ δὲ τοῦ τού-
του παιδὸς Ἄρκεσίλειω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν
ἐγένετο. Ἄρκεσίλειως γάρ ὁ Βάττου τε τοῦ χολοῦ καὶ
Φερετίμης οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ ὁ Μαντινεὺς Δη-
μῶναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα.
ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώθη καὶ ἔφυγε εἰς Σάμον, ἡ δὲ
μήτηρ οἱ εἰς Σαλαμίνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ
Σαλαμίνοιο τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς
τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμητήριον, εἶν ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε,
τὸ ἐν τῷ Κορινθίῳ θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ
παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη ἐδέετο στρατιῆς ἢ κατέξει
σφείας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ
στρατιῆν οἱ ἐδίδου· ἡ δὲ λαμβάνουσα τὸ διδόμενον

καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ
δοῦναί οἱ δεομένη στρατιήν· καὶ τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ
τῷ διδομένῳ ἔλεγε, τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ
Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλακάτην, προσῆν δὲ
καὶ εἴριον· ἐπειπάσης δὲ αὐτὶς τῆς Φερετίμης τῷ τὸ
ἔπος ὁ Εὐέλθων ἔφη τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι
163 ἄλλ' οὐ στρατιῇ. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον τὸν χρόνον
ἔων ἐν Σάμῳ συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀνα-
δασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ ἐστάλη ἐς
Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ
κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε· Ἐπὶ μὲν τέσσερας
Βάττους καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὅκτῳ ἀνδρῶν γενεάς,
διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης· πλέον μέντοι
τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι παραινέει. σὺ μέντοι ἥσυχος
εἶναι κατελθὼν ἐς τὴν σεαυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον
εὐρύης πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας
ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὖρον· εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κά-
μινον, μὴ ἐσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίρρουτον· εἰ δὲ μὴ, ἀπο-
164 θανέαι καὶ αὐτὸς καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεύων. ταῦτα ἡ
Πυθίη Ἀρκεσίλεω χρᾶ. ὁ δὲ παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς
Σάμου κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην καὶ ἐπικρατήσας τῶν
πρηγμάτων τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας
τοὺς ἀντιστασιώτας αἶτεε τῆς ἐαυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ
οἱ μὲν τὸ παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς
δὲ τινὰς χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύπρον ἀπέ-
στειλε ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενει-
χθέντας πρὸς τὴν σφετέρην ἐρρύσαντο καὶ ἐς Θήρην
ἀπέστειλαν· ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων ἐς πόρ-
γον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν ὕλην
περινήσας ὁ Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξ-

εργασμένοισι τὸ μαντήιον ἐὼν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς [τῶν] Κυρηναίων πόλιος, δειμαίωνων τε τὸν κεχρησμένον θάνατον καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τῶν Βαρκαίων τοῦ βασιλέως, τῷ οὐνομα ἦν Ἀλάξειο· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται, καὶ μιν Βαρκαῖοί τε ἄνδρες καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγοράζοντα κτείνουσι, πρὸς δὲ καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλάξειο. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἐκὼν εἴτε ἀέκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ. ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, ἕως μὲν ὁ 165 Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ διαιτᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακόν, ἡ δὲ εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ καὶ τᾶλλα νεμομένη καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα. ἐπεῖτε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω εὐεργεταὶ ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρον πεποιημένοι· οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε καὶ φόρον ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη Ἀρνανδεῶ ἰκέτις ἴζετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ κελεύουσα, προϊσχομένη πρόφασιν ὡς διὰ τὸν μηδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. ὁ δὲ Ἀρνανδῆς ἦν οὗτος 166 τῆς Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσειῳ κατεστεῶς, ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρισούμενος Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμύοντα μνημόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἶη βασιλεῖ καταργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον, ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρῶτατον ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον νόμισμα ἐκόψατο, Ἀρνανδῆς

δὲ ἄρχων Αἰγύπτου ἀργύριον τῶντὸ τοῦτο ἐποίησε· καὶ νῦν ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρουανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρείος μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ
 167 ἄλλην ἐπενείκας ὡς οἱ ἐπανίσταιτο, ἀπέκτεινε. τότε δὲ οὗτος ὁ Ἀρυνάνδης κατοικτεῖρας Φερετίμην διδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ Ἀμασιν ἀπέδεξε ἄνδρα Μαράφιον, τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην ἑόντα Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖλαι τὴν στρατιήν, ὁ Ἀρυνάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειων ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτοὶ ὑπεδέκοντο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυνάνδης οὕτω δὴ τὴν στρατιήν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νῦν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγίνετο, ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιή, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖα ἐστί, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα βασιλέος ἦν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

168 Οἰκέουσι δὲ κατὰ τάδε Λίβυες. ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοίκηνται, οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἴην περὶ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ψέλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθειράς ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑσωτῆς ἑκάστη ἀντιδάκνει καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται, καὶ τῷ βασιλεῖ μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικέειν ἐπιδεικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρεστὴ γένηται, ὑπὸ

τούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἄδυρ-
 μαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος τῷ οὐνομα Πλυ-
 νός ἐστι. τούτων δὲ ἔχονται Γιλιγάμαι, νεμόμενοι 169
 τὴν πρὸς ἑσπέρην χώραν μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν
 δὲ τῷ μεταξὺ τούτου χώρῳ ἢ τε Πλατέα νῆσος ἐπικέε-
 ται, τὴν ἐπιτσαν Κυρηναῖοι, καὶ ἐν τῇ ἠπειρῳ Μενε-
 λάϊος λιμὴν ἐστὶ καὶ Ἄξιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἴκειον·
 καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ
 Πλατέης νήσου μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλ-
 φιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι
 ἑτέροισι. Γιλιγαμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης 170
 Ἀσβύσται· οὗτοι ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι. ἐπὶ θά-
 λασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται· τὸ γὰρ παρὰ θά-
 λασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ
 ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσὶ, νόμους δὲ τοὺς
 πλεῦνας μιμέσθαι ἐπιτηθεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυ- 171
 στέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Ἀύσχίσαι· οὗτοι
 ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ'
 Εὐεσπερίδας. Ἀύσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκέ-
 ουσι Βάκαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασ-
 σαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ
 τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Ἀύ- 172
 σχισέων δὲ τούτων τὸ πρὸς ἑσπέρης ἔχονται Νασαμῶ-
 νες, ἔθνος ἕον πολλόν, οἷ τὸ θέρος καταλείποντες ἐπὶ
 τῇ θαλάσῃ τὰ πρόβατα ἀναβαίουσιν ἐς Αὐγίλα χωρὸν
 ὀπωριεῦντες τοὺς φοίνικας· οἱ δὲ πολλοὶ καὶ ἀμφιλα-
 φέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀτ-
 τελέβους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον
 καταλέουσι καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες πίνουσι.
 γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος ἐπίκοινον

αυτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται τρόπῳ παραπλησίῳ τῷ καὶ Μασσαγέται· ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν δαιτυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκαστός οἱ μιχθῆ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχη φερόμενος ἐξ οἴκου. ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῆδε· ὀμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, (ὀμνύουσι) τῶν τύμβων ἀπτόμενοι, μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμῶνται· τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψι ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶται. πίστισι δὲ τοιησίδε χρέωνται· ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει· ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, οἱ δὲ τῆς χαμᾶθαι σπο-
173 δοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξαπολώλασι τρόπῳ τοιῶδε· ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξῆύηνε, ἣ δὲ χώρα σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος ἦν ἄνυδρος· οἱ δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβνες), καὶ ἐπεῖτε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφους. ἐξαπολομένων δὲ τούτων ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασα-
174 μῶνες. τούτων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον ἐν τῇ θηριώδει οἰκέουσι Γαράμαντες, οἱ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι καὶ παντὸς ὀμιλίην, καὶ οὔτε ὄπλον ἐ-
175 κτέαται ἀρήιον οὐδὲν οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. οὔτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμῶνων, τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι, οἱ λῶφους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀμιέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἐνθεν καὶ ἐνθεν κείροντες ἐν χοῦ, ἐς δὲ

τὸν πόλεμον στρουθῶν καταγαίων δορῆς φορέουσι προ-
βλήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κῖνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου
καλευμένου Χαρίτων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος
οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι, ἐούσης τῆς ἄλλης τῆς
προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς· ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς
αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοί εἰσι. Μακίων δὲ τούτων ἐχό- 176
μενοι Γινδᾶνές εἰσι, τῶν αἱ γυναῖκες περισφύρια
δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορέει κατὰ τοιόνδε τι, ὡς λέ-
γεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα περισφύριον περι-
δέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχη, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶναι
ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. ἀκτὴν δὲ προ- 177
έχουσαν ἐς τὸν πόντον τούτων τῶν Γινδάνων νέμονται
Λωτοφάγοι, οἱ τὸν καρπὸν μούνον τοῦ λωτοῦ τρώ-
γοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπὸς ἐστὶ μέγαθος
ὅσον τε τῆς σχίνου, γλυκύτητα δὲ τοῦ φοίνικος τῷ
καρπῷ προσεΐκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου
οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θά- 178
λασσαν ἔχονται Μάχλυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι
χρεώμενοι, ἀτὰρ ἦσσόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατ-
ήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν τῷ οὐνομα Τρίτων ἐστὶ·
ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ
αὐτῇ νῆσος ἐνὶ τῇ οὐνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον
Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι.

Ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος λεγόμενος, Ἰήσωνα, ἐπεῖτε 179
οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ ἢ Ἀργῷ, ἐσθόμενον ἐς αὐ-
τὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον
περιπλέειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπι-
κέσθαι. καί μιν, ὡς πλείοντα γενέσθαι κατὰ Μαλέην,
ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορέην καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λι-
βύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι

λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα καὶ κελεύειν τὸν Ἴησονα ἐνωτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα, φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν καὶ ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἴησονος οὕτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρίτωνα σφι καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἐνωτοῦ ἰσῷ ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι καὶ τοῖσι σὺν Ἴησονι σημήναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐπεὰν τὸν τρίποδα κομίσῃται τῶν τις ἐκγόνων τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην. ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Αἰβύων κρούσαι τὸν τρίποδα.

180 Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Ἀυσέες. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Μάχλυες πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκῶντες, τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομῶσι τῆς κεφαλῆς, οἱ δὲ Ἀυσέες τὰ ἔμπροσθε. ὄρη δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρθένου αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλούμεν. τὰς δὲ ἀποθνησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραμάτων ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύουσαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνέη τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὅτεοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἑλληνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, δοκέω δ' ὧν Αἰγυπτίοισι ὄπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῖ-

χθαι ἐς τοὺς Ἑλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης, καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ δοῦναι ἕωυτὴν τῷ Διί, τὸν δὲ Δία ἕωυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι, μῖξιον δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες κτηνηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπεὶ δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τῶντ' οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ τῷ ἂν οἴκη τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν νομάδων Λιβύων ¹⁸¹ εἰρέεται, ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἢ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη, ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος ὄφρῦν ψάμμου κατήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίεων ἐπ' Ἡρακλέας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὄφρῦν ταύτῃ μάλιστα διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ ἄλος ἐστὶ τρύφεια κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφήσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἓκ μέσου τοῦ ἄλος ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ, περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἰμμῶνιοι, ἔχοντες τὸ ἶρον ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι, ὡς καὶ πρότερον εἰρηταί μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῶγαλμά ἐστι. τυγγάνει δὲ καὶ ἕλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν, τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυνούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστὶ καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρὸν. τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς δὲ δύεται τε ὁ ἥλιος καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μάλλον ἰὼν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελάζει, τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολέδην· παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καὶ

ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ. ἐπικλήσιν δὲ αὕτη ἢ κρήνη καλέε-
 182 ται ἡλίου. μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὄφρυς τῆς
 ψάμμου δι' ἄλλων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε ἄλός
 ἐστὶ ὅμοιος τῷ Ἀμμωνίῳ καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ
 αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ οὖνομα Ἀὐγιλιά
 ἐστὶ. ἐς τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὀπωριεῦντες
 183 τοὺς φοίνικας φοιτεύουσι. ἀπὸ δὲ Ἀὐγίλων διὰ δέκα
 ἡμερέων ἄλλων ὁδοῦ ἕτερος ἄλός κολωνός καὶ ὕδωρ καὶ
 φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατὰ περὶ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέ-
 ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὖνομα
 Γαράμαντές ἐστὶ, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς, οἱ ἐπὶ τὸν
 ἄλλα γῆν ἐπιφορέοντες οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον
 δ' ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων
 ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστὶ, ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες
 γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεια ἔχουσι
 κεκυφῶτα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέον-
 τες νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἷοί τε εἰσι προ-
 εμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερῶν. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο καὶ τὸ δέρμα
 ἐς παχύτητά τε καὶ τριψιν. οἱ Γαράμαντες δὲ οὗτοι τοὺς
 τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τεθρίποσι·
 οἱ γὰρ τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώ-
 πων πάντων εἰσὶ τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀποφερομέ-
 νους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ τρωγλοδύται ὄφρι καὶ
 σαύρας καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν· γλῶσσαν δὲ οὐδε-
 μιῇ ἄλλῃ παρομοίῃν νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασιν κατὰ
 184 περὶ αἱ νυκτερίδες. ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλων δέκα
 ἡμερέων ὁδοῦ ἄλλος ἄλός τε κολωνός καὶ ὕδωρ, καὶ ἄν-
 θρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι τοῖσι οὖνομά ἐστὶ Ἀτά-
 ραντες, οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς

ἴδμεν· ἀλέσι μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὔνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ αὐτῶν οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὔτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται καὶ πρὸς τούτοισι πάντα τὰ αἰσχροῦ λαιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν χώραν αὐτῶν. μετὰ δὲ δι' ἄλλων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ ἄλλος κολωνὸς ἀλὸς καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἀλὸς τούτου ὕρος τῷ οὔνομά [ἐστι] Ἄτλας. ἐστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερές πάντη, ὑψηλὸν δὲ οὔτω δὴ τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι· οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτον κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ ὕρεος οἱ ἄνθρωποι οὔτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἐμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι οὔτε ἐνύπνια ὄραν. μέγρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων ἔχω τὰ 185 οὔνοματα τῶν ἐν τῇ ὀφρῦῃ κατοικημένων καταλέξει, τὸ δ' ἀπὸ τούτων οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ ὀφρῦῃ μέγρι Ἡρακλέων στηλέων καὶ τὸ ἐξω τούτων. ἐστι δὲ ἀλὸς τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἀλίνων χόνδρων οἰκοδομέεται. ταῦτα γὰρ ἦδη τῆς Αἰβύης ἀνομβρὰ ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἐδυνάετο μένειν οἱ τοῖχοι εἶντες ἄλινοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἄλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρῦῆς ταύτης, τὸ πρὸς νότου καὶ ἐς μεσόγαιαν τῆς Αἰβύης, ἔρημος καὶ ἀνυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἀνομβρος καὶ ἄξυλὸς ἐστι ἡ χώρα, καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

Οὔτω μὲν μέγρι τῆς Τριτωρίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186 πτον νομάδες εἰσὶ ζρεογάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Αἰ-

βρες, καὶ θηλέων τε βοῶν οὔτι γευόμενοι, διότι περ
οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν
θηλέων οὐδ' οἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέε-
σθαι διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νησιτίας αὐτῆ
καὶ ὄρτας ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες
187 οὐδὲ ὑῶν πρὸς τῆσι βουσί γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὔτω
ἔχει, τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι
νομάδες εἰσὶ Λίβρες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώ-
μενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ
νομάδες ἐώθασι ποιέειν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νο-
μάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν,
ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συγχοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφε-
τέρων, ἐπεὰν τετραέετα γένηται, οἷσπη προβάτων καί-
ουσι τὰς ἐν τῆσι κορυφῆσι φλέβας, μετεξέτεροι δὲ αὐ-
τῶν τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἴνεκα ὡς μὴ σφεας
ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς
δηλέηται. καὶ διὰ τοῦτο σφέας λέγουσι εἶναι ὑγιηροτά-
τους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως Λίβρες ἀνθρώπων πάν-
των ὑγιηρότατοι τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἦν δὲ
καίουσι τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐξεύρηται ἴφι
ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύονται σφεα. λέγω
188 δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβρες. θυσῖαι δὲ τοῖσι νο-
μάσι εἰσὶ αἶδε· ἐπεὰν τοῦ ὠτὸς ἀπάρξωνται τοῦ κτήνεος,
ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸν δόμον, τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἀπο-
στρέφουσι τὸν ἀχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σε-
λήνῃ μούνοισι. τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβρες θύουσι,
ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες τῆ Ἀθηναίῃ
189 μάλιστα, μετὰ δὲ τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδέωνι. τὴν
δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλιμάτων τῆς Ἀθη-

ναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες· πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι οὐκ ὄφειές εἶσι ἀλλὰ ἱμάντινοι, τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τῶντ' ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὖνομα κατηγορεῖ ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἢ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχριμένας ἐρευθεδάνῳ, ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐπὶ ἱροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι· κάρτα γὰρ ταύτη χρέωνται αἱ Λίβυσσαι καὶ χρέωνται καλῶς. καὶ τέσσερας ἵππους συξευγνύουσι παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθῆ-
 κασι. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες ¹⁹⁰ κατὰ περὶ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων· οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσουντες, ἐπεὶ ἀπιῆ τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσουσι μηδὲ ὑπτιος ἀποθανέεται. οἰκίματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνείρομένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται.

Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ Ἀύσέων ¹⁹¹ ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες, οἱ τὰ ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομῶσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ κείρουσι, τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἢ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην πολλῶ θηριοδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἢ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμουσι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ φαμμώδης μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, ἢ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἢ τῶν ἀροτῆρων,

ὄρεινή τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης· καὶ γὰρ οἱ ὄφιοι οἱ ὑπερμεγάρθεες καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι καὶ ἄσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρρα ἔχοντες καὶ οἱ κυνοκέφαλοι καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων, καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἄγριαί τε καὶ ἄλλα πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάφενστα.

192 κατὰ τοὺς νομάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδέν, ἀλλ' ἄλλα τοιάδε, πύγαργοι καὶ ζορκάδες καὶ βουβάλιες καὶ ὄνοι, οὐκ οἱ τὰ κέρρα ἔχοντες ἀλλ' ἄλλοι ἄποτοι (οὐ γὰρ δὴ πίνουσι), καὶ ὄρνες, τῶν τὰ κέρρα τοῖσι φοίνιξι οἱ πήχες ποιεῦνται (μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν ἐστὶ), καὶ βασσάρια καὶ ὕαιναί τε καὶ ὕστριχες καὶ κριοὶ ἄγριοι καὶ δίκτυες καὶ θῶες καὶ πάνθηρες καὶ βόρνες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπήχες χερσαῖοι, τῆσι σαύρησι ἐμφερέστατοι, καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι καὶ ὄφιοι σμικροί, κέρρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία καὶ τὰ περὶ τῆ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὕδρος ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕδρος ἀγρίου ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένηα τριζὰ αὐτόθι ἐστὶ· οἱ μὲν δίποδες καλέονται, οἱ δὲ ζεγέριες (τὸ δὲ οὖνομα τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν βουνοί), οἱ δὲ ἐχινέες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῆσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νῦν θηρία ἢ τῶν νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστοροῦντες

193 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἡνιο-

194 χεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. τούτων δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι πολλὸν μὲν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημοεργοὺς ἄνδρας

ποιέειν. μιλοῦνται δ' ὧν πάντες οὗτοι καὶ πιθηκοφα-
 γέουσι· οἳ δέ σφι ἄφθονοι ὅσοι ἐν τοῖσι ὕρεσι γίνου-
 ται. κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κείσθαι 195
 νῆσον τῇ οὖνομα εἶναι Κύραρι·, μῆκος μὲν διηκο-
 σίων σταδίων, πλάτος δὲ στερινήν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἠπεί-
 ρου, ἐλαιέων τε μεστήν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ
 εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων πετροῖσι ὄρ-
 νίδων κεχρημένοισι πίσση ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέ-
 ρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθέως οὐκ οἶδα, τὰ
 δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ
 ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ
 ὤρων. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖνες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δ' ὧν
 μεγίστη αὐτέων ἐβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ
 διόργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν κατιεῖσι ἐπ' ἄκρῳ μυρ-
 σίνην προσδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρ-
 σίνῃ πίσσαν, ὀδμήν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα
 τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω· ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκου ὄρω-
 ρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης· ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συκίνην,
 οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅ τι
 δ' ἂν ἐσπέση ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν ἀναφαίνεται
 ἐν τῇ θαλάσῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς
 λίμνης. οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ
 κειμένης οἰκότα ἐστὶ ἀληθεῖη. λέγουσι δὲ καὶ τάδε 196
 Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Λιβύης χωρὸν τε καὶ ἀνθρώπου
 ἕξω Ἰπρακλίων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν
 ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπεξῆς
 παρὰ τὴν κυματογῆν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα τύφειν κα-
 πτόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους ἰδομένους τὸν καπνὸν ἰένα
 ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυ-
 σοῦν τιθέναι καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων.

τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας σκέπτεσθαι, καὶ ἦν μὲν φαίνηται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελόμενοι ἀπαλλάσσονται, ἦν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται, οἱ δὲ προσελθόντες ἄλλον πρὸς ὧν ἔθνησαν χρυσόν, ἐς ὃ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν δὲ οὐδετέρους. οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἄπτεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἄπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσοῦν λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλέος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνηα νέμεται αὐτὴν καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, καὶ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο οὐ, Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες αὐτόχθονες, οἱ μὲν τὰ πρὸς βορέαυ, οἱ δὲ τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες, Φοίνικες δὲ καὶ
- 198 Ἕλληνες ἐπήλυδες. δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι τις ἢ Λιβύη σπουδαίη ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὐνομα ἢ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀρίστη γέων Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν οὐδὲ οἶκε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ· μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἐπυδρος πίδαξι, καὶ οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐδὲν οὔτε ὕμβρον πλέω πιούσα δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης· τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ τὰ αὐτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίῃ γῆ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γάρ, ἐπεὶ αὐτὴ ἐσωτῆς ἀριστα ἐνείκη, ἐκφέρει, ἢ δὲ ἐν
- 199 τῇ Κίνυπι ἐπὶ τριηκόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη

χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ νομάδες νέμονται, τρεῖς ὥρας ἐν ἑαυτῇ ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὄργᾶ ἀμᾶσθαι τε καὶ τρυγᾶσθαι· τούτων τε δὴ συγκεκομισμένων τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὄργᾶ συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι· συγκεκόμισται τε οὗτος ὁ μέσος καρπὸς καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὄργᾶ, ὥστε ἐκπέποται τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς καὶ ὁ τελευταῖος συμπαράγινεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὀπώρη ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτο εἰρήσθω.

Οἱ δὲ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι ἐπεῖτε ἐκ τῆς 200 Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ Ἀρυνάδεω ἀπίκατο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν ἐπαγγελλούμενοι ἐκιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντες τε ὀρύγματα ὑπόγαια φέροντα ἐς τὸ τεῖχος καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιούμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὧδε ἐπιφρασθεῖς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος προσῖσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς τὰ προσῖσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἠχέεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρ-
χέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη, τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. χρόνον δὲ δὴ πολλὸν 201
τριβομένων καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν καὶ οὐκ ἴσσον τῶν Περσέων Ἀμασις ὁ στρατηγὸς τοῦ πεξοῦ μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους ὡς κατὰ μὲν

τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοί, ποιεῖι τοιάδε· νυκτὸς τάφρην ὀρύξας εὐρέαν ἐπέτεινε ξύλα ἄσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς, κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδοι. ἅμα ἡμέρη δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους. οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἕαδε ὁμολογίη χρῆσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινά, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια, ἔστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχη, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν, καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν φάναι ἀξίην βασιλεῖ καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχοῦν κατὰ Βαρκαίους. μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοισι αὐτοὶ τε ἐξήμισαν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τῶν πολεμίων ἔων παριέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλούμενον, τὰς πάσας πύλας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυπτὴν γέφυραν ἔθρον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ τοῦδε εἴνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον ὅσον ἂν ἡ γῆ μένη κατὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ οὐκέτι ἔμμενε ²⁰² τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν. τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεῖτε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τείχεος, τῶν δὲ σφι γυναικῶν τοὺς μαξοὺς ἀποταμοῦσα περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τεῖχος· τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων ληίην ἐκέλευε θέσθαι τοὺς Πέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι· τού- ²⁰³ τοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτριψε ἡ Φερετίμη. τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήμισαν ὀπίσω· καὶ ἐπεῖτε ἐπὶ τῇ Κυρηναίων πόλι ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποσιεύμενοι δι-

εξήκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρα-
τιῆς Βάρκης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς
ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἄμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ οὐκ
ἔα· ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην Ἑλληνίδα
πόλιν· ἐς ὃ διεξεληθοῦσι καὶ ἰζομένοισι ἐπὶ Διὸς Αὐ-
καίου ὄχθον μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν Κυρήνην.
καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι ἐς αὐτήν, οἱ δὲ
Κυρηναῖοι οὐ περιώρων. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι οὐδενὸς
μαχομένου φόβος ἐνέπεσε, ἀποδραμόντες δὲ ὅσον ἐξή-
κοντα στάδια ἴζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ
ταύτῃ ἦλθε παρὰ Ἀρυνδέω ἄγγελος ἀποκαλέων αὐ-
τούς. οἱ δὲ Πέρσαι Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδιά σφι
δοῦναι ἔτυχον, λαβόντες δὲ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο ἐς
τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς
Λίβυες τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς
ὑπολειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευον, ἐς
ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο. οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς ²⁰⁴
τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
ἠνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἴγυ-
πτου ἀνεσπᾶστους ἐποίησαν παρὰ βασιλέα· βασιλεὺς δὲ
σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκατοι-
κῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὖνομα ἔθεντο Βάρκην, ἣ
περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκεομένη ἐν [τῇ] γῇ τῇ Βακτρίῃ.

Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζόην κατέπλεξε. ὡς ²⁰⁵
γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης τισαμένη τοὺς Βαρκαίους
ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα γὰρ
εὐλέων ἐξέξεσε, ὡς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμω-
ρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ Φερετίμης
τῆς Βάπτου τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρία ἐγένετο ἐς
Βαρκαίους.

HERODOTI

HISTORIARUM LIBRI IX.

EDIDIT

HENR. RUDOLPH. DIETSCH.

EDITIO ALTERA.

CURAVIT

H. KALLENBERG.

VOL. II.

EDITIO STEREOTYPA.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCIV.

LIPSIAN, TYPIS E. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Novae editionis criticae Herodoti quae apud Weidmannos sub finem proximi anni prodiit Steinius mihi tam mature mittendum curavit exemplar, ut ex ea ad verba huius editionis constituenda fructum capere mihi liceret; qua liberalitate me maxime sibi obligavit. Quas igitur lectiones illum virum doctissimum seu codicum auctoritatem secutum recepisse seu ut coniectura repertas proposuisse in sequentibus adnoto, eas ex illa editione petivi.

In indice qui hoc volumen claudit nonnullas res a Dietschio receptas delevi, multa correxi, plura etiam e Steinii indice addidi.

Berolini m. Mart. a. MDCCCLXXXV.

H. Kallenberg.

LIBER V.

1. ἐποίησον [οἱ Παίονες] Cob. — τὸ ἔργον Pr(sv)z; τὸ om. cet. libri, Stein; fortasse recte. — 2. τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος Prsz, Μεγ. τὸν στρατὸν cet. libri; suspicor Μεγ. (ὁ Μεγ.) e margine irrepsisse. — Θρηίκην καταστρέφεσθαι del. Mehler, Cob. — 3. [κατὰ] τῶντὸ Krueg. — κατὰ πάντα; Krueg. suspic. τὰ πάντα vel πάντα vel καὶ τὰ πάντα (rs). — 4. ἐπιτελέουσι, Cob. ἐπιτηδεύουσι. — ἀνηγεόμενοι, Bek. ἀπηγ. — 5. δὲ et καὶ (bis) om. rsv, del. Gomperz, Cob. (conf. II 35); ὠνέονται [τὰς γυναῖκας] Stein. — πολέμου τε καὶ suspic. Stein (ed. IV). — 8. χεάντες, Naber χώσαντες. — 9. ἔτι τῆς χώρης Prsz; τῆς χώρης ἔτι cet. libri, Stein. — αὐτὴν (post οἰκέοντες) et verba τὰ πέρον ἤδη τοῦ Ἰστροῦ (τὰ et ἤδη om. ABCd) secl. Stein. — ἐσθῆτι δέ; Prsz δὲ om., Gomperz del. — ἄπειρος; Bek. suspic. ἄπορος. — verba σιγύνας usque ad finem capituli damnat Wessel. — 11. Bek. δημότης δέ. — 12. ἐν τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην Pr(sv)z (conf. VII 33); ἐς τὴν Ἀσίην ἐν τῆς Εὐρώπης cet. libri, Stein (conf. VII 174). — [ἦν] Πίργης et [οἱ] ἐπέιτε Cob. — πρὸς τῶν; Stein. suspic. πρὸς ἄλλων. — τῶν τινος διαφόρων Krueg. suspic. — 13. τίνες δὲ libri, τίνες τε Abicht. — εἶησαν in Pr(sv)z extat ante αὐτόθι, in cet. libris (Stein) post γυναῖκες. — 14. γράφει γρ. Μεγαβάζω, Prsvz γράφει γρ. πρὸς Μεγάβαζον. — τέκνα τε καὶ γυναῖκας Pr(sv)z; τὰ τέκνα τε (B¹ds om. τε) καὶ τὰς γυν. cet. libri, Stein. — 15. ἐσβάλλοντας scripsi; ἐμβάλλοντας ABC, Stein; ἐσβαλόντας cet. libri. — Μεγαβάζου στρατὸν secl. Naber. — Σιροπαῖονες rs, σειροπαῖονες vel -αῖονες cet. libri; Σιροπαῖονες Holsten, Stein. — 16. περὶ τε Πάγγαιον ABCd, περὶ τὸ π. cet. libri; verba καὶ Δόβηρας κτλ. cum Steinio seclusi. —

κατοικημένους ἐξαιρέειν ᾧδε; Abicht ἐξ. κατ. ᾧ., Cob. κατ. ᾧ. ἐξ. — καταπακτιῆς; Reiske suspic. καταρρακτιῆς, Wessel. καταπηκτιῆς, Stein κατεπακτιῆς. — 17. πρῶτα Prsvz; πρῶτον cet. libri, Stein. — ὑπερβάντα libri, ὑπερβάντι Abicht. — 18. Δαρείῳ βασιλεί om. s, del. Gomperz; βασιλεί om. rv, quod solum deliverim; neque minus offensionis habet Δαρείῳ β. in c. 17. Stein paucis infra Δαρείῳ post βασιλεί secl. — ἡμῖν γὰρ νόμος Krueg. suspic. — 19. σὺ μὲν, ᾧ πάτερ Prsvz; ᾧ πάτερ, σὺ μὲν cet. libri, Stein. — πρήσσειν ABCd, Stein; πρήξειν cet. libri et edd. — 20. ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος; ABd, Stein ταῦτα εἶπας ὁ Ἀ. — τῷ λόγῳ (in Ppr. ante ὡς γυναῖκα) in suspicionem vocat Valek. — 21. τῷ στρατηγῷ Valek., τῶν στρατηγῶν libri. — 22. [οὔτω] τυγχάνω Krueg. — ὡς εἶσι Ἕλληνες del. Cobet. — ἀγῶνα Ἑλλήνων rsv; ἀγῶνα Ἑλληνοδίαιι cet. libri, Stein. — 23. ἐς Σάρδις r(sv)z; ἐς τὰς Σ. cet. libri, Stein. — μισθὸν δωρεὴν libri; δωρεὴν aut ante μισθὸν collocandum aut delendum censent Dobree et Cob.; δωρεὴν secl. Gomperz, Stein. — δεινῷ τε ἐόντι καὶ σοφῷ? — 24. ἄγγελον πέμψας Pr(sv)z, πέμψας ἄγγελον cet. libri; ἄγγελον nonne est delendum (conf. I 91; IV 80; V 72, 84; VI 37)? — ἀπικομένῳ δέ οἱ; ABCd om. οἱ, s γε pro οἱ; an ἀπικομένου δέ? — Krueg. suspic. καὶ σὲ ἐς λόγους μοι, Cob. καὶ ἐς λ. σοί. — 25. ἀνθρωπέην Dind. (ἀνθρωπήν Pollux), ἀνθρωπηῖην libri. — 27. post τελευτᾷ aliquid intercidisse putat Valek.; μισεύμενοι ὑπὸ πάντων (Xen. Hell. I 7, 35) suppl. Cob. — τὸν post στρατὸν om. ABCd, del. Gomperz, Cob., Stein. — λιποστρατίου Cob. pro λιποστρατίης. — 28. οὔτος μὲν νυν Pr(sv)z; οὔτος δὲ cet. libri, Stein. — ἄνεσις de la Barre, ἄνεως vel ἄνεος libri. — ἐν ἀνεστηνυῖη Reiske; ἐν in libris deest; ἀνεστηνυῖης τῆς χώρας suspic. Dietsch. — 29. εὐρόντες τοιούτους suspic. Stein. — τοὺς πρὶν στασιάζοντας del. Gomperz. — 30. τὸν Δαρείῳ ABCd, τὸν ὁ Δ. cet. libri, edd. — δύναμιν τινα, Cob. δύναμιν ἵνα [καί]. — ὑμῖν (post Ἄρταφ.) om. Pr(sv)z, plerique edd., servavit Stein. — 31. φηγάσας ἐξ αὐτῆς; aut ἐξ αὐτῆς delendum (= Cob.) aut τοὺς adiciendum censet Krueg.; an φηγόντας? — ταῦτα μὲν γὰρ δίκαιον, Prs ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια. — παρέχειν Prsvz;

παρέχειν ἐστὶ cet. libri, Stein. — ἐξηγητῆς libri, ἐσηγητῆς Madvig. — 33. ἐν Μιλήτου τὸν τε Ἄριστ. Pr(sv), τὸν τε Ἄριστ. ἐν τῆς Μιλήτου cet. libri; ἐν (τῆς) Μιλήτου nonne delendum est? — πρόσφασιν μὲν Naber. — κεφαλὴν ποιεῦντας; Stein suspic. κεφ. διέλκοντας. — ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης Pr(sv)z; τ. ε. ὁ Ἄρ. cet. libri, Stein. — 34. οὐδέν τι πάντως suspic. Krueg. — κατὰ τάχος Dietsch; „καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο SPFa (= sBCP), καὶ τεῖχος Ald. et edd. seqq. quae qui defenderunt, ita explicaverunt, ut καὶ σῖτα καὶ ποτὰ cum παρεσκευάσαντο coniungerent, et ἐσάξαντο (ab σάπτειν ductum) idem esse atque ἐφράξαντο dicerent, quod ipsum restituendum censuit Hoeger Actt. Mon. III p. 492 sq. at ei rationi id obstat, quod σάπτεσθαι de refarciendo nusquam alibi dictum est (nam aliud est ἀποσάπτειν, quod afferunt Harporcraton, false Herodoti locum libri VI laudans, et Suidas). quare alii καὶ eiciendum censuerunt et τὸ τεῖχος cum ἐσάξαντο coniunxerunt, false id ab ἐσάγειν factum putantes, cum aor. I verbi ἄγειν apud antiquiores Graecos in usu non fuisse dudum demonstraverit Lob. ad Phryn. p. 287 (cfr. eiusdem Parerg. p. 736, Buttm. Gr. Gr. I p. 521, Bred. p. 351). iam cum καὶ ante τὸ τεῖχος omnes libri tueantur, nec tamen casu ortum videatur, cum Herodotus saepius σιτία σάπτεσθαι dixerit (vid. Schweigh. Lex. s. v.), cum denique σῖτα καὶ ποτὰ plerumque coniungantur, non disiungantur (cfr. c. 65), equidem κατὰ τάχος emendandum censeo, quam coniecturam quondam probavit Hermannus.“ — 35. ἐρρωδέων δέ; nonne δή? — σημῆναι [ἀποστήναι] Gomperz. — 36 βασιλεί τῶ Περσέων Bek; β. τῶν Π. libri, Stein; τῶν Π. del. Gomperz. — ναυκρατέες [τῆς θαλάσσης] Krueg., ναυκράτορες [τ. θ.] Cob. — τὴν δύναμιν τὴν Μιλ. A. B. cod. Cantabr., τὴν δ. τῶν Μ. Csz; τὴν δ. τὴν τῶν Μ. cet. libri (auctt. Schweigh. et Gaisf.); τὴν δ. τῶν Μ. Stein variis lectt. non adnotatis. — εἶχε ἐπίδας, Cob. ἔχειν ἐλ. — τοῖσ' χρήμασι Stein; artic. in libris deest. — 39. ἔξισο Schaefer ἐν σέο vel ἐνσέο libri; ἔξισ Eltz. — 41. post ἀληθεί λόγῳ addendum ἐν γαστρὶ aut ἔχουσαν mutandum in κνέουσαν censet Cob. — Κλεόμβροτόν τε s; τε om. cet. libri, Stein. — [τῶ]

δεύτερον Stein; pro καὶ quod antecedit Krueg. ἢ suspic.; verba
 καὶ τὸ δ. ἐπ. γυνή del. Cob. — 42. ἐς Κίνυπα, Stein ἐς Λι-
 βύην; idem Κίνυπα ante ποταμὸν adiecit; Krueg. suspic. πο-
 ταμὸν Κίνυπα. — Μακίων τε Λιβύων Niebuhr, M. τε καὶ A.
 libri. — 44. χρηστὰ secl. Krueg. — ταῦτα δ' αὖ Bek., ταῦτα
 δὲ οὐχ vel οὐκ libri; ταῦτα δὲ Wessel., Stein; ταῦτα δὲ ὦν
 De la Barre, Schaefer; ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι Gomperz. —
 45. Κραθίν et Κραθίη Wessel., κραστίν et κραστίη libri. —
 48. ἐβασίλευσε Krueg., ἐβασίλευε libri. — 49. ἀρετῆς [πέρι]
 Krueg. — αὐτοὶ ἂν σχοίητε suspic. Stein. — ὑποκρινέσθαι et
 c. 50 ὑποκρίσιος Bek., ἀπουρ. libri. — 50. ἀγαγεῖν, Gomperz
 ἀναγαγεῖν. — 51. ἐς οὗ libri (ἐσοῦσα C), Stein; ἐς ὃ plerique
 edd. — 52. οὔρων τῶν Κιλικίων; nonne οὔρ. τ. Κιλικίων? —
 post σταθμοὶ εἰσι τέσσερες De la Barre suppl. καὶ τριήμοντα,
 παρασάγγαι δὲ ἐπτά καὶ τριήμοντα καὶ ἑκατόν; Stein verba ἐκ
 δὲ ταύτης [τῆς Ἀρμενίης] ἐσβάλλονται ἐς τὴν Ματινήν γῆν
 σταθμοὶ εἰσι τέσσερες una cum verbis a De la Barre suppletis
 transposuit post φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. — καὶ τῆς Ἀρμενίης
 post Κιλικίης) om. sv, del. Gomperz; malim τε addere. —
 55. τῷ ἑωντοῦ πάθει del. Jacobs, Gomperz, Stein, Abicht. —
 57. Φοινίκων secl. Stein. — οὐ ante πολλῶν addendum censet
 Madvig; ὀλίγων postulant Scheibe, Cob. — 58. τῶν χωρῶν
 (χωρέων Cd, χωρῶν AB) delendum censet Krueg., secl. Stein;
 τῶν χωρίων Wessel. — μετέβαλλον ABd, Stein; μετέβαλον cet.
 libri. — οἱ ante Ἴωνες (om. Cdz) seclusi. — 59. τρισὶ Dobree,
 plerique edd.; υἱσι libri, Stein. — in hexametro ἑὼν libri, ἰὼν
 Bergler, ἑόντ' Valek., alii alia. — ἂν εἶη Pz; εἶη ἂν cet. libri,
 Stein. — 61. Stein suspic. ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ. — τρίποδ' αὐτὸς
 Schweigh., τρίπ. αὐτὸν libri; τρίποδ' αὐτόθ' suspic. Stein. —
 Ἐγγελέας L. Dind., ἐγγέλειας libri. — 62. δεῖ δὲ Psz, δεῖ δὴ
 cet. libri; δεῖ δὲ δὴ suspic. Stein. — κάτοδος libri, ἢ κάτοδος
 Schaefer; κατ. delendum censet Krueg. — λιψύδριον, Cob.
 λιψύδριον. — τε ante νηὸν) cum Kruegero seclusi. — συγκει-
 μένου, Krueg. et Cob. συγκείμενον. — 63. οἱ Ἀθηναῖοι, Schweigh.
 οἱ Λακεδαιμόνιοι. — προσφέρτιν, Bek. προσφαίντιν. — ξεινὸς
 Schaefer (conf. Bred. p. 67; ξεινίους libri, Stein. — Γονναῖον

Wachsmuth, Abicht; Κοιναῖον libri; Κυτιναῖον suspic. Stein. — ἐμηχανῶντο Lhardy, ἐμηχανέατο libri; ἐμεμηχανέατο suspic. Matthiae, Stein. — ante Ἰαγχιμολίου Valck. suppl. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων vel τῶν δὲ ἄλλων, post Ἰαγχ. Cob. καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ. — 65. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τὸ ὄνομα suspic. Stein. — 67. ἐκβάλοι, Dobree et Cob. ἐκβάλλη. — κίνον δὲ λευστήρα Stein. — 69. Κλεισθένης (post Ἀθηναῖος) et post pauca Κλεισθένεα del. Cob. — τότε πάντων plerique libri (τότε πάντων κύριον A² marg., τότε πάντα s); πάντων, τότε Schaefer et Gomperz; τότε πάντως Bek.; τότε ἐπανίων Abicht; μεταδιδοῦς vel aliquid simile excidisse suspic. Stein. — δένα δὲ delendum censent Madvig, Krueg.; καὶ δὴ pro δένα δὲ Bake, Cob. — κατένεμε, Stein et Cob. κατένειμε. — 70. ἐν διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρευ; malim ἐν δ. τῆς Ἰ. — 72. τῆς θεοῦ, Pd τοῦ θεοῦ. — κληδόνι Dind.; κληδόνι libri, Stein. — Δελφὸν Paulmier, ἀδελφεὸν libri. — 73. πρὸς deletit Schweigh., retinuerat Dietsch. — κοῦ γῆς Stein, πῆ γῆς sv, ποῦ γῆς cet. libri. — αὐτοῦς (post ἀπαλλάσσεσθαι) om. sv, del. Gomperz. — 74. Ἰσαγόρευ [βουλόμενος] Cob. — τὸν Ἀθηναίων Stein; τὸν Ἀθηναῖον AB, τῶν Ἀθηναίων cet. libri. — 75. τὰ δίκαια, Stein δίκαια. — μετεβάλλοντο, Pz non male μετέβαλλον. — 76. post ὀρθῶς Abicht Naberum secutus πρῶτος adiecit; melius, ut opinor, Cob. γενόμενος πρῶτος. — 77. στρατήην; ABd στρατιήν, fortasse recte. — βοηθοῦς rsv; Βοιωτοῦς cet. libri, Stein. — ἐν πέδαις A² rsv (ἐς πέδας cet. libri) in suspicionem vocat Krueg., secl. Stein; mea quidem sententia in verbis ἐς πέδας (ἐν πέδαις correctoris videtur) aliquid latet. — ἀντίον [δὲ] Krueg. — πρῶτα ἐσιόντι Prsvz; πρῶτον ἐσ. cet. libri, recentt. edd. (conf. c. 17). — 80. ἀγχιστέων Pr(sv)z; ἀγγιστέων cet. libri, Stein. — 81. ἐσίνοντο A²; ἐσινέοντο A¹B¹, Stein; ἐσινέοντο cet. libri. — 82. ἐν Ἀθήνησι; Pr(sv)z ἐν om., ABCd ἐν Ἀθήναις; glossema videtur; idem censet Cob. — ἔφερε AB¹Cd; ἔφερε καρπὸν cet. libri, Stein. — 83. ὥστε δὴ Pr(sv); δὴ om. cet. libri, Stein. — τῆς τε Δαμῆς καὶ τῆς Ἀδξήσῆς et paucis supra οἱ Ἀγινῆται (post ἐλάμβανον) del. Cob. — κερτόμοισι Pr(sv)z; κερτομίοισι ABd (-ήσι C), Stein. — 84. οὐκ ἐπετέλειον; Schweigh. οὐκέτι ἐτ.,

Palm οὐκέτι ἔπειτ. — δίκαιοι Bek., alii; δίκαιον libri, Stein. — πρήσσεσθαι ἐκέλευον del. Cob. — 85. τούτους cum Kruegero seclusi; τριηκοσίους coniecit Abicht. — πεμφθέντες rsv, Gomperz; ἀποπεμφ. cet. libri, edd.; locus est valde corruptus. pro μιῇ legitur in rsv νηί, pro τούτους in B²rsv τουτέων, pro ἐπειρῶντο in AB¹Cd πειρᾶν. — 86. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι Pr(sv)z (conf. I 21, 171, 181); νυν om. et γενέσθαι ante λέγουσι collocatum (= IV 150) cet. libri, Stein. — ἀπαμύνασθαι rsv; ἀπαμύνεσθαι cet. libri, Stein. — ἐς οὐ libri, Stein; ἐς δ plerique edd. — Αἰγινῆται λέγουσι del. Cob. — 87. pro πυθόμενας δὲ τὰς γυν. B²rsv τὰς δὲ γυν. sine πυθου.; praeterea om. rsv ἐνδρῶν et καὶ ante κεντεύσας et τι post δεινότερον; quae omnia non desiderari concedendum est. — ὄκη vel ὄκη Prsz (οἴκη v); ὄκου cet. libri, Stein. — αἱ τῶν Ἀθ. γυναικῆς; artic. τῶν nomme est delendus (conf. c. 92η)? — 88. [καὶ] πρὸς ταῦτα [ἔτι] τόδε ποιῆσαι Abicht; ἔτι τόδε ποιῆσαι secl. Stein. — ἐκ τόσου Krueg.; ἐκ τότε s, ἐκ τε τόσου cet. libri. — 89. πρὸς Αἰγινητίων rsv; ὑπ. Αἰγ. cet. libri, Stein. — 90. ἔτι τε; Krueg. suspic. ἔτι δέ. — Ἀθηνέων ἀκροπόλιος? — καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλ. ἀνέλαβε del. Gomperz. — 91. πειθαρχέεσθαι, Cob. πειθαρχεῖν. — ἂν γίνοιτο rsvz; ἂν om. cet. libri, transposuit post ἰσόρροπον Stein. — μαθόντες [δὲ] Gomperz; δὲ om. B²Prsvz; μαθ. δὴ Krueg. — ἐς δ καταφ. οἱ Πεισ. del. Wessel. — ὡς γε ἐκμεμαθήκασι Abicht; ὥσπερ ἐκμ. Stein suspic. — σφεας ἅμα ὑμῖν ἀκρόμενοι B²rsv; σφεας in σφρα correxit Eltz, quod probant Krueg., Cob, Gomperz; σφεας ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι τίσασθαι cet. libri, Stein. — 92. Σωσικλήης B²Prsvz; Σωκλήης cet. libri, Stein (eadem varietas est in libris c. 93); ultra forma sit praeferenda, decerni non potest. — ἐλεξε τάδε; rs ἔλεγε τάδε, fortasse rectius. — 92β. οὔτοι Βαυχ.; Madvig suspic. εἰ B. vel οἱ τότε B. — 92γ. Ἰετίων Pr(sv)z; ὁ ἸΙ. cet. libri, Stein. — τὸ παιδίον (post λαβόντα) om. rsv, Gomperz. — οὕτω δὲ διεξήλθε; in sv τε, in z δὴ (sic Stein 1884) extat pro δέ; hoc fortasse recte. — ἐγγιρομένου; Stein suspic. ἐγγερομένου. — 92δ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο sv; τὰ δὴ καὶ ἐγένετο cet. libri, Stein. — ἐσελθοῦσι B²Prsvz, Cob.; ἐλθοῦσι cet. libri,

Stein. — οἰά τε rsv; τε om. cet. libri, Stein. — 92ε. ἀνήρ
ἐγένετο B²Rsvz, ἦν ἀνὴρ ACd. — δέ τι Krueg.; δὲ ABd,
δ' ἔτι Pr(sv)z; Bek. suspic. δ' ἔτι πλείους vel πλεῦνας. —
92η. ὑπερόχους s, Bred.; ὑπειρόχους cet. libri, Stein. — ἱματίων;
Prsv, Cob. εἰμάτων. — 93. οἰά τε rsv; τε om. cet. libri, Stein.
— 94. οὕτω μὲν ταῦτα Pr(sv); οὕτω μὲν τοῦτο cet. libri, Stein.
— ὁ Μακεδὼν rsv; ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς cet. libri, Stein. —
[τὸν] ἔωντοῦ Stein. — ἐπὶ χρόνον συχνόν; z non male χρόνον
ἐπὶ συχνόν. — συνεπρήξατο, Krueg. et Cob. συνεξεπρήξατο. —
96. ἀποφ. Ἀθηναῖοι; ABd, Stein ἀποφ. οἱ Ἀθ. — 97. ταῦτά
Schweigh., ταῦτα libri. — πολλοὺς γάρ; Gomperz π. ἄρα. —
ἀρχὴ κακῶν, Prsvz ἀρχαὶ κακῶν; Cob. ἀρχέκτικοι (Plut.). —
98. παῖδας καὶ γυναῖκας; fortasse rectius rsv τέκνα καὶ γυν. —
99. τῶν ἄλλων ἀστῶν; ABCd, Stein τῶν ἀστῶν ἄλλον. — 100.
τῆς ὁδοῦ om. Pr(sv)z. — 101. ἔχοντες Wessel., ἔχοντος libri. —
τὸ Τριῶλον καλ. z; τὸν T. καλ. libri, Stein. — 102. σηηπτόμενοι
Πέρσαι ABC; σηηπτ. οἱ Π. cet. libri, Stein. — 103. ἐπι-
καλεσμένον Gronov, ἐπικαλεσμένους libri. — τιμωρήσειν σφι
Stein („an σφι ἔτι?“), τιμ. σφίσι libri. — 105. ἐμπεπρησθαι,
Prsz ἐμπερησθῆναι. — 106. τὸν ὁ Δ. κατ. χρόνον ἤδη πολλὸν
secl. Stein. — ἀπεστέρημε rsv; ἀπεστέρησε cet. libri, Stein. —
τοιούτῳ τι ἐπρήχθη; Prsv, Stein τούτων τι ἐπ. — ἐνδύσεσθαι
Naber, Cob., Krueg.; ἐνδύσασθαι libri, Stein. — 108. ταῦτα
Ὀνήσιλος ABCds; ταῦτα ὁ Ὀν. cet. libri, edd. — 109. ἡ Πέρ-
σῃσι ἢ Φοίνιξι seclusi cum Cobeto et Gomperzio; om. rsv. —
111. ὀπέων Dind.; ὀπάων libri, Stein. — προσφερέστερον, s
προφερέστερον; Stein suspic. προσφορέστερον. — ἀξιοχρέον Stein,
ἀξιοχρέω libri. — 112. συνήλθον rsv; συνήλθε cet. libri, Stein;
an συμπεσόντες? idem Stein (1884) suspic. — [αὐτὸν] τὸν Ἀρ-
τύβιον Gomperz; αὐτὸν om. rsv. — 113. μαχ. δὲ καὶ τῶν ἄλλων
εὐ Gomperz. — ἐποίειον Prsv; ἐποίεις cet. libri, Stein. — 114.
ἐνέπλησε; s, Schaefer, Dietsch, Gomperz ἐνέπλησαν. — 117.
ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη AB¹Cd, Stein, Abicht (ed. Tauchn.); idem
ex coniectura Krueg.; ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης B²Prsvz; ἐπ' ἡμέρῃ
ἐκάστην Madvig; μίαν excidisse suspic. Stein. — 118. ἀρίστη;
Krueg. suspic. ἡ ἀρίστη. — λογιζόμενος vel simile aliquid ante

δηλαδὴ excidisse suspic. Stein. — 119. τῶν Περσέων τὸν Μαίαν-
 δρον rs, τὸν Μ. τῶν Π. cet. libri; τῶν Π. nonne delendum
 est? — δὲ ὦν AB, τῶν C; ὦν cet. libri, Gomperz. — οὐότερα
 [ἦ] Gomperz. — 121. ἐν Πηδάσῳ H. Stephanus, Stein; ἐπὶ
 Μυλάσοισι Wessel.; ἐν πιδάσῳ AB¹, ἐμπιδάσῳ C, ἐπὶ δάσῳ
 Pz, ἐπὶ λασοῖσι rsv. — ἐμπεσόντες; fortasse rectius ἔσπεσόντες.
 — 122. τὴν Μυσίην; nonne τῆς Μυσίης? — αὐτὸς τε, Prsvz
 αὐτὸς μὲν; Gomperz αὐτὸς γε μὲν. — 124. ὅς in suspicionem
 vocat Krueg. — ἄγοι (d^z ἄγει), Dobree ἄγη. — 126. πλείστη
 ἦ suspic. Stein. — αὐτὸς τε ὁ Ἀρισταγόρης; sv ὁ om., Gom-
 perz del. —

LIBER VI.

2. κατεργάσασθαι P; κατεργάσασθαι cet. libri, Stein. —
 ἐς αὐτούς; R(sv,z ἐς ἑωυτούς. — ὡς πολέμιος εἶη βασιλεῖ del.
 Cob. — 3. ἐδειμάτου; Krueg., qui antea interpunxit ἐπιστείλειε,
 οὐδέν, scripsit δειματῶν; Dobree del. ἐδειμ. τοὺς Ἴωνας. —
 4. Ἀταρνείτω; ABCd, Stein Ἀταρνίτω; idem c. 29 Ἀταρνίτιδος
 (AB). — 5. ἐγίνετο ταραχὴ τοιαύτη vel πολλή; — οἶά τε Rsv;
 τε om. cet. libri, Stein. — τῆς ἑωυτοῦ Stein; ἐν τῆς ἑ. Prvz,
 ἐν ἑωυτοῦ s. — 6. ναυτικός τε suspic. Stein. — τε post Κίλικας
 om. ABCd, del. Cob. — 7. ἐστράτεον AB¹C; ἐστρατεύοντο
 cet. libri, Stein. — μὴ σπλέγειν; B¹PRsz, Stein μηδένα συλλ.
 — Μιλίτων Pr(sv)z; τῆς M. cet. libri, Stein. — 8. οἱ Λέσβον
 B²P^mRsv, ὅσοι τὴν αἰολίδα γῆν cet. libri; ὅσοι Λέσβον Stein.
 — Μυήσιοι et Μυησίων libri, Stein; Μυοῖσιοι et Μυοῖσιων
 H. Stephanus, plerique edd. — πάντων δὲ τούτων ABCd,
 Stein; πασῶν δὲ τουτέων B²PR(sv)z, plerique edd. — 9.
 ἔλεγον σφι; PRsz σφι om. — πείσονται τε; Krueg. suspic. τι
 pro τε. — τάδε ἤδη; PR(sv)z ἤδη om. — καὶ ante κατέξει
 suppl. Gomperz. — 10. ἔλεγον τάδε; PR sv)z ἔλ. ταῦτα. —
 ἑωυτοῖσι δὲ Stein; ἑων. τε PR(sv)z, plerique edd. — 11.
 ἠγοροῶντο; Lhardy ἠγοροῖοντο. — στρατηγὸς seclusi; om. cod.
 Cantabr., Longin. — ἐλασσάσασθαι B²Pvz (ἐλάσσασθαι s,
 ἐλασσάσθαι R); ἐλασσωθήσασθαι cet. libri, Stein. — 12. πέ-

σεσθαι PRsvz; πείσεσθαί εἰσι cet. libri, Stein. — οἶα στρατιῆ; Krueg. suspic. οἶως pro οἶα, Dobree οἶα ἀστρατηῆς; ceterum in B²Rs extat στρατιῆ. — 13. ταῦτα γινόμενα B²Rsv, cod. Cantabr.; ταῦτα τὰ γιν. cet. libri, Stein. — λόγους Αλένης PRsz; λόγους ὁ Αί. cet. libri, Stein. — Cob. transposuit verba ἐδέκοντο τοὺς λόγους post Συλοσῶντος delete λόγους quod extat post ἔπεμπε. — εὖ τε ἐπιστάμενοι Rsvz (εὔτε P); δὲ pro τε cet. libri, εὖ [δὲ] Stein; γε suspic. Gomperz. — τὸν Δαρειὸν secl. Wessel., Stein; τὸ Δαρειὸν Eltz, τοῦ Δαρειὸν Reiske. — ἄλλο σφι; Krueg. suspic. ἀλλ' ἄλλο σφι. — οὐ βουλομένους Stein; ἀρνευμένους Rsv, Valla, plerique edd. — ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι Stein; οἱ Σ. om. PRsz. — 14. ἢ ἀγαθοὶ del. Cob. — τὸ κοινὸν τὸ Σαμίων Rsv; τὸ κοινὸν τῶν Σ. cet. libri, edd. — τὰ αὐτὰ ταῦτα del. Cob. — 15. οἱ παρείχοντο μὲν PRsz, Gomperz; οἱ μὲν γὰρ παρ. cet. libri, edd. — τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν; Schweigh. suspic. αὐτοὶ pro αὐτῶν, Gomperz αὐτῶν delendum censet. — νεῶν (post σφετέρων) om. ABCd, Stein. — 16. νυκτὸς τε γὰρ; Stein optime adiecit γὰρ et interpunctit Θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα; in libris Θεσμοφορίων. ἐνθαῦτα. — οὔτοι μὲν νυν; ABC, Stein οὔτοι μὲν τοίνυν. — 18. καὶ ἐπορήσσοιτες; Rsv om. καί, fortasse recte. — 19. ὅτε γε Rsv, ὁπότε cet. libri, ὁπότε Stein. — ὁ νηὸς PR(sv)z; καὶ ὁ νηὸς cet. libri, Stein. — 20. καλεομένη om. ABCd. — 21. Λέον Stein (Strab. p. 253), λάον vel λαὸν libri. — τούτῳ τῷ δράματι; Dobree τῷ delendum censet; Krueg. μηδὲν suspic. pro μηδένα. — 22. τοῖσι τι ἔχουσι, Rs τοῖσι τε ἔχ.; Krueg. aut γε pro τι aut cum Valek. τοῖσι παρῆσι scribendum censet. — 23. Σάμιοί τε B²Rsv, Gomperz; Σ. γὰρ cet. libri, Stein; Σάμιοι τε γὰρ Bek. — τότε; Rsz ὅστε, P ὅστε; Abicht ὅστε τότε. — τὴν πόλιν ἑωυτῶν; om. ἑωυτῶν Rsv, Krueg., Gomperz. — πεδήσας; Naber et Krueg. suspic. ἐν πέδησι δήσας. — Ἴνυκα Stein, Ἴνυκιον libri. — μεταλαβεῖν, B²PRsz λαβεῖν. — 25. τὴν ἐν τῇ ναυμαχίῃ Reiske, τῶν pro τὴν libri; Stein del. τῶν. — 26. περὶ Μίλητον, Stein περὶ τὴν Μίλητον; artic. om. Steinio auctore ABCd, Schweigh. et Gaisf. auctt. cet. libri. — 28. λιμαιοσύνης Reiske, δειμαιοσύνης libri. — ἐκ τοῦ Ἀταρνέος;

B²RSVZ ἐς τοῦ Ἀ., a Dietschio olim receptum. — 29. τό τε δῆ; CPz, Krueg. τότε δῆ. — μετιεῖς Rsv; μετεῖς cet. libri, Stein. — συγκεντηθήσεσθαι; Krueg. suspic. συγκεντήσεσθαι. — μετιεῖς Rsv; μετεῖς cet. libri, Stein. — 30. ἄχθη ἀγόμενος, Krueg. ἦλθε ἀγ., Dindorf. et Cob. (ἀνήχθη Bred.) ἀνάχθη ἀγ. — 31. τινὰ τῶν; Krueg. suspic. τῶν τινα. — αἰρέοντες, Cob. αἴρεον. — 32. ἀντὶ εἶναι libri, Stein; ἀντὶ τοῦ εἶναι Valck., plerique edd. — τοῖσι post αὐτοῖσι del. Bek. — οὔτω δῆ z, οὔτω δὲ PR; οὔτω τε ABCd, Stein. — 33. αὐτοῖσι Πέρσησι ABCds; αὐτοῖσι τοῖσι Π. cet. libri, Stein. — εἰσὶ δὲ αἶ, PRsvz B corr. om. αἶ. — οἴκησαν, Schaefer οἴκισαν. — προσσχόντες Schaefer, προσχόντες libri. — ἐσπλόον; Pz ἐσπλόον τούτου, B²Rs τούτου ἐσπλόον; cet. libri τούτου om. — 35. ἰδυνάσταυέ τε ABCd; τε om. cet. libri, γε correxit Reiske. — πᾶν οἶ το μαντ. B²Rsv; οἶ om. cet. libri, Stein. — ποιέοι Dietsch; ποιοῖ Rsv, ποι εἶη d; ποιοίη cet. libri, Stein; ποιῆ Dobree, ποιέη Dindorf. — ἔπεισε ὁ λόγος, Rs ὁ om. — 36. Ὀλυμπιάδα ἀναραιρηγώς? — 37. τὸ θέλει libri, Stein; τί θ. H. Stephanus, alii; εἶπαι Abicht; εἶναι libri, Stein. — [ἀπέλλεε] ἐκτρέφειν Cob. — 38. παιδὶ seclusi cum Cobeto. — ἐγγίνεταί; B², Cob. ἐκγίνεταί. — 39. ἐπὶ Χερσονήσου; Stein. suspic. τὰ ἐπὶ X. — αὐτοῦ Κίμωνος Rsv, K. αὐτοῦ cet. libri; secl. Κίμωνος Stein et Cob. — κατ' οἶκον (vel κατοίκον) ABCd; κατ' οἴκους cet. libri, edd.; an κατ' οἶκον? — ἐπιτιμέων, Cob. πενθέων. — συλλυπηθησόμενοι, Cob. συλλυπησόμενοι. — τὴν ante θυγατέρα om. Rsv, fortasse recte. — 40. οὔτος δέ; Krueg. suspic. οὔτος δῆ. — τῶν κατεχόντων PR(s)vz; τῶν καταλαβόντων cet. libri, Stein. — τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεῖ τούτων libri; πρὸ ante τούτων Stein inseruit. — ἔφειγε Cd, ἔφειγε Χερσονήσου PRsz, Stein; ἔφ. ἐπὶ Χερσονήσου AB; iam Schweigh. Χερ. ἐπὶ Χερ. ex scholio irrepsisse suspicatus est. — καὶ μιν οἱ Δόλογοι Rsv, καὶ ἐκείνον οἱ Δ. C; καὶ ἐκεῖνον Δ. AB, Stein. — 41. κατεῖλον διώκοντες; Krueg. suspic. εἶλον καταδιώκοντες. — κελσίων secl. Cob., Krueg. — 42. δοσίδικοι; s. ὁσίδικοι, quod probat Cob. — σφίων μετρήσας PR(sv)z; μετρήσας σφίων cet. libri, Stein. — τοὺς καλέουσι οἱ Π. τὰ τοιήμοντα στάδια Naber expunxit; mihi artie. οἱ offensionem est.

— τὰ ante καὶ πρότερον delevit Stein. — 43. τὸν στρατὸν τοῦτον Μαρδόνιος; in s τοῦτον om., in P post M. collocatum (lectio ex codice R a Steinio non allata est); nescio an Gomperz pronomen recte deleverit. — ἄλλῃσι om. Rsv, del. Gomperz. — ἀποδεκόμενοι; Naber ἐνδεκ., fortasse recte. — 44. λέγεται γὰρ κατὰ sv; γὰρ om. R; κατὰ om. cet. libri, Stein. — 45. Μαρδονίῳ δέ; nonne M. δέ τε? — οὐ μὲν οὐδὲ Rsv, Krueg. (conf. IV 205, VI 72); οὐ μέντοι οὐδὲ cet. libri, Stein. — περὶ τὸν Ἄθων z; fortasse recte. — 46. τὸ τεῖχος; Stein suspic. τό τε τεῖχος. — 47. ἐπὶ τοῦ Θάσου P¹Rsv; ἀπὸ τοῦ Θ. cet. libri, Stein. — τὰς πάσας; om. τὰς PRsvz, Gomperz. — 49. δοκούντες τε Stein; τε om. Pz, plerique edd. — ἔχοντας Psz, Eust., Stein; ἔχοντες R; ἐπέχοντας cet. libri, Abicht; ἔχοντα suspic. Krueg. — τῶν ante Αἰγυπτίων (om. PRsz) seclusi. — 52. τότε ἕοντας; Krueg. suspic. τότε ἄρχοντας, Stein τότε ἐν τέλει ἕοντας. — λέγειν ταῦτα (ante βουλομένην) secl. Krueg.; idem adnotat expectare se ἀρνευμένην vel aliquid simile aut λέγειν δ' οὐ τι βουλομένην, εἰ; Cob. οὐ βουλομένην. — ἡγήσασθαι, Cob. στήσασθαι. — τὸν γεραίτερον; Stein suspic. τὸ γερ. — ὀκότερον τῶν παιδίων Rsv; ὀκ. τῶν παιδίων cet. libri, Stein. — καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν spuria esse cens. Stein. — νεωτέρῳ B²R(sv)z; om. cet. libri, Stein; iam Schweigh. id ex scholio irrepsisse suspicatus est. — 53. γὰρ δὴ om. PRsz, Gomperz, Stein, Krueg. — μέχρι μὲν PR(sv)z; μ. μὲν δὴ cet. libri, Stein. — τοῦ θεοῦ ἀπέοντος del. Gomperz. — Ἀμφιτρύων, Cob. Ἀμφιτρύωνος. — τῶν Δωριέων; artic. delere malim (conf. Plut. mor. p. 857). — 55. κατελάβοντο, Cob. κατέλαβον. — 56. πόλεμόν γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — ἐξοδίῃσι, sz ἐξοδίοισι; Cob. ἐξόδοισι. — ὀνόσοισι ἂν ὦν Stein; ὦν om. PRsz, plerique edd. — ἀπάντων PR(sv)z; πάντων cet. libri, Stein. — 57. θυσίῃ PR(sv) et δημοτελῆς B²PRsvz, θυσίην et δημοτελῆ cet. libri. — πρῶτον ἄρχεσθαι, Reiske et Gomperz πρῶτων ἄρχ. — δαιτυμόνεσι (AB σσ) libri, Stein; δαιτυμόσι Dindorf, alii. — ἀνὰ πάσας B²Psvz; ἀνὰ om. cet. libri (R quoque), Stein. — πατρούχου, Cob. παμούχου. — 58. τοῦ κοινοῦ τοῦ AB¹d; τοῦ κοινοῦ τῶν cet. libri, edd. — καταμαίνεσθαι,

Cob. κατατάμνεσθαι. — ἀριθμῶ, Gomperz ἀριθμόν. — καὶ αὐτῶν Σπαρτ. om. Rsv, Dietsch, Gomperz. — τούτῳ δέ, Reiske τούτου δέ. — οὐκ ἴστανται; Krueg. suspic. οὐ κατίστανται. — 59. συμφέρονται δὲ ἄλλο ABCd; συμφ. δὲ ἄλλο οὗτοι cet. libri, Stein. — 60. οὐ κατὰ λαμπ., Krueg. οὐδὲ κατὰ λαμπ. — 61. προεργαζόμενον Eltz, προσεργ. libri. — φθόνῳ τε καὶ suspic. Stein. — ἱροῦ post Φοιβηίου susp. hab. Krueg. — φορέει (ABCd φέρει) post παιδίον del. Cob. — 62. ἔρωσ ABCd; ὁ ἔρωσ cet. libri, Stein. — 63. συμβελλόμενος AB; συμβελλ. cet. libri, Stein. — ὁ δὲ παις, Rs ὁ τε παις; fortasse ὁ δέ τε π. — ἔθετο οὖνομα αὐτῷ ABCd; αὐτῷ οὖν. ἔθ. cet. libri, edd. — 64. δι' ἃ Struve; διὰ τὸ Rs, διὰ τὰ cet. libri; διὰ τὰ... „expleverim διὰ τοιῆνδε (τινὲς αἰτίην“ Stein. — 65. μάλιστα; Krueg. suspic. ἐς τὰ μάλ. — κατομννται Δημαρήτῳ ABCd, Stein; κατ. Δημαρήτου PR(sv)z, plerique edd. — 66. ὁ Δημαρήτος; Rs ὁ om. — ἀνοίστον B², ἀνωίστου cet. libri. — λέγεσθαι susp. hab. Stein. — 67. αὐτὸς seclusi; om. CPpr.sd, extat in AB post βασιλεύς, in P corr. Rz ante βασιλεύς. — 68. λέγων τοιάδε; ABd, Stein τοιάδε λέγων (C τρία δὲ λ.). — 69. ὁ μοι δοὺς PR(sv)z; μοι ὁ δοὺς cet. libri, Stein. — βούλει; Rsv, Cob. ἐβούλεο. — τῇ δέ σευ, Abicht τὰ δέ σευ. — ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων; Gomperz αὐτὸς ὁ (om. Rsv) del. — τοὺς δέκα μῆνας del. Gomperz, retinuit Stein. — καὶ αὐτὸς Ἀρίστων PRz, (sv καὶ om.); καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρ. cet. libri, Stein. — ἀνοίη libri, Stein; ἀγνοίη Valck., plerique edd. — sub finem capituli παιδας secl. Naber, Mehler, Cob. — 70. τῷ λόγῳ φάς, Rsv τῷ λ. φήσας; αὐτὸν λόγον φήσας? — πορεύεται; Rs πορεύεσθαι, fortasse rectius: Cob. ὡς deleto infinitivum recipi iubet. — αὐτὸν ἀπαιρέονται Rsv; αὐτοῦ ἀπ. cet. libri, Stein. — 71. ἐοῦσαν Μενίου μὲν B²PR(sv)z; τὴν ἐοῦσαν Μενίου cet. libri, Stein; et τὴν et μὲν delendum censeo. — 72. χειρῖδι (Cob. χειρῖδι) πλήη Wessel., χειρὶ διπλῇ libri. — ἔφηνε δὲ ἐς Τεγέην ἐν Τεγέῃ Rsv); fortasse ἔφηνε δὲ ἐν Τεγέῃ. — ἐν ταύτῃ; Krueg. suspic. ἐνθαῦτα vel ταύτῃ. — 73. ὠδῶθη ABR, Stein; ὠρθῶθη s, Krueg.; εὐδῶθη C, εὐδῶθη P; εὐδῶθη Abicht. — ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν; om. γῆν sv, Gomperz, Dietsch. — κατατίθενται PRs;

παρατίθ. cet. libri, Stein. — 74. *ἔξορκούν* A², Reiske; *ἔξόρκου* A¹B¹, *ἔξώρκου* d, *ἔξορκῶν* cet. libri. — *ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ πόλι* suspic. Stein. — *λέγεται εἶναι τῶν Ἀρκάδων* AB¹d, ὑπ' pro τῶν cet. libri; ὑπὸ τῶν Ἀρ. Wessel., Stein (1884); τῶν Ἀρκ. glossema videtur. — 75. *Λακεδαιμόνιοι Κλεομένηα* PR(sv)z; *Κλεο. Λακεδ.* cet. libri, Stein; *Κλεο.* nonne est delendum? — *ἐς Σπάρτην* (in s ἐν Σπάρτῃ idque ante δείσαντες collocatum) seclusi cum Cobeto. — *αὐτὸν post κατελθόντα* δὲ om. Rsv, del. Gomperz. — *μανίη* (C *μανίην*), B²PRsz *μανίης*; Cob. *μανιάς*. — *τοῦ φυλάκου τὰ πρῶτα ABCd*, τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκου (R *τοῦ πρ. τ. φ.*) cet. libri; seclusi τοῦ φυλάκου. — *λυθεῖς* B², plerique edd.; *αὔτις* CPz, Stein, *αὔθις* cet. libri. — *ποιήσει* Schweigh., *ποιήσκει(ν)* libri. — *ἦν γὰρ*; Stein suspic. *ἦν δέ.* — *περὶ Δημάριτον*; AB(C?), Stein *περὶ Δημαρήτον*. — *γενόμενα λέγειν* PR(sv)z, *λέγειν γενόμενα* AB (*λ. γινόμενα* Cd); seclusi *γενόμενα* cum Gomperzio (item Stein 1884). — *Ἀθηναῖοι* ABCd; *Ἀθ. μῦθοι* cet. libri, Stein. — 76. *Στυμφηλῆς* Rsv; *Στυμφαλίδος* cet. libri, Stein; *Στυμφηλίδος* plerique recentt. edd. — *ἀφανές*, Cob. *ἀχανές*. — *ἀπικόμενος ὦν* PRsvz. Krueg., Gomperz; *ἀπ. δ' ὦν* cet. libri, Stein. — *ταῦτα* seclusi post μετὰ δέ; extat in Rs ante δέ, in cet. libris post δέ. — 77. *Σήπεια* Rsv; *ἠσίπεια* A, *ἠσίπεια* B, *ἠσίπεια* CPz; *ἠσίπεια* Stein. — *τούτῳ* ante τῷ κέεται del. Cob. — *ἐπεσομένων*; z, Cob. *ἐπ' ἐσομένων*. — *τριέλκτος*; AB¹Cd, Stein *ἀέλκτος*. — 78. *ὁ κῆρυξ* (post *σημήνη*) secl. Naber. — *πολλῶ δ' ἔτι* P(sv?)z; *π. δέ τι* R, Stein; *π. δὲ* cet. libri. — 81. *βουλόμενον δὲ αὐτὸν . . . ἀπηγόρευε*; Cob. *ἀπειργε*; fortasse scribendum est *βουλομένον δὲ αὐτοῦ* vel *βουλομένον δὲ omisso αὐτοῦ*. — 82. *εἶλε* P corr. Rsv; *εἶλον* cet. libri, Stein (1884). — *πρὶν γε δῆ*; Krueg. suspic. *πρὶν ἦ*. — *ταῦτα λέγων* ABCd; *δέ*, quod in cet. libris extat, cum Steinio delevi. — *ἀπέφυγε* PRsvz; *διέφυγε* cet. libri, Stein. — 84. *ἐσβαλεῖν* dz, *ἐκβαλεῖν* C; *ἐμβαλεῖν* cet. libri, Stein. — *πειρᾶν ἐσβάλλειν*; Krueg. suspic. *πειρᾶν* ex *περᾶν* ortum et *ἐσβάλλειν* delendum esse. — *τοὺς Σπύθας post αὐτοὺς μὲν* et *τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν* del. Cob.; *κελεύειν* Krueg. quoque in suspicionem vocat. — 85. *Θεασίδης*;

B², Cob. Θεαρίδης. — ἀνὴρ δόκιμος ex Rs recepi (conf. III 75, V 63, VI 88); δόκιμος ἀνὴρ cet. libri, Stein. — βούλεσθε CPz, βουλευέσθαι B, βουλεύεσθε ARsd, Stein. — ἐσβάλωσι, Csv ἐμβ.; ABd, Stein ἐμβ.; Krueg. ἐσβαλεῦσι. — 86. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ABC, Stein; δ' om. cet. libri. — παραθήμη in hoc capite quater constanter Rsv (B² ter, teste Stobaeo bis); παρακαταθήμη cet. libri, quod Stein recepit nisi quod, invitus ut videtur, primo loco κατα- om. — 86α. δικαιοσύνης βουλόμενος PR(sv)z; βουλ. δικ. cet. libri, Stein. — 86β. τάδε τὰ σύμβολα; Gomperz τὰ del. — οὔτε με; Bek. et Krueg. οὐδέ με. — βούλομαί τε; Krueg. suspic. βούλ. δέ. — 86γ. ποιούμενοι PR(sv)z; ποιησάμενοι cet. libri, Stein. — ἴσχειν ABCd, Stob., Stein; σχεῖν cet. libri, ἔχειν Cob. — 87. πεντητηρῆς B²Rsv, Schoemann ex coniectura; πεντήρης cet. libri. — λοχίσαντες [ᾧν] Stein. — 88. μηχανήσασθαι, B²Rsv μηχανᾶσθαι; an μηχανήσεσθαι? — προτέρην; z, Krueg. πρότερον. — 89. δωτήνην Rsv; δωρεήν cet. libri, Stein. — 90. οἰκῆσαι; Naber ἐνοικῆσαι. — 91. τὴν θεόν; Rsv τὸν θεόν, fortasse recte. — χεῖρες δὲ κεῖναι B²PR(sv)z; αἱ χεῖρες δὲ ἐκεῖναι cet. libri, Stein. — ἐπισπαστήρσι B²PRsz; ἐπισπᾶστροισι AB¹d (ἐπιπᾶστροισι C), Stein. — 92. σφέας αὐτούς; PRsvz αὐτούς om., Gomperz del. — τοὺς αὐτούς καὶ Rs, Struve, Stein (1884); τοὺς αὐτούς τοὺς καὶ cet. libri, plerique recentt. edd. — διὰ δὴ ταῦτα PRsz; διὰ δὴ ᾧν σφι ταῦτα cet. libri, Stein. — verba ἀνὴρ ᾧ οὔνομα om. PRsz, reiecit Struve; item Stein (1884), qui ante πεντάεθλον inseruit ἀνὴρ. — ἐπασσέων corruptum videtur. — 93. art. et ante Ἀθηναίοισι et ante ἀνδράσι om. PR(sv)z, retinuit Stein. — 94. ἀδελφιδέον δὲ ἐωντοῦ suspic. Stein. — 95. ἐς τὰς νέας om. B²Rsv, del. Gomperz. — Ἰκάριον, Gebhardt Ἰκαρον vel Ἰκαρίην; Stein suspic. παρὰ τὸ vel παρὰ τε τὸ Ἰκάριον. — μάλιστα (post δέξαντες) om. P¹Rsv, fortasse recte. — τῷ προτέρῳ ἔτει, Dobree τρίτῳ πρότερον ἔτει. — 96. post πρότερον supplendum censet Stein ἐπαθον ὑπ' αὐτῶν, ἐνθαῦτα. — 97. πρὸς τὴν νῆσον; B²PRsz, Stein πρὸς τὴν Δῆλον. — καὶ ἄπιτε, Cob. κάπιτε. — 98. verba καὶ ἐν χρησμῷ usque ad ἰοῦσαν om. AB¹Cd, reiecit iam Gronov; verba sequentia secl. Wessel.,

alii, servavit Stein. — μέγας ἀρήσιος; Bek. suspic. μέγα ἀρ. — 99. στρατεύεσθαι; Dobree, Naber, Cob. στρατεύσεσθαι. — 100. τοὺς ante κληρουχέοντας adiecit Krueg. — ὁ Νόθωνος; ABCd ὁ om., fortasse recte. — 101. Ταμύνας Valeck., plerique edd.; Τέμενος libri, Stein. — Αἰγίλια PR(sv)z, plerique edd.; Αἰγίλια cet. libri, Stein; an Αἰγίλια? — ἐς ταῦτα τὰ χωρία PRsvz; ἐς om. cet. libri, Stein; nescio an verba ἐς ταῦτα τὰ χωρία delenda sint. — Κυνέω Dind., Bred; Κυνέου libri, Stein. — 102. ὀλίγας ἡμέρας; fortasse rectius Rs ἡμέρας ὀλίγας. — ἐς τὴν Ἀττικὴν PR(sv z C?); ἐς γῆν τὴν Ἀ. cet. libri, Stein. — κατέρχοντες; Dietsch κατοργέοντες, Madvig καταγρόντες; „an forte κατεπέ- γοντές (aut κατασπέρχοντές cum ONitzschio) τε τὸν πλόον?“ Stein. — artic. ante Μαραθῶν delevi; om. Rsv, ὁ P corr. z, ἡ cet. libri. — χωρίον in suspicionem vocat Stein. — 103. τῷ Κίμωνι; om. τῷ Rsv, Gomperz. — Μιλτ ἀδεω Μιλτιάδης, Krueg. M. Μιλτιάδην (sic R). — 104. καὶ ὑπὸ δικαστήριον Rsv; καὶ om. cet. libri, Stein. — αὐτὸν ante ἀγαγόντες om. Rsv, Suidas, Gomperz. — 105. Φειδιππίδην; Rsv, Valla Φιλιππίδην, quam formam commendat Spengel. — ἡμεροδρόμον dsz; ἡμεροδρόμην cet. libri (v quoque), Stein. — αὐτός τε; Krueg. suspic. αὐτός γε. — ἦδη σφι Schaefer, ἦδη σφίσι vel σφίσι ἦδη libri; σφι ἦδη Stein. — καταστάντων σφι; Stein καταστ. σφίσι. — 106. εἰνάτη, εἰνάτη δέ; Cob. εἰνάτη, οἱ δέ (Plut. εἰνάτη om.). — 107. ἐν τῷ ὕπνῳ seclusi cum Gomperzio (item Stein 1884); haec verba om. ABCd, extant post τοιγύδε in Ppr., ante τοιγύδε in cet. libris. — Αἰγίλιαν B²PR(sv)z; Αἰγλείην cet. libri, Stein. — δέ τί μοι; Stein suspic. δ' ἔτι μοι. — 108. ἀνα- ραιρέατο Bek.; ἀναιρέατο Rsv, ἀνερέοντο B¹, ἀνερέατο B², ἀναιρέοντο cet. libri. — paucis supra artic. ante Ἀθηναῖοι om. B²sv, Gomperz; artic. nonne etiam paucis infra ante Πλα- ταιέες delendus est? — κατὰ εὐνοίην PR(sv)z, κατὰ τὴν εὐνοίαν Ad; κ. τ. εὐνοίην C, Stein; κατὰ ||| εὐνοίαν B; an κατὰ εὐ. οὕτω τὴν Πλ? — ἐστράτεον P¹Rs; ἐστρατεύοντο cet. libri, edd. — Ἀσωπὸν αὐτόν; nonne Ἀ. ποταμόν? — 109. Stein (1884) συμβαλεῖν (ὀλίγους γὰρ εἶναι) στρατιῇ τῇ Μήδων [συμβάλ- λειν]. — ἦν δὲ τότε; Bek. ἦν τε τότε. — λειπουσι secl. Stein,

Cob. — δέδεται B², ex coniectura Reiske, quem secuti sunt Eltz, Dietsch, Cob.; δέδοται libri, Stein. — ἐς σέ τοι Eltz, Dietsch, Stein; ἐς σέ τι libri. — τῶν μὲν κελυόντων συμβάλλειν (vel συμβαλεῖν, -εῖν), τῶν δὲ οὐ Dietsch, Bred., Krueg., Cob.; inf. συμβάλλειν sequitur κελυόντων in Rsv, om. in cet. libris; post οὐ in omnibus libris συμβάλλειν vel ξυμβ. vel συμβαλεῖν legitur; Stein τῶν μὲν κελ., τῶν δὲ οὐ συμβάλλειν. — τὴν ante τῶν ἀποσπενδόντων Reiske adiecit; τῇ addendum et ἔλη delendum Cob. censet. — 111. ἀπὸ ταύτης γάρ; Stein γάρ secl., δ' ἄρα Krueg. suspic. — ἐς τὰς πανηγύριαι ABCd, Stein; τὰς om. PRz; καὶ πανηγύριαι s, plerique edd. — 112. ἄνδρας τοὺς Krueg.; τοὺς ἄνδρας libri, Stein; τοὺς del. Cob.; ἄνδρας om. d. — 113. ἀμφότερα seclusi, om. PRsz. — ἐπὶ τὴν θάλασσαν PRsvz; ἐς τὴν θ. cet. libri, Stein. — 114. Καλλιμάχος Rsvz; om. cet. libri, del. Stein. — ἐπιλαβόμενος PRsvz; ἐπιλαμβανόμενος cet. libri, Stein. — 115. αἰτίη B²Rsvz, αἰτίην cet. libri, Plut.; ἔσχε B²Psvz, ἔσχον Plut., ἔσχεν cet. libri; ἐν Ἀθηναίοισι ABd, ἐν om. cet. libri; αἰτίην δὲ ἔσχε ἐν Stein (1884); αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν plerique edd. — 116. τάχιστα, quod iam Valck. in suspicionem vocavit, del. Mehler, Cob. — 118. νηί, quod extat in PRsvz post Φοινίσση, in cet. libris ante Φ., seclusi; om. Suidas. — 119. ἀρύσσονται; L. Dind. ἀρύσσονται, Cob. ὀρύσσονται, Matthiae et Krueg. ἀρύονται. — τὸ δὲ ἔλαιον; Cob. , τὸ δὲ ἔλαιον . . . (ἔλαιον) οἱ Πέρσαι; repetitum ἔλαιον reperit lacunam.“ in sz post ἔλαιον legitur συνάγουσι ἐν ἀγγείοις τὸ et post καλέουσι in eisdem libris τοῦτο omissum est. — cap. 122 om. AB¹Cd¹, secl. plerique edd. — 123. τοὺς λοιποὺς (τ. ὑπολίπους R, τ. ὑπολοίπους Psz) iam Wessel. in suspicionem vocavit. — 124. ἔν γε ἄν; ABd ἄν om., Cob. ἔν γε δή. — 125. post κοθόρουσ requiritur τε (sic Stein 1884) vel δέ. — πλησάμενοι χρυσοῦ PR(sv)z; πλ. τοῦ χρυσοῦ cet. libri; τοῦ χρ. secl. Stein. — καὶ πρὸς ἕτερα δωρεῖται οὐκ ἐλάσσω AB¹Cd; κ. π. ἐτέροισί μιν δωρ. οὐκ ἐλάσσω cet. libri. — 126. ὁ Σικνῶνος cod. Cantabr., Schaefer, plerique edd.; ὁ Σικνῶνιος cet. libri, Stein, quod si rectum est, vox τέραννος nonne est delenda? — πρότιρον ἦν; om. ἦν

ABCd, fortasse recte. — 127. verba οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰ. κόλπου secl. Krueg.; μῶνος addendum censet post κόλπου Stein; δὴ pro δὲ et hoc loco et infra (οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης) Gomperz postulat. — 128. τῇ συνιστή Bred.; συνεστοῖ Rv, συνετοῖ B², συνέσει s; συνεσίῃ (vel ξυνεσίῃ) cet. libri, Stein; τῆσι ἰστιάσι L. Dind.; τῇ συνιστήσι ἐπειρᾶτο suspic. Stein. — πάντα ἐποίησε; Stein suspic. πάντα τε ταῦτα ἐπ.; Madvig post ἐποίησε suppl. ἐπιστίους. — ἠρέσκοντο οἱ libri, ἠρέσκοντό οἱ οἱ Bek. — 129. κατέχων, Madvig καθελών. — ἀποστύγειν γαμβρὸν AB¹Cd; ἀπ. γαμ. ἄν cet. libri, Stein. — 131. κρῖσι P, κρῖσει B²Rsz; κρῖσιος cet. libri, Stein. — ἐδόκει δέ; Krueg. suspic. ἐδ. δῆ. — 132. μᾶλλον; Stein suspic. καὶ μᾶλλον. — ἐπιστρατεύεται R (στρατεύεται s), ἐπιστρατεύεται cet. libri. — λέγων τοσαῦτα? — παρέδοσαν, Cob. ἔδοσαν. — 133. ὑπῆρξαν πρότεροι ἀδικίης suspic. Stein. — τριήρεϊ Rsv; τριήρεσι cet. libri, Stein. — λόγον s, plerique edd.; λόγων cet. libri, Stein. — ἐς τὴν ἐπλευ; ABCd, Stein ἐπ' ἦν ἐπ. — μὴ οἱ δῶσι B²PRsvz; μιν οὐ δῶσι cet. libri, Stein, qui suspic. μὲν οὐ δῶσι. — οὐκ ἀπαναστήσειν svz, οὐκ παναστήσειν R, οὐκ ἀποναστήσειν cet. libri. — ἀργύριον οὐδὲ ABCd, Cob., Stein; ἀργυρίον οὐδὲν cet. libri; [ἀργυρίου] οὐδὲ Krueg. — τοῦτο (ante ἐμηχ.) om. sv, del. Gomperz. — 134. ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω; nonne ἐς ὄψιν τὴν Μ.? — διερχόμενον Stein, qui suspic. διέρποντα; ἀπιόμενον PRsz, plerique edd. — ἔρκος libri, τὸ ἔρκος Schaefer. — γενέσθαι; Stein suspic. γίνεσθαι. — 135. καταχρήσονται BRs, Dobree, Stein; καταχρήσονται cet. libri, plerique edd. — τὴν ἐξηγησαμένην ABCd, ὡς ἐξ. cet. libri. — 136. ἔσχον; Krueg. suspic. εἶχον. — προκ. δὲ αὐτοῦ; Cob. del. αὐτοῦ; καὶ τὴν Αἴμνον αἴρεσιν del. Valck., Cob. — 137. τὴν σφίσι(ν) αὐτοῖσι(ν) libri, Stein; αὐτοῖσι del. plerique edd.; σφι pro σφίσι Krueg. — Πελαγοῖσι suppl. post ἔδοσαν Stein. — αὐτοὶ Ἀθηναῖοι; Rsv αὐτοὶ om., Gomperz del. — τε καὶ τοὺς παῖδας om. s., plerique edd. — ἐπιχειρήσειν; B², Reiske ἐπιχειρήσιν. — παρεὸν αὐτοῖσι libri, παρεὸν ἑνωτοῖσι Stein. — 138. τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας; nonne τῶν vel τῶν Ἀθ. est delendum? — 139. δικάσωσι, Cob. δικαῖωσι. — πάντων; Gomperz (Suidas) παντοίων. — τοῦτο

εἶπαν PRsvz; om. cet. libri, Stein. — 140. τοσαῦτα PRsvz; τοιαῦτα cet. libri, Stein. — ἐν Ἑλλησπόντῳ Rsv; ἐπ' Ἑλλ. cet. libri, Stein. — artic. ante Πελασγοὶ (om. Rs) delevi.

LIBER VII.

1. ἡ ἀγγελίῃ dz; art. om. cet. libri, Stein. — παρεῖχον Rs; παρέχειν cet. libri, Stein; an utrumque est delendum? — καὶ πλοῖα (om. ABCd), secl. Dietsch, retinuit Stein. — στρατευσομένων Rsv, στρατευομένων cet. libri, secl. Stein. — 2. Γωβρόεω θυγατρὸς; Stein δὲ excidisse suspic. — νομιζόμενον libri, Stein; νομιζόμενα B², Eust., plerique edd. — 3. βασιλεύοντί τε Stein suspic. — βασιλεῦσαι ἂν Stein; ἑβασίλευσε(ν) ἂν Rsv; δοκέει pro δοκέειν CPz. — 4. Δαρεῖον secl. Stein; fortasse melius paucis supra Δαρεῖος (extat in CPz ante Ξ., in cet. libris post Ξ.) deletur. — 5. ἀλλ' εἰ ABCd, Stein; ἀλλὰ cet. libri. — ὁ λόγος; art. om. sv, del. Gomperz. — περικαλλῆς PRsvz; περικαλλῆς εἰη cet. libri, Stein. — 6. ἀνέπεισε Ξέρξεα PRsvz, Ξέρξην idque post ποιέειν ταῦτα cet. libri; suspicor μιν intercidisse, cuius loco Ξ. in margine archetypici scriptum fuerat. — τῶν καὶ Ἀλενάδαι recepi ex PRs; τῶν καὶ οἱ Ἄ. cet. libri, edd. — Λήμνῳ Krueg., λήμνον libri. — ἀφανισοίατο libri, ἀφανισοίατο Naber, ἀφανισοίατο Krueg. — σφάλμα; Stein suspic. ἐς σφάλμα. — 7. πᾶσαν om. PRs, del. Cob. — 8α. κατεργάσαντό τε Naber. — πατήρ τε ἐμὸς libri, Stein; πατήρ τε ὁ ἐμὸς Dion., plerique edd. — θρόνον τοῦτον Rs, Dion. (cod. Ambr.), Stein; θρόνον, τοῦτο cet. libri. — κῦδος ἡμῖν Rs. Dion.; κῦδος ἡμῖν τε cet. libri, κ. τε ἡμῖν Stein. — 8β. Δαρεῖον ἰθύοντα Rsv, Dion.; quae in cet. libris antecedunt πατέρα τὸν ἐμὸν Stein recepit. — ἐξεγένετό οἱ s, Paris. 1634 et 2933 (conf. c. 4); ἐξ. αὐτῷ cet. libri, Stein. — ἀπιστάμενοι om. Dion., secl. Krueg.; ἀπισταμένῳ Reiske. — ἐπίστασθε Dion., Krueg.; τὰ ἐπίστασθε libri, Stein. — 8γ. τούτων μέντοι libri, Dion.; τ. μὲν δὴ Bek., τ. μὲν Krueg., τ. μὲν τοίνυν Stein. — νέμονται χώραν, Krueg. suspic. ν. τὴν χώραν. — 8δ. ἰδιοβουλέειν Rs, Bred., Dietsch quondam, Cob.; ἰδιοβουλεύειν cet. libri, plerique

edd.; *ἰδίῃ βουλευέειν* Lobeck. — 9. *γενομένων*; Stein suspic. *προγενομένων*; idem paucis infra καὶ ὅτι Ἰωνας. — *δούλους* ante ἔχομεν secl. Naber. — 9β. *γε* post καίτοι om. ABCd, secl. Krueg. — *Μακεδονίης* Rs; *Μακ. γῆς* cet. libri, Stein. — 9γ. *προφέρων* plerique libri, Stein; *προσφέρων* s, cet. edd. — *ἐγὼ τε* Bek., *ἐγὼ* PRsz; *ἐγωγε* cet. libri, Stein. — 10. *πίσυνος ἐών*, Krueg. π. ἦν. — 10α. *ἐλέσθαι*, Madvig *ἔχεσθαι*. — *ἠγόρευον*, Cob. *ἀπηγόρευον*. — *Σκύθας τοὺς νομάδας* secl. Stein. — *πολλὸν ἔτι ἀμείνονας* Rsv; *ἔτι* om. cet. libri, Stein. — 10β. *συνήνεικέ σε* Stein. — *Δάτι τε* Naber. — *ἐμβάλωσι*; Stein *συμβάλωσι* suspic. — 10γ. *πατήρ σός*; Bek. π. *ὁ σός*. — *ἠντιώθη* PRsvz; *ἠραντιώθη* cet. libri, Stein. — 10η. *Μαρδόνιε* seclusi cum Nabero. — *παρεόντος* PR, *παρεόντα* s, *παρεόντων* v; *παρεόντι* cet. libri, Stein; *παρεόντι ἐπηγορέων* Abicht. — 10θ. *ἀναβαίην*, Cob. *ἀποβαίην*. — 11. *κακῶ τε καὶ* Rs; *τε* om. cet. libri, Stein. — post *Ἀριαράμνεω τοῦ Τεῖσπεω* excidisse τοῦ *Καμβύσεω* Stein suspic. — 13. *ἔλεγε* PRsvz; *ἔλεξε* cet. libri, Stein. — *ἀκούσαντι μέντοι* libri, *ἀν. μὲν δὴ* Bek. suspic. — *ἦ χρεὸν* del. Naber, secl. Stein. — 14. *ποιούμενος* Rsv; *ποιησάμενος* cet. libri, Stein. — *ἀκούσας*; εὔ Stein interpunxit. — 15. *Ἀρτάβανον καλέοντα* PRsz; *ἐπὶ Ἀρ. καλ.* cet. libri, Stein; *καλέοντα* secl. Krueg. — *ἀπικομένῳ δέ οἱ*; PRsz om. οἱ, fortasse recte; an *ἀπικομένον δέ*? — *ἐφρόνειον* ABCd; *ἔσωφρόνειον* cet. libri, Stein. — *ἔγνω* δὲ secl. Mehler, Cobet. — *οὐκ ὦν*; Krueg. suspic. *οὐδ' ὦν*. — *συνέπαινον ἔον* Rsv; *συνεπαινέον* cet. libri, Stein. — 16. *τῷ πρώτῳ οἱ* Rsv; *τῷ et οἱ* om. cet. libri, Stein. — 16α. *ἀναιρέο*, Cob. *αἰρέο*. — 16β. *ἔῶντα*, Cob. *ἔῶν*. — *πεπλανήσθαι αὐταὶ* Reiske, π. *αὐταὶ* libri. — *τά τις*, Reiske *περὶ τά τις*. — 10γ. *θεῖον* Schweigh.; *θεοῦ* libri, Stein. — *οὐ καὶ* Schaefer, *οὐκὶ vel οὐκ vel οὐκὶ* libri. — *σὲ δὲ* Rs; *οὐδὲ* cet. libri, Stein. — *ἦδη δεῖ ἐμὲ* Schaefer, *εἰ δὴ δεῖ ἐμὲ* Eltz, ἦ *δεῖ ἐμὲ* Bek.; *ἦδη ἢ ἐμὲ* ABCd, *ἦδη ἰημι* (vel *ἱημι*) PRsz. — 17. *εἶπε τάδε* PRsvz; *τάδε* om. cet. libri, Stein. — *ἄρα* (om. sv) *σὸν δὴ*; suspicionem movet *ἄρα*; Stein suspic. *εἶπε ἄρα "σὸν δὴ"*. — 18. *ταῦτά τε δὴ* z; *δὴ* om. Rsv, Stein; *τε* om. ABCd; *τε*, supra scr. *δὴ* P. — *τούτων λεχθέντων* PRsvz; *τούτων δὲ* λ

cet. libri, Stein. — φθορή τις καταλ.; ABCd, Stein καταλ. τις φθορή. — συστρατευόμενος; Stein suspic. συστρατευσάμενος. — 19. κρινάντων δὲ ταύτη R(sv)z (P?); κρ. δὲ ταῦτα cet. libri, Stein; conf. I 120. — 20. κατὰ τὰ λεγόμενα Krueg. in suspicionem vocat. — τὸ πρὸς μεσαμβ. Bek., τοῦ π. μ. libri. — 21. οὐδ' ἕτεροι PRsvz; οὐδ' εἰ ἕτεροι cet. libri, Stein. — γενόμεναι PR(sv)z; προσγενόμεναι cet. libri, Stein, qui suspic. προγ. — οὐκ ἄξια libri, Stein; οὐκ del. Cob., Gomperz. — μιν om. PRsz, secl. Valek. et Krueg. — ἅμα (om. ABCd) στρατενομένοισι, Madvig τοῖσι στρατ. — 25. ἄλλον ἄλλη Rsv; ἄλλα ἄλλη cet. libri, Stein. — τὸν δὲ ὦν πλεῖστον; Stein suspic. τὸν δὴ ὦν σίτον οἱ μὲν ἐς. — 26. πόρον; Rsv πόρον, quod Cob. tuetur. — παρεγέροντο PR(sv)z; ἀπίκοντο cet. libri, Stein. — ἐν τῇ πόλι secl. Valek. — 27. τὴν βασιλεία; Stein suspic. τὴν τε β.; idem τῇ τε πλατανίστῳ. — 28. αὐτὸς δεύτερα, Krueg. αὐτὸς δ., Tournier αὐτὸν δ. — ἐξέμαθον, Stein ἐξεμάνθανον. — γεωπεδίων; Ps, Stein γεωπέδων (R γεοπέδων). — 30. αἰεὶ τὸ πρόσω (= IV 123, IX 57); ABCd, Stein τὸ πρόσω αἰεί. — τῶν Φρυγῶν καὶ Λυδῶν, Rsv τῶν λ. καὶ φρ.; Stein suspic. τε καί. — 31. μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ; Cob. ἀνδρὶ del., Stein ἀθανάτῳ secl. — 32. ἀκριβέως Cob. del.; om. Rv (in s verba βοιλόμενος usque ad finem capitis desunt), ἀκριβῶς cet. libri. — 33. παχέα Stein, qui suspic. πλατεία; Rsv (Valla) τραχεία, Tzetz. τραχεῖα, plerique edd. τρηχεία. — Ἀβύδῳ, Krueg. Ἀβύδου. — Ἀθηναίων libri, Ἀθηναῖοι Stein. — ἔργα om. ABC, Stein. — 34. τὴν δὲ Rsv, Gomperz; τὴν δ' ἕτερον cet. libri, edd. — 35. ἐπικέσθαι corruptum videtur. — δὲ ὦν ABd, Bek. ex conjectura; δὴ ὦν cet. libri. — Δολερῶ Eldick, δολερῶ libri. — 36. ἀναχωρέη, Reiske ἀναχωρεύοσι. — εὔρον libri; ζιφύρον homo quidam doctus (Allgem. Litteraturz. a. 1802 p. 26, Stein. — καὶ τριχοῦ libri; καὶ τριχρέων τριχοῦ Petavius; καὶ τριχρέων Allgem. Litteraturz. a. 1802, Stein. — ἡ αὐτὴ Reiske; ἦν ἡ αὐτὴ A² marg., Stein; ἦν αὐτὴ libri; nescio an etiam in sequenti versu ἦν delendum sit (legitur in PR(sv)z post ἐμβρ., in cet. libris ante ἐμβρ.). — καὶ οἱ ἵπποι secl. Stem. — 38. ἄν τι σιῦ R^s, Eltz, Stein ἄν τι τεῦ (vel τί τευ) cet. libri;

ἄν τευ Suevern, plerique edd. — ἦ τό; Stein suspic. ἦ τό περ. — ἄγε PRsz; ἄγευ cet. libri, Stein. — 39. σέο, Krueg. σοῦ. — 40. τοῦτο post τούτων om. ABCd, fortasse recte. — στρατός ABCd; σύμμικτος στρατός cet. libri, Stein. — οὐ διακεκριμένοι in suspicionem vocant Valck., Naber, Cob. — βασιλεῦ secl. Krueg. — προηγεῦντο μὲν δῆ; Psz, Stein πρ. μὲν γάρ, R πρ. μὲν. — verba ἐς τὴν γῆν ex c. 41 adiecta videntur (conf. c. 55); pro τρέφαντες Stein suspic. τράποντες. — ἀναβαίνει PR(sv)z; ἐπιβαίνει cet. libri, Stein. — παις ἀνδρὸς Πέρσεω PR(sv)z; ἀνδ. Π. π. cet. libri, Stein. — 41. διελέλιπτο Schweigh., διέλειπτο Schaefer; διέλειπε PRsz, Stein; διέλειπέ τε ABd (διελείπτε τε C). — 42. Καρήνην Steph. Byz., καρίνην vel κάρνην libri. — 43. τὸν Σκάμανδρον Rsv, plerique edd.; ποταμὸν Σκ. cet. libri, Stein. — ἐνέπεσε, ABCd ἐσέπεσε. — 'Ροίτιον Pdz(sv?); 'Ροίτιον cet. libri, Stein. — 44. ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ; Rsv, Stob. om. μέσῃ; Stein „μέσῃ fortasse corruptum.“ — αὐτῷ ταύτῃ, Abresch αὐτοῦ ταύτῃ. — 48. κατὰ τὸ πλῆθος (conf. I 77); ABRsv, Stein τὸ om. — 49. στρατὸν τοῦτον; Stein suspic. στρατοῦ τούτου. — τὸν λιμένα secl. Krueg. — ἀλλά; Stein suspic. ἀλλὰ πολλούς. — γῆ δῆ s, Wessel., Krueg.; γῆ δὲ cet. libri; γῆ Herold, Stein. — εὐπερηξίης δὲ Rsv, Stob., Stein; εὐπερ. γάρ cet. libri. — 50. παθεῖν; Krueg. suspic. ποιεῖν. — προηγάζοντο; Krueg. suspic. προήγαγον. — 51. Ἀθηνέων (Valla) Schaefer, alii; Ἀθηναίων libri, Stein. — 52. ἢ περιποιῆσαι Naber. — τέσσα τε καὶ cod. Cantab., τε καὶ om. Rsz; τε om. cet. libri, Stein. — 53. γίνεσθαι PR(sv)z; γενέσθαι cet. libri, Stein. — τῶνδε δέ; Stein suspic. τῶνδε δῆ. — Περσίδα γῆν R(sv)z (usitatus Π. τὴν γῆν); Πέρσεας cet. libri, Stein. — 54. ἐθέλοντες Krueg. secl. — 56. ἐπεῖτε R(sv)z; ἐπεὶ cet. libri, Stein. — 57. τῆδε τοῦτο; PR(sv)z om. τοῦτο; non desideratur. — ἀγαυρότατα, Cob. γαυρότατα; Naber τε καὶ. — 59. ἔξαριθμῆσαι; sv ἐναριθμῆσαι, quod tuentur Schaefer et Cob. — τελευταία, Stein τελευτᾶ. — 60. συναγαγόντες Rs; συναγάγοντο v, συνηγάγοντο Pz, ξυνηγάγοντο C; συνήγαγόν τε AB, Stein. — συννάξαντες Reiske; συνάξαντες ABRsv, συν(ξυν)άφαντες cet. libri. — 61. ante λεπίδος suppl. Biel καὶ

Θώρηκας, Reiske ὦν ὑπεράνω ἐφόρεον Θώρηκας ἀπό, Stein ὑπὸ
 δὲ Θώρηκας πεποιημένους. — τούτου δὴ Stein, τούτου δὲ libri.
 — 63. τῆσι Αἰγυπτίησι; Stein supplendum censet μαχαίρησι
 (conf. c. 91). — καλέονται; PR(sv)z ἐκαλέοντο. — τούτων δὲ
 μετ. Καλδ. secl. Stein. — Ἀρταχαίω Stein, ἀρταχαίου libri. —
 64. ἀξίνας Wessel. suspect. hab., Naber del. — 67. ἔχοντες
 ἐνέπρεπον PR(sv)z (conf. c. 83); ἐνέπ. ἔχ. cet. libri, Stein. —
 Ἰθαμίτρεω Schweigh.; ἰθαμάτρεω ABd, θαμάτρεω C, ἰταμίτρεω
 cet. libri. — 69. τόξα δὲ εἶχον; Krueg. secl. δέ; idem c. 65
 initio δὲ secl. — τὸ δὲ ἤμισυ scripsi; τὸ δὲ (vel δ') ἕτερον ἤμ.
 PR(sv)z; τὸ δὲ ἄλλο ἤμ. cet. libri, Stein. — Δαρείου τε καὶ
 suspic. Stein. — 72. ἐστρατεύοντο nonne est transponendum
 post κράνεα πεπλ. ἔχοντες? videtur in archetypo excidisse (om.
 Rsv). — ἀσπίδας δὲ et ἀλγμάς δὲ PR(sv)z, utroque loco τε cet.
 libri; δέ — τε Stein. — Σύριοι Bred., σύροι libri. — 73. ἐς
 Φρύγας delevi cum Gomperzio. — 76. lacunam esse primus co-
 gnovit Pauw; Πισίδας δὲ ἀσπίδας excidisse putat Stein. —
 λυμοεργίας Athen. (XI p. 486) emendavit; λυκοεργίας PRsvz,
 λυκεργίας cet. libri. — 81. ἦρχον μὲν; PRsvz μὲν om., for-
 tasse recte. — 82. καὶ Σμερδομένης ὁ Ὅτάνω rectius infra
 post ἀνεψιὸν legi Stein cen-et. — 83. ἐξέλιπε; Stein suspic.
 ἐκλίποι. — 84. ἵππεύει; Stein suspic. ἵππευε. — μετεξέτεροι
 Wessel., plerique recentt. edd.; μετεξέτεροι ἔνιοι Rs; ἔνιοι cet.
 libri, Stein. — 85. post φωνῆ adiciendum esse χρεώμενον Περ-
 σικῆ Stein censet. — ταύτησι πίσυνοι, PRs τῆσι πίσυνοι. —
 86. Κάσπιοι, Reiz Κάσπειροι, Larcher Κάσιοι, Stein Πάντες. —
 ταχτηῆτα; PRsz, Cob. ταχτηῆτι. — 88. περιέπεσε, PRsz ἐν-
 ἴπεσε; Abicht συμφορῆ ἐνέπεσε ἀνεθελήτω. — PR-vz ἐποίησαν
 οἱ οἰκίται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν
 δεσπότην (-εα z) ἀπαγαγόντες (ἀγαγόντες Rsv) σὺν τοῖσι γού-
 νασι. — 89. Σύριοι Bred., συρίοι libri. — τύκους CPd; τύ-
 χους cet. libri, Stein. — 90. ἐσταλάτο Dobree; ἐσταλάδατο
 Rsv, Eust.; ἐστελάδατο cet. libri. — κισῶνας; Pauw κισάρινας
 (Pollux X 163). — 91. λαισήιά τε libri, λαισ. δὲ Stein; quod
 sequitur εἶχον post κεφαλήσι transponendum mihi videtur;
 c. 79 post κισφ. idem verbum videtur intercidisse. — καὶ κισ-

δῶνας; Valck., Krueg. καὶ secl. — μὲν seclusi (om. Rs); Stein δέ. — Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι; nonne τε adiciendum? — 92. δέρματα et αἰωρεύμενα PRsvz. Eust.; δέρμα et αἰωρεύμενον cet. libri, Stein. — 95. verba κατὰ τὸν αὐτὸν usque ad Ἄθηνων del. Gomperz. — λοιποὶ οἱ Wessel., λοιποὶ libri. — 96. ἐπάξιον v, Portus ex coniectura; ἀπάξιον cet. libri. — στρατηγὸι οἱ sv, στρατ. γε οἱ R, στρατ. τε οἱ cet. libri; στρατ. οἷ τε Stein suspic. — 97. οἶδε om. ABCd, del. Stein. — post ἱπαγωγὰ πλοῖα in Rs(ν?) σμικρά, in cet. libris μακρὰ legitur; utrumque mihi suspicionem movet. — 98. οἱ ὀνομαστότατοι cod. Cantabr., plerique edd.; οἱ om. cet. libri, Stein. — Ματτήν BCd, ματγὴν A, μάπην cet. libri. — 99. verba τῶν μὲν νῦν usque ad ἀναγκαζόμενος suspectae originis videntur Steinio. — [τῆς] μάλιστα Stein. — ἔστρατεῖτο, Cob. συνεστρ. — 100. ἠριθυμῆθη Schaefer, ἠρίθυμῆσε libri. — 101. χρήσωμαι AB, Bek. ex coniectura; χρήσομαι cet. libri. — 102. κελεύεις ABC, Stob.; με κελεύεις cet. libri. — 103. οἶον, Krueg. κοῖον. — εἰρημένος PR(sv)z; λεγόμενος cet. libri, Stein. — 103. περὶ ἕνα, Valck. παρὰ ἕνα. — ἐλάσσονες ἴοντες; Krueg. suspic. ἐλ. ἴοντες. — παρ' ἡμῖν ABCd, παρ' ἡμῖν μὲν μόνουσι cet. libri; Stein suspic. μόνους μόνουσι. — 104. post ἔστοργῶς ἐκείνους intercidisse aliquid (velut δὲ μισέων vel δὲ ἀποστρυγέων) suspic. Stein. — πατήρ δὲ σός, Bek. π. δὲ ὁ σός. — ἕκαστός φησι; Valck., alii ἕν. φασι. — τᾶλλα (ABCd ἕμα), Reiske ἀλλά. — νῦν δὲ PR(sv)z; νῦν τε cet. libri, Stein. — 106. μόνῳ om. ABCd, secl. Stein. — ἐν τῇ Θρηάκῃ; Stein suspic. ἐν τε Θ. — διὰ τοῦτο δέ, Stein διὰ τοῦτο δή. — 107. μάλιστα om. P^rRSvz. — αἰνῆς μεγάλης suspic. Krueg. — ὑπὸ Ἀθηναίων τε καὶ suspic. Stein. — 108. ἐσπέρης Stein; ἐσπέρην dz, ἐσπέρη vel ἐσπέρη plerique libri. — 109. Μαρωνείης τε suspic. — ἐσεῖσι Schweigh., ἐσεῖσι libri. — Τραῦδος; Stein suspic. Τραῦσος. — ἰών; Stein suspic. Θασίων. — 115. τούτων τε ἕκαστον suspic. Stein. — οἰκημένους secl. Krueg. — 116. ὀρέων αὐτοῦς Rsv, ὄρ. καὶ τοῦς cet. libri; ὄρ. καὶ αὐτοῦς Reiske, Stein. — in fine capituli excidisse suspic. Larcher ἤδη γενόμενον, Gomperz σπεύδοντας, Stein ὡς ἔσπευσαν ὥστε γενέσθαι; Krueg. del.

ἀκούων. — 118. ὄιον γε PR(sv)z; γε om. cet. libri. — ὕποδοχεὺς ἀραιρημένος suspic. Stein. — 119. ἐν πολλοῦ τε Stein suspic. — παραπλησίως secl. Krueg. — ποιευμένων Stein ex libris, Madvig ex Siesybii coniectura; ποιούμενον PR(sv)z. — ἐσίτενον, Rsv σιτεύεσκον. — ἔσκε seclusi (om. ABCd); Stein suspic. μένεσκε. — ἀγάγοιεν, Naber διαγάγοιεν. — ἀλλ' ἅπαντα φερόμενοι suspic. Stein. — 121. ὅμως (Valla „tamen“) Reiske, ὁμοίως libri. — τὸν ναυτικὸν στρατόν, Stein τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. — 122. ἀπιέμενος; Krueg. suspic. ἀπειμένος. — Ἑλληνίδας τε ABRs, τε om. cet. libri; Ἑλλ. γε Stein. — 123 ναυτ. στρατ. ὁ Ξέρξω secl. Stein. — Καναστραῖον R (κανάστραιον s); Καναστραίην cet. libri, Stein. — Λισαί, Stein Αἴσα. — 124. Ἐχειδωρον Is. Vossius, χεῖδωρον libri (c. 127 ἐχειδωρος Rsv, χεῖδωρος cet. libri); Χεῖδωρον (-ος) Stein. — διὰ Μυγδουίνης τῆς χ.? — 127. ἀπό τε Θέρμης suspicor. — Ἰνδίαω, Cob. Λοιδίαω. — ῥέεθρον seclusi (conf. c. 129). — ἀντέχρησε, Madvig ἀπέχρησε vel ἀντέσχε (item c. 187). — 128. ἐς Περαραβούς, AB ἔστε pro ἐς; Stein suspic. ἔστ' ἐπί; an ἐς τε (dz) est recipiendum? — 129. τὸ δὲ παλαιόν, Rsv τὸ δὲ πάλαι. — ἔφαινετο Rsv; φαίνεται cet. libri, Stein. — 130. ἦδε αὐτῆ Abresch, ἀλλ' ἢ αὐτῆ Matthiae, ἦδε αὐτῆ libri. — ἔξω, Schaefer ἔσω. — ὑπόβρυχα Rs; ὑποβρυχέα (B ὑποβρύχια) cet. libri, Stein; fortasse ὑποβρύχια (conf. I 189). — ἀπὸ παντός; Rsv, Cob. ὑπὸ παντός. — 132. ἐσιράμενος, Naber ἀνταειράμενος. — 133. αἰτησιν κήρυκας, d κήρυκας αἰτησιν; s (solus?) om. κήρυκας, fortasse rect. — ἐσβαλόντες ABC; ἔμβ. cet. libri, Stein. — εἶπαι; ABd, Stein εἶπαί τι. — 134. Ταλθιβίου Rsvz; om. cet. libri, Stein. — τίσαι, Rsv τίσειν. — τῶν Δαρείου Reiske, τῷ Δ. libri. — 135. εἶρετο λέγων Rsv; λέγων om. cet. libri, Stein. — ὄρατε γάρ; Stein secl. γάρ. — 136. πρὸς αὐτῶν Rsv; ὑπ' αὐτῶν cet. libri, Stein. — οὐδ' ὠθεόμενοι Valck. — λέγουσι δὴ Krueg. — 137. Νικόλαν; Bred. Νικόλεων. — ἐν τῆς μήμιος del. Gomperz. — οἱ [γάρ] πεμφθέντες Gomperz, Stein (1884); γάρ om. Rs. — 138. γῆν τε καὶ II. Steph.; τε om. libri, Stein. — 139. τὸ ἀληθές; PR(sv)z τάλθηθές; Schaefer, plerique edd. τάλθηθός. — τοῦτο (Rs τοῦ) τὸ Ἑλλ.; Cob. del.

τοῦτο. — 140. φεῦγ', Reiske φύγ' ἐς. — ἄζηλα, Blomfield
 αἰδηλα. — ῥεούμενοι, Clem. Alex. ῥεούμενοι. — 141. ἱκετηρίας
 Rsv; ἱκετηρίην (vel -αν) cet. libri, Stein. — ταῦτα δέ; Krueg.
 ταῦτα δὴ (Rsz δὲ om., in A rasum). — ἔτι τοί; Stein suspic.
 ἔτι οί. — 142. αἶδε αἶ suspic. Krueg. — τῶν Ἀθηναίων Schaefer;
 τῶν Ἀθηναίων libri, Stein; del. Cob. — κατὰ τὸν φραγμαδὸν
 del. Gomperz, κατὰ solum Krueg. deletum volebat. — τὰ δύο;
 Stein suspic. ἔπεα δύο. — 143. πᾶν ὀρθῶς; Krueg. suspic.
 πᾶν ὀρθῶς. — ἑόντως Reiske, ἑόντως libri. — ἀντὶ τοῦ Ὡ
 θείη Σ. del. Cob. — σύμπαν εἶπαι Gomperz, σύμπαν εἶναι
 libri. — 144. Krueg. interpunxit δραχμάς, τότε; Cob. ἕκαστος
 del. — ἔσωσε τότε PRz (s om.); ἔσωσε ἐς τὸ τότε cet. libri,
 Stein. — 145. τῶν Ἑλλήνων τῶν Schaefer, verba Ἑλλήνων
 τῶν, quae in libris post Ἑλλάδα extant, secl. Bek.; Ἑλλάδα
 Ἑλλήνων [τῶν] Valck., Stein. — βουλευομένοισι αὐτοῖσι, Rs
 αὐτ. βουλ.; fortasse αὐτοῖσι delendum est. — ἐγκεκρημένοι
 (vel ἐγκεχειρημένοι vel ἐγκεκριμένοι) Reiske, ἐγκεκρημένοι
 libri; ἐγγεγεμένοι Bek., ἐνηργημένοι Madvig. — πέμπειν (post
 ἄλλους) et φρονήσαντες del. Cob. — Ἑλληνικῶν τῶν; Krueg.
 suspic. Ἑλλ. ὄτεων. — 147. σφέας τὴν ἰδίην ἐλ.; Krueg. σφέων
 τὴν ἐλ. — τῆδε ἄλλη suspic. Schweigh., recepit Matthiae,
 plerique edd.; τῆ γε ἄλλη libri, Stein. — 148. γίνεσθαι PR;
 γενέσθαι cet. libri, Stein. — Λακεδαιμονίων τε καὶ suspic.
 Stein; melius fortasse ὑπὸ τε Α. καὶ. — μετὰ δέ; Stein suspic.
 τότε δέ. — 149. καὶ περ secl. Stein. — artic. ante Ἀργεῖοι se-
 clusi; om. ABCd. — 150. λέγεται (ante εἰπεῖν) del. Cob. —
 nonne γεγονότα δέ? — 151. ἐμμένει PR(sv)z; ἐμμένειν ἐθέλουσι
 ABCd; ἐμμένει ἐθέλουσι Stein. — 152. Ἀργεῖοι λέγουσι; Rsv
 om. λέγουσι, fortasse recte. — ἐγκύφαντες Rsv, Stob.; ἐγκ. P,
 ἐσκ. cet. libri. — ἐσηνεύαντο, Stein ἐσενεικαίατο. — οὔτω οὐδ'
 Gomperz; οὔτω οὐκ Rsv, οὔτω δὴ οὐκ cet. libri; οὔτω δὲ οὐδ'
 Stein (οὐδὲ pro οὐκ iam Krueg.). — artic. ante Λακεδαιμονίους
 delevi; om. PRsz. — 153. ὁ ἐν Γέλῃ; Schaefer ἐὼν Γέλης.
 Reiske ἐν Γέλῃ; Stein suspic. ὁ οἰκίτωρ γενόμενος ἐν Γέλῃ. —
 Ἀντιφῆμου Jos. Scaliger; ἀντιφῆμον libri. — ἢ αὐτός; Krueg.
 suspic. ἢ εἰ (vel πῆ) αὐτός. — θῶμα μὲν ὧν κάρτα suspic.

Krueg. — artic. ante ἄπαντος secl. Valck., Krueg. — οὕτω μὲν νυν libri, οὕτως μὲν νυν Stein. — 154. post Ἰπποκράτους aliquid intercidisse putant Valck., Bek., alii; ὅς del. Reiske; post Παταΐκον supplendum Θήρωνος δὲ πατρὸς vel simplicius υἱὸς Stein censet. — τούτων πλήν; Rs, Valla πασέων πλήν; an τούτων πασέων πλήν? — ἀπέφυγε Eltz, πέφυγε libri, διέφυγε Stein. — 156. οἱ πάντα Reiske, ἅπαντα libri. — ἀνέβλαστον CPVZ, ἐκβλαστον Rs; ἔβλαστον AB, Stein. — ἀγαγὼν ἐς τὰς Σ. Bek., ἄγων ἐς τὰς Σ. libri. — 157. τε καὶ Ἀθηναῖοι Rs (ν τε om.); om cet. libri, del. Stein. — τὸν γὰρ ἐπιόντα; Koen γὰρ post πάντως collocandum censet. — ἦκεις libri, γὰρ adiciendum Bek. suspic., Stein adiecit. — ἦκεις μεγάλως Reiske, ἦ. μεγάλης libri. — ἡμέων οἱ μὲν; ABCd, Stein οἱ μὲν ἡμέων. — 158. ἐπαυρέσιες ν (ἐπαυρέσεις R, ἐπαυρέσεις s), ἐπαυρέσεις C; ἐπαυρήσιες cet. libri, Stein. — καὶ ἀπιῦται del. Cob. — 159. σὺ δὲ μὴ βοηθῆειν Rsv, βοήθει pro βοηθῆειν cet. libri; μὴ δὲ pro μὴ ABqz; σὺ δὲ μηδὲ βοήθεε Stein. — 160. initio ἐπεστραμμένος Valck. — πείσεις; Rsv, Stob. ἔπεισας, fortasse recte. — ἐπιῆ Stein, ἐπῆ libri. — 162. ἀμείβεται scripsi, ἀμείβετο libri. — verba οὕτως δὲ usque ad finem capituli damnant Wessel., alii; τὸ ἐθέλει λέγειν ceteris servatis eicienda censent Eltz, Stein; τὸ δὲ δῆγμα vel τοῦτο δὲ δῆγμα τόδε (sic Rs) ἐθέλει λέγειν scriptum fuisse suspic. Dietsch. — 163. τοσαῦτα PR(sv)z; τοιαῦτα cet. libri, Stein. — τῇ πεσέεται Struve; ἦ libri, Krueg. κῆ pro τῆ; item c. 168. — 164. ἀλλὰ ἀπὸ ABCd, Thom.; ἀλλ' ὅπο cet. libri, fortasse recte. — μετὰ Σαμίων R(sv); παρὰ Σαμίων cet. libri, Stein; an μετὰ Σαμίους? — συνῆδες ἐνεοῦσαν Naber. — κρατήσας γάρ; Herold γὰρ del. — ἅπαντα τὰ χρ. Schaefer; πάντα τὰ χρ. Rsv; ἀπὸ πάντα τὰ χρ. cet. libri, Stein. — 165. τῶν ἐν Σικελίῃ PR(sv)z; τῶν ἐν τῇ Σ. cet. libri, Stein. — Σαρδονίων Valck., σαρδόνων libri. — 166. πυνθάνομαι del. Cob. — 167. οἰκόνι Koen, εἰκόνι vel εἰκόνι libri. — ἐν τῇ Σικ. secl. Abicht; καὶ ἐκαλλιέργητο secl. Krueg., Stein. — ὡς Καρχ. καὶ Συρ. secl. cum Steinio; καὶ Συρ. om. PRsz — ἐν πάσης; Stein suspic. ἐν πολλῆσι. — 168. ἀπίνατο Rsv;

ἀπίκοντο cet. libri, Stein. — δουλεύουσιν, Cob. δουλεύειν. — ἀντιοῦσθαι Rv; ἐναντιοῦσθαι cet. libri, Stein. — 169. ἐπιμέμφεσθε (Rsv μέμφεσθε), Reiske οὐ τι μέμφεσθε. — Μενέλεος (μενέλεω R); Μενελάου cet. libri, Stein. — 170. nonne ζήτησιν τήν? — θεοῦ σφέας cod. Cantabr., Reiske; θ. σφι z, Stein; θ. σφε cet. libri. — οἰκίσαι Schaefer, οἰκῆσαι libri. — ἀναγκαζόμενοι; Madvig ἀναχαζόμενοι vel φεύγειν ἀναγκαζόμενοι. — τρισχίλιοι οὕτω libri; οὕτω del. Rei-ke; οὔτοι suspic. Gomperz, ἀριθμῶ vel ἔοντες Stein. — 171. ἀντὶ τούτων Rsv; ἀπὸ τ. cet. libri, Stein. — in fine capituli Stein suspic. νέμεσθαι. Κρητὰς μὲν. — 172. οὐ γὰρ τοι sz; οὐ γὰρ τι cet. libri, Stein. — 173. μεταξὺ δὲ Ὀλ. κτλ.; aut ἔοντα cum Steinio aut δὲ cum Kruegero secludendum est. — οὐ (ante τοῦ βασιλείου) om. z, del. Cob. — verba σημαίνοντας usque ad νέας del. Naber. — 175. ἅμα μία Rsv; μία om. cet. libri, Stein, qui post ἑωυτῶν intercidisse putat χώρης καὶ μούνη. — 176. τοῦτο μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον interpunxit Stein. — τὸ (ante στεινότητον) secl. Krueg. — τῆς ἄλλης; Stein suspic. τῆς Μηλίδος. — ὑψηλὸν del. Valck. — ἐς τὴν χώραν Rsv; ἐπὶ τ. χ. cet. libri, Stein. — 177. ἅπαντα; ABCd, Stein πάντα. — 178. ὑπὲρ τε ἑωυτῶν suspic. Stein. — 179. ὁ Ξέρξω suspic. Krueg. — 180. τὴν πρόρην Rsv; τῆς προ. cet. libri, Stein. — διαδέξιον, Madvig ὄριθα δέξιον. — 182. ἐκβολὰς Bek.; ἐμβ. Rsz, εἴβ. P, ἐσβ. cet. libri. — 183. λείποντες (λειπόντες C); Dulac, Cob. λιπόντες. — ἐπέπλεον, PRsv ἔπλεον. — πανήμεροι Krueg. — 184. εἰρέθη, z μοι εἰρέθη. — 185. οἱ ἐν τῶν νήσων Stein. — 186. ἐκείνοισι om. s, ἐκείνησι z. — 188. ὄρμεον τὸ scripsi, ὄρμεοντο vel ὄρμεοντο libri. — 189. περὶ τὸν Ἄθων? — καὶ πρότερον τότε suspic. Stein. — ἀπελθόντες, Krueg. κατελθόντες. — 190. αὕτη ἐγένετο χρηστή Rs, ἐγένετο χρηστή αὕτη Ppr.; αὕτη om. ABCd, del. Abicht, retinuit Stein. — χρύσεια del. Valck. — 191. διαφθειρομένων sec!. Stein. — βοῆσι Madvig, χοῆσι Reiske, γοῆσι Bek.; γόησι libri, Stein. — πρὸς τε. Rsv πρὸς δέ. — 193. εἶτε, libri εἶτ'. — ἀπήσειν Dind.; ἀφήσειν libri, Stein. — Ἀφεται Dind.; Ἀφέται libri, Stein. — 194. ἔσεσθαι, Reiske περιέσεσθαι, Madvig ἦδεσθαι. — 195. ὁ Παφίων

στρατηγός aut ó Πάφιος [στρατηγός] scribendum videtur. — 196. ἀπίκοντο, Rsvdz ἀπίκετο. — τῶν τε ἑαυτοῦ Stein. — τῆς Θεσσαλίας; Bek. suspic. τῆς Θεσσαλικῆς. — ἐλείποντο Bek., ἐλίποντο libri. — 197. ὅς ἂν αἰεὶ Naber. — ληίτου Valck., πρυτανηίου libri. — artic. οἱ (ante Ἀχαιοὶ) seclusi; om. Rs. — ὡς τε ἔτι Borh.; ὡς τ' ἔτι Schaefer, Stein; ὥστε R, ὥστε τι vel ὡς τέ τι cet. libri. — artic. τῶν (ante μελλόντων) seclusi; om. Rv (τούτων om. s); τῶν μελλόντων τούτων P; τούτων τ. μ. cet. libri, Stein. — ἐστέλλοντο; Rs ἐσελθόντες. — ὡς θύεται τε ἐξηγέοντο; verba sunt corrupta; Krueg. [ὡς θύεται τε] ἐξήγοντο; idem ὡς (ante σὺν) secl. — 198. ἄβρατα, Reiske ἄβρατα τά. — Ἰρακλεῖ PRsz; τῷ Ἡ. cet. libri (v quoque), Stein. — 200. μούνη μία PR, μία μούνη s; μία om. ABd, Valla, Stein. — Φοίνικός τε suspic. Stein. — 201. οἱ δὲ [δή] Stein. — νότον τε Naber. — 202. τῆς Ἀρκαδίας; suspicor τῆς Ἀρκαδικῆς. — Μυκηναίων Stein suspic., μυκηναίων libri. — 203. πρὸς τε τούτοις suspic. Stein. — τῶν ἐς; Stein suspic. τῶν ἄλλων τῶν ἐς. — ἂν (post πεσεῖν) Krueg. secl. — 204. κατὰ πόλις, Rs κ. πόλις; cet. libri, Stein κ. πόλιας. — ἐκάστων; Stein suspic. ἐκάστοις. — ὁ Λακεδαιμόνιος suspic. Stein. — Λεωβότew Stein, λεωβότew libri. — 205. τῆς φροντίδος; malim φροντίδος τῆς. — ζόντος, Naber περιμόντος. — τοὺς (ante κατεστεῶτας) seclusi cum Gomperzio. — 207. περισπερχθέντων Valck.; περισπερχθέντων libri, Stein; περισπερχθέντων Schaefer. — 208. ὀκόσοι (ABCd ὄσοι); qz ὀκόσοι τε, fortasse recte. — ἐνύρησε Valck.; ἐνενύρησε libri, Stein. — 209. παρεσιενάξοντο revocavi ex Rs(v?) pro παρασκευάζοντο. — ἀπικόμενον δέ μιν; Rsv μιν om.; fortasse ἀπικόμενον δέ. — λέγοντα τῇ περ Wessel., λ. τά περ (R τὰ om.) libri; λ. κατὰ περ Reiske. — τὰ πρόγματα Krueg. — ἔχων οὕτω; PR(sv) οὕτω ἔχων, C. ἔχων om.; fortasse in archet. fuerat οὕτος. — ταύτους γε, PR sv; ταύτους τε. — βασιληίην τε καλλίστην Rs, Valla; βασ. τε καὶ καλλ. πόλιν cet. libri. — 210. παρήμεν Rsv; παρεξήμε cet. libri, Stein. — ἀπήλαυνον Rs; ἀπηλάυνοντο (vel ἀπιλ.) cet. libri, Stein. — 211. τε χώρω om. Rs, fortasse recte; idem Krueg. videtur sensisse. — 212. προσόδοις; Stein

susp. *περιόδοισι*. — *εὐρισκον* del. Madvig. — 213. *ὡς μέγα libri*, *ὡς μέγα Stein*; *ὥστε μέγα Krueg.* susp. — *τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Π. συλλ.* ex margine irrepsisse Reiske censuit; *Ἀμφικτυόνων* secl. Stein. — 214. *verba τῶν Ἑλλήνων* suspicionem movent. — *φυγόντα Ἐπ. διὰ ταύτην* susp. Stein. — *ἀτραπὸν Ὀνήτης*, Cob. *ἀτραπὸν τις*; Reiske *οὐκ ἔων* pro *ἔων μή*. — 215. artic. ante *Ἐπιάλτης* delevi; om. ABCd. — *κατεργάσασθαι*; BRsd, Stein *κατεργάσασθαι*. — *οἱ ἐπιχώριοι οἱ Μ.* susp. Stein. — 216. *τῷ τε ὄρει* susp. Stein. — artic. ante *Μηλιέων* (om. PRsvz) secl. — *Μελαμπύγου Leopardus, μελάμπυγον libri*. — artic. ante *στεινότατον* secl. Krueg. — 217. *καὶ οἷ*, Rs *οἷ* om. — *εἴρηται ABCd*, *δεδήλωται* cet. libri. — 218. *οὐδέν σφι AB(C?)*; *οὐδένα σφι* cet. libri, Stein. — 219. *ἐπὶ δὲ Valck.*, *ἐπεὶ δὲ libri*. — 220. *λέγεται δὲ καὶ Bek.*, *καὶ* om. libri. — *αὐτῷ δέ;* nonne *τε* adiciendum est? — *γνώμην* (vel *τὴν γν.*) *πλείστος Valck.*, Gomperz; *τῇ γνώμῃ πλ.* libri. — *ἤσθετο libri*, *αἰσθετο Lhardy*; *ἐφράσθη* susp. Krueg. — *ἐλείπετο*, Krueg. *ἐπέπειτο*. — *ἐκέχρηστο z*; *ἐκέχρητο libri*, fortasse recte. — *χρᾶ ἔχοντα ὧδε Schweigh.*; in libris extat *ἔχοντα* (om. s) *χρᾶ λέγοντα ὧδε* (s *τάδε* pro *ᾧδε*); Stein *χρᾶ λέγοντα ὧδε*. — *Ἡρακλέος PRsvz*; *Ἡρακλέους* cet. libri, Stein. — *οὔρος*; Stein susp. *οὔρον*. — 221. *τοῦτον τὸν Bek.*; *τοῦτον libri*, Stein. — *ἀπέλιπε PRs* (*κατέλιπε qz*), *ἀπελίπετο ABC*. — 222. artic. *οἱ* (ante *ἀποπεμπ.*) secl. — om. ABCd, Plut. — 223. *οἱ δὲ ἀνὰ τὰς πρ. ἡμέρας*; Stein „*οἱ δὲ aptius post ἡμέρας legentur.*“ — 224. *ἀξίων damnabat Valck.*, Krueg., qui idem genetivum requirit; Stein susp. *ἀξίων λόγον* vel *ἀξιολόγων*. — 225. *καὶ ὑπὲρ Schaefer*, *ὑπὲρ libri*. — 226. *ἄριστος ἀνὴρ PRsz*; *ἀνὴρ ἄριστος* cet. libri, Stein. *τοσοῦτο*; P *τοσοῦτό τι*, Valck. *τοσοῦτο τό*. — 228. *ἢ ὑπό*; Schaefer *ἢ τοὺς ὑπό*; Krueg. susp. *τοὺς οἰχομένους* post *οἷχασθαι* intercidisse. — *κλεινοῖο*, Rsv *κλειτοῖο*. — *ἠγεμόνας*, Stein *ἠγεμόνα*. — *verba ἔξω* usque ad *ἐπίγραμμα* secl. Krueg. — 229. *μεμετιμένοι τε PRsz*; *μεν. γε* cet. libri, Stein. — *ἀγειν ἑαυτὸν* susp. Krueg., recepit Stein. — *λιποφυχέοντα AB*, *λειποψ.* cet. libri, *φιλοψυχ.* Valck. — *ἦν μοῦνον libri*, *ἦ μοῦνον Stein*. — *ἀλογήσαντα CPv*; *ἀλογήσαντα*

ABRS, Stein. — *νῦν δὲ* Rs, Krueg.; *νυνὶ δὲ* cet. libri, Stein. — 231. *Λακεδαιμόνα Ἀριστόδημος* PRsz; *Λακ. ὁ Ἄρ.* cet. libri, edd. — *ὄνειδός τε εἶχε*; ABd, Stein *εἶχε ὄνειδός τε*; paucis infra Stein *ὄνειδος δέ*. — 233. *ἀναγκαιῆς [ἐχόμενοι]* utroque loco Cob. — *βασιλέϊ. ὄστε*; Plut. *ὄστε om.*, *βασιλέος τε* Rs; *β. ὡς τε* Bek. — 234. *ὁ δὲ εἶπε*; libri et edd. *ὁ δ' εἶπε*. — *μάλιστα κη· οὔτοι* Schaefer. — 235. *Λάκωναν χώρην, ἔστι [δὲ]* Krueg. — *μέζον ἂν* Stein. — *οἶόν τοι* ABP, *οἶόν τι* cet. libri; *αν τι* est recipiendum et post *τοιούτο* collocandum? — *ἐκ ταύτης*, R(sv)z *ἐκ ταύτης ὦν*. — *οἰκήϊον* ex margine videtur irrepsisse. — 236. *τῶν νέες* corruptum videtur; *τῶ* Valck., *τῶ γε* vel *τοῦ γε* Dietsch, *ἐκ τῶν* Bähr., *τῆσί τοι νέες* vel *τῆσι τῶν νεῶν* Stein. — *τιθέμενος εὔ γνώμην ἔχε* (sic sz, plerique edd.); *ἔχων* PRz, *ἔχω* cet. libri; *τιθέμενον* et *ἔχω* Stein; suspicor *τὰ σεωντοῦ δὲ τιθέμενος, εἰ γνώμην ἔχεις, κτλ.* — *οὐδὲν* (ABC *οὐδὲ ἔν*); Stein suspic. *οὐ μή*. — *ἀνεῦνται* Stein (*ἀνέσονται* Reiske), *ἀνιῦνται* libri. — 237. *κακολογίης πέρι*, ABCd *περὶ κακ.*; Krueg., quem Stein secutus est, *del. περὶ*. — *ἔχεσθαι* Rsv (*ἀπέχεσθαι* A²), *περιέχεσθαι* cet. libri; *πέρι, ἔχεσθαι* Stein. — 238. *διῆλα δέ μοι* suspic. Krueg. — 239. totum caput secl. Krueg. — *κνῶν*, Naber *ἐκκνῶν*.

LIBER VIII.

2. *ἦσαν μὲν ὦν* (PR *οὔν*; ABd, Stein *om.* *ὦν*. — *ὄσον* *πληθος* Abicht (*ὄσον τὸ πλ.* Reiske); *ὡς τὸ πλ.* libri, Stein. — 3. *ἐπὶ συμμαχίην*, Rsv *ἐπὶ τὴν σ.*; *αν τὴν ἐπὶ συμμαχίη?* — *μέγα τε πεπ.* suspic. Stein. — *διωσόμενοι* Bek.; *δὴ ὡς* libri, Stein. — 4. *ἐβούλευον* Rsv, Plut.; *ἐβουλεύοντο* cet. libri, Stein; *αν ἐβούλευον τὸν* vel *τό?* — 5. *Κορίνθιος στρατηγῶν τῶν λοιπῶν* scripsi; *Κορίνθιος στρατηγός* libri (*τῶν λοιπῶν om.* PRsv); *ὁ Κορίνθιος στρατηγός τ. λ.* Suid., Stein; *Κορινθίων στρατηγός τ. λ.* Schaefer. — *πληγέντες* Rsz; *πάντες* cet. libri, Stein. — *Ἀθηναίων* Bek., *ἄθηναίων* libri. — in fine capitis *τὰ χρήματα* (*om.* Rs) seclusi. — 6. *ἐμφερέσθαι*; Stein suspic. *φεύξεσθαι*. — 7. *ὀφθαλίαν* ABCd, *ὀφθῆωσι* cet. libri. — 8. *ἕως τότε* Cob. pro *ὡς*

τότε. — ἐσήμαινε PRsvd; ἐσήμηνε cet. libri, Stein. — 11. nescio an ἄνδρα (om. Rsv) delendum sit; ne τῶν βαρβάρων quidem, in eisdem codicibus om., desideratur. — Αἰσχροῖον ABSv, αἰσχρέον cet. libri; Αἰσχροέω Bred. — αὐτῷ seclusi cum Cobeto. — χῶρον, Rs χώραν. — 12. ἐξεφορέοντο Rsv; ἐξεφέροντο cet. libri, Stein. — 13. τοιαύτη ἢ νύξ Schaefer, Stein. — ἐγένετο R(sv)z; ἐγίνετο cet. libri, Stein. — 15. δεινόν τε ποιησάμενοι? — οὕτω σφι, Rsv οὕτω σφέας. — τὰς αὐτὰς ταύτας ἡμέρας Rs (conf. VII 151), ταῖς αὐταῖς ἡμέραις plerique libri; τὰς αὐτὰς ἡμέρας v, Stein. — 16. ἀγωνιζόμενοι, Schweigh. ἀγωνισάμενοι. — 19. artic. ante Θεμ. (om. Rs) seclusi. — εἶψαν ἄν Werfer. — θάλασσαν, ταύτη Rs; θάλασσαν ταύτην cet. libri, Stein. — εἶναί σφι PRsz; σφι εἶναι cet. libri, Stein; an σφι delendum? — τὴν σφετέρην στρατιήν suspic. Stein. — τοῖσι ἑαυτοῦ ἕκαστον Cob.; idem paucis infra πνρὰ ἀνακαυσάμενοι. — 20. προσεσάξαντο R(sv)z; προσεδάξαντο cet. libri, Stein. — 21. κατήρες [ἔτοιμον] Bek. — εἰ παλήσειε, Valck. εἴ τι πταίσειε. — Λεωνίδην τε? — 22. ἐπελέξαντο; Krueg. ἐπιλέξονται; idem suspic. ἴξεσθε pro ἔξεσθε. — ὑμεῖς δὲ ἐν, PR(sv)z γε pro δέ. — 24. καὶ ἐλθόντα; Rs om. καί, fortasse recte. — 25. πάντας δὲ ἠπιστέατο τοὺς κειμένους εἶναι [πάντας] Cob. — νεκροὶ secl. Stein; idem suspic. μούνοι. — τέσσερες χιλιάδες del. Heraeus, retinuit Stein. — 26. τὸ ἄεθλον secl. Stein; an artic. solus est delendus? — αἰεὶ διδόμενον Gomperz. — Τριτανταίχμης Rs, Valla; Τιγράνης cet. libri, Stein. — 27. ἐνέχοντες svz; ἔχοντες cet. libri, Stein. — 30. recepi ex Rs οἱ ταῦτα; cet. libri, edd. om. οἷ. — 32. οἰκημένην Stein, οἰκεομένην libri. — 33. νῦν ἔστι Rsz, cod. Cantabr.; νῦν ἔτι cet. libri, Stein. — 34. ἐς Βοιωτοὺς καὶ Βοιωτῶν ἐς suspicor. — Βοιωτοὶ delendum censet Krueg. — 35. τὸ ἐν Δελφοῖσι moleste repetitum. — ἔλιπε; Krueg. suspic. ἐπιπλα. — 36. θεός σφρα suspic. Stein. — 37. ἀγχοῦ τε R(sv)dz; τε om cet. libri, Stein. — κατέλαβον; Reiske, Stein κατέβαλον. — 38. ἔχοντας del. Reiske, ἔόντας pro ἔχοντας Koen; μέζονα ἢ κατ' ἄνθρωπον φύσιν ἔχοντας Wessel.; φύσιν ἔχοντας del. Cob. — 40. ποιήσεσθαι PR(sv)z; ποιήσασθαι cet. libri, Stein. — τὴν Πε-

λοπόννησον Schaefer, plerique edd.; καὶ τὴν π. Rs, ἐς vel εἰς τὴν π. cet. libri, ὡς τὴν Π. Stein. — 41. ὑπεκθέσθαι del. Gomperz. — καὶ δὴ καὶ ὡς Rsv; καὶ δὴ ὡς cet. libri, Stein. — μελιτόεσσα ἔστι, Rs ἔστι μελιτ.; an ἔστι est delendum? — αὐτὴ δ' ἦ, Stein αὐτὴ δὴ ἦ. — Τροϊζήνα et c. 42 Τροϊζήνος Cd; Τροϊζήνα, -ος cet. libri, Stein. — 42. Εὐρουλειδεω Cs; ὁ Εὐρ. cet. libri, Stein. — γένεός γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 43. τὸντὸ Bred.; τὸ αὐτὸ libri, edd. (conf. c. 45). — τὸ καὶ ἐπ' Ἄρτ. R(sv)z, δ καὶ κτλ. cet. libri; τὸ om. Stein, fortasse rectius (conf. c. 45). — 44. ὀνομαζόμενοι δέ? — ἐκλήθησαν, Rsv ἐπεκλ. — 46. δυοκαιδέκα intercidis post πεπληρωμένοι νέες suspic. Stein, δέκα Cob. — γεγονότες seclusi. — Κύνθιοι Wessel.; κύνθιοι vel κίνθιοι libri. — πρὸς δὲ τούτοισι καὶ Σερίφιοι suspic. Stein. — 47. Θεσπρωτῶν τε? — 50. ἐληλύθε Werfer, ἐλήλυθε libri. — 53. ἔξοδος Gomperz, ἔσοδος libri. — τὴν ἐν (Rsv ἐπὶ) τῇ ἡπείρῳ; nonne τὴν γε ἐν? — πρὸ om. Rsv, Cob.; fortasse recte. — κατὰ ταῦτα; Stein suspic. κατὰ τοῦτο. — καίτοι περ; seclusi cum Cobeto τοι (om. Rsv). — ἐπὶ (ἐς Rs) τὴν ἀκρόπολιν seclusi cum Cobeto. — 54. ἐνετέλλετο ταῦτα secl. Krueg. — 56. Ἀθηνέων Bek.; Ἀθηναίων libri, Stein. — ὥστε Rsv; ὡς cet. libri, Stein. — 57. οὐ τοι Bek., οὔτοι Rsv; οὐτ' cet. libri, Stein. — τὰς νέας (post ἀπαίρωσι) secl. Stein. — οὐδὲ περὶ μιῆς Plut. — 58. κάρτα τε Rs, Stein; κάρτα δὴ z, κάρτα δὲ cet. libri; fortasse κάρτα τε δὴ (conf. I 189). — κοινόν τι; Krueg. suspic. κοινοῦντά τι. — ἀνέγνωσέ μιν suspic. Stein. — 59. τὸν ante λόγον del. Cob., Gomperz. — ἐν (ante τοῖσι λόγοισι) secl. Krueg. — Κορινθίων scripsi, κορίνθιος libri. — 60. ἡπίως [πρὸς] Krueg.; aut πρὸς spurium aut ἀμείψατο censet Stein. — λόγοισι ἀναξείξεη Krueg., λέγουσι ἀν. libri. — ἐς τὸ (libri δ) ἤμιστα Siruve; ἐς deletum volebat Krueg.; ἀνάγειν supplendum ante νέας Stein censet; idem βραδυτέρας suspic. pro βαρυτέρας, Matthiae βραχυτέρας. — ἅμα γὰρ libri, ἅμα δὲ Stein. — 60β. ἐν τοῦ πολέμου secl. Stein. — 60γ. γίνεσθαι εἶδ suspic. Krueg. — 61. Ἀδείμαντος secl. Stein. — 62. μὲν μενέειν Werfer. — 63. ἀντιδιδάσκω seclusi cum Cobeto. — ἀνάγη Rsv; ἀγάγη

cet. libri, Stein. — ταύτην δέ; Krueg. ταύτην δή (sic s); Stein suspic. τ. δὲ ᾧν. — 65. μεταρσιωθέν, Cob. μετάρσιον ἀρθέν. — ἐπὶ τὸ στρατ.; Rsv ἐς τὸ στρατ., fortasse rectius. — οὔτω δὴ Stein, οὔτω δὲ libri. — 66. ἀπικόμενοι (om. Rs) seclusi. — Θεσπιέων τε καὶ CPδz; τε om. cet. libri, Stein. — ἐπεμνήσθην; ABC, Stein ἐπεμνήσθημεν. — 67. βασιλεὺς seclusi cum Cobeto. — 68α. κακίστην γενομένην et ἀποδεξαμένην ABC. — ἀνδρῶν secl. Stein. — 68β. Ἀθηναίων libri, Ἀθηναίων Plut. — 69. ἕα Reiske, ἕῃ libri. — ἀγαιόμενοι; BCPpr.sv, Stein ἀγεόμενοι. — ἀνακρίσι, Rsv κρίσει. — 71. τὰ δυνατὰ secl. Krueg. — ἐσεφορέοντο Rsv; ἐσεφέροντο cet. libri, Stein. — 73. νῦν τῇ Schaefer; νῦν τε libri, Stein, qui secl. οἴκεον. — γῆν ἄλλοτρίην suspic. Krueg. — Ἐρμιῶν (vel -ᾶν) ABR; ἔρμιῶνη A²C, ἔρμιῶνη Psvδz. — ἀρχόμενοι del. Cob.; ὑπὸ ante τοῦ χρόνου inserendum censet Schweigh. — περίοικοι Rsv, οἱ περίοικοι cet. libri; καὶ οἱ περ. Stein secl. — 74. τὸν δρόμον Eust., δρόμον libri; del. Lobeck, Stein. — τέως Reiske, ἕως libri. — ποιούμενοι; PRsvz, Cob. ποιούμενος. — τῶν αὐτῶν; Krueg. suspic. τῶν πρακτέων vel ποιητέων. — 75. ἔργων, Rsvz ἔργον. — οὔτ' ἔτι Schaefer; οὔτετι R (οὔτε τι sv); οὔτε cet. libri, Stein. — τοὺς τε τὰ ὑμέτερα suspic. Stein. — 76. Φντιάλειαν seclusi cum Cobeto. — ἀπεβίβασαν Rsv; ἀπεβίβάσαντο cet. libri, Stein. — τῆς ante ναυμαχίης (om. PRsz) seclusi. — 77. totum caput seclusi cum Kruegero et Gomperzio. — πρήγματα; Stein suspic. ῥήματα. — πιθέσθαι AP, πείθεσθαι B, τίθεσθαι Cd, πνθέσθαι z (in R lacuna); πείσθαι Düntzer. — ἐς τοιαῦτα μὲν ἐσβλέψας suspic. Stein; idem paucis infra τολμέω οὔτε τι vel τολ. οὐδέν. — 79. προακηκόες Matthiae, προακήκοις libri. — 80. τάδε ποιούμενα suspic. Krueg. — ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα seclusi cum Kruegero. — 81. ταῦτα ἔλεγε; Krueg., Stein ἐνθαῦτα ἔλεγε. — διευκλῶσαι Naber. — 82. ἀνὴρ Τήνιος Krueg., ἀνὴρ libri. — σὺν δὴ ᾧν suspic. Krueg. — 83. ῥήμασι secl. Stein. — τε δὴ διέφαινε Wessel., τε δὴ ἔφαινε AB; τε διέφαινε cet. libri, Stein. — πάντα τὰ Dobree, Gomperz; τὰ om. libri, edd. — οὔτοι μὲν δὴ; Stein suspic. οὔτοι τε δὴ. — ἀπάσας οἱ Ἕλληνες sv(R?)z; οἱ om. ABC(P?), Stein. — 84. ἐπὶ secl. Bek.,

defendit Stein. — ἀνακρούσεσθε Naber, (Valla). — εἰς τοῦδε δὲ Reiske, τοῦδε vel τοῦ δὲ libri. — χάρη et πολλῇ P, χάρη et πολλῇ cet. libri; χάρη οἱ ἐδ. πολλῇ z, non male. — 86. καὶ κατὰ τάξιν Stein; in libris καὶ deest. — οὔτε τεταγμ. Baiter, οὐ τεταγμ. libri. — 87. μετεξετέρους secl. Stein. — ἀνδρῶν δὲ Καλυνδέων? — ἔχω γε, s ἔγωγε ἔχω. — 88. ὥστε διαφρηγεῖν suspic. Stein. — 89. Ξέρξω δὲ ἔόν? — οἱ μὴ Krueg.; καὶ μὴ libri, Stein. — 90. τινες Φοινίκων H. Stephanus, τινες φοίνικες libri. — ἄτε δὲ P^m, Krueg.; ἄτε δὴ libri. — δέ τι Bek., δ' ἔτι vel δὲ ἔτι libri. — φίλος ἔόν, Abresch φίλος Ἰώνων ἔόν. — Ἰσχενίου H. Stephanus, ἰσχένου libri. — 92. ἡ νηῦς ἡ Σιδ. Stein. — 93. verba ἦσαν δὲ καὶ usque ad finem capitis secl. Krueg. — 94. τὸν Κορινθίων Naber (Plut. mor. p. 870); τὸν Κορίνθιον libri, Stein. — τὰ ἰστία; artic. secl. Krueg. — τῆδε δέ; Stein et Madvig suspic. τῆ δὴ. — ὡς αὐτοί; Stein suspic. καὶ ὡς αὐτοί. — ἐπικρατῆσαι libri, ἐπικρατήσαντες Stein. — τε post οἶοι del. Cob. — 96. ἀποπλησθῆναι Stein, ἀποπλήσθαι Buttman, ἀποπεπλήσθαι Abicht, ἀποπλήσαι libri. — φροῦξουσι Kuhn, φρίξουσι libri. — 97. εἶ secl. Krueg. — 98. ἡ ἡ Schaefer, ἡ libri. — κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον suspic. Krueg., in textum recepit Stein (Valla „alium atque alium“). — ἐν Ἑλλήσι Stein. — 99. ὡς τὰς τε; Cob. requirit ὥστε; an τε quod sequitur τὰς transponendum est? — κατερρήξαντο, Cob. κατηρέξαντο. — ἐπεσελθοῦσα Reiske, Stein. ἐπεξελθοῦσα libri. — Stein requirit καὶ ante βοῆ et τε post τοῖς; facilius fortasse βοῆ δέ τε. — 100. τὸν πάντα τὸν Krueg. — γινόμενον pro γενόμενον Bek.; γινόμενα suspic. Stein. — ποίεε; R ποίειν (ποίηεν s), fortasse rectius. — ἐν Πέρσησί τοί τι Valck., ἐν π. τοῖσι libri (ἐν τοῖσι π. Rs); antea οὐδὲ γὰρ Stein, οὐδὲν γὰρ libri. — 101. ὑποκρινέσθαι Bred., ἀποκρινεῖσθαι libri. — νῦν τε; Krueg. τε in suspicionem vocat; Stein suspic. νῦν ἄγε. — 102. νοεῖν λέγει suspic. Stein. — εἶ κειμένων Wessel. pro ἐκείνων. — περὶ οἶνον τὸν σὸν aut dele cum Steinio et Abichtio aut insere τῶν cum Kruegero. — 103. verba καὶ πᾶσαι suspecta videntur. — 104. verba οἱ δὲ Πηδασίετις usque ad Ἐρμότιμος ἦν del. Valck. — 105. κατεστήσατο; Cob., Krueg. κατεκλήσατο. — ἐπαύμων,

Reiske *ἐταμών*. — 106. *μὲν seclusi* (om. Rsv). — *τῶν ἐμῶν τις Rsv*, rectius fortasse *τῶν τις ἐμῶν*; cet. libri, Stein *τῶν ἐμῶν τίς σε προγόνων*. — *μέμψασθαι Cob.*, Madvig; *μέμψασθαι libri*, edd. — 107. *ἐκέλευε Rsv*; *ἐκέλευσε cet. libri*, Stein. — *πειρώμενον secl. Krueg.* — *τῆς ἡπείρου ταύτης*; Rsv *τῆς ἡπείρου, ταύτας*; an *τῆς ἡπείρου ταύτη?* — 108. *σφεῖς* (sic z, *σφέας Rsv*; *σφι cet. libri*, Stein) *κακὸν* (sic Rsv; *κακῶν cet. libri*, Stein) *τὴν Ἑλλάδα* plerique edd.; *ἐργασαίαιτο Dind.* (*ἐργάσατο R*, *-σαιντο sz*, *-σαιτο cet. libri*, Stein). — *μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ*, Rs *ἐν τῇ Εὐρ. μ.*; verba *ἐν τ. E.* ex fine capitis addita videntur. — *τὸν Ἑλλήνων καρπὸν scripsi*; *τὸν τῶν Ἑ. z. AB*, Stein; *τῶν Ἑ. z. cet. libri et edd.* — *ἔλθῃ*; ABCd, Stein *ἔλθοι*. — *ἐκέλευε del. Cob.* — 109. *ποιήσεσθαι*; BRs, Stein *ποιήσασθαι*. — 110. *οἱ ἐπειδὴ PRsz*; *οἱ ἐπίτε cet. libri*, Stein. — *ὁ Ἀθηναῖος seclusi*; Θεμ. *ὁ Ἀθ. σοι* plerique libri, Stein; Θεμ. *τοὶ Ἀθ. omisso σοι R(?)sv*. — 111. *αἱ Ἀθῆναι*; artic. om. Rsv, fortasse rectius. — *εὐδαίμονες, αἶ καὶ Stein*. — *οὐδέποτε γὰρ ἂν Dobree*; in libris *ἂν deest*. — *οὐ δόντες χρήματα*; ABC, Stein *οὐ δ. τὰ χρ.* — 112. *χρεώμενοι τοῖσι καὶ πρὸς βασιλέα ABCd*, Stein; *χρ. λόγοισι τ. z. π. Ἀνδρίους cet. libri et edd.*; *χρεώμενοι del. Cob.*, Madvig (Gronov). — 113. *ἀνωρίην PRsvz*; *ἀνωρίη cet. libri*, Stein; *ἀωρίη Cob.* — *καὶ τὴν ἵππον Rsv*; *καὶ τὴν ἄλλην ἵππον cet. libri*, Stein. — *ἐν δέ*; B²R, Stein *ἔν δέ (AB¹ ἔν δέ)*. — *πλήθος μὲν PR(sv)z*; *τὸ πλήθος μὲν cet. libri*, Stein. — 115. *καὶ κατ' οὐστίνας ἀνθρ. secl. Krueg.* — *τόν τε φλοιὸν suspic. Stein*. — verba *ταῦτα δ' ἐποίηον ὑπὸ λιμοῦ mihi suspicionem movent*. — *ἐπιλαβών, Cob. ὑπολαβών*. — *διέφθειρε s, ἔφθειρε cet. libri*, Stein. — 116. *Θρηξ secl. Stein*. — 117. *καὶ οὐδένα τε κόσμον Stein*; *καὶ in libris deest*; an *τε quod extat post σιτία* (om. PRsz) *delendum et οὐδένα δὲ scribendum est?* — 118. *ἐπ' Ἡίονα*; nonne *ἐς Ἡίονα?* — *χρυσέω στεφάνῳ Rsv*; *χρυσέῃ στεφάνῃ cet. libri*, Stein. — 119. *ἄλλως R(sv?)*, *ἄλλος cet. libri*; *ὁ ἄλλος suspic. Stein*. — *ἐν τοῦ καταστρ. Rsv*; *ἐπὶ τοῦ καταστρ. cet. libri*, Stein. — *ὅπως, Madvig κῶς*. — 120. *τοῦ τε Στρομόνος?* sed et hoc caput et antecedens suspicionem movent magnam (conf. Krueg.). — 124. ante *Εὐρυβιάδῃ sup-*

plendum ἀνδραγαθίης μὲν vel ex Plut. Them. 17 ἀνδρηίης μὲν
 censet Stein. — καλλιστεύοντι Rsv; καλλιστεύσαντι cet. libri,
 Stein. — 127. Βοττιαῖοι οἱ R(sv)z; οἱ om. cet. libri, Stein. —
 128. περὶ τὰς γλυφίδας Valck. ex Aenea. — καταπλήξαι, Rs
 καταπλέξαι. — 129. καὶ τῆς πλημμυρίδος secl. Valck. — ἐς τοῦ
 Ποσειδέωνος ex Rs recepi; τοῦ Π. ἐς cet. libri, edd. — 130.
 ὁ περιγερόμενος Krueg.; ὁ om. libri, Stein. — Ἀρταχάειω Stein,
 ἀρταχάιον libri. — Ἰθαμίτρης Wessel., ὁ ἀμίτρης vel ὁ ἀμίτηρ
 libri; Ἀρταῦντεω αὐτοῦ suspic. Krueg. — 131. Χαρίλεω Stein,
 χαρίλου vel χαρίλλου libri. — Πολυδέκτεω Valck., πολυδέκτες
 libri — Εὐρωπῶντος, Valck. Εὐρωπῶντος; post hoc nomen
 τοῦ Σώου inseruit Borh. (Meursius). — ἐπὶ pro δυῶν Paul-
 mier, Stein. — 132. καταπλῶσαι; Stein suspic. ἀναπλῶσαι. —
 133. ἐχειμάξει; Krueg. suspic. ἐχειμέρισε. — Εὐρωπέα; Stein
 suspic. Εὐρωμέα. — 135. τότε δὲ Wessel.; τότε δὲ libri, Stein.
 — ἐλθεῖν γὰρ Gomperz. — ἔπεσθαι δὲ οἱ; Rsvz om. οἱ. —
 ἐν θάλαττι ἐνέχεσθαι suspic. Krueg. — 136. τὸ οὖνομα τὸ μη-
 τροπάτορος PRsv. — Ἀλάβανδα, Steph. Byz. Ἀλάβαστρα. — ἄμα
 δὲ cod. Cantabr., Wessel.; ἄμα τε cet. libri. — post εὐεργέτης
 Reiske suppl. Ἀθηναίων; facilius Stein πρόξεινός τέ σφι εἶη. —
 137. ἦσαν δὲ Rsv; ἦσαν γὰρ cet. libri, Stein, qui verba ἦ δὲ
 γυνή . . . ἔπεσσε ante ἦσαν γὰρ κτλ. transposuit. — ὀπτῶ AB,
 ὀπτῶτο cet. libri. — φέροι ἐς R(sv)z; om. ἐς cet. libri, Stein. —
 ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ; Rsvd om. γῆς. — δέξας ἐς suspic. Stein. —
 138. τις τῶν παρέδρων; Krueg. suspic. τῶν τις π.; at verba
 τῶν παρ. suspicionem movent. — ἐπ' Ἄργεος aut delendum
 aut in ἐπ' ἀρχῆς mutandum censet Krueg. — 139. ἐγένετο,
 Rsvz ἐγεγόνει. — 140. Ἀλέξανδρος Apr. Rsvz; ὁ Ἄλ. cet.
 libri, Stein. — 140α. ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων, Rsz ἐξ ἐκείνων ἐς
 ἐμὲ; an delendum est ἐξ ἐκείνων? — αἴτιον libri, ἀντίον Valck.
 — νῦν· τί interpunxit Bek.; νῦν τί Stein. — ἀνταειρόμενοι
 R(sv)z; ἀειρόμενοι cet. libri, Stein. — καὶ νικήσητε del. Cob.
 — καταλύσασθαι secl. Stein. — 140β. ἐξαίρετον μεταίχιμόν τε
 ABPsv; ἐξαίρετον· τὲ μετ. R; ἐξαίρετόν τι μετ. z. — ταῦτα
 ἔλιξε, Rsv τοσαῦτα ἔλιξε. — 141. πνθόμενοί τε; nomme dé? —
 142. οὔτε γε (R γε om.), Werfer οὔτι γε. — ἀρχὴν Schaefer,

ἀρχῆς libri; ἀρχῆθεν Wessel., Stein. — τούτων ἀπάντων (Rsv πάντων); Krueg. suspic. τ. ἀπεόντων, Schaefer τ. ἀπαντώντων; Reiske suppl. ἀνευ, Stein suspic. πάρεξ vel χωρίς pro ἄλλως. — ὁμῖν δέ γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 143. ἐλευθερίη; γλιγόμενοι, P^tRsv(ν)z ἐλευθερίην σκεπτόμενοι. — ὡς Ἄθ. λέγονα del. Cob. — ἢ τὴν περ Cob. — 144. ἐς (vel εἰς) ἡμέας ἔχουσα Rsv; πρὸς ἡμ. ἐοῦσαν cet. libri, Stein. — ἐπεὶν Bred.; ἐπιδάν libri, Stein. — ἡμέας καιρός ἐστι Wessel.

LIBER IX.

2. καὶ συνεβ. αὐτῷ del. Cob. — καταστρέφεται Steger, καταστρέφεται libri. — χαλεπά; Stein suspic. χαλεποῦς. — ἀπαντα; ABCD, Stein πάντα. — βουλευματα ABCD; ἰσχυρὰ βουλευματα cet. libri, Stein; an σχίσεις pro ἕξεις? — 3. δεινός τις Rsv; τις om. cet. libri, Stein. — ὄς; Stein suspic. ὁ δέ; Krueg. aliquid intercidisse putat. — 4. προέχων; Krueg. suspic. προσδοκῶν. — ἐλπίσας Rsv; ἐλπίζων cet. libri, Stein. — Rsv πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ εὐόσης ἤδη ὑπ' ἑωυτῷ. — 5. ὡς οἱ excerpt. Paris.; οἱ om. libri, Stein. — προσφέρει Krueg.; προφέρει libri, Stein. — 6. ἐσβαλόντα qz; εἰβ. P; ἐμβ. cet. libri, Stein. — 7. καὶ ἤδη; Schaefer καὶ δῆ; Madvig τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰ. ἐτειχέετο. — ἀνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης secl. Stein. — τὸ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ suspic. Stein. — τὸν Πέερση secl. cum Kruegero. — ἐσβαλόντα; AB προσβαλόντα, Stein προεσβαλόντα. — ἐμμαχέσασθαι Rsv; μαχέσασθαι cet. libri, Stein. — 8. ὑποκρινέσθαι Cob., ὑποκρίνεσθαι AB; ὑποκρίνασθαι cet. libri, Stein. — 9. τὸν δῆ οἱ Ἄθ. ἔλεγον secl. Stein. — ἀνούσας δὲ ABCD; ἀνούσας δὲ ταῦτα cet. libri. — 10. ἐν φρενὶ λαβόντες Rsz. — καὶ ἐπὶ . . . εἰλώτων om. Rsv, del. Wessel. — μέν νυν Rsv; νυν om. cet. libri, Stein. — πολλὸν τινα χρόνον Rs, Cob.; π. χρ. τ. cet. libri, Stein, qui suspic. ἔτι χρ. — 11. ἐπὶ τὴν (Pz τῆς) ἑωυτοῦ ἕκαστος secl. Krueg. — τῇ ἂν s, Struve; ἐπὶ τὴν PRz, ἐπὶ ἣν ABCD, ἐπ' ἣν Stein. — ὥστε οὐκ εἰδότες suspic. Krueg. — τῶντὸ τοῦτο ἐποίεον suspecta hab Stein; ἐπλίται om. Rsv. — 13. τοῦ χρόνου om. s, del.

Cob. — πάντα λόγον ABC; τὸν π. λ. cet. libri. — καὶ ὀλίγους R(sv)z; καὶ om. cet. libri, Stein. — ἐν χώρῃ Schweigh.; ἐν in libris deest. — 14. πρόδρομον Schweigh., πρόδρομος libri. — θέλων (om. Paris. 1635 et 2933) del. Schaefer, Krueg., Cob. — 15. ἐχόμενος seclusi cum Cobeto; ἐχόμενος βουλόμενος P^m R(sv)z; ἐχόμενος sine βουλ. cet. libri, Stein. — στρατοπέδῳ; B²CP δ, Stein στρατῶ. — τοῦτο ἐποιέετο del. Cob.; τῶντὸ [ἐποιέετο] suspic. Krueg., τῶντὸ τοῦτο ἐπ. Gomperz. — τεταγμένον, Reiske τεταμένον. — 16. κλίνας, Reiske κλιθῆναι. — [τοῦς] περιγενομένους Cob. — τε ἅμα Rs; ἅμα τε cet. libri, Stein. — ἐστὶ (post ὀδύνη) seclusi; om. P^t, post ἀνθρώποισι extat in Rs. — τοῦ Ὀρχομενίου Θερασάνδρου R(sv)z; art. om. cet. libri, Stein. — 17. (ἐμῆδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὔτοι) οὐκ ἐκόντες Stein; idem ἦδη suspic. pro δῆ. Schweigh. σφόδρα delendum censet. καὶ οὔτοι οὐ σφόδρα, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαιῆς Gomperz. — ἱππέας seclusi; ἱππέας ὁ Μ. ἐκέλευε Rs; ὁ Μ. ἱππέας ἐκέλευσε cet. libri, Stein. — ὡς δὲ ἐποίησαν Rsv; ἐπεὶ δὲ ἐπ. cet. libri, Stein. — 18. ἐπίτε Rsv; ἐπεὶ cet. libri, Stein. — ἔστασαν Pz (ἔστασαν Cd); ἔστησαν ABRsv, Stein. — 19. Λακεδαιμονίων secl. Stein. — τῶν ἱρῶν secl. Krueg. — ἐκαλλιέρες, τὸ Suevern, ἐκαλλιερέετο libri. — φρασθέντες τε Schaefer. — 20. χρυσά-λινόν τε καὶ R(sv)z; τε om. cet. libri (P τε suprascr.), Stein. — προσβάλλοντες v, Eust., Stein; προσβαλόντες cet. libri. — 21. Μεγαρέες λέγουσι ὁδὸν suspic. Stein. — 22. τὸν γε νεκρὸν Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 23. ἀλλ' ἅμα πάντας Rsv; ἀλλὰ πάντας cet. libri, Stein. — δύο στάδια; Krueg. suspic. δέκα στάδια. — 25. ἐτίμων ἀποθανόντα Rs, ἀποθανόντα ἐτίμων cet. libri. — ἐθάρσησαν Rsv; ἐθάρσησάν τε cet. libri, Stein. — τῶν δὴ εἶνεκα καὶ [ταῦτα ἐποίουν] ἐκλείποντες Krueg. — εὐνδρότερος ἐὼν suspic. Krueg. — 26. πολλὸς ὠθισμὸς Rsv Psuprascr.; πολλῶν ὠθ. cet. libri, Stein. — νέον; Krueg. suspic. νῦν; idem τότε δ' ἐνόμεθα. — ἀγορεύσασθαι, Grashof ἀγορήσασθαι. — κἀτοδὸν τῆν ἐς Πε. — ἐν πάντων τῶν συμ. ABδ, Stein; artic. om. cet. libri. — Φηγέος; Stein suspic. Κηφέος. — ἐν Πελοποννησίοισι; ABC ἐν Πελοποννησίοισί τε; Stein ἐν Π. γε. — 27. καὶ παλαιὰ suspic. Stein. — καὶ post

ἀναγκαιῶς et artic. ante Ἰσθμῷ requiro. — τούτους πρότερον Rs; τοῦτο μὲν τούτους πρ. cet. libri, Stein. — 28. ἔστασαν (vel ἔστασαν) bis PRsvz pro ἔστησαν. — 29. συνάπαντες Rsv; σύμπαντες cet. libri, Stein. — τῶν ἀπάντων τῶν μαχίμων Stein. — ὡς ἔόντων ἐπὶ περὶ ἕναστον ἄνδρα delere malim. — 30. τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ Rsv, τοῦ δὲ συμπ. τοῦ Ἑλλ. cet. libri; τοῦ δὲ συμπ. στρατοῦ τοῦ Ἑλλ. suspic. Stein. — 31. verba τὸν ταύτη φέοντα nonne sunt delenda? — καὶ τοὺς Τεγεήτας Rs; καὶ om. cet. libri, Stein. — ἦν αὐτῶν Pauw, ἦν αὐτοῦ libri. — Μηλιέας καὶ PRsz; M. τε καὶ cet. libri, Stein. — 32. τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηήκων Rs; τε καὶ Θ. καὶ M. cet. libri, Stein. — ἀπεικάζσαι PRsd; ἐπεικάζσαι cet. libri, plerique edd. — 33. κατὰ τε ἔθνεα Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — Κλυτιάδην del. Valck. — λεωσφέτερον (AB λεὸ σφέτερον); Reiske λεῶ σφέτερον, Cob. πολιήτην σφετ., Naber νεωσι σφετ. — δεινὰ τε ἐπ. suspic. Stein. — 34. αἰτεόμενον Reiske, αἰτεόμενος Stein, αἰτεόμενος libri. — πολλῶ πλεῦνες τῶν γ. R(sv)z. — 35. πάντα συνεχώρεον Schaefer; πάντως συν. libri, Stein, qui suspic. μάντιος, συν. — Ἰθώμη Paulmier, Ἰσθμῷ vel τῷ Ἰσθμῷ libri. — οὔτος δὲ ὕστ. κατ. τῶν π. ἀγώνων secl. Krueg. — 37. ὑπ' αὐτοῦ; malim πρὸς αὐτοῦ. — τερσὸν ἔωυτοῦ; Krueg. secl. ἔωυτοῦ, Stein suspic. αὐτοῦ. — ὥστε φυλασσόμενος Rsv; ὡς φυλ. cet. libri, Stein. — οὔτω ὥστε; ABC, Stein οὔτω ὡς. — συγκευρημένον Reiske; συγκεχωρη(σ)μένον Rsv; συγκευρημένον cet. libri, Stein. — 38. μὲν νυν Rs; μέντοι cet. libri, Stein. — 39. οὐ ante φειδόμενον om. Rsz, del. Cob. et Gomperz. — 41. πολλὸν δὲ καὶ (sic CPdz, καὶ om. cet. libri) ἄργυρόν τε (ν om. τε) καὶ ἐμπ.; Stein suspecta hab. τε καὶ ἐμπόματα. — 42. αὐτὸς Μαροδ.; Rsv αὐτὸς τε M., Gomperz αὐτὸς γε M. — οὐδὲ ἀπολεόμεθα Gomperz. — 43. ἐστὶ post μάχην om. C (auctore Schweigh.), in z extat post Βάνιδι; del. Schweigh., Stein. — 45. λέγω δὴ ὦν suspic. Krueg. — οἱ βάρβαροι Rsv, οἱ βάροφ. ἐξαίφνης Ppr.; ἐξ. οἱ β. cet. libri, Stein. — 46. πρόσφερετε Cob. — ἀλλὰ γὰρ Rs; γὰρ om. cet. libri, Stein. — 48. τάξιν ἐκλ. Rsv; στάσιν ἐκλ. cet. libri, Stein. — μῦνοι μῦνοισι Koen. — 49. ὑπεκρίνετο Rsv; ὑπεκρίνατο cet. libri, Stein. —

ἑστοξέοντες Rsv; τοξεύοντες cet. libri, Stein. — τοῦ Ἄσωποῦ, CP ἀπὸ τοῦ Ἄ. — 51. μὴ ποιούμενοι Rsv; μὴ om. cet. libri, Stein. — [ὁ] ποταμὸς Stein; verba νῆσος δὲ usque ad τῶντὸ secl. Krueg. — 52. ἐς τὴν δὴ Rsv; δὴ om. cet. libri, Stein. — 53. Πιτανήτεω Koen; Πιτανητέων libri, Stein. — ταῦτ' ἀναινομένον, Rsv ταῦτα νενωμένου. — 54. παρηγόρεον libri omnes, Stein. c. 55 παρηγόρεον PRsz, Cob.; παρηγορέοντο cet. libri, Stein. — 55. μούρους Λακεδαιμονίων Schaefer, μούρους λακεδαιμονίους libri. — ξείνους, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους Rs; alterum ξείνους om. cet. libri, Stein; ξείν. λ. τ. β. del. Werfer, alii. — τὸν Ἀθηναῖον κήρυκα ABC corr., Stein; idem supplementum suspic. τραπόμενος; Krueg. secl. πρὸς τε et ὁ Πανσανίης. — 57. ἀρχὴν γε Schweigh., ἀρχὴν τε libri. — ἰθὲν τέχνη; aut τέχνη delendum aut ἰθὲν μὴ τέχνη scribendum censet Madvig. — 58. ἔτι τί, Krueg. ἔτι τι. — καταρροδήσαντα δὲ suspic. Krueg. — 59. κατὰ σίβον τὸν Ἑλλήνων? — ἕκαστος εἶχον R(sv)dz; ἕκαστοι εἶχον cet. libri, Stein; ἕκαστος εἶχε Cob. — 60. δέδεκται Cob.; δέδονται libri, Stein. — 61. ἔπιπτον δὲ libri (δ' AB, δι' C), Stein; ἔπιπτόν τε vulgo. — 62. κοτὲ ἐγένετο AB; κ. ἐγένετο cet. libri, Stein. — μάχη ἰσχυρὴ Ppr.Rs; ἡ μάχη ἰσχ. cet. libri, Stein (conf. c. 70). — ἀντίοι ἕστασαν suspic. Stein. — [πρὸς] ἀνεπιστήμονες ἦσαν Krueg.; malim ἦσαν delere. — 63. ἀγῶνα (Rs ἀγῶνας) ἐποιεῦντο; Stein suspic. τὸν ἀγῶνα ἐπ. — 64. τὸ τοῖσι Σπαρτιήτησι Rs; fortasse excidit γενόμενον. — Ἀριμνήστον Rs, Plut. Arist. 19; Ἀειμνήστον cet. libri, Stein. — 65. ἕς τε τὸ στρατ. suspic. Stein. — ἐν τῷ βεβήλω; artic. fortasse est delendus (conf. Thuc. IV 97). — τὸ ἱρὸν del. Valck., ἀνάκτορον (P corr. Rsv ἀνακτόριον) del. Bred., utrumque retinuit Stein. — 66. ἕστρατήγεε Ἀρτάβαζος ABC; ἕστρ. ὁ Ἄρτ. cet. libri, Stein. — verba ἀπὸ τῆς μάχης nonne delenda sunt? — κατηρημένως AB (-ος CPd), κατηρισμένως R (-ος sv?). — ξύλινον τεῖχος s; om. τεῖχος cet. libri, Stein; rectius abest τεῖχος, ut opinor, post Θηβαίων. — 67. ante καὶ τῶν ἄλλων Stein non interpunxit; Krueg. suspic. διαμαχεσάμενοι et ἀποδιξόμενοι. — 68. ὅτι καὶ τοῖς Πέρσας suspic. Stein. — 69. οἱ Θηβαίων ἱππότες Rs; οἱ τῶν Θ. ἱπ. cet. libri,

Stein. — 70. ἤρειπον dz; ἤριπον cet. libri, Stein. — οὐδέ τις αὐτῶν ἀλλῆς Stein. — χώρω (C pr. R χρόνω) secl. Krueg. — 71. ἰσχυρότατον PRsz; ἰσχυρότερον cet. libri, Stein. — ὄναιδός τε καὶ suspic. Stein. — Σπαρτιῆται Krueg.; ὁ Σπαρτιήτης ABC, Stein, qui suspic. ὁ Πιτανήτης; σπαρτιήτης cet. libri. — ἐκλιπόντα Rsv; ἐκλείποντα cet. libri, Stein. — 73. ἐὼν δήμου Koen; ἐκ δήμου libri (s om. ἐκ), Stein. — 74. ἀπιννεόμενοι ἐς μάχην suspic. Stein. — ἐπίσημον ἀγνωρον Rsv; ἐπίσημον om. cet. libri, Stein. — 75. ὅτε περιματημένον Rs, Krueg. ex coniectura; ὅτι περ. cet. libri, Stein. — 76. αἱ ἀμφίπολοι Reiske. — [ἐς] τόδε Krueg. — Stein adnot. ἐν Kō z, ἐκ κῶ R, ἐν κῶ ceteri; Schweigh. ἐκ Kō F (= C), ἐκ Kō Pb (= d) ἐν Kō ceteri; Gaisfordio auctore in s εἶχεν legitur ante ἐν Kō; si deleveris ἐν Kō, non repugno. — ταῦτα εἶπας sv(R?); ταῦτα δὲ εἶπας cet. libri, Stein. — τότε μὲν μιν suspic. Bek. — ἀπικέσθαι (om. Rs) seclusi cum Kruegero. — 77. μετὰ ταῦτα secl. Krueg. — 78. ὁ Πυθῆω R(sv); ὁ om. cet. libri, Stein. — ἐὼν τὰ πρῶτα Cob., Stein; ἐὼν deest in libris. — τετιμωρήσεται Suevern, τετιμώρησαι libri. — 79. ταῦτά Bek.; ταῦτα libri, Stein. — τετιμωρήσθαι ψυχῆσί γε Gomperz. — 80. οὐδὲ εἰς Rsv; οὐδεὶς cet. libri, Stein. — 81. τὸν ἄργυρον PR(sv)z; τὸν cm. cet. libri, Stein. — τάλαντα; Stein suspic. ἄρματα. — τε καὶ ἐδόθη om. Rsv, del. Cob.; forsitan recte. — 82. τὴν Μ. κατασκευὴν, Athen. τὴν Μ. παρασκευ.; Schweigh. suspic. τὴν Μ. σκηρῆν. — ἀρτοκόπους, Cob. ἀρτοπόπους (Athen. ἀρτοποιούς). — καθῶς del. Abicht, Gomperz; καὶ Schaefer, κατὰ Bred., ὡς καὶ Stein. — τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν R(sv) Athen.; τὴν om. cet. libri, Stein. — τὸν Πανσανίην (post εἰπεῖν) del. Cob. — τοῦ Μήδου Schaefer; τοῦ Μήδου ἠγεμόνος s; τοῦ Μήδων ἠγεμόνος cet. libri, Stein; τοῦ Μήδων βασιλῆος z; τοῦδε quod antecedit in plerisque libris om. Rs, Athen., retinuit Stein. — ἐς ἡμέας; suspicor ὡς ἡμέας; an ἀπαιρησόμενος est delendum? — 83. ἐτι τούτων Valck., ἐπὶ τούτων libri; τούτων ἐπὶ τῶν νεκρῶν κτλ. Stein. — κατὰ τὸ ἄνω [τῆς γνάθου] et paucis infra τοὺς τε προσθίους καὶ γομφίους Stein; verba ἐφάνη δὲ καὶ τόδε usque ad (c. 84) τρόπω τοιούτω ἐφάνη secl. Krueg.

(Gomperz). — 85. *ἰρένας et ἰρένες* Valck., *ἰρέας et ἰρέες* libri (αβ-AB). — *ὑσοῖς καὶ φαίνονται* suspic. Krueg. — *δεηθέντων Ἀγι-νητέων* PRsz; *δεηθ. τῶν Αἰγ. cet. libri*, Stein. — 86. *στρατεύεσθαι, ABC στρατεύειν.* — 87. *ἡμεῖς δὲ ἡμέας* Krueg. — 88. *διω-θέεσθαι, Rs διώσασθαι, Cob. σωθήσεσθαι.* — 89. *οἶετο* secl. Cob. — *κατὰ τάχος τὴν scripsi; κατὰ τάχιστα s, κατὰ ταχίστην cet. libri; κατὰ τάχος* Stein. — *κατὰ πόδας ἔμευ, Krueg. u. π. μεν;* fortasse *ἔμευ (om. Rs) est delendum.* — *Θρηύκων τε R(sv); τε om. cet. libri, Stein.* — 90. *τὸ ἐν Μυκάλη* suspic. Krueg. — *ἐπειδὴ γὰρ PRsz; ἐπεὶ γὰρ δὴ cet. libri, Stein.* — 91. *ὁ ξεῖνος ὁ (CP ὁ om.) Σάμιος et θεοῦ ποιεῦντος* del. Gomperz. — *τί τοι τὸ οὔνομα;* Rs τὸ om., fortasse recte. — *τὸν ἡγησίστρατον (sic Rs; τὸν ἡγησιστράτου cet. libri, Stein)* suspecta hab. Valck., Naber, Gomperz, Cob. — 92. *οἱ μὲν δύο* suspic. Bek.; „nec peius μὲν ἄλλοι: ni potius verba μετὰ — ποιούμενος abicienda sunt“ Stein. — *τοῦ τὸν πατέρα Rsv; τούτου τὸν πατέρα cet. libri, Stein; Εδῆμιον* quod nomen sequitur nonne melius abest? Stein transposuit *Εδῆμιον κατέλαβε.* — 93. *παρὰ Χθὼνα ποταμὸν* Stein (ex Theognosto). — *ζώρης* secl. Stein. — *κατακοιμίσαντας (s pr.) et κατακοιμίσαντα (R)* Reiske. — *τὴν φυλακὴν παρελθόντες R(sv)Psupraser.* — *ἀλλ' ὡς; Krueg. ἀλλ' secl. (s ὡς δέ; Stein suspic. ἀλλά κως.* — *καρπὸν (om. Rs) seclusi cum Abichtio.* — *ἐπίετε* Reiske, *ἔπειτα* libri. — verba *ἔπειτα* usque ad *ἔφραζον* secl. Krueg.; *τοὺς προφήτας et οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον* secl. Stein; idem secl. paucis infra *καὶ δικαιοῦ.* — *Εδῆμιον (post προβάτων)* suspectum videtur. — *τελο-μένων;* Stein suspic. *ἐπιτελ.* — 94. *προέθεσαν, Cob. προσέθεσαν.* — *τῶν ἀστῶν ἀνδράσι τρισὶ* Gomperz. — *δώσειν* secl. Stein. — *τὸ ἐνθεῦτεν* suspic. Krueg.; *ἔποιεε, τὸ ἐνθεῦτεν* Stein. — 96. *Καλάμοισι* Larcher ex Athenaeo; *λαμίοισι Rs; Καλαμίσοισι cet. libri, Stein.* — *Ἰωνίην τε R;* fortasse aliquid intercidit. — *ἔρνημά τε* Stein. — 97. nonne melius *παρὰ τῶν Ποτινέων τὸ ἰρὸν?* — *Γαίσωνά τε ποταμὸν* suspic. Stein. — *ἔστι ἰρὸν Rsv; ἔστι om. cet. libri, Stein.* — *καὶ ὡς νικήσοντες κτλ. secl. Krueg.; γὰρ παρεστ. secl. Stein.* — 98. *ἐν ἀπορίῃ Rsv; ἐν om. cet. libri, Stein.* — *τὰ ἄλλα Rsv; τὰ om. cet. libri, Stein.* —

ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς; malim ἐπὶ τὴν Μυκάλην vel ἐπὶ Μυκάλῃς. — ὄσοι Rsv; οὐ cet. libri, Stein. — Ἥρης Roscher; Ἥβης libri, edd. — ἐπακούσας Bek.; ἔσακούσας ABC, ἀκούσας cet. libri; paucis infra ἐπακούσαντος Rsv, Bek.; ἀκούσαντος cet. libri; Stein utroque loco praepositionem om. — ὠντὸς δὲ τούτου ἐὼν τυγχ. νόος τοῦ κηρύγματος suspic. Stein; verba ὠντὸς δὲ οὗτος usque ad finem capitis seclusi cum Kruegero. — 99. ἐποίειον δὲ τοῦτο τοῦδε suspic. Krueg., recepit Stein; verba ἐποίειον usque ad finem enuntiati del. Gomperz. — 100. παρεσκευάστο Reiske, Bek.; παρεσκευάδατο libri, Stein. — αὐτῆς secl. Krueg.; συμπίπτοντος pro συμπιπτούσης Reiske, alii. — 101. πρὶν ἢ Rsv. — ὡς τῶν Ἑλλήνων; Krueg. suspic. ὡς τῶν ἄλλων Ἑλλ. vel ὡς τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι Ἑλλ., Stein ἐκεῖνη vel ἄλλων supplendum censet. — 102. ἔτι del. Schaefer, ante περιήσαν transponendum censet Steger. — ὄρθια, Stein ὄρθιά. — ἡμύνοντό τε; Krueg. suspic. οἱ δ' ἡμύνοντο. — οὕτω φερόμενοι Gomperz. — [συν]επισπόμενοι Cob. — 103. ὁ στρατηγὸς Περ. suspic. Krueg., Σικωνίων (vel ὁ Σικωνίος) στρατηγὸς Περ. Stein. — τῶν δὲ Σαμίων Rsv; τῶν τε Σ. cet. libri, Stein. — 104. ἐκ τῶν Περσίων Valck.; ἐκ deest in libris. — δὴ ἔφερον z, διέφερον libri. — κτείνοντες del. Gomperz.. — 105. εὐθόινον, AB εὐθόνον, Rs εὐθύνον. — 106. ἐμπορία (ABCδ ἐμπολία), Stein ἐμπολαῖα; idem antea suspic. ἐγκρατέες εἶσαν. — οὐδὲ Πελοποννησίους Schweigh., οὐδὲ πελοποννησίοισι libri; „an deest προσήκειν?“ Stein. — ἐς τὸ συμμ. ἐσπειοῦσαντο suspic. Krueg.; idem ἢ μὲν ἐμμενέειν. — 107. τὰ ἄκρα τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — Ἀρταῦντεω secl. Stein. — δορυφόροι Μασίστεω R(sv)dz, fortasse rectius. — Κιλικίης; Krueg. suspic. Λυκίης. — 108. προσέφερε Rsv; προσεφέρετο cet. libri, Stein. — 109. αἰτῆσαι ὑπισχνέετο, Rs αἰτήσεσθαι ὑπισχνέεται; Cob. αἰτήσκειν ὑπ.; Madvig πᾶν ἂν et αἰτῆσαι. — εἰλάζουση z; εἰλάζουσα libri, quod tuetur Gomperz. — 110. ἐν ἡμέρῃ Rsv, Athen.; ἐν om. cet. libri, Stein. — 111. σὺ γὰρ εἰς suspic. Stein — 112. τὴν γυναικᾶ τὴν Μασίστεω R(sv)z; τ. γ. τοῦ M. cet. libri, Stein; pro τοῦ Ξέρξῃω malim cum Kruegero τοὺς Ξ. — 113. ἔστεργόν τε R(sv)dz; τε om. cet. libri, Stein. — 114. δια-

βαλόντες Rs; διαβάντες cet. libri, Stein. — 116. δεινός τε CRs; δεινός δὲ cet. libri, Stein; an δέ τε? — χρίματα τὰ ἐξ Ἑλ. suspic. Stein; idem διέβαλε pro διεβάλετο et τῆς δίκης pro δίκης. — δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον seclusi cum Gomperzio. — ἀφυλάκτω sv (ἀφυλάκτω R); ἀφύκτως cet. libri, Stein. — 117. ἐπεὶ δὲ πολιορκέουσι suspic. Krueg. — ἡσχαλλον Rδsv; καὶ ἡσχαλλον cet. libri, Stein. — 118. τὸ ὄπισθε suspic. Stein. — πόλιν ἔσχον suspic. Krueg. — 119. ἐκφυγόντα Rsv; ἐκφεύγοντα cet. libri, Stein. — ἄλλω τρόπῳ del. Gomperz. — ὡς κατελαμβάνοντο z, edd. vett., Gomperz, Stein; καὶ ὡς κατ. libri. — 120. τίνεσθαι; v σίνεσθαι, Rs σινέεσθαι, Valck. τίννυσθαι. — ἀποινά οἱ τ. ἐθ. ἐπιθεῖναι; Pauw μοι pro οἱ; ABC ἐπιχθῆναι pro ἐπιθεῖναι, Eltz ὀποστήναι, Dietsch ἀντιθεῖναι, Krueg. ἀποτίσαι. — τῶν ἔλαβον χρημάτων suspic. Stein. — ὁ νόος z; ὁ om. libri, Stein. — πρὸς σανίδας Dobree, πρὸς deest in libris; σανίδι Reiske. — τοῦ Ἀρταῦντεω; fortasse αὐτοῦ Ἀρταῦντεω; an τοῖσι Ἀρτ.? — 121. ἐπὶ πλέον Werfer, ἔτι πλέον libri. — 122. κατελὼν Ἀστυάγεα del. Gomperz; pro σοὶ s, cod. Palat. 15^z σύ. — σχόντες; Rsv, Gomperz ἔχοντες. — μαλακούς ἀνδρας Rsv; ἀνδρας om. cet. libri, Stein.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες 1
ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν
Περινθίους Ἑλλησποντίων οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στρομόνος
Παίονες χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περιν-
θίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσονται σφεας
οἱ Περίνθιοι ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν,
ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν, ἐποίηον οἱ
Παίονες ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων
ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ
προκλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ
ἵππου ἵππῳ συνέβαλον καὶ κύνε κυνί. νικῶντων δὲ
τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες,
συνεβάλλοντο οἱ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο
εἶναι καὶ εἰπὴν κου παρὰ σφίσι αὐτοῖσι· Νῦν ἂν εἶη
ὁ χρησμὸς ἐπιτελούμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.
οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ
Παίονες καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν καὶ ἔλιπόν σφεων
ὀλίγους. τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παίωνων πρότερον γενόμενα 2

ὥδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεύει· ταῦτα γὰρ οἱ ἐνετέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι.

- 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετὰ γε Ἴνδουσι πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι κατὰ τῶντό, ἅμαχόν τ' ἂν εἶη καὶ πολλῶ κράτιστον πάντων ἔθνέων κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μὴ κοτε ἐγγένηται· εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόματα δ' ἔχουσι πολλὰ κατὰ χώρας ἕκαστοι, νόμοισι δὲ οὔτοι παραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων καὶ Τραυσῶν
- 4 καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκούντων. τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἰρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοισι Θρηίξι ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε· τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπεῖτε ἐγένετο ἀναπλῆσαι κακὰ, ἐνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα πάθεια, τὸν δ' ἀπογενόμενον παίζοντές τε καὶ ἠδόμενοι γῆ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων
- 5 κακῶν ἕξαπαλλαχθεῖς ἐστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων ποιεῦσι τοιάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλὰς· ἐπεὰν ὦν τις αὐτῶν ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἢ δ' ἂν κριθῆ καὶ τιμηθῆ, ἐγκωμιασθεῖσα

ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σφάζεται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκησιότατου ἑωυτῆς, σφαχθεῖσα δὲ συνθάπτεται τῷ ἀνδρί· αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὕνειδος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.

Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηζικῶν ἐστὶ ὅδε νόμος· πω- 6
λέουσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῆ. τὰς [δὲ] παρθένους οὐ
φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῷσι τοῖσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι
μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι· [καὶ]
ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων
μεγάλων. [καὶ] τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐγενὲς κέκριται, τὸ
δὲ ἄστικτον ἀγεννές. ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ
ἐργάτην ἀτιμώτατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληιστύος
κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφραων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι
εἰσὶ. θεοὺς δὲ σέβονται μούρους τούσδε, Ἄρεα καὶ 7
Διόνυσον καὶ Ἄρτεμιν· οἱ δὲ βασιλέες αὐτῶν, πάρεξ
τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἐρμῆν μάλιστα θεῶν
καὶ ὀμνύουσι μόνου τοῦτου καὶ λέγουσι γεγυμέναι
ἀπὸ Ἐρμῆος ἑωυτούς. ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν 8
εἰσὶ αἶδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθεῖσι τὸν νεκρὸν καὶ
παντοῖα σφάζαντες ἱεῖα εὐωχεύονται, προκλαύσαντες
πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες ἢ ἄλλως
γῆ κρύψαντες, χῶμα δὲ χέαντες ἀγῶνα τιθεῖσι παν-
τοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἕεθλα τίθεται κατὰ λόγον
μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηζικῶν εἰσὶ αἶδε.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ ἔτι τῆς χώρας ταύτης οὐδαὶς 9
χει φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἵτινές εἰσι ἄνθρωποι οἰκέοντες
αὐτήν, ἀλλὰ τὰ πέρην ἰδίη τοῦ Ἰστρου ἔρημος χώρα
φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πν-
θίσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους τοῖσι
οὕνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδικῆ.

- τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα,
 ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν, σμικροὺς
 δὲ καὶ σιμοὺς καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν, ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα εἶναι ὀξύτατους· ἀρματηλατέειν
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων
 τοὺς οὖρους ἀρχοῦ Ἐνετιῶν τῶν ἐν τῇ Ἀδρίῃ. εἶναι
 δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι· ὅπως δὲ οὗτοι
 Μήδων ἀποικοὶ γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσα-
 σθαι, γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακροῦ χρόνῳ. σιγύννας
 δ' ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκούν-
 10 τες τοὺς καπήλους, Κύπριοι δὲ τὰ δόρατα. ὥς δὲ
 Θρηῆκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέτρην τοῦ
 Ἰστρου, καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προ-
 σωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες δοκέουσι λέγειν
 οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα·
 ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκεῖ εἶναι διὰ
 τὰ ψύχρα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρι
 λέγεται, τὰ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος
 Περσέων κατήκοα ἐποίηε.
- 11 Δαρεῖος δὲ ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον
 ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ
 Μιλησίου εὐεργεσίας καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μυτι-
 ληναίου Κώεω, μεταπεμφάμενος δὲ σφεας ἐς Σάρδις
 ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, ὅτε τυραν-
 νεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιᾶς προσ-
 εχρήριζε, αἰτέει δὲ Μύρμινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος
 ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται,
 ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραννος δημότης τε ἐὼν, αἰτέει
 Μυτιλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι
 12 οὗτοι μὲν κατὰ εἶλοντο ἐτράποντο, Δαρεῖον δὲ συνήμεικε

πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγα-
 βάξω Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώ-
 πης ἐς τὴν Ἀσίην· ἦν Πίργης καὶ Μαντύης ἄνδρες
 Παίονες, οἱ ἐπεῖτε Δαρεῖος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ
 ἐθέλοντες Παίωνων τυραννεύειν ἀπικνέονται ἐς Σάρδις,
 ἅμα ἀρόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐεϊδέα. φυλά-
 ξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον
 τὸ τῶν Λυδῶν ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν
 ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον ἄγγος
 ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππου
 ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λίνον. ὡς δὲ παρεξήιε ἡ
 γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρεῖῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ
 ἦν οὔτε Λύδια τὰ ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε
 πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ
 ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει κελεύων φυλάξαι
 ὅ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἢ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὕπισθε
 εἶποντο, ἡ δὲ ἐπεῖτε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἦρσε
 τὸν ἵππον, ἄρσασα δὲ καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλη-
 σαμένη τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν
 ἵππον καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. θωμάζων δὲ ὁ 13
 Δαρεῖος τὰ τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων καὶ τὰ
 αὐτὸς ὦρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐσωτῶ ἐς ὕψιν. ὡς
 δὲ ἄχθη, παρήσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς οὐ κη πρόσω
 σκοπιὴν ἔχοντες τούτων. εἰρωτῶντος δὲ τοῦ Δαρεῖου
 ὀποδαπὴ εἶη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες καὶ
 ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεὴν. ὁ δ' ἀμείβετο, τίνες
 δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἶσι καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι,
 καὶ τί καίνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ δὲ οἱ
 ἔφραζον ὡς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς,

εἶη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολι-
 σμένη, ὃ δὲ Στρυμόν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου,
 εἶησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν
 δὴ ταῦτα ἕκαστα ἔλεγον, ὃ δὲ εἰρώτα εἰ καὶ πᾶσαι
 εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ καὶ
 14 τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· αὐτοῦ γὰρ ὦν
 γράμματα Μεγαβάζῳ, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρα-
 τηγόν, ἐντελλόμενος ἕξαναστῆσαι ἐξ ἠθέων Παίονας
 καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ
 γυναῖκας αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἰπεὺς ἔθεε φέρων τὴν
 ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλησπόντον, περαιοθεὶς δὲ διδοῖ τὸ
 βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὃ δὲ ἐπιλεξάμενος καὶ λαβὼν
 ἠγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιο-
 15 νίην. πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας
 ἰέναι, ἀλισθέντες ἕξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης, δο-
 κέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβάλλοντας.
 οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἔτοιμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν
 ἐπιόντα ἐρύκειν, οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι
 τοὺς Παίονας καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἠγεμόνας τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται,
 λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας
 αὐτῶν, εἰούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῆσι ἐπι-
 πεσόντες εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύ-
 θοντο ἐχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες
 κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτρέποντο καὶ παρεδίδοσαν σφέας
 αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παίωνων Σιροπαίωνες
 16 ἐξ ἠθέων ἕξαναστάντες ἦγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. οἱ δὲ
 περὶ τε Πάγγαιον ὄρος [καὶ Δόβηρας καὶ Ἀγριάνας

καὶ Ὀδομάντους] καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἠπείρου στενὴν ἔχοντα μίῃ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μὲν κού ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολιῆται, μετὰ δὲ νόμῳ χρεώμενοι ἰσταῖσι τοιῶδε· κομίζοντες ἕξ ὄρεος τῷ οὐνομά ἐστὶ Ὀρβηλος κατὰ γυναῖκα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναῖκας. οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον, κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἰκρίων καλύβης τε ἐν τῇ διαιτᾶται καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῆ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἴπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς· τῶν δὲ πλῆθος ἐστὶ τοσοῦτο ὥστε, ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατιεῖ σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν ἀνασπᾶ πλήρη ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην, 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην ἄνδρας ἐπὶ Πέρσας, οἱ μετ' αὐτὸν ἐκείνων ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρὰ Ἀμύντην αἰτήσαντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἐστὶ δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον ἕξ οὗ ὕστερον τούτων τέλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκάστης

ἐφοίτα, μετὰ δὲ τὸ μέταλλον Δύσωρον καλεόμενον
 18 ὕρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ. οἱ ὦν Πέρσαι
 οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπίκοντο,
 αἶτεον ἐλθόντες ἐς ὕψιν τὴν Ἀμύντεω Δαρείῳ βασιλεῦ
 γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου καὶ σφεας
 ἐπὶ ξείνια καλέει, παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγα-
 λοπρεπὲς ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ
 ἀπὸ δεῖπνου ἐγίνοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι
 τάδε· Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσησι,
 ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλ-
 λακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους·
 σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο, μέγας δὲ
 ξεινίζεις, διδοῖς δὲ βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ,
 ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης·
 ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ
 κευχόμενοι ἀνδρῶν γυναικῶν· ἐπεῖτε δὲ ὑμεῖς ἔοντες
 δεσπότηαι προσχορίζετε τούτων, παρέσται ὑμῖν καὶ
 ταῦτα. εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς
 γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεῖτε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀν-
 τία ἴζοντο τοῖσι Πέρσησι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδό-
 μενοι γυναῖκας εὐμόρφους ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην φά-
 μενοι τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι σοφόν· κρέσσον
 γὰρ εἶναι ἀρῆσθαι μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας ἢ ἐλθούσας
 καὶ μὴ παριζομένας ἀντίας ἴζεσθαι ἀλγηδόνας σφίσι
 ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρ-
 ἴξειν· πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν ἀντίκα οἱ Πέρσαι
 μαστῶν τε ἄπτοντο οἷα πλεόνως οἰνωμένοι καὶ κού τις
 19 καὶ φιλέειν ἐπειράτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων
 ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων
 τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω παρεῶν τε

καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἴος τε ἦν, ὥστε δὲ βαρέως φέρον εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε· Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ ἀπιῶν τε ἀναπαύεο μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσι· ἐγὼ δὲ προσμένων αὐτοῦ τῆδε πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα συνιείς Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήσσειν μέλλοι Ἀλέξανδρος, λέγει· ὦ παῖ, σχεδὸν γάρ σευ ἀνακαιομένου συνιήμι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρηίζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας, ἀλλὰ ἀνέχευ ὁρέων τὰ ποιούμενα· ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι. ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρηίσας τούτων οἰχώκεε, λέγει 20 ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· Γυναικῶν τούτων, ὦ ξεῖνοι, ἔστι ὑμῖν πολλὴ εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι καὶ ὀκόσῃσι ὦν αὐτέων. τούτου μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημανέετε· νῦν δέ, σχεδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη προσέρχεται ὑμῖν καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἔστί, ἄπετε λούσασθαι, λουσαμένας δὲ ὀπίσω προσδέξεσθε. εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν γυναικίην, αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῆσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λαιογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκενάσας καὶ ἐγχειρίδια δοὺς παρῆγε ἔσω, παράγων δὲ τούτους ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· ὦ Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ ἴστιῆσθαι· τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς τὰ οἷά τε ἦν ἐξενρόντας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι, καὶ δὴ καὶ τόδε τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐωυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφίδας ἐπιδαφιλευόμεθα

ὕμῃν, ὡς παντελέως μάθητε τιμώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἔστε ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασιλείῃ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε ὡς ἀνὴρ Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμῆας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος παρὶζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ· οἱ δέ, ἐπειτέ σφέων οἱ Πέρσαι ψάυειν ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς.

- 21 Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μῶρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπευή αὐτῶν· εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα καὶ θεραπευόντες καὶ ἡ πᾶσα πολλή παρασκευή· πάντα δὴ ταῦτα ἅμα πᾶσι ἐκείνοισι ἠφάνιστο. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγένετο, καὶ σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφεὴν τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς
- 22 εἰσιγήθη. Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδικεω γεγονότας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὕπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, πρὸς δὲ καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἐγνώσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἔξεργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας ἀπίκετο ἐπὶ 23
τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνθεῦτεν διαπεραιωθεὶς ἀπίκετο ἐς
Σάρδις. ἄτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλη-
σίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν [δωρεὴν]
φυλακῆς τῆς σχεδίης, ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
παρὰ Στρομόνα ποταμόν, τῷ οὖνομά ἐστι Μύρκινος,
μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας,
ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα ἐποίη-
σας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτί-
σασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ, ἵνα ἴδη τε ναυπηγήσιμος
ἔστι ἄφθονος καὶ πολλοὶ κωπέες καὶ μέταλλα ἀργύρεα,
ὄμιλός τε πολλὸς μὲν Ἑλλην περιοικεῖ, πολλὸς δὲ
βάρβαρος, οἱ προστάτεω ἐπιλαβόμενοι ποιήσουσι τοῦτο
τὸ ἂν κείνος ἐξηγήται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σύ
νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιῶντα, ἵνα
μὴ οἰκνίῃ πολέμῳ συνέχῃ. τρόπῳ δὲ ἡπίῳ μεταπεμ-
ψάμενος παῦσον· ἐπεὰν δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν
ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλληνας ἀπίξεται. ταῦτα λέγων 24
ὁ Μεγάβαζος εὐπετέως ἐπειθε Δαρείου ὡς εὖ προορέων
τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ πέμψας ἄγγελον ἐς τὴν
Μύρκινον ὁ Δαρεῖος ἔλεγε τάδε· Ἰστιαῖε, βασιλεὺς
Δαρεῖος τάδε λέγει· ἐγὼ φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε
καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι εἶναι οὐδένα σεῦ ἄνδρα
εὐνοέστερον, τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἐργοῖσι οἶδα
μαθὼν. νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατ-
εργέσασθαι, ἀπικέῳ μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερ-
θέωμαι. τούτοισι τοῖσι ἐπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος
καὶ ἅμα μέγα ποιούμενος βασιλέος σύμβουλος γενέ-
σθαι ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε

Δαρειός τάδε· Ἴστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε
 εἵνεκα· ἐπεῖτε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν καὶ σὺ
 μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω
 ἐν βραχέει ἐπεξήτησα ὡς σὲ ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 ἀπικέσθαι, ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώ-
 τατον ἀνὴρ φίλος συνετός τε καὶ εὖνοος, τὰ τοι ἐγὼ
 καὶ ἀμφοτέρα συνειδὼς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πρήγματα
 τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος, τάδε
 τοι ἐγὼ ποοτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα καὶ τὴν νεό-
 κτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν, σὺ δέ μοι ἐπόμενος ἐς Σοῦσα
 ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ
 25 σύμβουλος. ταῦτα Δαρειός εἶπας καὶ καταστήσας Ἄρτα-
 φρένεα ἀδελφεὸν ἑαυτοῦ ὁμοπάτριον ὑπαρχον εἶναι
 Σαρδίων, ἀπήλαυσε ἐς Σοῦσα ἅμα ἀρόμενος Ἴστιαῖον,
 Ὅτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασ-
 σίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πατέρα Σισάμην βασιλεὺς
 Καμβύσης γενόμενον τῶν βασιληίων δικαστέων, ὅτι
 ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας ἀπέδειρε
 πᾶσαν τὴν ἀνθρωπέην, σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέσμα
 ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς
 τὸν ἕζων ἐδίκαζε· ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπίδεξε
 δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας
 ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ
 26 μεμνηῆσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. οὗτος ὦν
 ὁ Ὅτάνης, ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε
 διάδοχος γενόμενος Μεγαβάξω τῆς στρατηγίης Βυζαν-
 τίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους, εἶλε δὲ Ἄντανδρον
 τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῆ, εἶλε δὲ Λαμπώνιον, λαβὼν δὲ
 παρὰ Λεσβίων νέας εἶλε Λημνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφο-
 27 τέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκειομένας. οἱ μὲν δὴ

Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν, τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Λυκάροητον τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάροητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ τελευτᾷ. . . . αἰτίη δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἠνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο, τοὺς μὲν λιποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν [τὸν] ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποχομιζόμενον.

Οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας, 28
μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Νάξος εὐδαιμονίη τῶν νήσων προέφερε, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτῇ τε ἑωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα, κατύπερθε δὲ τούτων ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν· τούτους γὰρ καταρτιστήρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἴλοντο οἱ Μιλήσιοι. κατήλλαξαν δέ 29
σφεας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον, ὦρων γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν αὐτῶν βούλεσθαι διεξιελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ ταῦτα καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ αἰχρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφοντο τὸ οὔνομα τοῦ δεσπότηος τοῦ ἀγροῦ. διεξιέλασαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν καὶ σπανίους εὐρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὐρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας

ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων· τοὺς δὲ ἄλλους
 Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας τούτων ἔταξαν πεί-
 30 θεσθαι. Πάριοι μὲν νυν Μιλησίους οὕτω κατήρτισαν·
 τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ὧδε ἤρχετο κατὰ γίνεσθαι
 τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ
 τοῦ δήμου, φυγόντες δὲ ἀπίκουτο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ
 Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἔων Ἀρισταγόρης ὁ Μολ-
 παγόρεω, γαμβρός τε ἔων καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ
 Λυσαγόρεω, τὸν Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ
 Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν
 χρόνον ἔων ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι
 πρὶν ἔόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν
 Μίλητον ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἰ κως αὐτοῖσι παρά-
 σχοι δύναιμι τινα καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν. ὁ δὲ
 ἐπιλεξάμενος ὡς, ἦν δι' αὐτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πό-
 λιν, ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιούμενος τὴν ξεινίην
 τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε· Αὐτὸς μὲν
 ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύναιμι παρασχεῖν τοσαύτην
 ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Να-
 ξίων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι
 εἶναι καὶ πλοῖα μακρὰ πολλὰ· μηχανήσομαι δὲ πᾶσαν
 σπουδὴν ποιούμενος. ἐπινοέω δὲ τῆδε. Ἀρταφρένης
 μοι τυγχάνει ἔων φίλος· ὁ δὲ Ἀρταφρένης ὑμῖν Ὑστά-
 σπεος μὲν ἔστι παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφεός,
 τῶν δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχε. πάντων,
 ἔχων στρατιὴν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν
 δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηρίζωμεν. ταῦτα
 ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσ-
 σειν τῇ δύναιτο ἄριστα καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον
 καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες, ἐλπίδας

πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσῃν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμία κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. ἐπικόμενος δὲ 31 ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφρένεα ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάλη· μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλή τε καὶ ἀγαθὴ καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης, χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατηλάτεις, κατὰγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ἔστι ἔτοιμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρατιῇ (ταῦτα μὲν γὰρ δίκαιον ἡμέας τοὺς ἄγοντας παρέχειν), τοῦτο δὲ νήσους βασιλέϊ προσκλήσειαι αὐτήν τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρτημένας, Πάρον καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλευμένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμώμενος εὐπετέως ἐπιθήσειαι Εὐβοίῃ, νήσῳ μεγάλη τε καὶ εὐδαίμωνι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου καὶ κάρτα εὐπετέϊ αἰρεθῆναι. ἀποχωρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ ἀμείβετο αὐτὸν τοισίδε· Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέος ἐξηγητῆς γίνεαι προηγημάτων ἀγαθῶν καὶ ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀπὸν δὲ ἑκατὸν νεῶν διηκόσιαί τοι ἔτοιμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοισι καὶ αὐτὸν βασιλέα συνέπαινον γίνεσθαι. ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης 32 ὡς ταῦτα ἤκουσε, περιχαρῆς ἔων ἀπήιε ἐς Μίλητον, ὁ δὲ Ἀρταφρένης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρας, πολλὸν δὲ κάρτα ὄμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγα-

βάτην ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ
 Δαρείου ἀνεψιόν, τοῦ Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου Λακε-
 δαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθῆς γέ ἐστι ὁ λόγος, ὑστέρω χρόνῳ
 τούτων ἠρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχῶν τῆς Ἑλλάδος
 τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν
 Ἀρταφρένης ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀριστα-
 33 γόρη. παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης τὸν τε Ἀρισταγόρη
 ἐκ τῆς Μιλήτου καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Ναξίους
 ἐπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου, ἐπεῖτε δὲ ἐγένετο ἐν
 Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα, ὡς ἐνθεῦτεν βορρῆ
 ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ οὐ γὰρ ἔδρε τούτῳ
 τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆγμα τοιόνδε συνη-
 νεῖχθη γενέσθαι· περιμόντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν
 νεῶν φυλακὰς ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσω·
 ὁ δὲ δεινόν τι ποιησάμενος ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους
 ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεός, τῷ οὖνομα ἦν
 Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι διὰ θαλαμῆς διελόντας τῆς νεός
 κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ
 σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος ἐξαγγέλλει τις τῷ
 Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεινόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβά-
 τῆς δῆσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρ-
 σην, τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἐδέετο αὐτὸς ἐλθὼν
 ἔλυσε. πυθόμενος δὲ κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγα-
 βάτης καὶ ἐσπέροχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· Σοὶ δὲ
 καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἐστι; οὐ σε ἀπέστειλε
 Ἀρταφρένης ἐμέο πείθεσθαι καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κε-
 λεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ
 δὲ θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νῦν ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον
 πλοίῳ ἄνδρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρ-
 31 εόντα σφι πρήγματα. οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως

προσεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσηνεύκοντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκησόμενοι καὶ σῖτα καὶ ποτὰ κατὰ τάχος ἐσάξαντο. καὶ οὔτοι μὲν παρεσκευάζοντο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου, οἱ δ' ἐπεῖτε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τὰ τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῶ τῶ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλά, τοῦ πλευνός τε ἐδέετο ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα τεῖχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἠπειρον. κακῶς προήσσαντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν 35 τῶ Ἀρταφρένῃ ἐκτελέσαι· ἅμα δὲ ἐπίεξέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε τοῦ στρατοῦ προήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβάρῃ διαβεβλημένος, ἔδοκεέ τε τὴν βασιληίην τῆς Μιλήτου ἀπαιρεθήσεσθαι. ἀρρωδέων δὲ τούτων ἕκαστα ἐβουλεύετο ἀπόστασιν· συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπίχθαι ἐκ Σούσων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρην ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος βουλόμενος τῶ Ἀρισταγόρῃ σημεῖναι ἀποστῆναι ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημεῖναι ὥστε φυλασσομένων τῶν ὁδῶν, ὁ δὲ τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν ἐστίζε καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας, ὡς δὲ ἀνέφυσαν τέχιστα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον ἐντειλάμενος αὐτῶ ἄλλο μὲν οὐδέν, ἐπεὶ δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς τρίχας κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλὴν· τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. ταῦτα

δὲ ὁ Ἴστιαῖος ἐποίηε συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν ἑωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γινομένης πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν, μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιούσης τῆς Μιλήτου οὐδαμὰ ἐς αὐτὴν ἤξειν ἔτι ἐλογίζετο.

36 Ἴστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοούμενος ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον, Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφήνας τὴν τε ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἴστιαίου ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι, Ἐκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῷ Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῶν ἤρχε Δαρεῖος καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπειτε δὲ οὐκ ἐπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιεῖν ὅπως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων ἐνορᾶν ἐδόμενον τοῦτο (ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα), εἰ δὲ τὰ χρήματα καταρροεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδησι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσσειν τῆς θαλάσσης, καὶ οὕτω αὐτούς τε ἔξειν (τοῖσι) χρήμασι χρᾶσθαι καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκαι ἢ γνώμη, ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι, ἕνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρα-
37 τηγούς. ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρευο κατ' αὐτὸ τοῦτο καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίαντον Ἰβανώλλιος Μυλασέα

καὶ Ἰστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα καὶ Κώην Ἐρξάνδρου, τῷ Δαρείῳ Μυτιλήνην ἐδώρησατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδω Κυμαῖον καὶ ἄλλους συχνούς, οὕτω δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραννίδα ἰσονομίην ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίηται, μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τῶντὸ τοῦτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξου, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῆσι πόλισι ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μυτι- 38 ληναῖοι ἐπεῖτε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαρόντες κατέλευσαν, Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτῶν ἀπῆμαν· ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῦνες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλιας, Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἐκάστῃ τῶν πολιῶν κελεύσας ἐκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαιμόνα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

Τῆς δὲ Σπαρτης Ἀναξανδριδῆς μὲν ὁ Λέοντος οὐκ- 39 ετι περιεὼν ἐβασίλευε ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε, Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδριδέω εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατ' ἀνοραγαθίην σχῶν ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδριδῆ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτοῦ θυγατέρα καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιούτου ἔόντος οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· Εἰ τοι σὺ σεωυτοῦ μὴ προσηῶς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι οὐκ περιοπτέον, γένος τὸ Εὐρουσθένεος γενέσθαι ἐξίτη-

λον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεῖτε τοι οὐ τίκει, ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα Σπαρτιήτησι ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο φὰς τούτων οὐδέτερα ποιήσειν, ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωτῷ, ταύτην ἀ-
 40 ἔντα ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενον σε ὀρῶμεν τῆς ἔχεις γυναικός, σὺ δὲ ταῦτα ποίεις καὶ μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοῖον περὶ σεῦ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικός μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σε τῆς ἐξέσιος, σὺ δὲ ταύτη τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις παρέχε καὶ ἄλλην πρὸς ταύτη ἐσά-
 41 γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης, μετὰ δὲ γυναῖκας ἔχων δύο διξὰς ἰστίας οἴκει, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιητικά. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος ἢ ἐσύστερον ἐπελθούσα γυνὴ τίκει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε καὶ ἡ προτέρη γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα τότε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτη χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀληθείῃ λόγῳ οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικός οἰκῆμοι πυθόμενοι ὠχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτῶν, τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ' ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἢ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως ἴσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἢ δὲ Κλεομένεα τεκοῦσα καὶ [τὸ] δευτέρον ἐπελθούσα γυνή, ἐοῦσα θυγάτηρ Πρινητάδεω

τοῦ Δημαρομένου, οὐκέτι ἔτιχτε τὸ δεύτερον. ὁ μὲν δὴ 42
 Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρενήρης ἀκρομανής
 τε, ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος, εὖ
 τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς σχήσων τὴν βασι-
 λήην. ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ τε Ἀναξανδρί-
 δης ἀπέθανε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ
 ἔσθῃσαντο βασιλέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δω-
 ριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομέ-
 νεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λεῶν Σπαρτιήτας ἤγε εἰς
 ἀποικίην, οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος
 εἰς ἦντινα γῆν κτίσων ἦν, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομι-
 ζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρων, ἀπίει εἰς τὴν Λιβύην τὰ
 πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δὲ
 εἰς Κίνυπα οἴκισε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ
 (Κίνυπα) ποταμόν. ἐξελασθεῖς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει
 ὑπὸ Μακέων τε Λιβύων καὶ Καρχηδονίων ἀπίκετο εἰς
 Πελοπόννησον. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιχόρης ἀνὴρ Ἐλεώνιος 43
 συνεβούλευσε ἐκ τῶν Λαῖου χρησμῶν Ἡράκλειαν τὴν
 ἐν Σικελίᾳ κτίζειν, φὰς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι
 Ἡρακλειδέων αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένον. ὁ δὲ ἀκούσας
 ταῦτα εἰς Δελφοὺς οἴχεται χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ
 αἰρήει ἐπ' ἦν στελλεται χώραν· ἢ δὲ Πυθίῃ οἱ χρᾶ ἀί-
 ρίσειν. παραλαβὼν δὲ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ εἰς
 Λιβύην ἤγε ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. τὸν χρόνον 44
 οὗ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς καὶ
 Τηλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρα-
 τεύεσθαι, τοὺς δὲ Κροτωνιήτας περιδεῖας γενομένους
 δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι καὶ τυχεῖν δεηθέν-
 τας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα καὶ
 συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρῖται λέγουσι

ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλειον μῦνον, καὶ τοῦτον τρόπον τοῖσδε· παρὰ Τήλνους τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεῖτε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρηε χρηστὰ
45 θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δ' αὖ οὔτοι λέγουσι μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε, Συβαρίται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα παρὰ τὸν ξηρὸν Κραθίν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραθίῃ, τοῦτο δὲ αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη· εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδέν, ἐπ' ὃ δὲ ἐστάλη ἐποίησε, εἴλε ἄν τὴν Ἐρυκίην χώραν καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἄν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνύουσι Καλλίην μὲν τῷ Ἥλειῳ ἐξαιρέτα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι, Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνουσι οὐδέν. καίτοι εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεύς, δοθῆναι ἄν οἱ πολλαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτῶν μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι, ὁκοτέροισί τις πείθεται αὐ-
46 τῶν, τούτοισι προσχωρέειν. συνέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκρίσται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων, οἱ ἐπεῖτε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγεσταιῶν· μῦνος δὲ Εὐρυλέων τῶν συγκριστέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθους. συλλαβῶν δὲ οὔτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους

ἔσχε Μινῶν τὴν Σελινουσίω ἀποικίην καὶ συνελευ-
 θέρου Σελινουσίους τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρου. μετὰ
 δέ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σε-
 λινουῦντος καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γάρ
 μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα
 ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. συνέσπετο δὲ Δωριεὶ καὶ 47
 συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω Κροτωνιήτης ἀνὴρ,
 ὃς ἀρμοσάμενος Τήλνους τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα ἔφυγε
 ἐκ Κρότωνος, ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου οἶχετο πλέων ἐς
 Κυρήνην, ἐκ ταύτης δὲ ὀρμώμενος συνέσπετο οἰκίῃ τε
 τριήρεϊ καὶ οἰκίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονί-
 κης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐωυτόν. διὰ δὲ
 τὸ ἐωυτοῦ κάλλος ἠνεύκαστο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς
 ἄλλος· ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἠρώϊον ἰδρυσάμενοι
 θυσίησι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπον 48
 τοιούτῳ ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ
 Κλεομένεος καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἄν
 Λακεδαιμόνος· οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεο-
 μένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπῶν,
 τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ.

Ἀπικνέεται δ' ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραν- 49
 νος ἐς τὴν Σπάρτην Κλεομένεος ἔχοντας τὴν ἀρχήν·
 τῷ δὴ ἐς λόγους ἦμε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πῖνακα ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδος ἐνετέμνητο
 καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος
 δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε·
 Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς
 ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα· Ἰώ-
 νων παῖδας δούλους εἶναι αὐτ' ἐλευθέρων ὕνειδος καὶ
 ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν

ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν πρὸς θεῶν
 τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας
 ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστὶ·
 οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν
 πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχη
 αὐτῶν ἐστὶ τοιγίδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας
 δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῆσι
 κεφαλῆσι. οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. ἔστι δὲ καὶ
 ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι ὅσα οὐδὲ
 τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι, ἀπὸ χρυσοῦ ἄρξαμένοισι, ἄργυ-
 ρος καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς ποικίλη καὶ ὑποζύγιά τε καὶ
 ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε.
 κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι ὡς ἐγὼ φράσω,
 Ἴώνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί, οἰκέοντές τε χώραν
 ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς δὲ ἔλεγε
 ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ
 πίνακι ἐντετυμημένην. Λυδῶν δέ, ἔφη λέγων ὁ Ἀριστα-
 γόρης, οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἠῶ, πολυ-
 προβατώτατοί τε ἐόντες πάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ
 πολυκαρπώτατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς
 ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες,
 κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν τῇ ἦδε Κύπρος
 νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τέλαντα βασιλεῖ τὸν ἐπέ-
 τειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλικῶν δὲ τῶνδε ἔχονται
 Ἀρμένιοι οἶδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι, Ἀρμε-
 νίων δὲ Ματιηνοὶ χώραν τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ
 τούτων γῆ ἦδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε
 Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα βασι-
 λεὺς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ
 θησαυροὶ ἐνθαυτὰ εἰσι· ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν

θαρσύνοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ
 περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς οὐδὲ οὕτω χρηστῆς
 καὶ οὕρων σμικρῶν χρεὸν ἐστὶ ὑμέας μάχας ἀνα-
 βάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους ἔοντας ἰσοπαλέας καὶ
 Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους, τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενον
 ἐστὶ οὐδὲν οὔτε ἀργύρου, τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει
 προθυμίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν· παρέχον δὲ τῆς
 Ἀσίας πάσης ἄρχειν εὐπετέως, ἄλλο τι αἰρήσεσθε;
 Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο
 τοισίδε· ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην
 ἡμέρην ὑποκρινέεσθαι. τότε μὲν ἐς τοσοῦτο ἤλασαν· 50
 ἐπειτέ δὲ ἡ κυρία ἡμέρη ἐγένετο τῆς ὑποκρίσιος καὶ
 ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν
 Ἀρισταγόρην ὁκόσων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων
 ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἔων
 σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκείνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν
 γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἔον, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας
 ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὦν τριῶν μηνῶν
 φάς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον
 λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ,
 εἶπε· ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης προ-
 δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακε-
 δαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν
 ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας ἦμε 51
 ἐς τὰ οἰκία, ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην ἦμε ἐς
 τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ ἔσω ἅτε ἱκετεύων ἐπ-
 ακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ παι-
 δίου· προσεστήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγάτηρ,
 τῇ σῦνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μῦνον τέκνον
 ἐτύγχανε ἔον ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης

δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἄρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἄρισταγόρης, ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο καὶ τὸ παιδίον ἠυδάξατο. Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἣν μὴ ἀποστὰς ἴης. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἠσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει ἦγε ἐς ἕτερον οἶκημα καὶ ὁ Ἄρισταγόρης ἀπλλάσσειτο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ πλέον ἔτι σημιῆμαι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

52 Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοὶ τε πανταχῇ εἰσι βασιλῆιοι καὶ καταλύσεις κάλλισται, διὰ οἰκεομένης τε ἡ ὁδοῦ ἅπασα καὶ ἀσφαλῆος. διὰ μὲν γε Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δὲ ἐκ τῆς Φρυγίας ὁ Ἄλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπεραν τὸν ποταμόν, καὶ φυλακτῆριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὔρων τῶν Κιλικίων σταθμοὶ δυῶν δέοντές εἰσι τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν· ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὔροισι διξάς τε πύλας διεξελᾶς καὶ διξὰ φυλακτῆρια παραμεΐψαι. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιουμένῳ τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἥμισυ. οὔρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμὸς νηυσιπέρητος, τῷ οὔνομα Εὐφρότης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα,

παρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πενήκοντα καὶ ἡμισυ, καὶ φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσιπέρητοι τέσσερες
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαι
 ἔστι, πρῶτος μὲν Τίγρης, μετὰ δὲ δευτέρος τε καὶ
 τρίτος ὡυτὸς ὀνομαζόμενος, οὐκ ὡυτὸς ἑὼν ποταμὸς
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτῶν
 καταλεχθεὶς ἐξ Ἀρμενίων ῥέει, ὁ δ' ὕστερος ἐκ Ματιη-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν ὄνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κῦρος διέλαβέ κοτε ἐς διώρουχας ἕξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλουσι ἐς τὴν
 Ματιηνὴν γῆν σταθμοὶ εἰσι τέσσερες . . . . ἐκ δὲ
 ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνουντι ἔνδεκα
 σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ
 ἡμισύ ἔστι ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον
 νηυσιπέρητον, ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὔτοι
 οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσι ἔνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰί
 μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα
 ἀναβαίνουντι· εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἢ βασι- 53
 ληίῃ τοῖσι παρασάγγησι καὶ ὁ παρασάγγης δύναται
 τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτός γε δύναται ταῦτα, ἐκ
 Σαρδίων στάδιά ἔστι ἐς βασιλίῃα τὰ Μεμνόνια καλεό-
 μενα πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια παρασαγγέων
 ἔόντων πενήκοντα καὶ τετρακοσίων. πενήκοντα δὲ
 καὶ ἑκατόν στάδια ἐπ' ἡμέρη ἑκάστη διεξιούσι ἀναισι-
 μοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἑνενῆκοντα. οὕτω τῷ Μιλη- 54
 σίῳ Ἀρισταγόρῃ εἶπαντι πρὸς Κλεομένεια τὸν Λακε-
 δαιμόνιον εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ
 βασιλέα ὀρθῶς εἰρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τού-
 των ἔτι δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημαίνομ'· τὴν γὰρ ἕξ
 Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη.

καὶ δὴ λέγω σταδίου εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστν καλέεται) τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι, καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μῆκύνεται ἢ τρίμηνος ὁδός.

55 Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης ἦε ἐς τὰς Ἀθήνας γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρας. ἐπεὶ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὕψιν ἐνυπνίου [τῷ ἑωυτοῦ πάθει] ἐναργεστάτην κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμόδιος, γένος ἑόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα οὐδὲν ἤσσαν
56 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ. ἢ μὲν νυν ὕψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἴδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἰππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ·

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δέ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερός ἦν ὑπερτιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δὲ ἀπειπάμενος τὴν ὕψιν ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες οἱ Ἰππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίας τὴν ἀρχήν, ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπνυθανόμενος εὐρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην, οἶκεον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναρχικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες

ἐτρόποντο ἐπ' Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δέ σφεας ἐπὶ ῥη-
 τοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν
 τεων καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. οἱ 58
 δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν
 οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν
 χώραν ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἑλληνας καὶ δὴ
 καὶ γράμματα, οὐκ ἔόντα πρὶν Ἑλλησι ὡς ἐμοὶ δοκέειν,
 πρῶτα μὲν τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ
 δὲ χρόνου προβαίνοντος ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλλον καὶ
 τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δέ σφεας τὰ
 πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες·
 οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμ-
 ματα, μεταρροθμίσαντές σφεων ὀλίγα ἐχρέωντο, χρεώ-
 μενοι δὲ ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε ἐσαγα-
 γόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆα κεκληῆσθαι.
 καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ
 [οἱ] Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βίβλων ἐχρέωντο διφθέ-
 ρησι αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ
 πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι.
 εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Κεκδήμια γράμματα ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ 59
 Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβησι τῆσι Βοιωτῶν
 ἐπὶ τρίποσι τρισὶ ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὅμοια
 ἔόντα τοῖσι Ἴωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων
 ἐπίγραμμα ἔχει

Ἀμφιτρούων μ' ἀνέθηκεν ἔων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην ἂν εἶη κατὰ Λάϊου τὸν Λαβδάκου τοῦ
 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξα- 60
 μέτρῳ τόνῳ λέγει·

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι
 Νικήσας ἀνέθηκε τὸν περικαλλῆς ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἶη ὁ Ἴπποκόωντος, εἰ δὴ οὗτός γε ἐστὶ
 ὁ ἀναθεὶς καὶ μὴ ἄλλος τῶντὸ οὐνομα ἔχων τῷ Ἴππο-
 61 κόωντος, ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαΐου. τρίτος
 δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸς ἐϋσκόπῳ Ἀπόλλωνι

Μουναρχέων ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μου-
 ναρχέοντος ἐξανιστέεται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων καὶ τρά-
 πονται ἐς τοὺς Ἐγγελέας, οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολει-
 φθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωροῦσι ἐς Ἀθήνας·
 καὶ σφι ἱρὰ ἐστὶ ἐν Ἀθήνησιν ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν
 μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα
 τῶν ἄλλων ἱρῶν καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δήμητρος ἱρὸν
 τε καὶ ὄργια.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου καὶ οἱ
 Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἰππάρχου
 φονέες, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀνα-
 λαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἦμα λέξων λόγον, ὡς τυράννων
 ἐλευθερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἰππίεω τυραννεύοντος καὶ
 ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον
 Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι καὶ φεύγοντες Πει-
 σιστρατίδας, ἐπεῖτε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων
 φυγάσι πειρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρει
 [κάτοδος], ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως πειρώμενοι καπ-
 ιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ
 ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι
 πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι παρ' Ἀμφι-
 κτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν
 νῦν ἐόντα, τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομήσαι. οἷα
 δὲ χρημάτων εὖ ἤκοντες καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι

ἀνέκαθεν ἔτι, τὸν [τε] νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παρα-
 δείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλλα καὶ συγκειμένον σφι
 πωρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Παρίου τὰ ἔμπροσθε
 αὐτοῦ ἐξεποίησαν. ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι. 63
 οὔτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν
 Πυθίην χρήμασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες
 εἴτε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν
 σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς
 σφι αἰεὶ τὸν πρόφαντον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀρχι-
 μόλιον τὸν Ἀστέρος, ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον,
 σὺν στρατῷ ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνῶν,
 ὅμως καὶ ξείνους σφι ἔοντας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ
 θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμ-
 πουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ
 προσσχὼν ἐς Φάληρον τὴν στρατιὴν ἀπέβησε, οἱ δὲ
 Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα ἐπεκαλέοντο
 ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γὰρ σφι συμμα-
 χίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομένοισι ἀπ-
 ἐπεμψαν κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι χιλήν τε ἵππον καὶ
 τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην ἄνδρα Γονναῖον·
 τοὺς ἐπεῖτε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχα-
 νῶντο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον καὶ
 ἰπάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χῶρον ἐπῆκαν τῷ
 στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους
 τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀρχι-
 μόλιον, τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας
 κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος
 οὕτω ἀπήλλαξε, καὶ Ἀρχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀπι-
 κῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀρχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνο-
 σάργει. μετὰ δὲ Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες 64

ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες ἀλλὰ κατ' ἡπειρον· τοῖσι ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος πρώτη προσέμιξε καὶ οὐ μετὰ πολλὸν ἐτρέπετο, καὶ σφραγῶν ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας· οἱ δὲ περιγενόμενοι ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελα-
65 στικῷ τείχεϊ. καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακῆ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ ἡ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἠλώσαν. τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνετετάρακτο, παρέστησαν δὲ ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι ἐκωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἑόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἳ πρότερον ἐπήλυδες ἑόντες ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τῶντὸ οὔνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν

Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος πρὶν ἢ Ἰωνίην τε ἀποστήναι ἀπὸ Δαρείου καὶ Ἀρισταγόρην τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρηῖσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, εὐῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλα- 66
 χθεῖσαι τυράννων ἐγίνοντο μέζουες. ἐν δὲ αὐτῆσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε ἀνὴρ Ἀλκμεωνίδης, ὅς περ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ Ἰσαγόρης Τισάνδρου οἰκίης μὲν εἶναι δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεές αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος, ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται. μετὰ δὲ τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἰωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρου καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας, ἐξευρὼν δὲ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων, πάρεξ Αἴαντος· τοῦτον δέ, ἅτε ἀστυγείτονα καὶ σύμμαχον, ξεῖνον ἔοντα προσέθετο. ταῦτα δέ, δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος 67
 τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας τοῦτο μὲν θαφροδὸς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων εἴνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δέ, ἡρώιον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρηστοῦ τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἔοντα Ἀργείου ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβέλοι τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρεῖ φᾶσα Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα,

ἐκείνον δὲ λευστήρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ
 παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς
 ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρησθαι ἐδόκεε,
 πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι
 Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπα-
 γαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον τέμενός
 οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανίῳ καὶ μιν ἴδρυσεν ἐν-
 θαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάν-
 ιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι)
 ὡς ἔχθιστον ἐόντα Ἀδρήστῳ, ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ
 Μημιστέα ἀπειτόνεε καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεῖτε
 δὲ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὄρτας Ἀδρή-
 στου ἀπελόμενος ἔδωκε τῷ Μελανίπῳ. οἱ δὲ Σικυώ-
 νιοι ἐώθεσαν μεγαλωστὶ κέρτα τιμᾶν τὸν Ἄδρηστον·
 ἢ γὰρ χώρα ἦν αὕτη Πολύβου, ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν
 Πολύβου θυγατριδέος, ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν
 διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώ-
 νιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον καὶ δὴ πρὸς τὰ πάθεα αὐτοῦ
 τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον, τὸν μὲν Διόνυσον οὐ
 τιμῶντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς
 μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην Με-
 68 λανίπῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστιόν οἱ ἐπεποίητο, φυλάς
 δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυω-
 νίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα.
 ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ
 γὰρ ὕος τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεῖς αὐτὰ
 τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς· ταύτη
 δὲ τὸ οὔνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι
 μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο, ἕτεροι δὲ Ὦται, ἄλλοι
 δὲ Ὀνεᾶται, ἕτεροι δὲ Χοιρεᾶται. τούτοις τοῖσι οὐνό-

μασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυῶνιοι καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἄρχοντος καὶ ἐκείνου τεθνεώτος ἔτι ἐπ' ἔτεα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες μετέβαλον ἐς τοὺς Ἰλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας, τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρόστου παιδὸς Αἰγιαλέος τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλήσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιή- 69
κεε, ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατριδὸς καὶ τὸ οὔνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δοκίειν ἐμοὶ καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἰωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἰωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὥς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον τότε πάντων πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλάς μετωνόμασε καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων. δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένευε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε τὸν δῆμον προσθέμενος πολλῶ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσοῦμενος ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνᾶται τοτάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Παισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα ἐξέβαλλε Κλεισθένεα καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγείας ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω· οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου, αὐτος δὲ οὐ μετείχε οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. οἱ δ' ἐναγείες 71

Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης. οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε, προσποιησάμενος δὲ ἑταιρηθῆναι τῶν ἡλιμιωτέων καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη, οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι ἰκέτης ἕξτετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀνιστᾶσι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν ναυκράρων, οἱ περ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτή ἔχει Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε· μετὰ δὲ οὐδὲν ἦσσαν παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ, ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατέει ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο, τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιῶτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχειρίζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι ὅ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες ἐπολιόρχεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας ὅσοι ἦσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν μέλλεν δὴ αὐτὴν κατασχῆσειν, ἦμε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἱρεὴ ἐξανασιτᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμείψαι εἶπε· ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώραι μηδὲ ἔσιθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθαῦτα. ὁ δὲ εἶπε· ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ

τῇ κληδόνι οὐδὲν χρεώμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἐν δὲ αὐτοῖσι καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν, Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα 73 Κλεισθένεα καὶ τὰ ἐπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστέατο γάρ σφι [πρὸς] Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα Ἀρταφρένης ὁ Ὑστίασπεος Σαρδίων ὑπαρχος ἐπιρώτα τίνες ἐόντες ἄνθρωποι καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι δεοῖατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι, πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων ἀπεκορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συντείθετο, εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἐαυτῶν αἰτίας μεγάλας εἶχον.

Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περιυβρίσθαι ἔπεσι καὶ 74 ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατόν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει, τίσασθαι δὲ ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἰσαγόρην βουλόμενος τύραννον καταστῆσαι· συνεξῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς Ἐλευσίνα καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην αἰρέουσι καὶ Ὑστίας, δῆμους τοὺς ἐσχά-

τους τῆς Ἀττικῆς, Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίοντο
 ἐπιόντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καίπερ
 ἀμφιβολίῃ ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσ-
 ὕστερον ἐμελλον μνήμην ποιήσεσθαι, Πελοποννησίοισι
 75 δὲ εὐοῦσι ἐν Ἐλευσίνι ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα. μελλόν-
 των δὲ συνάψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην Κορινθιοὶ
 μὲν πρῶτοι σφίσι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιεοίεν
 τὰ δίκαια μετεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο, μετὰ
 δὲ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἔων καὶ οὗτος βασιλεὺς
 Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ
 Λακεδαιμόνος καὶ οὐκ ἔων διάφορος ἐν τῷ πρόσθε
 χρόνῳ Κλεομένει. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης
 ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ μὴ ἐξεῖναι ἔπεσθαι ἀμφοτέ-
 ρους τοὺς βασιλέας ἐξιούσης στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφο-
 τεροὶ εἶποντο· παραλυομένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου
 καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ
 τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφοτέροισι ἐπίκλητοῖσι σφίσι ἔόντες
 εἶποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὄρῶντες οἱ λοιποὶ
 τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων
 οὐκ ὁμολογέοντας καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν
 76 οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλάσσόμενοι, τέταρτον δὴ τοῦτο
 ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δὶς τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-
 ναίων, πρῶτον μὲν ὅτε καὶ Μέγαρον κατοίκησαν (οὗτος
 ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων ὄρθῳς
 ἂν καλέοιτο), δεύτερον δὲ καὶ τρίτον ὅτε ἐπὶ Πεισι-
 στρατιδέων ἐξέλασιν ὄρηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο,
 τέταρτον δὲ τότε ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων
 Πελοποννησίους ἐσέβαλε· οὕτω τέταρτον τότε Δωριεῖς
 77 ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. διαλυθέντος ἂν τοῦ στόλου

τούτου ἀκλεῶς ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι
 πρῶτα στρατηγὴν ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ
 τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθούσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθη-
 ναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοηθοὺς ἔδοξε πρότερον τοῖσι
 Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν. συμβάλλου-
 σί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πολλῶ
 ἐκράτησαν, κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες ἑπτακοσίους
 αὐτῶν ἐξώγησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ
 Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν συμβάλλουσι καὶ
 τοῖσι Χαλκιδεῦσι, νικήσαντες δὲ καὶ τούτους τετρακισ-
 χιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λεί-
 πουσι· οἱ δὲ ἵπποβοτοὶ ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλ-
 κιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐξώγησαν, ἅμα τοῖσι
 Βοιωτῶν ἐξωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ [ἐν πέδαις]
 δήσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν σφεας δίννεως ἀποτιμη-
 σάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν, ἐν τῆσι ἐδεδέατο, ἀν-
 εκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, αἷ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ
 ἦσαν περιουῶσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλευ-
 σμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου
 τοῦ πρὸς ἑσπέρην τειραμμένου. καὶ τῶν λύτρων τὴν
 δεκάτην ἀνέθηκαν ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ
 δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτα ἐσιόντι ἐς τὰ προ-
 πύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει· ἐπιγέγραπται δὲ οἱ τάδε·

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

Παῖδες Ἀθηναίων ἐργασίην ἐν πολέμῳ

Δεσμῶ ἐν ἀγλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·

Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἠϋξήματο· δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν 78
 μόνον ἀλλὰ πανταχῇ ἢ ἰσηγορίῃ ὡς ἐστὶ χρῆμα σπου-
 δαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν οὐδαμῶν

τῶν σφέας περιοικεόντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνους.
 ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων μακροῦ πρῶτοι ἐγένοντο.
 δημοῖ ὦν ταῦτα ὅτι κατεχόμενοι μὲν ἐθελοκάκεον ὡς
 δεσπότη ἐργαζόμενοι, ἐλευθερωθέντων δὲ αὐτὸς ἑκα-
 79 στος ἕωτι προεθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὔτοι μὲν
 νυν ταῦτα ἐρησσον, Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν
 ἐπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυ-
 θίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτῶν οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι
 τίσιν, ἐς πολύφημον δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε τῶν ἄγχι-
 στα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων ἐξέφερον
 τὸ χρηστήριον ἀλίην ποιησάμενοι· ὡς ἐπνυθάνοντο δὲ
 λεγόντων αὐτῶν τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι
 ἀκούσαντες τούτων· Οὐκ ὦν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι
 Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες; καὶ οὔτοι
 γε ἕμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι προθύμως συνδιαφέρουσι
 τὸν πόλεμον. τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον
 80 μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον. τοιαῦτα ἐπιλεγομένον
 εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις· Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 θέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήιον. Ἀσωποῦ λέγονται γε-
 νέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τούτων ἀδελ-
 φῶν ἑουσέων δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν
 θεὸν χοῆσαι τιμωρητήρων γενέσθαι. καὶ οὐ γάρ τις
 ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμ-
 ψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπικαλούμενοι κατὰ τὸ
 χρηστήριόν σφι βοηθέειν, ὡς ἑόντων ἀγχιστῶν, οἱ δὲ
 σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 81 ἔφασαν. πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων καὶ τρηχέως περιεφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.

Αἰγινῆται δὲ εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαερωθέντες καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων πόλεμον ἀκήρουνκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτῶν Βοιωτοῖσι ἐπιπλώσαντες μακροῆσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα μεγάλως Ἀθηναίους ἐβίοντο.

Ἡ δὲ ἔχθρη ἢ προσφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ 82 τῶν Αἰγινητέων ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυριοῖσι ἢ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδάυριοι ἐχρῶντο ἐν Δελφοῖσι· ἢ δὲ Πυθίῃ σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρῦσασθαι καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοῖσασθαι. ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδάυριοι κότερα χαλκοῦ ποιέονται τὰ ἀγάλματα ἢ λίθου· ἢ δὲ Πυθίῃ οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδάυριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαίαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατὰ χρόνον ἐκεῖνον ἢ ἐν Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοισίδε δώσειν ἔφασαν ἐπ' ᾧ ἀπάξουσιν ἔτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι ἰρὰ καὶ τῷ Ἐρεχθέϊ· καταινέσαντες δὲ ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδάυριοι τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τούτων ποιησάμενοι ἰδρῦσαντο· καὶ ἢ τε γῆ σφι ἔφερε καὶ Ἀθηναίοισι ἐπιτέλειον τὰ συνέθεντο. τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ 83 Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον τὰ τε ἄλλα καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε νέας τε

πηξάμενοι καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων. ἄτε δὲ ἔοντες διάφοροι ἐδηλέοντο αὐτούς, ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἔοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίας καὶ τῆς Ἀύξησίης ὑπαιρέονται αὐτῶν, καὶ σφρα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρῦσαντο τῆς σφετέρης χώρας ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἷη μὲν ἔστι οὖνομα, στάδια δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χωρῷ θυσίησί τε σφρα καὶ χοροῖσι γυναικῆίοισι κερτόμοισι ἰλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν· κακῶς δὲ ἠγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναικῆας. ἦσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ αὐταὶ ἱεροεργίαι· εἰσὶ δὲ 84 σφι καὶ ἄρρητοι ἱεροεργίαι. κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων οἱ Ἐπιδαυριοὶ τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήμιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικέοιεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο, ἐπεὶ δὲ ἐστερηῆσθαι αὐτῶν, οὐ δίκαιοι εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον. πρὸς ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Αἰγίναν πέμψαντες ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινήται ἔφασαν σφίσι τε 85 καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρήγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆναι τριήρει μίῃ τῶν ἀστῶν [τούτους] οἱ πεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἰγίναν τὰ ἀγάλματα ταῦτα ὡς σφετέρων ξύλων ἔοντα ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάρῃσι ἔξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται. οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν κρατῆσαι. περιβαλόντας

σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα, καὶ σφι ἔλκουσι βροντὴν
 τε καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ
 τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας ὑπὸ τούτων ἀλλοφρονῆσαι,
 παθόντας δὲ τοῦτο κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους,
 ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακομισθῆναι αὐτὸν
 ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέ- 86
 σθαι, Αἰγινῆται δὲ οὐ μιῇ νηὶ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους
 (μίαν μὲν γὰρ καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μιῆς, καὶ εἰ σφίσι
 μὴ ἔτυχον εἶναι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν εὐπετέως),
 ἀλλὰ πολλῆσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφίσι ἐπὶ τὴν χώραν,
 αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. οὐκ ἔχουσι
 δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἦσσορες συγ-
 γινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν.
 Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεῖτε σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατ-
 ἴστατο, ἀποβάνας ἀπὸ τῶν νεῶν τράπεσθαι πρὸς τὰ
 ἀγάλματα, οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάρθρων
 αὐτὰ οὕτω δὴ περιβαλομένους σχοινία ἔλκειν, ἐς ὃ
 ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τῶν αὐτῶ ποιῆσαι, ἐμοὶ
 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες ἄλλῳ δέ τε· ἐς γούνατα γὰρ
 σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον δια-
 τελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν,
 σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθη-
 ναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἐτοίμους
 Ἀργεῖους ποιεέσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι
 ἐς τὴν Αἰγιναιήν καὶ παρῆναι βοηθέοντας σφίσι τοὺς
 Ἀργεῖους καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς
 τὴν νῆσον καὶ οὐ προακηκούσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπι-
 πεσεῖν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν, ἅμα τε ἐν
 τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν

87 αὐτοῖσι. λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγυνητέων τάδε, ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἓνα μῦθον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι αὐτῶν τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε· κομισθεὶς ἄρα ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγελλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγυναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας κείνου μῦθου ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτου λαβούσας καὶ κεντεύσας τῆσι περόνησι τῶν ἱματίων εἰρωτᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἴη ὁ ἑωυτῆς ἀνήρ. καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρήναι, Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πάθους δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον. ἄλλῳ μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλον ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ

88 περόνησι μὴ χρέωνται. ἔστι δὲ ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι οὐκ Ἰὰς αὕτη ἢ ἐσθῆς τὸ παλαιὸν ἀλλὰ Κάειρα, ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆς πᾶσα ἢ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν ἢ αὐτὴ ἦν τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν τοῖσι δὲ Ἀργεῖοισι καὶ τοῖσι Αἰγυνήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τότε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρὰ σφίσι ἐκατέροισι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἴσον τῶν θεῶν τούτων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας, Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἴσον μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ

χυτρίδων ἐπιχωριέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τόσου κατ' ἔριν τὴν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ.

Τῆς δὲ ἐχθρῆς τῆς πρὸς Αἰγινήτας ἐξ Ἀθηναίων 89
γενομένης ἀρχὴ κατὰ εἶρηται ἐγένετο. τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλομένων προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθηον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται τε δὴ ἐδήξιον τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια, καὶ Ἀθηναίοισι ὀρυμημένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι ἤλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτα τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας ἄρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου, καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται· ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται. πολλὰ μὲν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν, τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι. ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται, τριήκοντα δὲ ἔτα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεὸν εἶη ἐπισχεῖν πεπονθότας πρὸς Αἰγινητέων ἀνάρσια. ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι 90
ἐκ Λακεδαιμονίων προῆγμα ἐγειρόμενον ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμεωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφίσι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο πρὸς Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοις ἐνῆργόν σφεας οἱ χρησμοὶ

λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάσσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἦσαν ἀδάεες, τότε δὲ Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην ἐξέμαθον. ἐκτίσασατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἔκτηντο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· κατα-
 91 λειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ὤρων ἀύξομένους καὶ οὐδαμῶς ἐτοιμούς εἶντας πείθεσθαι σφίσι, νόφ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν εἶν τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν ἰσόροπον τῷ ἐωντῶν ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος ἀσθενὲς καὶ πειθαρχέεσθαι ἔτοιμον, μαθόντες [δὲ] τούτων ἕκαστα μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιργείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ[, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατίδαι]. ἐπεῖτε δὲ σφι Ἰππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμφάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους ἔλεγον σφι Σπαρτιῆται τάδε· Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς· ἐπαερθέντες γὰρ κιβδήλοισι μανθηίοισι ἄνδρας ξείνους εἶντας ἡμῖν τὰ μάλιστα καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας παρέξιεν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν, ὃς ἐπεῖτε δι' ἡμέας ἐλεῖθερωθῆις ἀνέκλυσε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων περιυβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας ἀυξάνεται, ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περὶοικοὶ αὐτῶν Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεεὺς, τάχα δὲ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθησεται ἀμαρτῶν. ἐπεῖτε δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφρα ἅμα ὑμῖν ἀκεόμενοι· αὐτοῦ γὰρ

τούτου εἵνεκεν τόνδε τε Ἰππὶν μετεπεμφάμεθα καὶ
 ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ
 στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποδώμεν τὰ
 καὶ ἀπειλόμεθα. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, τῶν δὲ συμ- 92
 μάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν
 νυν ἄλλοι ἠσυχίην ἤγρου, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς
 ἔλεξε τάδε· Ἡ δὴ ὅ τε οὐρανὸς ἐνερθε ἔσται τῆς γῆς α
 καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἄνθρωποι
 νομὸν ἐν θαλάσῃ ἔξουσι καὶ ἰχθύες τὸν πρότερον
 ἄνθρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας
 καταλύοντες τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατάγειν παρα-
 σκευάζεσθε, τοῦ οὔτε ἀδικώτερόν ἐστι οὐδὲν κατ'
 ἀνθρώπους οὔτε μαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε
 δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς
 πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ
 σφίσι αὐτοῖσι οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζησθε κατι-
 ιστάναι· νῦν δὲ αὐτοὶ τυράννων ἄπειροι ἐόντες καὶ
 φυλάσσοντες τοῦτο δεινότατα ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέ-
 σθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους· εἰ δὲ αὐτοὶ
 ἔμπειροι ἔατε κατὰ περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ
 γνώμας ἀμείνονας συμβαλέσθαι ἢ περ νῦν. Κοριν-
 θίοισι γὰρ ἦν πόλιος κατάστασις τοιούδε· ἦν ὀλιγαρχία· β
 καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν,
 ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων, Ἀμφίονι δὲ ἐόντι
 τούτων τῶν ἀνδρῶν γίνεται θυγάτηρ χωλή· οὐνομα
 δὲ οἱ ἦν Λάβδα. ταύτην Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε
 γῆμαι, ἰσχει Ἰετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἔων ἐκ
 Πέτρης, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινείδης.
 ἐκ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες
 ἐγίνοντο. ἐστίαλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα

δὲ αὐτὸν ἰθέως ἢ Πυθίῃ προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι ἔπεισι·

Ἡετίων, οὔτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

Ἄνδράσι μουνάρχοισι, δικαίῳσει δὲ Κόρινθον.

ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι ἐξαγγέλλεται κως τοῖσι Βακχιάδησι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρων τε ἐς τῶντὸ καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος καὶ λέγον ᾧδε·

Αλειτὸς ἐν πέτρῃσι κύει, τέξει δὲ λέοντᾶ

Καρτερόν ὤμηστίην· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.

Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε, Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν

Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρούευστα Κόρινθον.

γ τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδησι πρότερον γενόμενον ἦν ἀτέκμαρτον, τότε δὲ τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν ἔον συνφθὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο εἶχον ἐν ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γίνεσθαι γόνου διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἢ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο Ἡετίων ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὔτοι ἐς τὴν Πέτρην καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τὴν Ἡετίωνος αἰτεον τὸ παιδίον· ἢ δὲ Λάβδα εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἴνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἴνεκα αἰτέειν φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτῶν ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδὸν τὸν πρῶτον αὐτῶν λαβόντα τὸ παιδίον προσουδίσει. ἐπεὶ ᾧν ἔδωκε φέρουσα ἢ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον, καὶ τὸν φρασθέντα τοῦτο οἰκτός τις ἴσχει ἀποκτεῖναι, κατοικτεῖρας

δὲ παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ δι-
 ἐξήλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς
 βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ
 τεκούσῃ τὸ παιδίον καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἔστεῶτες ἐπὶ
 τῶν θυρέων ἀλλήλων ἄπτοντο κατακλιόμενοι καὶ μάλι-
 στα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ
 δεδομένα, ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου ἔδοξε
 αὐτὶς παρελθόντας πάντας τοῦ φόβου μετίσχειν. ἔδει δ
 δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστῆν.
 ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἔστεῶσα πρὸς αὐτῆσι
 τῆσι θυρήσι· δείσασα δὲ μὴ σφι μεταδόξῃ καὶ τὸ δεύ-
 τερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατα-
 κρύπτει ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς
 κυψέλην, ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν
 ἀπιανεοῖατο, πάντα ἐρευνήσειν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ
 ἐγένετο. ἐσελθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ
 ἐφαίνετο, ἔδοκεε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ λέγειν πρὸς τοὺς
 ἀποπέμψαντας ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκαῖνοι ἐνετεί-
 λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες ἔλεγον ταῦτα· Ἡετίωνι ε
 δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ἠϋξάνετο, καὶ οἱ διαφυγόντι
 τοῦτον τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην
 Κύπελος οὖνομα ἐτέθη. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευο-
 μένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελ-
 φοῖσι, τῷ πίσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε
 Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὕδε ἦν·

Ὁλβιος οὗτος ἀνὴρ ὅς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 Κύπελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλειτοῦ Κορίνθου,
 Ἀντὸς καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐδέτι παῖδες.
 τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν, τυραννεύσας δὲ ὁ
 Κύπελος τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν

Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, ἔτι πολλῶ δέ τι πλείστους τῆς ψυχῆς. ἔρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὖ διάδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρὸς, ἐπειτε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μισσηνότερος. πέμψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλου κήρυκα ἐπυνθάνετο ὅτινα ἂν τρόπον ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πρηγμάτων κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπέυοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περίανδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος, ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην ἅμα τε διεξήγε τὸ λήιον ἐπειρωτέων τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὄκως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα, κολούων δὲ ἔρριπτε, ἐς ὃ τοῦ ληίου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθυτάτον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλου ὑποθέσθαι, θωμάζειν τε αὐτοῦ παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψειε, ὡς παραπληγὰ τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ σινάμωρον, ἀπηγεόμενος τὰ περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπάπεε.

ἠ Περίανδρος δὲ συνιείς τὸ ποιηθὲν καὶ νόῳ ἰσχων ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα γὰρ Κύπελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Περίανδρός σφρα ἀπετέλεε, μὴ δὲ ἡμέρη ἀπέδυσσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας διὰ τὴν ἑωυτοῦ

γυναῖκα Μελίσσαν. πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς
 ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκρομαντήριον
 παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς οὔτε σημανέειν ἔφη ἢ
 Μελίσσα ἐπιφανείσα οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ
 ἢ παρακαταθήκη· θιγοῦν τε γὰρ καὶ εἶναι γυμνή· τῶν
 γὰρ οἱ συγκατέθεψε ἱματίων ὄφελος εἶναι οὐδὲν οὐ
 κατακαυθέντων· μαρτύριον δέ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα
 λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἰπνὸν Περιάνδρος τοὺς ἄρτους
 ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ
 (πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐούσῃ
 Μελίσσῃ ἐμίγη), ἰθέως δὴ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα
 ἐποιήσατο ἐς τὸ Ἑραιοῦν ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων
 γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ ὡς ἐς ὄρητιν ἦσαν κόσμῳ τῷ
 καλλίστῳ χρεώμεναι, ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους
 ἀπέδυσέ σφεις πάσας ὁμοίως, τὰς τε ἐλευθέρους καὶ
 τὰς ἀμφιπόλους, συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα Μελίσσῃ
 ἐπευχόμενος κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι καὶ τὸ
 δευτέρον πέμψαντι ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης
 ἐς τὸν κατέθηκε χώρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην.
 τοιοῦτο μὲν ὑμῖν ἔστι ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι,
 καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τό τε
 αὐτίκα θῶμα μέγα εἶχε ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπο-
 μένους Ἰπρίην, νῦν τε δὴ καὶ μεξόνως θωμάζομεν
 λέγοντας ταῦτα, ἐπιμαρτυρόμεθά τε ἐπικαλούμενοι ὑμῖν
 θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς
 τὰς πόλεις. οὐκ ᾧν πάυσεσθε ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ
 τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰπρίην· ἴστε ὑμῖν Κορινθίους
 γε οὐ συναινέοντας.

Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε 93
 τάδε, Ἰπρίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας

θεοὺς ἐκείνω, ἧ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπι-
 ποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἦκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
 ριαι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππῆς μὲν τούτοισι ἀμεί-
 ψατο οἷά τε τοὺς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπι-
 στάμενος· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶχον
 ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς, ἐπεῖτε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν
 εἶπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξας
 αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην, Λακεδαιμονίοισι
 τε ἐπεμαρτύροτο μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ
 94 πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη, Ἰππὴ δὲ
 ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
 δῶν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
 τούτων μὲν οὐδέτερα αἰρέετο, ἀνεχώρηε δὲ ὀπίσω ἐς
 Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μυτιλη-
 ναίων, κρατίσας δὲ αὐτοῦ κατέστησε τύραννον εἶναι
 παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἠγησίστρατον, γεγονότα ἐξ
 Ἀργείης γυναικός, ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε
 παρὰ Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ ἔκ τε Ἀχιλλεῖου
 πόλιος ὀρμώμενοι καὶ Σιγείου ἐπὶ χρόνον συχνὸν Μυ-
 τιληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν ἀπαιτέοντες τὴν
 χώραν, Ἀθηναῖοι δὲ οὔτε συγγινωσκόμενοι ἀποδει-
 κνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰόλεῦσι μετεὸν τῆς
 Ἰλιάδος χώρας ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι
 Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπανάς.
 95 πολεμεόντων δὲ σφραων παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν
 τῆσι μάχησι, ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητῆς συμ-
 βολῆς γενομένης καὶ νικόντων Ἀθηναίων αὐτὸς μὲν
 φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὄπλα ἴσχυοσι Ἀθηναῖοι καὶ
 σφρα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ.
 ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας ἐπιτιθεῖ ἐς Μυτι-

λήνην ἐξαγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίπῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μυτιληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετρόποντο· κατήλλαξε δὲ ὧδε, νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπεῖτε ἀπίκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος 96 ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφρένεα καὶ ποιέων ἅπαντα ὅκως αἱ Ἀθηναὶ γενοίαιτο ὑπ' ἑωυτῶ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα ἔρησσε καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, οὐκ ἔδωτες τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφρένης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίαιτο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππίην. οὐκ ὦν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι ἐδέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσησι πολεμίους εἶναι.

Νομίζουσι δὲ ταῦτα καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς 97 Πέρσας ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδονάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης ταῦτὰ ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὥς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἶησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὥς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ οἰκός σφεας εἴη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ὑπίσχετο οἷα κάρτα δεόμενος, ἐς ὃ ἀρέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι

εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεια μὲν τὸν
 Λακεδαιμόνιον μῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀπο-
 στεῖλαι βοηθούς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν
 εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πάντα
 δόκιμον. αὐταὶ δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 98 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας καὶ
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν οὐδεμία ἔμελλε ὠφελίη ἔσεσθαι (οὐδ' ὧν
 οὐδὲ τούτου εἶνεκα ἐποίηε ἄλλ' ὅπως βασιλέα Δαρεῖον
 λυπήσειε), ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς
 Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρομόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους
 γενομένους ὑπὸ Μεγαβάξου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἐσωτῶν, ὃς ἐπειδὴ ἀπίκετο ἐς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με
 Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος σωτηρίην ὑποθησό-
 μενον ὑμῖν, ἣν περ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει
 σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν· μέγροι μὲν θαλάσσης
 αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἡμῖν ἤδη μελήσει.
 ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες κάρτα τε ἀσπαστὸν
 ἐποίησαντο καὶ ἀναλαβόντες παῖδας καὶ γυναῖκας ἀ-
 πεδίδρησκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ κατ-
 ἔμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεῖτε δὲ οἱ Παίονες
 ἀπίκοντο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν.
 ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ κατὰ πόδας ἐληλύθετε Περσέων
 Ἴππος πολλὴ διάκουσα τοὺς Παίονας· ὥς δὲ οὐ κατ-
 ἔλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι ὅπως
 ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ

ἐνεδέκοντο, ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοί σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπίκοντο ἐς Παιουίην.

Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκοντο 99
 εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας.
 οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο ἀλλὰ τὴν
 αὐτῶν Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες (οἱ γὰρ
 δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
 κιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
 ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθηον),
 οὗτοι ὦν ἐπεῖτε σφι ἀπίκοντο καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι
 παρήσαν, ἐποιέετο στρατηίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις.
 αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ,
 στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
 ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπίνον καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν
 Ἐρμόφαντον. ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες 100
 ἐς Ἐφεσον πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορησῶ τῆς Ἐφε-
 σίης, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφε-
 σίους ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποτα-
 μὸν Καῦστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεῖτε ὑπερβάντες τὸν Τιμῶλον
 ἀπίκοντο, αἰρέουσι Σάρδις οὐδενός σφι ἀντιωθέντος,
 αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν
 δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφρένης ἔχων ἀνδρῶν
 δύναμιν οὐκ ὀλίγην. τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας 101
 σφέας τὴν πόλιν ἔσχε τότε. ἦσαν ἐν τῆσι Σάρδισι
 οἰκίαι αἱ μὲν πλεῖνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτέων καὶ
 πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων
 δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ'
 οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ ἄστυ πᾶν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὄσοι Περσέων

ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξ-
 ἡλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρου ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ
 ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ κατα-
 φροσέων ἐκ τοῦ Τιμῶλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει καὶ
 ἔπειτα ἐς τὸν Ἐρμον ποταμὸν ἐκδιδοί, ὁ δὲ ἐς θάλασ-
 σαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν
 ἀθροιζόμενοι οἷ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἠναγκάζοντο
 ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὀρῶντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους
 τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ προσφερο-
 μένους ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ ὄρος τὸ Τιμῶλον
 καλεόμενον, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ
 102 τὰς νέας. καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῆσι
 καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίας θεοῦ Κυβήβης, τὸ σκηπτόμενοι
 Πέρσαι ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἑλλησι ἱρά.
 τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλνος ποταμοῦ νομοὺς
 ἔχοντες προπυθανόμενοι ταῦτα συνηλίζοντο καὶ ἐβοή-
 θεον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι
 εἶοντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβου
 αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ
 Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ πολλὸν ἐσώθησαν. καὶ πολ-
 λοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους τε ὀνομα-
 στούς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδην στρατηγέοντα Ἐρε-
 τριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιοηκότα καὶ
 ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηρίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ
 αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς
 πόλιας.

103 Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο· μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι
 μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεομένου
 σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ οὐκ ἔφασαν

τιμωρήσειν σφι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες (οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρειον) οὐδὲν δὴ ἦσσαν τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις πάσας τὰς ταύτη ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποίησαντο, ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτίσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθέλουται σφι πάντες 104 προσεγένοντο πλὴν Ἀμαθουσίων· ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. ἦν Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὠνήρ πολλὰκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δέ, ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἐπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ στασιώτησι ἀπεκλήρισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος ἔφευγε ἐς Μήδους, Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ παῖθεσθαι ἐπολιόρκειε προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκειε Ἀμαθοῦντα, βασιλεῖ 105 δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἀλούσας ἐμπερηῆσθαι ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἴωνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτόν, ὡς

ἐπύθετο ταῦτα, Ἴωνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπροΐξονται ἀποστάντες, εἰρέσθαι οὔτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ δὲ πυθόμενον αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα ἄιστον ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπειναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα εἰπεῖν· Ὡ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι, εἴπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων δαίπνου προκειμένου αὐτῷ ἐς τρις ἐκάστοτε εἰπεῖν·

106 Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. προστάξας δὲ ταῦτα εἶπε, καλέσας ἐς ὕψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· Πυυθάνομαι, Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα· ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἠπείρου ἐπαγαγῶν καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεσθαι Σαρδίῳ με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι ταῦτα φαίνεται ἔχειν καλῶς; κῶς δὲ ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιοῦτό τι ἐπρήχθη; ὄρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ ἔχῃς. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἰστιαῖος· Βασιλεῦ, κοῖον ἐφθέγγασο ἔπος; ἐμὲ βουλευσάμενον πρήγμα ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν ἀνασχῆσειν; τί δ' ἂν ἐπιδιξιήμενος ποιέοιμι ταῦτα, τεῦ δὲ ἐνδεῆς ἐών; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι. ἀλλ' εἴ περ τι τοιοῦτο οἶον σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωυτοῦ βαλόμενον πεποιηκέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά· εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτο ποιέουσι καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοας, ᾧ βασιλεῦ, μάθε οἶον

προῆγμα ἐργάσαο ἐμέ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας.
 Ἴωνες γὰρ οἴκασι ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου
 ποιῆσαι τῶν πάλαι ἴμερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν
 Ἰωνίῃ οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς τάχος
 ἄπες με πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κείνά τε πάντα
 καταρτίσω ἐς τῶντὸ καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον
 τὸν ταῦτα μηχανησάμενον ἐγχειρίθεται παραδῶ. ταῦτα
 δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς
 βασιληῖους μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσεσθαι τὸν ἔχων
 κινθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ
 νῆσον τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω. Ἰστιαῖος 107
 μὲν λέγων ταῦτα διέβαλλε, Δαρεῖος δὲ ἐπέιθεται καί
 μιν ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ 108
 βασιλέα ἀνήτε καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας
 Ἰστιαῖῳ ἐς λόγους ἦλθε καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγίνετο τάδε· πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη-
 σίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται νηυσὶ στρατιὴν πολ-
 λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον ἄνδρα Πέρσῃν προσ-
 δόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. πυνθόμενος δὲ ταῦτα
 Ὀνήσιλος κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην ἐπικαλού-
 μενός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι
 ἦκον πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύ-
 προν καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης
 ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα περὶ τῆσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοί-
 υικες περιέπλεον τὴν ἄκρην αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς
 Κύπρου. τούτου δὲ τοιούτου γινομένου ἔλεξαν οἱ 109
 τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τους

στρατηγούς· Ἴωνες ἄρῃσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι, [ἢ Πέρσησι ἢ Φοίνιξι]. εἰ μὲν γὰρ περὶ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ ἂν εἴη ὑμῖν ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν τάσσεσθαι περὶ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐσβαίνειν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποιέειν χρεόν ἐστι ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλησθε, ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἢ Κύπρος ἐλευθέρῃ. εἶπαν Ἴωνες πρὸς ταῦτα· Ἡμέας δὲ ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάζοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες αὐτοὶ περὶ Πέρσησι προσφερῶμεθα. ἡμεῖς μὲν οὖν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ὑμέας δὲ χρεόν ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγα-
110 θούς. Ἴωνες μὲν τούτοισι ἀμείψαντο· μετὰ δὲ ἠκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων διέτασσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον ἀντέτασσαν Πέρσησι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθε-
111 λοντήσ ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. ἤλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτυβίος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἴστασθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ οἱ ὑπασπιστῆς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκιμος καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον· Πυθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἰστάμενον ὀρθὸν καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἂν προσενειχθῆ. σὺ ὦν βουλευσάμενος εἶπε ἀντίκα ὁκότερον βούλει

φυλάξας πλήξαι, εἴτε τὸν ἵππον εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπέων αὐτοῦ· ὦ βασιλεῦ, ἔτοιμος μὲν ἐγὼ εἶμι ποιέειν καὶ ἀμφοτέρω καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν καὶ πάντως τὸ ἂν σὺ ἐπιτάσῃς· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι πράγμασι προσφερέστερον, φράσω. βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὸν εἶναι φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι γίνεται, καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος, τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρέου καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑτέροισί τε ὑπηρέτησι προσφέρεσθαι καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῆῃς· ἐγὼ γάρ τοι ὑποδέχομαι μὴ μιν ἄνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον. ταῦτα εἶπε, καὶ μεταντῖνα συνέμισγε τὰ στρα- 112 τόπεδα πεξῆ καὶ νηυσί· νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι γενόμενοι ταύτην τὴν ἡμέρην ὑπερεβάλλοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τούτων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεξῆ δέ, ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς στρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγένετο· ὡς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμενος, ὁ Ὀνήσιλος κατὰ συνεθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ παίει προσφερόμενον [αὐτὸν] τὸν Ἀρτύβιον· ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Κὰρ δρεπένω πλήξας ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτη· μαχομένων 113 δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἕων Κουρίου, προδιδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ μικροῆν. οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργαίων ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων αὐτίκα καὶ τὰ

- Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τῶντὸ τοῖσι Κου-
 ριεῦσι ἐποίεον. γινομένων δὲ τούτων κατυπέριεροι
 ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένον δὲ τοῦ
 στρατοπέδου ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνη-
 σιλός τε ὁ Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν
 ἐπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος ὁ Φιλο-
 κύπρου, Φιλοκύπρου δὲ τούτου τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος
 ἀπικόμενος ἐς Κύπρον ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλι-
 114 στα. Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρ-
 κησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα
 καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
 δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ ἤδη εὐσῆς κοίλης ἐσμὸς μελισ-
 σέων ἐσθὺς ἐς αὐτὴν κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου
 δὲ γενομένου τοιούτου (ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ
 Ἀμαθούσιοι) ἐμαντεύθη σφι τὴν μὲν κεφαλὴν κατ-
 ελόντας θάψαι, Ὀνησίλω δὲ θύειν ὡς ἤρωι ἀνὰ πᾶν
 ἔτος, καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα ἄμεινον συνοίσεσθαι.
- 115 Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίεον ταῦτα καὶ τὸ μέχρι
 ἐμεῦ, Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχίσαντες ἐπεῖτε
 ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα καὶ
 τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας
 πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ
 Ἴωνες ταῦτα ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν
 Κύπρῳ πολιῶν ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορ-
 κευμένη Σόλοι, τὴν περίξ ὑπορούσσοντες τὸ τεῖχος
 πέμπτῳ μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.
- 116 Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι
 αὐτίς ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ ἔχων Δα-
 ρεῖου θυγατέρα καὶ Ὑραίης τε καὶ Ὀτάνης, ἄλλοι

Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγα-
 τέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους
 Ἰώνων καὶ ἐσαράξαντές σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ
 ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις
 ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν 117
 Ἑλλησπόντῳ πόλεις εἶλε μὲν Δάρδανον, εἶλε δὲ Ἄβυδόν
 τε καὶ Περκώτην καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας
 μὲν ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη αἴρεε, ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί
 οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἦλθε ἀγγελίη τοὺς Κᾶρας τῶντὸ
 Ἴωσι φρονήσαντας ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέ-
 ψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ
 τὴν Καρίην. καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καροῖ ἐξαγγέλθη 118
 πρότερον ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ
 οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε στήλας καλεο-
 μένας καὶ ποταμὸν Μαροσύην, ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος
 χώρας ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλληχθέντων δὲ
 τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαὶ
 καὶ ἐρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἔμοι Πιξωδάρου τοῦ
 Μανσώλου ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλικίων βασι-
 λέος Συνενέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς
 ἡ γνώμη ἔφερε διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρας
 καὶ κατὰ νότου ἔχοντας τὸν ποταμὸν οὕτω συμβάλ-
 λειν, ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες αὐτοῦ
 τε μένειν ἀναγκαζόμενοι γινοίατο ἔτι ἀμείνουες τῆς
 φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι
 Πέρσησι κατὰ νότου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον
 ἢ σφίσι, δηλαδὴ ἦν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται καὶ
 καὶ ἐσσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπονοστήσουσι ἐς
 τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. μετὰ δὲ παρεόντων καὶ 119
 διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων ἐνθαῦτα ἐπὶ

τῷ Μαρσύνῃ ποταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσησι οἱ
 Κᾶρες καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν καὶ ἐπὶ χρόνον
 πολλόν, τέλος δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων
 μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς
 μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτῶν κατειλή-
 θησαν ἐς Λάβραυνδα ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε
 καὶ ἄγιον ἄλλος πλατανίστων. μῦνοι δὲ τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι.
 κατειληθέντες δὲ ὧν οὔτοι ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο περὶ
 σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρ-
 σησι ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην ἄμεινον
 120 πρήξουσι. βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα παραγίνου-
 νται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι.
 ἐνθαῦτα δὲ τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο
 μετήκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμείειν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο.
 καὶ ἐπιούσιν τε τοῖσι Πέρσησι συμβάλλουσι καὶ μαχε-
 σάμενοι ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώθησαν· πεσόν-
 των δὲ τῶν πάντων πολλῶν μάλιστα Μιλήσιοι ἐπλή-
 121 γησαν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρωμα ἀνέλαβόν τε καὶ
 ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρα-
 τεύεσθαι ὀρμέεται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις σφέων,
 ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσφῳ ὁδόν, ἐς τὴν ἐμπεσόντες
 οἱ Πέρσαι νυκτὸς διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ
 στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
 μάκης· σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύρω.
 τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμῶν ἦν Ἡρακλείδης Ἴβα-
 νόλλιος ἀνὴρ Μυλασεύς. οὔτοι μὲν νυν τῶν Περ-
 122 σέων οὕτω διεφθάρησαν, Ἰταλῆς δὲ καὶ αὐτὸς ἐὼν
 τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους
 Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντιίδα εἶλε Κίον τὴν

Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελών, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλη-
 σποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ
 Καοίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλη-
 σποντον ἤγε τὸν στρατόν, καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας
 ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπο-
 λειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς τε Ὑμαίης
 αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι.
 οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε, Ἀρταφρένης δὲ ὁ 123
 Σαρδίων ὑπαρχος καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς
 ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα
 στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν Κλαζομενᾶς αἰρέουσι,
 Αἰολέων δὲ Κύμην. ἀλισκομένων δὲ τῶν πολίων, ἦν 124
 γάρ, ὡς διέδεξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ
 ἄκρος, ὃς ταράξας τὴν Ἰωνίην καὶ ἐγκερασάμενος
 πρήγματα μεγάλα δρησμὸν ἐβούλευε ὀρέων ταῦτα·
 πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφάνη βασιλέα Δαρεῖον ὑπερ-
 βαλέσθαι· πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συ-
 στασιώτας ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἄμεινον σφίσι εἶη
 κρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθένται ἐκ
 τῆς Μιλήτου, εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδῶ ἐκ τοῦ τόπου
 τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδω-
 νῶν, τὴν Ἰστιαίος ἐτείχεε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λα-
 βῶν. ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν 125
 νυν τοῦ Ἠγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν
 ἐς οὐδετέρην στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ
 τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν
 ἐκπέση ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμώ-
 μενον κατελεύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ 126
 Ἐκαταῖος συνεβούλευε, αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη
 γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ

Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρη ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δο-
κίμῳ, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον
ἔπλεε εἰς τὴν Θρηίκην καὶ ἔσχε τὴν χώραν ἐπ' ἣν
ἔστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμώμενος ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηί-
κων αὐτὸς τε ὁ Ἀρισταγόρης καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ,
πόλιν περικατήμενος καὶ βουλομένων τῶν Θρηίκων
ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΡΑΤΩ.

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας οὕτω 1
τελευτᾷ, Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμετιμένος
ὑπὸ Δαρείου παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν
ἐκ τῶν Σούσων εἶρετο Ἀρταφρένης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος
κατὰ κοῖον τι δοκέει Ἴωνας ἀπεστάναι· ὁ δὲ οὔτε
εἰδέναι ἔφη ἐθώμαξέ τε τὸ γεγονὸς ὡς οὐδὲν διῆθεν
τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρτα-
φρένης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρε-
κειήν τῆς ἀποστάσιος· Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ
ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σύ,
ὑπεδήσατο δὲ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφρένης μὲν ταῦτα ἐς 2
τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε, Ἰστιαῖος δὲ δείσας ὡς συν-
ιέντα Ἀρταφρένεα ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθοῦσαν νύκτα
ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρείον ἐξηπατηκῶς·
ὅς Σαρδῶ νῆσον τὴν μερίστην ὑποδεξάμενος κατεργά-
σεσθαι ὑπέδυνε τῶν Ἴωνων τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς
Δαρείου πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον ἐδέθη ὑπὸ Χίων,
καταγνωσθεῖς πρὸς αὐτῶν νεώτερα πρήσσειν πρήγματα
ἐς αὐτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες μὲντοι οἱ Χῖοι τὸν
πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἶη βασιλέϊ, ἔλυσαν αὐτόν.

3 ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος
 κατ' ὃ τι προθύμως οὕτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ
 ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος καὶ κακὸν τοσοῦτον εἶη Ἴωνας
 ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ
 μάλα ἐξέφαινε, ὃ δὲ ἔλεγέ σφι ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος
 ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας ἐν τῇ Ἰωνίῃ
 κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίῃ, καὶ τούτων εἵνεκα
 ἐπιστείλειε. οὐδέν τι πάντως ταῦτα βασιλέος βουλευ-
 4 σαμένου ἐδειμάτου τοὺς Ἴωνας. μετὰ δὲ ὁ Ἰστιαῖος
 δι' ἀγγέλου ποιούμενος Ἐρμίππου ἀνδρὸς Ἀταρνεΐτεω
 τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βιβλία ὡς
 προλελεσχηνευμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὃ δὲ Ἐρ-
 μιππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ
 ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφρένῃ. ὃ δὲ μαθὼν ἅπαν
 τὸ γινόμενον ἐκέλευε τὸν Ἐρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ
 Ἰστιαίου δοῦναι φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοι-
 βαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ
 ἑωυτῷ δοῦναι. τούτων δὲ γενομένων φανερῶν ἀπ-
 5 ἔκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφρένης. περὶ
 Σάρδις μὲν δὴ ἐγίνετο ταραχή, Ἰστιαῖον δὲ ταύτης
 ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος Χίοι κατήγον ἐς Μίλητον,
 αὐτοῦ Ἰστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι
 ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρῳ οὐδαμῶς πρόθυμοι
 ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώραν, οἷά τε
 ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ δὴ νυκτὸς γὰρ εὐσῆς
 βίη ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιρώ-
 σκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μιλησίων. ὃ μὲν δὴ
 ὡς ἀπωστὸς τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς
 τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δέ, οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους
 ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήνην καὶ

ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρας ἔπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ ἐς Βυζάντιον, ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλεούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἔτοιμοι εἶναι πείθεσθαι.

Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μυτιληναῖοι ἐποίουν ταῦτα· 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς προσδόκιμος· συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον ἤλαυνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τᾶλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἦσαν προθυμότεροι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι νεωστὶ κατεστραμμένοι καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν 7
δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον, Ἴωνες δὲ πυνθανόμενοι ταῦτα ἔπεμπον προβούλους σφέων αὐτῶν ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον καὶ βουλευομένοισι ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ τείχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους, τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν ὑπολιπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν, πληρώσαντας δὲ συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην προναυμαχί-
σουτας Μιλήτου· ἢ δὲ Λάδη ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. μετὰ δὲ ταῦτα πεπληρω- 8
μένῃσι τῆσι νηυσὶ παρήσαν οἱ Ἴωνες, σὺν δὲ σφι καὶ Αἰολέων οὐ Λέσβον νέμονται· ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἠῶ εἶχον κέρως αὐτοὶ Μιλησίοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα· εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνέες δυώδεκα νηυσὶ καὶ Μυήσιοι τρισὶ νηυσί, Μυησίων δὲ Τηῖοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσί. Τηῖων δὲ εἶχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί· πρὸς δὲ τούτοισι Ἐρυθραῖοί τε

ἐτάσσοντο καὶ Φωκαῖες, Ἐρυθραῖοι μὲν ὀκτὼ νέας
 παρεχόμενοι, Φωκαῖες δὲ τρεῖς· Φωκαῖέων δὲ εἶχοντο
 Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο
 ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι ἐξήκοντα νηυσί.
 πάντων δὲ τούτων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο τρεῖς
 9 καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσiai τριήρεις. αὐταὶ μὲν
 Ἰώνων ἦσαν, τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν
 ἦσαν ἑξακόσiai. ὡς δὲ καὶ αὐταὶ ἀπίκατο πρὸς τὴν
 Μιλησίην καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ
 Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων
 νεῶν καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέ-
 σθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοῖ τε ἔωσι ἔξελεῖν
 μὴ οὐκ ἔόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυ-
 νεύσωσι κακὸν τι λαβεῖν. ταῦτα ἐπιλεγόμενοι συλ-
 λέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀριστα-
 γόρευ μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων
 ἔφευγον εἰς Μήδους, ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευό-
 μενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον, τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 παρεόντας συγκαλέσαντες ἔλεγόν σφι τάδε· Ἄνδρες
 Ἰωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασι-
 λέος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑαυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολήτας
 πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖ-
 σχόμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πείσονται τε ἄχαρι
 οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε
 τὰ ἴδια ἐμπεπήσεται, οὐδέ βιαίτερον ἔξουσι οὐδὲν ἢ
 πρότερον εἶχον· εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ
 πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε ἤδη σφι λέγεται
 ἐπηρεάζοντες, τὰ περ σφέας κατέξει, ὡς ἑσσωθέντες τῇ
 μάχῃ ἑξανδραποδιεῦνται καὶ ὡς σφεων τοὺς παῖδας
 ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους εἰς

Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν. οἱ 10
 μὲν δὴ ἔλεγον τάδε, τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι δι-
 έπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑαυτοῦ ἑξαγγελόμενος.
 οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι,
 ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο καὶ οὐ προσίεντο τὴν προ-
 δοσίην, ἑαυτοῖσι δὲ ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα
 τοὺς Πέρσας ἑξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰθέως
 ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο·
 μετὰ δὲ τῶν Ἰώνων συλληχθέντων ἐς τὴν Λάδην ἐγί- 11
 νοντο ἀγοραί, καὶ δὴ κού σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο,
 ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαιεὺς [στρατηγὸς] Διονύσιος λέγων
 τάδε· Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα,
 ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι, καὶ
 τούτοισι ὡς δοηπέτησι· νῦν ὦν ὑμεῖς ἦν μὲν βούλησθε
 ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν
 ἔσται, οἰοί τε δὲ ἔσσεσθε ὑπερβαλόμενοι τοὺς ἐναντίους
 εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίη τε καὶ ἀταξίη διαχρή-
 σθησθε, οὐδεμίαν ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας
 δίκην βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πείθεσθε
 καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ὑμῖν ἐγώ, θεῶν
 τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέχομαι ἢ οὐ συμμίζειν τοὺς πολε-
 μίους ἢ συμμισγοντας πολλὸν ἐλασσωσέσθαι. ταῦτα 12
 ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διο-
 νυσίῳ. ὁ δὲ ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρως τὰς νέας, ὅπως
 τοῖσι ἐρέτησι χρήσταιτο διέκπλοον ποιούμενος τῆσι νηυσὶ
 δι' ἀλλήλων καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς
 ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων, παρεῖχε τε τοῖσι
 Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ
 ἐπίειθοντό τε καὶ ἐποίευν τὸ κελευόμενον, τῇ δὲ ἐπὶ
 ταύτῃσι οἱ Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων

τετρουμένοι τε ταλαιπωρήσῃσι τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τάδε· Τίνα δαιμόνων παραβάντες τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵτινες παραφρουήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου ἀνδρὶ Φωκαιεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν· ὁ δὲ παραλαβὼν ἡμέας λυμαίνεται λύμησι ἀνηκέστοισι, καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ ἐπίδοξοι τῷτὸ τοῦτο πείσεσθαι· πρό τε τούτων τῶν κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὅ τι ᾧν ἄλλο παθεῖν ἐστί, καὶ τὴν μέλλουσαν δουληίην ὑπομεῖναι ἥτις ἐστί, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ. ταῦτα ἔλεξαν, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα στρατιῇ σκηναὺς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ ἐσκητροφέοντο καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας οὐδ' ἀναπειρᾶσθαι.

13 μαθόντες δὲ ταῦτα γινόμενα ἐκ τῶν Ἴωνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος κείνουσ τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης κελευόντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφρων ἐκλιπεῖν τὴν Ἴωνων συμμαχίην, οἱ Σάμιοι ᾧν ὀρῶντες ἐοῦσαν ἅμα μὲν ἀταξίην πολλήν ἐκ τῶν Ἴωνων ἐδέκοντο τοὺς λόγους, ἅμα δὲ κατεφαίνεταιὸ σφι εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλέος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι, εὖ τε ἐπιστάμενοι ὡς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοῖατο [τὸν Δαρεῖον], ἄλλο σφι παρέσται πενταπλήσιον. προφάσιος ᾧν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεῖτε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας οὐ βουλομένους εἶναι χρηστούς, ἐν κέρδει ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἰρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέκοντο [οἱ Σάμιοι], παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος,

τύραννος δὲ ἔων Σάμου ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀριστα-
 γόρευ ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν κατὰ περ οἱ ἄλλοι τῆς
 Ἰωνίης τύραννοι. τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, 14
 οἱ Ἰῶνες ἀντανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὡς
 δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ
 ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράφαι οἷ τινες τῶν
 Ἰώνων ἐγίνοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμα-
 χίῃ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ κατατιῶνται. λέγονται δὲ
 Σάμιοι ἐνθαῦτα κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεια
 ἀειράμενοι τὰ ἰστία ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν
 Σάμον, πλὴν ἔνδεκα νεῶν. τούτων δὲ οἱ τριήραρχοι
 παρέμενον καὶ ἐνανυμάχουν ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρα-
 τηγοῖσι· καὶ σφι τὸ κοινὸν τὸ Σαμίον ἔδωκε διὰ τοῦτο
 τὸ πρῆγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν ὡς ἀνδράσι
 ἀγαθοῖσι γενομένοισι, καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ
 ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύ-
 γοντας τῶν ἐποίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ καὶ οἱ
 πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίουν τὰ αὐτὰ ταῦτα. τῶν δὲ 15
 παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τροχύ-
 τατα Χῖοι ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ
 ἐθελοκακέοντες· οἱ παρείχοντο μὲν, ὥσπερ καὶ πρό-
 τερον εἰρέθη, νέας ἑκατὸν καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων
 ἄνδρας τεσσαράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύου-
 τας· ὁρῶντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προ-
 διδύοντας οὐκ ἔδικαίεν γίνεσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν
 ὅμοιοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμουνωμένοι διεκ-
 πλέοντες ἐνανυμάχουν, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας
 συχνὰς ἀπέβαλον τῶν σφετέρων [νεῶν] τὰς πλεῦνας.
 Χῖοι μὲν δὴ τῆσι λοιπῆσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς
 τὴν ἑσπέρην, ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ 16

- νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὔτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτη ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἠπείρου. ἐπειδὴ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χίιοι, νυκτός τε γὰρ ἀπίκατο ἐς αὐτὴν καὶ ἐόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προακηκοότες ὡς εἶχε περὶ τῶν Χίων ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας ἐξεβοήθηον πανδημεὶ καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους.
- 17 οὔτοι μὲν νυν τοιαύτησι περιέπιπτον τύχησι· Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαιεὺς ἐπέιτε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἔλων τρεῖς τῶν πολεμίων ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ· ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε ἔπλεε ἐς Φοινίκην, γούλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ ἔπλεε ἐς Σικελίην, ὀρμώμενος δὲ ἐνθεῦτεν ληιστῆς κατεστήκεε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.
- 18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπέιτε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τεῖχεα καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες αἰρέουσι κατ' ἄκρης ἔκτω ἔτει ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρῳ· καὶ ἠνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς
- 19 Μίλητον γενομένῳ. χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλιος τῆς σφετέρης ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον, τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργεῖους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργεῖους ἔχον, ἔπεάν κατὰ τοῦτο

γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι, τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ᾧδε·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσιν δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ,
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νύφουσι κομήταις,
Νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο, ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὁ νηὸς τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. ἐνθεῦτεν οἱ ζωορθη- 20
θέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφραγὶς Δαρεῖος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρουθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἄμπῃ πόλι, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων ἐς θάλασσαν ἐξιεῖ. τῆς δὲ Μιλησίων χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι. παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλη- 21
σίοισι πρὸς Περσέων οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρῖται, οἱ Λαόν τε καὶ Σκίδρον οἶκεον τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἀλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων Μιλήσιοι πάντες ἠβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς καὶ πένθος μέγα προσεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀλλήλησι ἐξεινώθησαν. οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι· Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἄλωσι τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῆ καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρουνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἄλωσιν καὶ διδάξαντι ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέητρον καὶ ἐξημιώσαν

μιν ὡς ἀναμνήσαντα οἰκῆια κακὰ χιλήσι δραχυῆσι, καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι.

- 22 Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο· Σαμίων δὲ τοῖσιν τι ἔχουσι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν οὐδαμῶς ἤρεσκε, ἐδόκει δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκει δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτου πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἰωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλομένων οἱ Σάμιοι μούνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δέ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφευγότες. ἐν ᾧ τοιούδε δὴ τι συνήνεκε γενέσθαι· Σάμιοί τε [γὰρ] κοιμιζόμενοι ἐς Σικελίην ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσιν τοῖσιν Ἐπιζεφυροῖσιν καὶ Ζαγκλαῖοι αὐτοῖ τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὖνομα ἦν Σκύθης, περικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλειος, τότε ἔαν διάφορος τοῖσιν Ζαγκλαίοισιν, συμμίξας τοῖσιν Σαμίοισιν ἀναπαίθει ὡς χρεὸν εἶη Καλὴν μὲν ἀκτὴν, ἐπ' ἣν ἔπλεον, ἔαν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, εὐῶσαν ἔρημον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι, ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἕωντῶν, ἐβόηθον αὐτῇ καὶ ἐπεκαλέοντο Ἰπποκράτεια τὸν Γίλλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος σύμμαχος. ἐπεῖτε δὲ αὐτοῖσιν καὶ ὁ Ἰπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέων,
- 23

Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων ὡς ἀπο-
 βαλόντα τὴν πόλιν ὁ Ἴπποκράτης πεδήσας καὶ τὸν
 ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα εἰς Ἴνυκα πόλιν ἀπέπεμψε,
 τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους κοινολογησάμενος τοῖσι
 Σαμίοισι καὶ ὄρκους δοὺς καὶ δεξάμενος προέδωκε.
 μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημέμος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάν-
 των τῶν ἐπίπων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεια μετα-
 λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα
 Ἴπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν
 Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δῆσας,
 τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκοσίους ἔδωκε τοῖσι
 Σαμίοισι κατασφάξαι. οὐ μέντοι οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν
 ταῦτα. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος ἐκ τῆς 24
 Ἴνυκος ἐκδιδρῆσκει εἰς Ἰμέρην, ἐκ δὲ ταύτης παρῆν εἰς
 τὴν Ἀσίην καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρειῖον. καί μιν
 ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτου εἶναι,
 ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνέβησαν· καὶ γὰρ
 παραιτησάμενος βασιλέα εἰς Σικελίην ἀπίκετο καὶ αὐτίς
 ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, εἰς ὃ γήραϊ μέγα
 ὄλβιος ἔων ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλ-
 λαχθέντες Μήδων ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην
 περιεβεβλέατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μι- 25
 λήτου γενομένην Φοίνικες κελευσάντων Περσέων κατ-
 ἤγον εἰς Σάμον Διάκεια τὸν Συλοσῶντος ὡς πολλοῦ τε
 ἄξιον γενόμενον σφίσι καὶ μεγάλα κατεργασάμενον·
 καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου
 διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τὴν ἐν τῇ ναυμαχίῃ οὔτε
 ἢ πόλις οὔτε τὰ ἰσθὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἀλούσης
 ἀντίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι, τὰς μὲν ἐθελοντήν τῶν
 πολιῶν ὑποκυσάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάροντο.

- 26 Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο, Ἰστιαίῳ δὲ τῷ Μι-
 λησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον καὶ συλλαμβάνοντι τὰς
 Ἴώνων ὀκτάδας ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου ἐξαγγέλ-
 λεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλ-
 λήσπουτον ἔχοντα πρῆγματα ἐπιτράπει Βισάλτη Ἀπολ-
 λοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῶ, αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους ἐς
 Χίον ἔπλεε, καὶ Χίων φρουρῇ οὐ προσιεμένη μιν συν-
 ἔβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρας. τού-
 των τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων,
 οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰστιαῖος ἔχων
 τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὀρμώ-
 27 μενος. φιλέει δὲ κως προσημαίνειν, εὗτ' ἂν μέλλη
 μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι
 πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι
 πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηιέων ἑκατὸν δύο μῦνοι
 τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενηκοντα
 αὐτῶν λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε· τοῦτο δὲ ἐν τῇ
 πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτου χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυ-
 μαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη,
 ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἷς μῦνος ἀπέφυγε.
 ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προέδεξε, μετὰ δὲ ταῦτα
 ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε, ἐπὶ
 δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰστιαῖος Λεσβίους ἄγων·
 κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων καταστροφὴν εὐπετέως αὐτῶν
 28 ἐποιήσατο. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ
 Θάσον ἄγων Ἴώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. περικατ-
 ημένῳ δὲ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀνα-
 πλέουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πλοσό-
 μενος δὲ ταῦτα Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς
 δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν.

ἐκ Λέσβου δὲ λιμαιοῦσης οἱ τῆς στρατιῆς πέρην δια-
 βαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τὸν τε
 ἐνθεῦτεν καὶ τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν.
 ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἕων Ἄρπαγος
 ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης, ὅς οἱ
 ἀποβάντι συμβαλὼν αὐτόν τε Ἰστιαίου ζωγρήν ἔλαβε
 καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε. ἐξωγορήθη 29
 δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρ-
 σησι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρας, οἱ μὲν
 συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον
 ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι· τό τε δὴ ἔργον
 τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο, καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλή-
 νων ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος
 διὰ τὴν παρεοῦσαν ἀμαρτάδα φιλοψυχίην τοιήνδε τινα
 ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς
 Πέρσεω καὶ ὡς καταιρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε συγ-
 κεντηθῆσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετιεῖς καταμηνύει
 ἑωυτὸν ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. εἰ μὲν νυν, ὡς 30
 ἐξωγορήθη, ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλέα Δαρεῖον, ὁ δὲ
 οὔτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν δοκέειν ἐμοί, ἀπῆκέ τ' ἂν
 αὐτῷ τὴν αἰτίην· νυν δέ μιν αὐτῶν τε τούτων εἵνεκα
 καὶ ἵνα μὴ διαφυγὼν αὐτὶς μέγας παρὰ βασιλέϊ γένηται,
 Ἄρταφρένης τε ὁ Σαρδίῶν ὑπαρχος καὶ ὁ λαβῶν Ἄρ-
 παγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ
 σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν
 ταριχεύσαντες ἀνήνεικαν παρὰ βασιλέα Δαρεῖον ἐς
 Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πνθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτησά-
 μενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ὅτι μιν οὐ ζῶοντα ἀν-
 ἰγάγον ἐς ὕψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίου
 λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλατο θάψαι

- ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἕωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτω.
- 31 τὰ μὲν περὶ Ἰστιαῖον οὕτω ἔσχε· ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων χειμερίσας περὶ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἔσαγγίνεον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τούδε τὸν τρόπον· ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς ἐκ θαλάσσης τῆς βορηίης ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἴρειον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ ταῦτά, πλὴν οὐκ ἔσαγγίνεον
- 32 τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἷά τε ἦν. ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπέιλησαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπεδευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολιῶν, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον καὶ ἐποίεον ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους καὶ παρθένους τὰς καλλιστενούσας ἀνασπάστους παρὰ βασιλέα· ταῦτά τε δὴ ἐποίεον καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἰροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἰωνες κατεδουλώθησαν, πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων.
- 33 Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου αἴρειε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπείρου. εἰσὶ δὲ αἱ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιεσιν συχναὶ ἔνεισι, καὶ Πέρινθος καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηάκης καὶ Σηλυμβρία τε καὶ Βυζάντιου. Βυζάντιοι

μέν νυν καὶ οἱ πέρηθε Καλχηδόνιοι οὐδ' ὑπέμειναν
 ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἴχοντο ἀπολιπόντες
 τὴν σφετέρην ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον, καὶ ἐν-
 θαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν· οἱ δὲ Φοίνικες
 κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλεχθεῖσας
 τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον καὶ Ἀρτάκην, πυρὶ δὲ
 καὶ ταύτας νεύμαντες ἐπλεον αὐτίς ἐς τὴν Χερσόνησον
 ἐξαιρήσαντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολιῶν, ὅσας πρό-
 τερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐ-
 δὲ ἐπλωσαν ἀρχὴν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἐτι πρότερον
 τοῦ Φοινίκων ἐσπλόου ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλείῃ Οἰ-
 βάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν Δασκυλείῳ
 ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίας πόλιος, τὰς
 ἄλλας πάσας ἐχειρῶσαντο οἱ Φοίνικες.

Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ 34
 Κίμωνος τοῦ Στησαγόρευ, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύ-
 την πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιαῦδε·
 εἶχον Δόλογχοι Θρηῖκες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι
 ὧν οἱ Δόλογχοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων ἐς
 Δελφοὺς ἐπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου
 χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
 ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον ὅς ἂν σφειας ἀπιόντας ἐκ τοῦ
 ἰσοῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογχοι
 τὴν ἰσὴν ὁδὸν διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦσαν· καί
 σφειας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτρέπονται ἐπ' Ἀθηναίων. ἐν 35
 δὲ τῆσι Ἀθήνησι τηρικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος
 Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευέ γε καὶ Μιλτιάδης ὁ
 Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν
 ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτερα
 Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἰαντος παιδός, γενομένου

πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιά-
 δης κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρῶν
 τοὺς Δολόγκους παριόντας ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχωρήν
 καὶ αἰχμὰς προσεβώσατο καὶ σφι προσελθοῦσι ἐπηγ-
 γείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ
 ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήμιον,
 ἐκφήναντες δὲ ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι.
 Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα παραντίκα ἐπίεισε ὁ λόγος οἷα
 ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ καὶ βουλόμενον
 ἐκποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφοὺς ἐπειρησό-
 36 κοι προσεδέοντο. κελουσύσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω
 δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναραιορηκῶς πρό-
 τερον τούτων τεθρίπῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων
 πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου ἔπλεε ἄμα
 τοῖσι Δολόγκοισι καὶ ἔσχε τὴν χώραν. καὶ μιν οἱ ἐπαγα-
 γόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπε-
 τείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίης πόλιος
 ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφεας οἱ Ἀψινθιοὶ δηλέεσθαι
 ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ οὔτοι σταδίοι ἕξ τε
 καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου
 ἢ Χερσόνησος ἔσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρα-
 37 κοσίων τὸ μῆκος. ἀποτειχίσας ὦν τὸν ἀγχένα τῆς Χερ-
 σονήσου ὁ Μιλτιάδης καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιού-
 τῳ ὠσάμενος τῶν λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψα-
 κηνοῖσι. καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι
 ζωγρίην. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροῖσῳ τῷ Ἀυδῷ ἐν γνώμῃ
 γεγυῶς· πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα πέμπων προη-
 γόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ
 μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἀπέειπε ἐκτρίψειν. πλανωμέ-

νων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶπαι τό σφι ἠπέιλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κοτὲ μαθῶν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε τὸ εἶναι, ὅτι πίτυς μούνη πάντων δενδρέων ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετιεῖ ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δεισαντες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον λύσαντες μετήκαν Μιλτιάδεα. οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει, μετὰ 38 δὲ τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Στησαγόρη τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ [παιδὶ] ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησίται θύουσι ὡς νόμος οἰκιστῆ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιστάσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ εἶντος πρὸς Λαμψακηνοὺς καὶ Στησαγόρην κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τῷ ἔργῳ. τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρῳ τρόπῳ τοιῶδε, ἐν- 39 θαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρῳ δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμφόμενον τὰ πρήγματα ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισιστρατί- δαι, οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνησι ἐποίησαν εὖ ὡς οὐ συνειδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς [Κίμωνος] αὐτοῦ τὸν θάνατον, τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον εἶχε κατ' οἴκους, τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρην δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ Χερσονησίται πυνθανόμενοι ταῦτα συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολιῶν οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν, κοινῶ δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον πεντακοσίους βόσκων ἐπικούρους καὶ γαμίει Ὀλόρου τοῦ

- 40 Θρηίκων βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἠγησιπύλην. οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης νεωστὶ μὲν ἐληλύθει εἰς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτει (πρὸ) τούτων Σκύθας ἐκφεύγει· Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης ἔφυγε [Χερσόνησον], εἰς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν καὶ μιν οἱ Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει πρότερον
- 41 ἐγεγόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων, τότε δὲ πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ πληρώσας τριήραας πέντε χρημάτων τῶν παρεόντων ἀπέπλεε εἰς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὡσπερ ὀρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος, ἐπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν Χερσόνησον καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῆσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῆσι τέσσερσι τῶν νεῶν καταφεύγει εἰς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηίκος ἐὼν θυγατρὸς ἀλλ' ἐξ ἄλλης. καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνικες καὶ μιν πυνθόμενοι ὡς εἶη Μιλτιάδεω παῖς ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι, ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο λύσαντας τὴν σχεδὴν ἀποπλέειν εἰς τὴν ἑωυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτήσιν ἔδωκε καὶ Περίδα

γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν 42
ἐπὶ πλέον ἐγένετο τούτων ἐς νεῖκος φέρουσι Ἰωσι, ἀλλὰ
τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἰωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
ἔτους· Ἀρταφρένης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος μεταπεμφάμενος
ἀγγέλους ἐκ τῶν πολιῶν συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς
Ἰωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν καὶ μὴ
ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε
ποιεῖν καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας,
τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια, κατὰ
ὅη τούτους μετρήσας φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οἱ κατὰ
χώραν διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ
ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφρένεος· ἐτά-
χθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ ταῦτά τὰ καὶ πρότερον εἶχον.
καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν 43
ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος Μαρ-
δόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν
πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀρόμενος, πολλὸν δὲ
ναυτικόν, ἠλικίην τε νέος ἔων καὶ νεωστὶ γεγαμηκῶς
βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ
τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν τῇ
Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβάς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῆσι
ἄλλησι νηυσί, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἠγρέμονες
ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην
ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον
ὑῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκτομένοισι Ἑλλήνων Περσέων
τοῖσι ἐπὶ Ὀτάνεια γνώμην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἶη
δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώ-
νων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος δημοκρατίας κατ-

ἴστα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας ἠπαίγετο ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν,
 συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλὸς, διαβάντες τῆσι
 νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης,
 44 ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. αὐταὶ μὲν
 ὦν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου, ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχον-
 τες ὅσας ἂν πλείστας δύνωνται καταστρέφεσθαι τῶν
 Ἑλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ τῆσι νηυσὶ Θασίους
 οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους κατεστρέψαντο, τοῦτο δὲ
 τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους
 προσεκτίσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα
 σφι ἦν ἤδη ὑποχείρια γεγυότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου δια-
 βαλόντες πέρην ὑπὸ τὴν ἠπειρον ἐκομίζοντο μέχρι
 Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὀρμώμενοι τὸν Ἄθων περιέ-
 βαλλον. ἐπιπεσῶν δὲ σφι περιπλεύουσι βορέης ἄνεμος μέγας
 τε καὶ ἄπορος κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθει πολλὰς
 τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ
 τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπερ
 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων· ὥστε γὰρ θηριοδεστιάτης
 εἰσῆς τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων οἱ
 μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ
 ἐπιστέατο κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ῥίγει. ὁ μὲν
 45 δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἐπρησσε, Μαρδονίῳ δὲ καὶ
 τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ νυκτὸς Βρυ-
 γοὶ Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφραων πολλοὺς φονεύουσι
 οἱ Βρύγοι, Μαρδόκιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι. οὐ μὲν
 οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ
 δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων τούτων Μαρ-
 δόνιος πρὶν ἢ σφραεῖς ὑποχειρίους ἐποίησατο. τούτους

μέντοι καταστρεψάμενος ἀπήγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε
 τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρούρους καὶ τῷ
 ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος
 αἰσχυρῶς ἀγωνισάμενος ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην. δευ- 46
 τέρῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρειὸς πρῶτα μὲν Θασίους
 διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγείτων ὡς ἀπόστασιν
 μηχανώατο, πέμψας ἄγγελον ἐκέλευέ σφεας τὸ τεῖχος
 περιαιρέειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ
 δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορ-
 κηθέντες καὶ προσόδων ἐουσέων μεγάλων ἐχρέωντο
 τοῖσι χρήμασι νέας τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς καὶ τεῖχος
 ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσοδος σφι ἐγί-
 νετο ἐκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν
 γε τῶν ἐκ Σιαπτιῆς Ἰλῆς τῶν χρυσέων μετάλλων τὸ
 ἐπίπαν ὀγδώκοντα τέλαντα προσήιε, ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω ὥστε
 τὸ ἐπίπαν Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι προσήιε ἀπό-
 τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἐκάστου διη-
 κόσια τέλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια.
 εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα, καὶ μακρῷ ἦν 47
 αὐτῶν θαυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ
 Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ
 Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τὸ ὄνομα ἔσχε. τὰ δὲ
 μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἐστὶ τῆς Θάσου μεταξὺ
 Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Κοινύρων, ἀντίου
 δὲ Σαμοθρηκίης, ὅρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσι.
 τοῦτο μὲν νῦν ἐστὶ τοιοῦτο, οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ 48
 κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον καταίλου καὶ τὰς
 νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεπειρῶτο ὁ Δαρειὸς τῶν Ἑλλή-

νων ὅ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἑαυτῶ ἢ
 παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας ἄλ-
 λους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν
 βασιλείῃ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλ-
 λάδα ἔπεμπε, ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυ-
 τοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων
 49 νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. οὗτοί
 τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα καὶ τοῖσι ἤκουσι ἐς τὴν
 Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προΐ-
 σχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται ἐς τοὺς
 ἀπικοίατο αἰτήσοντες. οἳ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι
 γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποι-
 ῆσασι δὲ σφι ταῦτα ἰθὺς Ἀθηναῖοι ἐπεκέετο, δοκέον-
 τές τε ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι,
 ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύονται, καὶ ὕσμενοι
 προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην
 50 κατηγόρεον [τῶν] Αἰγινήτεων τὰ πεποιήκοιεν προδόν-
 τες τὴν Ἑλλάδα. πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεο-
 μένης ὁ Ἀναξανδρίδew, βασιλεὺς ἑὼν Σπαρτητέων,
 διέβη ἐς Αἶγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινήτεων
 τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειράτο συλλαμβάνων, ἄλλοι
 τε δὴ ἐγίνοντο αὐτῷ ἀντίξοοι τῶν Αἰγινήτεων, ἐν δὲ
 δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκριτοῦ μάλιστα, ὃς οὐκ ἔφη αὐ-
 τὸν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινήτεων· ἄνευ γάρ μιν
 Σπαρτητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπ' Ἀθηναίων
 ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γάρ ἄν μιν τῷ ἑτέρῳ
 βασιλείῃ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπι-
 στολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος
 ἐκ τῆς Αἰγίνης εἶρετο τὸν Κριὸν ὅ τι οἱ εἶη τὸ οὔνομα·
 ὁ δὲ οἱ τὸ ἔον ἔφρασε. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν

ἔφη· Ἦδη νῦν καταχαλκοῦ, ὧ κριέ, τὰ κέρρα, ὡς συν-
οισόμενος μεγάλῳ κακῷ.

Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων 51
Δημόκριτος ὁ Ἀρίστωνος διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἔων
βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑπο-
δεεστέρης, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης (ἀπὸ γὰρ
τοῦ αὐτοῦ γεγονόσιν), κατὰ πρεσβυγενεῖην δὲ κως τε-
τίμηται μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένης. Λακεδαιμόνιοι γὰρ 52
ὁμολογέοντες οὐδεὶ ποιητῇ λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδη-
μον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου βα-
σιλεύοντα ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν
ἐκτέεται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ
χρόνου οὐ πολλὸν Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ
οὔνομα εἶναι Ἀργεῖην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι
εἶναι Ἀυτεσίωνος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ
Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα, ἐπιδόντα δὲ
τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαι-
μονίους δὲ τοὺς τότε ἔοντας βουλευσάμενοι κατὰ νόμον
βασιλέα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκ
ὦν δὴ σφεας ἔχειν ὀκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων
καὶ ἴσων ἔόντων· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ
πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ οὐδὲ αὐ-
τὴν φάναι διαγινώσκειν· εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κέρρα
λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἶ κως ἀμφοτέρω γε-
νοῖατο βασιλέες. τοὺς ὦν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν,
ἀπορέοντας δὲ πέμπειν ἐς Μελοῦς ἐπειρησομένους ὅ
τι ζητήσονται τῷ πρῶτῳ. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν
σφέας ἀμφοτέρω τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλέας, τιμᾶν
δὲ μᾶλλον τὸν γεραιότερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταυτέ
σφι ἀπελεῖν, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι οὐδὲν

ἦσσαν ὅπως ἐξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσηνίου τῷ ὄνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὀκότερον τῶν παιδίων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἦν μὲν κατὰ ταῦτα φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ δίζηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν, ἦν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη ἐναλλάξ ποιεῦσα, δηλὰ σφι ἔσσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε, ἐπ' ἄλλην τε τραπέσθαι σφέας ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων λαβεῖν κατὰ ταῦτα τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἴνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης ὡς ἔον πρότερον τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ ὄνομα τεθῆναι Εὐρουσθένεα, τῷ δὲ [νεωτέρῳ] Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας αὐτοὺς τε ἀδελφεοὺς ἔοντας λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν. ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων, τάδε δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων ἐγὼ γράφω, τούτους [γὰρ δὴ] τοὺς Δωριέων βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης, τοῦ θεοῦ ἀπέοντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνας· ἤδη γὰρ τηλικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ μέχρι Περσέος τοῦδε εἴνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίῃ Περσείῳ οὐδεμίᾳ πατρὸς θνητοῦ, ὡσπερ Ἡρακλείῳ Ἀμφιτρώων· ἤδη ὦν ὀρθῶ λόγῳ χρωμένῳ μέχρι Περσέος ὀρθῶς εἰρηταιῶμαι· ἀπὸ δὲ Δανάης

τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐ-
 τῶν φαινοίετο ἂν ἔόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες
 Αἰγύπτιοι ἰθαγενεές. ταῦτα μὲν νυν κατὰ Ἕλληνας λέ- 54
 γουσι γεγενηλόγηται, ὡς δὲ ὁ παρὰ Περσέων λόγος
 λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεύς, ἔων Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλ-
 λην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου
 γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηιότητα Περσέϊ οὐ-
 δέν, τούτους δὲ εἶναι, κατὰ περ' Ἕλληνας λέγουσι, Αἰ-
 γυπτίους. καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω· 55
 ὅ τι δέ, ἔόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅ τι ἀποδεξάμενοι ἔλα-
 βον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν
 εἴρηται, ἑάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο,
 τούτων μνήμην ποιήσομαι.

Γερέα τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δε- 56
 δῶκασι· ἰρωσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαιμόνος καὶ Διὸς
 οὐρανοῦ, καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται
 χώραν, τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυ-
 τήν, εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγει ἐνέχεσθαι· στρατευ-
 ομένων δὲ πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ
 ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς φυ-
 λάσσειν αὐτούς· προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῆσι ἐξο-
 δήσι ὀκόσοισι ἐν ὧν ἐθέλωσι, τῶν δὲ θυομένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας.
 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια, τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ 57
 τάδε σφι δέδοται· ἦν θυσίη τις δημοτελῆς ποιέηται,
 πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἴξιν τοὺς βασιλέας καὶ ἀπὸ
 τούτων πρῶτον ἔρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρωφ
 τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ σπονδαρχ-
 ρίας εἶναι τούτων καὶ τῶν τυθέντων τὰ δέρματα. νεο-
 μηνίας δὲ [ἀνά] πάσας καὶ ἐβδόμας ἵσταμένου τοῦ μη-

νος δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἰρήιον τέλεον ἑκατέρῳ
 ἐς Ἀπόλλωνος καὶ μέδιμνον ἀλφίτων καὶ οἴνου τετάρ-
 την Λακωνικὴν, καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας
 ἐξαιρέτους· καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι προσ-
 κεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν καὶ Πυθίους
 αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύθιοί εἰσι θεοπρόποι
 ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια·
 μὴ ἔλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀπο-
 πέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνας
 ἑκατέρῳ καὶ οἴνου κοτύλην, παρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα
 δίδοσθαι· τῷτὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέν-
 τας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι· τὰς δὲ μαντησίας τὰς γινομένας
 τούτους φυλάσσειν, συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους·
 δικάζειν δὲ μούρους τοὺς βασιλέας τοσάδε μοῦνα· πα-
 τρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἦν
 μὴ περὶ ὁ πατήρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ, καὶ ὁδῶν δημοσιέων
 πέρι· καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων
 ἐναντίον ποιέεσθαι· καὶ παρίζειν βουλευούσι τοῖσι γέ-
 ρουσι, εἰοῦσι δυῶν δέουσι τριήκοντα. ἦν δὲ μὴ ἔλθῃσι,
 τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ
 τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην
 68 δὲ τὴν ἑωυτῶν. ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδο-
 ται ἐκ τοῦ κοινοῦ τοῦ Σπαρτιατέων, ἀποθανοῦσι δὲ
 τάδε· ἰππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονός κατὰ πᾶσαν
 τὴν Λακωνικὴν, κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιου-
 σαι λέβητα κροτέουσι. ἐπεὰν ᾧν τοῦτο γένηται τοιοῦτο,
 ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαίνε-
 σθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τούτο
 ζημίαι μεγάλαι ἐπικέεται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι
 κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὡυτός καὶ τοῖσι

βαρβάρουσι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῦνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέονται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὶν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαιμόνος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς ἐς τὸ κῆδος ἰέναι· τούτων ὧν καὶ τῶν εἰλώτων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων ἐπεὶν συλληχθέωσι ἐς τὸντὸ πολλὰι χιλιάδες, σύμμιγα τῆσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως καὶ οἰμωγῇ διαχρέονται ἀπλέτῳ, φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι. ἐπεὶν δὲ θάψωσι, ἀγορῇ δέκα ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφι οὐδ' ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. συμφέρονται δὲ 59 ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσησι· ἐπεὶν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιῶν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὄφειλε. ἐν δ' αὖ Πέρσησι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον φόρον μετιεῖ τῆσι πόλισι πάσης. συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι· 60 οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατριῶς τέχνας, καὶ αὐλητῆς τε αὐλητέω γίνεται καὶ μάγειρος μαγείρου καὶ κήρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιτιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακλήουσιν, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελεύουσιν. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

ΤΟΤΕ δὲ τὸν Κλεομένηα ἔοντα ἐν τῇ Αἰγύῳ καὶ 61 κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προεργαζόμενον ὁ Δημόκριτος διέβαλε, οὐκ Αἰγυπτίων οὕτω κηρόμενος ὡς φθόνῳ

καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγύπτου ἐβούλετο τὸν Δημόκριτον παῖσαι τῆς βασιλείης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιούμενος· Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι γυναικας δύο παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ οὐ γὰρ συνεγινώσκατο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει. ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσέκειτο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν, καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρῶσα τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιουμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα ἐπιφράζεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν· τὸ δ' ἐστὶ ἐν τῇ Θεοράπῃ καλεομένη, ὑπερθε τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ· ὅπως δὲ ἐνεΐκειε ἢ τροφός, πρὸς τε τῷγαλμα ἴστα καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι, ἐπιφανεῖσαν δὲ ἐπειρέσθαι μιν ὅ τι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ, καὶ τὴν φράσαι ὡς παιδίον φορέει· τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δέξαι, τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειροῆσθαι γὰρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἐωυτῇ κελεύειν ἐπιδέξαι. ὀρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιουμένην ιδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δέξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν εἶπαι ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥρην

ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἐκνίξε ἄρα τῆς γυναι- 62
 κὸς ταύτης ἔρωσ· μηχανᾶται δὴ τοιάδε· αὐτὸς τε τῷ
 ἑταίρῳ, τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέκεται δω-
 σειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἔν, τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλη-
 ται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν
 ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί,
 ὀρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα·
 ἐπὶ τούτοισι δὲ ὄρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ αὐτὸς τε ὁ
 Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο, ὅ τι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κει-
 μηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος, καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην
 ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταί-
 ρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ πλὴν τού-
 του μόνου τὰ ἄλλα ἔφη καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος
 μέντοι τῷ τε ὄρκῳ καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ ἀπιεῖ
 ἀπάγεσθαι. οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα 63
 ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ
 ἐλάσσονι καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ
 αὕτη τίττει τοῦτον δὴ τὸν Δημόρητον. καὶ τίς οἱ τῶν
 οἰκετέων ἐν θάκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων ἐξαγ-
 γέλλει ὡς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ ἐπιστάμενός τε τὸν χρό-
 νον τῷ ἠγάγετο τὴν γυναῖκα καὶ ἐπὶ δακτύλων συμ-
 βαλόμενος τοὺς μῆνας εἶπε ἀπομόσας· Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη.
 τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι, πρῆγμα μέντοι οὐδὲν
 ἐποιήσαντο τὸ παραυτίκα· ὁ δὲ παῖς ἠϋξετο, καὶ τῷ
 Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ τὸν Δη-
 μόρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημόρητον
 δὲ σῦνομα ἔθετο αὐτῷ διὰ τούδε· πρότερον τούτων παν-
 δημὲ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμεοῦντι
 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γενο-

μένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο
 64 μὲν οἱ τὸ οὖνομα Δημάροτος ἐτέθη. χρόνου δὲ προϊ-
 όντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάροτος δὲ ἔσχε τὴν
 βασιλιήην. ἔδεε δέ, ὡς οἴκε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα
 καταπαῦσαι Δημάροτον τῆς βασιλιήης, δι' ἃ Κλεομένει
 διεβλήθη μεγάλως πρότερόν τε ὁ Δημάροτος ἀπαγα-
 γῶν τὴν στρατιήν ἐξ Ἐλευσίνοσ καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ'
 Αἰγινητέων τοὺσ μηδίσαντας διαβάντοσ Κλεομένεοσ.
 65 ὀρηθηεῖσ ὧν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένησ συντίθεται
 Λευτυχίδη τῷ Μενάρεοσ τοῦ Ἄγριοσ, ἐόντι οἰκίησ τῆσ
 αὐτῆσ Δημαροτήω, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτόν καταστήσῃ βα-
 σιλέα ἀντὶ Δημαροτήω, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινητάσ. ὁ δὲ
 Λευτυχίδησ ἦν ἐχθρόσ τῷ Δημαροτήω μάλιστα γεγονόσ
 διὰ προῆγμα τοιόυδε· ἀρμοσαμένοσ Λευτυχίδεω Πέρκα-
 λον τὴν Χίλωνοσ τοῦ Δημαρομένου θυγατέρα ὁ Δη-
 μάροτοσ ἐπιβουλεύσασ ἀποστερέει Λευτυχίδεα τοῦ γάμοσ,
 φθάσασ αὐτόσ τὴν Πέρκαλον ἀρπάσασ καὶ σχῶν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδη ἠ ἐχθρη ἠ ἐσ τὸν Δη-
 μάροτον ἐγεγόνεε, τότε δὲ ἐκ τῆσ Κλεομένεοσ προθυ-
 μίησ ὁ Λευτυχίδησ κατόμνυται Δημαροτήω, φάσ αὐτόν
 οὐκ ἰκνεομένωσ βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα
 παῖδα Ἀρίστωνοσ. μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην ἐδίωκε ἀνα-
 σώζων ἐκεῖνο τὸ ἔποσ, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε ὅτε οἱ
 ἐξηγγειλε ὁ οἰκέτησ παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ συμβαλ-
 ῖμενοσ τοὺσ μῆνασ ἀπάμοσε, φάσ οὐκ ἐσωτοῦ μιν εἶναι.
 τούτοσ δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματοσ ὁ Λευτυχίδησ
 ἀπέφαινε τὸν Δημάροτον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνοσ γεγονότα
 οὔτε ἰκνευμένωσ βασιλεύοντα Σπάρτησ, τοὺσ ἐφόροσ
 μάρτυρασ παρεχόμενοσ κείνοσ οἱ τότε ἐτύγχανον πά-
 εδροῖ τε ἐόντεσ καὶ ἀκούσαντεσ ταῦτα Ἀρίστωνοσ.

τέλος δὲ ἔόντων περὶ αὐτῶν νεικέων ἔδοξε Σπαρτιή- 66
 τησι ἐπειρέσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι εἰ Ἄρι-
 στωνος εἶη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνοίστου δὲ γενομένου
 ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένης ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα
 προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου,
 ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον, ὁ δὲ Κό-
 βων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπαίδει τὰ Κλεομένης
 ἐβούλετο λέγεσθαι λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη ἐπειρω-
 τώντων τῶν θεοπρόπων ἔκρινε μὴ Ἄριστωνος εἶναι
 Δημάρητου παῖδα. ὕστερον μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα
 ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν καὶ
 Περίαλλα ἢ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς. κατὰ μὲν 67
 δὴ Δημαρήτου τὴν κατάπανσιν τῆς βασιληίης οὕτω
 ἐγένετο, ἔφυγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους
 ἐκ τοιοῦδε ὀνειδέος· μετὰ τῆς βασιληίης τὴν κατάπαν-
 σιν ὁ Δημάρητος ἤρχε αἰρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ
 γυμνοπαιδία, θεωμένοι δὲ τοῦ Δημαρήτου ὁ Λευ-
 τυχίδης, γεγονὼς ἤδη [αὐτὸς] βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου,
 πέμφας τὸν θεράποντα ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσθῃ εἰρώτα
 τὸν Δημάρητον ὀκοῖόν τι εἶη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασι-
 λεύειν. ὁ δὲ ἀλγίστας τῷ ἐπειρωτήματι εἶπε φῶς αὐτὸς
 μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον δὲ οὐ, τὴν
 μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ
 μυρίας κακότητος ἢ μυρίας εὐδαιμονίης. ταῦτα δὲ
 εἶπας καὶ κατακαλυψάμενος ἦμε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ
 ἔσωτοῦ οἰκία, αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθυε τῷ
 Διὶ βοῦν, θύσας δὲ τὴν μητέρα ἐκάλεσε. ἀπικομένη δὲ 68
 τῇ μητρὶ ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχνων κατι-
 κέτευε, λέγων τοιάδε· ὦ μητερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων
 καταπτόμενος ἱκετεύω καὶ τοῦ ἱερκείου Διὸς τοῦδε

φράσαι μοι τὴν ἀληθείην, τίς μεύ ἐστι πατήρ ὀρθῶ λόγῳ. Δευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νεῖκεσι λέγων κνέουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἄριστωνα, οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες φασί σε ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβόν, καὶ ἐμὲ ἐκείνου εἶναι παῖδα. ἐγὼ σε ὧν μετέροχομαι τῶν θεῶν εἰπεῖν τῶληθές· οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποιήκας τι τῶν λεγομένων, μούνη δὴ πεποιήκας, μετὰ πολλέων δέ· ὃ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ ὡς Ἄριστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
69 τέρας γυναικας. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε, ἡ δὲ ἀμείβετο τοισίδε· ὦ παῖ, ἐπεῖτε με λιτῆσι μετέροχαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν ἐς σὲ κατειρήσεται τῶληθές. ὡς με ἠγάγετο Ἄριστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἄριστωνι, συνευνηθὲν δὲ τοὺς στεφάνους τοὺς εἶχε ἐμοὶ περιετίθειε. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἄριστων. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, εἰρώτα τίς εἶη ὃ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκείνον· ὃ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φασμένη αὐτὸν οὐ ποιεῖν καλῶς ἀπαρνεόμενον· ὀλίγῳ γὰρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὀρέων δέ με κατομνυμένην ὃ Ἄριστων ἔμαθε ὡς θεῖον εἶη τὸ προῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἔοντας ἐκ τοῦ ἠρωίου τοῦ παρὰ τῆσι θύρῃσι τῆσι ἀυλείῃσι ἰδουμένου, τὸ καλέουσι Ἀστροβάκου, τοῦτο δὲ οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἠρῶα ἀναίρεον εἶναι. οὕτω, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν, ὅσον τι καὶ βούλει πυθέσθαι. ἡ γὰρ ἐκ τοῦ ἠρωος τούτου γέγονας, καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστροβάκος ὃ ἠρῶας ἢ Ἄριστων· ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ

ταύτη ἀναιρέομαι. τῇ δέ σευ μάλιστα κατάπτονται οἱ ἐχθροί, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἠγγέλθης γεγεννημένος, πολλῶν ἀκούοντων οὐ φήσεις σε ἑωυτοῦ εἶναι (τὸν χρόνον γὰρ, [τοὺς δέκα μῆνας], οὐδέκω ἐξήκειν) αἰδρεῖη τῶν τοιούτων κείνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ, ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδη καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν αἱ γυναῖκες παῖδας. ἢ 70 μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε, ὁ δὲ πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο καὶ ἐπόδια λαβὼν ἐπορεύετο ἐς Ἥλιον, τῷ λόγῳ φᾶς ὡς ἐς Δελφούς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑποτοπηθέντες Δημόρητον δρησμῷ ἐπιχειρέειν ἐδίωκον. καὶ κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημόρητος ἐκ τῆς Ἥλιδος. ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τε ἄπτοντο καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαιρέονταί. μετὰ δέ, οὐ γὰρ ἐξειδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστί καὶ γῆν τε καὶ πόλιαν ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημόρητος καὶ τοιαύτη χρησόμενος τύχη, ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἐργασί τε καὶ γνώμησι ἀπολεμπρονθείς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίπῳ προσέβαλε, μούνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

- 71 *Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος Δημαρήτου καταπαυσθέντος διεδέξατο τὴν βασιληίην, καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητέων ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾶ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμου γαμέει δευτέρην γυναῖκα Εὐρουδάμην, ἐοῦσαν Μενίου [μὲν] ἀδελφεῖν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα, ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδέν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτώ, τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου*
- 72 *γάμει δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην, παρεὸν δὲ οἱ πάντα ὑποχείρια ποιήσασθαι ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολλόν. ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἀλοὺς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χειρὶδι πλὴν ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθεῖς, καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ*
- 73 *ἐς Τεγέην καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον· τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει ὠδώθη τὸ ἐς τὸν Δημάρητον προῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδεα ἦγε ἐπὶ τοὺς Αἰγινῆτας, δεινὸν τινὰ σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινῆται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἠκόντων ἐπ' αὐτούς, ἐδικαίευν ἐτι ἀντιβαίνειν, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλοῦτῳ καὶ γένει ἦγον, καὶ ἄλλους καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκροῖτου καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτης, οἳ περ εἶχον μέγιστον κράτος· ἀγαρόντας δεσφειας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν παραθήκην κατατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινῆτησι Ἀθηναίους.*

Μετὰ δὲ ταῦτα Κλεομένεα ἐπάϊστον γενόμενον 74
κακοτεχνήσαντα ἐς Δημόρητον δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιη-
τίων καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικό-
μενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην νεώτερα ἐπρησσε πρήγματα,
συνιστὰς τοὺς Ἀρκαδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε
ὄρκους προσάγων σφι ἧ μὲν ἔψεσθαι σφεας αὐτῷ τῇ
ἂν ἐξηγέηται, καὶ δὴ καὶ ἐς Νάνακριν πόλιν πρό-
θυμος ἦν τῶν Ἀρκαδῶν τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων
ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγε-
ται εἶναι τῶν Ἀρκαδῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ δὴ καὶ
ἔστι τοιούδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης
στάζει ἐς ἄγκος, τὸ δὲ ἄγκος αἵμασιῆς τις περιθέει
κύκλος. ἡ δὲ Νάνακρῖς, ἐν τῇ ἢ πηγῇ αὕτη τυγχάνει
ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. μαθόντες 75
δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα κατήγον
αὐτὸν δείσαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι [ἐς Σπάρτην] τοῖσι
καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ [αὐτὸν] αὐτίκα
ὑπέλαβε μανίη νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργό-
τερον· ὅπως γὰρ τρω ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέχρανε
ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιέοντα δὲ αὐτὸν ταῦτα
καὶ παραφρονήσαντα ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ·
ὁ δὲ δεθείς τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων
αἰτέει μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα [τοῦ
φυλάκου] διδόναι ἀπειλεε τά μιν λυθεῖς ποιήσει, ἐς ὃ
δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν τις εἰλώ-
των) διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν
τὸν σίδηρον ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἐσωτὸν λωβώ-
μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας προ-
έβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς, ἐκ δὲ τῶν
μηρῶν ἐς τε τὰ ἰσχία καὶ τὰς λαπάρας, ἐς ὃ ἐς τὴν

γαστέρα ἀπίετο καὶ ταύτην καταχορδεύων ἀπέθανε
 τρόπῳ τοιούτῳ, ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων,
 ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάροτον [γενό-
 μενα] λέγειν, ὡς δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευ-
 σίνα ἐσβαλὼν ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν, ὡς δὲ
 Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτῶν τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς
 καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων κατέκοπτε καὶ
 76 αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε. Κλεομένει
 γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἐχρήσθη Ἄργος αἰρή-
 σειν. ἐπεῖτε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίετο ἐπὶ ποταμὸν
 Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφηλίδος λίμνης
 (τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν
 ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργει, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη
 τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι), ἀπικόμενος
 ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐσφαγιάζετο
 αὐτῷ. καὶ οὐ γὰρ ἐκαλλιέρεε οὐδαμῶς διαβαίνειν μιν,
 ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασῖνου οὐ προδιδόντος τοὺς
 πολιήτας, Ἀργεῖους μὲντοι οὐδ' ὡς χαρήσειν. μετὰ
 δὲ [ταῦτα] ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς
 Θυρέην, σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσῃ ταῦρον πλοίοισι
 σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τιρυνθίην χώραν καὶ Ναυπλίην.
 77 Ἀργεῖοι δὲ ἐβοήθειον πυνθανόμενοι ταῦτα ἐπὶ θάλασσαν.
 ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν
 τούτῳ τῷ κέεται Σήπεια οὖνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα
 ἀπολιπόντας ἴζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐν-
 θαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην
 οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ
 δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ
 ἐπίκοινα ἔχρησε ἢ Πυθίη τούτοισί τε καὶ Μιλησίοισι
 λέγον ᾧδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενά νικήσασα
Ἐξελάσῃ καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδροφείας τότε θήσει.

Ὡς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων·

Δεινὸς ὄφις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθεῖς.

ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον
παρεῖχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρῳ τῶν
πολεμίων χρᾶσθαι, δόξαν δέ σφι ἐποίηεν τοιόνδε·
ὅπως ὁ Σπαρτιήτης κῆρυξ προσημαῖνοι τι Λακεδαιμο-
νίοισι, ἐποίηεν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τῶντὸ τοῦτο. μαθὼν 78
δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ
σφέτερος κῆρυξ σημήνειε, παραγγέλλει σφι, ὅταν ση-
μήνη ὁ κῆρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαμβάνοντας
τὰ ὄπλα χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο
ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων· ἄριστον γὰρ ποιευ-
μένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο,
καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτῶν, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦ-
νας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιζύμενοι
ἐφύλασσον. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίηε τοιόνδε· 79
ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας καὶ πυνθανόμενος τούτων ἐξ-
εκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων
τοὺς ἐν τῷ ἰσῶ ἀπεργμένους, ἐξεκάλεε δὲ φᾶς αὐτῶν
ἔχειν τὰ ἄποινα· ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι δύο
μνᾶι τεταγμένα κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίθειν.
κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων ὡς ἐκάστους
ἐκκαλούμενος ὁ Κλεομένης ἔκτεινε. ταῦτα δὲ κως γινόμε-
να ἐλελήθηε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ ταμένει· ἅτε
γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος οὐκ ὦρον οἱ ἐντὸς τοὺς
ἐκτὸς ὅ τι ἐπρησσον, πρὶν γε δὴ αὐτῶν τις ἀναβᾶς
ἐπὶ δένδρος κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκ ὦν δὴ ἔτι

80 καλεόμενοι ἐξήσαν. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἰλώτων περιnéειν ὕλην τὸ ἄλσος, τῶν δὲ πειθομένων ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη ἐπέιροτο τῶν τινα αὐτομόλων τίνος εἶη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα εἶπε· ὦ Ἀπολλὸν χρηστήριε, ἧ μεγάλως με ἠπάτηκας φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρη-

81 στήριον. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην, χιλίους δὲ αὐτὸς λαβῶν τοὺς ἀριστεύς ἦε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ ἱεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὄσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλώτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι καὶ αὐτὸς ἔθυσε· ποιήσας δὲ ταῦτα ἀπῆγε ἐς τὴν

82 Σπάρτην. νοστήσαντα δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκῆσαντα οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἐλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι, ἔλεξε δ' ὦν φάμενος, ἐπεῖτε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱεὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν τοῦ θεοῦ χρησμόν· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱεοῖσι χρῆσῃται καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ εἴτε οἱ ἐμποδῶν ἔστηκε· καλλιερειμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι, μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκείην, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἰρέειν ἂν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν, ἐκ τῶν στηθέων δὲ λάμψαντος πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα λέγων πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτησι λέγειν καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας.

Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι 83
 αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντές τε καὶ
 διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες.
 ἔπειτά σφεας οὔτοι ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑαυτοὺς τὸ
 Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχη ἔσχον
 Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους,
 ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
 δρος, γένος ἔων Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
 δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότησι. ἐκ τού-
 του δὴ πόλεμος σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ
 μόρις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μα- 84
 νέντα ἀπολέσθαι κακῶς, αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί φασι ἐκ
 δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι
 δὲ ὀμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι καὶ ἐκ τούτου
 μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεῖτε σφι Δα-
 ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονῆναι
 μιν τίσασθαι, πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην συμμαχίην τε
 ποιέεσθαι καὶ συντίθεσθαι ὡς χρεὸν εἴη αὐτοὺς μὲν
 τοὺς Σκύθας παρὰ Φῆσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μη-
 δικὴν ἐσβάλλειν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιῆτας κελεύειν
 ἐξ Ἐφέσου ὀρωμένους ἀναβαίνειν καὶ ἔπειτα ἐς τῶντὸ
 ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι ἠχόντων τῶν Σκυθῶν
 ἐπὶ ταῦτα ὀμιλέειν σφι μεζόνως, ὀμιλέοντα δὲ μᾶλλον
 τοῦ ἰνεομένου μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν·
 ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἐκ τε
 τούτου, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὶ ζωρότερον βούλωνται
 πιαῖν, Ἐπισχύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ
 περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τίσιν ταύτην
 ὁ Κλεομένης Δημαρῆτῳ ἐκτίσαι.

85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι δομηρῶν ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες ἔγνωσαν περιυβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω, καὶ μιν κατέκριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἰγίαν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινήτων τὸν Λευτυχίδα εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἔων ἐν Σπάρτῃ ἀνὴρ δόκιμος· Τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄνδρες Αἰγινῆται; τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρης μὴ τι ὑμῖν, ἣν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς, ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῆδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας ἀποδοῦναι Αἰγινῆται τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παραθήκην, οἱ δ' Ἀθηναῖοι προφάσις εἶλλον οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, πάντες δύο σφέας ἔοντας βασιλέας παραθέσθαι καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἕνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι· οὐ φαιμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων ἔλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε· Ὁ Ἀθηναῖοι, ποιεέτε μὲν ὀκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες ποιεέτε ὅσια καὶ μὴ ἀποδιδόντες τὰ ἐναντία τούτων· ὀκοῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηνείχθη γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄνδρα φαιμέν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα καὶ δὴ καὶ

86

ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι πάντων ὅσοι τὴν Λακεδαιμόνα τοῦτου τὸν χρόνον οἴκειον. συνενειχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἰκνευμένῳ τάδε λέγομεν, ἄνδρα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, προῖσχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἦκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην τῆς σῆς δικαιοσύνης ἦν λόγος πολλός, ἐμεωυτῶ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἢ Ἰωνίη, ἢ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλῆως ἰδρυμένη, καὶ διότι χρήματα οὐδαμὰ τοὺς αὐτοὺς ἐστι ὄραν ἔχοντας. ταῦτά τε ὧν ἐπιλεγομένῳ καὶ βουλευομένῳ ἔδοξέ μοι τὰ ἡμίσεια πάσης τῆς οὐσίης ἐξαργυρώσαντα θέσθαι παρὰ σέ, εὖ ἐξεπισταμένῳ ὡς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σύα. σὺ δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών· ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτή, τούτῳ ἀποδοῦναι. ὁ μὲν δὴ β ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεῖνος τοσαῦτα ἔλεξε, Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παραθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος ἦλθον ἐς Σπάρτην τοῦτου τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες, ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα ἀπαίτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο ἀντυποκρινόμενος τοιάδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα οὔτε με περιφέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε, βούλομαί τε ἀναμνησθεῖς ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι, καὶ εἰ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα ὧν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφροῆν ποιούμενοι ἀπ- γ

αλλάσσοντο ὡς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων, Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο εἰς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἶ ὕρκω τὰ χρήματα ληίσηται, ἢ Πυθίῃ μετέρχεται τοισίδε τοῖσι ἔπεσι·

Γλαῦκ' Ἐπικυδεΐδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω Ὅρκω νικῆσαι καὶ χρήματα ληίσσασθαι.

Ὅρνυ', ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκον μένει ἄνδρα.

Ἄλλ' Ὅρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπι χεῖρες οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰς ὃ κε πᾶσαν Συμμάχους ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.

Ἄνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραίτετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἢ δὲ Πυθίῃ ἔφη τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύνασθαι.

δ Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμφάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὕδε, ὧ Ἀθηναῖοι, ὀρμήθη λέγεσθαι εἰς ὑμέας, εἰρήσεται· Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονον ἔστι οὐδὲν οὔτ' ἰστίῃ οὐδεμίᾳ νομιζομένη εἶναι Γλαύκου, ἐκτέτριπταί τε πρόοριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι. Δευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὧς οἱ οὐδὲ
87 οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο· οἱ δὲ Αἰνυῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας τῶν εἰς Ἀθηναίους ὕβρισαν Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ ἀξιούντες ἀδικέεσθαι, ὡς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο. καὶ ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντετηρῆς ἐπὶ Σουνίῳ, λοχῆσαντες ὧν τὴν θεωρίδα νέα

εἶλον πλήρεια ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων, λαβόντες
 δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα 88
 πρὸς Αἰγινήτων οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν
 μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος
 Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος, οὗτος
 μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέραν ἑαυτοῦ ἐξ-
 ἔλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους
 ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθη-
 ναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπι-
 χειρήσει καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡμεῖν δεήσει βοηθέοντας.
 μετὰ ταῦτα καταλαμβάνει μὲν κατὰ συνεθήκατο Ἀθη-
 ναίοισι ὁ Νικόδρομος τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν,
 Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον 89
 εὐῶσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῆσι Αἰγινήτων συμβαλεῖν.
 ἐν ᾧ ὦν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαι σφίσι νέας, ἐν
 τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἦσαν
 γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθη-
 ναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ
 πενταδράχμους ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ
 οὐκ ἔξιην δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι
 καὶ τὰς σφετέρων, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα νέας τὰς
 ἀπάσας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἰγίναν καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ
 μὴ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δέ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι 90
 ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς ἐκ-
 διδρῆσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν
 Αἰγινήτων εἶποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι
 ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ
 ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον
 ἐγίνετο, Αἰγινήτων δὲ οἱ παχέες ἐπαναστάτως τοῦ 91
 δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ ἐπεκράτησαν, καὶ ἔπειτὰ

σφεας χειρωσάμενοι ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νῆσου ἢ σφι ἴλεον γενέσθαι τὴν θεόν. ἐπτακοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωογήσαντες ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες, εἷς δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Διήμητρος θεσμοφόρου, ἐπιλαβόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων εἶχετο. οἱ δὲ ἐπεῖτε μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἦγον οὕτω, χεῖρες

92 δὲ κεῖναι ἐμπεφυκνῦσαι ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστήροσι. ταῦτα μὲν νυν σφέας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο, Ἀθηναίοισι δὲ ἤκουσι ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα, ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεκαλέοντο τοὺς αὐτοὺς [τοὺς] καὶ πρότερον, Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες ἀνάγκη λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι· συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνιέων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι ὠμολόγησαν ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες ἀξήμιοι εἶναι, Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγνωσκοντο ἦσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἐτι ἐβοήθειε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς [ἀνὴρ ᾧ οὖνομα] Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τούτων οἱ πλεῖνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μουννομαχίην ἐπασκέων τρεῖς μὲν

ἄνδρας τρόπον τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέος ἀποθνήσκει. Αἰγινῆ- 93
ται δὲ ἐοῦσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῆσι
νηυσὶ ἐνίκησαν καὶ σφραων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀν-
δράσι εἶλον.

Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγι-
νήτας, ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἑωυτοῦ ἐποίησε, ὥστε ἀναμιμνή- 94
σκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνησθαί μιν τῶν
Ἀθηναίων καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ
διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δα-
ρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος καταστρέφεσθαι
τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ.
Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως προήξαντα τῷ στόλῳ παρα-
λύει τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγούς ἀποδέξας
ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε,
ἔοντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφρένεα τὸν Ἀρταφρένεος
παῖδα, ἀδελφιδέον ἑωυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε
ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν ἀνάγειν ἑωυτῷ
ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα. ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ 95
ἀποδεχθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλέος ἀπίκοντο τῆς
Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήμιον πεδίου, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν
στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρα-
τοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατός
ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππα-
γωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑωυτοῦ
δασμοφόροισι Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς
ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες
ἐς τὰς νέας ἐπλεον ἐξακοσίησι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην.
ἐνθαῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἠπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ
τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηάκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου

- ὀρμώμενοι παρὰ τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλοῦν ἐποιεῦντο, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δεισάντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιούμενοι ταύτῃ τὴν κοιμίδην μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε πρότερον οὐκ ἀλοῦσα.
- 96 ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπεῖχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι), μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.
- 97 ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δῆλιοι ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλευούσης ὁ Δᾶτις προπλώσας οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πνυθόμενος ἵνα ἦσαν οἱ Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἠγόρευέ σφι τάδε· Ἄνδρες ἱεοί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτήδεα καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω καὶ μοι ἐκ βασιλέος ὧδε ἐπέσταλται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην μήτε τοὺς οἰκίτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε.
- 98 Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα

μέχρι ἑμεῦ σεισθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφαινε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμούντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινηθῆναι Δῆλον τὸ πρὶν εἰσοῦσαν ἀκίνητον. [καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον ἀκίνητόν περ εἰσοῦσαν.

δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρείος ἐρξίης, Ξέρξης ἀρήιος, Ἀρτοξέρξης μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἑλληνες καλέοιεν.] οἱ δὲ 99 βάρβαροι ὡς ἀπήειραν ἐκ τῆς Δήλου, προσῖσχον πρὸς τὰς νήσους, ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμβανον καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους προσέσχον καὶ ἐς Κέρυστον (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδουσαν οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιας ἐστρυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθήνας), ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρχεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἐρετριεῖς δὲ πυρθανόμενοι τὴν στρα- 100 τὴν τὴν Περσιζὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν Ἀθηναίων ἐδειήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἐπέειπαν τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους (τούς) κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν

χώρην, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἑρε-
 τριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα. οἱ μετεπέμποντο
 μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ιδέας. οἱ μὲν
 γὰρ αὐτῶν ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν εἰς τὰ ἄκρα
 τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἴδια κέρδεα προσδεκό-
 μενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι προδοσίην ἐσκευά-
 ζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἐκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης
 ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἑρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει
 τοῖσι ἤκουσι Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρή-
 γματα, προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφεας εἰς τὴν
 σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι
 101 ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται. καὶ οὗτοι
 μὲν διαβάντες εἰς Ὠρωπὸν ἔσωζον σφέας αὐτούς· οἱ
 δὲ Πέρσαι πλείοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἑρε-
 τρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγί-
 λια, κατασχόντες δὲ εἰς ταῦτα τὰ χωρία ἀντίκα ἵπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοι-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἑρετριεὺς ἐπεξελθεῖν
 μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλήν, εἰ ὡς
 δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τεῖχεα, τούτου σφι πέρι ἔμελε,
 ἐπεῖτε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ
 γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος ἐπιπτον ἐπὶ ἕξ
 ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορ-
 βός τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέω ἄνδρες
 τῶν ἀστῶν δόκιμοι προδιδούσι τοῖσι Πέρσῃσι. οἱ
 δὲ ἐσελθόντες εἰς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ ἰρὰ συλή-
 σαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατα-
 κανθέντων ἰρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραπο-
 102 δίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. χειρωσάμενοι δὲ
 τὴν Ἑρέτριαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας ἐπλεον εἰς

τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε πολλὸν καὶ δοκέοντες ταῦτὰ τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ ἦν γὰρ Μαραθῶν ἐπιτηδεότατον χωρίου τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι καὶ ἀρχοτάτω τῆς Ἐρετρίας, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβόηθηον καὶ αὐτοὶ 102 ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφεας στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρευο κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισιστράτου τὸν Ἰπποκράτους. καὶ αὐτῷ φεύγοντι Ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίπῳ συνέβη, καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν τῶντὸ ἐξενεिकासθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμπιάδι τῆσι αὐτῆσι ἵπποισι νικῶν παραδιδοὶ Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι, καὶ τὴν νίκην παρῆς τούτῳ κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ ὑπόσπονδος. καὶ μιν ἀνελόμενον τῆσι αὐτῆσι ἵπποισι ἄλλην Ὀλυμπιάδα κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περιεόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήμιον νυκτὸς ὑπέισαντες ἄνδρας. τέθραπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέτρην τῆς διὰ Κοίλης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάρφαται αὐταὶ αἱ τρεῖς Ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τῶντὸ τοῦτο Ἐναγόρευο Λάκωνος, πλέω δὲ τούτων οὐδαμαί. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τηρικαῦτα παρὰ τῷ πατρὶ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ, ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνησι, τοῦνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω Μιλτιάδης. οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ 104

Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου καὶ ἐκπεφυγῶς διπλόου θάνατον ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ ἐκφυρόντα τε τούτους καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ ἤδη, τὸ ἐνθευτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι καὶ ὑπὸ δικαστήριον [αὐτὸν] ἀγαρόντες ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγῶν δὲ καὶ τούτους στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν ἑόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετῶντα· τῷ δὴ, ὡς αὐτὸς τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιου ὄρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πᾶν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τὸ οὖνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, δι' ὃ τι ἑωυτοῦ οὐδεμίαν ἐπιμελείην ποιεῦνται, ἑόντος εὐνόου Ἀθηναίοισι καὶ πολλαχῆ γενομένου σφι ἤδη χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἔσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι καταστάντων σφι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα ἰδρῶσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἰδρῶν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίησι ἐπετείουσι καὶ λαμπάδι
- 106 ἰλάσκονται. τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὕτως, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· Ὡ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοη-

θῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλησι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ νῦν Ἐρετριά τε ἠνδραπόδιται καὶ πόλι λογίμῳ ἢ Ἑλλάς γέγονε ἀσθενεστέρη. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε, τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοηθεῖν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραντίκα ποιεῖν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἴσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρεος ἑόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον, τοῖσι δὲ βαρ- 107 βάροισι κατηγγέτο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροικομένης νυκτὸς ὕψιν ἰδὼν [ἐν τῷ ὕπνῳ] τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἰππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑαυτοῦ συνευνηθῆναι. συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὄνειρου κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν τελευτήσειν ἐν τῇ ἑαυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὕψιος συνεβάλετο ταῦτα, τότε δὲ κατηγεόμενος τοῦτο μὲν τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετριῆς ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν, τοῦτο δὲ καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὄρμιζε οὗτος, ἐκβάνας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζύνας ἢ ὡς ἐώθεε· οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρῳ ἑόντι τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσαίουτο. τούτων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ ἐποιέετο σπουδὴν πολλὴν ἐξευρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδὼν, ἀναστεινάξας εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· Ἡ γῆ ἡδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρὴν ποιήσασθαι· ὀκόσον δὲ τί μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδὼν μετέχει. Ἰππίης μὲν δὴ ταύτῃ τὴν 108

ὕψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι· Ἀθηναίοισι δὲ τεταρμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος ἐπηλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόρους ὑπὲρ αὐτῶν [οἱ] Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραιρέατο· ἔδοσαν δὲ ᾧδε. πιεζεύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε· Ἡμεῖς μὲν ἐκαστέρῳ τε οἰκόμεν καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν ἐπικουρίῃ ψυχρή· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ κατὰ εὐνοίην οὕτω τῶν Πλαταιέων ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόρους συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον, οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δυνάδεκα θεοῖσι ἰκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα ἐστράτεον ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ συνάπτειν μάχην Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον, παρατυχόντες δὲ καὶ καταλλάξαντες ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων οὔρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοισίδε, ἕαν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γινόντες ἀπαλλάσσοντο, Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιούσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί, ἐπιθέμενοι δὲ ἐσώθησαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὔρους, τούτους

ὑπερβάντες τὸν Ἄσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὖρον Θη-
 βαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιάζ. ἔδοσαν μὲν
 δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ
 εἰρημένῳ, ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέουτες.
 τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἰ γνῶ-109
 μαι, τῶν μὲν οὐκ ἐόντων συμβαλεῖν (ὀλίγους γὰρ εἶναι
 στρατιῇ τῇ Μήδων συμβάλλειν), τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω
 κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ ἐνίκα ἡ χεί-
 ρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφι-
 δοφόρος ὁ τῷ κνύμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν
 (τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον
 ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι), ἦν δὲ τότε πολέμαρχος
 Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος, πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης
 ἔλεγε τάδε· Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἢ καταδου-
 λῶσαι Ἀθήνας ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα μνημόσυνα λι-
 πέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον οἷα οὐδὲ Ἀρμό-
 διός τε καὶ Ἀριστογείτων [λείπουσι]. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ
 οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἦκουσι μέγιστον,
 καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδεκται τὰ
 πείσονται παραδεδομένοι Ἰππῆη, ἣν δὲ περιγένηται
 αὕτη ἡ πόλις, οἷη τέ ἐστὶ πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πο-
 λίων γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τέ ἐστὶ γενέ-
 σθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τοι τούτων ἀνήκει τῶν προηγημάτων
 τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσω. ἡμέων τῶν στρα-
 τηγῶν ἐόντων δέκα δίχα γίνονται αἰ γνῶμαι, τῶν μὲν
 κελευόντων συμβάλλειν, τῶν δὲ οὐ. ἦν μὲν νῦν μὴ
 συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην διασεισεῖν
 ἐμπεσοῦσαν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα ὥστε μηδίσει·
 ἦν δὲ συμβάλωμεν πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετ-
 εξιτέροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἷοί τέ

εἶμεν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς
σὲ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἤρτηται· ἦν γὰρ σὺ γνώμη
τῇ ἐμῇ προσθῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις
πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόντων
τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγα-
110 θῶν τὰ ἐναντία. ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσ-
κτᾶται τὸν Καλλίμαχον· προσγενομένης δὲ τοῦ πολε-
μάρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ
οἱ στρατηγοὶ τῶν ἢ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἐκά-
στου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανή τῆς ἡμέρας, Μιλτιάδῃ
παρεδίδοσαν· ὁ δὲ δεκόμενος οὔτι καὶ συμβολὴν ἐποιέετο,
111 πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανή ἐγένετο. ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον
περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε οἱ Ἀθηναῖοι ὡς
συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρας ἠγέετο ὁ πολέ-
μαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι
Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν.
ἠγεομένου δὲ τούτου ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμύοντο αἱ
φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο,
ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης
γὰρ σφι τῆς μάχης Ἀθηναίων θυσίας ἀναγόντων ἐς
τὰς πανηγύριαι τὰς ἐν τῆσι πεντετηρίσι γινομένας
κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθηναίοισι
λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ
τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι ἐγένετο
τοιούδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ
στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξιαι
ὀλίγαι, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον, τὸ
112 δὲ κέρας ἐκάτερον ἔρωτο πλήθει. ὡς δὲ σφι διετέ-
τακτο καὶ τὰ σφάγια ἐγένετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀπέι-
θησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους.

ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι ὀρῶντες δρόμῳ ἐπιόντας παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρῶντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατεΐκαζον· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπεῖτε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὀρῶντες καὶ ἄνδρας τοὺς ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλησι καὶ τὸ οὔνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι χρό- 113
νος ἐγένετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι καὶ ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ δὲ κέρασ ἐκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δὲ τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτῶν συναγαγόντες τὰ κέρασ [ἀμφότερα] ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσησι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἵτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
[Καλλιμάχος] διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός, ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαυτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νεῶσ, τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὀνομαστοί. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ 115

τοιῶδες Ἀθηναῖοι, τῆσι δὲ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἕξαντα-
 κρουσάμενοι καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον
 τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλεον Σούνιον, βου-
 λόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι εἰς τὸ ἄστυ.
 αἰτίην δὲ ἔσχε Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμεωνιδέων μηχανῆς
 αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους
 τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα ἐοῦσι ἤδη ἐν τῆσι
 116 νησί. οὔτοι μὲν δὴ περιέπλεον Σούνιον· Ἀθηναῖοι
 δὲ ὡς ποδῶν εἶχον [τάχιστα] ἐβοήθειον εἰς τὸ ἄστυ, καὶ
 ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἤκειν,
 καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν
 Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει. οἱ δὲ
 βάρβαροι τῆσι νησί ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου (τοῦτο
 γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ τούτου
 ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας ἀπέπλεον ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίην.
 117 ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρ-
 βάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας,
 Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν καὶ ἐνενηκοντα καὶ δύο. ἔπεσον
 μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶμα
 γενέσθαι τοιόνδε, Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κου-
 φαγόρειον ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινό-
 μενον ἀγαθὸν τῶν ὁμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πλη-
 γέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὔτε βληθέντα, καὶ τὸ
 λοιπὸν τῆς ζῆσης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου
 εἶοντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθεος
 ἤκουσα τοιόνδε τινα λόγον, ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην
 ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαι
 σκιαῶσαι· τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑαυτὸν μὲν παρεξελθεῖν,
 τὸν δὲ ἑαυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ
 Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

Δαῖτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν 118
 Ἀσίην, ἐπεὶτε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὕψιν ἐν τῷ
 ὑπνω. καὶ ἦτις μὲν ἦν ἡ ὕψις, οὐ λέγεται, ὁ δὲ, ὡς
 ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν,
 εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ [νηί] ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυ-
 σωμένου ἐπυυθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένου εἶη, πυθό-
 μενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἐπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηὶ εἰς Δῆ-
 λον· καὶ ἀπίκατο γὰρ τηρικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω εἰς τὴν
 νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα καὶ ἐντέλ-
 λεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλιον τὸ
 Θηβαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ Χαλκίδος καταντίον.
 Δαῖτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε, τὸν δὲ ἀν-
 δριάνα τοῦτου Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι'
 ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο
 ἐπὶ Δῆλιον. τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμέ- 119
 νους Δαῖτις τε καὶ Ἀρταφρένης, ὡς προσέσχον εἰς τὴν
 Ἀσίην πλείοντες, ἀνήγαγον εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ
 Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρε-
 τριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης
 προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεὶτε δὲ εἶδέ σφεας ἀπ-
 αχθέντας παρ' ἐωυτὸν καὶ ἐωυτῷ ὑποχειρίους ἔοντας,
 ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας
 χώρας κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἐωυτοῦ τῷ οὐνομά ἐστι
 Ἀρδέρικκα, ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίου στα-
 δίου ἀπέχοντι, τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος τὸ
 παρέχεται τριφασίας ἰδέας· καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας
 καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῶδε· ἀντλέε-
 ται μὲν κηλωνηῖω, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ ἡμισυ ἀσκού οἱ
 προσδέδεται· ὑποτύφας δὲ τούτῳ ἀντλέει καὶ ἔπειτα
 ἐρχέει εἰς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης εἰς ἄλλο διαχεόμενον

τρέπεται τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλλες πήγνυνται παραντικά, τὸ δὲ ἔλαιον . . . οἱ Πέρσαι καλέουσι τοῦτο ραδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἑρετριέας κατοίκησε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἱ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν.

120 τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑρετριέας ἔσχε οὕτω· Λακεδαιμονίων δὲ ἦγον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν, οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἰμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

121 Θῶμα δέ μοι καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἀλκιμεωνίδας ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσησι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῆ· οἵτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἰππονίκου δὲ πατρί, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μῦθος Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐπέσει ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἀνέεσθαι, καὶ τᾶλλα τὰ ἐχθίστα ἐς αὐτὸν πάντα ἐμηχανᾶτο. [Καλλίῳ δὲ τούτου ἄξιον πολλοῦ μνήμην ἔστί πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ τὰ προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα, τοῦτο δὲ τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε· Ἰππῶ νικήσας, τεθρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἑλληνας πάντας δαπάνησι μεγίστησι. τοῦτο δὲ κατὰ τὰς ἐαυτοῦ θυγα-

τέρας εούσας τρεῖς οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο· ἐπειδὴ γὰρ ἐγίνοντο γάμου ὠραῖαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην ἐκείνησί τε ἔχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ.] καὶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοίως¹²³ ἢ οὐδὲν ἦσαν τούτου ἦσαν μισοτύραννοι. θῶμα ὦν μοι καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολήν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφρευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγγρίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδῶν Ἰππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν [τοὺς λοιπούς] τυραννεύοντας, Ἀλκμεωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἠλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἦσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὡς μοι πρότερον δεδήλωται. ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ¹²⁴ προεδίδοσαν τὴν παιρίδα. οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφειων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτατιμέετο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἰρεῖ ἀναδεχθῆναι ἐκ γε ἐν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς, καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γὰρ· ὅς μέντοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

Οἱ δὲ Ἀλκμεωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνίστασθαι¹²⁵ λαμπροὶ ἐν τῆσι Ἀθήνησι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμείωνος καὶ αὐτῆς Μεγακλέος ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀλκμείων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυ-

δοῖσι παρὰ Κροῖσον ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ συνελάμβανε προθύμως, καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Ἀυδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτούντων ἑαυτὸν εὖ ποιέειν μεταπέμπεται ἐς Σάρδις, ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῶ τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑαυτοῦ σώματι ἐξενείκασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμέων πρὸς τὴν δωρεήν, ἐοῦσαν τοιαύτην, τοιάδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε· ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν καὶ κόλπον βαθὺν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρουν· τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἔοντας ὑποδησάμενος ἦιε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσῶν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος πρῶτα μὲν παρέσάξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρει οἱ κόθορνοι, μετὰ δὲ τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος καὶ ἄλλο λαβῶν ἐς τὸ στόμα ἐξῆι ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρουνους, παντὶ δέ τε οἰκῶς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο καὶ πάντα ἐξώγκωτο. ἰδύοντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσηλθε, καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ καὶ πρὸς ἕτερα δωρέεται οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως, καὶ ὁ Ἀλκμέων οὕτως οὕτω τεθριπποτροφήσας Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται· μετὰ δέ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξῆιρε, ὥστε πολλῶ ὀνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένεϊ γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων ἀπαντων ἐξευρῶν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναικᾶ προσθεῖναι. Ὀλυμπίῳ ὦν ἔόντων καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ

Κλεισθένης κήρυγμα ἐποίησατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑαυτὸν ἄξιοι Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἤκειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέρην ἢ καὶ πρότερον ἐς Σικυῶνα ὡς κυρώσουτος Κλεισθένεος τὸν γάμον ἐν ἑνι αὐτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὄσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαιότερον ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. ἀπὸ μὲν δὴ Ἴτα- 127 λίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἴπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλείστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνῆρ ἀπίκετο (ἢ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα), καὶ Σιρίτης Δάμασος Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίας ἦλθον, ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλληνας ἰσχύϊ καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἔσχατιὰς τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκίδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε, τούτου τε δὴ παῖς καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκᾶς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀξίν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκόρους οἰκίοισι καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέουτος πάντας ἀνθρώπους, καὶ Ἠλεῖος Ὀνομαστὸς Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον, ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπῆκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμείωνος τούτου τοῦ παρὰ

Κροῖσον ἀπικομένον, καὶ ἄλλος Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετριῆς ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρόνον Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μῦθος. ἐκ δὲ Θεσσαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος, ἐκ δὲ Μολοσσῶν Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστήρες·

128 ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέρην ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτῶν ἀνεπύθετο καὶ γένος ἐκάστου, μετὰ δὲ κατέχων ἐνιαυτὸν διεπειρᾶτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίης καὶ τῆς ὀργῆς καὶ παιδευσίος τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ ἴων ἐς συνουσίην καὶ συνάπασιν· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτῶν νεώτεροι, καὶ τό γε μέγιστον, ἐν τῇ συνιστῆ διεπειρᾶτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτούς, τοῦτον πάντα ἐποίησε καὶ ἅμα ἐξείνιξε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσιν ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδησι ἦν

129 προσήκων. ὥς δὲ ἡ κυρία ἐγένετο τῶν ἡμερέων τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθένεος τὸν κρῖνοι ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης εὐώχασε αὐτούς τε τοὺς μνηστήρας καὶ Σικωνίους πάντας. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο, οἱ μνηστήρες ἔριν εἶχον ἀμφί τε μουσικῆ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προΐούσης δὲ τῆς πόσιος κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης ἐκέλευσέ οἱ τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμελείην, πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω ὠρχήσατο. καὶ κως ἑωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὠρχέετο, ὁ Κλεισθένης δὲ ὄρεων ὄλον τὸ προῆγμα ὑπόπτειε.

μετὰ δὲ ἐπισχῶν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖλαι, ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχηματῖα, μετὰ δὲ ἄλλα Ἀττικά, τὸ τρίτον δὲ τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δευτέρω ὀρχεομένου ἀποστύγεω γαμβρόν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἴπποκλείδεα διὰ τὴν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην κατεῖχε ἑωυτόν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος εἶπε· ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· Οὐ φροντὶς Ἴπποκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ὀνομάζεται· Κλει- 130 σθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος ἔλεξε ἐς μέσον τάδε· Ἄνδρες παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω καὶ πᾶσι ὑμῖν, εἰ οἶόν τε εἴη, χαριζοίμην ἂν, μὴτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων μῆτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων· ἀλλ' οὐ γὰρ οἶά τέ ἐστι μῆς πέρι παρθένου βουλευόντα πᾶσι κατὰ νόον ποιεῖν, τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαννομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίας, τῷ δὲ Ἀλκιμέωνος Μεγακλείῃ ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φημένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. ἀμφὶ μὲν κρίσι τῶν μνηστῆρων τοσαῦτα 131 ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκιωνίδαι ἐβῶσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. τούτων δὲ συνοικησάντων γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὖνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος

τοῦ Σικωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλείϊ καὶ Ἰπποκράτης, ἐκ δὲ Ἰπποκράτεος Μεγακλέης τε ἄλλος καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὖνομα, ἣ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος καὶ ἔγκυος ἐοῦσα εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίεται Περικλέα Ξανθίππῳ.

- 132 ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τραῦμα γενόμενον Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὖξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἦν ἐπιστρατεύσεται χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα αἶτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ
- 133 τοῦτοισι ἐπαερθέντες παρέδωσαν. παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν ἔπλεε ἐπὶ Πάρου, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν, ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ἰθάκην τὸν Πέρσῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ ἐπολιόρκεε Παρίους κατειλημένους ἐντὸς τείγους, καὶ ἐσπέμπων κήρυκα αἶτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἦν μὴ οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσειν τὴν στρατιὴν πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον οὐδὲ διενοεῦντο, οἱ δὲ ὅπως διασυλλάξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε ἐπίμαχον

τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξηίρειτο διπλήσιον τοῦ
 ἀρχαίου. ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες ¹³⁴
 Ἕλληνες λέγουσι, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέ-
 σθαι ὧδε λέγουσι· Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς
 λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, εἰσάν μὲν Παρίην γέ-
 νος, οὖνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν, εἶναι δὲ ὑποζάκορον
 τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὕβιν Μιλ-
 τιάδεω συμβουλευῆσαι, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον
 ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῆται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ
 τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ διερχόμενον ἐπὶ τὸν κο-
 λωνῶν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἔοντα τὸ ἔρκος θεσμο-
 φόρου Δήμητρος ὑπερθορεῖν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας
 ἀνοῖξαι, ὑπερθορόντα δὲ ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον ὅ τι
 δὴ ποιήσονται ἐντός, εἴτε κινήσουτά τι τῶν ἀκινήτων
 εἴτε ὅ τι δὴ κοτε πρήξουτα· πρὸς τῆσι θύρησιν τε γενέ-
 σθαι καὶ πρόκατε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης ὀπίσω
 τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴεσθαι, καταθρόσκοντα δὲ τὴν αἵμα-
 σιὴν τὸν μηρὸν σπασθῆναι. οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ
 προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρωσ ¹³⁵
 ἔχων ἀπέπλεε ὀπίσω οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων
 οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἕξ
 καὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ δηιώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ
 πυθόμενοι ὡς ἢ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμῷ Μιλ-
 τιάδῃ κατηγίσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμω-
 ρήσασθαι θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὡς σφεας
 ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε· ἔπειμον δὲ ἐπειρησο-
 μένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν
 τὴν ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἄλωσιν
 καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνου ἄρρητα ἰρὰ ἐκφίνασαν Μιλ-
 τιάδῃ. ἢ δὲ Πυθίῃ οὐκ ἔα, γὰρ οὐ Τιμοῦν εἶναι

τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν μὴ εὔ, φανῆναι οἱ τῶν κακῶν κατηγορούμενα. Παρίοισι
 136 μὲν δὴ ταῦτα ἢ Πυθίῃ ἔχρησε· Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμασι, οἱ τε ἄλλοι καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὅς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο (ἦν γὰρ ἀδύνατος ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ), προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνη ὑπεραπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι καὶ τὴν Αἴμωνος αἴρεσιν, ὡς ἐλὼν Αἴμωνα τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφακελίσαντός τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος τελευτᾶ, τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

137 Αἴμωνα δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε· Πελασγοὶ ἐπεῖτε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξεβλήθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως εἴτε ἀδίκως· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Ἠγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεῖτε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώραν, τὴν σφί ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν εἰσῆσαν ἐδοσαν οἰκῆσαι μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἐληλαμένου, ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὔ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνου τε καὶ ἕμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προἰσχομένους

τοὺς Ἀθηναίους. ὥς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δι-
 καίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς
 ὑπὸ τῷ Ἰμνησῶ ἐνθεῦτεν ὀρωμένους ἀδικεῖν τάδε·
 φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας [τε καὶ τοὺς
 παῖδας] ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκροννον· οὐ γὰρ
 εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι
 Ἑλλησι οἰκέτας· ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελα-
 σγοὺς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφέας.
 καὶ ταῦτα μέντοι σφι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος
 καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ' αὐτο-
 φώρῳ. ἐωντοὺς δὲ γενέσθαι τοσοῦτῳ ἐκείνων ἄνδρας
 ἀμείνονας, ὅσῳ παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πε-
 λασγοὺς, ἐπεὶ σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθε-
 λῆσαι, ἀλλὰ σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς
 δὲ οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ
 δὴ καὶ Αἴημον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα
 δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Αἴημον ¹³⁸
 τότε νεμόμενοι καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμω-
 ρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὀρτάς,
 πεντηκοντέρους κτησάμενοι ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυ-
 ρῶνι ἀγούσας ὀρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας, ἐν-
 θεῦτεν δὲ ἀρπάσαντες τούτων πολλὰς οἶχοντο ἀπο-
 πλέοντες καὶ σφεας ἐς Αἴημον ἀγαγόντες παλλακὰς
 εἶχον. ὥς δὲ τέκνων αὐταί αἰ γυναῖκες ὑπεπλήσθη-
 σαν, γλῶσσαν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τοὺς Ἀθη-
 ναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγε-
 σθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον,
 εἴ τε τύπτουτό τις αὐτῶν ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειον
 τε πάντες καὶ ἐτιμώροεν ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν
 τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίεον καὶ πολλῶ ἐπεκρά-

τεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ ἑωυτοῖσι λό-
 γους ἐδίδουσαν· καὶ σφι βουλευομένοισι δεινόν τι ἐσ-
 ἔδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ
 παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας
 καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρω-
 θέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν
 τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσι
 δὴ ταῦτα, προσαπολλύουσι δὲ σφειων καὶ τὰς μητέρας.
 ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ προτέρου τούτων,
 τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας
 σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα
 139 τὰ σχέτλια ἔργα πάντα Λήμνια καλέεσθαι. ἀποκτεί-
 νασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε
 καὶ γυναῖκας οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε οὔτε γυναῖκές
 τε καὶ ποιῆναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζό-
 μενοι δὲ λιμῶ καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον
 λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδοναι ταύ-
 τας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ
 ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο
 βουλόμενοι δίδοναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθη-
 ναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίην στρώσαντες ὡς
 εἶχον κάλλιστα καὶ τράπεζαν ἐπιπλήην ἀγαθῶν πάν-
 των παραθέντες ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν
 σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ
 ὑπολαβόντες εἶπαν· Ἐπεὰν βορέῃ ἀνέμῳ αὐτημερὸν
 ἐξανύσῃ νηὺς ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε
 παραδώσομεν, [τοῦτο εἶπαν] ἐπισταμενοι τοῦτο εἶναι
 ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται
 140 πολλὸν τῆς Λήμνου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ

κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἢ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπὸ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων νηὶ καταλύσας ἐξ Ἐλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν Ἀἴμνον προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον, τὸ οὐδαμὰ ἥλπισαν σφίσι Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπαίθοντο, Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ οὔτοι παρέστησαν. οὕτω δὲ τὴν Ἀἴμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΠΟΛΤΜΝΙΑ.

- 1 ΕΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρείον τὸν Ὑστάσπεος καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶ τε δεινότερα ἐποίησε καὶ μᾶλλον ὠρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλιν ἐτοιμάζειν στρατιήν, πολλῶ πλέω ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον [καὶ πλοῖα]. τούτων δὲ περιαγγελλομένων ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσειω δουλωθέντες ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὠρμητο καὶ
- 2 ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. στελλομένοι δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγυνοῦτες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικός,

Γωβρύεω θυγατρὸς, καὶ βασιλεύσαντι ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων Ξέρξης. ἔόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς ἑστασίαζον, ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης κατ' ὅ τι πρεσβύτατός τε εἶη παντὸς τοῦ γόνου καὶ ὅτι νομιζόμενον εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώπων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, Ξέρξης δὲ ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἶη τῆς Κύρου θυγατρὸς καὶ ὅτι Κῦρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμην ³ ἐτύγχανε κατὰ τῶν τούτοισι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἑστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἑωυτῷ ἐκ Λακεδαιμόνος. οὗτος ὠνήρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἠ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξη συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ ἔτι ἰδιώτῃ ἔοντι Δαρείῳ· οὐκ ὦν οὔτε οἶκός εἶη οὔτε δίκαιον ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ, ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἦν οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομένου τὴν ἐκδεξιν τῆς βασιληΐης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξει τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγοι δίκαια βασιλέα μιν ἀπέδεξε. δοκέειν δέ μοι, καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσησι Ξέρξην Δαρεῖος ὁρμηάτο ⁴ στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου

ἀπόστασιν τῷ ὑστέρω ἔτει παρασκευαζόμενον συνήνεικε
 αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἕξ τε καὶ τριή-
 κοντα ἔτα, ἀποθανεῖν, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς
 ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι.
 ἀποθανόντος δὲ Δαρείου ἡ βασιλιή ἀνεχώρησε ἐς τὸν
 5 παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξην. ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν
 τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρα-
 τεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατιῆς ἄγεσθαι.
 παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περ-
 σέων Μαροδόσιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνε-
 ψιός, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο,
 λέγων· Δέσποτα, οὐκ οἶκός ἐστι Ἀθηναίους ἐργασα-
 μένους πολλὰ δὴ κακὰ Πέρσας μὴ οὐ δοῦναι δίκην
 τῶν ἐποίησαν. ἀλλ' εἰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τά
 περ ἐν χερσὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξ-
 υβρίσασαν στρατηλάτεις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ
 σε ἔχη πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς καὶ τις ὕστερον φυ-
 λάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι. οὗτος μὲν
 οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός, τοῦδε δὲ τοῦ λόγου παρενθή-
 κην ποιέεσκετο τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη περικαλλῆς χώρα
 καὶ δένδρα παντοῖα φέρει τὰ ἡμερα, ἀρετὴν τε ἄκρη,
 6 βασιλείῃ τε μούνη θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. ταῦτα ἔλεγε
 οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητῆς εἶναι καὶ θέλων αὐτὸς
 τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε
 καὶ ἀνέπεισε Ξέρξην ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ
 καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γενόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρξην.
 τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευαδέων
 ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλεῖα πᾶσαν προθυ-
 μίην παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (οἱ δὲ Ἀλευάδαι
 οὔτοι ἦσαν Θεσσαλίας βασιλεῖς), τοῦτο δὲ Πεισιστρα-

τιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς τοῦτοις ἔτι πλέον προσωρέγοντό οἱ. ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου, ἀνεβεβήκεσαν, τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφῶρα ἀλοῦς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἐρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμὸν ὡς αἰ ἐπὶ Λήμνῳ ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοῖατο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἰππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ συναναβὰς ὅπως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλέως, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοῦς λόγους κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος ἔλεγε, τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμοφδέων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι. ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύε- 7 σθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον τὸν Δαρείου πρῶτα στρατιὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὴν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιγράφει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου χρόνῳ μετέπειτα ἐφόρευσε Ἰνάρωσ ὁ Φαμητίχου ἀνὴρ Αἴβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ 8 Αἰγύπτου ἄλωσιν ὡς ἐμελλε ἐς χεῖρας ἄξεισθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπὶ κλητον

Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθη-
ταί σφρων καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἶπῃ τὰ θέλει. ὥς δὲ
α συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Ἄνδρες Πέρσαι,
οὔτ' αὐτὸς κατηγορήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεῖς
παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυν-
θάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμὰ κω ἠτρεμίσαμεν,
ἐπεῖτε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων,
Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλλὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει
καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ
ἅμεινον. τὰ μὲν νυν Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ
τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα,
ἐπισταμένοισι εὔ οὐκ ἂν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ ἐπεῖτε παρ-
έλαβον τὸν θρόνον τοῦτον, ἐφρόντιζον ὅπως μὴ λεί-
ψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῆδε μηδὲ
ἐλάσσω προσκτῆσομαι δύναιμι Πέρσησι· φροντίζων δὲ
εὐρίσκω ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν προσγινόμενον χῶρον τε
τῆς νῦν ἐκτῆμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτερον
παμφορωτέρον τε, ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινο-
μένην. διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω
β πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. μέλλω ξεύξας τὸν Ἑλλή-
σποντον ἑλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλ-
λάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι ὅσα δὴ πεποιήκασι
Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὠρᾶτε μὲν νυν καὶ
Δαρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τού-
τους. ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε καὶ οὐκ ἐξερένετό οἱ
τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλ-
λων Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἔλω τε
καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἷ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν
ἐμόν ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν ἐς Σάρδις
ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλω δὲ

ἡμετέρῳ, [ἀπικόμενοι] ἐνέπησαν τὰ τε ἄλσέα καὶ τὰ
 ἱρά· δεύτερα δὲ ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην
 ἀποβάντας, ὅτε Δᾶτις τε καὶ Ἀρταφρένης ἐστρατήγεον,
 ἐπίστασθέ· κου πάντες. τούτων μέντοι εἵνεκα ἀνά- γ
 τημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι, ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι
 τοσάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος· εἰ τούτους τε καὶ τοὺς
 τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ Πέλοπος
 τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν, γῆν τὴν Περσίδα ἀπο-
 δέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμοურέουσιν. οὐ γὰρ δὴ
 χώραν γε οὐδεμίαν κατόψεται ἥλιος ὁμορον εἰσοῦσαν
 τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν
 χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν, οὔτε τινὰ πόλιν ἀνδρῶν
 οὐδεμίαν οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν
 κατέλεξα ὑπεξαραιρημένων. οὕτω οἷ τε ἡμῖν αἰτιοὶ
 ἔξουσι δούλιον ζυγὸν οἷ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι δ
 τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν
 χρόνον ἐς τὸν ἡκεῖν δεῖ, προθύμως πάντα τινὰ ὑμέων
 χρήσει παρεῖναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἡμῖν παρεσκευασμένου
 στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομί-
 ζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν ταῦτά ἐστι
 οὕτω· ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλέειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ
 πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλό- 9
 μενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἶπας ἐπαύετο. μετ' αὐτὸν
 δὲ Μαρκόνιος ἔλεγε· ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἰς τῶν
 γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων,
 ὅς τά τε ἄλλα λέγων ἐπίκεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα
 καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ
 ἐάσεις καταγελάσαι ἡμῖν ἔοντας ἀναξίους. καὶ γὰρ

δεινὸν ἂν εἴη προῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἴνδους καὶ
 Αἰθιοπᾶς τε καὶ Ἀσσυρίους ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ καὶ
 μεγάλα ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύναμιν προσ-
 κτᾶσθαι βουλόμενοι, καταστρεψάμενοι δούλους ἔχομεν,
 Ἕλληνας δὲ ὑπάρξαντας ἀδικίης οὐ τιμωρησόμεθα.
 τί δείσαντες; κοίην πλήθεος συστροφὴν; κοίην δὲ
 α χρομημάτων δύναμιν; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην,
 ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναμιν ἐοῦσαν ἀσθενέα· ἔχομεν
 δὲ αὐτῶν παῖδας καταστρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ
 ἡμετέρῃ κατοικημένοι Ἴωνές τε καὶ Αἰολεὺς καὶ Δω-
 ριεὺς καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύ-
 νων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ
 κελευσθεῖς, καὶ μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι καὶ
 ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι οὐδεὶς
 β ἠντιώθη ἐς μάχην. καίτοι [γε] ἐώθασι Ἕλληνες, ὡς
 πυρθάνομαι, ἀβουλότατα πολέμους ἴστασθαι ὑπὸ τε
 ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὶ γὰρ ἀλλήλοισι
 πόλεμον προεῖπωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον
 καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται, ὥστε σὺν
 κακῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν
 ἐσσομένων οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνου-
 νται. τοὺς χρῆν, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε δια-
 χρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς
 καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολ-
 μείην πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι
 δυσχειρωτότατοι καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν οὐ
 χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεώμενοι ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι
 Μακεδονίης οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτου λόγον ὥστε μάχεσθαι.
 γ σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις, ὧ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον
 προφέρων, ἄγοντι καὶ πληθὸς τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ

νέας τὰς ἀπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσσεος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ τε ψευσθεῖην γνώμη καὶ ἐκεῖνοι ἐπαερθέντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἴμεν ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστω δ' ὧν μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐθέν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.

Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλήνας τὴν Ξέρξῳ 10
 γνώμην ἐπέπαυτο· σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων καὶ οὐ τολμώντων γνώμην ἀποδείνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἔων Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἔων ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ, α
 μὴ λεχθισέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρᾶσθαι, λεχθισέων δὲ ἔστι, ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑαυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμῶτι γῆ· ἄστν νέμοντας· ὁ δὲ ἐλπίζων Σκύθας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι ἐμοί τε οὐκ ἐπέιθετο, στρατευσάμενός τε πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἔτι ἀμείνονας ἢ Σκύθας, οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. ζεύξας φῆς τὸν Ἑλλήσποντον β
 ἑλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ καὶ συνήνεικε ἦτοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω· οἱ γὰρ ἄνδρες λέ-

γονται εἶναι ἄλκιμοι, πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρταφρένει ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε· ἀλλ' ἦν τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι καὶ νικῆσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλάσποντον καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, γ τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι, ἀλλ' οἷόν μοι καὶ ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατήρ σός ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἰστρὸν διέβη ἐπὶ Σκύθας. τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον, τοῖσι ἐπετέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἰστρῶν. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ μηδὲ ἠντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καίτοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα δ γεγενῆσθαι. σὺ ὦν μὴ βούλευ ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι μηδεμιῆς ἀνάγκης εὐθύνης, ἀλλὰ ἐμοὶ πείθευ· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτίς δέ, ὅταν τοι δοκῆ, προσκεψάμενος ἐπὶ σεαυτοῦ προαγόρευε τά τοι δοκῆ εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι κέρδος μέγιστον εὐρίσκω ἐόν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θέλει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἦσσον εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχροῦς, εἴ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὕρημα ε εὔρηκε, ἦσσον δὲ οὐδὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς κεραννοὶ ὁ θεὸς οὐδὲ ἔξ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κνίξει· ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκίματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα

ἀποσκήπτει τὰ βέλεα. φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερ-
 ἔχοντα πάντα κολούειν. οὕτω δὲ καὶ στρατὸς πολλὸς
 ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιούνδε· ἐπειὴν σφι ὁ
 θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλλῃ ἢ βρουτήν, δι' ὧν ἐφθά-
 ρησαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἔῃ φρονέειν μέγα ὁ
 θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτόν. ἐπειχθῆναι μὲν νυν πᾶν προήγμα ζ
 τίκει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνε-
 σθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραν-
 τικά δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι τις ἄν.
 σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω· σὺ δέ, ὦ η
 παῖ Γωβρούεω [Μαρδόνιε], παῦσαι λέγων λόγους μα-
 ταίους περὶ Ἑλλήνων οὐκ ἐόντων ἀξίων φλαύρως
 ἀκούειν. Ἑλληνας γὰρ διαβάλλων ἐπαίρεις αὐτὸν
 βασιλέα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέεις
 μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται.
 διαβολὴ γὰρ ἔστι δεινότατον, ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ
 ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλ-
 λων ἀδικεῖ οὐ παρεόντος κατηγορέων, ὁ δὲ ἀδικεῖ
 ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπέων
 τοῦ λόγου τάδε ἐν αἰτοῖσι ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε
 ὑπὸ τοῦ ἑτέρου καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς
 εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας θ
 τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν
 ἡθρεσι τοῖσι Περσέων μενέτω, ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων
 παραβαλλομένων τὰ τέκνα στρατηλάτεε αὐτὸς σὺ ἐπι-
 λεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις καὶ λαβὼν στρατιῆν
 ὀκόσῃν τινὰ βούλειαι. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀνα-
 βαίνη βασιλεῖ τὰ προήγματα, κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες,
 πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ
 σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δέ σφι καὶ σὺ, ἦν ἀπο-

νοστήσης. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλησεις, σὺ δὲ πάντως στρατεύματα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαί τινά φημι τῶν αὐτοῦ τῆδε ὑπολειπομένων Μαρδόνιον, μέγα τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας, ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφερέμενον ἢ κου ἐν γῆ τῇ Ἀθηναίων ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδόν, γνόντα ἐπ' οἴους ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα.

- 11 Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοισίδε· Ἀρτάβανε, πατρὸς εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων. καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθῃμι ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύρῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἔμοιγε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῆσι γυναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο ὅσα περ εἶπα ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος τοῦ Ἀρσάμεος τοῦ Ἀριαράμνεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Κύρου τοῦ Καμβύσεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους, εἴ ἐπιστάμενος ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαργμένοισι ἐξ ἐκείνων, οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὐκ ὦν ἐξαναχωρέειν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν προκέεται ἀγών, ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὲρ Ἑλλησι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσησι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί. καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμωρέειν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν τὸ πείσομαι τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τούς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος,

κατεστρέψατο οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε αὐτοὶ τε ὄνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπάννυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλέονται.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο, μετὰ δὲ εὐφρόνη 12
 τε ἐγένετο καὶ Ξέρξην ἐκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη·
 νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ προῆγμα
 εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δέ
 οἱ αὐτὶς τούτων κατύπνωσε, καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ
 εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε
 ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα
 εἶπειν· Μετὰ δὴ βουλευεαι, ᾧ Πέρσα, στρατεύμα μὴ
 ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἀλίξιν Πέρσας στρα-
 τόν; οὔτε ᾧν μεταβουλευόμενος ποιείεις εὔ, οὔτε ὁ
 συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβου-
 λεύσαο ποιέειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν. τὸν μὲν ταῦτα
 εἰπόντα ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι, ἡμέρης δὲ ἐπι- 13
 λαμπάσης ὄνειρον μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιεέτο,
 ὁ δὲ Περσέων συναλίσσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε,
 ἔλεγέ σφι τάδε· Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε
 ὅτι ἀγγίστροφα βουλευέμαι· φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεων-
 τοῦ πρώτα οὐκῶ ἀνήκω, καὶ οἱ παρηγορούμενοι ἐκεῖνα
 ποιέειν οὐδένα χρόνον μεν ἀπέχονται. ἀκούσαντι μὲν-
 τοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης παραντίκα μὲν ἡ νεότης
 ἐπέξεσε, ὥστε ἀεικέστερα ἀπορροῖσαι ἔπεα ἐς ἄνδρα προ-
 σβύτερον ἢ χρεόν· νῦν μέντοι συγγνοὺς χρῆσομαι τῇ
 ἐξείνου γνώμη. ὡς ᾧν μεταδεδογμένον μοι μὴ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἡσυχοὶ ἔστε. Πέρσαι μὲν
 ὡς ἤκουσαν ταῦτα, καχαρηκότες προσεκύνηον· νυκτὸς 14
 δὲ γενομένης αὐτὶς τῶντο ὄνειρον τῷ Ξέρξῃ κατύπνω-
 μένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· Ὡ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίναται

ἐν Πέρσῃσι τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην καὶ τὰ
 ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος λόγῳ ὡς παρ' οὐδενὸς
 ἀκούσας. εὖ νυν τόδ' ἴσθι, ἦν περ μὴ αὐτίκα στρα-
 τηλατέης, τάδε τοι ἔξ αὐτῶν ἀνασχίσει· ὡς καὶ μέγας
 καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς
 15 ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσειαι. Ξέρξης μὲν περιδεῆς γενό-
 μενος τῇ ὄψι ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης καὶ πέμπει
 ἄγγελον [ἐπὶ] Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δέ οἱ
 ἔλεγε Ξέρξης τάδε· Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραντίκα μὲν
 οὐκ ἐφρόνεον εἶπας ἐς σὲ μάταια ἔπεα χρηστῆς εἵνεκα
 συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων,
 ἐγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔοντα τὰ σὺ ὑπεθήκαο.
 οὐκ ὦν δυνατὸς τοί εἰμι ταῦτα βουλόμενος ποιέειν·
 τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνωκότι ἐπιφοιτέου ὄνειρον
 φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνέπαινον ἔδον ποιέειν με
 ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. εἰ ὦν θεὸς
 ἔστι ὁ ἐπιπέμπων καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἔστι γενέ-
 σθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καὶ
 σοὶ τῶντὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ ἐντελλό-
 μενον. εὐρίσκω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις
 τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν καὶ ἐνδύς μετὰ τοῦτο ἴξιοιο ἐς
 τὸν ἐμὸν θρόνον καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώ-
 16 σειας. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε, Ἀρτάβανος δὲ οὐ
 τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιεύ-
 μενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ἴζεσθαι, τέλος ὡς ἠναγκά-
 α ζετο εἶπας τάδε ἐποίησε τὸ κελευόμενον· Ἴσον ἐκεῖνο,
 ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ
 λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ σὲ καὶ ἀμφο-
 τερα περιήκοντα ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλῖαι σφάλλουσι,
 κατὰ περ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θά-

λασσαν πνεύματά φασι ἀνέμων ἐπιπίπτοντα οὐ περι-
 οραῖν φύσι τῇ ἐσωτῆς χρᾶσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς
 σεῦ κακῶς οὐ τοσοῦτο ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο
 προκειμένων Πέρσησι, τῆς μὲν ὕβριν ἀυξανούσης, τῆς
 δὲ καταπανούσης καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδά-
 σκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ
 παρεόντος, τοιούτων προκειμένων γνωμέων ὅτι τὴν
 σφαλερωτέραν σεωυτῶ τε καὶ Πέρσησι ἀναιρέο. νῦν β
 ὦν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φῆς τοι μετιέντι
 τὸν ἐπ' Ἑλληνας στόλον ἐπιφοιτᾶν ὕνειρον θεοῦ τινος
 πομπῆ, οὐκ ἐῶντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ'
 οὐδὲ ταῦτά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα· ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς
 ἀνθρώπους πεπλανημένα τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ δι-
 δάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών· πεπλανη-
 σθαι αὐταὶ μάλιστα ἐώθασι αἰ ὄψεις τῶν ὕνειράτων,
 τὰ τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας
 ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ
 χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἐστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ γ
 διαιρέω, ἀλλά τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ
 συλλαβὼν εἴρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοί, ὡς καὶ
 σοί, διακελενόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμὴν,
 οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ ἢ οὐ καὶ
 ἐν τῇ ἐμῇ, εἰ πέρ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ
 γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνίκει τοῦτο, ὅ τι δὴ
 κοτέ ἐστι τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε
 ὀόξει ἐμὲ ὀργῶν σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον.
 εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται οὐδὲ ἀξιώσει
 ἐπιφανῆναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω οὔτε ἦν
 τὴν σὴν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσαι, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἔσται·

εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς
 θεῖον εἶναι. εἰ δέ τοι οὕτω δεδόκηται γίνεσθαι καὶ
 οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ
 τῇ σῆ κατυπνωῶσαι, φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ ἐπιτελευμέ-
 νων φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρεούσῃ
 17 γνώμῃ χρήσομαι. τσοαῦτα εἶπας Ἀρτάβανος, ἐλπίζων
 Ξέρξην ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐποίεε τὸ κελευό-
 μενον· ἐνδύς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα καὶ ἰζόμενος ἐς
 τὸν βασιλῆιον θρόνον ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐποιέετο,
 ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τῷ αὐτῷ ὄνειρον τὸ καὶ παρὰ
 Ξέρξην ἐφοίτα, ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου εἶπε τάδε·
 Ἄρα σὺ δὴ καῖνος εἰς ὃ ἀποσπεύδων Ξέρξην στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ;
 ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα οὔτε ἐς τὸ παραυτίκα νῦν
 καταπροΐξεται ἀποτραῦπον τὸ χρεὸν γενέσθαι, Ξέρξην
 δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδή-
 18 λωται. ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸ ὄνειρον
 ἀπειλέειν καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλ-
 λειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς ἀμβώσας μέγα ἀναθρόω-
 σκει καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὕψιν οἱ τοῦ ἐνυ-
 πνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτέρᾳ οἱ λέγει τάδε·
 Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλὰ
 τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων, οὐκ
 ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἶκειν, ἐπιστάμενος ὡς
 κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνημένος μὲν τὸν
 ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπραξε, μεμνημένος
 δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατευό-
 μενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας. ἐπιστάμενος ταῦτα
 γνώμην εἶχον ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς
 πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὀρμηή,

καὶ Ἑλληνας, ὡς οἴκε, φθορὴ τις καταλαμβάνει θεή-
 λατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι καὶ τὴν γνώμην
 μετατίθεμαι, σὺ δὲ σήμερον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ
 θεοῦ πεμπόμενα, χρᾶσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρῶ-
 τοῖσι προειρημένοισι ἐς τὴν παρασκευὴν, ποίεε δὲ οὕτω
 ὅπως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.
 τούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαερθέντες τῇ ὕψι, ὡς
 ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα
 Πέρσῃσι καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
 μῦνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερὸς ἦν.

Ὅρμημένῳ δὲ Ξέρξει στρατηλατέειν μετὰ ταῦτα 19
 τρίτῃ ὕψι ἐν τῷ ὑπνω ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν
 ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν δουλεύσειν τέ οἱ
 πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὕψις ἦν ἡδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης
 ἔστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῶ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
 κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν, μετὰ δὲ ἀφανισθῆναι
 περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. κρινάντων
 δὲ ταύτῃ τῶν μάγων Περσέων τε τῶν συλληχθέντων
 αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ ἀπελάσας
 εἶχε προθυμίην πᾶσαι ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων
 αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν, καὶ Ξέρξης
 τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγεσθιν ποιεῖται, χῶρον πάντα
 ἐρευνῶν τῆς ἡπίρου. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος ἐπὶ 20
 μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεια παραρτέετο στρατιὴν τε καὶ
 τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ, πέμπτῳ δὲ ἔτει ἀνομένῳ
 ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλη πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν πολλῶ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο, ὥστε
 μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδένα
 φαίνεσθαι μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίου
 διώκοντες ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐσβαλόντες σχεδὸν

πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεφόμενοι ἐνέμουντο, τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο, μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδέων ἐς Ἴλιον μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν τὸν πρὸ τῶν Τρωικῶν γενόμενον, οἱ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον τοὺς τε Θρήκας κατεστρέψαντο πάντας καὶ ἐπὶ τὸν Ἴόνιον πόντον κατέβησαν μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τὸ πρὸς

21 μεσαμβροῖης ἦλθσαν. αὐταὶ αἱ πᾶσαι οὐδ' ἕτεραι πρὸς ταύτησι γενόμεναι στρατηλασίαι μιῆς τῆσδε [οὐκ] ἄξιαι. τί γὰρ οὐκ ἦγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρ- εῖχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἰππαγωγὰ πλοῖα ἅμα στρατευο- μένοισι, τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν.

22 τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσ- πταισάντων τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων· ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὄρμεον τριήρεις, ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμώμενοι ὤρουσσαν ὑπὸ μαστίγων παντο- δαποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτων· ὤρουσσαν δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάργης δὲ ὁ Μεγαβάριος καὶ Ἀρταχάτης ὁ Ἀρταίου ἄνδρες Πέρσαι ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ ὀνομαστόν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἠπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ ἐστι καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ

Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλάς οἰκηται, αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημένοι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπειρωτῶν ὤρητο ποιέειν· εἰσὶ δὲ αἶδε, Δίον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθρον, Θύσσοι, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὐταὶ αἰ' τὸν Ἄθων νέμονται, ὠρυσσον δὲ ὧδε· 23
 δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι, ἐπειτέ ἐγίνετο βαθέα ἢ διῶρυξ, οἱ μὲν κατώτατα ἔστεῶτες ὠρυσσον, ἕτεροι δὲ παρεδίδουσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἔστεῶσι ἐπὶ βάρθρων, οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων καταρρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος πόνον διπλήσιον παρεῖχον· ἕτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων ἔμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ· ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὠρυσσον τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διῶρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διῶρυχα γενέσθαι, προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου συνῆγον αἰεὶ· κάτω τε δὴ ἐγίνετο καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὲ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορὴ τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον· σίτος δὲ σφι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀθλησμένως. ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον εὐρί- 24
 σκειν μεγαλοφροσύνης εἵνεκεν αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι· παρεὸν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας τὸν ἰσθμὸν τὰς νείας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διῶρυχα τῇ θαλάσῃ εὖρος ὡς δύο τριήραας πλέειν ὁμοῦ

25 ἐλαστρεομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσί περ καὶ τὸ ὕρηνμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποίησε, παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὄπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας Φοίνιξί τε καὶ Αἴγυπτιοῖσι, καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆνεια ἢ στρατιῇ μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεότατον εἴη, ἄλλον ἄλλη ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλειῆστον ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηάκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περιουθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

26 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξης ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὀρηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξει πορεύεσθαι στρατόν. ὅς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ ἐπεῖτε διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ καὶ ἐτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ ὄνομα τυγχάνει ἐὸν Καταρρηάτης, ὅς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων ἐς τὸν Μαιάνδρον ἐκδιδού· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκός [ἐν τῇ πόλι] ἀνακρέμαται, τὸν ὑπό

Φρουγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρύντα ἀνα-
 κρεμασθῆναι. ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος Πύθιος 27
 ὁ Ἄττος ἀνὴρ Λυδὸς ἐξείνισε τὴν βασιλέως στρατιὴν
 πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι καὶ αὐτὸν Ξέρξην, χρήματά
 τε ἐπαγγέλλετο βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν.
 ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου εἶρετο Ξέρξης Περ-
 σέων τοὺς παρεόντας τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος καὶ
 κόσα χρήματα ἐκτημένος ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ
 εἶπαν· ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὅς τοι τὸν πατέρα Δα-
 ρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσῆῃ καὶ τῇ
 ἀμπέλῳ· ὅς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν μετὰ σέ. θαμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ 28
 τελευταῖον Ξέρξης αὐτὸς δεύτερα εἶρετο Πύθιον ὁκόσα
 οἱ εἶη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀπο-
 κρούσω οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωτοῦ
 οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεῖτε
 γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα
 τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον
 χρήματα ἐξέμαθον, καὶ εὖρον λογιζόμενος ἀργυρίου
 μὲν δύο χιλιάδας ἐούσας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ
 τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας
 ἐπὶ χιλιάδων. καὶ τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ
 δέ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ
 βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Ξέρξης δὲ ἠσθεὶς τοῖσι εἰρη-
 μένοισι εἶπε· Ξεῖνε Λυδέ, ἐγὼ ἐπεῖτε ἐξῆλθον τὴν 29
 Περσίδα χώραν, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τότε ὅστις
 ἠθέλησε ξείνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις
 εἰς ὄψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πό-
 λεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ.
 σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν καὶ

χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτῶν γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεινόν τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοὶ τῶν στατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμεωυτοῦ δούς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας, ἵνα μὴ τοὶ ἐπιδεῖες ἔωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδων, ἀλλὰ ἧ τοὶ ἀπαρτιλογίη ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη. ἔκτησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτήσαιο, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦντι οὔτε ἐς τὸ παρεὸν οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.

- 30 Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἐπιτελέα ποιήσας ἐπορεύετο αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄνανα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμειβόμενος καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἄλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσᾶς πόλιν μεγάλην Φρυγίης· ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται· ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα κη ἀναφανόμενος ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὁ στρατὸς ὁρμώμενος ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν Φρυγῶν καὶ Λυδῶν ἀπίκετο ἐς Κύδραρα πόλιν, ἐνθα στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, κατα-
- 31 μηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους. ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὴν ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται καὶ ἰέναι παρὰ Καλλάτηβου πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ μέλι ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι, ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν εὔρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ
- 32 ἄστυ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε

κίρκουκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν· πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας οὔτε ἐς Λακεδαιμόνα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἰτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔδοσαν Λαρεῖω πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἐδόκεε τότε δείσαντας δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν [ἀκριβέως] ἔπεμπε.

Μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἀβύδον. 33 οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα Ἀβύδῳ καταντίον, ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῶ, ἐπὶ Ξανθίπου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταῦκην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον ζῶντα πρὸς σανίδα διεπασσάλευσαν, ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας ἀθέμιστα [ἔργα] ἔρδεσκε. ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν 34 ἐξ Ἀβύδου ὁρμώμενοι ἐγεφύρουν τοῖσι προσέκειτο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δὲ βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπὶ τὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόρου ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. ὡς δ' ἐπύθετο 35 Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς καὶ καταῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ σιγίας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὦν ῥαπίζοντας λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· Ὡ πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης

τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας οὐδὲν
 πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης
 διαβήσεταιί σε, ἦν τε σύ γε βούλη ἦν τε μή· σοὶ δὲ
 κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει ὡς εἰσὶν καὶ
 θολερῶ καὶ ἀλυρῶ ποταμῶ. τήν τε δὴ θάλασσαν
 ἐνετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῇ
 36 ζεύξι τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλὰς. καὶ
 οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσέκειτο αὕτη ἢ ἄχαρις
 τιμή, τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν· ἐξεύ-
 γνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συν-
 θέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξή-
 κοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέραν τεσσαρεσ-
 καίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας,
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν
 τόνον τῶν ὀπλων· συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατήκαν
 περιμήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἑτέρας τῶν
 ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἑτέ-
 ρης πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου εὗρου τε καὶ
 νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφανσιν κατέλιπον τῶν
 πεντηκοντέρων καὶ τριηρέων τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν
 Πόντον ἔχη ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι καὶ
 ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες κατέτεινον
 ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὄπλα, οὐκέτι
 χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δα-
 σάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. πα-
 χύτης μὲν ἢ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ [ἦν]
 ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πήχυς εἶλε.
 ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμούς ξύλων κατα-
 πρίσαντες καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῶ εὗρεϊ
 κόσμῳ ἐτίθεισαν κατύπερθε τῶν ὀπλων τοῦ τόνου,

θέντες δὲ ἐπεξῆς ἐνθαῦτα αὐτίς ἐπεξεύγνυον. ποιή-
 σαντες δὲ ταῦτα ὕλην ἐπεφόρησαν, κόσμῳ δὲ θέντες
 καὶ τὴν ὕλην γῆν ἐπεφόρησαν, κατανάξαντες δὲ καὶ
 τὴν γῆν φραγμὸν παρείρυσαν ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ἵνα
 μὴ φοβέηται τὰ ὑποξύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα
 [καὶ οἱ ἵπποι]. ὥς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρῶν κατεσκεύα- 37
 στο καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στό-
 ματα τῆς διώρουχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν,
 ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ
 αὐτὴ ἢ διῶρουξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐν-
 θαῦτα χειμερίσας ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ
 στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίῳν ὀρμᾶτο ἐλῶν εἰς Ἄβυδον.
 ὀρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 ἔδρην ἀφανῆς ἦν οὔτ' ἐπινεφέλων ἐόντων αἰθρίας τε
 τὰ μάλιστα, ἀντὶ ἡμέρης τε νύξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ
 καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ
 εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θέλοι προφαίνειν τὸ φάσμα.
 οἱ δὲ ἔφραζον ὡς Ἑλλήσι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλειψιν
 τῶν πολιῶν, λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα,
 σελήνην δὲ σφέων. ταῦτα πυθόμενος ὁ Ξέρξης περι-
 χαρῆς ἐὼν ἐποιέετο τὴν ἔλασιν. ὥς δ' ἐξήλαυνε τὴν 38
 στρατιήν, Πύθιος ὁ Ἄνδρος καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ φάσμα ἐπαερθεῖς τε τοῖσι δωρήμασι ἐλθὼν
 παρὰ Ξέρξην ἔλεγε τάδε· ὦ δέσποτα, χρηίσας ἂν τι
 σεῦ βουλοίμην τεχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει
 εἶον ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον. Ξέρξης δὲ
 πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρηῖσαι ἢ τὸ ἐδείχθη, ἔφη τε
 ὑπουργῆσαι καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ
 δὲ ἐπαίτε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσῆσας τάδε· ὦ δέ-
 σποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πάντε, καὶ σφείας

καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἤκοντα οἰκτείρας τῶν μοι παίδων ἓνα παράλυσον τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ἧ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα
 39 σεωυτῶ καὶ πρήξας τὰ νοεῖς νοστήσειας ὀπίσω. κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης καὶ ἀμείβετο τοισίδε· ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρατενομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμούς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους μνήσασθαι περὶ σέο παιδός, ἔων ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εἴ νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὡσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός, ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τερψιος ἐμπιπλεῖ τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τούτοισι ἀκούσας ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νῦν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι βασιλέα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεῖτε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἑνός, τοῦ περιέχει μάλιστα, τῇ ψυχῇ ζημιώσεται. ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, ἀντίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἔξευρόντας τὸν πρεσβύτατον μέσον διαταμεῖν, διαταμόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δ' ἐπ' ἀριστερά, καὶ ταύτη
 40 διεξιέναι τὸν στρατόν. ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξίμε ὁ στρατός. ἠγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια, μετὰ δὲ τούτους στρατός παντοίων ἔθνεων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσεες ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ

συνέμισγον οὔτοι βασιλεί. προηγεῦντο μὲν δὴ ἵπποται χίλιοι ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὔτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ ἱροὶ Νησαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νησαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νήσαιον. τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδῖον τοῦτο. ὕπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἶλκον λευκοὶ ὀκτώ, ὕπισθε δὲ αὐτῶν ἵππων εἶπετο πεξῆ ἠνίοχος ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὕπισθε αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νησαίων· παρεβεβήκει δὲ οἱ ἠνίοχος τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς ἀνδρὸς Πέρσεω.

Ἐξήλασε μὲν οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετε- 41
βαίνεσκε δέ, ὅπως μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὕπισθε αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε καὶ γενναῖοτατοι χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες, μετὰ δὲ ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὴν ἵππον ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεξὸς ἦν· καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ροιᾶς εἶχον χρυσέας καὶ πέριξ συνεκλήμιον τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἔοντες ἀργυρέας ροιᾶς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιᾶς καὶ οἱ ἐς τὴν γῆν τράποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι Ξέρξει. τοῖσι δὲ μυριοῖσι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρῆ. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους, καὶ

- 42 ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦε ἀναμίξ. ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καΐκον καὶ γῆν τὴν Μυσίην, ἀπὸ δὲ Καΐκου ὀρμώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος εἰς Καρήμην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἄντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἴδην δὲ λαβὼν εἰς ἀριστερῇ χειρὶ ἦε εἰς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπεσπίπτουσι καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὄμιλον δι-
- 43 ἐφθειραν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεῖτε ἐκ Σαρδίῶν ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος, ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, εἰς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη ἕμερον ἔχων θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ καὶ πυθόμενος ἐκείνων ἕκαστα τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσσε βοῦς χιλίας, χοῶς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἤρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος εἰς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον καὶ Δάρδανον, ἣ περ δὴ Ἀβύδῳ ὄμουρός ἐστι, ἐν δεξιῇ δὲ Γέργιθας Τευκρούς.
- 44 Ἐπεὶ δ' ἐγένετο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ιδέσθαι πάντα τὸν στρατόν. καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ (ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέος), ἐνθαῦτα ὡς ἴξετο, κατορέων ἐπὶ τῆς ἡύρας ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας, θηεύμενος δὲ ἰμέσθη τῶν νεῶν ἄμιλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δὲ

ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἤσθη τε τῇ
 ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. ὥς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν 45
 Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας
 δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυθηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώ-
 πων, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης ἐκωτὸν ἐμακάρισε, μετὰ δὲ
 τοῦτο ἐδάκρυσεν. μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, 46
 ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ συμ-
 βουλεύων Ξέρξει στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος
 ἀνὴρ φρασθεὶς Ξέρξην δακρύσαντα εἶρετο τάδε· Ὡ
 βασιλεῦ, ὥς πολλὸν ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο
 νῦν τε καὶ ὀλίγω πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν
 δακρῦεις. ὁ δὲ εἶπε· Ἐσῆλθε γὰρ με λογισάμενον κατ-
 οικτεῖραι ὡς βραχὺς εἶη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ
 τούτων γε ἐόντων τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος
 περιέσται. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἐτερα τούτου παρὰ
 τὴν ζόην πεπόνθαμεν οἰκτροτέρα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ
 βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἀνθρώπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε,
 οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται
 πολλάκις καὶ οὐκ ἄπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον
 ἢ ζῶειν. αἶ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἰ
 νοῦσοι συνταράσσουσαι καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δο-
 κεῖν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος
 μεχθηροῦς ἐούσης τῆς ζόης καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ
 ἀνθρώπῳ γέγονε, ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα
 φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκειται ἐὼν. Ξέρξης δὲ ἀμεί- 47
 βετο λέγων· Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπιῆς
 πέρι, ἐούσης τοιαύτης, οἴην περ σὺ διαιρέει εἶναι,
 παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα χρηστὰ ἔχοντες
 πρήγματα ἐν χερσίν· φράσον δέ μοι τόδε· εἴ τοι ἢ
 ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναφγῆς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν

τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἔων με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἄν; φέρε ποῦτό μοι ἀτρεκέως
 εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἢ
 ἐπιφανεῖσα τοῦ ὄνειρου, ὡς βουλούμεθα ἀμφοτέροι,
 τελευτήσῃ· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματός εἰμι
 48 ὑπόπλεος οὐδ' ἐντός ἐμεωυτοῦ, ἄλλα τε πολλὰ ἐπι-
 λεγόμενος καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέγιστα πάν-
 των ἐόντα πολεμιώτατα. Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμεί-
 βετο τοισίδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις
 εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμ-
 πτός κατὰ τὸ πλῆθος ἐστὶ, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρα-
 τευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου,
 ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων, ἢ
 καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γὰρ τοι ταύτη φαίνεται
 ἐνδεέστερα εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν
 ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιέοιτο. ὁ δ' ἀμεί-
 49 βετο λέγων· ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις
 γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆ-
 θος. ἦν τε πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι τὰ λέγω
 πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἐστὶ
 γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἐστὶ λιμῆν
 τοσοῦτος οὐδαμόθι, ὡς ἐγὼ εἰκάσω, ὅστις ἐγειρομένου
 χειμῶνος δεξάμενός σευ τοῦτο τὸ ναυτικὸν φερέγγυος
 ἐστὶ διασῶσαι τὰς νέας. καίτοι οὐκ ἔνα αὐτὸν δεῖ
 εἶναι [τὸν λιμένα], ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἡπειρον
 παρ' ἣν δὴ κομίζεαι. οὐκ ἔων δὴ ἐόντων τοι λιμένων
 ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρ-
 χουσι καὶ οὐκ ἂν θρωποὶ τῶν συμφορέων. καὶ δὴ
 τῶν δύο τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου τὸ ἕτερον ἐρχομαι
 ἐρέων. γῆ δὴ πολεμὴ τῆδ' ἐστὶ κατίσταται εἰ θέλει

τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσοῦτῳ τοι γίνεται
 πολεμιωτέρη ὅσῳ ἂν προβαίνης ἑκαστέρῳ, τὸ πρόσω
 αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης δὲ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι
 οὐδεμία πληθώρα. καὶ δὴ τοι, ὡς οὐδενὸς ἐναντιευ-
 μένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γινο-
 μένην λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη ἄριστος,
 εἰ βουλευόμενος μὲν ἀρρωδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πεί-
 σεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. ἀμείβεται
 Ξέρξης τοισίδε· Ἀρτάβανε, οἰκίτως μὲν σύ γε τούτων 50
 ἑκαστα διαίρειαι, ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο μήτε πᾶν
 ὁμοίως ἐπιλέγεο. εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσ-
 φερομένῳ πρῆγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιή-
 σειας ἂν οὐδαμὰ οὐδέν· κρέσσον δὲ πάντα θαρσέοντα
 ἡμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον ἢ πᾶν χρῆμα προ-
 δειμαίνοντα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 πᾶν τὸ λεγόμενον μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλε-
 σθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία τού-
 τοισι λέξας. τοῦτο μὲν νῦν ἐπ' ἴσης ἔχει· εἰδέναι δὲ
 ἀνθρώπου ἔντα κῶς γρηὶ τὸ βέβαιον; δοκέω μὲν οὐδα-
 μῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν ὡς τὸ ἐπίπαν
 φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα, τοῖσι δὲ ἐπιλεγομένοισι τε
 πάντα καὶ ὀκνεοῦσι οὐ μάλα ἐθέλει. ὄρας τὰ Περ-
 σέων πρῆγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε. εἰ τοί-
 νυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλεῖς γνώμησι
 ἐχρέωντο ὁμοίησι καὶ σύ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμησι
 τοιαύτησι ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ
 ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κιν-
 δύνους ἀναρριπτεύοντες ἐς τοῦτό σφρα προηγάροντο.
 μεγάλα γὰρ πρῆγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει κατ-
 αιρέσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι ἐκείνοισι ὥρην

τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα καὶ καταστρεψά-
 μενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε
 λιμῶ ἐντυχόντες οὐδαμόθι οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν πα-
 θόντες. τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερό-
 μενοι πορευόμεθα, τοῦτο δέ, τῶν ἄν κεν ἐπιβέωμεν
 γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῆτον ἔξομεν· ἐπ' ἀρο-
 51 τήρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευόμεθα ἄνδρας. λέγει
 Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶτε ἀρρωδέειν
 οὐδὲν ἕως προῆγμα, σὺ δέ μεν συμβουλίην ἐνδεξαι·
 ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν προηγμάτων πλεῦνα
 λόγον ἐκτείνειν. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν
 πλὴν Ἀθηνέων κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Περ-
 σησι. τούτους ὧν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδε-
 μιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ
 τούτων οἰοί τε εἶμεν τῶν ἐχθρῶν κατυπέτεροι γίνε-
 σθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἦν ἔπονται, δεῖ ἀδικωτάτους
 γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιο-
 τάτους συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι μὲν νυν γινό-
 μενοι οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι, δικαιο-
 τατοι δὲ γινόμενοι οἰοί τε δηλήσασθαι μεγάλως τὴν
 σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὧν βάλεν καὶ τὸ
 παλαιὸν ἔπος ὡς εὔ εἶρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν
 52 τέλος καταφαίνεσθαι. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης·
 Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφήναο γνωμέων σφάλλεαι κατὰ
 ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς Ἴωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι,
 τῶν ἔχομεν γνῶμα μέγιστον, τῶν σὺ τε μάρτυς γίνεαι
 καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρεῖω ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας,
 ὅτι ἐπὶ τούτοισι ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο δια-
 φθεῖραι καὶ περιποιῆσαι· οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστό-
 τητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν

τῆ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσειν. οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν καὶ τυραννίδα τὴν ἐμὴν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνο ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.

Ταῦτα εἶπας καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα 53 δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους· ἐπὶ δέ οἱ παρήσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρηρίζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθε ἐργασμένα Πέρσησι, ἔοντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια, ἀλλ' εἷς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ πᾶσι τοῦτο ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἦν κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῆ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι οἱ Περσίδα γῆν λελόργασι.

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς τὴν 54 διάβασιν, τῆ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον ἐθέλοντες ιδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμιήματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταρίζοντες καὶ μυρσίνησι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπαρέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσῆς φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν εὔχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσειον κρητῆρα καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ

ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεῖς
κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος οὔτε εἰ μετεμίλησέ οἱ τὸν Ἑλλή-
σποντου μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν
55 ἐδώρέετο. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, διέβαινον κατὰ
μὲν τὴν ἐτέραν τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου
ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ
Αἰγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπεΐη. ἠγγέοντο δὲ πρῶτα
μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες, μετὰ δὲ
τούτους ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύ-
την μὲν τὴν ἡμέρην οὔτοι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ πρῶτοι
μὲν οἱ τε ἰππῶται καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τράποντες·
ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὔτοι. μετὰ δὲ οἱ τε ἵπποι οἱ
ἰσοὶ καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἰσόν, ἐπὶ δὲ αὐτὸς τε Ξέρξης
καὶ οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ ἰππῶται οἱ χίλιοι, ἐπὶ δὲ
τούτοισι ὁ ἄλλος στρατὸς. καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο
ἐς τὴν ἀπεναντίου. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον δια-
βῆναι βασιλέα πάντων.

56 Ξέρξης δὲ ἐπεῖτε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο
τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ
στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρό-
νησι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται Ξέρ-
ξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον ἄνδρα εἰπεῖν
Ἑλλησπόντιον· ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρση
καὶ οὔνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξην θέμενος ἀνάστατον τὴν
Ἑλλάδα θέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ
γὰρ ἄνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιέειν ταῦτα.

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὀρμημένοισι τέρας
σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο
καίπερ εὐσύμβλητον εἶν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
εὐσύμβλητον ὦν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἐμελλε μὲν

ἑλᾶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγασρότατα
 καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων
 ἦξειν εἰς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ
 τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονου
 διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἔρσενος, τὰ δὲ θηλέης·
 κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος. τῶν ἀμφοτέρων 58
 λόγον οὐδένα ποιησάμενος τὸ πρόσω ἐπορεύετο, σὺν
 δέ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλή-
 σποντον πλέων παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν προήσ-
 σων τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ
 Σαρπηδονίης ἕκρης ποιούμενος τὴν ἄπιξιν, εἰς τὴν
 αὐτῷ προεῖρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπει-
 ρον στρατός πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο
 τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν
 Ἑλλῆς τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρ-
 δίην πόλιν, διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος τῇ
 οὔνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγορή. ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων
 τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα πο-
 ταμόν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον
 ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ
 καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἦτε πρὸς
 ἑσπέρην, Αἴνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα
 λίμνην παρεξιών, εἰς ἣ ἀπίκετο εἰς Δορίσκον. ὁ δὲ 59
 Δορίσκος ἐστὶ τῆς Θρηάκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίου μέγα,
 διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἐβρος· ἐν τῷ τείχός
 τε ἐδέδμητο βασιλίον τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται,
 καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου
 ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπειτέ ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο.
 ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι
 τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατόν, καὶ ἐποίηε ταῦτα.

τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον οἱ ναύαρχοι κελεύσαντος Ξέρξεω ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν, ἐν τῷ Σάλλη τε Σαμοθρηκίῃ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώνη, τελευταία δὲ αὐτοῦ Σέρρειον ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χώρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνεκλύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν 60 ἐποιέετο. ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλῆθος ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν τὸ ἀτρεκές (οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων), σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηρίθμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγαγόντες ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων καὶ συννάξαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον· περιγράψαντες δὲ καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους αἵμασιῆν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον, μέχρι οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ κατὰ ἔθνεα διέτασσον.

61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι οἶδε ἦσαν, Πέρσαι μὲν ᾧδε ἐσκενασμένοι· περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον τιάρας καλομένους, πῖλους ἀπαγέας, περὶ δὲ τὸ σῶμα μιθῶνας χειριδιωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὕψιν ἰχθυοειδέος, περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, ἀντὶ δὲ ἀσπίδων γέροα· ὑπὸ δὲ φαρετροῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμᾶς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, δίστους δὲ καλαμίλους, πρὸς δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιορεύμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο

Οτάνεα τὸν Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός.
 ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ
 μέντοι σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων Ἀρταῖοι. ἐπεὶ
 δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
 τὸν Βήλου καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
 γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὖνομα ἔθετο Πέρσην, τοῦτον
 δὲ αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἅπαις ἔων ὁ Κη-
 φεὺς ἔρσηνος γόνου. ἐπὶ τούτου δὴ τὴν ἐπωνυμίην
 ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρα- 62
 τεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ καὶ οὐ Περ-
 σικὴ. οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην
 ἄνδρα Ἀχαιμενίδην, ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων
 Ἄριοι, ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθη-
 νέων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους μετέβαλον καὶ οὔτοι τὸ
 οὖνομα. αὐτοὶ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσι-
 σιοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι
 ἐσκευάδατο, ἀντὶ δὲ τῶν πύλων μιτρηφόροι ἦσαν. Κισ-
 σίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Ἰρκάνιοι δὲ κατὰ
 περ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγά-
 πανον τὸν Βαβυλῶνος ὑστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα.
 Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι περὶ μὲν τῆσι κεφαλήσι 63
 εἶχον χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ
 βάρβαρον οὐκ εὐαπήγητον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ
 ἐργχειρίδια παραπλήσια τῆσι Αἰγυπτίησι εἶχον, πρὸς δὲ
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρω καὶ λινέους θώρηκας.
 οὔτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων καλέονται Σύριοι, ὑπὸ δὲ
 τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. [τούτων δὲ μεταξὺ
 Χαλδαῖοι.] ἦρχε δὲ σφῶν Ὀτιάσπης ὁ Ἀρταχάισω.
 Βάκριοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλήσι ἀγχοτάτω τῶν 64
 Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλέμινα ἐπι-

χώρια καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ
 μὲν τῆσι κεφαλῆσι κυρβασίας ἐς ὄξυ ἀπηγμένους ὀρθὰς
 εἶχον πεπηγνίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνεδεδυκέσαν, τόξα δὲ
 ἐπιχώρια καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ καὶ ἀξίνας σαγάρια
 εἶχον. τούτους δὲ ἔοντας Σκύθας Ἀμυργίους Σάκας
 ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι
 Σάκας. Βακτριῶν δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ
 65 Δαρεῖου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἴνδοι δὲ εἴματα
 μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλὰ-
 μινα εἶχον καὶ ὀιστοὺς καλαμίνας· ἐπὶ δὲ σίδηρος ἦν.
 ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἦσαν οὕτω Ἴνδοί, προσετετάχτο
 66 δὲ συστρατευόμενοι Φαρναξάθρη τῷ Ἀρταβάτῳ. Ἄριοι
 δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ
 ἄλλα κατὰ περ Βάκριοι. Ἄριων δὲ ἦρχε Σισάμνης
 ὁ Ὑδάρευος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι καὶ Σόγδοι τε
 καὶ Γανδαρίοι καὶ Δαδίκαι τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες
 τὴν καὶ Βάκριοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε,
 Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος,
 Σόγδων δὲ Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου, Γανδαρίων δὲ καὶ Δα-
 67 δικέων Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας
 τε ἐνδεδυκότες καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ
 ἀκινάκας ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο,
 ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελ-
 φεόν, Σαραγγαί δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες ἐν-
 ἔπρεπον, πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ
 καὶ αἰχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης
 ὁ Μεγαβάξου. Πάκτυες δὲ σισυροφόροι τε ἦσαν καὶ
 τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρ-
 68 χοντα παρείχοντο Ἀρταύτην τὸν Ἰθαμίτρεω. Οὔτιοι
 δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν

κατά περ Πάκτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε, Οὐτίω
 μὲν καὶ Μύκων Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου, Παρικανίον
 δὲ Σιρομίτης ὁ Οἰοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπεξω- 69
 μένοι ἦσαν, τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ,
 μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμ-
 μένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα,
 μακρά, τετραπηγέων οὐκ ἐλάσσω, ἐπὶ δὲ καλαμίνοισ
 οἰστοὺς σμικροὺς, ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὶ λίθος ὀξύς
 πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύφουσι· πρὸς δὲ
 αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ κέρασ δορκάδος ἐπὶν ὀξὺ πεποι-
 μένον τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά.
 τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἡμισυ ἐξηλείφοντο γύψω ἰόντες
 ἐς μάχην, τὸ δὲ ἡμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιό-
 πων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ
 Δαρείου (τε) καὶ Ἀρτυστῶνης τῆς Κύρου θυγατρός, τὴν
 μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος εἰκὼ χρυσέην
 σφυρήλατον ἐποίησατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου
 Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης, οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου 70
 ἀνατολέων Αἰθίοπες (διξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) προσ-
 τετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν
 τοῖσι ἐτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον· οἱ μὲν
 γὰρ ἀπὸ ἡλίου Αἰθίοπες ἰθύτριχέες εἰσι, οἱ δ' ἐκ τῆς
 Αἰβύης οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων.
 οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες τὰ μὲν πλέω κατά
 περ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο. προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον
 ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι σὺν τε τοῖσι ὥσθι ἐκδεδαρμένα καὶ
 τῆ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου ἢ λοφιῇ κατέχρα, τὰ
 δὲ ὦτα τῶν ἵππων ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δορκάς. Αἰβυες 71
 δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἦσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ

ἐπικαύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασ-
 72 σάγην τὸν Ὅαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο ἐπὶ
 μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεα πεπλεγμένα ἔχοντες, ἀσπίδας
 δὲ σμικρὰς αἰχμὰς τε οὐ μεγάλας, πρὸς δὲ ἀκόντια καὶ
 ἐγγχειρίδια, περὶ δὲ τοὺς πόδας πέδιλα ἐπιχώρια ἐς
 μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγνες δὲ καὶ Ματιηνοὶ
 καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύριοι τὴν αὐτὴν ἔχοντες
 Παφλαγόσι ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύριοι οὗτοι ὑπὸ
 Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν
 νυν καὶ Ματιητῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε, Μα-
 ριανδυτῶν δὲ καὶ Λιγύων καὶ Συρίων Γωβρούης ὁ
 73 Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ ἀρχοτάτω
 τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσ-
 σοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκα-
 λέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπήιοι ἔοντες σύνοικοι
 ἦσαν Μακεδόσι, μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην ἅμα τῇ
 χώρῃ καὶ τὸ οὖνομα μετέβαλον [ἐς Φρύγας]. Ἀρμέ-
 νιοι δὲ κατὰ περὶ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἔοντες Φρυγῶν
 ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δα-
 74 ρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀρχοτάτω τῶν Ἑλλη-
 νικῶν εἶχον ὄπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ Μηλίονες ἐκαλεῦντο
 τὸ πάλαι, ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄττος ἔσχον τὴν ἐπωνυ-
 μίην, μεταβαλόντες τὸ οὖνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν
 τῆσι κεφαλῆσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμι-
 κρὰς, ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ
 εἰσι Λυδῶν ἄποικοι, ἀπ' Ὀλύμπου δὲ ὕρεος καλέονται
 Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφρένης
 ὁ Ἀρταφρένεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Λάτι.
 75 Θρήικες δὲ ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἀλωπεκέας ἔχοντες
 ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα κισθῶνας, ἐπὶ δὲ ζειράς

περιβεβλημένοι ποικίλας, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ
 τὰς κνήμας πέδιλα νεβρῶν, πρὸς δὲ ἀκόντια τε καὶ
 πέλτας καὶ ἐργχειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν
 εἰς τὴν Ἀσίην ἐκλήθησαν Βιθυνοί, τὸ δὲ πρότερον
 ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρομόνιοι, οἰκούντες
 ἐπὶ Στρομόνι· ἐξαναστῆναι δέ φασι ἐξ ἠθέων ὑπὸ
 Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου . . . . . ἀσπίδας δὲ ὠμο- 76
 βοῦνας εἶχον σμικράς, καὶ προβόλους δύο λυκιοεργέας
 ἕκαστος εἶχε, ἐπὶ δὲ τῆσι κεφαλῆσι κράνεα χάλκεια·
 πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι ὠτά τε καὶ κέρα προσῆν βοδῶν
 χάλκεια, ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας θάκεσι
 φοινικίοισι κατειλίχαστο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι
 Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μηίοι, Αα- 77
 σόνιοι δὲ καλούμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν,
 τὴν ἐγὼ, ἐπεὶ ἀνὰ τὴν Κιλικίαν τάξιν διεξιὼν γένω-
 μαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμᾶς τε βραχέας
 εἶχον καὶ εἵματα ἐνεπεπορπέατο· εἶχον δὲ αὐτῶν τόξα
 μετεξέτεροι Λύκια, περὶ δὲ τῆσι κεφαλῆσι ἐκ διφθε-
 ρέων πεποιημένας κυνέας. τούτων πάντων ἦρχε Βά-
 δρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι 78
 κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμᾶς σμικράς·
 λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ καὶ Μάκρωνες
 καὶ Μοσσυνοῖκοι κατὰ περὶ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρα-
 τεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἶδε, Μό-
 σχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς Ἀριόμαρδος ὁ Δαρειῶν τε
 παῖς καὶ Πάρμνος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου, Μάκρωνας
 δὲ καὶ Μοσσυνοῖκους Ἀρταῦκτης ὁ Χοράσμιος, ὃς Ση-
 στὸν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπνευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ 79
 μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον,

ἀσπίδας δὲ δερματινας σμικρὰς καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῦνας σμικρὰς αἰχμὰς τε βραχέας, πρὸς δὲ καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρωῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περὶ Κόλχοι ὠπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῆσι τοὺς ἀνασπάστους καλομένους κατοικίξει βασιλεύς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὄπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυκάλη στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ.

81 Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἠπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον μὲν οὗτοι οἱ περὶ εἰρέεται καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες οὗτοι ἦσαν καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες, ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι σημαντορες. ἦσαν μὲν δὴ οὗτοι οἱ περὶ εἰρέεται ἄρχοντες, 82 ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφοτέρω οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί, καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς καὶ Γέργις ὁ Ἀριάζου καὶ Μεγάβυζος 83 ὁ Ζωπύρου. οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ἰθάδης

ὁ Ὑδάρνεος, ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε· εἴ τις αὐτῶν ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραιόητος, καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυριάων οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλείστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι καὶ αὐτοὶ ἀριστοὶ ἦσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἢ περ εἶρηται, χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἄρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλακὰς καὶ θεραπήνην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῦτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

Ἴππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη· πλὴν οὐ πάντα παρ- 84
εἶχετο ἵππον, ἀλλὰ τοςάδε μοῦνα, Πέρσαι μὲν τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτῶν καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. εἰσὶ δὲ τινες νομάδες 85
ἄνθρωποι, Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῆ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχίλην, ὅλλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα ἔξω ἐγχειριδίων, χρέωνται δὲ σειρήσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων. ταύτησι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον· ἢ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἴδε· ἐπεὰν συμμίσγῳσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς ἐπ' ἄκρῳ βρόχου ἐχούσας· ὅτεν δ' ἂν τύχη, ἦν τε ἵππου ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἐωτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ τὴν περ 86
ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευήν, καὶ Κίσσιοι ὠσαύτως. Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον

δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτροιοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαννον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὡς δ' αὐτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαννον δὲ
 87 πάντες καμήλους ταχυτῆτα οὐ λειπομένης ἵππων. ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἵππευει, ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἵππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα, Ἀράβιοι δὲ ἔσχατοι ἐτετετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὔτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ
 88 φοβέοιτο τὸ ἵππικόν. Ἴππαρχοι δὲ ἦσαν Ἀρμαμίδου τε καὶ Τίθαιος Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συν-ἵππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὡς γὰρ ὀρμῶντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν περιέπεσε ἀνεθέλητον. ἐλαύνοντι γὰρ οἱ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύνων, καὶ ὁ ἵππος οὐ προῖδὼν ἐφοβήθη τε καὶ στὰς ὀρθὸς ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεια, πεσῶν δὲ αἷμά τε ἤμεε καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν ὡς ἐκέλευε· ἀπαγαγόντες οἱ οἰκέται ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότην, ἐν τοῖσι γούνασι ἐπέταμον τὰ σκέεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἶδε, Φοίνικες μὲν σὺν Σύροισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τριηκοσίαις, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι

κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεπονημένας τρόπον τὸν Ἑλλη-
 νικόν, ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ
 ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοί-
 νικες τὸ παλαιὸν οἴκειον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ
 Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τῆς Συρίας
 οἰκέουσι τὸ παρὰ θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ
 χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν Παλαιστίνη καλέε-
 ται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι
 δὲ εἶχον περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεα χηλευτά,
 ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δό-
 ρατά τε ναύμαχα καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος
 αὐτῶν θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον.
 οὗτοι μὲν οὕτω ἐστάλατο, Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας 90
 πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν
 κεφαλὰς εἰλίχατο μίτροῃσι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν, οἱ δὲ
 ἄλλοι εἶχον κισθῶνας, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλληνες.
 τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά εἰσι, οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος
 καὶ Ἀθηνέων, οἱ δὲ ἀπὸ Ἀρκαδίας, οἱ δὲ ἀπὸ Κύθνου,
 οἱ δὲ ἀπὸ Φοινίκης, οἱ δὲ ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ
 Κύπριοι λέγουσι. Κιλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας.
 οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεα ἐπιχώρια, 91
 λαισήμια τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεπονημένα,
 καὶ κισθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια
 ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῆσι Αἰγυπτιῆσι
 μαχαίρησι πεπονημένα. οὗτοι [μὲν] τὸ παλαιὸν Ὑπα-
 χαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς
 Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριή-
 κοντα παρείχοντο νέας Ἑλληνικοῖσι ὄπλοισι ἐσκευα-
 σμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης
 ἀποσκευασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι 92

δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔοντες
 καὶ κρημιδοφόροι, εἶχον δὲ τόξα κροάνηνα καὶ οἴστους
 καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια, ἐπὶ δὲ αἰγὸς δέο-
 ματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρούμενα, περὶ δὲ τῆσι κεφα-
 λῆσι πῖλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους· ἐγχειρίδια
 δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο
 ἐκ Κρήτης γεγονότες, ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίουος
 93 ἀνδρὸς Ἀθηναίου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές
 τε Ἑλληνικὰ ὄπλα καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου.
 Κᾶρες δὲ ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα
 κατὰ περ Ἑλληνες ἐσταλμένοι, εἶχον δὲ καὶ δρέπανα
 καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο,
 94 ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἰρηται. Ἴωνες δὲ ἑκατὸν
 νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἑλληνες. Ἴωνες δὲ
 ὄσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκειον τὴν νῦν καλεο-
 μένην Ἀχαιίην καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον
 ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἑλληνες λέγουσι,
 ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες, ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξού-
 95 θου Ἴωνες. νησιῶται δὲ ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας,
 ὠπλισμένοι ὡς Ἑλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος,
 ὕστερον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ
 οἱ δυωδέκαπόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολέες δὲ
 ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἑλληνες
 καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλήνων λόγος.
 Ἑλλησπόντιοι δὲ πλὴν Ἀβυδηῶν (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ
 προσετέτακτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώραν μένουσι φύλακας
 εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου
 στρατευόμενοι παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευα-
 σμένοι δὲ ἴσαν ὡς Ἑλληνες. οὗτοι δὲ Ἴώνων καὶ

Δαρειών ἄποικοι. ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν 96
νεῶν Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα
πλευούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες καὶ Φοινίκων Σι-
δώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμέ-
νοισι αὐτῶν ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες, τῶν
ἐγώ, οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέρομαι ἐς ἱστορίας λόγον,
οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπάξιον
ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὕσαι περ πόλιες
τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρα-
τηγοὶ ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι, ἐπεὶ
στρατηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος καὶ ἄρχοντες
τῶν ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Πέρσαι, εἰδέα-
ταί μοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον [οἶδε,] Ἀριαβί- 97
γνης τε ὁ Δαρείου καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω καὶ
Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου,
τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς Ἀριαβίγνης ὁ
Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρούεω θυγατρὸς· Αἴγυ-
πτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμ-
φοτέρων ἀδελφεός, τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον
οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ καὶ πεντηκόντεροι καὶ κέρ-
κουροι καὶ ἰσπαργὰ πλοῖα σμιζρὰ συνελθόντα ἐς τὸν
ἄριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ 98
γε τοῦ στρατηγού οἷοι ἦσαν οἱ ὀνομαστότατοι, Σι-
δώνιος Τετράμηστος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Ματτήν Σι-
ρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ
Συέννεσις Ὁρομέδοντος, καὶ Ἀνίκιος Κυβερνίσκος Σίκα,
καὶ Κύπριοι Γύργος τε ὁ Χέρσιος καὶ Τιμῶναξ ὁ Τι-
μαρόρειω, καὶ Καρῶν Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω καὶ Πί-
γρης ὁ Ὑσσελδώμου καὶ Δαμασίθιμος ὁ Κερδαύλειω.
τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ παραμέμνημαι ταξιαρχῶν ὡς 99

οὐκ ἀναγκαζόμενος, Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικός, ἣτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίω ὑπὸ λήματος τε καὶ ἀνδρηίης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς εὐσῆς οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος, γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ Κροῆσσα. ἠγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησέων τε καὶ Κρώνων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἠγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἔον Δωρικόν, Ἀλικαρνησέας μὲν Τροιζηνίους, τοὺς δὲ ἄλλους Ἐπιδαυρίους.

100 Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται· Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠριθμήθη τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίησε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἕν ἕκαστον ἐπυρνθάνετο, καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί, ἕως ἐξ ἔσχατων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην ἔζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσῆ καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτέων τε ἐκάστας ὁμοίως καὶ τον πεζὸν καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαρόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχευον, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες

μετωπηδὸν καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πό-
λεμον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν προφρέων πλέων ἐθηεῖτο καὶ
τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
νεῆς, μετεπέμψατο Δημάρτητον τὸν Ἀρίστωνος συστρα-
τευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καλέσας δ' αὐτὸν
εἶρετο τάδε· Δημάρτητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ εἰρέ-
σθαι τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε, καὶ ὡς ἐγὼ πυνθά-
νομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς
λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης οὔτ' ἀσθε-
νεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπο-
μενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γάρ, ὡς ἐγὼ
δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς
ἐσπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθείησαν, οὐκ ἀξιό-
μαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι.
θέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὀκοῖόν τι λέγεις περὶ
αὐτῶν, πυνθέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα, ὁ δὲ ὑπο-
λαβὼν ἔφη· βασιλεῦ, κότερα ἀληθείη χρήσωμαι πρὸς
σὲ ἢ ἡδονῆ; ὁ δὲ μιν ἀληθείη χρήσασθαι ἐκέλευε,
φῶς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἐσεσθαι ἢ πρότερον ἦν. ὡς 102
δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρτητος, ἔλεγε τάδε· Βασιλεῦ,
ἐπειδὴ ἀληθείη διαχρήσασθαι πάντως κελεύεις ταῦτα
λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώ-
σεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κότε σύντροφός ἐστι,
ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη
καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένη ἢ Ἑλλὰς τὴν τε
πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν
νυν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ ἐκείνους τοὺς Δωρι-
κοὺς χώρους οἰκημένους, ἐρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ
πάντων τοῦσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων

μούνων, πρῶτα μὲν ὅτι οὐκ ἔστι ὄκως κοτὲ σοὺς δέ-
 ξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι, αὐτὶς
 δὲ ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην καὶ ἦν οἱ ἄλλοι Ἑλ-
 ληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι μὴ
 πύθῃ ὅσοι τινὲς εἶντες ταῦτα ποιέειν οἰοί τ' εἶσι· ἦν
 τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι μαχήδον-
 ται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν τε καὶ πλεῦνες.
 103 ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης γελάσας ἔφη· Δημάρχητε, οἶον
 ἐφθέγγασο ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῆδε μαχή-
 σεσθαι. ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν
 βασιλεὺς αὐτὸς γενέσθαι. σὺ ὦν ἐθελήσεις αὐτίκα
 μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; καίτοι εἰ τὸ πολι-
 τικὸν ὑμῖν πᾶν ἔστι τοιοῦτο οἶον σὺ διαίρεεις, σέ γε
 τὸν κείνων βασιλέα πρόπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντι-
 τάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων
 ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός
 ἐστι, σέ δέ γε δίξημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω
 μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σέο εἰρημένος. εἰ δὲ
 τοιοῦτοί τε εἶντες καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι, ὅσοι σὺ τε
 καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, αὐχέετε
 τοσοῦτο, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος εἰρη-
 μένος ἦ. ἐπεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ οἰκότι· κῶς ἂν
 δυναίατο χίλιοι ἢ καὶ μύριοι ἢ καὶ πεντακισμύριοι,
 εἶντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς
 ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι; ἐπεὶ τοι πλεῦ-
 νες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι, εἶντων ἐκαί-
 νων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρχόμενοι
 κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον γενοίαντ' ἂν δειμαίνοντες
 τοῦτου καὶ παρὰ τὴν ἐωυτῶν φύσιν ἀμείνονες καὶ
 ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες

ἔόντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον οὐκ ἂν ποίεοιεν
 τούτων οὐδέτερα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 πλήθει χαλεπῶς ἂν Ἑλληνας Πέρσησι μούνοισι μάχε-
 σθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις, ἔστι
 νε μὲν οὐ πολλὸν ἀλλὰ σπάνιον· εἰδὶ γὰρ Περσέων
 τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων οὐ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι
 τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος πολλὰ φλυη-
 γείεις. πρὸς ταῦτα Δημόκριτος λέγει· Ὡ βασιλεῦ, ἀρ- 104
 χῆθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθεῖη χρεώμενος οὐ φίλα τοι
 ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς
 ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτησι. καί-
 τοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἔστοργῶς ἐκείνους,
 αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεται, οἷ με τιμὴν τε καὶ γέρεα
 ἀπελούμενοι πατρώια ἄπολιν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι,
 πατήρ δὲ σὺς ὑποδεξάμενος βίον τέ μοι καὶ οἶκον
 ἔδωκε. οὐκ ὦν οἶκός ἐστι ἄνδρα τὸν σώφρονα εὐνοίην
 φανομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἐγὼ
 δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἶός τε εἶναι μάχε-
 σθαι οὔτε δυοῖσι, ἐκῶν τε εἶναι οὐδ' ἂν μουνωμα-
 χίοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων
 ἄγων, μαχοίμην ἂν πάντων ἡδίστα ἐνὶ τούτων τῶν
 ἀνθρώπων οὐ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιός εἶναι.
 ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ μὲν ἕνα μαχόμενοι
 οὐδαμῶν εἰσι κακίους ἀνθρώπων, ἄλλες δὲ ἄριστοι ἀν-
 δρῶν ἀπάντων. ἐλεύθεροί γὰρ ἔόντες οὐ πάντα ἐλεύ-
 θεροὶ εἰσι· ἐπεστὶ γὰρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑπο-
 δειμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῦσι
 γῶν τὰ ἂν ἐκαίνοσ ἀνώγη· ἀνώγει δὲ τῶντὸ αἰεὶ, οὐκ
 ἐὼν φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ
 μένοντας ἐν τῇ τάξει ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ

δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τᾶλλα σιγᾶν
θέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθῆς ἐλέξα. γένοιτο
μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο, Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά
τε ἔτρεψε καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ'
ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν
Ξέρξης καὶ ὑπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας
Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου στα-
θέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρη-
106 κης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιούδε Μα-
σκάμην γενόμενον, τῷ [μούνῳ] Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε
ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους αὐτὸς κατέστησε ἢ Δα-
ρεῖος ὑπάρχους, πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὡς δὲ καὶ
Ἄρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κα-
τέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοί
ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ. οὗτοι
ᾧν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου,
πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης
τῆς στρατηλασίας ἐξαιρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ
Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν
πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἳ τὰ δῶρα πέμπεται
107 παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. τῶν δὲ ἐξ-
αιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνό-
μισε εἶναι ἄγαθὸν εἰ μὴ Βόγην μούνον τὸν ἐξ
Ἡΐονος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο καὶ τοὺς περι-
εόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα, ἐπεὶ
καὶ ἄξιος αἴνου μέγαλον ἐγένετο Βόγης· ὅς ἐπειδὴ
ἐπολιορκέτο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιά-
δεω, παρῶν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι
ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἠθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι

βασιλείῃ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δ' οὐδὲν
 ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχει, συννήσας πυρὴν μεγάλην
 ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς
 καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ, μετὰ
 δὲ ταῦτα τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἕστεος καὶ
 τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρουμόνα,
 ποιήσας δὲ ταῦτα ἑωυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω
 μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περ-
 σέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορευέτο ἐπὶ τὴν 108
 Ἑλλάδα, τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν συστρα-
 τεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γάρ, ὡς καὶ πρότερόν
 μοι δεδήλωται, ἢ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα καὶ ἦν ὑπὸ
 βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάξου τε καταστρεψαμένου
 καὶ ὕστερον Μαρδουίου. παραμείβετο δὲ πορευόμενος
 ἐκ Δορίσκου πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηζία τείχεα, τῶν
 ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς ἐσπέρης πόλις τῇ οὐνομά ἐστι
 Μεσαμβρῆ. ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις Στρούμη,
 διὰ δέ σφρων τοῦ μέσου Λίσιος ποταμοῦ διαρρέει, ὅς
 τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξῳ στρατῷ
 ἀλλ' ἐπέλιπε. ἢ δὲ γῶρη αὕτη πέλαι μὲν ἐκαλέετο
 Γαλλαϊκή, νῦν δὲ Βοριαντική· ἔστι μέντοι τῷ δικαιο-
 τάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνωι. διαβὰς δὲ τοῦ 109
 Λίσιου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπεξηρασμένον πόλις
 Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρωνεῖαν, Δίκαιαν,
 Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήμε καὶ κατὰ ταύτας
 λίμνας ὀνομαστὰς τάσδε, Μαρωνεῖας μὲν μεταξὺ καὶ
 Στρούμης κειμένην Ἰσμαρίδα, κατὰ δὲ Δίκαιαν Βιστο-
 νίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυδός τε
 καὶ Κόμφατος. κατὰ δὲ Ἄβδηρα λίμνην μὲν οὐδε-
 μίαν εἶδον ὀνομαστὴν παραμείβετο Ξέρξης, ποταμὸν

- δὲ Νέστον ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς
 χώρας ἴων τὰς ἠπειρώτιδας πόλεις παρήμει, τῶν ἐν μιῇ
 λίμνῃ ἑοῦσα τυγχάνει ὡσεὶ τριήκοντα σταδίων μάλιστα
 κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάθρα ἄλμυρή·
 ταύτην τὰ ὑποζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τῇ
 δὲ πόλι ταύτῃ οὖνομά ἐστι Πίστυρος. ταύτας μὲν δὴ
 τὰς πόλιας τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ
 110 εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήμει, ἔθνεα δὲ Θρηίκων
 δι' ὧν τῆς χώρας ὁδὸν ἐποιέετο τοσάδε, Παῖτοι, Κί-
 κωνες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοί, Σάτραι.
 τούτων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῆσι
 νηυσὶ εἶποντο· οἱ δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκούντες
 καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων οἱ ἄλλοι
 111 πάντες πεξῆ ἀναγκαζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδε-
 νόσ κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν,
 ἀλλὰ διατελεῦσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἑόντες ἐλεύθεροι
 μούνοι Θρηίκων· οἰκούνσι τε γὰρ ὄρεα ὑψηλά, ἴδησί
 τε παντοίησι καὶ χιόνι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια
 ἄκροι, οὗτοι οὐ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτη-
 μένοι. τὸ δὲ μαντήϊον τοῦτο ἐστὶ μὲν ἐπὶ τῶν ὀρέων
 τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προ-
 φητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρέωσα κατὰ περ
 ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.
- 112 Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην δεύ-
 τερα τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν ἐνὶ
 Φάργης ἐστὶ οὖνομα καὶ ἑτέρω Πέργαμος. ταύτη μὲν
 δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς
 χειρὸς τὸ Πάργαιον ὄρος ἀπέργων, ἐὸν μέγα τε καὶ
 ὑψηλόν, ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέταλλα, τὰ
 νέμονται Πιέρές τε καὶ Ὀδύμαντοι καὶ μάλιστα Σάτραι.

ὑπεροικιέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέῳ ἀνέμου 113
 Πάϊονας Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιὼν ἦγε πρὸς
 ἑσπέρην, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν τε Στρομόνα καὶ
 πόλιν Ἰλιόνα, τῆς ἐτι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τοῦ περ
 ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ
 αὕτη ἢ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος καλεῖται Φυλλίς, κατα-
 τείνουσα τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην ἐπὶ ποταμὸν Ἀγγίτην
 ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρομόνα, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην
 τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρομόνα· ἐς τὸν οἱ Μάγοι
 ἐκαλλιερέοντο σφάζοντες ἵππους λευκοῦς. φαρμακεύ- 114
 σαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς
 τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τῆσι Ἡδωνῶν ἐπορεύοντο
 κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρομόνα εὐρόντες ἐξευγμένον.
 Ἐννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον κα-
 λέεσθαι τοσοῦτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους
 ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατώρυσσον. Περ-
 σικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν, ἐπεὶ καὶ Ἀμυστριν
 τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δις ἑπτὰ
 Περσέων παῖδας, ἐόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ὑπὲρ
 ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῶ ἀντιχαρίζε-
 σθαι κατορύσσουσαν. ὥς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρομόνος ἐπο- 115
 ρεύετο ὁ στρατός, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ
 αἰμαλὸς ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα
 παρεξίμε· αὕτη δὲ καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης καλεῖται
 Βισαλτή. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ
 ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων ἦγε διὰ Συλέος πεδίου καλεο-
 μένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος, καὶ
 ἀπίκετο ἐς Ἀκαυθον, ἅμα ἀγόμενος τούτων ἕκαστον
 τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόν-
 των, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλιξα, τοὺς μὲν

παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰημένους ἐν νηυσὶ στρατευο-
 μένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης περὶ ἐπομένους. τὴν
 δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν
 ἤλασε, οὔτε συγγέουσι Θρήκες οὔτ' ἐπισπείρουσι, σέ-
 βονται τε μέγας τὸ μέχρι ἐμεῦ. ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν
 116 Ἀκάνθου ἀπίκετο, ξεινὴν τε ὁ Ξέρξης τοῖσι Ἀκαν-
 θίοισι προεῖπε καὶ ἐδώρησάτο σφας ἐσθῆτι Μηδικῇ
 ἐπαίνεέ τε, ὁρέων καὶ αὐτοὺς προθύμους ἔοντας ἐς τὸν
 117 πόλεμον καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἔοντας
 Ξέρξεω συνήνεκε ὑπὸ νόσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα
 τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἔοντα παρὰ Ξέρξη
 καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάθει τε μέγιστον ἔοντα
 Περσέων (ἀπὸ γὰρ πέντε πηγέων βασιληῶν ἀπέλειπε
 τέσσαρας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων,
 ὥστε Ξέρξην συμφορὴν ποιησάμενον μέγαν ἐξενεῖκαί
 τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ
 στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῳ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ
 θεοπροπίου ὡς ἦρωι, ἐπονομάζοντες τὸ οὔνομα. βασι-
 λεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἀπολομένου Ἀρταχαίεω ἐποιέετο
 118 συμφορὴν· οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρα-
 τὴν καὶ δειπνίζοντες Ξέρξην ἐς πᾶν κακοῦ ἀπίκατο,
 οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἴκων ἐγίνοντο, ὅκου γε
 Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπειρῳ πολιῶν τῶν σφετέ-
 ρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν καὶ δειπνίσασι
 Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν ἀστῶν ἀνὴρ
 δόκιμος ὅμοια τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τε-
 119 τρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. ὡς δὲ παρα-
 πλησίως καὶ ἐν τῆσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπ-
 εδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιούδε τι
 ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον καὶ περὶ

πολλοῦ ποιευμένων. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σίτον ἐν τῆσι πόλισι οἱ ἄστοι ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίεον πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ κτήνεα ἐσίτευον ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτροφόν τε ὄρουθας χερσαίους καὶ λιμναίους ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο καὶ τᾶλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέεται πάντα. ταῦτα μὲν αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποιήτο, τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ τὰ ἐς φορβὴν μούνα τασσόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιή, σκηνηὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐτοίμη ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιεέσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιή [ἔσκε] ὑπαίθριος. ὡς δὲ δείπνου γίνοιτο ὄρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ ὅπως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνηὴν ἀνασπάσαντες καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόντες οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν ἀλλὰ φερόμενοι. ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτῃω ἔπος εὔ 120 εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἰρὰ ἴζεσθαι ἰκετας τῶν θεῶν παραιτομένους καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεια, τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐδὲς ἐκάστης ἡμέρας ἐνόμισε σίτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προαίρητο ὅμοια τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξην ἐπιόντα ἢ καταμείναντας κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.

121 Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι ὄμως τὸ ἐπιτασδόμενον ἐπετέλεον, Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμη ἀπῆκε ἀπ' ἐωντοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας, Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτη γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν [στρατὸν], μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαροδόνιος τε καὶ Μασίστης, ἑτέρα δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορις τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς Ξέρξης, ἦε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγὸς δὲ παρσίχεται Σμερδομένεα τε καὶ Μεγάβυζον.

122 Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυγα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἄσβα τε πόλις καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηται, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπιέμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον, κάμπτων δὲ Ἀμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην παραμείβετο Ἑλληνίδας τὰσδε πόλις, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληψόν, Σερωύλην, Μηθύβερναν, Ὀλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη Σι-
123 θωνίη καλεῖται. ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν

νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης καὶ Ἀφύτιος καὶ Νέης πόλιος καὶ Αἰγῆς καὶ Θεράμβω καὶ Σκιώνης καὶ Μένδης καὶ Σάνης· αὐταὶ γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν ἔπλεε ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολιῶν τῇ Παλλήνῃ, ὁμοφρουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ, τῆσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λίπαξος, Κώμβρεια, Λισαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἰνεια. ἡ δὲ τούτων χώρα Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλεῖται. ἀπὸ δὲ Αἰνεΐης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος καὶ γῆν τὴν Μυρδονίην, πλέων δὲ ἀπικέτο ἐς τε τὴν προειρημένην Θέρμην καὶ Σίνδον τε πόλιν καὶ Χαλέστρην ἐπὶ τὸν Ἄξιον ποταμόν, ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυρδονίην τε καὶ Βοττιαΐδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν, στεινὸν χωρίον, πόλεις Ἰχναι τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς αὐτοῦ περὶ Ἄξιον 124 ποταμόν καὶ πόλιν Θέρμην καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις τούτων περιμένων βασιλέα ἐστρατοπεδεύετο, Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου τὴν μεσόγαιαν τάμων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωρικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχρίδωρον. ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος ῥέει διὰ Μυρδονίης χώρας καὶ ἐξιεῖ παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἄξιῳ ποταμῷ. πορευο- 125 μένω δὲ ταύτῃ λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῆσι σιτοσῆροισι καμήλοισι· καταφροϊτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθια ἄλλου μὲν

οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑποζυγίου οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεράϊζον μούνας. Θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ τι κοτὲ ἦν τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας τῆσι καμήλοισι ἐπιτιθεσθαι, τὸ μῆτε πρότερον ὀπώπεσαν θηρίον μῆτ' ἐπεπειρέατο
 126 αὐτοῦ. εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρα ὑπερμεγάθεά ἐστι τὰ ἐς Ἑλληνας φοιτέοντα. οὗρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὅ τε δι' Ἀβδηρῶν ῥέων ποταμὸς Νέστος καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος· οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθε Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρης τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τού-
 127 των τῶν ποταμῶν γίνονται. ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύομενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώραν τοςήνδε, ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδουίης μέχρι Λυδίας τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τῷτὸ [ῥέεθρον] τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν ἐκ Κρηστικαίων ῥέων Ἐχρίδωρος μῦνος οὐκ ἀντέχρησε τῇ στρατιῇ πινόμενος ἀλλ' ἐπέλιπε.
 128 Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης ὄρεα καὶ Θεσσαλικά, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάθει τε ὑπερμῆκεα ἔοντα, διὰ μέσου τε αὐτῶν αὐλῶνα στεῖνον πνυθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός, ἐκούων τε ταύτῃ εἶναι ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,

ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἐμελλε ἔλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περραιβούς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτη γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίησε ταῦτα· ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν περ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι εἰθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήμιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο καὶ ἐθειήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θώματι μεγάλῳ ἐνέσχετο, καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ εἶρετο εἰ τὸν ποταμὸν ἔστι παρατρέψαντα ἑτέρη ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. τὴν δὲ Θεσσα- 129 λίην λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκλημένην πάντοθεν ὑπερμήγεσι ὄρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα τό τε Πήλιον ὄρος καὶ ἡ Ὅσσα ἀποκληθεῖ συμμίσγοντα τὰς ὑπωρέας ἀλλήλοισι, τὰ δὲ πρὸς βορρῶ ἀνέμου Ὀλυμπος, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην Πίνδος, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον ἡ Ὄθρος· τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων ὄρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ ἐοῦσα κοίλη. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ καὶ Ἄπιδανου καὶ Ὀνοχώνου καὶ Ἐνιπέος καὶ Παμίσου, οἳ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν ὄρέων τῶν περικληθόντων τὴν Θεσσαλίην ὀνομαζόμενοι δι' ἐνὸς ἀλῶνος καὶ τούτου στεينوῦ ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τὸ αὐτό. ἐπεὶ δὲ συμμιχθέντες τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων ἀγωνίμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ ἀλῶνος καὶ διεκροῦ τοῦτου, τοὺς ποταμοὺς

τούτους καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην οὔτε ὀνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν ῥέειν τε οὐδὲν ἦσσαν ἢ νῦν, ῥέοντας δὲ ποιεῖν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασὶ Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός, οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι· ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνεται εἶναι, ἢ διάστασις τῶν ὀρέων.

130 Οἱ δὲ κατηγεόμενοι εἰρομένου Ξέρξω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως εἶπον· Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἦδε αὐτή· ὄρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα Θεσσαλίη. Ξέρξην δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα· Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοὶ. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχείοντες καὶ τᾶλλα καὶ ὅτι χώραν ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον· τὸν γὰρ ποταμὸν προῆγμα ἂν ἦν μοῦνον ἐπειναί σφρων ἐπὶ τὴν χώραν, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρων, ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν ὀρέων ὑπόβρουχα γενέσθαι. ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλευέω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἔοντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἑαυτοὺς βασιλεῖ, δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφρας τοῦ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα καὶ θεησάμενος ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

131 Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς· τὸ γὰρ δὴ ὄρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτημορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίη ἅπανσα ἢ στρατιὴ ἐς

Περραιβούς· οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς
 τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἰτήσιν ἀπίκατο οἱ μὲν κεινοί, οἱ
 δὲ φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων ταῦτα 132
 ἐγένοντο οἷδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ἐπιῆνες, Περραι-
 βοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται
 καὶ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλὴν Θεσπιέων τε
 καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρ-
 κιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον
 ᾧδε εἶχε, ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἕλ-
 ληνες ἑόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὐ-
 τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
 θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ᾧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι· ἐς δὲ 133
 Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης ἐπὶ γῆς
 αἰτήσιν κήρυκας τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμ-
 ψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας
 ἐς τὸ βάρβαρον, οἱ δ' ἐς φρέαθ' ἐσβαλόντες ἐκέλευον
 γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα. τού-
 των μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας.
 ὅ τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας
 συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν
 ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη. ἀλλὰ τοῦτο
 οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. τοῖσι δὲ 134
 ὧν Μακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ
 Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυ-
 βίου ἱρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι [Ταλθυβίου] Ταλθυ-
 βιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἰ κηρυκῆται αἰ ἐκ Σπάρτης
 πάσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖσι Σπαρτιή-
 τησι καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο. τοῦτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμ-
 φορῇ χρωμένων Μακεδαιμονίων, ἀλίης τε πολλάκις

συλλεγομένης καὶ κήρυγμα τοιούδε ποιουμένων, εἴ τις
 βούλοιο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
 σκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βοῦλις ὁ Νικό-
 λεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται φύσι τε γεγυότες εὖ καὶ
 χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἔθειλονταὶ ὑπέδυσαν
 ποιήν τῖσαι Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν
 Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς
 135 ἀποθανευμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. αὕτη τε ἡ
 τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώματος ἀξίη καὶ τάδε
 πρὸς τούτοις τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα
 ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν
 γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀν-
 θρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας ξεινία προθέ-
 μενος ἰστία, ξεινίζων δὲ εἶρετο [λέγων] τάδε· Ἄνδρες
 Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλεῖ φίλοι γενέσθαι;
 ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς
 τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες.
 οὕτω δὲ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοῦ βασιλεῖ
 (δεδοξώσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί),
 ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος δόντος βασιλέος.
 πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· Ὑδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου
 γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν
 γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐών·
 τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίσται, ἐλευθερίας δὲ
 οὐκ ἔπειρήθης, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὸν οὐτ' εἰ μῆ. εἰ
 γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύεις
 136 ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα
 μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο· ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς
 Σοῦσα καὶ βασιλεῖ ἐς ὕψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν τῶν
 δορυφόρων κελευόντων καὶ ἀνάγκην σφι προσφερόντων

προσκυνέειν βασιλέα προσπίπτοντας οὐκ ἔφασαν ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὴν ποιήσειν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφίσι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν οὔτε κατὰ ταῦτα ἡμεῖν· ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα· Ὡ βασιλεῦ Μήδων, ἐπεμψαν ἡμεῖς Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων ποιήνῃ ἐκείνων τίσοντας, λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐκ ἔφη ὅμοιος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγγέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα ἀποκτείναντας κήρυκας, αὐτὸς δὲ τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσει ταῦτα οὐ ποιήσειν, οὐδὲ ἀνταποκτείνας ἐκείνους ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας. οὕτω ἢ 137

Ταλθυβίου μῆνις καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων ἐπαύσατο τὸ παραυτίκα, καίπερ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῶ ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελοποννησίῳ καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἢ Ταλθυβίου μῆνις οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθιέω, ὅς ἔλε Ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα [ἐκ τῆς μῆνις]· οἱ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρσεω Θρηάκων βασιλέως καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πυθιέω ἀνδρός Ἀβδηρίτew, ἠλώσαν κατὰ

Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων, μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου Κορίνθιος ἀνὴρ.

Ταῦτα μὲν νῦν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου, ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἢ βασιλέος οὖνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποίηϋντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιωμαχῶν δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντι-
 139 ἀπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προθύμως. ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέρογομαι γνώμην ἀποδέξασθαι ἐπιφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δέ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐπισχίσω. εἰ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες ἀλλὰ μείναντες ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι βασιλεί. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἡπειρον τοιάδε ἐγένετο. εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κισθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐκόντων ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαιῆς, κατὰ πόλις ἀλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμουνώθησαν, μουνωθέντες δὲ ἂν καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν

ἔπαθον, ἢ πρὸ τοῦ ὀρῶντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας μηδίζοντας ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξην. καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφοτέρα ἢ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσησι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἤτις ἂν ἦν βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. νῦν δὲ Ἀθηναίους ἂν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές· οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὀκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτρόποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπόν, ὅσον μὴ ἐμῆδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες καὶ βασιλέα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσάμενοι. οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρό- 140
πους χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἔτοιμοι· καὶ σφι ποιή-
σασι περὶ τὸ ἴσον τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον
ἔσελθόντες ἴζοντο, χρῆ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὖνομα ἦν Ἀρι-
στονίῃ, τάδε·

ὦ μέλαιο, τί κάθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κέρηνα.

Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέετοι οὔτ' ὦν χέρεες, οὔτε τι μέσσης
λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει· κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης, Συρηγενὲς ἄρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κού τὸ σὸν οἶον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
Οἳ που νῦν ἰδρῶτι ῥεοῦμενοι ἐστήκασι,

Δείματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἶμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκας.

Ἄλλ' ἴτου ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.
141 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι συμ-
φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρῶντο. προβάλλουσι δὲ σφέας
αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου Τίμων ὁ Ἀν-
δροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὅμοια τῷ μίλι-
στα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὐτῖς
ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομέ-
νοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ λέγουσι· Ὠναξ,
χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεῖς
τὰς ἱκετηρίας τάσδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ
τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν
ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν, ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρό-
μαντις χρᾶ δεύτερα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὐτῖς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·
Τῶν ἄλλων γὰρ ἀλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὔρος
Ἐντὸς ἔχει κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
Μηδὲ σύ γ' ἱποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν ἤσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
Νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοί ποτε κἀντίος ἔσση.
Ὡ θεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν
Ἥ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

142 Ταῦτά σφι ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν
καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς
Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον

ἐς τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ γίνονται διζη-
 μένων τὸ μαντήιον καὶ αἶδε συνεστηκυῖα μάλιστα·
 τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφίσι
 τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἢ γὰρ
 ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχῶ ἐπέφρακτο.
 οἱ μὲν δὴ [κατὰ τὸν φραγμὸν] συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ
 ξύλινον τεῖχος εἶναι, οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαί-
 νειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ
 ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ
 ξύλινον τεῖχος ἐσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα
 ὑπὸ τῆς Πυθίης,

Ὡ θεΐη Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν

Ἡ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν φαρμέ-
 νων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ γὰρ χρησιμο-
 λόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμίνα δεῖ
 σφας ἐσσωθῆναι ναυμαχίην παρασκευασμένους. ἦν 143
 δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παρ-
 οῦν, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεο-
 κλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὄνῃρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς
 χρησιμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιαύδε, εἰ ἐς Ἀθη-
 ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω
 μιν δοκέειν ἢ π' ὡς χρῆσθῆναι, ἀλλὰ ὧδε Ὡ σχετλίη
 Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ Ὡ θεΐη Σαλαμίς, εἰ πέρ γε ἐμειλλον
 οἱ οἰκίητορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς
 πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρηστήριον συλλαμ-
 βάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. παρα-
 σκευάζεσθαι ὧν αὐτοῖς ὡς ναυμαχίοντας συνεβούλευε,
 ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τεύχεος. ταύτῃ Θεμιστο-
 κλέος ἀποφαινομένου Ἀθηναῖοι ταῦτα σφίσι ἐγνώσαν

αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησιμολόγων, οἳ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶπαι οὐδὲ χειρὰς ἀνταίρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν 144 Ἀττικὴν ἄλλην τινὰ οἰκίξειν. ἐτέρη τε Θεμιστοκλέϊ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρίστευσε, ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυραίου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρηγδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταὶ τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιοθεῖσαι ὑπῆρχον, ἐτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξέ τε σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῆσι νησὶ πανδημεί, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι.

145 Τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγερόνεε· συλλεγομένων δὲ ἐς τῶντὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα τὰ ἀμείνω φρονούντων καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους· ἦσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεκρημένοι, ὁ δὲ ὢν μέγιστος Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι μετὰ δὲ πυνθανόμενοι Ξέρξην σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν

Ἄσίην τῶν βασιλέος προηγημάτων, ἐς Ἄργος τε ἀργέλους ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν κελεύσοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους, φρονήσαντες εἴ πως ἐν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ εἰ συγκύψαντες τῷ τῷ προήσσοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. ὡς 146 δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἐχθρας πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἄσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρατιήν, ὡς ἐπάϊστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἀπήγοντο ὡς ἀπολεόμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκριτο θάνατος, Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην πέμπει τῶν τινὰς δορυφόρων, ἐντειλάμενος. ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον καὶ ἤγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον. ἐκέλευσέ σφας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν οἰρατὸν καὶ τὴν ἵππον, ἐπεὶ δὲ ταῦτα θηεῖμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν Ἀσινέας. ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε ταῦτα ἐνατέλλετο, ὡς εἰ 147 μὲν ἀπώλοντο οἱ κατέσκοποι, οὐτ' ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες εὐντα λόγου μέζω, οὐτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα εἴσιναντο ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες· νοστιγάντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ

πρήγματα πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δείξειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἶκε δὲ αὐτοῦ αὐτὴ ἢ γνώμη τῆδε ἄλλη· ἔων γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλέοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἔτοιμοι ἦσαν αἰρέειν αὐτά, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς ὄκη πλείοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους, ᾧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· Οὐκ ᾧν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ οὔτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω; τί δῆτα ἀδικέουσι οὔτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;

Οἱ μὲν νυν κατάσκοποι οὕτω θεησάμενοί τε καὶ
 148 ἀποπεμφθέντες ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην, οἱ δὲ
 συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ μετὰ τὴν ἀπό-
 πεμψιν τῶν κατασκόπων δεύτερα ἐπεμπον ἐς Ἄργος
 ἀγγέλους. Ἄργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐσωτοὺς γε-
 νέσθαι ᾧδε· πνθῆσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ
 ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πνθό-
 μενοι δὲ καὶ μαθόντες ὡς σφεας οἱ Ἕλληνες πει-
 ρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃν, πέμψαι
 θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρησόμενους,
 ὡς σφι μέλλει ἄριστον ποιέουσι γίνεσθαι· νεωστὶ
 γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμο-
 νίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδριδέω, τῶν δὴ
 εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πνθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι
 ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὸς περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,

Εἶσω τὸν προβόλαιον ἔχων πεφυλαγμένος ἦσο

Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κέρη δὲ τὸ σῶμα σαώσσει.

ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον, μετὰ δὲ ὡς ἔλθειν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὡς ἔτοιμοί εἰσι Ἄργεῖοι ποιεῖν ταῦτα τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι καὶ ἠγερόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίας· καίτοι κατὰ γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἠγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἠγεομένοισι. ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν 149 βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιεέσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἑλληνας συμμαχίην. σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκοντοετίδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι. μὴ δὲ σπονδέων ἑουσέων ἐπιλέγεσθαι, ἦν ἄρα σφέας καταλάβη πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέροσιν, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοισίδε, περὶ μὲν σπονδέων ἀροῖσεν ἐς τοὺς πλεῦνας, περὶ δὲ ἠγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν σφίσι μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὦν δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἠγεμονίης, μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι κωλύειν οὐδέν. οὕτω δὴ [οἱ] Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιατῶν τὴν πλιονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων

ἄρχεσθαι ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι, προσιπεῖν τε
 τοῖσι ἀγγέλοισι πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ
 τῆς Ἀργείων χώρας, εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὡς πολε-
 150 μίους. αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέ-
 γουσι· ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα,
 ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢ περ
 ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ
 τοῦτον λέγεται εἰπεῖν· Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς
 Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃν
 εἶναι ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ
 Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρο-
 μέδης. οὕτω ἂν ὦν εἶημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε
 ὦν ἡμέας οἶκός ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρα-
 τεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας ἡμῖν ἀντι-
 ξόους γίνεσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας
 κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γέννηται κατὰ νόον, οὐδαμοὺς
 μέζοντας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγε-
 ται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν
 ἐπαγγελλομένους μεταιτέειν, ἐπεὶ δὲ σφεας παραλαμ-
 βάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὲ ἐπισταμένους ὅτι οὐ
 μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι μεταιτέειν, ἵνα
 151 ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγῃσι. συμπεσεῖν δὲ τούτοισι
 καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι
 ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν ἐν Σούσοισι
 τοῖσι Μειμνοίοισι ἐόντας ἐτέρου πρῆγματος εἴνεκα
 ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἴππονίκου καὶ
 τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάνας, Ἀργεῖους δὲ τὸν αὐτὸν
 τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγ-
 γέλους εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξην τὸν Ξέρξεω εἴ σφι ἐτι
 ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξην φιλίην συνεκεράσαντο, ἢ

νομιζοῖατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι. βασιλέα δὲ Ἄρτοξέρξην μάλιστα ἐμμένειν φάναι καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἄργεος φιλιωτέραν. εἰ μὲν νυν Ἐέρξης¹⁵² τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργεος καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἄρτοξέρξην περὶ φιλίας, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκίμα κακὰ ἐς μέσον συνενεῖκαιεν ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἀποφεροῖατο ὀπίσω τὰ ἐσηνεύκοντο. οὕτω οὐδ' Ἀργεῖοισι αἰσχίστα πεποιήται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν οὐ παντάπασι ὀφείλω, καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα λόγον· ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἢ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης.

Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται· ἐς δὲ τὴν Σικε-¹⁵³λίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίζοντες Γέλωνι καὶ δὴ καὶ ἀπὸ Λακεδαιμονίων Σάαργος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκίτησθ ὁ ἐν Γέλλῃ, ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὅς κτιζομένης Γέλλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ρόδου καὶ Ἀντιφήμευ οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἰσοφάνται τῶν χθονίων θεῶν διατέλειον ἔοντες, Τηλίνας ἐνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῶδε· ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλλης οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελσῶν

στάσι ἔσσωθέντες. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε εἰς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν ἀλλὰ ἰσὰ τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε ἢ αὐτὸς ἐκτίσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δ' ὦν πίσυνοσ ἐὼν κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἰσοφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θῶμά μοι ὦν καὶ τοῦτο γέγρονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι, κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτο· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς [τοῦ] ἀπαντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρηίης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία τούτων πεφυκέναι θηλυδρόης τε καὶ μαλακώτερος ἀνὴρ. οὕτω
 151 μὲν νυν ἐκτίσατο τοῦτο τὸ γέρας· Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν βίου, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἐπὶ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῶου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἴπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἴπποκράτεος τὴν τυραννίδα ὁ Γέλων, ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἰσοφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταΐκου ὃς ἦν δορυφόρος Ἴπποκράτεος... μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος· πολιορκέοντος γὰρ Ἴπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνοσ καὶ πρὸς Συρηκοσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνούς ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολέμοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἶπον πολίων τούτων πλὴν Συρηκουσέων οὐδεμία ἀπέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτεος. Συρηκοσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραίοι ἐρρύσαντο μάχῃ ἔσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ· ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ

τοισίδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧ τε Ἴπποκράτει Καμαρίναν
 Συρηκοσίους παραδοῦναι. Συρηκοσίῳν δὲ ἦν Καμά- 155
 ρινα τὸ ἀρχαῖον. ὥς δὲ καὶ Ἴπποκράτεα τυραννεύ-
 σαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀπο-
 θανεῖν πρὸς πόλι Ὑβλη, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς
 Σικελούς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι
 Ἴπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ βου-
 λομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ,
 ὥς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἤρχε αὐτὸς ἀπο-
 στερήσας τοὺς Ἴπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ
 εὔρημα τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκοσίῳν
 ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν σφετέρων δου-
 λων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίῳν, ὁ Γέλων καταγαγὼν
 τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας ἔσχε
 καὶ ταύτας· ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίῳν ἐπίοντι
 Γέλωνι παραδιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑαυτὸν. ὁ δὲ ἐπειτε 156
 παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν ἐπικρατέων λόγον
 ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ
 ἑαυτοῦ, ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἦσαν οἱ
 πάντα αἱ Συρηκουσαι. αἱ δὲ παραντίκα ἀνά τ' ἔδρα-
 μον καὶ ἀνέβλαστον· τοῦτο μὲν γὰρ Καμαριναίους
 ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν πολιήτας ἐποίησε,
 Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε, τοῦτο δὲ Γελῶν
 ὑπερημίσεας τῶν ἀστίων τῶντὸ τοῖσι Καμαριναίοισι
 ἐποίησε· Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεό-
 μενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτῶν
 παχέας, ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῷ καὶ προσδο-
 κῶντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἀγαγὼν ἐς τὰς Συρη-
 κούσας πολιήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου οὐδὲ

προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ
τούτους εἰς τὰς Συρηκούσας ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ
Σικελίης. τῶντ' οὖν καὶ Εὐβοίας τοὺς ἐν Σι-
κελίῃ ἐποίησε διακρίνας. ἐποίηε δὲ ταῦτα τούτους
ἀμφοτέρους νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώ-
τατον. τοιοῦτ' οὖν μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας
157 ὁ Γέλων· τότε δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο
εἰς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ εἰς λόγους ἔλεγον
τάδε· Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι [τε καὶ Ἀθη-
ναῖοι] καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι παραλαμφομένους σε
πρὸς τὸν βάρβαρον· τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
πάντως κου πυνθάνει, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει ξεῦξας
τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἠΐον στρατὸν
ἐκ τῆς Ἀσίας στρατηλατήσειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρό-
σχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ
δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἐσωτῶ ποιήσεσθαι.
σὺ δὲ δυνάμιός τε (γὰρ) ἦκεις μεγάλως καὶ μοῖρά τοι
τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μετὰ ἄρχοντί γε Σικελίης,
βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα καὶ συνελευ-
θέρου. ἀλλῆς μὲν γὰρ γενομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς χεῖρ
μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιούσι·
ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι
τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἦ ὀλίγον,
τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται μὴ πέση πᾶσα ἡ Ἑλλὰς.
μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἦν ἡμέας καταστρέψῃται ὁ Πέρσης
μάχη κρατήσας, ὡς οὐκ ἦξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ
τούτου φύλαξιαι· βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεσωτῶ τιμωρέεις·
τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τελευτῇ ὡς τὸ ἐπιπᾶν
158 χρηστῇ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον,
Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· Ἄνδρες

Ἕλληνας, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν. αὐτοὶ δὲ ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάσασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπισκήπτουτός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδριδέω πρὸς Ἑγεστιάων φόνον ἐκρηξασθαι, ὑποτείνουτός τε τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφελίαι τε καὶ ἐπανρέσιες γέγονασι, οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα ἦλθατε βοηθήσοντες οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκρηξόμενοι, τό τε κατ' ὑμέας τάδε ἅπαντα ὑπὸ βαρβάρουσι νέμεται. ἀλλὰ εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη. νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνήστις γέγρονε. ἀτιμίας δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἔτοιμός εἰμι βοηθέειν παρεχόμενος διηκοσίας τε τριήρας καὶ δισμυρίους ὀπλίτας καὶ δισχιλίην ἵππον καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλίους σφενδονήτας καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλοῦς· σίτον τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέχομαι παρέξειν. ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῶδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμῶν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι οὔτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι. ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο 159 ὁ Σάαργος εἶπέ τε τάδε· Ἥ κα μέγ' οἰμώξαιε ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρησθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηνησίων. ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθήης, ὅπως τὴν ἡγεμονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλει βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέειν.

160 πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὦρα ἀπεστραμμένους
 τοὺς λόγους τοῦ Σπάρκου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε
 ἐξέφαινε λόγον· Ὡ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὄνειδεα κατιόντα
 ἀνθρώπων φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι
 ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ οὐ με πείσεις
 ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω
 περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἶκος καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλησίης ἡγεμόνα
 καὶ νεῶν πολλὸν πλεύνων. ἀλλ' ἐπεῖτε ὑμῖν ὁ λόγος
 οὕτω προσάντης κατίσταιται, ἡμεῖς τι ὑπεῖξομεν τοῦ
 ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγείσθε,
 τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θά-
 λασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ τού-
 τοισι ὑμέας χρεόν ἐστὶ ἀρκέεσθαι ἢ ἀπιέναι συμμαχῶν
 τοσῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προετίειτο,
 161 φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων
 ἀμείβετό μιν τοισίδε· Ὡ βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ
 ἡγεμόνος δεομένη ἢ Ἑλλάς ἀπέπεμψε ἡμέας πρὸς σέ,
 ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ ὅπως μὲν στρατιῆν πέμψεις μὴ
 ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις, ὡς δὲ στρα-
 τηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν παντὸς τοῦ
 Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέεο ἡγέεσθαι, ἐξήρκεε ἡμῖν τοῖσι
 Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι ὡς ὁ Λάκων
 ἱκανός τοι ἔμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπο-
 λογεύμενος· ἐπεῖτε δὲ ἀπάσης ἀπελαυνόμενος δέειαι τῆς
 ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι· οὐδ' ἦν ὁ Λάκων ἐπιῆ
 τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γὰρ ἐστὶ
 αὕτη γε μὴ αὐτῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων. τού-
 τοισι μὲν ὧν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν,
 ἄλλῳ τε παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν

ὧδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλείστον εἴημεν ἐπιτη-
 μένοι, εἰ Συρηγοσίοισι ἔοντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν
 τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι,
 μῦνοι δὲ ἔοντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων· τῶν καὶ
 Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον
 ἀπικέσθαι τάξαι τε καὶ διακοσμῆσαι στρατόν. οὕτω
 οὐκ ὕνειδος οὐδὲν ἡμῖν ἔστι λέγειν ταῦτα. ἀμείβεται 162
 Γέλων τοισίδε· Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν
 ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἔξειν. ἐπεὶ
 τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν
 φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγ-
 γέλλουτες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ
 ἐξαραιῖται. [οὔτος δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει
 λέγειν· δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἔστι τὸ ἔαρ δοκι-
 μώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς τὴν ἐσωτοῦ
 στρατιήν. στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐσωτοῦ
 συμμαχίης εἶκαξε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρη-
 μένον εἴη.]

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ 163
 Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον· Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα
 δαίσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλησι μὴ οὐ δύμωνται τὸν
 βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
 ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ
 Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν
 τὴν ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχετο· ἐπαίτε γὰρ τέ-
 χιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσπον-
 τον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύ-
 θιω ἄνδρα Κῶον ἐς Δαλγούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ
 καὶ φίλους λόγους, καταδοκίησονται τὴν μέγην τῇ πε-
 σέεται, καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα

αὐτῷ διδόναι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων,
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. ὁ δὲ Κάδμος οὗτος
 πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τυραι-
 νίδα Κρόων εὖ βεβηκυῖαν, ἐκῶν τε εἶναι καὶ δεινοῦ
 ἐπιόντος οὐδενὸς ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης ἐς μέσον Κρόωσι
 καταθεῖς τὴν ἀρχὴν οἶχeto ἐς Σικελίην, ἔνθα μετὰ Σα-
 μίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσ-
 σήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὔνομα. τοῦτον δὴ ὁ Γέλων
 τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀπικόμενον διὰ δικαιο-
 σύνην, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε ἐοῦσαν, ἔπεμπε
 ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμέ-
 νοισι καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλίπετο· κρατήσας
 γὰρ μεγάλων χρημάτων τῶν οἱ Γέλων ἐπετρόπετο,
 παρεὸν κατασχέσθαι οὐκ ἠθέλησε, ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες
 ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύ-
 νων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην ἅπαντα
 165 τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν
 Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ
 Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι,
 εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων
 μουνάρχου ἐξελασθεὶς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινί-
 ππου, τύραννος ἐὼν Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον
 τοῦτον Φοινίκων καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Αἰγύων
 καὶ Ἑλισύκων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων ποιήκοντα
 μυριάδας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκων τὸν Ἄννωνος,
 Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα, κατὰ ξεινίην τε τὴν
 ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας καὶ μάλιστα διὰ τὴν
 Ἀναξίλειω τοῦ Κρητίειω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν
 τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς δμήρους Ἀμίλκῃ ἐπ-
 ῆγε ἐπὶ τὴν Σικελίην τιμωρέων τῷ πενθερῷ· Τηρίλλου

γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη.
 οὕτω δὴ οὐκ οἶόν τε γενόμενον βοηθέειν τὸν Γέλωνα
 τοῖσι Ἑλλησι ἀποπέμπειν εἰς Δελφοὺς τὰ χρήματα.
 πρὸς δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρας 166
 ἐν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκην
 τὸν Καρχηδόνιον καὶ ἐν Σαλαμίῳ τοὺς Ἕλληνας τὸν
 Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκην, Καρχηδόνιον ἔοντα πρὸς
 πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκόσιον, βασιλεύσαντά τε
 κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἢ συμβολή τε
 ἐγένετο καὶ ὡς ἔσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθά-
 νομαι· οὔτε γὰρ ζῶντα οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδα-
 μοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελεθεῖν διζήμενον Γέλωνα.
 ἔστι δὲ ὑπ' αὐτῶν Καρχηδονίων ὁδε λόγος λεγόμενος, 167
 οἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλησι
 [ἐν τῇ Σικελίῃ] ἐμάχοντο ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέγροι
 δαίλης ὀψίης (ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν
 σύστασιν), ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ [ἐθύετο καὶ] ἐκαλλιμερέετο ἐπὶ πυρῆς
 μεγάλης σώματα ὅλα καταγίζων, ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν
 ἑωντοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἰροῖσι,
 ὥς ἐωντὸν εἰς τὸ πῦρ· οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφα-
 νισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκῃ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ
 ὡς Φοῖνικες λέγουσι, εἴτε ἑτέρῳ, [ὡς Καρχηδόνιοι
 καὶ Συρηκόσιοι], τοῦτο μὲν οἱ θύουσι, τοῦτο δὲ μνή-
 ματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῆσι πόλισι τῶν ἀποικί-
 δων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν ἀπὸ
 Σικελίης τοσαῦτα.

Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκρινόμενοι τοῖσι ἀγγέ- 168
 λοισι τοιαύδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον
 οἱ αὐτοὶ οἱ περ εἰς Σικελίην ἀπύκατο, λέγοντες τοὺς

αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὡς οὐ σφι περιοπτέη ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφαλῆ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἶη ἐξ τὸ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα· ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα, μόρις δὲ ἀναχθέντες προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχενον τὰς νέας, καταδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον τῇ πεσέεται, ἀελπίεοντες μὲν τοὺς Ἑλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν κατακρατήσαντα πολλὸν ἄρξιν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίεον ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιάδε· ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς παραλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἂν ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἠθέλησαμεν τοι ἀντιοῦσθαι οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες ἠλπίζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι· τά περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἑλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο· αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθειον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλεῖν Μαλέην οὐκ οἰοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμίνα καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἑλληνας.

169 Κρηῖτες δέ, ἐπειτέ σφέας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες

κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρώτων εἴ
 σφι ἄμεινον τιμωρέουσι γίνεται τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ
 Πυθίῃ ὑπεκρίνατο· Ὡ νῆπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν
 ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε μηνίων
 δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπερήξαντο αὐτῷ τὸν
 ἐν Καμικῷ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ ἐκείνοισι τὴν
 ἐκ Σπάρτης ἀρπασθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυ-
 ναῖκα. ταῦτα οἱ Κρηῖτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν,
 ἔσχοντο τῆς τιμωρῆς. λέγεται γὰρ Μίνων κατὰ ξή- 170
 τησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην τὴν νῦν Σι-
 κελίην καλεομένην ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ
 χρόνον Κρητῆς θεοῦ σφέας ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν
 Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ με-
 γάλῳ ἐς Σικανίην πολιορκεῖν ἐπ' ἔτηα πέντε πόλιν
 Καμικόν, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαυτίνοι ἐνέμοντο. τέλος
 δὲ οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν οὔτε παραμένειν λιμῷ
 συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατὰ Ἴηπυ-
 γίην γενέσθαι πλέοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα
 μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν· συναραχθέντων δὲ τῶν
 πλοίων (οὐδεμίαν γὰρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαί-
 νεσθαι), ἐνθαῦτα Ἰρίην πόλιν κτίσαντας καταμεῖναί τε
 καὶ μεταβαλόντας ἀντὶ μὲν Κρητῶν γενέσθαι Ἴηπυγας
 Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώτας ἠπειρώτας. ἀπὸ
 δὲ Ἰρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι, τὰς δὲ Ταραντίνοι
 χρόνῳ ὕστερον πολλῶ ἕξανιστάντες προσέπταισαν με-
 γάλως, ὥστε φόνοσ Ἑλληνικὸσ μέγιστοσ οὗτοσ δὴ ἐγένε-
 νετο πάντων τῶν ἡμεῖσ ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων
 καὶ Ρηγίγων, οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζό-
 μενοι τῶν ἀστῶν καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντίνοισι
 ἀπέθανον τρισχίλιοι οὔτω· αὐτῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ

ἐπὴν ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκίτης ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο, οὗτος ὅς περ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκίσας ἀνέθηκε
 171 ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Ταραντίνους τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους καὶ μάλιστα Ἕλληνας, τρίτη δὲ γενεὴ μετὰ Μίνων τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωικά, ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρηῖτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δέ σφι ἀπονουστήσασι ἐκ Τροίης λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι, ἔστε τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρηῖτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι.

172 Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἤνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανῶντο. ἐπειτέ γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἴσθμῷ ἦσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολιῶν τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι ἔλεγον· Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν ἔτοιμοί εἰμεν συμφυλάσσειν, πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στοιτιῆν πολλήν, ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ· οὐ γὰρ τοι προκατημένους τοσοῦτο

πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μόνους πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπο-
 λέσθαι. βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι ἀναγκαίην ἡμῖν
 οὐδεμίαν οἷοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐδὰμὰ γὰρ ἀδυ-
 νασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφθ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα
 αὐτοῖ τινα σωτηρίην μηχανώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ
 Θεσσαλοί. οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο 173
 ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν
 φυλάξοντα τὴν ἐσβολὴν. ὥς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός,
 ἔπλεε δι' Εὐρύπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἐς
 Ἄλλον, ἀποβάς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ
 καταλιπών, καὶ ἀπῆκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολὴν
 ἢ περ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει
 παρὰ ποταμὸν Πηνειόν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ὕψους
 ἔοντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν
 Ἑλλήνων κατὰ μυθίους ὀπλίται συλλεγόντες, καὶ σφι
 προσῆν ἡ Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαι-
 μονίων μὲν Εὐαίνετος ὁ Καρήνου ἐκ τῶν πολεμάρχων
 ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἔων οὐ τοῦ βασιληίου, Ἀθη-
 ναίων δὲ Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας
 ἡμέρας ἐνθαῦτα· ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάν-
 δρου τοῦ Ἀμύντεω ἀνδρὸς Μακεδόνοιο συνεβούλευόν
 σφι ἀπαλλάσσεσθαι μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ κατα-
 πατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐπιόντος, σημαίνοντες
 τὸ πλῆθος τε τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί
 σφι ταῦτα συνεβούλευον (χρηστὰ γὰρ ἐδόκειον συμ-
 βουλεύειν, καὶ σφι εὖνοος ἐφαίνετο ἔων ὁ Μακεδών),
 ἐπαίδοντο. δοκέειν δὲ μοι, ἐρρωδία ἦν τὸ παῖθον,
 ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην εἰῶσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς
 κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον
 πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω.

καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας ὀπίσω ἐπο-
 174 ρεύοντο ἐς τὸν Ἴσθμόν. αὕτη ἐγένετο ἢ ἐς Θεσσα-
 λίην στρατιή, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν
 Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ.
 Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμαχῶν οὕτω δὴ ἐμήδισαν
 προθύμως οὐδ' ἐτι ἐνδοιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρή-
 γμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

175 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεῖτε ἀπίκατο ἐς τὸν Ἴσθμόν,
 ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου τῇ τε
 στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι χώροισι. ἢ νι-
 κῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν
 φυλάξαι· στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο εὐῶσα τῆς ἐς Θεσσα-
 λίην καὶ ἅμα μία ἀγχοτέρη τε τῆς ἐωυτῶν. τὴν δὲ
 ἀτραπὸν, δι' ἣν ἤλωσαν οἱ ἄλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερ-
 μοπύλῃσι, οὐδὲ ἤδεσαν εὐῶσαν πρότερον ἢ περ ἀπικό-
 μενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην
 ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν μὴ παρ-
 ιέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν
 στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστιαιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον.
 ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ ὥστε πυνθάνεσθαι
 τὰ κατὰ ἑκατέρους ἐόντα, οἷ τε χώροι οὕτω ἔχουσι·
 176 τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρη-
 κίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στεινὸν ἐόντα τὸν πόρον
 τὸν μεταξὺ νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησιῆς·
 ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον
 δέκεται αἰγιαλός, ἐν δὲ Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἢ δὲ αὖ
 διὰ Τρηχίνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ τῇ στεινο-
 τάτῃ ἡμίπλευρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γε ἐστὶ τὸ
 στεινότατον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπροσθὲ τε
 Θερμοπυλέων καὶ ὕπισθε, κατὰ τε Ἀλπηνοῦς, ὕπισθε

ἔοντας, εὐῶσα ἀμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθε κατὰ
 Φοίνικα ποταμὸν ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἄλλη ἀμα-
 ξιτὸς μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέ-
 ρης ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλόν, ἀνα-
 τεῖνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ
 θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τευάγεια. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσοδῷ
 ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρον καλέουσι οἱ ἐπιχώ-
 ριοι, καὶ βωμὸς ἴδρυνται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέ-
 δημητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς, καὶ τό γε
 παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος
 δαίσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκί-
 σοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέεται. ἅτε
 δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαί σφεας,
 τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-
 μὸν τότε ἐπῆξαν ἐπὶ τὴν ἐσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθεῖν
 ὁ χώρος, πᾶν μηχανώμενοι ὅπως μὴ σφι ἐσβάλοιεν
 οἱ Θεσσαλοὶ ἐς τὴν χώραν. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ
 ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδημητο καὶ τὸ πλεον αὐτοῦ
 ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο· τοῖσι δὲ αὐτῖς ὀρθώσασι
 ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βέρ-
 βαρον. κώμη δὲ ἔστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοῖ
 οὔνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἑλ-
 ληνες. οἱ μὲν νυν χώροι οὗτοι τοῖσι Ἑλλησι εἶναι 177
 ἐφαίνοντο ἐπιτήθει· ἅπαντα γὰρ προσκαψάμενοι καὶ
 ἐπιλογισθέντες ὅτι οὔτε πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βέρ-
 βαροι οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπ-
 ιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην
 ἔόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐστρα-
 τεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας περὶ, ἄλλοι δὲ
 κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

178 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβροήθειον δια-
 ταχθέντες, Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζ-
 ουντο τῷ θεῷ ὑπὲρ ἑστυῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρω-
 δηκότες, καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους
 γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ
 δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι
 βουλομένοισι εἶναι ἔλευθέροισι ἐξηγγείλαν τὰ χρη-
 σθέντα αὐτοῖσι, καὶ σφι δεινῶς καταρρωδέουσι τὸν
 βάρβαρον ἐξαγγείλαντες χάριν ἀθάνατον κατέθεντο·
 μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε
 ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς
 Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν
 ἐπωνυμίην ἔχει, καὶ θυσίησί σφεας μετήρισαν. Δελφοὶ
 μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους
 ἰλάσκονται.

179 Ὁ ΔΕ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὀρμώμενος ἐκ
 Θέρμης πόλιος παρέβαλε νηυσὶ τῆσι ἄριστα πλεούσησι
 δέκα ἰθὺ Σκιαάθου, ἐνθα ἦσαν προφυλάσσοσαι νέες
 τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀτ-
 τική. προῖδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων ἐς
 180 φυγὴν ὤρμησαν. τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε
 Προηξίλος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι·
 καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
 ἀγαρόντες ἐπὶ τὴν πρόρην τῆς νεὸς ἔσφαξαν, διαδέ-
 ξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ
 κάλλιστον. τῷ δὲ σφαιασθέντι τούτῳ οὐνομα ἦν
 181 Λέων· τάχα δ' ἄν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιο. ἡ
 δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἐτριηράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὲ σφι
 θόρυβον παρέσχε Πυθίῳ τοῦ Ἴσχενοῦ ἐπιβατεύον-
 τος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς

ἐπειδὴ ἡ νηὺς ἠλίσκετο ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος ἐς
 ὃ κατεκρουεργήθη ἅπασ. ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε
 ἀλλ' ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἳ περ ἐπεβάτευσον ἐπὶ
 τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαί μιν
 περὶ πλείστου ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ
 ἔλκεα καὶ σινδόνοσ βυσσίνης τελαμῶσι κατειλίσσοντες·
 καὶ μιν, ὥς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑσπυτῶν στρατό-
 πεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ,
 περιέποντες εὖ· τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ
 ταύτῃ περιεῖπον ὡς ἀνδράποδα. αἱ μὲν δὴ δύο τῶν 182
 νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν· ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτροιηράρχεε
 Φόρμος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα ἔξοκέλλει ἐς τὰς
 ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ, καὶ τοῦ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν
 οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν οὐ. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα
 ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες κατὰ
 Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθήνας. ταῦτα 183
 οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυν-
 θάνονται παρὰ πηρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυνθόμενοι δὲ καὶ
 καταρρωδήσαντες ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετορμίζοντο ἐς
 Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ
 ἡμεροσκόπουσ περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ
 δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖσ ἐπήλασαν περὶ τὸ ἔρμα
 τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον
 δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου
 ἐπέθηκαν νομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρηθέντες αὐτοὶ
 ἐκ Θέρμης, ὥσ σφι τὸ ἐμποδῶν ἐγγόμειε καθαρόν, ἐπ-
 ἔπλεον πάσῃσι τῆσι νηυσί, ἕνδεκα ἡμέρας παρέντες
 μετὰ τὴν βασιλείοσ ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα
 σφι κατηγήσατο ἐὼν ἐν πόρῳ μέλιστα Πάμμων Σκύ-
 ριοσ. πανημερόν δὲ πλείοντες οἱ βάρβαροι ἔξανύουσι

τῆς Μαγνησίης χώρας ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

184 Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός, καὶ πλῆθος ἦν τηνικαῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, εἰκοσίων ἑπτὰ καὶ διηκοσίων καὶ χιλίων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων τῶν ἐθνέων ἔοντα ὅμιλον τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας καὶ πρὸς χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστη νηί. ἐπεβάτενον δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τριήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ πρὸς διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅ τι πλέον ἦν αὐτῶν ἢ ἔλασσον, ἀν' ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη ὧν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν δὴ τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες δὲ ἑπεισι ἐπὶ ταύτησι ἑπτὰ καὶ πρὸς ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγένοντο, τῶν δὲ ἰππέων ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δ' ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας διςμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον γίνεται διηκόσιαί τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία καὶ πρὸς χιλιάδες ἑπτὰ

καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάς. τοῦτο μὲν τὸ ἕξ αὐτῆς τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἕξαναχθὲν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς Θεραπείης τῆς ἐπομένης καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ· δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρηίκῃ παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ τὸν Θρηίκες παρείχοντο καὶ Παίονες καὶ Ἑορδοὶ καὶ Βοττιαῖοι καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος καὶ Βούγοι καὶ Πίερες καὶ Μακεδόνες καὶ Περραιβοὶ καὶ Ἐνιῆνες καὶ Δόλοπες καὶ Μάγνητες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παραλίην νέμονται, τούτων τῶν ἐθνέων τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὦν αἱ μυριάδες ἐκείνησι προστεθεῖσαι τῆσι ἐκ τῆς Ἀσίας γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ τέσσαρες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκαίδεκα καὶ δεκάς. τοῦ μαχίμου οὐδὲ τούτου ἕντος ἀριθμὸν τοσούτου τὴν Θεραπείην τὴν ἐπομένην τούτοισι καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοισι ἕντας καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφραγιστοὶ ἴσους ἐκείνοισι εἶναι καὶ οὔτε πλεῦνας οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἐξισούμενοι δὲ οἳτοι τῷ μαχίμῳ ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνοισι. οὕτω πεντακοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτώ καὶ χιλιάδας τρεῖς καὶ ἑκατοντάδας δύο καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι

187 Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. οὗτος μὲν δὴ τοῦ συν-
 ἀπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμὸς, γυναικῶν
 δὲ σιτοποιῶν καὶ παλλακῶν καὶ εὐνούχων οὐδεὶς ἂν
 εἶποι ἀτρεκέα ἀριθμὸν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε καὶ τῶν
 ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν
 τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλήθους οὐδεὶς
 ἂν εἶποι ἀριθμὸν. ὥστε οὐδέν μοι θῶμα παρίσταται
 προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι ὧν, ἀλλὰ
 μᾶλλον ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε θῶμά μοι μυριάσι
 τοσαύτησι. εὐρίσκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χοίνικα
 πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ μηδὲν πλέον,
 ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένας ἐπ' ἡμέρη ἐκά-
 στη καὶ πρὸς τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ
 τεσσεράκοντα. γυναίξϊ δὲ καὶ εὐνούχοισι καὶ ὑπο-
 ζυγίοισι καὶ κισὶ οὐ λογίζομαι. ἀνδρῶν δ' εἰσέων
 τοσοῦτων μυριάδων κέλλεός τε εἴνεκα καὶ μεγάρθους
 οὐδεὶς αὐτῶν ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν
 τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεῖτε ὀρμηθεὶς ἔπλεε
 καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν
 μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος
 ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὄρμεον πρὸς γῆν,
 ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγια-
 λοῦ ἔόντος οὐ μεγάλου πρόκροσσαι ὄρμεον τὸ ἐς πόντον
 καὶ ἐπὶ ὀκτῶ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω,
 ἅμα δὲ ὄρθρω ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας τῆς θα-
 λάσσης ζεσάσης ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
 λὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι
 οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτῶν
 ἀνξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε

ὄρου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπᾶσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ἦν δὲ τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεο- 189
 προπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστη-
 γίου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορέης δὲ
 κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρεί-
 θυιαν τὴν Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, ὡς φάτις ὄρηται, συμβαλλόμενοι σφίσι τὸν
 Βορέην γαμβρὸν εἶναι, ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν
 Χαλκίδι ὡς ἔμαθον ἀυξόμενον τὸν χειμῶνα ἢ καὶ πρὸ
 τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορέην
 καὶ τὴν Ὠρείθυιαν τιμωρῆσαι σφίσι καὶ διαφθεῖραι
 τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν.
 εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὀρμέουσι ὁ
 Βορέης ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι
 σφίσι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον καὶ
 τότε ἐκαῖνα κατεργάσασθαι, καὶ ἰρὸν ἀπελθόντες Βορέω
 ἰδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ 190
 νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρεῖναι, τετρακοσιέων
 οὐκ ἐλάσσονας, ἀνδρας τε ἀναριθμητοὺς χρημάτων τε
 πλῆθος ἄφθονον· ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνῳ ἀνδρὶ
 Μάγνητι γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα μεγάλως ἢ ναυηγίῃ
 [αὕτη] ἐγένετο χρηστή· ὅς πολλὰ μὲν χρόσεια ποτήρια
 ὑστέρῳ χρόνῳ ἐμβρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύ-
 ρια, θησαυροὺς τε τῶν Περσέων εὔρε, ἄλλα τε [χρόσεια]

ἄφατα χρήματα περιεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν τᾶλλα οὐκ
 εὐτυχεῶν εὐρήμασι μέγα πλοῦσιος ἐγένετο· ἦν γὰρ τις
 191 καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορῇ λυπεῦσα παιδοφόνος. σιτα-
 γωγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
 μένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμὸς, ὥστε δειδόντες οἱ στρατηγοὶ
 τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μὴ σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέονται
 οἱ Θεσσαλοί, ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβά-
 λοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς· τέλος δὲ ἔντομά
 τε ποιεῦντες καὶ καταείδοντες βοῆσι οἱ Μάγοι τῷ
 ἀνέμῳ, πρὸς τε τούτοισι καὶ τῇ Θέτι καὶ τῆσι Νη-
 ρηῖσι θύοντες ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως
 αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον πυθόμενοι
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα· ἢ ἀκτὴ ἢ Σηπιάς
 192 ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 τάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο· τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκοποὶ
 ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ
 ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ὁ χειμῶν ὁ πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον
 πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ ὡς ἐπύθοντο,
 Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι καὶ σπονδὰς προχέαντες
 τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἄρτεμίσιον,
 ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νέας.
 οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἄρτεμίσιον
 ἐναυλόχουν, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπαννυμίην ἀπὸ τού-
 193 του ἔτι καὶ ἐς τότε νομίζοντες· οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς
 ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, κατασπά-
 σαντες τὰς νέας ἐπλεον παρὰ τὴν ἠπειρον, κάμψαντες
 δὲ τὴν ἄκρην Μαγνησίης ἰθάειν ἐπλεον ἐς τὸν κόλπον
 τὸν ἐπὶ Παρασέων φέροντα. ἔστι δὲ χώρος ἐν τῷ
 κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα

καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταιρῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὔτε ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἴαν τὴν Κολχίδα· ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀπήσειν, ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὖνομα γέγονε Ἀφεταιί. ἐν τούτῳ ὦν ὄρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τούτων 194 ἔτοχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι καὶ κως κατείδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νέας. ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βέρβυροι καὶ πλείοντες ἐσέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρχος Σανδώκης ὁ Θαμασίου, τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτή τοιῆδε λαβῶν ἀνεσταύρωσε, εἶντα τῶν βασιλῆϊων δικαστέων. ὁ Σανδώκης ἐπὶ χρήμασι ἕδικον δίκην ἐδίκασε. ἀνακρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος εὖρθε οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλῆϊον· εὖρων δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγῶν μὴ ἀπολέσθαι περιῆν, τότε δὲ ἐς τοὺς Ἑλληνας καταπλώσας ἔμελλε οὐ τὸ δεύτερον διαφυγῶν ἔσεσθαι· ὡς γὰρ σφεας εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἑλληνες, μαθόντες αὐτῶν τὴν γινομένην ἁμαρτιάδα ἐπαναχθέντες εὐπετέως σφείας εἶλον. ἐν τούτων μὴ Ἀριίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος 195 Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ, ἐν ἑτέρῃ δὲ ὁ Πάπιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου, ὅς ἦγε μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένη καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμισίον ἦλω. τούτους οἱ Ἑλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλονται πυθέσθαι ἀπὸ

τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων ἰσθμὸν.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατός, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκοντο ἐς Ἀφετιάς. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς ἐσβεβληκῶς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιέας, ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἕμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἐωντοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἶη τῶν ἐν Ἑλλησι· ἐνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλείποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν Ὀνόχωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ρεόντων οὐδὲ ὅστις μέριστος αὐτῶν ἐστι Ἠπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε
- 197 εἰ μὴ φλαύρωσ. ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ Ξέρξει οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγγέεσθαι ἔλεγον οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἶρὸν τοῦ Λαφυστιοῦ Διός, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φοῖξω μόρον σὺν Ἴνοϊ βουλευσας, μετέπειτα δὲ ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε· ὅς ἂν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ λήϊτου αὐτοὶ φυλακᾶς ἔχουσι (λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήιον [οἱ] Ἀχαιοί)· ἦν δὲ ἐσέλθη, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξιεισι πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλη· ὡς τε ἔτι πρὸς τούτοισι πολλοὶ ἤδη τούτων [τῶν] μελλόντων θύσεσθαι δείσαντες οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν, χρόνου δὲ προϊόντος ὀπίσω κατελθόντες ἦν ἀλίσκωνται ἐσιέλονται ἐς τὸ πρυτανήιον· ὡς θύεται τε ἐξηγγέοντο στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεὶς. ταῦτα

δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισσώρου τοῦ Φοίξου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαροὺν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου καὶ μελλόντων μιν θύειν ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος ἐρρύσατο, ποιήσας δὲ τοῦτο τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγίνετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ καὶ τῇ στρατιῇ πάση παρήγγειλε, τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ 198 ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἤμε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στεινός· περὶ δὲ τὸν χῶρον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληθεῖ πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνιαί πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπὸ Ἀχαιίης Ἀντικύρη, παρ' ἣν Σπερχαῖος ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου διὰ εἴκοσίνου σταδίων ἄλλος ποταμὸς τῷ οὐνομα κέεται Δύρας, τὸν βοηθέοντα Ἡρακλεῖ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ ὃς καλεῖται Μέλας. Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου 199 ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτη δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν ὀρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχίς πεπόλισται· δισχιλία τε γὰρ καὶ δισμύρια πλῆθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ ὄρεος τὸ περικληθεῖ τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην ἐστὶ διασφάξ

πρὸς μεσαμβρίην Τρηχίνος, διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἄσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπωρέην τοῦ ὕρεος.
 200 ἔστι δὲ ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἄσωποῦ, ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τούτων ῥέων ἐς τὸν Ἄσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στευνότατόν ἐστι· ἀμαξιτὸς γὰρ μούνη [μία] δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδιά ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοῖνικός (τε) ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τε ἔστι τῇ οὐνομα Ἀνθήλη κέεται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἄσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Διμήτρως τε ἰσὸν Ἀμφικτυονίδος ἴδρυνται καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἰσόν.

201 Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ· καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιόικων Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι, ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον (τε) καὶ μεσαμβρίην φερόντων
 202 τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου. ἦσαν δὲ οἷδε Ἕλληνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλίται καὶ Τεγεατέων καὶ Μυτινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκαδῶν, ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκηνέων ὀγδῶκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν, ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσλιέων τε ἑπτακόσιοι καὶ

Θηβαίων τετρακόσιοι. πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγέ- 203
 νοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ καὶ Φω-
 κέων χίλιοι. αὐτοὶ γάρ σφεας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέ-
 σαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν
 πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμαχῶν
 προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην, ἢ θάλασσά τε σφι
 εἶη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρομένη καὶ
 Αἰγινητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέν-
 των, καὶ σφι εἶη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι
 τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀλλ' ἄνθρωπον, εἶναι δὲ
 θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσσεσθαι τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς· γινο-
 μένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτῶν μέγιστα·
 ὀφείλειεν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἔοντα θνητόν,
 ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν [ἄν]. οἱ δὲ ταῦτα πυνθανό-
 μενοι ἐβροήθεον ἐς τὴν Τρηχίνα. τούτοισι ἦσαν μὲν 204
 νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων, ὁ δὲ
 θωμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος
 ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρί-
 δεω τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδεω τοῦ Ἀναξάνδρου
 τοῦ Εὐρυκράτεω τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένεω τοῦ
 Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλεω τοῦ Ἠγησίλεω τοῦ Δορύσσου
 τοῦ Λεωβώτεω τοῦ Ἐχεστράτου τοῦ Ἡγίω τοῦ Εὐρυ-
 σθένεω τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεο-
 δαίου τοῦ Ἰλλου τοῦ Ἡρακλέω, κτησάμενος τὴν βασι-
 λειάν ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκίτου. διζῶν γάρ οἱ ἔόν- 205
 των πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Λω-
 ριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιλείης.
 ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεωσ ἄπαιδος ἔρσηνος γόνου,
 Λωριέος τε οὐκέτι ἔοντος ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ
 τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

βασιληίη, καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδω παῖς) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἦμε ἐς Θερμο-
 πύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε [τοὺς] κατεστεῶτας τριη-
 κοσίους καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἑόντες. παραλαβὼν
 δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισά-
 μενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρουμάχου.
 τοῦδε δὲ εἴνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης
 μούρους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως
 κατηγορήτο μηδίξειν· παρεκάλεε ὧν ἐς τὸν πόλεμον
 θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ
 τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ ἄλλο-
 206 φρονέοντες ἔπεμπον. τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους
 ὀρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ
 οὗτοι μηδίσωσι, ἦν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλο-
 μένους· μετὰ δέ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἔμελλον
 ὀρτάσαντες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ
 τάχος βοηθῆειν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν
 συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν·
 ἦν γὰρ κατὰ τὸντὸ Ὀλυμπιάς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι
 συμπεσοῦσα· οὐκ ὧν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω δια-
 κριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἔπεμπον
 τοὺς προδρόμους.

207 Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενένωντο ποιήσειν· οἱ δὲ
 ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνας, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς
 ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ
 ἀπαλλαγῆς, τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι
 ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἴσθμὸν ἔχειν ἐν
 φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερ-

χθέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο
 πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας κελεύοντάς σφι
 ἐπιβοηθῆειν, ὡς ἔοντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν
 Μήδων ἀλέξασθαι. ταῦτα βουλευομένων σφέων ἔπεμπε 208
 Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα ιδέσθαι ὁκόσοι εἰσὶ καὶ ὅ
 τι ποιόειεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ ὡς Ἀλι-
 σμένη εἶη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας
 ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης, ἔων γένος
 Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσήλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρα-
 τόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατό-
 πεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορ-
 θώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι·
 ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ
 ὄπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
 μόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὦρα γυμναζομένους
 τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους. ταῦτα
 δὴ θεώμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν
 δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλαυσε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην·
 οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς· ἀπελ-
 θὼν τε ἔλεγε πρὸς Ξέρξην τὰ περ ὑπώπεε πάντα.
 ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἔόν, ὅτι 209
 παρεσκευάζοντο ὡς ἀπολεόμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ
 δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν,
 μετεπέμψατο Δημόκριτον τὸν Ἀρίστωνος, ἔοντα ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα
 τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λακε-
 δαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε· Ἰχουσας μὲν καὶ πρότερόν μεν,
 εἴτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τού-
 των· ἀκούσας δὲ γέλωτά με εἶδεν λέγοντα τῇ περ ὄρων
 ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην

ἀσκέειν ἀντία σεῦ, βασιλεῦ, ἀγῶν μέγιστός ἐστι. ἄκου-
 σον δὲ καὶ νῦν· οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχησόμενοι
 ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος
 γὰρ σφι ἔχων οὕτω ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν
 τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίστασο δέ,
 εἰ τούτους γε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι,
 ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπο-
 μενέει χειρὰς ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιληῆν
 τε καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρειαι καὶ ἄνδρας
 ἀρίστους. κάρτα τε δὴ Ξέρξης ἄπιστα ἐφαίνετο τὰ λεγό-
 μενα εἶναι καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὄντινα τρόπον τοσοῦτοι
 εἴοντες τῇ ἑαυτοῦ στρατιῇ μαχίσονται. ὁ δὲ εἶπε· ὦ
 βασιλεῦ, ἔμοι χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἣν μὴ ταυτά
 210 τοι ταύτῃ ἐκβῆ τῇ ἐγὼ λέγω. ταῦτα λέγων οὐκ ἐπειθε
 τὸν Ξέρξην. τέσσαρας μὲν δὴ παρήκε ἡμέρας, ἐλπίζων
 αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι· πέμπτη δέ, ὡς οὐκ ἀπαλ-
 λάσσοντο ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ
 διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε
 καὶ Κισσίους θυμωθεῖς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρή-
 σαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑαυτοῦ. ὡς δ' ἐσέπεσον
 φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί,
 ἄλλοι δ' ἐπεσήσαν καὶ οὐκ ἀπήλαννον, καίπερ μεγά-
 λως προσπταίοντες. δῆλον δ' ἐποίευν παντί τρω καὶ
 οὐκ ἦκιστα αὐτῷ βασιλεῦ ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι
 εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέ-
 211 ρης. ἐπεῖτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιεΐποντο, ἐνθαῦτα
 οὗτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήσαν,
 τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης,
 ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ
 οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλήσι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο

τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτά, ὅτε ἐν στε-
 νοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δόρασι βραχυτέροισι
 χρεώμενοι ἢ περὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει
 χρῆσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου,
 ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι
 ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες
 φεύγεσκον δῆθεν, οἱ δὲ βάρβαροι ὀρῶντες φεύγοντας
 βοηθεῖ τε καὶ πατάγῳ ἐπίσταν, οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι
 ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι, μεταστρε-
 φόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμητοῦς τῶν Περ-
 σέων· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα
 ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο παραλαβεῖν οἱ Πέρ-
 σαι τῆς ἐσόδου πειρώμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παν-
 τοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαννον ὀπίσω. ἐν ταύτῃσι 212
 τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα θηεύμενον
 τρεῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῆ
 στρατιῆς. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ
 οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἅτε γὰρ ὀλίγων
 ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατετροματίσθαι τε καὶ
 οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι χειρας ἀνταίρασθαι συνέ-
 βαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξεις τε καὶ κατὰ ἔθνη
 κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν
 Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν φυλάξοντες
 τὴν ἀτραπὸν. ὥς δὲ οὐδὲν εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ
 Πέρσαι ἢ τῆ προτεραίῃ ἐνώρων, ἀπήλαννον. ἀπορέον- 213
 τος δὲ βασιλέος ὅ τι χρήσιται τῷ παρεόντι πρήγματι,
 Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδῆμον ἀνὴρ Μηλιεὺς ἦλθέ οἱ ἐς
 λόγους ὥς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι,
 ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρους φέρουσαν
 ἐς Θερμοπύλας καὶ διέφθαρσε τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας

Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους ἔφυγε
 εἰς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων,
 τῶν Ἀμφικτυόνων εἰς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων ἀρ-
 γύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ
 εἰς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω ἀνδρὸς Τρηχι-
 νίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάτην
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὕπισθε λόγοισι
 σημανέω, ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν
 ἦσσαν. Ἐπιάτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε·
 214 ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φα-
 ναγόρῳ ἀνὴρ Καρύστιος καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς
 εἶσι οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους καὶ
 περιηγησάμενοι τὸ ὄρος τοῖσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἔμοιγε
 πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι, ὅτι
 οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνή-
 τη τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάτῃ τῷ
 Τρηκινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτραπέστατον πυθόμενοι·
 τοῦτο δὲ φεύγοντα Ἐπιάτην ταύτην τὴν αἰτίην οἶδα-
 μεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἔων μὴ Μηλιεὺς ταύτην
 τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκῶς εἶη·
 ἀλλ' Ἐπιάτης γὰρ ἔστι ὁ περιηγησάμενος τὸ ὄρος
 215 κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης
 δέ, ἐπεὶ ἤρесе τὰ ὑπέσχετο Ἐπιάτης κατεργάσεσθαι,
 αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε Ἰθάρονκα καὶ τῶν
 ἐστρατήγεε Ἰθάρονης. ὁρμέατο δὲ περὶ λύχτων ἀφ᾽
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον
 μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιεῖς, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῦσι
 καταγῆσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φρά-
 ξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ πολέ-
 μου· ἐκ τε τόσου δὴ κατεδέδεκτο εἰσοῦσα οὐδὲν χρηστή

Μηλιεῦσι. ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν 216
 ἀπὸ τοῦ Ἄσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέ-
 οντος, οὔνομα δὲ τῷ ὕρει τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τώντῳ
 κέεται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν
 τοῦ ὕρους, λήγει δὲ κατὰ τε Ἀλπηρὸν πόλιν, πρώτην
 εἰσοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς [τῶν] Μηλιέων, καὶ κατὰ
 Μελαμπύγου τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων
 ἔδρας, τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. κατὰ ταύτην δὲ 217
 τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσιν οἱ Πέρσαι τὸν Ἄσωπον
 διαβάντες ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν
 ἔχοντες ὄρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων.
 ἡὼς τε δὴ διέφαινε καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ
 τοῦ ὕρους. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ὕρους ἐφύλασσον, ὡς
 καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Φωκέων χίλιοι ὀπλίται,
 ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν καὶ φρουρούντες τὴν
 ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν
 εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὕρους ἀτραπὸν ἐθέλονται Φω-
 κέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. ἔμαθον δέ 218
 σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ
 ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὕρος πᾶν ἔον δρυῶν ἐπίπλεον.
 ἦν μὲν δὴ νημείη, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὡς
 οἰκὸς ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά
 τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα, καὶ ἀν-
 τίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὡς δὲ εἶδον ἔνδρας ἐνδυο-
 μένους ὄπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν
 σφι φανήσεσθαι ἀντίξουν ἐνεκύρησαν στρατῷ. ἐνθαῦτα
 Ὑδάρνης καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαι-
 μόνιοι, εἶρετο Ἐπιάλτην ὀποδαπὸς εἶη ὁ στρατός, πυθό-
 μενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην.
 οἱ δὲ Φωκέες ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι

τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ ὄρους τὸν
 κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὁρμήθησαν ἀρχὴν,
 καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα
 ἐφρόνουεν, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτην καὶ Ἰθάρνεα Πέρσαι
 Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον
 219 τὸ ὄρος κατὰ τάχος. τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι εἰούσι
 Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς
 τὰ ἰσθὰ ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι
 θάνατον. ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες
 τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς
 ἐσήμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκοποὶ καταδραμόντες
 ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα
 ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώ-
 μαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ
 ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλ-
 λάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτρέ-
 220 ποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρε-
 λευόμενοι. λέγεται δὲ καὶ ὡς αὐτὸς σφῶν ἀπέπεμψε
 Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρ-
 τητέων τοῖσι παρεούσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν
 τὴν τάξιν ἐς τὴν ἤλθον φυλάζοντες ἀρχὴν. ταύτῃ καὶ
 μᾶλλον γνώμην πλείστος εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεῖτε ἦσθετο
 τοὺς συμμάχους ἔοντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλου-
 ντας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαί σφῶν ἀπαλλάσσεσθαι,
 αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένουσι δὲ αὐτοῦ
 κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ
 ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρ-
 τητέῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα
 κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον
 γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ τὸν βασιλέα σφέων

ἀπολέσθαι. ταῦτα δέ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι χρᾶ
ἔχοντα ᾧδε·

Ῥαῖν δ', ᾧ Σπάρτης οἰκίτορες εὐρουχόροιο,
Ἦ μέγα ἄστν ἔρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσεΐδησι
Πέρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐχί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πενθήσει βασιλῆ φθίμενον Λακεδαιμόνος οὔρος.
Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
Ἄντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἔ φημι
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον
κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
τοὺς συμμάχους μᾶλλον ἢ γνώμη διενειχθέντας οὕτω
ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. μαρτύριον δέ μοι 221
καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε, ὅτι καὶ
τὸν μάντιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν
Ἀκαρνηνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμ-
ποδος, τοῦτον τὸν εἶπαντα ἐκ τῶν ἱσθῶν τὰ μέλλοντά
σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμψων,
ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς
μὲν οὐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἔοντα
οἱ μονογενέα, ἀπέπεμψε. οἱ μὲν νυν σύμμαχοι [οἱ] 222
ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε ἀπιόντες καὶ ἐπέϊδοντο Λεω-
νίδῃ, Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μόνοι πα-
ρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες
ἔμενον καὶ οὐ βουλόμενοι (κατεῖχε γὰρ σφραγς Λεωνί-
δης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιούμενος), Θεσπιέες δὲ ἐκόντες
μέλιστα, οἱ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ
τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες
συναπέθανον. ἐστρατήγησε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Δια-
δρόμεω.

223 Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποίη-
 σατο, ἐπισχῶν χρόνον ἐς ἀγορῆς καὶ μάλιστα πληθῶ-
 ρην πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
 τεω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ ὕψους ἢ κατὰβασις συντομωτέρη
 τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢ περὶ ἢ περιό-
 δός τε καὶ ἀνάβασις. οἳ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρ-
 ξην προσήσαν καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς
 τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεῦμενοι, ἤδη πολλῷ μᾶλλον
 ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος.
 τὸ μὲν γὰρ ἔσχυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ
 τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμά-
 χοντο. τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἐπιπτον
 πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὀπισθε γὰρ οἱ ἠγεμόνες
 τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα,
 αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέ-
 πιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο,
 πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων·
 ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστά-
 μενοι τὸν μέλλοντα σφίσι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν
 περιόντων τὸ ὕψος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον
 μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρῆμαί τε καὶ
 224 ἀτέοντες. δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τηρι-
 καῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ
 τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι
 μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀν-
 δρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθό-
 μην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ Περσέων
 πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί, ἐν
 δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ

Ἐπεράνθη, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης
γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ
βασιλέως ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεος
παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρείῳ τὸν οἶκον
πάντα τὸν ἑαυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνου οἱ εἰσῆς ταύ-
της τέκνου. Ἐξήξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πί- 225
πτουσι μαχόμενοι (καὶ) ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω
Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολ-
λός, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν
καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνε-
στήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ
τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη
ἐτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἐς τε γὰρ τὸ στεῖνον τῆς ὁδοῦ
ἀνεχώρηον ὀπίσω καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόν-
τες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι
πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου
νῦν ὁ λίθινος λέων ἐστήκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ
σφάας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν
ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατ-
έχουσιν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας
ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρμα τοῦ τεύχεος συγχώσαντες,
οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενο- 226
μένων ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιή-
της Διηνέκης· τὸν τότε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἢ
συνμιξάει σφάας τοιοῖ Μήδοισι, πνθόμενον πρὸς τευ-
τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὶ οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ το-
ξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν δίστιων ἀπο-
κρύπτουσι· τοσοῦτο πλήθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ
ἐκπλαγέντα τούτοις εἰπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ

Μήδων πλῆθος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος
 ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρουπτόντων τῶν Μήδων τὸν
 ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἢ μάχη καὶ οὐκ
 ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἐπεὰ φασὶ
 Διηνέεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα.
 227 μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι
 δύο ἀδελφεοί, Ἄλφεός τε καὶ Μάρων Ὀρσιφάντου
 παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμειε μάλιστα τῷ οὐνομα
 228 ἦν Διθύραμβος Ἀρματίδεω. θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ
 ταύτη τῇ περ ἔπεσον καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι
 ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγρα-
 πται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῆδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

Ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρ-
 τήτησι ἰδίῃ·

Ὡ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε

Κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τόδε·

Μνηῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,

Μάντιος, ὃς τότε Κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς

Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-
 τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσί σφεας οἱ ἐπικοσμή-
 σαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης ὁ
 Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράφας.

229 Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν
 τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ
 λόγῳ χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην,

ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἢ εἰ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι, παρὸν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιέειν οὐκ ἐθέλησαι ὁμοφρονέειν, ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας Εὐρυτον μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον αἰτήσαντά τε τὰ ὄπλα καὶ ἐνδύοντα ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἰλωτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὅπως δὲ αὐτὸν ἦγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεύοντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαρεῖναι, Ἀριστόδημον δὲ λιποψυχέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μούνον Ἀριστόδημον ἀλγίσαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφεων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆμιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νῦν δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθέλησαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μηῦσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέ- 230 γουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην οὐκ ἐθέλησαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι, τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα Ἀριστό- 231 δημοσ ὄνειδος τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδ' αἰς ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄνειδος τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῆσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσαν αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον 232 ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριημισίων

τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντίτην· νο-
 στήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγχα-
 233 σθαι. οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε,
 τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμαχοντο ὑπ'
 ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς
 δὲ εἶδον κατυπέριερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρή-
 γματα, οὕτω δὴ, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγο-
 μένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων χειρᾶς
 τε προέτεινον καὶ ἤισαν ἄσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες
 τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίξουσι καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ
 ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο καὶ ἀν-
 αἰτιοὶ εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ. ὥστε
 ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσα-
 λοὺς τούτων τῶν λόγων μάρτυρας. οὐ μέντοι τὰ γε
 πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι
 ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας,
 τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἔστιζον
 στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεον-
 τιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα
 ἐφόνευσαν Πλαταιέες στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων
 τετρακοσίων καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

234 Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἠγω-
 νίσαντο, Ξέρξης δὲ καλέσας Δημόκριτον εἰρώτα ἀρξά-
 μενος ἐνθένδε· Δημόκριτε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός· τεκμαί-
 ρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη
 οὕτω. νῦν δέ μοι εἶπέ, κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ
 Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων δόκοσι τοιοῦτοι τὰ πολέ-
 μια, εἴτε καὶ ἅπαντες. ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, πλήθος
 μὲν πολλὸν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ πόλιες

πολλάι· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ
 Λακεδαιμόνι Σπάρτη πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μά-
 λιστα, καὶ οὗτοι πάντες εἰς ὅμοιοι τοῖσι ἐνθάδε μαχε-
 σαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοις μὲν
 οὐκ ὅμοιοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· Δη-
 μάριστε, τῶν τρόπων ἀπουητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων
 ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς
 διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος.
 ὁ δ' ἀμείβετο· ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαί μοι 235
 προθύμως, δίκαιόν με σοί ἐστι φράζειν τὸ ἄριστον.
 εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας
 ἐπὶ τὴν Λάκαιναν χώραν. ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ἐπι-
 κειμένη τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα, τὴν Χίλων ἀνὴρ παρ'
 ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος κέρδος μέζον ἔφη εἶναι
 Σπαρτηγήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον
 ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ' αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 σθαι οἷόν τοι ἐγὼ ἐξηγέομαι, οὔτι τὸν σὸν στόλον
 προειδώς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν
 στόλον. ἐκ ταύτης τῆς νήσου ὀρμώμενοι φοβεόντων
 τοὺς Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἔοντος
 οἰκηίου οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος
 ἀλισκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βοηθήωσι ταύτη. κατα-
 δουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀσθενὲς ἤδη τὸ
 Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιήης,
 τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 νησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας
 τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιή-
 σαντι ἀμαχητὶ ὃ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις προσ-
 χωρήσουσι. λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεός 236

τε ἔων Ξέρξῳ καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός,
 παρατυχῶν τε τῷ λόγῳ καὶ δαίσεις μὴ ἀναγνωσθῆ
 Ξέρξης ποιέειν ταῦτα· Ὡ βασιλεῦ, ὄρέω σε ἀνδρὸς
 ἐνδεκόμενον λόγους ὅς φθονέει τοι εὖ πρήσσοντι ἢ
 καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τρό-
 ποισι τοιούτοισι χρεώμενοι Ἕλληνες χαίρουσι· τοῦ τε
 εὐτυχέειν φθονέουσι καὶ τὸ κρέσσον στυγέουσι. εἰ δ'
 ἐπὶ τῆσι παρεούσῃσι τύχησι, τῶν νέες νεναυηγῆμασι
 τετρακόσῃαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀπο-
 πέμφεις περιπλέειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γί-
 νονται οἱ ἀντίπαλοι· ἀλῆς δὲ ἔων ὁ ναυτικὸς στρατὸς
 δυσμεταχειριστός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ
 ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται, καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ
 ἀρηξίει καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ ὁμοῦ πορευόμενος· εἰ
 δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσαι ἐκείνοισι χρήσιμος οὔτε
 ἐκείνοι σοί. τὰ σεωυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ γνώμην ἔχε
 τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγματα, τῆ τε
 στήσονται τὸν πόλεμον τά τε ποιήσουσι ὅσοι τε πλῆθός
 εἴσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκείνοί γε αὐτοῖ ἐωυτῶν πέρι φρον-
 τίξειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι
 δὲ ἦν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ παρεὸν
 237 τρωῶμα ἀκεῦνται. ἀμείβεται Ξέρξης τοισίδε· Ἀχαιόμενες,
 εὖ τέ μοι δοκέεις λέγειν καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημόκριτος
 δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμη μὲν-
 τοι ἔσσοῦται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι
 ὅπως οὐκ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγο-
 μένοισι πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος καὶ τῷ ἔοντι,
 ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτη εὖ πρήσσοντι φθονέει καὶ
 ἔστι δυσμενῆς τῆ σιγῇ, οὐδ' ἂν συμβουλευομένου του
 ἄστοῦ πολιήτης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι

ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνῆκοι· σπάνιοι δὲ
 εἶσι οἱ τοιοῦτοι· ξεῖνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστι
 εὐμενέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμ-
 βουλεύσῃμε τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς
 ἐς Δημάρητον, ἔοντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ
 λοιποῦ κελεύω. ταῦτα εἶπας Ξέρξης διεξίηε διὰ τῶν 238
 νεκρῶν καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοῶς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἐποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δὴλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ καὶ τῷδε οὐκ ἴκιστα γέρονε,
 ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυ-
 μῶθη ζῶντι Λεωνίδῃ· οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν
 ταῦτα παρενόμησε, ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα τομίζουσι· τῶν
 ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
 μια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν, τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν.
 [ἄνειμι δὲ ἐκαῖσε τοῦ λόγου τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέλιπε. 239
 ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον
 τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ σφι ἐχρήσθη τὰ
 ὀλίγῳ πρότερον εἶπον· ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ θωμασίῳ.
 Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος φυχῶν ἐς Μήδους, ὡς
 μὲν ἐγὼ δοξῶ, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμαχεται, οὐκ ἦν
 εὐνοοῦς Λακεδαιμονίοισι, πάρεστι δὲ εἰκάζειν εἴτε εὐνοίῃ
 ταῦτα ἐποίησε εἴτε καὶ καταχαίρων· ἐπεῖτε γὰρ Ξέρξῃ
 ἔδοξε στρατηλατεῖν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἔων ἐν Σούσοισι
 ὁ Δημάρητος καὶ πνυθόμενος ταῦτα ἠθέλησε Λακεδαι-
 μονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημεῖναι·
 ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμψθεῖν· ὁ δὲ μηχανῶνται
 τοιάδε δελτίον δίπτυχον λαβὼν τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξ-
 ἔκνησε καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν

βασιλέος γνώμην, ποιήσας δὲ ταῦτα ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν προήγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὀδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαιμόνα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ θυγὴ Γοργῶ ὑπέθετο ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν κινᾶν κελεύουσα, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ εὗρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.]

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΟΥΡΑΝΙΑ.

ΟΙ ΔΕ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ¹ ἦσαν οἶδε, Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἔόντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας, Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρέες δὲ εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας, Αἰγινῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυώνιοι δὲ δυοκαίδεκα, Λακεδαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρετριέες δὲ ἑπτὰ, Τροιζήμιοι δὲ πάντε, Στυρῆες δὲ δύο καὶ Κήιοι δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβοήθειον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ. ἦσαν ² μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον, εἰρηται δέ μοι καὶ ὅσον πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθαισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσια καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο Σπαρτιῆται Εὐρουβιάδην Εὐρουκλείδεω· οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἠγεμονεύη, Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἠγεομένοισι, ἀλλὰ

3 λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στρατεύμα. ἐγένετο γὰρ
 κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ
 συμμαχίην, ὡς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἶη ἐπι-
 τράπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων εἶκον οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, μέγα πεπονημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ
 γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπ-
 ολέεται ἡ Ἑλλάς, ὀρθὰ νοεῦντες· στάσις γὰρ ἔμφυλος
 πολέμου δημοφρονέουτος τοσοῦτω κἀκίον ἐστὶ ὅσῳ πό-
 λεμος εἰρήνης. ἐπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀντ-
 ἔτεινον ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν,
 ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ διωσάμενοι τὸν Πέροσιν περὶ τῆς
 ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Παν-
 σανίῳ ὕβριν προῖσχύμενοι ἀπέιλοντο τὴν ἡγεμονίην
 τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγέ-
 4 νετο· τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων
 ἀπικόμενοι ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς
 τὰς Ἀφειὰς καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι
 παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ
 ὡς αὐτοὶ κατεδόκειν, καταρρωδήσαντες δρησμὸν ἐβού-
 λευον ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες
 δὲ σφεας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο
 Εὐρυβιάδῳ προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ
 τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὡς δ' οὐκ
 ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πέ-
 5 θουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι,
 ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται
 τὴν ναυμαχίην. ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοὺς Ἑλληνας ἐπι-
 σχεῖν ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων
 μεταδιδούῃ πέντε τάλαντα ὡς παρ' ἑαυτοῦ δῆθεν διδούσ.
 ὡς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο (Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου

Κορίνθιος στρατηγῶν τῶν λοιπῶν ἤσπαιρε μοῦνος, φάμενος ἀποπλεύσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμενείν), πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας· Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μήδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδαιμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δώροισι ἀναπεισμένοι ἦσαν καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο, αὐτὸς τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκέρδηρε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων, ἀλλ' ἠπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηνέων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ [τὰ χρήματα].

Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ καὶ ἐναυμά- 6
 χησαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπειτε δὴ ἐς τὰς Ἀφστὰς περὶ
 δαίλην προΐην γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθό-
 μνοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμισιον ναυλο-
 χεῖν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες,
 πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρεῖν, εἴ πως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ
 μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλέειν οὐ κώ σφι ἐδόκεε τῶνδε
 εἵνεκα, μὴ πως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλέοντας ἐς
 φυγὴν ὁρμήσειαν φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλαμβάνη·
 καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξεσθαι, ἔδει δὲ μηδὲ πυρφό-
 ρον τῷ ἐκείνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. πρὸς 7
 ταῦτα ὦν τὰδε ἐμνησθῆντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀπο-
 κρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιαθοῦ, ὡς
 ἂν μὴ ὀφθίησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλεύουσαι
 Εὐβοίαν κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν
 Εὐβοικόν, ἵνα δὴ περιλάβοιεν οἱ μὲν ταύτη ἀπικόμεναι
 καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδόν, σφεῖς

δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέ-
 πεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόρῳ
 ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἑλλησι ἐπιθήσεσθαι,
 οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι
 παρὰ τῶν περιπλεόντων ὡς ἤκόντων. ταύτας μὲν δὴ
 περιέπεμπον, τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῆσι Ἀφετῆσι
 8 ἐποιεῦντο ἀριθμὸν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ οὗτοι
 ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν (ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατο-
 πέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δούτης τῶν τότε ἀν-
 θρώπων ἀριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίᾳ τῇ κατὰ Πή-
 λιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι
 Πέρσησι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο), οὗτος ὁ
 Σκυλλίης ἐν νόρῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομο-
 λήσειν ἐς τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέσχε ὡς
 τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίκετο ἐς
 τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως, θαυμάζω δὲ
 εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα· λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφε-
 τέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν
 ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κη
 9 τούτους ἐς ὀρδῶκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθῶν.
 λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι εἴκελα περὶ τοῦ
 ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα· περὶ μέντοι
 τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω πλοῖω μιν ἀπικέσθαι
 ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμαινε
 τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην ὡς γένοιτο καὶ τὰς
 9 περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν. τοῦτο δὲ
 ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν.
 πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ
 μείναντάς τε καὶ ἀλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσῃν
 παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῆσι περιπλεούσῃσι

τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς οὐδεὶς σφι ἐπέπλεε,
 δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ
 ἐπανέπλεον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν
 ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκ-
 πλόου. ὀρῶντες δὲ σφραγ οἱ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ 10
 Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλέοντας νηυσὶ ὀλίγησι,
 πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκοντες ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς
 νέας, ἐλπίσαντές σφραγ εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότα
 κάρτα ἐλπίσαντες, τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὀρῶντες
 ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑσυτῶν πλήθει τε πολλαπλησίας
 καὶ ἄμεινον πλεούσας. καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκ-
 κλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν γυν τῶν Ἴώνων
 ἦσαν εὖροιοι τοῖσι Ἑλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο
 συμφορῆν τε ἐποιεῦντο μεγάλην ὀρῶντες περιεχομένους
 αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι ὡς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπουοστήσει·
 οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων
 πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἠδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον,
 ἄμιλλαν ἐποιεῦντο ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα
 Ἀττικὴν ἔλθων δῶρα παρὰ βασιλέος λάμψεται. Ἀθη-
 ναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλείστος ἀνὰ τὰ στρα-
 τόπεδα. τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς ἐσήμηγε, πρῶτα μὲν ἀντί- 11
 προῆροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τὰς
 πρῆμνας συνήραρον, δεύτερα δὲ σημήναντος ἔργου
 αἰχοντο. ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα.
 ἰνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρήουσι τῶν βαρβάρων καὶ
 τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίου βασιλέος ἀδελφεὸν Φι-
 λέονα τὸν Χέρσιο, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 ἕνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήμων νέα τῶν πολεμίων εἶλε
 ἀνὴρ Ἀθηναῖος, Λυκομήδης Λίσχραίου, καὶ τὸ ἀρι-
 στήριον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ

ἑτεροαλκίως ἀγωνιζομένους νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφειάς, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμιος μούνος τῶν σὺν βασιλεῖ Ἑλλήνων ἐόντων αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον

12 ἔδοσαν [αὐτῷ] χῶρον ἐν Σαλαμῖνι. ὡς δὲ εὐφροσύνη ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρους, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφειάς, καὶ περὶ τε τὰς πρῶρας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι ἐς οἷα κακὰ ἦκου· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαί σφεας ἐκ

13 τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερή, ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ θεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν

14 ὀρηγμένα βρονταὶ τε σκληραὶ. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νύξ ἐγίνετο, τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλέειν Εὐβοίαν ἢ αὐτὴ περ ἐοῦσα νύξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀργιωτέρη, τοσούτῳ ὄσφ ἐν πελάγει φερομένοισι ἐπέπιπτε, καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι· ὡς γὰρ δὴ πλέουσι αὐτοῖσι χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέρουτο ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως ἂν ἐξισωθεῖη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ

14 Περσικὸν μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὗτοι μὲν νῦν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο· οἱ δὲ ἐν Ἀφειτῆσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας

τε εἶχον τὰς νέας καὶ σφι ἀπεχοῦτο κακῶς πρήσσουσι
 ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπ-
 εβοῦθηον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταί
 τε δὴ σφραγ εἰπέρωσαν ἀπικόμεναι καὶ ἅμα ἀγγελίη
 ἐλθοῦσα ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὐβοίαν
 πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χει-
 μῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην πλείοντες ἐπ-
 έπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι· ταύτας δὲ διαφθείραντες,
 ὡς εὐφρόνη ἐγίνετο, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἄρτεμι- 15
 σιον. τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρα-
 τηγοὶ τῶν βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνε-
 σθαι καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες οὐκ ἀνέμειναν
 ἔτι τοὺς Ἕλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι
 κατὰ μέσον ἡμέρας ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ
 ὥστε τὰς αὐτὰς ταύτας ἡμέρας τὰς τε ναυμαχίας γίνε-
 σθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι.
 ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ
 Εὐβοίου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν ἐσβολὴν
 φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο ὅπως μὴ παρή-
 σουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅπως τὸ
 Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρα- 16
 τήσουσι. ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλεον, οἱ δὲ
 Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἄρτεμισίῳ. οἱ δὲ
 βάρβαροι μηνοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλοῦντο,
 ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπαν-
 ἔπλεον τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ
 παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς
 ὑπὸ μεγάρθῳ τε καὶ πλήθῳ αὐτὸς ὑπ' ἕωυτοῦ ἔπιπτε,
 ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ
 ἀλλήλας· ὅμως μέρτοι ἀντείχε καὶ οὐκ εἶχε· δεινὸν γὰρ

χρημα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι. πολλὰ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διεστήσαν χωρὶς ἑκάτεροι.

17 Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἡρίστευσαν, οἳ ἄλλα τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδω. ὅς δαπάνην οἰκηίην παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηί.

18 Ὡς δὲ διεστήσαν, ἄσμενοι ἑκάτεροι ἐς ὄρμον ἠπεύγοντο. οἳ δὲ Ἕλληνες ὡς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ περιεφθέντες, καὶ οὐκ ἤμιστα Ἀθηναῖοι τῶν αἰ ἡμίσειαι τῶν νεῶν τετρωμένοι ἦσαν,

19 ὄρησιν δὴ ἐβούλευον ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. νόσφ δὲ λαβὼν [ὁ] Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀπορηγείῃ ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τό τε Ἰωνικὸν φῦλον καὶ τὸ Καρικόν, οἳοί τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατ' ὑπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτην συλλέξας τοὺς στρατηγούς ἔλεγέ σφι ὡς δοκέει ἔχειν τινὰ παλάμην τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέως συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου, ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε, τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοικῶν καταθύειν ὅσα τις ἐθέλοι (κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους), παραίνεέ τε προεἰπεῖν τοῖσι ἐσθιῶν ἐκάστους πῦρ ἀνακαίειν· κομιδῆς

δὲ περὶ τὴν ὥρην αὐτῶ μελήσειν ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρσεσέ σφι ποιέειν καὶ ἀντίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. οἱ γὰρ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος 20 χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προεσάξαντο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου, περιπετέα τε ἐποίησαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βάκιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμὸς·

Φράζεο, βαρβαρόφωνος ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
 Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἴγας.
 τούτοισι οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε
 παροῦσί τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι παρῆν σφι
 συμφορῇ χρᾶσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. οἱ μὲν δὴ ταῦτα 21
 ἔρησον, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρηχίνος κατάσκοπος. ἦν
 μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος
 Ἀντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο, καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες
 ἔτοιμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατός. σημαίνειν
 τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι ὡς δ' αὐτως ἦν Ἀβρώνιχος
 ὁ Λυσικλῆος Ἀθηναῖος καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἔτοιμος
 τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἦν
 τι καταλαμβάλλῃ νεώτερον τὸν πεζόν. οὗτος ὢν ὁ
 Ἀβρώνιχος ἀπικόμενός σφι ἐσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ
 Λεωνίδην καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ὡς ἐπύθοντο
 ταῦτα, οἰκίτι εἰς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν,
 ἐκομίζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν. Κορίνθιοι πρῶτοι,
 ὕστατοι δὲ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἀριστα 22
 πλειούσας ἐπιλεξάμενος Θεμιστοκλῆς ἐπορεύετο περὶ
 τὰ πότιμα ὕδατα. ἐντάμων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα,
 τὰ Ἴωνες ἐπιλθόντες τῇ ὕστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τοῖς Ἀρτε-
 μισίῳ ἐπελίξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε· Ἄνδρες

Ἴωνες, οὐ ποιεέτε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατόν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοὶ καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιεέειν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέξυυχθε ἢ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὶν συμμίσγωμεν, ἐθελουκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γέγονατε καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἢ ἐχθρῶν πρὸς τὸν βάσβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμφοτέρα νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ ἐπεῖτε ἀνενειχθῆ καὶ διαβληθῆ πρὸς Ξέρξην, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας καὶ τῶν ναυμαχιῶν αὐτοῦς

23 ἀπόσχη. Θεμιστοκλέης μὲν ταῦτα ἐνέγραψε· τοῖσι δὲ βαρβάροισι ἀντίκα μετὰ ταῦτα πλοῖον ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαίεὺς ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀπιστίας τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νέας δὲ ταχέας ἀπέστειλαν προκατοφόμενας· ἀπαγγελιάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἤλιον σκιδυαμένῳ πᾶσα ἢ στρατιῇ ἐπέπλεε ἀλῆς ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλεον ἐς Ἰστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαίων καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας

24 κώμας πάσας ἐπέδραμον. ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἔοντων Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς ἐπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν

Θερμοπύλῃσι (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες), ὑπολιπό-
 μενος τούτων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς τάφρους ὀρυ-
 ξάμενος ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμη-
 σάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ.
 ὡς δὲ διεβῆ ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ κῆρυξ, σύλλογον ποιη-
 σάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες
 σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμῶν παρα-
 δίδοι ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλθόντα θείσασθαι ὅπως
 μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλπισαν
 τὴν βασιλέως δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι. ταῦτα ἐπαγγει- 25
 λαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων σπανιώ-
 τερον· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θείσασθαι. διαπεραιω-
 θέντες δὲ ἐθήευντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς· πάντες
 δὲ ἠπιστέατο τοὺς κείμενους εἶναι πάντας Λακεδαι-
 μονίους καὶ Θεσπιέας, ὀρῶντες καὶ τοὺς εἴλωτας. οὐ
 μὲν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα
 πρήξας περὶ τοὺς νεκρούς τοὺς ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ δὴ
 καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κεί-
 μενοι, οἳ δὲ πάντες ἐκέατο ἀλέες συγκεκομισμένοι ἐς
 τὸντὸ χωρίον [τέσσαρες χιλιάδες]. ταύτην μὲν τὴν
 ἡμέρην πρὸς θῆνν ἐτράπουτο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἳ μὲν
 ἀπέπλεον ἐς Ἰστιαίην ἐπὶ τὰς νέας, οἳ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην
 ἐς ὁδὸν ὀρμέατο. ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἐπ' 26
 Ἀρκαδίας ὀλίγοι τινές, βίου τε θεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ
 βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τὴν
 βασιλέως ἐπυρθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων
 τί ποιέοιεν· εἷς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρωτέων
 αὐτοὺς ταῦτα. οἳ δὲ σφι ἔλεγον ὡς Ὀλύμπια ἄρουσι
 καὶ θεωροῖεν ὄψανα γυμνακῶν καὶ ἵππικῶν. ὁ δὲ
 ἐπείρετο ὅ τι [τὸ ἄεθλον] εἶη σφι κείμενον περὶ ὅτεν

ἀγωνίζονται· οἱ δὲ εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον
 στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γενναιοτάτην Τρι-
 ταυταίχμης ὁ Ἄρταβάνου δειλίην ὥφλε πρὸς βασιλέος.
 πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον ἔδν στέφανον ἀλλ' οὐ
 χρήματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν εἶπέ τε ἐς πάντας τάδε·
 Παπαί, Μαροδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησο-
 μένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται
 27 ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς. τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο· ἐν δὲ
 τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐπεῖτε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι τρώμα
 ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φω-
 κέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστά-
 του τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ παν-
 στρατιῇ αὐτοὶ τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν
 ἐς τοὺς Φωκέας οὐ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης
 τῆς βασιλέος στρατηλασίης ἐσώθησαν ὑπὸ τῶν Φω-
 κέων καὶ περιέφθησαν τρηχέως. ἐπεῖτε γὰρ κατειλή-
 θησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
 Τελλίην τὸν Ἥλειον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὔτος σοφί-
 ζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυνώσκας ἄνδρας ἑξακοσίους
 τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτοὺς τε τούτους καὶ
 τὰ ὄπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι,
 προεῖπας αὐτοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται,
 τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν αἴ τε φυλακαὶ τῶν Θεσ-
 σαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλο τι
 εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτῇ ἡ στρατιῇ
 οὔτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπί-
 δων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν,
 τὰς δὲ ἐς Δελφοὺς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημά-
 των ἐκ ταύτης τῆς μάχης οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ
 περὶ τὸν τρίποδα συνεστειῶτες ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ

ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἀθήνῃσι ἀνακείσονται.
 ταῦτα μὲν νῦν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν 28
 οἱ Φωκέες πολιορκέοντας ἐωυτούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς
 τὴν χώραν τὴν ἵππων αὐτῶν ἐλυμῆναντο ἀνηκέστως.
 ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἢ ἐστὶ κατὰ Ἰάμπολιν, ἐν ταύτῃ
 τάφρον μεγάλην ὀρυξάντες ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν
 κατέθηκαν, χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ ὁμοιώσαντες
 τῷ ἄλλῳ χώρῳ ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας.
 οἱ δὲ ὡς ἀναρπεσόμενοι τοὺς Φωκέας φερόμενοι ἐσ-
 ἔπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα
 διεφθάρησαν. τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἐγ- 29
 κοτον οἱ Θεσσαλοὶ πέμψαντες κήρυκα ἠγόρευον τάδε·
 ὦ Φωκέες, ἤδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέεσθε μὴ εἶναι ὅμοιοι
 ἡμῖν. πρόσθε τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι, ὅσον χρόνον
 ἐκεῖνα ἡμῖν ἠνθάνε, πλεον αἰεὶ νοτε ὑμέων ἐφερόμεθα,
 νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτο δυνάμεθα ὥστε ἐπ’
 ἡμῖν ἐστὶ τῆς γῆς ἐστερηῆσθαι καὶ πρὸς ἠνδραποδίσθαι
 ὑμέας· ἡμεῖς μὲντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μνησικακέομεν,
 ἀλλ’ ἡμῖν γενέσθω ἀπ’ αὐτῶν πεντήκοντα τάλαντα
 ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν υποδεκόμεθα τὰ ἐπιόρτα ἐπὶ τὴν
 χώραν ἀποτρέφειν. ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσ- 30
 σαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μόνου τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων
 οὐκ ἐμῆδιζον. κατ’ ἄλλο μὲν οὐδέν, ὡς ἐγὼ συμβαλ-
 λόμενος εἰγίσκω. κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν. εἰ
 δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἠὔξον, ὡς ἐμοὶ δοξέειν,
 ἐμῆδιζον ἂν οἱ Φωκέες· οἱ ταῦτα ἐπαγγελλομένων
 Θεσσαλῶν οὔτε δώσειν ἔφεσαν χρήματα παρέχειν τέ
 σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μῆδιζεν, εἰ ἄλλως βουλοίετο·
 ἀλλ’ οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος.
 ἐπειδὴ δὲ ἀνημείχθησαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ 31

Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηγι-
 νίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον· τῆς γὰρ Δωρίδος χώρας
 ποδαῶν στεινὸς ταύτη κατατείνει, ὡς τριήκοντα στα-
 δίων μάλιστα κη εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μη-
 λίδος καὶ Φωκίδος χώρας, ἣ περ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυο-
 πίς· ἣ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν
 ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ
 ἐσίαντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμῆδιζόν τε γὰρ
 32 καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος
 ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας
 οὐκ αἰρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα
 τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν (ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξα-
 σθαι ὄμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ἢ κορυφή, κατὰ Νέωνα
 πόλιν κειμένη ἐπ' ἑωυτῆς, Τιθορέα οὖνομα αὐτῆς, ἐς
 τὴν δὴ ἀνηνεύκοντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν)· οἱ δὲ πλεῖνες
 αὐτῶν ἐς τοὺς Ὀξόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμ-
 φισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκη-
 μένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον
 τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἤγον τὸν στρατόν·
 ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ
 33 ἐς τὰς πόλεις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱερά. πορευόμενοι
 γὰρ ταύτη παρὰ τὸν Κηφισὸν ποταμὸν ἐδήσιον πάντα,
 καὶ κατὰ μὲν ἔκασταν Δρυμὸν πόλιν, κατὰ δὲ Χαρο-
 δραν καὶ Ἐρωχον καὶ Τεθρώνιον καὶ Ἀμφίκαϊαν καὶ
 Νέωνα καὶ Πεδιέας καὶ Τριτέας καὶ Ἐλάτειαν καὶ
 Ἰάμπολιν καὶ Παραποταμίους καὶ Ἄβας, ἐνθα ἦν ἱερὸν
 Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι
 πολλοῖσι κατεσκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν
 ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱερὸν συλήσαντες

ἐνέπρησαν. καὶ τινες διώκοντες εἶλον τῶν Φωκέων
 πρὸς τοῖσι ὄρεσι, καὶ γυναῖκας τινες διέφθειραν μισγόμε-
 νοι ὑπὸ πλήθους. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι 34
 οἱ βάρβαροι ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη
 διακρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖ-
 στον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἄμα αὐτῷ Ξέρξῃ
 πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς γῆν
 τὴν Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλήθος ἐμῆδιζε,
 τὰς δὲ πόλεις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι
 ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες. ἔσωζον δὲ
 τῆδε, δῆλον βουλόμενοι ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μιδῶν
 Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτη
 ἐτράποντο, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἡγεμόνας ἔχοντες ὄρμεατο 35
 ἐπὶ τὸ ἶρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν
 ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος,
 πάντα ἐδυναμώρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν
 ἐνέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο
 δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς τῶνδε
 εἵνεκα, ὅπως συλήσαντες τὸ ἶρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι βα-
 σιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἠπί-
 στατο τὰ ἐν τῷ ἶρῳ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὡς
 ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε,
 πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ
 Ἀλυάττεω ἀναθήματα. οἱ δὲ Δελφοὶ πυνθανόμενοι 36
 ταῦτα ἐς πᾶσαν ἀσφωδίην ἀπίκατο, ἐν δαίματι δὲ με-
 γάλῳ κατεστεῶτες ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἰρῶν χρημά-
 των, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι εἴτε ἐκκομίσωσι
 ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς σφας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς
 αὐτὸς ἰκανὸς εἶναι τῶν ἐωντοῦ προκατήσθαι. Δελφοὶ
 δὲ ταῦτα ἀκούσαντες σφέων αὐτῶν περὶ ἐφρόντιζον.

τέκνα μὲν νυν καὶ γυναικῶν πέρην εἰς τὴν Ἀχαιῖν
 διέπεμψαν, αὐτῶν δὲ οἱ μὲν πλείστοι ἀνέβησαν εἰς τοῦ
 Παρνησσοῦ τὰς κορυφὰς καὶ εἰς τὸ Κωρύκιον ἄντρον
 ἀνηνείκοντο, οἱ δὲ εἰς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξ-
 ἦλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν,
 37 πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. ἐπεὶ δὲ
 ἀρχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρων τὸ
 ἰσθμὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὐνομα ἦν Ἀκίρατος,
 ὄρᾳ πρὸ τοῦ νηοῦ ὄπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ
 μεγάρου ἐξενηριγμένα ἰσθμῶν, τῶν οὐκ ὄσιον ἦν ἄπτε-
 σθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἡμε Δελφῶν τοῖσι
 παρεούσι σημανέων τὸ τέρας· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ
 ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἰσθμὸν τῆς Προνηΐης Ἀθη-
 ναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενο-
 μένου τέρεος. θῶμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάριον ἐστὶ,
 ὄπλα ἀρήγια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ
 νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δευτέρα ἐπιγενόμενα καὶ
 διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θαμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ
 γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἰσθμὸν τῆς
 Προνηΐης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ
 κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐπέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ
 ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῶν πατάγων
 εἰς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφραγῶν, ἐκ δὲ τοῦ
 ἰσοῦ τῆς Προνηΐης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο.
 38 συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων φόβος τοῖσι βαρβά-
 ροῖσι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντάς
 σφραγῶν, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πλῆθος τι αὐτῶν. οἱ
 δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφηνον. ἔλεγον δὲ οἱ
 ἀπονοστήσαντες οὔτοι τῶν βαρβάρων, ὡς ἐγὼ πυνθά-
 νομαι, ὡς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὤρων θεῖα· δύο γὰρ

ὀπλίτας μέζοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν [ἔχοντας] ἔπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. τούτους δὲ 39
 τοὺς δύο Δελφοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας, Φύλακόν τε καὶ Ἀντόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱερόν, Φυλάκου μὲν παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηΐης, Ἀντονόου δὲ πέλας τῆς Κασταλίας ὑπὸ τῇ Ἰαμπεΐῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης κείμενοι. ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβέρων φερόμενοι. τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

Ὁ ΔΕ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἄρτε- 40
 μισίου Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμίνα κατίσχει τὰς νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδείθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγῃνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς. πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλήν ἔμελλον ποιήσεσθαι ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. φοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημὴν ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν εἶναι, οἱ δὲ ἐπυρθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου τε ποιευμένους περιεῖναι καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι. ταῦτα πυρθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδείθησάν σφρων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμίνα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν 41
 Σαλαμίνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἰουτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἔπιξιν κήρυγμα ἐποίησαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται σώζειν τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν

πλείστοι ἐς Τροίξῃνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν,
 οἱ δὲ ἐς Σαλαμίνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι
 τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετεῖν καὶ δὴ καὶ
 τοῦδε εἴνεκα οὐκ ἦμιστα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν
 φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδαιτυᾶσθαι ἐν τῷ ἱερῷ. λέγουσί
 τε ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὡς εἴοντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι
 προτιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσά ἐστι. αὕτη δ'
 ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη
 τότε ἦν ἄψαυστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης
 μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν
 πόλιν ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυῖης τὴν ἀκρόπολιν.
 ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον.
 42 ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμίνα κατέσχον τὰς
 νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλ-
 λήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροίξῃνος· ἐς γὰρ Πάργωνα
 τὸν Τροίξῃνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συν-
 ελέχθησάν τε δὴ πολλῶ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 ἐναυμάχων καὶ ἀπὸ πολιῶν πλειόνων. ναύαρχος μὲν
 νυν ἐπὶν αὐτὸς ὅς περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης
 Εὐρυκλείδew ἀνὴρ Σπαρτιήτης. οὐ μόντοι γένεός γε
 τοῦ βασιλῆίου εἴων. νέας δὲ πολλῶ πλείστας τε καὶ
 43 ἄριστα πλεούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. ἐστρατεύοντο
 δὲ οἷδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι ἑκκαίδεκα
 νέας παρεχόμενοι, Κορίνθιοι δὲ τῶντὸ πλήρωμα παρ-
 εχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δ' πεντε-
 καίδεκα παρείχοντο νέας, Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα, Τροί-
 ξῃμοι δὲ πέντε, Ἐρμιονέες δὲ τρεῖς, εἴοντες οὗτοι πλὴν
 Ἐρμιονέων Δωρικόν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρι-
 νεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὀρη-
 θέντες. οἱ δὲ Ἐρμιονέες εἰσὶ Δρύορες, ὑπὸ Ἡρακλέος

τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωριδος καλεομένης χώρας
 ἔξαναστάντες. οὗτοι μὲν νῦν Πελοποννησίων ἐστρα- 41
 τεύοντο, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν πρὸς
 πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νέας ὀγδώκοντα καὶ
 ἑκατόν. μοῦνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνενουμάχησαν
 Πλαταιέες Ἀθηναίοισι διὰ τοιόνδε τι προῆγμα· ἀπαλ-
 λασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς
 ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα. οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς
 τὴν περαιῖν τῆς Βοιωτῆς χώρας πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτρέ-
 πουτο τῶν οἰκετιέων. οὗτοι μὲν νῦν τούτους σώζοντες
 ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων
 τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην ἦσαν Πελασγοί, ὀνομα-
 ζόμενοι Κραναοί, ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐκλήθησαν
 Κεκροπίδαι, ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχὴν Ἀθη-
 ναῖοι μετωνομάσθησαν, Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρα-
 τάρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου
 Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τῶντὸ πλήρωμα παρείχοντο καὶ 45
 ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπτὰ νέας ἔχοντες
 ἐπεβοήθησαν, Λευκάδιοι δὲ τρεῖς, ἔθνος ἑόντες οὗτοι
 Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. νησιωτέων δὲ Αἰγινῆται τριή- 46
 κοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρω-
 μέναι νέες, ἀλλὰ τῆσι μὲν τὴν ἐωυτῶν ἐφύλασσαν,
 τριήκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλεούσησι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυ-
 μάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες ἀπὸ Ἐπιδαύρου·
 τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὖνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ
 Αἰγινῆτας Χαλκιδίεες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἰκοσι παρεχό-
 μιναι καὶ Ἐρετριέες τὰς ἐπτὰ· οὗτοι δὲ Ἴωνές εἰσι.
 μετὰ δὲ Κήροι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι. ἔθνος ἑὸν Ἴωνι-
 ζὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας,
 ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων,

- κατά περ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐν-
τολέων ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἑλληνας Δημοκροῖτου σπεύ-
σαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου καὶ τότε τριηρα-
χέοντος· Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπὸ Ἀθηνέων [γεγονότες].
Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νέας τὰς περ ἐπ'
Ἀρτεμισίῳ, Κύθνιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἐόντες
συναμφοτέροι οὗτοι Δρύοπες. καὶ Σερίφιοί τε καὶ
Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδο-
σαν μῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.
47 οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ
Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσι
ὁμοურέοντες Ἀμπρακιώτησι καὶ Λευκαδίοισι, οἱ ἐξ ἑσχά-
των χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκη-
μένων Κροτωνιῆται μῦνοι ἦσαν οἱ ἐβοήθησαν τῇ
Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ μιῇ νηί, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρὶς
πυθιουίκης Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί.
48 οἱ μὲν νυν ἄλλοι τριήρας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο,
Μήλιοι δὲ καὶ Σίφνιοι καὶ Σερίφιοι πεντηκοντέρους.
Μήλιοι μὲν, γένος ἐόντες ἀπὸ Λακεδαιμόνος, δύο παρ-
εἶχοντο, Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ'
Ἀθηνέων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς
τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσθια καὶ
ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.
49 Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμίνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ
ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολιῶν, ἐβουλεύοντο, προθέντος
Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλούμενον,
ὅζου δοκέοι ἐπιτηδεύτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι
τῶν αὐτοῖ χωρέων ἐγκρατέες εἰσὶ· ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπέλω
ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε. αἱ γνώμαι δὲ
τῶν λεγόντων αἱ πλείσθια συνεξέπιπτον πρὸς τὸν

Ἴσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τούδε, ὡς εἰ νικηθῶσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμίῳ μὲν ἔόντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρήη οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἴσθμῷ ἐς τοὺς ἑσπέρων ἐξοίονται. ταῦτα τῶν ἀπὸ 50 Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων ἐληλύθει ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἦκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν αὐτῶν ἐκλελοιπότεων ἐς Πελοπόννησον καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδήμιον. ἐνέπρησε δὲ Θεσπειάν τε καὶ Πλάταιαν πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμῆδιζον. ἀπὸ 51 δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑτέροισι μῆσι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέουσι ἔρημον τὸ ἄστνυ καὶ τινας ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἰσθμῷ ἔοντας, ταμίαι τε τοῦ ἰσοῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἱ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμίνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοξέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήμιον τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε. τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύρατον κατὰ τὸ μαντήμιον καὶ οὐ τὰς τείας. οἱ δὲ 52 Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταπίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήμιον πάγον, ἐπολιόρκειον τρόπον τοιούτου· ὅπως στυπείον περὶ τοὺς ὀίστους περιθάντες ἄψαιαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα

Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὁμῶς ἠμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προσδεδωκότος. οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυτόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμηχανῶντο καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὀλοιστρόχους ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξην ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορήσει ἐνέχεσθαι οὐ
53 δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν. χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἐξοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἠπειρῷ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσησι. ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὄπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὴ οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε μὴ κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίῃ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καὶ [τοι] περ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὥς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι [ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν], οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑαυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοιξάντες τοὺς ἰκέτας ἐφόνεον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες
54 ἐνέπηρῃσαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. σχῶν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππεῖα Ἀρταβάνῳ ἀγγελεύοντα τὴν παρεοῦσάν σφι ἐπηρεξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑαυτῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δὴ ὦν ὄψιν τινὰ ἰδῶν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο

ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρε- 55
χθεός τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηός, ἐν τῷ ἐλαίῳ τε καὶ θάλασσα ἐνι, τὰ λόγος παρὰ Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὦρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχναῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξαγγέλιθη 56
ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο ὥστε ἐνιοὶ τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κωρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἰστία αἰείροντο ὡς ἀποθρευσόμενοι· τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκωρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγένετο καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας. ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέα εἶρετο 57
Μνησίφιλος ἀνὴρ Ἀθηναῖος ὃ τι σφι εἶη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ ὡς εἶη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμὸν καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε· Οὐ τοι ἄρα, ἦν ἀπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἐτι πατρίδος ναυμαχίσεις· κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέφονται, καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος ὥστε μὴ οὐ διασκευασθῆναι τὴν στρατιήν· ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ'

εἴ τις ἔστι μηχανή, ἴθι καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβου-
 λευμένα, ἦν κως δύνῃ ἀναγνώσαι Εὐρυβιάδην μετα-
 58 βουλεύσασθαι ὥστε αὐτοῦ μένειν. κάρτα τε τῷ Θεμιστο-
 κλεί ἤρесе ἡ ὑποθήκη καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος
 ἦε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ ἔφη
 ἐθέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς
 τὴν νέα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα
 ὁ Θεμιστοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκεῖνά τε
 πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἐωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ
 ἄλλα πολλὰ προστιθείς, ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηίζων ἕκ τε
 τῆς νεὸς ἐκβῆναι συλλέξαι τε τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ
 59 συνέδριον. ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυ-
 βιάδην προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς
 στρατηγούς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι
 οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορινθίων
 στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· ὦ Θεμιστόκλεες,
 ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ
 ἀπολυόμενος ἔφη· Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στε-
 60 φανοῦνται. τότε μὲν ἠπίως [πρὸς] τὸν Κορίνθιον ἀμεί-
 ψατο, πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδην ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἔτι
 οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς ἐπεὶν ἀπαιήρωσι
 ἀπὸ Σαλαμῖνος διαδρήσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμ-
 μάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὁ δὲ
 α ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε· Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ
 σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἦν ἐμοὶ πείθη ναυμαχίαν αὐτοῦ
 μένων ποιέεσθαι μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λόγοισι
 ἀναξεύξης πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθεος γὰρ
 ἐκάτερον ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἴσθμῳ συμβάλλω
 ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς τὸ ἤμιστα
 ἡμῖν σύμφορόν ἐστι νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν

ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρον
 καὶ Αἶγινα, ἣν περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα
 γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός,
 καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον,
 κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. ἦν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω β
 ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις· πρῶτα
 μὲν ἐν στενωπῷ συμβάλλουτες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολ-
 λὰς, ἦν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνη, πολλὸν
 κρατήσομεν· τὸ γὰρ ἐν στενωπῷ ναυμαχέειν πρὸς ἡμέων
 ἐστί, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὐτὶς δὲ Σαλαμῖς
 περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπεκκείται τέκνα τε καὶ γυ-
 ναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ
 περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυ-
 μαχήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἴσθμῳ, οὐδέ
 σφεας, εἰ περ εἶ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόν- γ
 νησον. ἦν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται καὶ νική-
 σωμεν τῆσι νηυσί, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἴσθμὸν παρέσονται
 οἱ βάρβαροι οὔτε προβήσονται ἐκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς,
 ἀπίασί τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν
 περιουσί καὶ Αἰγίνη καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ
 λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα
 μὲν νῦν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὡς τὸ ἐπίπαν
 ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι οὐκ
 ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπιὰς
 γνώμας. ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος αὐτὶς ὁ Κορίν- 61
 θιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων τῷ μὴ
 ἔσθαι πατὴρ καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ ἔδῳ ἐπιψηφίζειν ἀπόλ-
 ἀνδρὶ πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον οὕτω
 ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προέφερε,
 ὅτι ἠλώκεσάν τε καὶ καιεῖχοντο Ἀθηναί. τότε δὴ ὁ

Θεμιστοκλέης κείνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε
 καὶ κακὰ ἔλεγε, ἑωυτοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ ὡς εἶη καὶ
 πόλις καὶ γῆ μέζων ἢ περ ἐκείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσια
 νέες σφι ἔωσι πεπληρωμένοι· οὐδαμοὺς γὰρ Ἑλλήνων
 62 αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι. σημαίνων δὲ ταῦτα
 τῷ λόγῳ διεβαινε ἐς Εὐρυβιάδην, λέγων μᾶλλον ἐπ-
 εστραμμένα· Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων ἔσσει
 ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα· τὸ
 πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες. ἀλλ' ἐμοὶ
 πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσης, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν
 ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σῆριν τὴν ἐν
 Ἰταλίῃ, ἣ περ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ
 λόγια λέγει ὑπ' ἡμέων αὐτὴν δεῖν κτισθῆναι· ὑμεῖς
 δὲ συμμαχῶν τοιῶνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε τῶν
 63 ἐμῶν λόγων. ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος ἀνεδι-
 δάσκετο Εὐρυβιάδης· δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μά-
 λιστα τοὺς Ἀθηναίους [ἀνεδιδάσκετο], μὴ σφεας ἀπο-
 λίσωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγη τὰς νέας· ἀπο-
 λιπόντων γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ
 λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας
 61 διανανυμαχέειν. οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμίνα ἔπεσι ἀκρο-
 βολισάμενοι, ἐπεῖτε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευά-
 ζοντο ὡς ναυμαχῆσοντες. ἡμέρη τε ἐγίνετο καὶ ἅμα
 τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῆ καὶ τῇ
 θαλάσῃ. ἔδοξε δὲ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπι-
 καλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμαχοὺς. ὡς δὲ σφι ἔδοξε,
 καὶ ἐποίηεν ταῦτα· εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι
 αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμίνοσ Αἰαντά τε καὶ Τελαμῶνα
 ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας
 νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.

Ἔφη δὲ Δίκαιος ὁ Θεοκύδεις ἀνὴρ Ἀθηναῖος, 65
φυγὰς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον
τὸν χρόνον, ἐπεῖτε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ
πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, εὐῶσα ἔρημος Ἀθηναίων,
τυχεῖν τότε ἐὼν ἄμα Δημαρῆτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν
τῷ Θριασίῳ πεδίῳ, ἰδεῖν δὲ κοινορτὸν χωρέοντα ἀπ’
Ἐλευσίνος ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη τρισμυρίων, ἀπο-
θωμάζειν τέ σφεας τὸν κοινορτὸν ὅτε ἄν κοτε εἶη ἀν-
θρώπων, καὶ πρόκατε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι
τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν ἰακχον. εἶναι δ’ ἀδαιή-
μονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσίनि γινομένων τὸν Δη-
μάρητον, εἰρέεσθαι τε αὐτὸν ὅ τι τὸ φθεγγόμενον εἶη
τοῦτο. αὐτὸς δὲ εἰπεῖν· Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ
μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ
ἀριδίηλα, ἐρήμου εὐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ
φθεγγόμενον, ἀπ’ Ἐλευσίνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθη-
ναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε κατα-
σκήψη ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ
καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπειρῳ ἔσται, ἦν δὲ ἐπὶ τὰς
νέας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν
κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλεῖν. τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην
ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἕτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ
Κούρῃ, καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων
Ἑλλήνων μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀκούεις ἐν ταύτῃ
τῇ ὁρτῇ ἰακχάζουσι. πρὸς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον·
Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἶπης. ἦν
γὰρ τοι ἐς βασιλέα ἀνευειχθῆ τὰ ἔπεια ταῦτα, ἀπο-
βαλέεις τὴν κεφαλὴν, καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ἴσασ-
σθαι οὔτ’ ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς. ἀλλ’ ἐχ’ ἥσυχος,
περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. τὸν μὲν δὴ

ταῦτα παραινέειν, ἐκ δὲ τοῦ κοινορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμίνοσ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὴ αὐτοὺσ μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δίκαιοσ ὁ Θεοκύδεοσ ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενοσ.

66 Οἱ δὲ ἐσ τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντεσ, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχῖνοσ θηησάμενοι τὸ τρωμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐσ τὴν Ἰσθμιαίνην, ἐπισχόντεσ ἡμέρασ τρεῖσ ἔπλεον δι' Εὐρύπου, καὶ ἐν ἐτέρησι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρω. ὡσ μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονεσ ἐόντεσ ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐσ τὰσ Ἀθήνασ κατὰ τε ἠπειρον καὶ τῆσι νηυσὶ [ἀπικόμενοι], ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐσ Θερμοπύλασ. ἀντιθήσω γάρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνοσ αὐτῶν ἀπολομένοισι καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι καὶ τῆσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίησι τούσδε τοὺσ τότε οὐκω ἐπομένουσ βασιλεῖ, Μηλιέασ καὶ Δωριέασ καὶ Λοκροὺσ καὶ Βοιωτοὺσ πανστρατιῇ ἐπομένουσ πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων, καὶ μάλα Καρυστίουσ τε καὶ Ἀνδρίουσ καὶ Τηνίουσ τε καὶ τοὺσ λοιποὺσ νησιώτασ πάντασ, πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὄσφ γάρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρω τῆσ Ἑλλάδοσ ὁ Πέρσησ,

67 τοσοῦτω πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο. ἐπεὶ ὦν ἀπικατο ἐσ τὰσ Ἀθήνασ πάντεσ οὗτοι πλὴν Παρίων (Γάρριοι δὲ ὑπολειφθέντεσ ἐν Κύθνω ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποβήσεται), οἱ δὲ λοιποὶ ὡσ ἀπίκοντο ἐσ τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτόσ Ξέρξησ ἐπὶ τὰσ νεασ, ἐθέλων σφι συμμίξαι τε καὶ πνθέσθαι τῶν ἐπιπλεόντων τὰσ γνώμασ. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενοσ προῖξετο, παρήσαν

μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι
 καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἴζοντο ὡς σφι βασι-
 λεὺς ἐκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος
 [βασιλεὺς], μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ἄλλοι. ὡς δὲ
 κόσμῳ ἐπεξῆς ἴζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαροδόνιον εἰρώτα
 ἀποπειρώμενος ἐκάστου εἰ ναυμαχίην ποιεοίτο. ἐπεὶ 68
 δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαροδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ
 Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τῶντὸ γνώμην ἐξεφέ-
 ροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ
 τάδε ἔφη· Εἰπεῖν μοι πρὸς βασιλέα, Μαροδόνιε, ὡς α
 ἐγὼ τάδε λέγω. οὔτε κακίστη γενομένη ἐν τῆσι ναυ-
 μαχίησι τῆσι πρὸς Εὐβοίῃ οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένη.
 δέσποτα, τὴν δὲ εὐῶσαν γνώμην με δίκαιόν ἐστιν ἀπο-
 δεικνύσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρή-
 γματα τὰ σά. καὶ τοι τάδε λέγω, φεῖδσο τῶν νεῶν
 μηδὲ ναυμαχίην ποιεό· οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν
 κρέσσονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν ὅσον ἄνδρες
 γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχίησι ἀνακιν-
 δυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα
 ὀρημήθης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα;
 ἐμποδὼν δέ τοι ἴσταται οὐδεὶς· οἱ δὲ τοι ἀντέστησαν,
 ἀπὸ πᾶσιν οὔτω ὡς κείνους ἔπραπε. τῆ δὲ ἐγὼ δοκέω β
 ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα. τοῦτο
 φράσω· ἦν μὲν μὴ ἐπιχθῆς ναυμαχίην ποιούμενος,
 ἀλλὰ τὰς νεῆς αὐτοῦ ἔχης πρὸς γῆ μένων ἢ καὶ προ-
 βαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπατέως τοι, δέσποτα,
 χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν
 χρόνον εἰσὶ τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφας δια-
 σκιθῆς, κατὰ πόλεις δὲ ἕκαστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ
 σίτος πάρα σφι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,

οὔτε αὐτοὺς οἰκός, ἦν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύ-
 νης τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμίσιν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτῶν
 ἦκοντας, οὐδέ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηνέων ναυμα-
 7 χέειν. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω μὴ
 ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς τὸν πεζὸν προσδηλήσῃται.
 πρὸς δέ, ᾧ βασιλεῦ, καὶ τότε ἐς θυμὸν βάλεν, ὡς
 τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φι-
 λέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί. σοὶ δὲ
 ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι εἰσί, οἳ ἐν
 συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε
 καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὕφελός
 69 ἐστὶ οὐδέν. ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαροδόνιον, ὅσοι
 μὲν ἦσαν εὖνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο
 τοὺς λόγους ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέως,
 ὅτι οὐκ ἔα ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἳ δὲ ἀγκαιόμενοί τε
 καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης διὰ
 πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀνακρίσει ὡς
 ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γυνῶμαι
 ἐς Ξέρξην, κάρτα τε ἦσθη τῇ γυνῶμὶ τῇ Ἀρτεμισίης,
 καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι τότε πολλῶ
 μᾶλλον αἶνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε,
 τάδε καταδόξας, πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελοκακείην
 ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ, τότε δὲ αὐτὸς παρεσκευάστο
 θεήσασθαι ναυμαχέοντας.

70 Ἐπεὶ δὲ παρήγγελον ἀναπλέειν, ἀνῆγον τὰς νέας
 ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες
 κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη
 ναυμαχίην ποιήσασθαι· νύξ γὰρ ἐπεγένετο· οἳ δὲ
 παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας
 εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἦκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ

Πελοποννήσον· ἀρρώθεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐσωτῶν ἀφύλακτον. τῶν δὲ βαρ- 71
 βάρων ὁ πεξὸς ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηγάνητο ὅπως κατ' ἡπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολιῶν ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἕζοντο, καὶ σφι ἐπὶ στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδew, Λεωνίδew δὲ ἀδελφεός. ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἴσθμῳ καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τεῖχος. ἄτε δὲ ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεις ἐσεφορέοντο, καὶ ἐλίννου οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης. οἱ δὲ 72
 βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἴσθμὸν πανδημεὶ οἶδε ἦσαν Ἑλλήνων, Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ἠλεῖοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυῶνιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλιαῖοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἐρμιονέες. οὔτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παρ-
 οижώκει ἦδη.

Οἰκίαι δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἐπτά. τούτων 73
 δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα ἔόντα κατὰ χώραν ἴδονται νῦν τῇ καὶ τὸ πέλαι οἰκεῖν, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνούριοι·

ἐν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαιῶν ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν, αἰκέει δὲ τὴν ἄλλοτριήν. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἐπὶ τέσσαρα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριεὺς τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Δρυόπες καὶ Ἀθηναῖοι. Δωριέων μὲν πολλαὶ τε καὶ δόκιμοι πόλεις, Αἰτωλῶν δὲ Ἥλις μούνη, Δρυόπων δὲ Ἐρμιῶν τε καὶ Ἀσίνη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ, Ἀθηναίων δὲ Παρωρεῖται πάντες. οἱ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἔοντες δοκέουσι μῦθοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρίενται δὲ ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου, ἔοντες Ὀρνεῖται καὶ περιόικοι. τούτων ὦν τῶν ἐπὶ ἔθνεων αἱ λοιπαὶ πόλεις, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου κατέατο· εἰ δὲ ἔλευθέρωσ ἐξεστί εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμῆδιζον.

- 74 Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἴσθμῳ τοιοῦτῳ πόνῳ συνέστασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη (τὸν) δρόμον θέοντες καὶ τῆσι νησιδὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώθεον, οὐκ οὔτῳ περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. τέως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστὰς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιούμενοι τὴν Εὐρυβίδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ ἐξεργάγη ἐς τὸ μέσον. σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὸν εἶη ἀποπλέειν καὶ περὶ ἐκαίνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χάριτος διοικαλῶτου μένοντας μάχεσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ
- 75 Μεγαρέες αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι. ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης ὡς ἔσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθῶν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξεληθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοῖον,

ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεόν, τῷ οὐνομα μὲν ἦν Σί-
 κιννος, οἰκίτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστο-
 κλέος παίδων· τὸν δὴ ὕστερον τούτων τῶν προηγημάτων
 Θεμιστοκλέης Θεσπία τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ
 Θεσπίεες πολιήτας, καὶ χρήμασι ὕλβιον. ὃς τότε πλοῖον
 ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων
 τάδε· Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάτρη τῶν
 ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος
 καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνε-
 σθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα) φράσσοντα ὅτι οἱ
 Ἕλληνες δορησμὸν βουλευόμενοι καταρρωδηκότες, καὶ
 νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργου ἀπάντων ἐξεργά-
 σασθαι, ἢν μὴ περιύδητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε
 γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι οὔτ' ἔτι ἀντιστήσονται
 ὑμῖν, πρὸς ἑαυτούς τε σφέας ὕψεσθε ναυμαχέοντας
 τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μὴ. ὁ μὲν
 ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδῶν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι δὲ 76
 ὡς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν
 νησίδα τὴν [Ψυττάλειαν] μεταξὺ Σαλαμῖνος τε κει-
 μένην καὶ τῆς ἠπειροῦ πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβί-
 βασαν· τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνήγον
 μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλα-
 μῖνα, ἀνήγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνό-
 σουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα
 τὸν πορθμῖον τῆσι νησί. τῶνδε εἵνεκα ἀνήγον τὰς
 νείας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγεῖν ἔξῃ, ἀλλ' ἀπο-
 λαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτε-
 μισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττά-
 λειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε
 εἵνεκα, ὡς ἐπιὰν γίνηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα

ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πρόφω [τῆς] ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἢ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιέωσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίευν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυνθανοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

77 [Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθῆες, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειραῶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιαῦδε πρήγματα ἐσβλέψας.

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν νηυσὶ γεφυρώσωσι καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν, ἐλπίδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας, διὰ Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, Ὑβριος υἱόν, δεινὸν μαιμώντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πιθέσθαι. Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμιξεται, αἷματι δ' Ἄρης πόντου φοινίξει. τότε ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμῶ οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέκομαι].

78 Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἦδεναν δὲ οὐκῶ ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῆσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι.

79 συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήγησι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὦνήρ στας ἐπὶ τὸ συνέδριον ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἔοντα μὲν ἑωυτῷ

οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάρθεος τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιούμενος ἐξεκάλετο, θέλων αὐτῷ συμμῖξαι. προακηκόεε δὲ ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλῆς, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· Ἡμέας στασιάζειν χρεόν ἐστι ἐν τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε περὶ τοῦ ὑκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δέ τοι ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθευτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος ὅτι νῦν οὐδ' ἦν θέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἰοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλω. ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμηνον. ὁ δ' ἀμείβετο 80 τοισίδε· Κάριτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ ἡγγειλας· τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ἦκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἤθελον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δὲ ἐπεὶ περ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἡγγειλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν καὶ οὐ πείσω ὡς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν ὡς ἔχει. ἐπεὶ δὲ σημήμης, ἦν μὲν πείθονται, [ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα,] ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὅμοιον ἡμῖν ἔσται· οὐ γὰρ ἔτι διαδορήσονται, εἰ περ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις. ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀρι- 81 στείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν καὶ μόγισ ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχισθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν

Ξέρξω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὡς ἀλεξησομέ-
 νους. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας μετεστῆκεε, τῶν δὲ αὐτῆς
 ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρα-
 82 τηγῶν οὐκ ἐπέιδοντο τὰ ἐσαγγελθέντα. ἀπιστεόντων
 δὲ τούτων ἦμε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα,
 τῆς ἦρχε ἀνὴρ (Τήνιος) Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἣ
 περ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο
 τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν
 τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ
 ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμίνα καὶ
 τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Αἰγιονή ἐξεπληροῦτο
 τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριη-
 κοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν
 ἀριθμόν.

83 Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν
 τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχί-
 σοντες. ἠὼς τε δὴ διέφαινε καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπι-
 βατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ
 πάντων Θεμιστοκλέης. τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα (τὰ)
 κρέσσω τοῖσι ἦσσοσι ἀντιτιθέμενα, ὅσα δὴ ἐν ἀνθρώ-
 που φύσει καὶ καταστάσει ἐγγίνεται· παραινέσας δὲ τού-
 των τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι καὶ καταπλέξας τὴν ρῆσιν,
 ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσ-
 ἐβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς
 Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νέας ἀπάσας
 84 οἱ Ἕλληνες. ἀναγομένοισι δὲ σφι αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ
 βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες [ἐπὶ] πρύμνην
 ἀνεκρούοντο καὶ ὤκελλον τὰς νέας, Ἀμεινίης δὲ Παλ-
 ληνεὺς ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἐξαναχθεὶς νηὶ ἐμβάλλει. συμ-
 πλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δύναμένων ἀπαλλαγῆναι,

οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχήν, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἰγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε. ὥς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη, φανείσαν δὲ διακελεύσασθαι ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, οὐκ εἰδίσασαν πρότερον τάδε· Ὡ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρόμνην ἀναζροῦσθε;

Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες (οὗτοι 85 γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρας), κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκειον μέντοι τούτων κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. ἔχω μὲν νυν συχῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξει τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μόνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε καταστησάντων τῶν Περσέων, Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη καὶ χώρα ἐδωρήθη πολλῇ. οἱ δ' εὐεργέται βασιλέος ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί. περὶ μὲν νυν 86 τούτους οὕτω εἶχε· τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκροαίετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπ' Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεούτων (καὶ) κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόφ ποιόντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷον περ ἀπέβη. καίτοι ἤσαν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν

ἡμέρην μακροῦ ἀμείνουρες αὐτοὶ ἑωυτῶν ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην, ἐδόκειέ
 87 τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσασθαι βασιλέα. κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλεῖ. ἐπειδὴ γὰρ ἐς Θόρουβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἢ νηῦς ἢ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς· καὶ ἢ οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φίλιαι, ἢ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγγανε εἰσοῦσα, ἐδοξέ οἱ τότε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεικε ποιησάση· διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγγένοιε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἑόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἢ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο· ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀπο-
 88 στρέψας πρὸς ἄλλας ἐτρέπετο. τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεικε γενέσθαι διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι, τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ βασιλέα θηεύμενον μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δὴ τινα εἰπεῖν τῶν παρεόντων· Δέσποτα, ὄρας Ἀρτεμισίην

ὥς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπειρέσθαι εἰ ἀληθέως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον, καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστέατο εἶναι πολεμίην. τά τε γὰρ ἄλλα, ὥς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς εὐτυχίην γενόμενα καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἰπεῖν λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἰπεῖν. ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ 89 μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ ὄνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων· ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθείροντο, οἱ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι ἐς τὴν Σαλαμίνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὕπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῆσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι ὥς ἀποδεξόμενοι τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεί, τῆσι σφετέρησι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον. ἐγένετο 90 δὲ καὶ τότε ἐν τῷ θορόβῳ τούτῳ· τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νέες διεφθάρησαν, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὥς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νέες, ὥς προδόντων. συνήνεικε ὦν οὕτω ὥστε Ἴωνων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντιος λαβεῖν τοιούδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηκικῇ νηὺς. ἣ τε δὴ Ἀττικῇ κατεδύετο καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναιή

νηὺς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηϊκῶν τὴν νέα. ἄτε δὲ ἔόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρηϊκεὶς τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν καὶ ἐπέβησαν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐρρῦσατο· ὡς γὰρ εἶδέ σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους ἐτρόπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας οἷα ὑπερλυπέομενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καὶ σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅπως γὰρ τινα ἴδιοι Ξέρξης τῶν ἔωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ ὄρει τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος, τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπνυθάνετο τὸν ποιήσαντα, καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δέ τι καὶ προσεβέβαλετο φίλος ἔων Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τούτου τοῦ Φοινικίου πάθεος.

- 91 Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτρόποντο· τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεράϊζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅπως δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι
- 92 ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. ἐνθαῦτα συνεκύρουν νέες ἢ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέα, καὶ ἡ Πολυκροῖτου τοῦ Κριοῦ ἀνδρὸς Αἰγινίτεω νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ, ἢ περ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σιαδάθῳ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθῆης ὁ Ἴσχενόων, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι· τὸν δὲ περιάγουσα ἕμα τοῖσι Πέρσησι

ἦλω νηὺς ἢ Σιδωνίη, ὥστε Πυθίην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐσείδε τὴν νέα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βῶσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε ἐς τῶν Αἴγινητέων τὸν μηδισμόν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέριψε ἐς Θεμιστοκλέα· οἱ δὲ βάρβαροι τῶν αἰ νέες περιεγένοντο φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυ- 93 μαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἴγινηται, ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἴγινητῆς καὶ Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς, ὅς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλέοι Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἰλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρεκεκέλευστο, πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύρια δραχμαί, ὅς ἂν μιν ζωὴν ἔλλῃ· δεινὸν γὰρ τι ἐποίηϋντο γυναικα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὡς πρότερον εἴρηται, διέφυγε· ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἰ νέες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορινθίων στρατηγὸν λέγουσι 94 Ἀθηναῖοι αὐτίκα κατ' ἀρχάς, ὡς συνέμισγον αἰ νέες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἰστία ἀειράμενον οἴχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἰσθμὸν Ἀθηναίων Σκιρόδος. περιπίπτειν σφι κέλητα θείῃ πομπῇ, τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβέλλοντι εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ

- ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος λέγειν
 τάδε· Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν
 ὄρησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ
 νικῶσι ὅσον αὐτοὶ ἠρῶντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν.
 ταῦτα λεγόντων ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὐτίς
 τάδε λέγειν, ὡς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄρησαι
 ἀποθνήσκειν, ἢν μὴ νικῶντες φαίνονται οἱ Ἕλληνας.
 οὕτω δὴ ἀποστρέψαντα τὴν νέα αὐτόν τε καὶ τοὺς
 ἄλλους ἐπ' ἐξερρασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον.
 τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων, οὐ
 μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογεύουσι, ἀλλ' ἐν πρώ-
 95 μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ
 Λυσιμάχου ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον
 τούτων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ
 θορούβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίηε-
 παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων οἱ παρετετάχατο
 παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρας, γένος ἔόντες
 Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων,
 οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφό-
 νευσαν πάντας.
- 96 Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς
 τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναηγίων ὅσα ταύτῃ
 ἐτύγχανε ἔτι ἔόντα, ἔτοιμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην,
 ἐλπίζοντες τῆσι περιουόσησι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασι-
 λέα. τῶν δὲ ναηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ζέφυρος
 ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἠϊόνα καλεομένην Κωλιάδα,
 ὥστε ἀποπλησθῆναι τὸν χρησμὸν τόν τε ἄλλον πάντα
 τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ
 Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενει-

χθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ *Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ*, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρούξουσι.

τοῦτο δὲ ἐμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

ΞΕΡΞΗΣ δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονός πάθος, δείσας 97 μὴ τις τῶν Ἰώνων ὑποθῆται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοὶ νοήσωσι πλέειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντες τὰς γεφυράς καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κινδυνεύσῃ ἀπολέσθαι, θρησμὸν ἐβούλενε· θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ ἐς τὴν Σαλαμίνα χῶμα ἐπειρᾶτο διαχοῦν, γαύλους τε Φοινικίους συνέδεε, ἵνα ἀντί τε σχεδίνης ἔωσι καὶ τείχεος, ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρῶντες δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα εὖ ἠπιστέατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκευάσται μένων πολεμήσειν· *Μαρδόνιον δ'* οὐδὲν τούτων ἐλένθανε ὡς μάλιστα ἐμπειρον ἔοντα τῆς ἐκείνου διανοίης. ταῦτά τε ἅμα *Ξέρξης* ἐποίηε καὶ ἐπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρεουδάν σφι συμφορὴν. τούτων δὲ 98 τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὅ τι θᾶσσον παραγίνεται θνητῶν ἔόν· οὕτω τοῖσι Πέρσησι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὄσων ἐν ἡμερῶν ἢ ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος· τοὺς οὔτε νιφετός, οὐκ ὕμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νύξ ἔργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον αὐτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμῶν παραδιδόι τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διέξίρχεται παραδιδόμενα, κατέ

περ Ἑλλησι ἢ λαμπαδηφορίῃ τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπι-
 τελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρ-
 99 σαι ἀγγραμίον. ἢ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη
 ἀπικομένη, ὡς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερεψε οὕτω δη-
 τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας ὡς τὰς τε ὁδοὺς μυρ-
 σίνη πάσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμιάματα καὶ
 αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίησί τε καὶ εὐπαθείησι· ἢ δὲ δευ-
 τέρη σφι ἀγγελίη ἐπεσελθοῦσα συνέχεε οὕτω ὥστε
 τοὺς κισθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῆ τε καὶ οἴμωγῇ
 ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαροδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ
 οὕτω δὲ περὶ τῶν νεῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι
 ἐποίουν ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες.

100 Καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ
 χρόνον γενόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφεας ἀπικό-
 μενος ἔπαυσε. Μαροδόσιος δὲ ὄρέων μὲν Ξέρξην συμ-
 φορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑπο-
 πτεύων δὲ αὐτὸν ὀρησμὸν βουλευεῖν ἐκ τῶν Ἀθηνέων,
 φροντίσας πρὸς ἑαυτὸν ὡς δώσει δίκην ἀναγνώσας
 βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέσσον
 εἶη ἀνακινδυνεῦσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ
 αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον ὑπὲρ μεγάλων αἰωρη-
 θέντα· πλέον μέντοι ἔφερε οἱ ἢ γνώμη κατεργάσασθαι
 τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὧν ταῦτα προσέφερε τὸν
 λόγον τόνδε· Δέσποτα, μήτε λυπέο μήτε συμφορὴν
 μηδεμίαν μεγάλην ποιεῦ τοῦδε τοῦ γεγονότος εἶνεκα
 πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγῶν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ
 ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις
 τούτων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκεόντων κατεργάσθαι
 ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι οὔτ' ἐκ
 τῆς ἠπείρου τῆσδε· οἳ τε ἡμῖν ἠντιώθησαν, ἔδωσαν

δίκαζ. εἰ μὲν νυν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμει· οὐ γὰρ ἔστι Ἑλλησι οὐδεμία ἐκδυσίς μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον εἶναι σοὺς δούλους. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποίει· εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἕλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσης καταγελάστους γενέσθαι Ἑλλησι. οὐδὲ γὰρ ἐν Πέρσῃσί τοί τι δεδήληται τῶν προηγημάτων, οὐδὲ ἐρέεις ὄκου ἐγενόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὦν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἰτιοὶ εἰσι, ἐμοὶ πείθεο· εἴ τοι δέδοκται μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε τῆς στρατιῆς ἀπάρων τὸ πολλόν, ἐμὲ δὲ σοι χρῆ τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον. ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὡς ἐκ κακῶν 101 ἐχάρη τε καὶ ἤσθη, πρὸς Μαροδόμιόν τε βουλευσάμενος ἔφη ὑποκρινέσθαι ὁκότερον ποιήσει τούτων. ὡς δὲ ἐβουλευέτο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμβουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μούνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους, τοῖς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Κελεύει με Μαροδόμιος μένοντα αὐτοῦ πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κίλεύει ποιέειν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει

τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρα-
 σχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην, αὐτὸν δέ με
 κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ εἰς ἡθεα τὰ
 ἕμᾳ. σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ
 συνεβούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἔωσα ποιέεσθαι, νῦν
 τε συμβούλευσον ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω εὖ βουλευ-
 102 σάμενος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβουλεύετο, ἡ δὲ λέγει
 τάδε· Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἔστι συμβουλευομένῳ τυ-
 χεῖν τὰ ἄριστα εἶπασαν, ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι
 πρήγμασι δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν ὀπίσω,
 Μαρδόνιον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιή-
 σειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν
 γάρ, ἣν καταστρέψῃται τά φησι θέλειν καὶ οἱ προχω-
 ρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὺν τῷ ἔργον, ὦ δέσποτα, γίνε-
 ται· οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο· τοῦτο δέ, ἣν τὰ
 ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμ-
 φορὴ μεγάλη ἔσται σέο τε περιεόντος καὶ ἐκείνων τῶν
 πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἣν γὰρ σὺ τε περιῆς
 καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλὰκις ἀγῶνας δραμέονται
 περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δέ, ἣν τι
 πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλ-
 ληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δέ, τῶν
 εἵνεκα τὸν στόλον ἐποίησας, πυρώσας τὰς Ἀθήνας
 103 ἀπελῆς. ἦσθη τε δὴ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα
 γὰρ ἐπετύγχανε τὰ περὶ αὐτὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ
 πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν
 δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρωδίημε. ἐπαινέσας δὲ τὴν
 Ἀρτεμισίην ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ
 παῖδας εἰς Ἐφεσον· νόθοι γὰρ τινες παῖδες οἱ συν-
 104 εἶποντο. συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἐρμό-

τιμον, γένος μὲν ἔοντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλεί. [οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδάσοισι τούτοισι τοιόνδε συμφέρεται πρῆγμα γίνεσθαι· ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτυόσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπόν, τότε ἡ ἰσείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δὲ σφι δις ἤδη ἐγένετο. ἐκ τούτων δὴ τῶν ¹⁰⁵ Πηδασέων ὁ Ἐρμούτιμος ἦν] τῷ μεγίστη τίσις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλεόμενον ὠνέεται Πανιώνιος ἀνὴρ Χίος, ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἐνοσιωτάτων· ὅπως γὰρ κτήσαιο παῖδας εἶδεος ἐπαμμένους, ἐπτάμνων ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἐφεσον χορημάτων μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνούχοι πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης τῶν ἐνορχίων. ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλούς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτου τὴν ζόην, καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἐρμούτιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων, χρόνον δὲ προϊόντος πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ ¹⁰⁶ Περσικὸν ὄρμα βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἔων ἐν Σαρδιοῖσι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἐρμούτιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χίοι [μὲν] νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλοῦς λόγους. πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκαίρου ἔχοι ἀγαθὰ, δεύτερα δὲ οἱ ὑπισχνεύμενος ἀντὶ τούτων ὅσα μὲν ἀγαθὰ ποιήσει, ἢν κομίσας τοὺς

οικέτας οικήη εκείνη, ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον κομίσαι τὰ κέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πανοικίη μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε· ὦ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο, ἢ σὲ ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἱ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας τὰς ἐμάς, ὥστε σε μὴ μέμψεσθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἔσομένην δίκην. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὕψιν ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἑαυτοῦ παίδων, τεσσέρων ἐόντων, τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν, ἀναγκαζόμενος δὲ ἐποίησε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσις καὶ Ἑρμότιμος.

- 107 **ΞΕΡΞΗΣ** δὲ ὡς τοὺς παῖδας ἐπέτρεψε Ἀρτεμισίη ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαροδόνιον ἐκέλευέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὅμοια. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο, τῆς δὲ νυκτὸς κελεύσαντος βασιλέος τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάχως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδιάς πορευθῆναι βασικεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀρχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλείοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκρα λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νέας εἶναι καὶ ἔφηνον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νέες εἶεν ἀλλ' ἄκρα, συλληχθέντες ἐκομίζοντο. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγίνετο, ὄρῶντες οἱ Ἕλληνες
- 108

κατὰ χώραν μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ἠλπίζου
καὶ τὰς νέας εἶναι περὶ Φάληρον, ἐδόκεόν τε ναυμα-
χῆσαιν σφέας παραρτέοντό τε ὡς ἀλεξησόμενοι. ἐπεὶ
δὲ ἐπύθοντο τὰς νέας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα
ἐδόκεε ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω
στρατὸν οὐκ ἐπαίδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου, ἐς δὲ
τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν
νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο διὰ νήσων τραπομένους καὶ
ἐπιδιώξαντας τὰς νέας πλέειν ἰθὺς ἐπὶ τὸν Ἑλλή-
σποντον λύσοντας τὰς γαφύρας· Εὐρυβιάδης δὲ τὴν
ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι
τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακὸν
τὴν Ἑλλάδα ἐργασαίαιτο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεῖη ἀπο-
λαμφθεῖς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρωτὸ
ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν, ὡς ἄγοντι μὲν οἱ ἡσυχίην οὔτε
τι προχωροῦν οἶόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων οὔτε τις
κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶ τέ οἱ ἡ στρατιῇ δια-
φθερέεται, ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργον ἐχομένῳ
πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρῆσαι
κατὰ πόλεις τε καὶ κατὰ ἔθνη, ἦτοι ἀλισκομένων γε ἢ
πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφὴν τε ἔξαιν σφέας τὸν
ἐπίτειον αἰεὶ τὸν Ἑλλήνων καρπὸν ἀλλὰ δοκέειν γὰρ
νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ οὐ μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν
Πέρσην· ἐστέον ὧν εἶναι φεύγειν, ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων
ἐς τὴν Ἰουποῦ· τὸ ἐνθεῦθεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέε-
σθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς
γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί.
ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ παῖσαι τοῖς γε πολλοῖς πλέειν ἐς 109
τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς
τοῖς Ἀθηναίοις (οἱτοὶ γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότεων

περιημέτεον, ὀρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλέειν
 καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι, εἰ ἄλλοι μὴ βου-
 λοίατο) ἔλεγέ σφι τάδε· Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι παρ-
 εγενόμην καὶ πολλῶ πλέω ἀκήκοα τοιαύδε γενέσθαι,
 ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας νενικημένους ἀνα-
 μάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέρην κακότητα.
 ἡμεῖς δέ (εὕρημα γὰρ εὕρηκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ
 τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι)
 μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς
 κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοὶ τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν
 ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι,
 ἔοντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τὰ τε ἰρὰ καὶ τὰ
 ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ καταβάλλων
 τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμα-
 στίγωσε πέδας τε κατήκε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ
 παρὸν ἡμῖν νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας
 ἡμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καί
 τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρον ἀνακῶς ἐχέτω,
 παντελέως ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι
 καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. ταῦτα ἔλεγε
 ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσην, ἵνα ἦν
 ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχη
 110 ἀποστροφὴν· τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλῆς
 μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο·
 ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφὸς ἐφάνη
 ἔων ἀληθέως σοφός τε καὶ εὐβουλος, πάντως ἔτοιμοι
 ᾗσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὥς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι
 ᾗσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἄνδρας ἀπ-
 ἔεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπίστευσε σιγᾶν ἐς πᾶσαν
 βᾶσανον ἀπικνεομένοισι τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλεῦ

φράσαι τῶν καὶ Σίκιυνος ὁ οἰκέτης αὐτῖς ἐγένετο· οὐ
ἐπειδὴ ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον
ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιυνος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξην ἔλεγε
τάδε· Ἐπεμψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος, στρατηγὸς
μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμαχῶν πάντων ἄρι-
στος καὶ σοφώτατος, φράσσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλῆς
[ὁ Ἀθηναῖος] σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν ἔσχε τοὺς
Ἕλληνας τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν
Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην
πολλὴν κοιμίζεο. οἱ μὲν ταῦτα σημήναντες ἀπέπλεον 111
ὀπίσω· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεῖτε σφι ἀπέδοξε μήτ' ἐπι-
διώκειν ἔτι προσωτέρῳ τῶν βαρβάρων τὰς νέας μήτε
πλέειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν
Ἄνδρον περικατέατο ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ
Ἄνδριοι νησιωτέων αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλῆος χρή-
ματα οὐκ ἔδοσαν, ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλῆος
λόγον τόνδε, ὡς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἑωυτοὺς ἔχοντες
δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὕτω
τέ σφι κάριστα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς
ταῦτα λέγοντες ὡς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθηναί
μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες καὶ θεῶν χρηστῶν ἤκοιεν
εὖ, ἐπεὶ Ἄνδρίους γε εἶναι γεωπειρίας ἐς τὰ μέγιστα
ἐνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἐχρήστους οὐκ ἐκλείπειν
σφέων τὴν νῆσον ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, Πενίην τε
καὶ Ἀμηχανίην, καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους εἶντας
Ἄνδρίους οὐ δώσειν χρήματα· οὐδέποτε γὰρ (ἂν)
τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι
κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινόμενοι καὶ οὐ
δύντες χρήματα ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλῆς δέ, οὐ 112
γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας

τήσους ἀπειλητήριους λόγους αἴτεε χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων [χρεώμενος λόγοισι] τοῖσι καὶ πρὸς βασιλέα ἐχρήσατο, λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτούμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ πολιορκίῶν ἐξαίρησει. λέγων ταῦτα συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων, οἱ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκεῖτο διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα ὡς εἶη ἐν αἴνῃ μερίστη τῶν στρατηγῶν, δέισαντες ταῦτα ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δὴ τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δὲ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι καὶ οὐ τούτους μόνους. καὶ τοὶ Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἴνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὀρωμέμενος χρήματα παρὰ νησιωτέων ἐκτατο λάθρη τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

113 Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξην ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξήλαντον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνωρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν, χειμερίσαι τε ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὡς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν τοὺς Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ἰδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ (οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψασθαι βασιλέος), μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμαχῶν ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι

εἰδεά τε ὑπῆρχε διαλέγων καὶ εἰ τέοισί τι χρηστὸν
 συνήδεε πεποιημένον· ἐν δὲ πλεῖστον ἔθνος Πέρσας
 αἰρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους,
 ἐπὶ δὲ Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες
 ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμη δὲ ἦσσονες· ὥστε σύμπαντας
 τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἰππεῦσι. ἐν δὲ 114
 τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαροδόνιός τε τὴν στρατιὴν
 διέκρινε καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον
 ἐληλύθει ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξην αἰτέειν
 δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου
 δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρ-
 τιῆται, ὃς ἐπειδὴ κατέλαβε εὐοῦσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρα-
 τιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὕψιν τὴν Ξέρξεω ἔλεγε
 τάδε· Ὡ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ
 Ἡρακλεΐδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι
 σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥύομενον τὴν Ἑλλάδα.
 ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ
 ἐτύγγαυε παρεστειῶς Μαροδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον εἶπε·
 Τοιγάρ σφι Μαροδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἷας
 ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ δεξάμενος τὸ ῥηθὲν ἀπαλ- 115
 λάσσετο, Ξέρξης δὲ Μαροδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν
 αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ
 ἀπικνύεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ
 τεσσαράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν
 μέρος ὡς εἰπεῖν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοῖατο καὶ
 κατ' οὔστινας ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρπὸν ἀρπά-
 ζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὔροιεν, οἱ δὲ
 τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην καὶ τῶν δειν-
 δρέων τὸν φλοιὸν περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα κατα-
 δρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν

ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν· ταῦτα δ' ἐποίηον ὑπὸ λιμοῦ.
 ἐπιλαβὼν δὲ λοιμὸς τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη
 κατ' ὁδὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτῶν
 κατέλειπε, ἐπιτάσσωσι τῆσι πόλισι, ἵνα ἐκάστοτε γίνοιτο
 ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, ἐν Θεσσαλίῃ τέ
 τινος καὶ ἐν Σίρι τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίῃ.
 ἐνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διός, ὅτε ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα ἤλυνε, ἀπὼν οὐκ ἀπέλαβε, ἀλλὰ δόντες
 οἱ Παῖονες τοῖσι Θρηῖσι ἀπαιτέοντος Ξέρξεω ἔφασαν
 νεμομένας ἀρπασθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν
 116 περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρομόνος οἰκημένων. ἐνθα καὶ
 ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς
 Θρηῖξ ἔργον ὑπεροχὴς ἐργάσατο· ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη
 τῷ Ξέρξει ἐκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἶχετο ἄνω ἐς
 τὸ ὄρος τὴν Ῥοδόπηι, τοῖσι τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ
 στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ
 ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσασθαι τὸν πόλεμον,
 ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν
 ἀσινέες πάντες ἐξ ἐόντες, ἐξώρυσσε γούτων ὁ πατήρ τοὺς
 117 ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν
 τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον· οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς
 Θρηίκης πορευόμενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμε-
 νοι τὸν Ἑλλησποντον τῆσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον·
 τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὔρον ἐτι ἐντεταμένας ἀλλ' ἐπὶ
 χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι σιτία
 τε πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον, οὐδένα τε κόσμον
 ἐμπιπλάμενοι καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες ἀπέθνησκον τοῦ
 στρατοῦ τοῦ περιέοντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξει
 118 ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄδε λόγος
 λεγόμενος, ὡς ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηνέων

ἀπίκετο ἐπ' Ἡίονα τὴν ἐπὶ Στρομόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορήσει διερχῶτο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ἰδάρνει ἐπιγράπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νεὸς Φοινίσσης ἐπιβάς ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δέ μιν ἄνεμον Στρομοιήν ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίνην. καὶ δὴ μᾶλλον γὰρ τι χειμαίνεσθαι γεμούσης τῆς νεὸς ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα εἰρέσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτην εἴ τις ἔστι σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἶπαι· Δέσποτα, οὐκ ἔστι οὐδεμία, εἰ μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξην λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἰπεῖν· Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἶκε εἶναι ἐμοὶ ἡ σωτηρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νέα ἐπικουφισθεῖσαν οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξην, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῳ στεφάνῳ τὸν κυβερνήτην, ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. οὗτος δὲ ἄλλος 119 λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξην, ἐν μυρίησι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξουον μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλην νέα, ἔοντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἑρετέων ἔόντων Φοινίκων ὅπως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς καὶ

πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῶ χρεώμενος ἅμα τῷ ἔλλω
 120 στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. μέγα δὲ καὶ τότε
 μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κοιμηθῆναι
 ἀπικόμενος ἐς Ἀβδηρα καὶ ξεινίην τέ σφι συνθέμενος
 καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκη τε χρυσέῳ καὶ τήρη
 χρυσοπάστῳ. καὶ ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηροῖται, λέγοντες
 ἔμοιγε οὐδαμῶς πιστά, πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην
 φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἔων. τὰ δὲ
 Ἀβδηρα ἴδρυνται πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ
 Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡϊόνος, ὅθεν δὴ μὴν φασι ἐπι-
 βῆναι ἐπὶ τὴν νέα.

121 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεῖτε οὐκ οἰοί τε ἐγίνοντο ἐξελεῖν
 τὴν Ἄνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηιώσαντες
 αὐτῶν τὴν χώραν ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμίνα. πρῶτα
 μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξείλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ
 τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἴσθμὸν ἀναθεῖναι,
 ἣ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ
 τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα. μετὰ δὲ τοῦτο διεδά-
 σαντο τὴν λήϊν καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελ-
 φούς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριάς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρω-
 τήριον νεός, ἔων μέγαθος δυώδεκα πηγέων· ἔστηκε δὲ
 122 οὗτος τῇ περ ὁ Μακεδῶν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. πέμ-
 ψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς ἐπειρώτων
 τὸν θεὸν κοινῇ εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκρο-
 θίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν,
 παρὰ Αἰγινητέων δὲ οὐ, ἀλλὰ ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀρι-
 στήμια τῆς ἐν Σαλαμίνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πνθό-
 μενοι ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἱ ἐπὶ ἰστοῦ χαλ-
 κέου ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου
 123 κρητῆρος. μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λήϊς ἔπλεον οἱ

Ἕλληνας ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἀριστήια δώσοντες τῷ ἀξιω-
τάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς
δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διένεμον τὰς ψήφους ἐπὶ
τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύ-
τερον κρίνοντας ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν
ἑαυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄρι-
στος γενέσθαι, δεύτερα δὲ οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμισ-
στοκλέα κρίνοντας. οἱ μὲν δὴ ἐμουνοῦντο, Θεμιστο-
κλέης δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. οὐ βου-
λομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ'
ἀποπλεόντων ἐκάστων ἐς τὴν ἑαυτῶν ἀκρίτων, ὅμως
Θεμιστοκλέης ἐβῶσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν
Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ
νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχη-
σάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο
θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν
ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστήια μὲν νυν
ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον, σοφίης δὲ καὶ
δεξιότητος Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης·
ἔδωρήσαντό τε μιν ὅχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύοντι.
αἰνέσαντες δὲ πολλὰ, προέπεμψαν ἀπίοντα τριηκόσιοι
Σπαρτιητέων λογάδες, οὔτοι οἱ περὶ ἰσπίες καλέονται,
μέχρι οὖρον τῶν Τεγεατικῶν. μόνον δὲ τοῦτον πάν-
των ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Σπαρτιῆται προέπεμψαν.
ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, 125
ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν
Θεμιστοκλέος ἐόν, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν,
φθόνῳ καταμαργέων ἐνεῖκει τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς
Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας
ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι'

έωυτόν. ό δέ, έπίετε ούκ έπαύετο λέγων ταύτα ό Τιμόδημος, είπε· Ούτω έχει τοι· ούτ' άν έγώ έών Βελβινίτης έτιμήθην ούτω πρός Σπαρτιητέων, ούτ' άν σύ, ώνθρωπε, έών 'Αθηναίος.

- 126 Ταύτα μέν νυν ές τοσοούτο έγένετο, 'Αρτάβαζος δέ ό Φαρνάκεος, άνήρ έν Πέρσησι λόγιμος και πρόσθε έών, έκ δέ τών Πλαταιικών και μάλλον έτι γενόμενος, έχων έξ μυριάδας στρατού τοϋ Μαρδόνιος έξελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοϋ πόρου. ώς δέ ό μέν ήν έν τή 'Ασίη, ό δέ όπίσω πορευόμενος κατά τήν Παλλήνην έγίνετο, άτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περι Θεσσαλίην τε και Μακεδονίην και ούδέν κω κατεπείγοντος ήκειν ές τό άλλο στρατόπεδον, ούκ έδικαίου έντυχών άπεστεώσι Ποτιδαιήτησι μη ούκ έξανδραποδίσασθαι σφεας. οί γάρ Ποτιδαιήται, ώς βασιλεύς παρεξεληλάκεε και ό ναυτικός τοίσι Πέρσησι οίχώκεε φεύγων έκ τής Σαλαμίνας, έκ τοϋ φανερού άπέστασαν άπό τών βαρβάρων· ώς δέ και οί άλλοι οί τήν Παλλήνην έχοντες.
- 127 ένθαύτα δή 'Αρτάβαζος έπολιόρκεε τήν Ποτίδαιαν. ύποπτεύσας δέ και τους 'Ολυνθίους άπίστασθαι άπό βασιλέος, και ταύτην έπολιόρκεε· είχον δέ αύτήν Βοττιαίοι οί έκ τοϋ Θερμαίου κόλπου έξαναστάντες ύπό Μακεδόνων. έπει δέ σφεας είλε πολιορκέων, κατέσφαξε έξαγαγών ές λίμνην, τήν δέ πόλιν παραδιδού Κριτοβούλω Τορωναίω έπιτροπέειν και τῷ Χαλκιδικῷ γένει, και ούτω 'Ολυνθον Χαλκιδέες έσχον.
- 128 έξελών δέ ταύτην ό 'Αρτάβαζος τή Ποτιδαίη έντεταμένως προσείχε, προσέχοντι δέ οί προθύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόξεινος ό τών Σκιωναίων στρατηγός, όντινα μέν τρόπον άρχήν, έγωγε ούκ έχω είπειν (ού

γὰρ ὧν λέγεται), τέλος μέντοι τοιάδε ἐγένετο· ὅπως
 βιβλίον γράψει ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον
 πέμψαι ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ
 τὰς γλυφίδας περιειλιζαντες καὶ πτερώσαντες τὸ βιβλίον
 ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπάϊστος δὲ ἐγένετο
 ὁ Τιμόξεινος προδιδοὺς τὴν Ποτιδαίαν· τοξεύων γὰρ
 ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀμαρτῶν τοῦ χωρίου
 τούτου βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιίτεω τὸν ᾧμον, τὸν δὲ
 βληθέντα περιέδραμε ὄμιλος, οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν
 πολέμῳ, οἷ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον
 τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρῆν δὲ καὶ
 τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατη-
 γοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον
 τῆς προδοσίης ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προ-
 δοσίῃ τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομιζοίατο
 εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προ-
 δόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπάϊστος ἐγεγόνεε·
 Ἀρταβάζῳ δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς 129
 μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ χρόνου
 ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον
 παρήσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τὰς δύο μὲν μοίρας
 διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελ-
 θόντας χορῆν εἶναι ἔσω ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημ-
 μυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὄση οὐδαμὰ κω, ὡς οἱ
 ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν
 αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπιστα-
 μέρους οἱ Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν.
 αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ρηχίης [καὶ τῆς
 πλημμυρίδος] καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε,
 ὅτι ἐς τοῦ Ποσειδέωνος τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ

ἐν τῷ προαστείῳ ἠσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων οἱ περ
καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· αἴτιον δὲ τοῦτο
λέγοντες εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγενομέ-
νους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον.

130 Οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα οὕτω ἐπρηξαν.
ὁ δὲ ναυτικός ὁ Ξέρξεω (ὁ) περιγενόμενος, ὡς προσ-
έμιξε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος καὶ βασιλέα τε καὶ
τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἄβυδον,
ἐχειμέριζε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ἐπιλάμψαντος πρώϊος
συνελέγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν
αὐτοῦ· Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῖνες ἐπεβάτενον.
στρατηγὸι δὲ σφι ἐπῆλθον Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου
καὶ Ἀρταῦντης ὁ Ἀρταχαίεω· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ
ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταῦντεω προσελομένου Ἰθαμίττης.
ἄτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προήρισαν ἀνωτέρω τὸ
πρὸς ἐσπέρης, οὐδ' ἐπηνάγκαζε οὐδεῖς, ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ
κατήμενοι ἐφύλασσαν τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆ, νέας
ἔχοντες σὺν τῆσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσ-
εδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην ἀλλ'
ἀποχρήσειν σφι τὴν ἐσωτῶν φυλάσσειν, σταθμεύμενοι
ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος ἀλλ'
ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νῦν τὴν θάλασσαν
ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλῷ
κρατίσειν τὸν Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ ἅμα
μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυναίατο κακὸν τοὺς πολεμίους
ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούσκειον ὅκη πεσέεται τὰ Μαρ-
131 δουίου πράγματα. τοὺς δὲ Ἕλληνας τό τε ἔαρ γινόμε-
νον ἤγειρε καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν
δὴ πεζὸς οὐκω συνελέγετο, ὁ δὲ ναυτικός ἀπίκετο ἐς
Αἰγίναν, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ

καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρκος τοῦ Ἡγησίλειω τοῦ Ἰπποκρατίδew τοῦ Λευτυχίδew τοῦ Ἀναξίλειω τοῦ Ἀρχιδήμου τοῦ Ἀναξανδρίδew τοῦ Θεοπόμπου τοῦ Νικάνδρου τοῦ Χαρίλειω τοῦ Εὐνόμου τοῦ Πολυδέκτεω τοῦ Πρυτάνιος τοῦ Εὐρυφῶντος τοῦ Προκλέος τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ἰλλου τοῦ Ἡρακλέος, ἐὼν τῆς ἐτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν ἐπτά τῶν μετὰ Λευτυχίδew πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι βασιλεῖς ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος. ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι ¹³² αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, οἳ καὶ ἐς Σπάρτην ὀλίγω πρότερον τούτων ἀπικόμενοι ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληίδew ἦν· οἳ στασιῶται σφίσι γενόμενοι ἐπεβούλευον θάνατον Στρατί τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπτά· ἐπιβουλεύοντες δὲ ὡς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξευείκαντος τὴν ἐπιχείρησιν ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἔξ ἐόντες ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἳ προήγαγον αὐτοὺς μόγισ μέχρι Διήλου. τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἑλλησι οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πάντα πλῆρα ἐδόκει εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἐπιστέατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιοῦτο ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι καταρροδηζότας, τοὺς δὲ Ἑλληνας χρηζόντων Χίων τὸ πρὸς τὴν ἠῶ κατωτέρω Διήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε

- 133 σφραων. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλεον ἐς τὴν Ἀἴλιον, Μαροδόσιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμώμενος ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα γένος, τῷ οὖνομα ἦν Μῦς, ἐντελλόμενος πανταχῆ μιν χρησόμενον ἔλθειν, τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὅ τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐ γὰρ ὧν λέγεται· δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων καὶ
- 134 οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι. οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβᾶδειαν φαίνεται ἀπικόμενος καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο (ἔστι δὲ κατὰ περ ἐν Ὀλυμπίῃ ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι), τοῦτο δὲ ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας κατεκοίμησε ἐς Ἀμφιάρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τόδε· ἐκέλευσέ σφρας ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρηστηρίων ποιούμενος ὁκότερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων, ἐωυτῷ ἢ ἅτε μάντι χρᾶσθαι ἢ ἅτε συμμάχῳ, τοῦ ἐτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατα-
- 135 κοιμηθῆναι. τόδε δὲ θῶμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων, ἔλθειν ἄρα τὸν Εὐρωπέα Μῦν, περιστροφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν καλέεται μὲν Πτώον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαῖδος λίμνης πρὸς ὄρει ἀγχοτάτῳ Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπέιτε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἔπεσθαι δὲ οἱ τῶν ἀστῶν αἰρετοὺς ἄνδρας

τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ὡς ἀπογραφομένους τὰ θεσπιεῖν
 ἔμελλε, καὶ πρόκατε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσση
 χρᾶν. καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θώ-
 ματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλά-
 δος, οὐδὲ ἔχειν ὃ τι χρήσονται τῷ παρεόντι πρῆγματι·
 τὸν δὲ Εὐρώπέα Μῦν ἔξαοπάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν
 ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γρά-
 φειν ἐς αὐτήν, φάναι δὲ Καρίῃ μιν γλώσση χρᾶν,
 συγγραψάμενον δὲ οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην.
 Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὃ τι δὴ λέγοντα ἦν τὰ 136
 χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας
 Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω ἄνδρα Μακεδόνα, ἅμα μὲν
 ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἦσαν (Ἀλεξάνδρου γὰρ
 ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης
 ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε. ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν
 τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὖνομα τοῦ μητροπάτορος, τῷ δὴ
 ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη
 νέμεσθαι), ἅμα δὲ ὁ Μαρδόνιος πυνθόμενος ὅτι πρό-
 ξεινός τε εἶη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος ἔπεμπε. τοὺς
 γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτιήσεσθαι,
 λέων τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον, τὰ τε
 κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι παθήματα κατ-
 εργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο. τούτων
 δὲ προσγενομένων κατήλιπε εὐπετέως τῆς θαλάσσης
 κρατήσαν, τὰ περ ἔν καὶ ἦν, πιξῆ τε ἐδόκεε πολλῶ
 εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθε οἱ τὰ
 πρῆγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ
 τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλεύοντα σύμ-
 μαχον τὸν Ἀθηναίων ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος
 ἔπεμπε.

137 ΤΟΥ ΔΕ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδομος γενέτωρ Περδίκκης ἐστὶ ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἴλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφοί, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης, ἐκ δὲ Ἴλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτεον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος. ἦ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅπως δὲ ὀπτῶν, ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητός, Περδίκκῳ, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῶντὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσηλθε αὐτίκα ὡς εἶη τέρας καὶ φέροι ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θῆτας προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔφρασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες οὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεοβλαβῆς γενόμενος “Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τούδε ἀποδίδωμι”, δέξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἕστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα· ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε “Δεκόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς”, περιγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον, περιγράφας δέ, ἐς τὸν κόλπον τρεῖς ἀρυσάμενος τοῦ ἥλιου.

138 ἀπαλλάσσετο αὐτὸς τε καὶ οἱ μετ’ ἐκείνου. οἱ μὲν δὴ ἀπήμισαν, τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων

οἶόν τι χρῆμα ποιήσῃς ὁ παῖς καὶ ὡς σὺν νόῳ κείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ ὄξυνθεὶς πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. ποταμὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἄργεος ἀπόγονοι σωτῆρι. οὗτος, ἐπεῖτε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρῶν ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἴους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης οἰκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίου, ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἕκαστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὀδομῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἦλθω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὕρος κέεται Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμώμενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περγίκεω 139 Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγένετο· Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος, Ἀμύντης δὲ Ἀλκίτεω, Ἀλκίτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος, τοῦ δὲ Φίλιππος, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ Περγίκεως ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ἐργόνες μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω· 140 ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπειρωθεὶς ὑπὸ Μακρονίου, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μακρόνιος τάδε λέγει· Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέως λέγουσα οὕτω· Ἀθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας μετήμι. νῦν τε ὧδε, Μακρόνιε, ποίεις· τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἐπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοί, ἦντινα ἂν ἐθέλωσι, ἐόντες αὐτόνομοι. ἰστέ τε πάντα σφι, ἦν δὴ βούλονται γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. τούτων

δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα, ἦν μὴ τὸ ὑμέτερον αἴτιον γένηται. λέγω δὲ ὑμῖν τάδε νῦν· τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλοισθε οὔτε οἰοί τέ ἐστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἶδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ ἐοῦσαν δύναμιν, ὥστε καὶ ἦν ἡμέας ὑπερβάλησθε καὶ νικήσητε, τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπὶς εἴ περ εὖ φρονέετε, ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βούλεσθε παρισούμενοι βασιλεῖ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρας, θείειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι βασιλέος ταύτῃ ὀρμημένου. ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὀμαιχιμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.

β Μαροδόνιος μὲν ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐούσης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω (οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε), προσχορῆζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαροδονίῳ. ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἰοίσι τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε· καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεῖρ ὑπερμήκης. ἦν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετον μεταίχιμίον τε τὴν γῆν ἐκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἀμαρτάδας ἀπιεὶς ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα

ἔλεξε· Λακεδαιμόνιοι δὲ πυθόμενοι ἤκειν Ἀλέξανδρον 141
 εἰς Ἀθήνας εἰς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθη-
 ναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων ὡς σφεας χρεόν
 ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελο-
 ποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε
 ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, ἀντίκα
 τὲ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε
 ὁμοῦ σφεων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· ἐπανέμειναν γὰρ
 οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον
 Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἴκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου
 ἄγγελον ἐπ' ὁμολογίῃ, πυθόμενοί τε πέμψειν κατὰ
 τάχος ἀγγέλους. ἐπίτηδες ὦν ἐποίησαν, ἐνδεικνύμενοι
 τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἐσωτῶν γνώμην. ὡς δὲ 142
 ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ
 ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· Ἡμέας δὲ ἐπεμψαν Λακεδαιμό-
 νιοι δεησομένους ὑμέων μῆτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν
 κατὰ τὴν Ἑλλάδα μῆτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ
 βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς οὔτε κόσμον
 φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ
 δὴ καὶ διὰ πάντων ἡκιστα πολλῶν εἵνεκα ἡγείρατε
 γὰρ τούδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς οὐδὲν ἡμέων βουλομέ-
 νων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆν ὁ ἀγὼν ἐγένετο·
 νῦν δὲ φέρει καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε
 τούτων ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι
 Ἑλλησι Ἀθηναίους οὐδαμῶς ἀνασχετόν, οἵτινες αἰεὶ καὶ
 τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων.
 πιεζομένοιισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν
 ἐστερήθητε διξῶν ἤδη καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον
 ἤδη πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε
 καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναικῶς τε καὶ τὰ εἰς

πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν, ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὕδεν συνεστήκη. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν ἀναγνώσῃ, λεήνας τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστὶ· τύραννος γὰρ ἔων τυράννῳ συγκατεργάζεται· ὑμῖν δέ γε οὐ ποιητέα, εἰ περ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι ὡς βαρβάροισι ἐστὶ οὔτε πιστὸν οὔτε ἀληθὲς οὐδέν.

- 143 ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε· Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἐπιστάμεθα ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῷ Μήδῳ δύναμις ἢ περ ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό γε ὀνειδίξιν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίας γλιχόμενοι ἀμυνόμεθα οὕτω ὅπως ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογήσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπειθεῖν οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. νῦν τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴῃ τῇ περ καὶ νῦν ἔρχεται, μήποτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσι τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῖσι ἡρώσι, τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίαν ὄπιν ἔχων ἐνέπηρσε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σὺ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι, μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργέειν ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γὰρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν,
- 144 ἐόντα πρόξινόν τε καὶ φίλον. πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπεκρίναντο, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους τάδε· Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ νάρτα ἀνθρωπήμιον ἦν. ἀτὰρ αἰσχρῶς γε οἴκατε ἐξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρωδηῖσαι, ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμόθι τοσοῦτος οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα,

τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέλομεν ἂν μηδίσαντες καταδου-
 λῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ
 τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιέειν μηδ' ἦν ἐθέλωμεν,
 πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ
 τὰ οἰκίσματα ἐμπεροημένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι
 ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρέειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον
 ἢ περ ὁμολογέειν τῶ ταῦτα ἐργασασμένῳ, αὐτὶς δὲ τὸ
 Ἑλληνικόν, ἐὼν ὄμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν
 ἰδρύματα τε κοινὰ καὶ θυσαίαι ἡθεὰ τε ὁμότροπα, τῶν
 προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπί-
 στασθέ τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπιστά-
 μενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἰς περιῆ Ἀθηναίων, μηδαμὰ ὁμο-
 λογήσοντας ἡμέας Ξέρξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν
 προνοίην τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι προεΐδετε ἡμέων
 οἰκοφθορημένων οὕτω ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων
 τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται,
 ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν
 λυπέοντες ὑμέας. νῦν δέ, ὡς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν
 ὡς τάχιστα ἐκπέμπετε. ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ
 ἐκὰς χρόνου παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμε-
 τέρην, ἀλλ' ἐπὶ ἂν τάχιστα πύθῃται τὴν ἀγγελίην ὅτι
 οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν
 ὦν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας καιρός
 ἔστι προβοηθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτικὴν. οἱ μὲν ταῦτα
 ὑποκριναμένων Ἀθηναίων ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΑΛΔΙΟΠΗ.

- 1 ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δέ, ὡς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἤγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας· ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἠγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπορηγμένα μετέμελε οὐδὲν πολλῶ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην, καὶ συμπροέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Δηρῖσαῖος Ξέρξην φεύγοντα καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρήκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν
- 2 Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβούλευον αὐτῷ λέγοντες ὡς οὐκ εἶη χῶρος ἐπιτηδεότερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου, οὐδὲ ἔων ἶέναι ἐκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον ποιέειν ὅκως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέφεται. κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἳ περ καὶ πάρος ταῦτὰ ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς παραινόμεν. ἔφασαν λέγοντες, ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῆσι πόλεσι, πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις·

ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας ῥηιδίως μετὰ
 τῶν στασιωτέων καταστρέψαι. | οἱ μὲν ταῦτα συνεβού- 3—
 λειον, ὁ δὲ οὐκ ἐπειθετο, ἀλλὰ οἱ δεινός τις ἐνέστακτο
 ἡμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἐλεῖν, ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνω-
 μοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλεῖ
 δηλώσειν ἔοντι ἐν Σάρδισι ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὅς οὐδὲ
 τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὔρε τοὺς Ἀθηναίους,
 ἀλλ' ἐν τε Σαλαμίῳ τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι
 ἐν τε τῆσι νησί, αἰρεῖ τε ἔρημον τὸ ἕστυ. ἡ δὲ
 βασιλεὺς αἰρεσις ἐς τὴν ὑστέρην τὴν Μαρδονίου ἐπι-
 στρατήην δεκάμηνος ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι 4—
 ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμίνα Μουρρυχίδην
 ἄνδρα Ἑλλησπόντιον φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς
 καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρ-
 θμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλλε προέχων μὲν
 τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίσας δὲ σφραγ
 ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης ὡς δοριαλώτου εὐούσης τῆς
 Ἀττικῆς χώρας καὶ εὐούσης ὑπ' ἑωυτῷ. τούτων μὲν
 εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρρυχίδην ἐς Σαλαμίνα· ὁ δὲ ἀπικό- 5—
 μενος ἐπὶ τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν
 δὲ βουλευτίων Ανκίδης εἶπε γνώμην ὡς οἱ ἐδόκεε
 ἄμεινον εἶναι δεξαμένους τὸν λόγον τὸν σφι Μουρρυ-
 χίδης προσφέρει ἐξενεῖλαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ
 ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος
 χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε καὶ ταῦτά οἱ ἑάνδανε·
 Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς
 βουλῆς καὶ οἳ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες Αν-
 κίδην κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον
 Μουρρυχίδην ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γενομένου δὲ θορύ-
 βου ἐν τῇ Σαλαμίῳ περὶ τὸν Ανκίδην, πυνθάνονται

τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσα-
 μένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα ἐπὶ τὴν Λυ-
 κίδεω οἰκίην ἤσαν αὐτοκελές, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν
 6 αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. Ἰὲς δὲ τὴν Σαλα-
 μῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέκοντο
 ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἤξειν τιμωρήσοντά σφι,
 οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά
 τε καὶ σχολαίτερα ἐποίουν, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ
 Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε
 πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα, ἐς Λακεδαί-
 μονά τε ἐπεμπον ἀγγέλους ἅμα μὲν μεμψομένους τοῖσι
 Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐσβαλόντα τὸν βάρβαρον
 ἐς τὴν Ἀττικὴν ἄλλ' οὐ μετὰ σφέων ἠντίασαν ἐς τὴν
 Βοιωτίην, ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ
 Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν, προεῖπαί τε ὅτι εἰ μὴ
 7 ἀμνηεῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλεωρὴν εὐρή-
 σονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄρταζόν τε τοῦτον
 τὸν χρόνον καὶ σφι ἦν Ἰακίνθια, περὶ πλείστου δ'
 ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι,
 τὸ ἐν τῷ Ἴσθμῳ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξις ἐλάμβανε.
 ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἐκ'
 Ἀθηνέων, ἅμα ἀγόμενοι ἐκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ
 ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφό-
 8 ρους· Ἐπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι λέγοντες ὅτι ἡμῶν βασί-
 λευς ὁ Μήδων τοῦτο μὲν τὴν χώραν ἀποδιδάει, τοῦτο
 δὲ συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι
 ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν
 πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα. ἡμεῖς
 δὲ Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες καὶ τὴν Ἑλλάδα
 δεινὸν ποιούμενοι προδοῦναι οὐ καταινέσαμεν ἄλλ'

ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικούμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κατα-
 προδιδόμενοι ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι
 ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν· οὐ μὲν
 οὐδὲ ὁμολογήσωμεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἀπ'
 ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας.
 ὑμεῖς δὲ ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμο- β
 λογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπειτέ ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον
 φρόνημα σαφέως. ὅτι οὐδαμὰ προδώσωμεν τὴν Ἑλλάδα,
 καὶ διότι τεῖχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐν
 τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέε-
 σθε, συνθέμενοί τε ἡμῖν [τὸν Πέρσῃ] ἀντιώσεσθαι
 ἐς τὴν Βοιωτίην προδεδώκατε, περιεΐδατέ τε ἐσβαλόντα
 ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νῦν τὸ παρὸν
 Ἀθηναῖοι ὑμῖν μνηΐουσι· οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως.
 νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἕμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας
 ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ·
 ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτίας, τῆς γε ἡμετέρας 8
 ἐπιτηδεότατόν ἐστι ἐμμαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον.
 ὡς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς
 τὴν ὑστεραίην ὑποκρινέεσθαι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐς τὴν
 ἐτέραν. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίηον, ἐξ ἡμέ-
 ρης ἐς ἡμέραν ἀναβαλλόμενοι. εἰ δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ
 τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες
 Πελοποννήσιοι, καὶ σφι ἦν πρὸς τέλει. οὐδ' ἔχω εἰπεῖν
 τὸ αἴτιον διότι ἀπικόμενον μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακε-
 δόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποίησαντο μὴ
 μηδίσει Ἀθηναίους, τότε δὲ ὄρη ἐποίησαντο οὐδε-
 μίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο καὶ
 ἐδόξεον Ἀθηναίων ἐτι δέεσθαι οὐδέν· ὅτε δὲ Ἀλέξαν-
 δρος ἀπίκτο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὐκ ἔπειτετείχιστο.

ἐργάζονται δὲ μεγάλως καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας.
 9 τέλος δὲ τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιη-
 τέων ἐγένετο τρόπος τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης
 καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι Χίλεος ἀνὴρ Τεγεήτης,
 δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῶν ἐφόρων
 ἐπύθετο πάντα λόγον, τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον.
 ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος ἔλεγε ἄρα σφι τάδε· Οὕτω ἔχει,
 ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθυμίων,
 τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος διὰ τοῦ
 Ἴσθμοῦ ἐληλαμένου κρατεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀνα-
 πεπτεύεται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσ-
 ακούσατε, πρὶν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα φέρον
 10 τῇ Ἑλλάδι. ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ φρενὶ
 λαβόντες τὸν λόγον αὐτίκα, φράσαντες οὐδὲν τοῖσι
 ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοιισι ἀπὸ τῶν πολιῶν, νυκτὸς
 ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων καὶ ἐπὶ
 περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλώτων, Πανσανίῃ τῷ
 Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. ἐγένετο μὲν νυν
 ἢ ἡγεμονίῃ Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν
 ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός.
 Κλεομβροτος γὰρ ὁ Πανσανίεω μὲν πατήρ, Ἀναξαν-
 δρίδεω δὲ παῖς οὐκέτι περιῆν, ἀλλ' ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ
 Ἴσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δειμάσαν μετὰ
 ταῦτα οὐ πολλόν τινα χρόνον βιοῦς ἀπέθανε. ἀπῆγε
 δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεομβροτος ἐκ τοῦ Ἴσθμοῦ διὰ
 τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη
 ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαιρέσται δὲ ἐωντῷ Πανσανίης
 Εὐρυάνακτα τὸν Δωριέος, ἄνδρα οἰκίης ἐόντα τῆς
 αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ σὺν Πανσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἐξω
 11 Σπάρτης· οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν

εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον τάδε· Ὑμεῖς μὲν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῆδε μένοντες Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμαχούς· Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμῶν χήτεῖ τε συμμαχῶν καταλύσονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὅπως ἂν δύνωνται. καταλυσάμενοι δέ, δηλα γὰρ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα τῇ ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγέωνται. ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε ὀκοῖον ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίῃ. ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκου καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὁρεσθείῳ στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους· ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ ὡς οὐκ εἰδότες ἐπειρώτων τὸ λεγόμενον, ἐπειρόμενοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν, ὥστε ἐν θώματι γενόμενοι ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δέ σφι τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὀπλίται τῶντὸ τοῦτο ἐποίηον.]

[Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἠπειγόντο· Ἀργεῖοι δὲ 12 ἐπεὶτε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πausανίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα τῶν ἡμεροδρομῶν ἀνευρόντες τὸν ἄριστον ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι σχήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι· ὅς ἐπεὶτε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· Μαρδόνιε, ἐπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσσοντά τοι ὅτι ἐκ Λακεδαιμόνος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, καὶ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἴσχειν εἰς Ἰσθμὸν μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε εὖ βουλευόμενος. ὁ μὲν δὴ εἶπας ταῦτα ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, Μαρδόνιος δὲ 13 οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς

ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι, καὶ οὔτε ἐπήμαινε οὔτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πανσανίειω ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἐσβαλεῖν, ὑπεξεχώρει ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἰ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. ἐξήλαυσε δὲ τῶνδε εἵνεκεν, ὅτι οὔτε ἱπασίμη ἢ χώρη ἦν ἢ Ἀττικὴ, εἴτε νικῶτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν ὅτι μὴ κατὰ στεινόν, ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλευέτο ὦν ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας συμβαλεῖν

14 πρὸς πόλι τε φιλίη καὶ (ἐν) χώρη ἱπασίμῳ. **Ι**Μαρδόνιος μὲν δὴ ὑπεξεχώρει, ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδοῦ ἔοντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομον ἄλλην στρατιὴν ἦκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβουλευέτο, [θέλων] εἴ πως τούτους προῶτον ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἦγε ἐπὶ τὰ Μέγαρα· ἢ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιπάσατο χώρην τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἑκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλίου

15 δύνοντος ἢ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. μετὰ δὲ ταῦτα Μαρδονίῳ ἦλθε ἀγγελίη ὡς ἄλεες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἴσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελῆς· οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψατο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων, οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἠγέοντο ἐς Σφενδαλέας, ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τάναγραν. ἐν Τανάγρα δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σκῶλον ἐν γῆ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων καίπερ μηδιζόντων ἔκειρε τοὺς χώρους,

οὔτι κατὰ ἔχθος αὐτῶν ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης [ἐχόμενος], βουλούμενος ἔρυμῶ τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὁκοῖόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρήκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων παρὰ Ὑψιάς, κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ τὸν Ἄσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτο ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτωπον ἕκαστον.]

[Ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων Ἀτταγίνος ὁ Φρύνωνος ἀνὴρ Θηβαῖος παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους, κληθέντες δὲ οὗτοι εἶποντο. ἦν δὲ τὸ δαίπνον ποιούμενον ἐν Θήβησι.] τάδε δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου 16—
ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θερσάνδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δαίπνον τοῦτο, κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφραγῶν οὐ χωρὶς ἐκπέτρους κλῖναι, ἀλλὰ Πέρσῃν τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίῃῃ ἐκάστη. ὡς δὲ ἀπὸ δαίπνου ἦσαν, διαπινόντων τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα εἰρέσθαι αὐτὸν ὁποδαπὸς ἴστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἶη Ὀρχομέμιος. τὸν δὲ εἰπεῖν· Ἐπεὶ νῦν ὁμοτραπέζος τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω, ἵνα καὶ προσιδῶς αὐτὸς περὶ σεωντοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρῶς τοῦτους τοὺς δαιτυμένους Πέρσας καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἰλίπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὄψαι ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος

ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους. ταῦτά τε ἅμα τὸν Πέρσην λέγειν καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωμάσας τὸν λόγον εἶπειν πρὸς αὐτόν· Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεόν ἐστι λέγειν καὶ τοῖσι μετ' ἐκείνου ἐν αἴνῃ εἶναι Περσέων; τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἶπειν· Ξεῖνε, ὅ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεὶς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὀδύνη [ἐστὶ] τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον, καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῆσι τὴν μάχην.]

- 17 [Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτῇ στρατοπεδευομένου οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας ὅσοι περ ἐμῆδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτη οἰκημένων, μῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμῆδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι, οὐκ ἐκόντες ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῆσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον ἦλθον αὐτῶν ὀπλίται χίλιοι· ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀρμοκύδης ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος [ἰππέας] ἐκέλευε σφεας ἐπ' ἐσωτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ὡς δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἵππος ἢ ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη ὡς κατακοντιεῖ σφεας, διεξῆλθε δὲ δι' αὐτῶν Φωκέων τῶντὸ τοῦτο. ἐνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης παραίνεε λέγων τοιάδε· ὦ Φωκέες,

πρόδηλα γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι
 προόπτῳ θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσα-
 λῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάσω· νῦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμῶν
 χρεόν ἐστι γενέσθαι ἀγαθόν· κρέσσον γὰρ ποιεῦντάς
 τι καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα ἢ περ παρ-
 ἔχοντας διαφθαρεῖναι αἰσχρίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ μαθέτω
 τις αὐτῶν ὅτι ἔοντες βάρβαροι ἐπ' Ἑλλησι ἀνδράσι
 φόνον ἔρραψαν. ὁ μὲν ταῦτα παραίνεε· οἱ δὲ ἱππέες 18—
 ἐπεῖτε σφέας ἐκνυλῶσαντο, ἐπήλαννον ὡς ἀπολέοντες,
 καὶ δὴ διετεινόντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες, καὶ κού-
 τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔστασαν, πάντη συστρέ-
 ψαντες ἔωντούς καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα
 οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον καὶ ἀπήλαννον ὀπίσω. οὐκ ἔχω
 δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς
 Φωκέας δεηθέντων Θεσσαλῶν, ἐπεὶ δὲ ὤρων πρὸς ἀλέ-
 ξησιν τραπομένους, δείσαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται
 τρώματα, οὕτω δὴ ἀπήλαννον ὀπίσω (ὡς γὰρ σφι ἐν-
 ετείλατο Μαροδόνιος) οὐτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέ-
 λησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχουσι. ὡς δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν
 οἱ ἱππῶται, πέμψας Μαροδόνιος κήρυκα ἔλεγε τάδε·
 Θαρσέετε, ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἔοντες ἀγα-
 θοί, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυθανόμην. καὶ νῦν προθύμως
 φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίησι γὰρ οὐ νικί-
 σαιτε οὐτ' ὦν ἐμὲ οὔτε βασιλέα. τὰ περὶ Φωκῶν μὲν
 ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.] Λακεδαιμόνιοι δὲ ὡς ἐς τὸν Ἴσθμὸν 19 —
 ἦλθον. ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυθανόμενοι δὲ
 ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐάν-
 δανε, οἱ δὲ καὶ ὀρῶντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ
 ἐδικαίουν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου [Λακεδαιμονίων]. ἐκ δὴ
 ὦν τοῦ Ἴσθμοῦ καλλιερησάντων [τῶν ἰσθμῶν] ἐπορεύοντο

πάντες καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσίνα· ποιήσαντες δὲ
 καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὡς σφι ἐκαλλιέρει, τὸ πρόσω ἐπο-
 ρεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ
 Σαλαμῖνος, συμμιγνέτες δὲ ἐν Ἐλευσίνι. ὡς δὲ ἄρα
 ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίας ἐς Ἐρυθράς, ἔμαθόν τε δὴ
 τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους,
 φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντειτάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπαρῆς
 20 τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δέ, ὡς οὐ κατέβαινον
 οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδῖον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν
 ἵππον, τῆς ἱπάρχεε Μασίστιος εὐδοκιμίων παρὰ Πέρ-
 σησι, τὸν Ἕλληνας Μακίστιον καλέουσι, ἵππον ἔχων
 Νησαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον
 καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς
 Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα, προσβάλλοντες δὲ
 κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ γυναικῆς σφραεσ ἀπεκάλεον.
 21 κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες τῇ τε
 ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ πρόσθοδος
 μάλιστα ταύτῃ ἐγένετο τῇ ἵππῳ. προσβαλλούσης ὦν
 τῆς ἵππου οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς
 στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κῆρυκα, ἀπικόμενος δὲ ὁ
 κῆρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· Μεγαρέες λέγουσι·
 Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἴμεν τὴν Περ-
 σέων ἵππον δέκεσθαι μῶνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην
 ἐς τὴν ἔστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρή τε
 καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε εἰ μὴ
 τινες ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξις, ἵστε ἡμέας
 ἐκλείφοντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγελλε,
 Πausανίης δὲ ἀπεπειρῶτο τῶν Ἑλλήνων εἴ τινες ἐθέ-
 λουεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν γῶρον τοῦτον
 καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι οὐ βουλομένων

δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο καὶ Ἀθηναίων οἱ
 τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχίγες Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμ-
 πωνος. **Τ**οῦτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν 22
 ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες,
 τοὺς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δέ σφραον ἐπὶ
 χρόνον τέλος τοιούδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλλούσης
 τῆς ἵππου κατὰ τέλεα ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων
 ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά, ἀλγήσας δὲ ἴστα-
 ται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσειεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι
 δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο. τὸν τε δὴ
 ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτεί-
 νουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκεύαστο γὰρ οὕτω·
 ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτόν, κατύπερθε δὲ
 τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες
 δὲ ἐς τὸν θώρηκα ἐποίεον οὐδέν, πρὶν γε δὴ μαθῶν
 τις τὸ ποιούμενον παῖει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω
 δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα
 ἐλελήθηε τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν
 εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα, ἀναχω-
 ρησὶός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ
 γινόμενον. ἐπειτέ δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὥς
 σφρας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσσω· μαθόντες δὲ τὸ γεγονός,
 διακελευσάμενοι ἤλαινον τοὺς ἵππους πάντες, ὥς ἂν
 τὸν γε νεκρὸν ἀνελοίατο. **Ἰ**δόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι 23
 οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελεύνοντας τοὺς ἱππίας ἀλλ'
 ἅμα πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὰν ἐπεβόωσαντο. ἐν ᾧ
 δὲ ὁ πρῶτος ἅπας ἐπεβοήθηε, ἐν τούτῳ μάχη ὀξέα περὶ
 τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νῦν μοῦνοι ἦσαν οἱ τριη-
 κόσιοι, ἴσσοῦντό τε πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον·
 ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ

ἵπποται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλευόντο ὅ τι χρεὸν εἴη ποιέειν· ἐδόκει δέ σφι
 24 ἀναρχίης εὐούσης ἀπελαύνειν παρὰ Μαροδόνιον. ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποίησαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαροδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτω· ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίην κατεῖχε ἠγῶ ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαροδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσησι καὶ βασιλεῖ.

Οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀπο-
 25 θανόντα εἰμίτων Μασίστιον· οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσιν καὶ δεξάμενοι ὤσαντο, ἐθάρσησαν πολλῷ μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθύντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θείης ἄξιος μεγάθεος εἵνεκα καὶ κάλλεος· τῶν δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίουν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτων θεησόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ ἔδοξέ σφι ἐπι-καταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χώρος ἐφαίνετο πολλῷ ἔων ἐπιτηδεότερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταικὸς τοῦ Ἐρυθραίου τὰ τε ἄλλα καὶ εὐυδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ εὐούσαν ἔδοξέ σφι χρεὸν εἶναι ἀπικέσθαι καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὄπλα ἤμισαν διὰ τῆς ὑπαρῆς τοῦ Κιθαιρώνος παρὰ Ἑρσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτους

τοῦ ἤρωος διὰ ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χω-
 ρίου. **Γ**ένθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς 26
 ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίουν γὰρ
 αὐτοὶ ἐκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ καινὰ καὶ
 παλαιὰ παραφέρουτες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆται
 ἔλεγον τάδε· Ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς
 τάξεως ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι
 κοινὰ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ
 τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεῖτε Ἡρακλεῖδαι
 ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρουσθέος θάνατον κατιόντες
 ἐς Πελοπόννησον. τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ προῆγμα
 τοιόνδε· ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἑόντων
 ἐν Πελοποννήσῳ ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἰζό-
 μεθα ἀντίοι τοῖσι κατιούσι, τότε ὦν λόγος Ἵλλον
 ἀγορεύσασθαι ὡς χρεὸν εἶη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ
 μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα, ἐκ δὲ τοῦ Πελοπον-
 νησίου στρατοπέδου τὸν ἂν σφέων αὐτῶν κρῖνωσι
 εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μονομαχῆσαι ἐπὶ διακειμέ-
 νοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι
 ποιητέα καὶ ἔταμον ὄρκιον ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε, ἦν μὲν
 Ἵλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι
 Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώια, ἦν δὲ νικηθῆ, τὰ ἔμπαλι
 Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεισθαι καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιὴν
 ἑκατὸν τε ἑτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον.
 προικρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθελοντῆς Ἐχε-
 μος ὁ Ἡρόπου τοῦ Φηγῆος, στρατηγός τε εἶναι καὶ
 βασιλεὺς ἡμέτερος, καὶ ἐμονομαχῆσέ τε καὶ ἀπέκτεινε
 Ἵλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν Πελοπον-
 νησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέγραφα μεγάλα, τὰ δια-
 τελλόμεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρας τοῦ ἑτέρου αἰεὶ

ἡγεμονεύειν κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νυν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόντες αἴρεσιν ὀκότερου βούλεσθε κέρεος ἄρχειν παρίεμεν· τοῦ δὲ ἑτέρου φαρὲν ἡμέας ἐκνέεσθαι ἡγεμονεύειν κατὰ περ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν δίκαιον ἡμέας ἔχειν τὸ ἕτερον κέρεος ἢ περ Ἀθηναίους· οὐ γάρ σφί ἐστι ἔργα οἷά περ ἡμῖν

27 κατεργασμένα, οὔτ' ὦν καινὰ οὔτε παλαιά. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· Ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἐκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστά, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας ὅθεν ἡμῖν πατρώϊόν ἐστι ἐοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ πρώτοισι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκασί. Ἡρακλείδας, τῶν οὔτοι φασὶ ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἴσθμῳ, τούτους πρότερον ἐξελαννομένους ὑπὸ πάντων Ἑλλήνων ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μῦνοι ὑποδεξάμενοι τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν ἐκείνοισι μάχην νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ Ἀργεῖους τοὺς μετὰ Πολυνεΐκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκρούς φαρμεν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρας ἐν Ἐλευσίει. ἐστὶ δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν

Ἀττικὴν· καὶ ἐν τοῖσι Τρωικοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλεί-
 πόμεθα. ἀλλ' οὐ γὰρ τι προέχει τούτων ἐπιμεμνη-
 σθαι· καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε ἔοντες ὧτοὶ νῦν ἂν
 εἶεν φλαυρότεροι καὶ τότε ἔοντες φλαῦροι νῦν ἂν εἶεν
 ἀμείνουες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔστω· ἡμῖν
 δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ πολλά
 τε καὶ εὖ ἔχοντα εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ
 καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοί εἰμεν τοῦτο τὸ
 γέρας ἔχειν καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ, οἵτινες μῦνοι Ἑλ-
 λήνων δὴ μονομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ καὶ ἔργῳ το-
 σούτῳ ἐπιχειρήσαντες περιεγεγόμεθα καὶ ἐνικήσαμεν
 ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσαράκοντα. ἄρ' οὐ δίκαιοί εἰμεν
 ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μύνου τοῦ ἔργου;
 ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἶνεκα στασιάζειν
 πρέπει, ἄρτιοί εἰμεν πείθεσθαι ὑμῖν, ᾧ Λακεδαιμόνιοι,
 ἵνα δοκέει ἐπιτηδεότατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι καὶ κατ'
 οὔστινας· πάντῃ γὰρ τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι
 χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὡς πεισομένων. **Τ**οὶ μὲν ταῦτα—28—
 ἀμείβοντο, Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβρωσε ἅπαν τὸ στρα-
 τόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας
 ἢ περ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερ-
 εβάλοντο τοὺς Τεγεάτας.]

[Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε
 καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας
 εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντα-
 κισχιλίους ἔοντας Σπαρτιῆτας ἐφύλασσαν ψιλοὶ τῶν
 εἰλώτων πεντακισχιλίοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκα-
 στον ἐπὶ τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφίσι εἵλοντο ἐστά-
 ναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεάτας καὶ τιμῆς εἶνεκα καὶ
 ἰσότητος· τούτων δ' ἦσαν ὀπλίται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι.

μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι, παρὰ δὲ σφίσι εὗροντο παρὰ Πausανίῃω ἐστάναι Ποι-
 δαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκο-
 σίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομέ-
 νιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυῶνιοι τρισχίλιοι. τούτων
 δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους
 Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι, Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι
 Λεπρεητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ Τι-
 ρυνθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχόμενοι Φλιάσιοι
 χίλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστησαν Ἐρμιονέες τριηκό-
 σιοι. Ἐρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρετριέων τε
 καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρα-
 κόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιωτέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ
 τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστησαν,
 τούτων δὲ ἐχόμενοι Παλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκό-
 σιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινήτων πεντακόσιοι ἐτά-
 χθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισ-
 χίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευ-
 ταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρως ἔχοντες
 τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτῶν Ἀρι-
 29 σταίδης ὁ Λυσιμάχου. οὗτοι, πλὴν τῶν ἐπὶ περὶ
 ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται. συν-
 ἅπαντες ἔοντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ
 χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἐπτά. ὀπλίται μὲν οἱ πάντες,
 συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι, ψιλῶν
 δὲ πλῆθος ἦν τότε, τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξιος πεν-
 τακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες ὡς ἔοντων ἐπτά περὶ
 ἕκαστον ἄνδρα, καὶ τούτων πᾶς τις παρήρητο ὡς ἐς
 πόλεμον· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων
 ψιλοί, ὡς εἶς περὶ ἕκαστον ἕων ἄνδρα, πεντακόσιοι

καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες καὶ ἐννέα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε, τοῦ δὲ σύμ- 30— παντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιᾶς σὺν τε ὀπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἔνδεκα μυριάδες ἦσαν, μίης χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἔνδεκα μυριάδες· παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιέοντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὄπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον. □

Οὗτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρα- 31 / τοπεδεύοντο· οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι ὡς ἀπεκίδευσαν Μασίστιον, παρήσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἑλλήνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτη ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας, καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλῆθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις πλεῦνας ἐκεκοσμέατο καὶ ἐπαῖχον καὶ τοὺς Τεγεῆτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ τι μὲν ἦν αὐτῶν δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων, τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεῆτας. ταῦτα δ' ἐποίησε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτριούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους καὶ Λακρεῆτας τε καὶ Τιγυνθίους καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτριούς ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδίεας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους

Σάκας ἔταξε, οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακιώτας τε καὶ Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλέας καὶ Αἰγυινήτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς καὶ Μηλιάς καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμῆδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων ἠϋξον περὶ τὸν Παρνησσὸν κατειλημένοι, καὶ ἐνθεῦτεν ὀρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἔοντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς
 - 32 περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὠνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τὰ περ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνήσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμειγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηάκων τε καὶ Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπίων τε καὶ Αἰγυπτίων οἳ τε Ἐρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίβιες καλεόμενοι μαχαιοφόροι, οἳ περ εἰς Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐν Φαλήρῳ ἔων ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσατο, ἔοντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξη ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμὸν (οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν), ὡς δὲ ἀπεικάσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἢ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο]
 - 33 Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ τε ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφοτέροι. Ἑλλησι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ

θυόμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ
 μάντις· τὸν ἔοντα Ἑλλείον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων
 [Κλυτιάδην] Λακεδαιμόνιοι ἐποίησαντο λεωσφέτερον.
 Τισαμενῶ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου
 ἀνεῖλε ἢ Πυθίῃ ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρησέσθαι
 πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου προσεῖχε
 γυμνασίοισι ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας, ἀσκέων
 δὲ πεντάεθλον παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμ-
 πιάδα, Ἰερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικοὺς ἀλλ' ἐς ἀρηίους
 ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῶ ἐπει-
 ρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἕκκα Ἡρακλει-
 δέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ
 ὀρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον
 αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο ἀνείμα, σημαίνων
 σφι ὡς ἦν μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσονται τῶν
 πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῶ
 δ' οὔ. Σπαρτιῆται δὲ πρῶτα μὲν ἀκούσαντες δεινὰ
 ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρησιμοσύνης τὸ παράπαν,
 τέλος δὲ δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσι-
 κοῦ τούτου στρατεύματος καταίνεον μετιόντες. ὁ δὲ
 γνοὺς τετραμμένους σφέας οὐδ' οὕτω ἔτι ἔφη ἀρκέ-
 σθαι τούτοισι μύνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἔτι τὸν ἀδελφεὸν
 ἔσωτοῦ Ἠγήν γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι
 λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ταῦτα δὲ λέγων οὗτος 34
 ἐμίμετο Μελέμποδα, ὡς εἰκάσαι βασιληῖν τε καὶ
 πολιτηῖν αἰτεόμενον. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελέμπους
 τῶν ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μανισέων, ὡς μιν οἱ Ἀργεῖοι
 ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρους γυναῖκας
 τῆς νόσου, μισθὸν προτείνατο τῆς βασιληῖς τὸ

ἡμισυ. οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων ἀλλ' ἐπιόντων, ὡς ἐμαίνοντο πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο ἦσαν δώσουτές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται ὁρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φάς, ἦν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληΐης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀπειληθέντες
 35 ἔς στεινὸν καταινέουσι καὶ ταῦτα. ὥς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς μερίστους Τισαμενὸς ὁ Ἥλειος, γενόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταιρέει. μῦθοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες οἷδε ἐγένοντο, εἷς μὲν καὶ πρῶτος οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῆσι, ἐπὶ δὲ ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεΐτας τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος, μετὰ δὲ ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας πλὴν Μαντινέων, ἐπὶ δὲ ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ, ὕστατος δὲ ὁ ἐν Τανάργῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος· οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγῶνων.

36 [Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἑλλήσι ὁ Τισαμενὸς ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. τοῖσι μὲν νυν Ἑλλήσι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱερά ἀμυνομένοισι, διαβᾶσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι οὐ·
 37 Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν οὐκ ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱερά, ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλὰ. καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱεροῖσι ἐχρᾶτο, μάντιν ἔχων Ἠγησίστρατον, ἄνδρα Ἥλειόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον, τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρ-

τιῆται λαβόντες ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ ὡς πεπονθότες
πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῷ
κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς πρό τε
τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον
ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ
σιδηροδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως σιδηρίου ἐκράτησε,
αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρηϊότατον ἔργον πάντων τῶν
ἡμεῖς ἴδμεν· σταθμησάμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται οἱ
τὸ λοιπὸν τοῦ ποδός, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ.
ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων,
διορύξας τὸν τοίχον ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας
πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ
αὐλιζόμενος, οὕτω ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημῶν διζη-
μένων τρίτῃ εὐφρόνῃ γενέσθαι ἐν Τεγέῃ, τοὺς δὲ ἐν
θώματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὀρῶντας τὸ
ἡμίτομον τοῦ ποδός κείμενον κἀκεῖνον οὐ δυναμένους
εὐρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμονίους κατα-
φεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίην Λακεδαιμονίοισι
τοῦτον τὸν χρόνον· ὑγίης δὲ γενόμενος καὶ προσποιη-
σάμενος ξύλινον πόδα κατεστήκει ἐκ τῆς ἰθιῆς Λακε-
δαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι ἔς γε τέλος οἱ συνήμεικε
τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκορημένον· ἦλω γὰρ
μαντεύμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπέθανε. **Τ**ὸ 38—
μὲν νυν θάνατος ὁ Ἰγρησιστράτου ἕστερον ἐγένετο τῶν
Πλαταικῶν. τότε δὲ ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μακρονίῳ μεμι-
σθωμένος οὐκ ὀλίγον ἐθύτό τε καὶ προειδυμένο κατὰ
τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὡς
δὲ οὐκ ἐκαλλίερε ὥστε μάχεσθαι οὔτε αὐτοῖσι Πέρσησι
οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἰοῦσι Ἑλλήνων (εἶχον γὰρ
καὶ οὔτοι ἐπ' ἑωυτῶν μάντιν Ἰππόμαχον Λευκάδιον

ἄνδρα), ἐπιρροούντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γινομένων
 πλεούνων Τιμηγευίδης ὁ Ἐρπυος ἀνὴρ Θηβαῖος συνεβού-
 λευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρῶνος φυλάξαι,
 λέγων ὡς ἐπιρροέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην
 — 39 καὶ ὡς ἀπολάμψοιτο συχνούς. ἡμέραι δὲ σφι ἀντι-
 κατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτώ, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος
 συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραίνεσιν
 εὖ ἔχουσαν, ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππου ἐς
 τὰς ἐκβολὰς Κιθαιρωνίδας αἰὲ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι,
 τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι
 δὲ Δρυὸς κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἵππῳ οὐ
 μάτην ἀπίκοντο· ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδῖον λαμβά-
 νουσι ὑποζύγια τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελο-
 ποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους οἳ εἶποντο
 τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι
 ἀφειδέως ἐφόνεον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου
 οὐδενὸς οὔτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἔδην εἶχον κτείνοντες,
 τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἤλαννον περιβαλλόμενοι παρά τε Μαρ-
 — 40 δόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον
 ἐτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι
 μάχης ἄρξαι· μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήισαν οἱ
 βάρβαροι πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέ-
 τεροι. ἢ μέντοι ἵππος ἢ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό
 τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας· οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μη-
 δίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον καὶ
 αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παρα-
 δεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι μάλα ἔσκον οἳ ἀπεδει-
 κνυντο ἀρετάς.]

— 41 [Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ἐπὶ πλεῦν
 ἐγένετο τούτων· ὡς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρη ἀντι-

κατημένοισι ἐν Πλαταιῆσι, οἳ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν καὶ Μαρδόνιος περιημέτεε τῆ ἔδρῃ. ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αἶδε ἦσαν αἱ γνώμαι, ἡ μὲν Ἀρταβάζου ὡς χρεὸν εἶη ἀναξεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν ἵεναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἐνθα σῆτόν τε σφι ἐσσηνεῖσθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι, κατ' ἡσυχίην τε ἰζομένους διαπρήσσεσθαι ποιεῦντας τάδε· ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τούτων φειδομένους μηδενὸς διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστέωτας ἐν τῆσι πόλισι, καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς προειδύτος πλεῦν τι καὶ τούτου, Μαρδονίου δὲ ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμονεστέρῃ καὶ οὐδαμῶς συγγνωσκομένη· δοκέειν τε γὰρ πολλῶ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγμένων, τὰ τε σφάλματα τὰ Ἡγησιστράτου εἶναι χαίρειν μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν. 42
του δὲ οὕτω δικαιοῦντος ἀντέλεγε οὐδεὶς, ὥστε ἐκράτεε τῆ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαζος. μεταπεμψάμενος ὦν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων καὶ τῶν μετ' ἑωυτοῦ ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς εἰρώτα εἴ τι εἶδειεν λόγιον περὶ Περσέων ὡς διαφθαρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι.

σιγώντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδόντων τοὺς χρησμούς, τῶν δὲ εἰδόντων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαροδόνιος ἔλεγε· Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν ἢ οὐ τολμάτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον ὡς χρεόν ἐστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα διαρπάσαι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπάζειν, ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι εὐνοοὶ ἐόντες Πέρσῃσι, ἦδεσθε τοῦδε εἵνεκα ὡς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. ταῦτά σφι εἶπας δεύτερα ἐσήμαινε παραρτέσθαι τε πάντα καὶ εὐκρινέα ποιέεσθαι ὡς ἅμα ἡμέρη

—43 τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης. τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμόν, τὸν Μαροδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἴλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἑγγελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἐς ταύτην τὴν μάχην [ἐστὶ] πεποιημένα,

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίη

Ἑλλήνων σύνοδον καὶ βαρβαρόφωνον ἰνγὴν,

Τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσίν τε μόρον τε

Τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἰσιμον ἤμαρ ἐπέλθῃ,

ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαῖω ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει

—44 μεταξὺ Τανάγρας τε καὶ Γλίσαντος. **Ι**μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραίνεσιν τὴν ἐκ Μαροδονίου νύξ τε ἐγένετο καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο καὶ ἠσυχίη ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν

ὑπνω, τηνικαῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἔων καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἄνθρωπος ἡκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ ἔπος, στρατηγούς δὲ ὀνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. οἱ δὲ ἐπεί ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλακὰς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρητα ποιούμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Πανσανίην, μή με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἑλλήν γενος εἰμὶ τῶρχαῖον καὶ ἂντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοισι ὄραν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὦν ὅτι Μακρονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάρια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε. νῦν δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάρια ἔαν χαίρειν, ἅμα ἡμέρη δὲ διαφωσκούση συμβολὴν ποιέσθαι· καταρρώδηκε γὰρ μὴ πλεῖνες συλλεχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν συμβολὴν Μακρόνιος καὶ μὴ ποιέηται, λιπερέετε μένοντες· ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναι τινα χροὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι. ὃς Ἑλλήνων εἶνεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἐργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλώσαι τὴν διανοίαν τὴν Μακρονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσῃσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδικομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος

ὁ Μακεδών. ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς
 46 τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑαυτοῦ τάξιν. οἱ δὲ στρατηγοὶ
 τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασ ἐλεγον
 Πανσανίῃ τὰ περ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῳ
 τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· Ἐπεὶ
 τοίνυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεὸν ἔστι
 τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ
 κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμέ-
 νους Ἑλλήνων, τῶνδε εἵνεκα· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς
 Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσά-
 μενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἴμεν καὶ ἀδαεῖς τούτων
 τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπειρήται Μή-
 δων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἴμεν.
 ἀλλ' ἀναλαμβάνοντας τὰ ὄπλα χρεὸν ἔστι ἰέναι ὑμέας μὲν
 ἐς τόδε τὸ κέρασ, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. πρὸς δὲ
 ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι
 ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεῖτε εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς
 Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τὰ περ ὑμεῖς
 φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρωθεύομεν μὴ ὑμῖν
 οὐκ ἠδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνή-
 σθητε, καὶ ἠδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι καὶ ἔτοι-
 47 μοί εἴμεν ποιεῖν ταῦτα. ὡς δ' ἤρθεκε ἀμφοτέροισι
 ταῦτα, ἠὼς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις.
 γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγορεύουσι
 Μαροδονίῳ. ὁ δ' ἐπεῖτε ἤκουσε, αὐτίκα μετιστάναι καὶ
 αὐτὸς ἐπειράτο, παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακε-
 δαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενόμενον ὁ
 Πανσανίης, γνούς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἤγε τοὺς
 Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασ· ὡς δ' αὐτως καὶ ὁ
 48 Μαροδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς

τὰς ἀρχαίας τάξις, πέμψας ὁ Μαροδόσιος κήρυκα ἐς
 τοὺς Σπαρτιήτας ἔλεγε τάδε· Ὡ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς
 δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώ-
 πων, ἐκπαγλομένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε
 τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους
 ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές·
 πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέ-
 σθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας
 εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιουμένους
 αὐτούς τε ἀντὶα δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους.
 ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα, ἀλλὰ πλεῖστον
 δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν· προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος
 ὡς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ
 βουλόμενοι μούνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἐόντες
 ποιέειν ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν
 ἀλλὰ πτώσσοντας μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς
 ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ
 οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεῖτε δεδόξασθε
 εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς ἴσοι πρὸς
 ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκῆ καὶ
 τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτα μαχέσθων
 ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκῆοι ἀλλ' ἡμέας μόνους ἀπο-
 χρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσώμεθα· ὀκότεροι δ' ἂν ἡμέων
 νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. ὁ μὲν 49
 ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχῶν χρόνον, ὡς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν
 ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, ἀπελθῶν δὲ ἐσήμερι
 Μαροδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περιχαρῆς γενόμενος
 καὶ ἐπαερθεὶς ψυχρῇ νίκῃ ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς
 Ἑλληνας. ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἵπποταί, ἐσίνοντο πάσαν
 τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντές τε καὶ

ἔστοξεύοντες ὥστε ἰπποτοξόται τε ἔοντες καὶ προσφέρεσθαι ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὧν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μοῦνοι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλλησι ἢ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχοῦ· ἐρυσκόμενοι δὲ τοῦ Ἀσωποῦ οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτων· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὑδωρ φορέεσθαι ὑπὸ τε τῶν ἰπέων καὶ τοξευμάτων.

50 Τούτου δὲ τοιοῦτου γινομένου οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Πανσανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. ἄλλα γὰρ τούτων τοιούτων ἔοντων μᾶλλον σφεας ἐλύπεε· οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἷ τὲ σφεων ὀπέωνες ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ἐπισιτιεύμενοι ἀποκεκληίατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον.

51 βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἣν ὑπερβάλλονται ἐκείνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν μὴ ποιούμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἢ δὲ ἔστι ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἣ ἔστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίου ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἠπείρῳ· σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρώνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τρία στάδια, καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τὸντοῦ οὔνομα δὲ οἱ Ῥερόη. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον

ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶ-
 σθαι ἀφθόνῳ καὶ οἱ ἵππες σφέας μὴ σινοίατο ὥσπερ
 κατιθὺ ἐόντων· μετακινέεσθαι τε ἐδόκεε τότε ἐπεὶ
 τῆς νυκτὸς ἦ δευτέρῃ φυλακῇ, ὡς ἂν μὴ ἰδοίατο οἱ
 Πέρσαι ἐξορωμένους καὶ σφεας ἐπόμενοι ταράσσοιεν
 οἱ ἱππῶται. ἀπικόμενων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν
 δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠερὸν περισχίζεται θέουσα ἐκ τοῦ Κιθαι-
 ρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀπο-
 στέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς
 ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπέωνας τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομέ-
 νους· ἦσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. Ταῦτα 52 —
 βουλευσάμενοι κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκει-
 μένης τῆς ἵππου εἶχον πόνον ἄτροτον· ὡς δὲ ἦ τε
 ἡμέρῃ ἔληγε καὶ οἱ ἵππες ἐπέπαυοντο, νυκτὸς δὴ γινο-
 μένης καὶ εὐούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν δὴ συνέκειτό σφι
 ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσ-
 σοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο οὐκ ἐν νόῳ
 ἔχοντες, οἱ δὲ ὡς ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἄσμενοι τὴν
 ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπ-
 ικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραϊον. τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι
 τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς
 Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱσοῦ
 τὰ ὄπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραϊον ἐστρατοπεδεύοντο, 53 —
 Πανσανίης δὲ ὀρέων σφέας ἀπαλλάσσομένους ἐκ τοῦ
 στρατοπέδου παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ἀνα-
 λαβόντας τὰ ὄπλα ἰέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόν-
 τας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἰέναι ἐς τὸν συνεθή-
 καντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τῶν ταξιάρχων
 κείμενοι Πανσανίῃ, Ἀμουράτος δὲ ὁ Πολιάδεω λο-
 χηγέων τοῦ Πιτανίτεω λόχου οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους

φρευξέσθαι οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην, ἐθώμαξέ τε ὀρέων τὸ ποιούμενον ἅτε οὐ παραγενόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Πανσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκεῖνον σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι κείνου ταῦτ' ἀναινομένου ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ ἦν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι, ἀπόληται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικὸν καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὡς οὐ χρεὸν

54 εἶη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεγετέων λελειμμένον, Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἰππέα ὀψόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειροῖεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσσεσθαι, ἐπειρέσθαι τε Πανσανίην τὸ χρεὸν

55 εἶη ποιέειν. Ἰὼς δὲ ἀπίκετο ὁ κῆρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τέ σφεας κατὰ χώραν τεταγμένους καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους. ὡς γὰρ δὴ παρηγόρεον τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Πανσανίης μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούρους Λακεδαιμονίων, οὐ κως ἔπειθον, ἐς ὃ ἐς νεϊκέα τε συμπεσόντες ἀπίκατο καὶ ὁ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό σφι ἀπιγμένος. νεϊκῶν δὲ ὁ Ἀμομφάρετος λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρησι τῆσι χερσὶ καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Πανσανίεω ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους].

ὁ δὲ μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκείνου πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐν-
 τεταλμένα λέγειν ὁ Πανσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα
 σφι πρήγματα, ἐχρημίζε τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρῆσαι
 τε πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ποιέειν περὶ τῆς ἀπόδου τὰ περ
 ἂν καὶ σφεῖς, καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσεται ἐς τοὺς Ἀθη- 56 —
 ναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους πρὸς ἑαυτοὺς
 ἦώς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ
 Πανσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι
 τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, τὰ δὴ καὶ
 ἐγένετο, σημίνας ἀπήγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοι-
 ποὺς πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ
 ταχθέντες ἦσαν τὰ ἔμπαιιν ἢ Λακεδαιμόνιοι· οἱ μὲν
 γὰρ τῶν τε ὕχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπορῆς τοῦ
 Κιθαιρώνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον, Ἀθηναῖοι δὲ κάτω
 τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ ἀρχὴν τε 57 —
 οὐδαμὰ δοκέων Πανσανίην τολμήσειν σφείας ἀπολιπεῖν
 περιείχετο αὐτοῦ μένοντα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προ-
 τερόντων δὲ τῶν σὺν Πανσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς
 ἰδέη τέχνη ἀπολείπειν αὐτόν, ἀναλαβόντα τὸν λόχον
 τὰ ὄπλα ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στίφος. τὸ δὲ ἀπ-
 ελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτου
 λόχον, περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν
 τε χῶρον καλεόμενον. τῇ καὶ Δίμητρος Ἐλευσινίης
 ἴσθον ἦσται· ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα ἦν μὴ ἀπο-
 λείπῃ τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχεται ὁ Ἀμομφαρέτος τε
 καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθῆοι ὀπίσω παρ'
 ἐκείρους, καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγί-
 νοντό σφι καὶ ἡ ἵππος ἢ τῶν βαρβάρων προσέλατο
 πᾶσα. οἱ γὰρ ἵππῶται ἐποίησαν οἶον καὶ ἐώθεσαν

ποιέειν αἰεὶ, ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν τῷ ἐτε-
τάχατο οἱ Ἕλληνες τῆσι προτέρησι ἡμέρησι, ἤλαυνον
τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω καὶ ἅμα καταλαβόντες
προσεκέατό σφι.]

58 [Μαρδόνιος δὲ ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιχο-
μένους ὑπὸ νύκτα εἶδέ τε τὸν χῶρον ἔρημον, καλέσας
τὸν Ληρισαῖον Θῶρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ
Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδήιον ἔλεγε· ὦ παῖδες Ἀλεύεω,
ἔτι τί λέξετε τάδε ὀρῶντες ἔρημα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλη-
σιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης,
ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶτους· τοὺς πρότερόν
τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξιος εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν
παροικομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὀρῶμεν διαδρόντας·
διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρί-
στους ἀνθρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἔρα
ἔόντες ἐν οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. καὶ
ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι πολλὴ ἐκ γε ἐμεῦ
ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους τοῖσί τι καὶ
συνηδέατε· Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεῦμην
τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους καταρρωδήσαντά
τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὸν εἶη ἀνα-
ξεύξαντας τὸ στρατόπεδον ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστν
πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύ-
σεται. καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ
ἐκείνοισι ταῦτα ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διω-
κτέοι εἰσὶ ἐς ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ
59 ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας.] ταῦτα εἶπας ἤγε τοὺς
Πέρσας δρόμῳ διαβάντας τὸν Ἄσωπὸν κατὰ στίβον
τῶν Ἑλλήνων ὡς δὴ ἀποδιδρασκόντων, ἐπεῖχέ τε ἐπὶ
Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεργήτας μούρους· Ἀθηναίους

γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδῖον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ
 κατώρα. Πέρσας δὲ ὀρῶντες ὀρμημένους διώκειν τοὺς
 Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες
 αὐτίκα πάντες ἤειραν τὰ σημήια καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν
 ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὔδενι κοσμηθέντες οὔτε
 τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῆ τε καὶ ὀμίλῳ ἐπήισαν ὡς
 ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας· Πανσανίης δέ, ὡς προσ- 60
 ἐκείτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα
 λέγει τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προ-
 κειμένου ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα,
 προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν παροικομένην
 νύκτα διαδρόντων. νῦν ὦν δέδεκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ
 ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα
 περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νῦν ἐς ὑμέας ὥρμησε
 ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων
 τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεργετίας βοηθέειν ὑμῖν·
 νῦν δέ, ἐς ἡμέας γὰρ ἕπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε
 ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρῶν ἀμυ-
 νέοντες εἶναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε
 ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας
 ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ
 τὸν παριόντα τόνδε πόλεμον εἰσοῖσι πολλὸν προθυμο-
 τάτοισι, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσκαοῦσιν. ταῦτα οἱ Ἀθη- 61
 ναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὀρμέετο βοηθέειν καὶ τὰ μάλιστα
 ἐπαμύναιν· καὶ σφι ἤδη σταίχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἐντι-
 ταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων,
 ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκειμένον
 σφίσι ἐλόπεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι
 καὶ Τεργετῆται, ἔόντες σὺν ψιλοῖσι ἄριθμὸν οἱ μὲν

πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφαγιάζοντο ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρησιτά, ἐπιπτον δὲ αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῶ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρορα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως, οὕτω ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πανσανίην πρὸς τὸ Ἥραιον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεόν, χρηίζοντα μηδαμῶς σφέας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος. ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλεομένου προεξ-

62 αναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πανσανίειω ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρησιτά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρορα μάχη. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἦσσαν ἡσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ ἔόντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν καὶ οὐκ ὅμοιοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίῃ. προεξαῖσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι ἐπέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας

63 καὶ διεφθείροντο. Ἰτῆ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἑὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἑαυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτη δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν

χρόνον Μαργδόσιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντείχον καὶ ἀμυνό-
 μενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ
 Μαργδόσιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον,
 ἔδον ἰσχυρότατον, ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτρά-
 πουτο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ
 σφραγ εἰδηλέετο ἢ ἐσθίης, ἔρημος ἐοῦσα ὄπλων· πρὸς
 γὰρ ὀπλίτας ἔοντες γυμνήτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. ἐνθαῦτα 64 —
 ἢ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω κατὰ τὸ χρηστή-
 ριον τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαργδονίου ἐπετελέετο καὶ
 νίκην ἀναγρέεται καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν
 Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδριδέω. τῶν
 δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἰρηται ἐς
 Λεωνίδην· ὧντοὶ γὰρ σφι τυγχάνουσι ἔοντες. ἀπο-
 θνήσκει δὲ Μαργδόσιος ὑπὸ Ἀριμνίστου ἀνδρὸς ἐν
 Σπάρτῃ λογίμου. ὅς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ
 ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ
 πολέμου ἔοντος Μεσσηνίοισι πᾶσι καὶ αὐτὸς τε ἀπ-
 ἔθανε καὶ οἱ τριηκοῖοι. ἐν δὲ Πλαταιῆσι οἱ Πέρσαι 65 —
 ὡς ἐτράπουτο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα
 κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐσωτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος
 τὸ ξύλινον τὸ ἐποίησαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαῖδι. θῶμα
 δὲ μοι ὄκως παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων
 οὐδὲ εἶς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθῶν ἐς τὸ τέμενος
 οὔτε ἐναποθανόνων, περὶ τε τὸ ἴσον οἱ πλεῖστοι ἐν τῷ
 βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρη-
 γμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ σφραγ οὐκ ἐδέετο
 ἐμπρήσαντας [τὸ ἴσον] τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνάκτορον.]

[Αὕτη μὲν νυν ἢ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο· Ἀρτιά- 66 —
 βαζος δὲ ὁ Φαργάκιος αὐτίκα τε οὐκ ἠρέσκετο κατ'
 ἔργος λειπομένου Μαργδονίου ἀπὸ βασιλείας, καὶ τότε

πολλὰ ἀπαγορεύων οὐδέν ἦννε, συμβάλλειν οὐκ ἔδων· ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι προήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρατιήγεε Ἀρτάβαξος (εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἑαυτὸν), τούτους, ὅπως ἢ συμβολῆ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρημένως, παραγγείλας κατὰ τῶντὸ ἰέναι πάντας τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγήται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρῶσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγείλας ὡς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν· προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτροχάζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέ-
 /67 λων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ οὔτοι μὲν ταύτη ἐτράποντο· τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελοκακούντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὔτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχόμενοι τε καὶ οὐκ ἐθελοκακούντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ οὔτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐ τῇ περ οἱ Πέρσαι. καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ οὔτε
 /68 τι ἀποδεξάμενος ἔφευγον. δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ προήγματα τῶν βαρβάρων ἤρητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὔτοι πρὶν ἢ καὶ συμμῖζαι τοῖσι πολεμίοισι ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὤρων. οὕτω τε πάντες ἔφευγον πλὴν τῆς Ἴππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτῆς· αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν

πολεμίων ἀγχιστα ἐοῦσα ἀπέργουσα τε τοὺς φιλίους
 φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες
 εἶποντο τοὺς Ξέρξεω διώκοντές τε καὶ φονεύοντες· ἐν 69 —
 δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι
 Ἑλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἥραιον καὶ ἀπο-
 γενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχῃ τε γέγονε καὶ νικῶεν
 οἱ μετὰ Πανσανίεω· οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα
 κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτόραποντο
 διὰ τῆς ὑπαρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω
 ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε
 καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν.
 ἐπεῖτε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες
 καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ Θηβαίων ἱππῶται
 ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς
 ἵππους, τῶν ἱπάρχει Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσ-
 πεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ
 λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα. οὗτοι
 μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο· οἱ δὲ Πέρσαι καὶ 70 —
 ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος,
 ἐφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες πρὶν ἢ τοὺς
 Λακεδαιμονίους ἐπικέσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο
 ὡς ἠδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν
 Λακεδαιμονίων κατεστήκεέ σφι τειχομαχίη ἐρρωμενε-
 στήρη. ἕως μὲν γὰρ ἐπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἠμύ-
 ροντο καὶ πολλῷ πλεον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε
 οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν· ὡς δὲ σφι Ἀθηναῖοι
 προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρῇ ἐγίνετο τειχομαχίη καὶ
 χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ
 ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχους καὶ ἤραιον, τῇ δὴ
 ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνας. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται

ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκημὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων, εὐῶσαν χαλκίην πᾶσαν καὶ θῆς ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸντό, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσήνεικαν τοῖσι Ἑλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τεύχεος, οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο ἀλύκταξόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμένοι ἀνθρώπων. παρῆν τε τοῖσι Ἑλλησι φονεύειν οὕτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων τὰς ἔχων Ἀρτάβαξος ἔφρευγε, τῶν λοιπέων μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἐνεμήκοντα, Τεγεητέων δὲ ἑκατάδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πενήκοντα.

71 Ἡρίστευσε δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν ὁ Περσέων, ἵππος δὲ ἡ Σακίων, ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος· Ἑλλήνων δέ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλο μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημῆνασθαι (ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ἐνίκων), ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσηνεύχθησαν καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακροῦ Ἀριστόδημος κατὰ γνῶμας τὰς ἡμετέρας, ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς εἶχε ὕνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτου ἠρίστευσαν Ποσειδώνιος τε καὶ Φιλοκύνων καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιῆται. καίτοι γενομένης λέσχης ὃς γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενόμενοι Σπαρτιητέων Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερωῶς ἀποθανεῖν ἐκ

τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα
 τὴν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα, Ποσειδώνιον δὲ
 οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν·
 τοσοῦτον τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ
 φθόνῳ ἂν εἴποιεν· οὔτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντες,
 πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ
 μάχῃ τίμιοι ἐγένοντο, Ἀριστόδημος δὲ βουλόμενος ἀπο-
 θανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην οὐκ ἐτιμήθη. **Τ**οῦτοι 72
 μὲν τῶν ἐν Πλαταιῆσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλι-
 κράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλ-
 λιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνου
 αὐτῶν Λακεδαιμονίων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων·
 ὅς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Πανσανίης, κατήμενος ἐν τῇ
 τάξῃ ἐτρωματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ
 μὲν ἐράχοντο, ὁ δ' ἐξενηριγμένος ἐδυσθανάτεε τε καὶ
 ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον ἄνδρα Πλαταιέα οὐ μέλειν οἱ
 ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρή-
 σατο τῇ χειρὶ καὶ ὅτι οὐδέν ἐστὶ οἱ ἀποδεδεγμένου ἔργου
 ἔουτοῦ ἄξιον προθυμειμένου ἀποδέξασθαι. **Ἀ**θηναίων 73
 δὲ λέγεται εὐδοκιμηῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἔων
 δήμου Δεκελεῖθεν, Δεκελέων δὲ τῶν κοτε ἐργασαμένων
 ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθη-
 ναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κομι-
 δὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν
 στρατοῦ πλήθει καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες
 ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελείας,
 οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον ἀχθόμενον τε τῇ Θησέος ὕβρι
 καὶ δαιμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγη-
 σάμενον σφι τὸ πᾶν πρῆγμα κατηγήσασθαι ἐπὶ τὰς
 Ἀγίδνας, τὰς δὴ Τιτακός, ἔων αὐτόχθων, καταπροδιδοῖ

Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τού-
 του τοῦ ἔργου ἀτελείῃ τε καὶ προεδρίῃ διατελέει ἐς
 τότε αἰεὶ ἔτι εἰσοῦσα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον
 τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθη-
 ναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην
 74 Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελῆς ἀποσχέσθαι. τούτου
 τοῦ δήμου ἔων ὁ Σωφάνης καὶ ἀριστεύσας τότε Ἀθη-
 ναίων διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει, τὸν μὲν ὡς ἐκ
 τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρει χαλκῆ ἀλύσι δεδε-
 μένην ἄγκυραν σιδηρῆν, τὴν ὅπως πελάσειε ἀπικνεό-
 μενος τοῖσι πολεμίοισι βαλλέσκειτο, ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμιοι
 ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξιος μετακινήσῃ μὴ δυναίατο· γι-
 νομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων ἐδέδοκτο τὴν ἄγκυραν
 ἀναλαμβάνοντα οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται, ὁ
 δ' ἕτερος τῶν λόγων τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβα-
 τέων λέγεται, ὡς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ
 οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρει ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ
 75 οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρῆν. ἔστι δὲ καὶ
 ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτε περι-
 κατημένων Ἀθηναίων Αἰγίναν Εὐρουβάτην τὸν Ἀργεῖον,
 ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ
 Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε ἄνδρα γενό-
 μενον ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάργῳ
 τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡδωνῶν ἐν Δάτῳ περὶ
 τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον.

76 Ὡς δὲ τοῖσι Ἑλλήσι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωοντο
 οἱ βάρβαροι, ἐνθαυτὰ σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἢ
 ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικῶντας
 τοὺς Ἑλληνας, εἰσοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεά-
 σπιος ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῶ πολλῶ καὶ

αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ τῶν παρεου-
 σέων, καταβάσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακε-
 δαιμονίους ἐτι ἐν τῆσι φουῆσι ἐόντας, ὁρῶσα δὲ πάντα
 ἐκεῖνα διέποντα Πανσανίην, πρότερόν τε τὸ οὔνομα
 ἐξεπισταμένη καὶ τὴν πάτρην ὥστε πολλάκις ἀκούσασα,
 ἔγνω τε τὸν Πανσανίην καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων
 ἔλεγε τάδε· Ὡ βασιλεῦ Σπάρτης, ῥῦσαί με τὴν ἰκέτιν
 αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὄνησας
 τούσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὕπιν
 ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῶν, θυγάτηρ δὲ Ἰγρη-
 τορίδω τοῦ Ἀνταγόρου. βίη δὲ με λαβῶν ἐν Κῶ εἶχε
 ὁ Πέροης. ὁ δὲ ἀμείβεται τοισίδε· Γύναι, θάρσει καὶ
 ὡς ἰκέτις καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέ-
 γουσα καὶ εἰς θυγάτηρ Ἰγρητορίδω τοῦ Κῶου, ὅς ἐμοὶ
 ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς
 χώρους οἰκημένων. ταῦτα εἶπας τότε μὲν ἐπέτρεψε
 τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεούσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς
 Αἴγναν, ἐς τὴν αὐτὴν ἤθελε [ἀπικέσθαι]. μετὰ δὲ τὴν 77
 ἀπίξιν τῆς γυναικὸς αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐπίκοντο Μαν-
 τινέες ἐπ' ἐξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι
 ἦκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην
 ἄξιόι τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυνθανόμενοι
 δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τού-
 τους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ
 ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν
 ἑσπέρην τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς
 γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας ἦγον Ἰλλεῖοι, καὶ ὡσαύτως
 οἱ Ἰλλεῖοι τοῖσι Μαντινέσι συμφορὴν ποιησάμενοι
 ἀπαλλέσσοντο· ἀπείθοντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγεμόνας
 ἐδίωξαν. τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἰλλεῖους τοσαῦτα·

78 ἐν δὲ Πλαταιῆσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πυθίω, Αἰγινητέων (ἑὼν) τὰ πρῶτα· ὃς ἀνοσιώτατον ἔχων λόγου ἴετο πρὸς Πανσανίην, ἀπικόμενος δὲ σπουδῇ ἔλεγε τάδε· Ὡ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασταί τοι ὑπερφυῆς μέγαθός τε καὶ κάλλος, καὶ τοι θεὸς παρέδωκε ῥυσάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοισι ποιήσον, ὅπως λόγος τέ σε ἔχη ἔτι μέζων καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποίεων ἐς τοὺς Ἑλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν· τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδούς ἐπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων Σπαρτιητέων, αὐτὶς δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας τιμωρήσεται ἐς πάτρων τὸν σὸν Λεωνίδην. ὁ μὲν δοκέων χαρίζεσθαι ἔλεγε τάδε, ὁ δ' ἀνταμείβετο

79 τοισίδε· Ὡ ξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν εὐνοέειν τε καὶ προορᾶν ἄγαμαί σευ, γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρησιτῆς· ἐξαείρας γάρ με ὑψοῦ καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες παραινέων νεκρῷ λυμιάνεσθαι, καὶ ἦν ταῦτα ποίεω, φᾶς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι. τὰ πρόπει μᾶλλον βαρβάροισι ποίεειν ἢ περ Ἑλλησι· καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. ἐγὼ δ' ὦν τούτου εἴνεκα μήτε Αἰγινήτησι ἄδοιμι μήτε τοῖσι ταῦτ' ἀρέσκειται, ἀποχρᾶ δέ μοι Σπαρτιήτησι ἀρεσκόμενον ὅσια μὲν ποίεειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδη δέ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μὲν ἄλλως τιμωρῆσθαι, ψυχῆσί τε τῆσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι

τελευτήσαντες. σὺ μὲντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε μήτε συμβουλευσῃς, χάριν τε ἴσθι ἐὼν ἀπαθής.]

[Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσετο· Πανσανίης 80 —
 δὲ κήρυγμα ποιησάμενος μηδένα ἀπτεσθαι τῆς λήγης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἴλωτας τὰ χρήματα. οἱ δὲ ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὗρισκον σκηναῖς κατεσκευασμέναις χρυσῶ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, κρητῆράς τε χρυσεύς καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἀμαξέων εὗρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσειοί τε καὶ ἀργύρειοι· ἀπὸ τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλιά τε καὶ στρεπτοὺς καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἔοντας χρυσεύς, ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδὲ εἶς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἴλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτῶν οὐκ οἶά τε ἦν κρύψαι· ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν ἄτε ἔόντα χαλκὸν δῆθεν παρὰ τῶν εἰλώτων ὠνέοντο. συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα καὶ δεκάτην ἐξελόντες 81 —
 τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὄφιος τοῦ χαλκίου ἐπεστεῶς ἄγχιστα τοῦ βωμοῦ, καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχρον χάλκεον Δία ἀνέθηκαν, καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἐπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγένετο, ταῦτα ἐξελόντες τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυνὲν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασσι αὐτῶν ἐν Πλαταιῆσι

ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ
 τούτοισι δοθῆναι· Πανσανίη δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη
 τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὡς
 82 δὲ αὐτῶς καὶ τὰ ἄλλα χρήματα. λέγεται δὲ καὶ τὰδε
 γενέσθαι, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρ-
 δονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ· Πανσα-
 νίην ὦν ὀρῶντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῶ τε
 καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικίλοισι κατεσκευα-
 σμένην κελεῦσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀφο-
 ποιούς κατὰ ταῦτά [καθὼς] Μαρδονίῳ δεῖπνον παρα-
 σκευάζειν. ὡς δὲ κελεύομενοι οὗτοι ἐποίουν ταῦτα,
 ἐνθαῦτα τὸν Πανσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας
 καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας καὶ τραπέζας τε χρυσέας
 καὶ ἀργυρέας καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δεῖ-
 πνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ κελεῦσαι ἐπὶ
 γέλῳτι τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακω-
 νικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολ-
 λὸν τὸ μέσον, τὸν Πανσανίην γελῶσαντα μεταπέμψα-
 σθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς, συνελθόντων δὲ
 τούτων εἰπεῖν τὸν Πανσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην
 τοῦ δεῖπνου τὴν παρασκευὴν· Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε
 εἵνεκα ἐγὼ ὑμᾶς συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦ
 Μήδου τὴν ἀφροσύνην δέξαι, ὃς τοιήνδε δίαιταν ἔχων
 ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω ὀϊζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος.
 ταῦτα μὲν Πανσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρα-
 83 τηγούς τῶν Ἑλλήνων· Ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ
 ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὗρον συχνοὶ θήκας χρυ-
 σοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. ἐφάνη
 δὲ καὶ τότε ὕστερον ἔτι τούτων. τῶν νεκρῶν περι-
 ψιλωθέντων τὰς σάρκας (συνεφόρον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ

Πλαταιέες ἐς ἓνα χῶρον) εὐρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα
 ῥαφὴν οὐδεμίαν ἀλλ' ἐξ ἑνὸς ἐοῦσα ὀστέου· ἐφάνη δὲ
 καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας
 μουνοφυέας, ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας, τοὺς τε ὀδόντας
 καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα
 ἐφάνη. ἐπεὶ δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς 84
 ἠφάνιστο, ὑπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέες οὐκ ἔχω
 εἰπεῖν, πολλοὺς δὲ τινὰς ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα
 θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας
 πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ
 τοῦτο τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός
 τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι
 ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δὲ τινὰ φάτιν καὶ Μιουσο-
 φάνης ἀνὴρ Ἐφέσιος θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν 85
 τρόπος τοιούτῳ ἐτάφη· οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῆσι
 τὴν λήην διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἐωυτῶν χωρὶς ἕκα-
 στοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριξῶς ἐποίησαντο θήκας·
 ἔνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος
 καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλι-
 κράτης. ἐν μὲν δὴ ἐπὶ τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱρένες, ἐν
 δὲ τῷ ἑτέρῳ οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ οἱ
 εἰλωτες. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον, Τεγεῆται δὲ χωρὶς
 πάντας ἀλέας, καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐωυτῶν ὁμοῦ, καὶ
 Μεγαρέες τε καὶ Φλιαῖοι τοὺς ὑπὸ τῆς Ἴππου δια-
 φθαρέντας. τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις ἐγένοντο
 οἱ τάφοι· τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλα-
 ταιῆσι ἕοντες τάφοι, τούτους δὲ, ὡς ἐγὼ πυυθάνομαι,
 ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπιστοῖ τῆς μέχης ἐκάστους χῶ-
 ματα χῶσαι κεινὰ τῶν ἐπιγυνομένων εἵνεκεν ἀνθρώ-
 πων, ἐπὶ καὶ Αἰγυνητέων ἐστὶ αὐτόθι καλεόμενος

τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα δεηθέντων Αἰγινητέων χῶσαι Κλεάδην τὸν Ἀυτοδίκου ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἔοντα αὐτῶν.)

86

Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῆσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας καὶ ἐξαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας, ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν Τιμηγενίδην καὶ Ἄτταγῖνον, οἳ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν· ἦν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὥς δέ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκειον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας· οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι τὴν τε γῆν αὐτῶν

87

ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε· Ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπειδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπανασιῆναι πολιορκέοντας ἢ ἐξέλωσι Θήβας ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἴνεκα γῆ ἢ Βοιωτὴ πλέω μὴ ἀναπλήσῃ, ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρηίζοντες πρόσχημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ (σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσσαμεν οὐδὲ μοῦνοι ἡμεῖς), εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίαν παρέξομεν. κάρτα τε ἔδοξε εἶναι λέγειν καὶ ἐς καιρὸν, αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Πανσανίην οἱ Θηβαῖοι θέλοντες ἐκδιδόναι

88

τοὺς ἄνδρας. ὥς δὲ ὠμολόγησαν ἐπὶ τούτοισι, Ἄτταγῖνος μὲν ἐκδιδρῆσκει ἐκ τοῦ ἅστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Πανσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταίτιους. τοὺς δὲ

ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδωσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδό-
κειον ἀντιλογίης τε κυρήσειν καὶ δὴ χορήμασι ἐπεποι-
θεσαν διωθέεσθαι· ὁ δὲ ὡς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα
ὑπονοέων τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἄπασαν
ἀπῆκε καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε.]

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῆσι καὶ Θήβησι γεινόμενα· 89 —
Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκειος φεύγων ἐκ Πλαταιέων καὶ
δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ
παρὰ σφέας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλεον καὶ ἀνειρώτων περὶ
τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν
Πλαταιῆσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος γινούς ὅτι, εἰ
ἐθέλει σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἐργῶνων εἰπεῖν,
αὐτὸς τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ
στρατὸς (ἐπιθήσεσθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἶετο πυν-
θανόμενον τὰ γεγονότα), ταῦτα ἐκλογιζόμενος οὔτε
πρὸς τοὺς Φωκίας ἐξηγόρευε οὐδὲν πρὸς τε τοὺς Θεσ-
σαλοὺς ἔλεγε τάδε· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὡς
ὄρατε, ἐπείγομαί τε κατὰ τάχος τὴν ἑλῶν ἐς Θρηίκην
καὶ σπουδῆν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τι πρῆγμα ἐκ τοῦ
στρατοπέδου μετὰ τῶνδε· αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μακρόνιος
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων
προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον καὶ ξεινίζετε καὶ εὖ ποιεῦντες
γαίνεσθε· οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μετα-
μηλήσει. ταῦτα δὲ εἰπας ἀπήλαυσε σπουδῆν τὴν στρα-
τιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺ τῆς Θρηίκης,
ὡς ἀληθέως ἐπιγόμενος καὶ τὴν μεσόγειαν τέμνων
τῆς ὁδοῦ, καὶ ἀπικνύεται ἐς Βυζάντιον. καταλιπὼν τοῦ
στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συζυγοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε κατα-
κοπέρτας κατ' ὁδὸν καὶ λιμῶ συστάρτας καὶ καρέφ·
ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι.

90 Οὗτος μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην· τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ ἐν Πιλαταιῆσι τὸ τροῶμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν τῆσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδew καὶ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρευ, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάτθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφρων ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὡς ἦν μόνον ἰδωνταὶ αὐτοὺς οἱ Ἴωνες ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἅρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἑτέρην ἄγρην τοιαύτην εὐρεῖν ἂν αὐτοὺς· θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων προέτραπε αὐτοὺς εὐσεσθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιωμαχοὺς κείνοισι εἶναι. αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλω αὐτοὺς προάγοιεν, ἔτοιμοι εἶναι ἐν τῆσι νηυσὶ

91 τῆσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὄμηροι εἶναι. ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης, εἴτε κληδόμος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην θεοῦ ποιεῦντος· Ὁ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὖνομα; ὁ δὲ εἶπε· Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε· Δέχομαι τὸν οἰωνὸν [τὸν ἠγησίστρατον], ὦ ξεῖνε Σάμιε. σὺ δὲ ἡμῖν ποίees ὅπως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλεύσειαι καὶ οἱ σὺν σοὶ ἔοντες οἶδε, ἧ μὲν Σαμίους ἡμῖν

προθύμους ἔσεσθαι συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγό- 92 —
ρευε καὶ τὸ ἔργον προσῆγε· αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι
πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς
τοὺς Ἕλληνας.

Ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλεον· μετὰ σφέων
γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα
ποιεῦμενος· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην
τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου σφι Διηφόνου
τοῦ Εὐθηνίου ἀνδρὸς Ἀπολλωνιῆτεω, Ἀπολλωνίης δὲ
τῆς ἐν Ἰουίῳ κόλπῳ. τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐθηνιον
πρῆγμα τοιούδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἰσθμὸς ἡλίου 93 —
πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκειται παρὰ ποταμόν,
ὃς ἐκ Λάκμωνος ὄρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης [χώρης]
ἐς θάλασσαν παρ' Ὠρικιον λιμένα, τὰς δὲ νύκτας ἀραι-
ρημέιοι ἄνδρες οἱ πλοῦτῳ τε καὶ γένει δοκιμώτατοι
τῶν ἑσπῶν, οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος· περὶ
πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα
ταῦτα ἐκ θεοπροπίου τινός· ἐν δὲ ἔντρῳ ἀνλίζονται
ἀπὸ τῆς πόλιος ἐκᾶς. ἐνθα δὴ τότε ὁ Εὐθηνιος οὗτος
ἀραιρημένος ἐφύλασσε. καὶ κοτε αὐτοῦ κατακοιμί-
σαντος τὴν φυλακὴν παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἔντρον
διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἐξήκοντα. ὁ δὲ ὡς ἐπίησε,
εἶχε σιγῇ καὶ ἔφραζε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων ἐντικατα-
στήσαιν ἄλλα πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολ-
λωνιῆτας ταῦτα γινόμενα, ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο. ὑπαγα-
γόντας μιν ὑπὸ δικαστήριον κατέκριναν, ὡς τὴν φυ-
λακὴν κατακοιμίσαντα, τῆς ὕψιός στερηθῆναι. ἐπειτα
δὲ τὸν Εὐθηνιον ἐξετύγλωσαν. αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε
πρόβατά σφι ἔτιτε οὔτε γῆ ἄφρασε ὁμοίως [καρπόν].
πρόβατα δὲ σφι ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι

ἐγίνετο [ἔπειτα ἐπειρώτων τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον
 τοῦ παρεούτος κακοῦ, οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον] ὅτι ἀδί-
 κως τὸν φύλακον τῶν ἰσθμῶν προβάτων Εὐήνιον τῆς
 ὕψις ἐστέρησαν· αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους,
 οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ πρὶν ἢ
 δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἔληται
 καὶ δικαιοῖ· τούτων δὲ τελεομένων αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ
 δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὺς μιν μακαριεῖν ἀνθρώπων
 94 ἔχοντα. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη, οἱ δὲ
 Ἀπολλωνιῆται ἀπόρρητα ποιησάμενοι προέθεσαν τῶν
 ἀστῶν ἀνδράσι διαπρηῆσαι. οἱ δὲ σφι διέπρηξαν ὧδε·
 κατημένου Εὐηνίου ἐν θῶκῳ ἐλθόντες οἱ παρίζοντο
 καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυ-
 πεύμενοι τῷ πάθει. ταύτη δὲ ὑπάγοντες εἰρώτων τίνα
 δικὴν ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑπο-
 στήναι δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ οὐκ ἀκηκόως τὸ
 θεοπρόπιον εἶλετο εἶπας εἰ τίς οἱ δοίη ἀγρούς, τῶν
 ἀστῶν ὀνομάσας τοῖσι ἡπίστατο εἶναι καλλίστους δύο
 κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἰκησιν πρὸς τού-
 τοισι τὴν ἥδεε καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλι·
 τούτων δὲ ἔφη ἐπήβολος γενόμενος τοῦ λοιποῦ ἀμῆ-
 νιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γενομένην.
 καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπο-
 λαβόντες· Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς
 ἐκτυφλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ θεοπρόπια τὰ γενό-
 μενα. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν
 πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἕξαπατηθεῖς· οἱ δὲ
 πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτεμμένων διδοῦσί οἱ τὰ εἶλετο.
 καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε
 95 καὶ ὀνομαστὸς γενέσθαι. τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν

παῖς τοῦ Εὐηνίου ἀγόντων Κορινθίων ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τότε ἤκουσα ὡς ὁ Διήφορος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἔδον Εὐηνίου παῖς.]

[Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνήγον τὰς νέας 96 — ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῆς πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμιστάμενοι κατὰ τὸ Ἡραίου τὸ ταύτη παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην, οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι σφεας προσπλέειν ἀνήγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἠπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὅμοιοι εἶναι· ἐς δὲ τὴν ἠπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον εὔντε ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὃς κελεύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε· τοῦ πληθοῦ μὲν ἦν ἕξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλει τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλευσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνεῖρῶσαι τὰς νέας καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος ἔρκωμα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον. ταῦτα 97 — βουλευσάμενοι ἀνήγοντο. ἀπικόμεινοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτινέων ἱκόν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γαῖσωνά τε καὶ Σκολοπέοντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης [ἐστὶ] ἱκόν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ἰδρῶσατο Νεΐλεω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστύν. ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιβάλλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάσατο ὡς πολιορκησόμενοι [καὶ ὡς νικῆσόντες· ἐπ' ἀμφοτέρα γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρεσκευάζετο].

98

Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐπύθοντο οἰχωρότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἠπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφυγόντων ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὅ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσονται ὀπίσω εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δὲ ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἠπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεε ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλ' ὥρων νέας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακειριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηὶ παραπλέων, ἐγγροίμψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα, Δευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγων· Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνησθαί τινα χρῆ ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἑρῆς. καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἐπακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος. [ἴωτος δὲ οὗτος ἐὼν τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· ἢ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ γήματα τοὺς βαρβάρους ἐμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνευειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους ποιήσειν

99

ἀπίστους.] Δευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου δεύτερα δὴ τάδε ἐποίειν οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τις νέας ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο, οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζόμενους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν ἀπαιρέονται τὰ ὄπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι ἀπικομένων

Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῆσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξης, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦμισια ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν ὡς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν· ἐποίηεν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἴώνων, τοῖσι καὶ κατεδόξεον νεοχμὸν ἄν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι, αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρορα ἕρκος εἶναι σφίσι. Ἰὼς δὲ ἄρα παρεσκευάσθη 100 / τοῖσι Ἕλλησι, προσήσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰούσι δὲ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν καὶ κηρυκίον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον· ἡ δὲ φήμη διηλθέ σφι ὧδε, ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὲ πολλοῖσι τεκμηριοῖσι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς [αὐτῆς] ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῆσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἐσεσθαι τρώματος φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θεροσῆσαί τε τὴν στρατιὴν πολλῶ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. καὶ τότε ἕτερον συνέπεσε 101 / γινόμενον, Δημήτριος τιμένεα Ἐλευσινίης παρὰ ὠμοτήρας τὰς συμβολὰς εἶναι· καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγένετο, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἐμελλε ὡσαύτως ἐσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πενσάνειω Ἑλλήνων ὁρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα·

τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῆσι πρῶτ' ἔτι τῆς ἡμέρας ἐγίνετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας συνέβαινε γίνεσθαι μηνὸς τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνον οὐ πολλῶ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμνησάνουσι ἐγίνετο. ἦν δὲ ἀρρωδίη σφι πρὶν τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὔτι περὶ σφέων αὐτῶν οὕτω ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μακεδονίᾳ πταίση ἢ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἢ κληδῶν αὐτῆ σφι ἐσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὲ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προέκειτο.

102 Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοισι τεταγμένοισι μέχρι κού τῶν ἡμισέων ἢ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι κατὰ τε χαράδραν καὶ ὄρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήσαν, οὔτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ κέρει [ἔτι] καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσησι ὄρθια ἦν τὰ γέρορα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἑωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι ἔργον εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρορα οὔτοι φερόμενοι ἐβέβησαν ἄλλες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυῶνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὔτω γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) [συν]επισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραιώρητο, οὔτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτρέποντο οἱ βάρβαροι πρὸς φυγὴν τε

ὀρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλί-
 γους γινόμενοι ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσ-
 πίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν
 δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι. Ἀρταύνης
 μὲν καὶ Ἰθαμίτης, τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀπο-
 φεύγουσι, Μαρδόντης δὲ καὶ οὗ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς
 Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. ἔτι δὲ μαχομένων τῶν 103
 Περσέων ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν
 καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχείριζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν
 τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυώνιοι
 καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρα-
 τευόμενοι, ἔοντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ
 καὶ ἀπαραισχημένοι τὰ ὄπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ'
 ἀρχὰς γινομένην ἑτεροαλκία τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον
 ἐδυνάετο, προσωφελείην ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλησι. Σα-
 μίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ
 καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι
 βαρβέροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν (ἐκ) τῶν 104
 Περσέων τὰς διόδους τηρέειν σωτηρίας εἴνεκά σφι, ὡς
 ἦν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες
 ἠγεμόνας σώζονται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτά-
 χθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι
 τούτου τε εἴνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρούτες ἐν τῷ στρα-
 τοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέοιεν· οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον
 τοῦ προστεταγμένου ἐποίουν, ἄλλας τε κατηγορούμενοί
 σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἳ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους,
 καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι.
 οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἴωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. ἐν 105
 δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ
 Ἀθηναίων Ἐρμόλυκος ὁ Εὐθόϊνον. ἀνὴρ παγκρατίου

επασκήσας. τοῦτον δὲ τὸν Ἐρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἔοντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστῆς χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ κείσθαι ἐπὶ Γεραιστῶ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠρίστευσαν.]

106

Ἐπεῖτε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλούς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν λήϊν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν, καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὔρον· ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὄκη χρεὸν εἶη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσει τῆς αὐτοὶ ἐργαστέες ἦσαν, τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπειναι τοῖσι βαρβάροισι· ἀδύνατον γὰρ εἶναι εἶναι ἐωυτούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον, καὶ ἐωυτῶν μὴ προκατημένων Ἰωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἐοῦσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας δοῦναι τὴν χώραν Ἰωσὶ ἐνοικῆσαι, Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον οὐδὲ Πελοποννησίους περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν· ἀντιτεινόντων δὲ τούτων προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστι τε καταλαμβάνοντες καὶ ὀρκίοισι ἐμμενείν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ καταλαμβάνοντες ὀρκίοισι ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι

γὰρ ἐδόξεον ἐντεταμένους εὐρήσειν, οὔτοι μὲν δὴ ἐπ' 107
 Ἑλλησπόντου ἔπλεον· τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων
 ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἔόντων
 οὐ πολλῶν, ἐγένετο κομιδὴ ἐς Σάρδις. πορευομένων δὲ
 κατ' ὁδὸν Μασίστης ὁ Λαρκίου παρατιχῶν τῷ πάθει
 τῷ γεγονότι τὸν στρατηγὸν Ἀρταύντην ἔλεγε πολλά τε
 καὶ κακά, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φῶς αὐτὸν εἶναι
 τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ
 τὸν βασιλέως οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρ-
 σῃσι γυναικὸς κακίῳ ἀκοῦσαι ὄεννος μέγιστός ἐστι. ὁ
 δὲ ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιούμενος σπᾶται ἐπὶ
 τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκην, ἀποκτεῖναι θέλων. καί
 μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πηρηξίλου ἀνὴρ
 Ἀλικαρνησσεύς, ὄπισθε ἔστεως αὐτοῦ Ἀρταύντεω, ἀρ-
 πάζει μέσον καὶ ἐξαιείρας παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν
 τούτῳ οἱ δορυφοροὶ οἱ Μασίστεω προέστησαν. ὁ δὲ
 Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο χάριτα αὐτῷ τε Μασίστη
 τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκεί-
 νου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης
 ἤρξε δόντος βασιλέως. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων
 οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων ἐγένετο, ἀλλ' ἀπικνύονται ἐς
 Σάρδις. ἐν δὲ τῆσι Σάρδισι ἐτίγχανε ἔων βασιλεὺς
 ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεῖτε ἐξ Ἀθηνέων προσ-
 πταίσας τῇ ναυμαχίῃ φυγῶν ἀπίετο.

ΤΟΤΕ δὴ ἐν τῆσι Σάρδισι ἔων ἄρα ἦρα τῆς Μα- 108
 σίστεω γυναικὸς, εὐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὡς δὲ
 οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ
 βίην προσέφερε προμηθεύμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασί-
 στην (τῶντ' ὁ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εἴ γὰρ
 εἰπίστατο βίης οὐ ταξομότης, ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης

ἐργόμενος τῶν ἄλλων πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ
 παιδί τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς
 ταύτης καὶ Μασίστεω, δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψε-
 σθαι ἢν ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμόσας δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα
 ποιήσας ἀπήλανε ἐς Σοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀπίκετο
 καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ
 τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαντο, ὁ δὲ διαμειψά-
 μενος ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς,
 Μασίστεω δὲ θυγατρὸς· οὐνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ
 109 ἦν Ἄρταῦντη. χρόνου δὲ προϊόντος ἀνάπυστα γίνεται
 τρόπῳ τοιῷδε· ἐξυφίνασα Ἄμηστρις ἢ Ξέρξῳ γυνὴ
 φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θείης ἄξιον διδοῖ Ξέρξῳ.
 ὁ δὲ ἠσθίεις περιβάλλεται τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἄρ-
 ταῦντην. ἠσθίεις δὲ καὶ ταύτῃ ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι
 ὅ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργη-
 μένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς
 γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξῳ·
 Δώσεις μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων κείνην αἰτῆσαι ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ ὡς
 ὤμοσε ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξῳ δὲ παντοῖος
 ἔγίνετο οὐ βουλόμενος δοῦναι, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν,
 φοβεόμενος δὲ Ἄμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ
 τὰ γινόμενα οὕτω ἐπευρεθῆ πρήσσω· ἀλλὰ πόλις τε
 ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον καὶ στρατόν, τοῦ ἐμελλε
 οὐδεὶς ἄρξῃν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ
 στρατὸς δῶρον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε, διδοῖ τὸ φᾶρος.
 ἡ δὲ περιχαρῆς εὐοῦσα τῷ δῶρῳ ἐφόρεέ τε καὶ ἀγάλ-
 110 λετο. καὶ ἡ Ἄμηστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσαν· μα-
 θοῦσα δὲ τὸ ποιούμενον τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ
 εἶχε ἔγκοτον, ἡ δὲ ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι

αἰτίην καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστῳ γυναικὶ ἐβούλευε ὄλεθρον. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξην βασιλῆιον δεῖπνον προτιθέμενον (τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεὺς· οὐνομα δὲ τῷ δεῖπνῳ τούτῳ Περσιστὶ μὲν τυκτά, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν τέλεον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μῦνον βασιλεὺς καὶ Πέρσας δωρέεται), ταύτην δὲ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἢ Ἄμυστροις χρηρίζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστῳ γυναῖκα. ὁ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀνόρσιον ἐποιέετο τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ εἶνεκεν ἐδέετο. τέλος μέντοι ἐκείνης τε λιπα- 111
 ρεούσης καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, ὅτι ἀτυχήσαι τὸν χρηρίζοντα οὐ σφι δυνατόν ἐστι βασιλῆιου δεῖπνον προκειμένου, κάρτα δὲ ἀέκων κατανεύει καὶ παραδοὺς ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται, ὁ δὲ μεταπεμπόμενος τὸν ἀδελφεὸν λέγει τάδε· Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε παῖς καὶ ἐμὸς ἀδελφεός, πρὸς δ' ἔτι τούτοισι καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις μὴ συνοίκεε, ἀλλὰ τοι ἀντ' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει ἐμοί, μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωμάσας τὰ λεγόμενα λέγει τάδε· Ὁ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παίδες τε νεηνίαι εἰσὶ καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδί τῷ σεωντοῦ ἠγάγεο γυναῖκα, αὐτῇ τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα, ταύτην με κελεύεις μετέντα θυγατέρα τὴν σὴν γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μέγιστα μὲν ποιέσθαι ἀξιούμενος

θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτων οὐδέτερα.
 σὺ δὲ μηδαμῶς βιώ πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος· ἀλλὰ
 τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν
 ἤσσω, ἐμέ τε ἕα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν
 δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει
 τάδε· Οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηγται· οὔτε γὰρ ἂν τοι
 δοίην θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνη πλεῦνα
 χρόνον συνοικήσεις, ὡς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι.
 ὁ δὲ ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε ἐχώρηε ἔξω· Δέ-
 112 σποτα, οὐ δὴ κού με ἀπώλεσας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ
 μέσου χρόνῳ, ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἢ
 Ἄμηστρις μεταπεμφαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω
 διαλυμαίρεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστειω· τοὺς τε μα-
 ζοὺς ἀποταμοῦσα κυσὶ προέβαλε καὶ ῥίνα καὶ ὄτα καὶ
 χεῖλα καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει
 113 διαλελυμασμένην. ὁ δὲ Μασίστης οὐδὲν κω ἀκηκοὺς
 τούτων, ἐλπόμενος δὲ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπύπει δρόμῳ
 ἐς τὰ οἰκία. ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
 μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ ἐπορεύετο
 ἐς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι καὶ δὴ κού
 τισι καὶ ἄλλοισι ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον
 καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέα. τὰ περ ἂν
 καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, εἴ περ ἔφθη ἀναβὰς ἐς
 τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστρωγόν τέ
 μιν καὶ ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτριῶν. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης
 πυθόμενος ταῦτα ἐκεῖνον πρήσσουντα πέμψας ἐπ' αὐτὸν
 στρατιὴν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ
 τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου.

Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασί-
 114 στεω θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο· οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης

ὀρμηθέντες Ἕλληνας ἐπ' Ἑλλησπόντου πρῶτον μὲν
 περὶ Λεκτὸν ὄρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες, ἐν-
 θεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἀβυδον καὶ τὰς γεφύρας εὖρον
 διαλελυμένας, τὰς ἐδόκειον εὐρήσειν ἔτι ἐντεταμένας,
 καὶ τούτων οὐκ ἤκιστα εἴνεκεν ἐς τὸν Ἑλλησπόντον
 ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδην Πελοπον-
 νησίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα, Ἀθηναίοισι
 δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ ὑπομείναντας
 πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον, Ἀθη-
 ναῖοι δὲ ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβαλόντες ἐς τὴν Χερσό-
 νησου Σηστὸν ἐπολιόρκειον. ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, 115
 ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτη, συνήλθον, ὡς
 ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλησπόντον,
 ἐκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρ-
 δίης πόλιος Οἰόβεξος ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυ-
 ρέων ὄπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικῶς. εἶχον δὲ ταύτην
 ἐπιχώριοι Αἰολεῖς, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν
 ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὄμιλος. ἐτυράννευε δὲ τού- 116
 του τοῦ νομοῦ Ξέρξῳ ὑπαρχὸς Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν
 Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος, ὃς καὶ βασιλέα ἐλαύ-
 ροντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλειω τοῦ
 Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλαιοῦντος υπελόμενος. ἐν γὰρ
 Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλειω τάφος τε
 καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἐνθα ἦν χρήματα πολλὰ καὶ
 φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύρεια καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς
 καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε βασιλέος
 δούτος. λέγων δὲ τοιάδε Ξέρξην διαβάλλο· Δέσποτα,
 ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῆν τὴν
 σὴν στρατευσάμενος δίκης κυρήσας ἀπέθανε. τούτου
 μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν

μὴ στρατεύεσθαι. ταῦτα λέγων εὐπετέως ἔμελλε ἀνα-
 πείσειν Ξέρξην [δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον], οὐδὲν ὑποτοπη-
 θέντα τῶν ἐκείνος ἐφρόνεε. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλέως
 στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε νοέων τοιαύδε· τὴν
 Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Πέρσαι καὶ τοῦ
 αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη, τὰ χρήματα ἐξ
 Ἐλαιούντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε
 καὶ ἐνέμετο, αὐτὸς τε ὅπως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλαιούντα, ἐν
 τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ
 Ἀθηναίων οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην οὔτε
 προσδεκόμενος τοὺς Ἕλληνας· ἀφυλάκτῳ δὲ κως αὐτῷ
 117 ἐπέπεσον. ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισιν ἄσφι φθινόπωρον
 ἐπερίνετο, ἡσχαλλὸν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἑωυτῶν
 ἀποδημίοντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος,
 ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅπως ἀπάγοιεν σφέας ὀπίσω·
 οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν πρὶν ἢ ἐξέλωσι ἢ τὸ Ἀθηναίων
 * κοινόν σφεας μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἔστεργον τὰ
 118 παρεόντα. οἱ δὲ ἐν τῷ τείχει ἐς πᾶν ἥδη κακοῦ
 ἀπιγμένοι ἦσαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν
 κλινέων ἐσιτέοντο. ἐπειτε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον,
 οὕτω δὴ ὑπὸ νύκτα οἶχοντο ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι
 καὶ ὁ Ἀρταῦκτις καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὕπισθε τοῦ τείχεος
 καταβάντες, τῇ ἦν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. ὥς δὲ
 ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσή-
 μηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός καὶ τὰς πύλας
 ἀνοιξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν
 119 πόλιν εἶχον. Οἰόβαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν
 Θρηάκην Θρήικες Ἀψίνθιοι λαβόντες ἔθυσαν Πλεισιώρῳ
 ἐπιχωρίῳ θεῷ τρόπῳ τῷ σφετέρῳ, τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου
 ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταῦκτιν

ὕστεροι ὀρηθέντες φεύγειν, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγον
 ἔοντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ
 συχρὸν οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν.
 καὶ συνδήσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες ἤγαγον ἐς Σηστόν,
 μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρταῦκτην δεδεμένον αὐτόν τε καὶ
 τὸν παῖδα αὐτοῦ. καὶ τερῶ τῶν φυλασσόντων λέγεται 120
 ὑπὸ Χερσονησιτέων ταρίχους ὀπτῶντι τέρας γενέσθαι
 τοιόνδε· οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε
 καὶ ἤσπαιρον ὅπως περ ἰχθύες νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν
 περιχυθέντες ἐθώμαζον, ὁ δὲ Ἀρταῦκτης ὡς εἶδε τὸ
 τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους ἔφη· Ξεῖνε
 Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ
 πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλαιούντι Πρωτεσί-
 λεως ὅτι καὶ τεθνεὼς καὶ τάριχος ἐὼν δύναμιν πρὸς
 θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι. νῦν ὦν ἄποινά οἱ
 τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι, ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον
 ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ, ἀντὶ
 δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀποδώσω τάλαντα διη-
 κόσια Ἀθηναίοισι περιγεγόμενος. ταῦτα ὑπισχόμενος
 τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε· οἱ γὰρ Ἐλαιού-
 σιοι τῷ Πρωτεσίλεω τιμωρόντες ἐδέοντό μιν κατα-
 χρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτη ὁ νόσος
 ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν
 Ξέροξης ἔξευξε τὸν πόρον, οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν
 τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλιος, πρὸς σανίδας προσπασσαλεύ-
 σαντες ἀνεκρέμασαν, τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ
 Ἀρταῦκτηεω κατέλευσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον 121
 ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες καὶ δὴ καὶ
 τὰ ὄπλα τῶν γεφυρέων ὡς ἀναθήσαντες ἐς τὰ ἱερά. καὶ
 κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἐπὶ πλεόν τούτων ἐγένετο.

122 Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προπάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσησι ἐξηγησάμενος λόγον τὸν ἐκείνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήνεικαν λέγοντα τάδε· Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσησι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοί, Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεια, φέρε, γῆν γὰρ ἐκτίμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέαυ, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην σχῶμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλὰ μὲν ἐστυγείτονες, πολλὰ δὲ καὶ ἑκαστέρω, τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωμαστότεροι. οἶκος δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιαῦτα ποιέειν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίας; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα, οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε κελεύων παρασκευάζεσθαι ὡς οὐκέτι ἄρχοντας ἀλλ' ἀρξομένους· φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ γὰρ τι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τε θωμαστὸν φύειν καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποστάντες, ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου, ἄρχειν τε εἶλοντο λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

INDEX.

- Abae I, 46; VIII, 27, 33, 134.
 Abantes I, 146.
 Abaris IV, 36.
 Abdera I, 168; VI, 46, 47; VII, 109, 126; VIII, 120. Abderitae VII, 120; VIII, 120.
 Abrocomes VII, 224.
 Abronichus VIII, 21.
 Abydus V, 117; VII, 33, 34, 37, 43, 44, 147, 174; VIII, 117, 130; IX, 114. Abydeni VII, 44, 95.
 Acanthus VI, 44; VII, 115—117, 121, 124. Acanthii VII, 22, 116, 117.
 Acarnania II, 10; VII, 126.
 Acephali IV, 191.
 Aceratus VIII, 37.
 Aces III, 117.
 Achaei I, 145, 146; VIII, 47; IX, 26. pop. Achaicus VIII, 73. Achivi II, 120.
 Achaei Phthiotae VII, 132, 185, 197.
 Achaeia Ceres V, 61.
 Achaemenes, auctor regiae Persarum stirpis, III, 75; VII, 11.
 Achaemenes, Darii Hystaspis f., III, 12; VII, 7, 97, 236, 237.
 Achaemenidae I, 125; III, 65.
 Achaeus II, 98.
 Achaia VII, 94; VIII, 36.
 Achaia Phthiotis VII, 173, 196—198.
 Achelous II, 10; VII, 126.
 Acheron V, 92 η; VIII, 47.
 Achilleus cursus, ὁ Ἀχιλλεύς δρόμος, IV, 55, 76.
 Achilleum V, 94.
 Acraephia VIII, 135.
 Acrisius, Danaë's p., VI, 53, 54.
 Acrothoon VII, 22.
 Adicran IV, 159.
 Adimantus, Corinthius, VII, 137; VIII, 5, 59, 61, 94.
 Adrastus, Phryx, I, 35—45; Sicyonius, V, 67, 68.
 Adria I, 163; IV, 33; V, 9.
 Adyrmachidae IV, 168.
 Aea I, 2; VII, 193, 197.
 Aeaces, Polycratis p., II, 182; III, 39, 139; VI, 13. Sylosontis f., Sami tyrannus, IV, 138; VI, 13, 14, 22, 25.
 Aeacidae V, 80; VIII, 64, 83, 84.
 Aeacus V, 89; VI, 35.
 Aega VII, 123.
 Aegae I, 145.
 Aegaeae I, 149.
 Aegaeum mare II, 97, 113; IV, 85; VII, 36, 55.
 Aegaleus VIII, 90.
 Aegeus, Pandionis f., I, 173; Oeolyei f., IV, 149.
 Aegialees Pelasgi VII, 94. Sicyoniorum tribus, V, 68. Aegialeus V, 68.
 Aegicores V, 66.
 Aegidae IV, 149.
 Aegilea VI, 107.

- Aegilia VI, 101.
 Aegina, *nympha*, V, 80.
 Aegina et Aeginetae II, 178;
 III, 59, 131; V, 80—89; VI,
 35, 49, 50, 61, 64, 73, 85,
 87—94; VII, 144, 145, 147,
 203; VIII, 41, 46, 60, 64, 74,
 79, 81, 83, 84, 86, 91—93,
 122, 131, 132; IX, 28, 31, 75,
 76, 78—80, 85.
 Aegion I, 145.
 Aegira I, 145.
 Aegiroessa I, 149.
 Aegli III, 92.
 Aegos Potamoi IX, 119.
 Aegyptii et Aegyptus I, 1, 2,
 5, 30, 77, 105, 135, 140, 182,
 193, 198; II, 1—III, 47,
 61—65, 88, 91, 97, 126, 129,
 139, 140, 160; IV, 39, 41—44,
 47, 152, 159, 165—168, 180,
 186, 200, 203—205; VI, 6,
 53—55, 60; VII, 1, 2, 4, 5,
 7, 8, 25, 34, 69, 89, 97; VIII,
 17, 68, 100; IX, 32.
 (Aeimnestus IX, 64?)
 Aenea VII, 123.
 Aenesidemus VII, 154, 165.
 Aenus IV, 90; VII, 58.
 Aenyra VI, 47.
 Aeoles I, 6, 26, 28, 141, 149—152,
 157, 171; II, 1, 178; III, 1,
 90; IV, 89, 138; V, 94, 122,
 123; VI, 8, 28, 98; VII, 9,
 95; IX, 115. Aeolis V, 123;
 VII, 176.
 Aeolidarum oppidum VIII, 35.
 Aeolus VII, 197.
 Aëropus, *Temeno natus*, VIII,
 137. Macedo, VIII, 139. *Te-*
geata, IX, 26.
 Aesanius IV, 150.
 Aeschinês Eretriensis VI, 100.
 Aeschraeus VIII, 11.
 Aeschrionia III, 26.
 Aeschylus II, 156.
 Aesopus II, 134.
 Aethiopes et Aethiopia II, 11,
 22, 28—30, 42, 100, 104, 110,
 137—140, 146, 161; III, 17—26,
 30, 94, 97, 101, 114; IV, 183,
 197; VII, 9, 18, 69, 70, 90;
 IX, 32.
 Aëtion I, 14; V, 92.
 Aetolia VI, 127. Aetoli VIII, 73.
 Aetolus VI, 127.
 Agaeus VI, 127.
 Agamemnon I, 67; IV, 103;
 VII, 159.
 Agarista, *Clisthenis f.*, VI,
 126—131. *Periclis mater*,
 VI, 131.
 Agasicles I, 144.
 Agathoergi I, 67.
 Agathyrsi IV, 48, 100, 102,
 104, 125. *Agathyrсорum rex*
 IV, 119.
 Agathyrсор IV, 10.
 Agbalus VII, 98.
 Agbatana, *Mediae opp.*, I, 98,
 110, 153; III, 64, 92. *Syriae*
opp., III, 62, 64.
 Agenor IV, 147; VII, 91.
 Agesilaus, *Doryssi f.*, VII, 204;
Hippocratidae f., VIII, 131.
 Agetus VI, 61, 62.
 Agis, *Spartae rex*, VII, 204;
Menaris p., VI, 65.
 Aglaurus VIII, 53.
 Aglomachus IV, 164.
 Agora, *opp.*, VII, 58.
 Agrianes, *fl.*, IV, 90.
 Agrianes, *pop.*, V, 16.
 Agrigentini VII, 165, 170.
 Agron I, 7.
 Agyllaei I, 167.
 Ajax Telamonius V, 66; VIII,
 64, 121. *Philaei p.*, VI, 35.
 Alabanda, *Phrygiae opp.*, (Ala-
 bastra?) VIII, 136.

- Alabanda, Cariae opp., VII, 195.
 Alalia I, 165, 166.
 Alarodii III, 94; VII, 79.
 Alazir IV, 164.
 Alizonas IV, 17, 52.
 Albae columnae (*αἱ Λευκαὶ στήλαι*) V, 118.
 Alcaeus, Herculis f., I, 7; poeta, V, 95.
 Alcamenes VII, 204.
 Alcenor I, 82.
 Alcetes VIII, 139.
 Alcibiades VIII, 17.
 Alcides VI, 61.
 Alcimachus VI, 101.
 Alcmeon I, 59; VI, 125, 127.
 Alcmeonidae I, 61, 64; V, 62—71, 90; VI, 115, 121—125, 131.
 Alcmena II, 43, 145.
 Alcon VI, 127.
 Alea, Minervae cognom., I, 66; IX, 70.
 Aleius campus (*τὸ Ἀλήιον πεδῖον*) VI, 95.
 Aleuadae VII, 6, 130, 172; IX, 58.
 Alexander, Priami f., I, 3; II, 113—120. Macedo, V, 17—22; VII, 173, 175; VIII, 121, 136—144; IX, 1, 4, 8, 44—46.
 Alilat I, 131; III, 8.
 Alopecae V, 63.
 Alpeni VII, 176, 229. Alpenus VII, 216.
 Alpheus, Spartanus, VII, 227.
 Alpis, fl., IV, 49.
 Alus VII, 173, 197.
 Alyattes I, 6, 16—25, 73, 74, 92, 93; III, 48; VIII, 35.
 Amasis, Aegypti rex, I, 30, 77; II, 43, 145, 154, 162—III, 4, 10, 14, 16, 40—47, 125. Persa, IV, 167, 201, 203.
 Amathus V, 105, 114. Amathusii V, 104, 108, 114, 115.
 Amazonas IV, 110—117. Amazonides IX, 27.
 Amestris VII, 61, 114; IX, 109—112.
 Amiantus VI, 127.
 Aminias VIII, 84, (87), 93.
 Aminocles VII, 190.
 Ammonii II, 32, 42; III, 17, 25, 26; IV, 181, 182.
 Ammonis oraculum I, 46; II, 18, 32, 55; (IV, 181).
 Amompharetus IX, 53—57, 71, 85.
 Amorges V, 121.
 Ampa VI, 20.
 Ampelus VII, 122, 123.
 Amphiaras III, 91. eius oraculum I, 46, 49, 52, 92; VIII, 134.
 Amphicaea VIII, 33.
 Amphicrates III, 59.
 Amphictyon VII, 200.
 Amphictyones II, 180; V, 62; VII, 200, 213, 228.
 Amphictyonis, Ceres, VII, 200.
 Amphilocheus III, 91; VII, 91.
 Amphilytus I, 62.
 Amphimnestus VI, 127.
 Amphion V, 92.
 Amphissa VIII, 32, 36.
 Amphitruo II, 43, 44, 146; V, 59; VI, 53.
 Ampraciota VIII, 45, 47; IX, 28, 31.
 Amun II, 42.
 Amyntas, Macedo, V, 17—20, 94; VII, 173; VIII, 136, 139, 140. Persa, VIII, 136.
 Amyrgii VII, 64.
 Amyris VI, 127.
 Amyrtacus II, 140; III, 15.
 Amythaon II, 49.
 Anacharsis IV, 46, 76, 77.

- Anacreon III, 121.
 Anactorii IX, 28, 31.
 Anagyrsius (Eumenes) VIII, 93.
 Anaphes VII, 62.
 Anaphlystus IV, 99.
 Anaua VII, 30.
 Anaxander VII, 204.
 Anaxandrides, Theopompi f., VIII, 131. Leontis f., I, 67; III, 148; V, 39—42, 64; VI, 50, 108; VII, 148, 158, 204, 205; VIII, 71; IX, 10, 64.
 Anaxilaus, Spartanus, VIII, 131. Rhegii tyrannus, VI, 23; VII, 165, 170.
 Anchimolius V, 63.
 Andreas VI, 126.
 Andrii VIII, 66, 111.
 Androbulus VII, 141.
 Androcrates IX, 25.
 Androdamas VIII, 85; IX, 90.
 Andromeda VII, 61, 150.
 Androphagi IV, 18, 100, 102, 106, 119, 125.
 Androsphinges II, 175.
 Andrus IV, 33; V, 31; VIII, 108, 111, 112.
 Aneristus, Sperthiae p., VII, 134. Sperthiae f., VII, 137. *ἀγγαρήιον* (III, 126); VIII, 98.
 Angites VII, 113.
 Angrus IV, 49.
 anguilla in Aegypto sacra II, 72.
 anguis in arce Athenarum VIII, 41.
 animarum migrationes II, 123.
 annuli signatorii I, 195; III, 41.
 Anopaea VII, 216.
 antacaei IV, 53.
 Antagoras IX, 76.
 Antandrus V, 26; VII, 42.
 Anthela VII, 176, 200.
 Anthemus V, 94.
 Anthylla II, 97, 98.
 Antichares V, 43.
 Anticyra VII, 198, 213.
 Antidorus VIII, 11.
 Antiochus IX, 33.
 Antipater VII, 118.
 Antiphemus VII, 153.
 Anysis, rex Aegypti, II, 137, 140. urbs, II, 137. praefectura, II, 166.
 Anysus VII, 98.
 Aparytae III, 91.
 Apaturia I, 147.
 Aphetae VII, 193, 196; VIII, 4—14.
 Aphidnae IX, 73.
 Aphrodisias IV, 169.
 Aphthitana II, 166.
 Aphytis VII, 123.
 Api, dea Scytharum, IV, 59.
 Apidanus VII, 129, 196.
 Apis, deus Aegyptiorum, II, 153; III, 27—29, 33, 64. urbs II, 18.
 Apollo I, 50, 52, 69, 87, 90—92, 144 (182); II, 83, 144, 155, 156, 159, 178; III, 52; IV, 15, 59, 153, 163; V, 59—61; VI, 57, 80, 97, 118; VII, 26; VIII, 33, 36, 134, 135.
 Apollonia, opp. ad Pontum Euxinum, IV, 90, 93. opp. ad sinum Ionium, IX, 92—94.
 Apollophanes VI, 26.
 Apries II, 161—172; IV, 159.
 Apsinthii, VI, 34—37; IX, 119.
 Arabes et Arabia I, 131, 198; II, 8, 11, 12, 15, 19, 30, 73, 75, 124, 141, 158; III, 4, 7—9, 88, 91, 97, 107, 109—113; IV, 39; VII, 69, 86, 97, 184. Arab. sinus II, 11, 102, 158; IV, 39, 42, 43.
 Aradius (Merbalus) VII, 98.
 Ararus IV, 48.
 Araxes I, 201—216; III, 36; IV, 11, 40.

- Arcades et Arcadia I, 66, 67, 146; II, 171; IV, 161; V, 49; VI, 74, 83, 127; VII, 202; VIII, 26, 72, 73; IX, 27, 28, 35.
 Arcesilaus I. IV, 159. — II. II, 181; IV, 160. — III. IV, 162—165, 167, 200.
 Archander II, 98.
 Archandri urbs II, 97, 98.
 Archelai Sicyonii V, 68.
 Archelaus VII, 204.
 Archesistratidas IX, 90.
 Archias III, 55.
 Archidamus, Anaxandridae f., VIII, 131. Zeuxidami f., VI, 71.
 Archidice II, 135.
 Archilochus I, 12.
 Ardericca, vicus Assyriae, I, 185. vicus Cissiae, VI, 119.
 Ardys I, 15, 16, 18.
 Areopagus VIII, 52.
 Argadas V, 66.
 Argaeus VIII, 139.
 Arganthonius I, 163, 165.
 Arge IV, 35.
 Argia VI, 52.
 Argilus VII, 115.
 Argimpasa IV, 59.
 Argiopium IX, 57.
 Argippaei IV, 23.
 Argivi I, 31, 61, 82; III, 131; V, 49, 57, 61, 67, 68, 86—89, 113; VI, 19, 75—84, 92, 127; VII, 148—152; VIII, 73; IX, 12, 27, 34, 35.
 Argo IV, 145, 179; VII, 193.
 Argolici crateres IV, 152.
 Argolis I, 82; VI, 92.
 Argonautae IV, 145, 179.
 Argos I, 1, 5, 82; V, 67; VI, 76, 80—83; VII, 145—152; VIII, 137, 138; IX, 34.
 Argus, heros, VI, 75, 78, 80, 82.
 Ariabignes VII, 97; VIII, 89.
 Ariantas IV, 81.
 Ariapithes IV, 76—78.
 Ariaramnes VIII, 90. Teispis f., VII, 11.
 Ariazus VII, 82.
 Aridolis VII, 195.
 Arii III, 93; VII, 62, 66.
 arima IV, 27.
 Arimaspea IV, 14.
 Arimaspi III, 116; IV, 13, 27.
 Arimnestus, Spartanus, IX, 64. Plataeensis, IX, 72.
 Ariomardus, Caspiorum dux, VII, 67. Darii f., VII, 78.
 Arion I, 23, 24.
 Aripbron VI, 131, 136; VII, 33; VIII, 131.
 Arisba I, 151.
 Aristagoras, Cymaeus, IV, 138; V, 37, 38. Cyzicenus, IV, 138. Milesius, V, 30—38, 49—51, 54, 55, 65, 97—100, 124—126; VI, 1, 5, 9, 13, 18; VII, 8. Samius, IX, 90.
 Aristetas, Corinthius, VII, 137. Proconnesius, IV, 13—16.
 Aristides VIII, 79—82, 95; IX, 28.
 Aristocrates VI, 73.
 Aristocyprus V, 113.
 Aristodemus, Heraclida, IV, 147; VI, 52; VII, 204; VIII, 131. ὁ τερέσας, VII, 229—231; IX, 71.
 Aristodicus I, 158, 159.
 Aristogiton V, 55; VI, 109, 123.
 Aristolaïdes I, 59.
 Aristomachus VI, 52; VII, 204; VIII, 131.
 Ariston, Byzantius, IV, 138. Spartanus, I, 67; V, 75; VI, 51, 61—66, 68, 69; VII, 3, 101, 209, 239.
 Aristonice VII, 140.
 Aristonymus VI, 126.
 Aristophantus VI, 66.

- Aristophilides III, 136.
 Arizanti I, 101.
 Armenia et Armenii I, 180,
 194; III, 93; V, 49, 52; VII, 73.
 Armenius mons I, 72.
 Arpoxais IV, 5, 6.
 Arsamenes VII, 68.
 Arsames, p. Hystaspis, I, 209;
 VII, 11, 224. f. Darii, VII, 69.
 artaba I, 192.
 Artabanus IV, 83, 143; VII,
 10—12, 15—18, 46—53, 66,
 (67), 75, 82; VIII, 26.
 Artabates VII, 65.
 Artabazus VII, 66; VIII, 126
 —129; IX, 41, 42, 58, 66, 70,
 77, 89.
 Artace IV, 14; VI, 33.
 Artachaeus VII, 22, 117.
 Artachaeus, Otaspis p., VII, 63.
 Artayntae p., VIII, 130. (Artachaeus?)
 Artaei VII, 61.
 Artaeus, Artachaeis p., VII, 22.
 Azanis p., VII, 66.
 Artanes, Darii fr., VII, 224.
 Artanes, fl. Thraciae, IV, 49.
 Artaphrenes, Darii fr., V, 25,
 30—33, 35, 73, 96, 100, 123;
 VI, 1, 4, 30, 42. Artaphrenis
 f.; VI, 94, 119; VII, 8, 10, 74.
 Artayctes VII, 33, 78; IX,
 116—122.
 Artaynta IX, 108, 109.
 Artayntes, Artachaeis f., VIII,
 130; IX, 102, 107. Ithamitris
 f., VII, 67.
 Artembares, Medus, I, 114—116.
 Persa, IX, 122.
 Artemisia VII, 99; VIII, 68, 69,
 87, 88, 93, 101—103, 107.
 Artemisium VII, 175—177, 182,
 192—195; VIII, 2, 4—6, 8,
 11, 14, 16, 21—23, 40, 42, 45,
 46, 66, 76, 82.
 Artiscus IV, 92.
 Artobazanes VII, 2, 3.
 Artochmes VII, 73.
 Artontes, Bagaiei p., III, 128.
 Mardonii f., IX, 84.
 Artoxerxes VI, 98; VII, 106,
 151, 152.
 Artozostra VI, 43.
 Artybius V, 108, 110—113.
 Artyphius VII, 66, 67.
 Artystona III, 88; VII, 69, 72.
 Aryandes IV, 165—167, 200, 203.
 Aryenis I, 74.
 Asbystae IV, 170.
 Ascalon I, 105.
 aschy IV, 23.
 Asia, Promethei uxor, IV, 45.
 Asia I, 4, 6, 15, 16, 27, 72, 95,
 102—108, 130, 177, 192, 209;
 II, 16, 17, 103; III, 67, 88,
 90, 94, 96, 98, 115, 117, 137;
 IV, 1, 4, 11, 12, 36, 37, 40—45,
 143, 198; V, 12, 15, 17, 30,
 49, 50, 96, 97, 119; VI, 24,
 43, 45, 58, 70, 116, 118, 119;
 VII, 1, 9, 11, 20, 21, 25, 33,
 70, 73, 75, 93, 107, 135, 137,
 145, 146, 157, 174, 184, 185;
 VIII, 109, 118, 119, 136; IX,
 89, 116, 122.
 Asias, tribus Sardica, IV, 45.
 Asias, f. Cotyis, IV, 45.
 Asine VIII, 73.
 asmach II, 30.
 Asonides VII, 181.
 Asopii IX, 15.
 Asopodorus IX, 69.
 Asopus, deus, V, 80; IX, 51.
 Asopus, Boeotiae fl., VI, 108;
 IX, 15, 19, 30, 31, 36, 38, 40,
 43, 49, 51, 59. Trachinae fl.,
 VII, 199, 200, 216, 217.
 Aspathines III, 70, 78; VII, 97.
 Assa VII, 122.
 Assesus I, 19, 22.

- Assyria et Assyrii I, 95,
 102—106, 131, 178, 185, 188,
 192—194, 199; II, 17, 30, 141,
 150; III, 92, 155; IV, 39;
 VII, 9, 63. literae Ass. IV, 87;
 merces Ass. I, 1. Ἀσσ. λόγοι
 I, 184.
 Astacus V, 67.
 Aster V, 63.
 Astrobacis VI, 69.
 Astyages I, 46, 73—75, 91,
 107—130, 162; III, 62; VII, 8.
 Asychis II, 136.
 Atarantes IV, 184.
 Atarbechis II, 41.
 Atarneus I, 160; VI, 28, 29;
 VII, 42; VIII, 106.
 Athamas VII, 58, 197.
 Athenades VII, 213.
 Athenagoras IX, 90.
 Athenae et Athenienses passim.
 Athos VI, 44, 45, 95; VII, 22,
 37, 122, 123, 189.
 Athribitana, praefectura Aegy-
 pti, II, 166.
 Athrys IV, 49.
 Atlantes IV, 184, 185.
 Atlanticum mare I, 202.
 Atlas, fl., IV, 49. mons, IV, 184.
 Atossa III, 68, 88, 133, 134;
 VII, 2, 3, 64, 82.
 Atramyttium VII, 42.
 Atridae VII, 20.
 Attaginus IX, 15, 16, 86, 88.
 Attica passim.
 Atys, Manis f., I, 7, 94; VII,
 74. Croesi f., I, 34—45.
 Pythii p., VII, 27.
 Auchatae IV, 6.
 Augila IV, 172, 182, 183.
 Auras IV, 49.
 Auschisae IV, 171.
 Ἀουσιῶν IV, 180, 191.
 Autesion IV, 147; VI, 52.
 Autodicus IX, 85.
 Autonus VIII, 39.
 Auxesia V, 82, 83.
 Axius VII, 123, 124.
 Axus, vid. Oaxus.
 Azanes VII, 66.
 Azen (Laphanes) VI, 127.
 Aziris IV, 157, 169.
 Azotus II, 157.
 Babylon et Babylonii I, 77,
 93, 153, 178—200; II, 109;
 III, 92, 150—160; VII, 62.
 baculi Babyl. I, 195.
 Babylonia I, 106, 192, 193;
 IV, 198.
 Babylonicum talentum III, 89,
 95.
 Bacales IV, 171.
 Bacchus I, 150; II, 29, 42, 47,
 49, 52, 123, 144—146, 156;
 III, 8, 97, 111; IV, 67, 79,
 87, 108; V, 7, 67; VII, 111.
 Bacchanalia IV, 79, 108.
 Bacchantium vox VIII, 65.
 Bacchica instituta II, 81.
 Bacchiadae V, 92.
 Bacis VIII, 20, 77, 96; IX, 43.
 Bactra VI, 9; IX, 113.
 Bactria (III, 92) IV, 204; IX, 113.
 Bactrii I, 153; III, 102; VII,
 64, 66, 86; VIII, 113; IX,
 31, 113.
 Badres, Pasargada, IV, 167, 203.
 Hystanis f., VII, 77.
 Bagaeus, Artontis f., III, 128.
 Mardontis p., VII, 80; VIII, 130.
 barathrum Athen. VII, 133.
 barbasacerdotis Minervae apud
 Pedasenses I, 175; VIII, 104.
 Barcaei III, 13; IV, 164, 167,
 186, 200—205.
 Barce, opp., III, 91; IV, 160,
 165, 167, 171, 200, 203. vicus
 Bactriae, IV, 204.
 Bares, vid. Badres.

- baris II, 96.
 Basilides VIII, 132.
 Bassaces VII, 75.
 Battiadae IV, 202.
 battus IV, 155.
 Battus I. IV, 150, 153—157,
 159. — II. II, 181; IV, 159,
 160. — III. IV, 161, 162, 205.
 Beatorum insula III, 26.
 becos II, 2.
 Belbina VIII, 125.
 Belides portae III, 155, 158.
 Belus, deus, I, 181; III, 158.
 Nini p., I, 7. Cephei p.,
 VII, 61.
 Bernius VIII, 138.
 Bessi VII, 111.
 Bias Prienensis I, 27, 170.
 Melampodis fr., IX, 34.
 Bisaltae VIII, 116.
 Bisaltes VI, 26.
 Bisaltia VII, 115.
 Bisanthe VII, 137.
 Bistones VII, 110.
 Bistonis lacus VII, 109.
 Bithyni I, 28; VII, 75.
 Biton I, 31.
 Boebeis VII, 129.
 Boeoti I, 92; V, 57, 59, 61,
 74, 77, 81, 89, 91; VI, 34,
 108; VII, 132, 202; VIII, 34,
 38, 50, 66, 113; IX, 1, 31,
 39, 46, 47, 67, 68, 100. Boeot-
 archae IX, 15. Boeoticae so-
 leae I, 195.
 Boeotia II, 49; V, 57; VIII, 40,
 44, 144; IX, 6, 7, 17, 19,
 24, 87.
 Boges VII, 107, 113.
 Bolbitinum ostium II, 17.
 Boreas VII, 189.
 Borysthenes, fl., IV, 18, 47, 53,
 54, 56, 81, 101. deus, IV, 5.
 Borysthenitae eorumque urbs,
 IV, 17, 18, 24, 53, 78, 79.
 Bosphorus Cimmerius IV, 12,
 28, 100. Thracius IV, 83,
 85—89, 118; VII, 10, 20.
 Bottiaea VII, 123, 127.
 Bottiaei VII, 185; VIII, 127.
 Branchidae I, 46, 92, 157—159;
 II, 159; V, 36.
 Brauron IV, 145; VI, 138.
 Briantica regio VII, 108.
 Briges VII, 73.
 Brongus IV, 49.
 Brundusium IV, 99.
 Bryas VII, 72.
 Brygi VI, 45; VII, 185.
 Bubares V, 21; VII, 22; VIII, 136.
 Bubastis, dea, II, 59, 137, 156.
 urbs, II, 59, 60, 67, 137, 154,
 158, 166. praefectura, II, 166.
 Bucolicum ostium II, 17.
 Budii I, 101.
 Budini IV, 21, 22, 102, 105,
 108, 109, 119—123, 136.
 Bulis VII, 134, 137.
 Bura I, 145.
 Busae I, 101.
 Busiris, urbs, II, 59, 61. prae-
 fectura, II, 165.
 Butacides V, 47.
 Buto II, 59, 63, 67, 75, 83, 111,
 133, 152, 155, 156; III, 64.
 Bybassia I, 174.
 Byzantium IV, 87, 144; V, 103;
 VI, 5, 26, 33; IX, 89. By-
 zantii IV, 87, 144; V, 26; VI, 33.
 Cabalii III, 90.
 Cabelenses VII, 77.
 Cabiri II, 51; III, 37.
 Cadmea victoria I, 166.
 Cadmeae litterae V, 59.
 Cadmei I, 56, 146; V, 57, 61;
 IX, 27.
 Cadmus, heros, II, 49, 145; IV,
 147; V, 57—59. Cous, VIII,
 163, 164.

- Cadytis II, 159; III, 5.
 Caenides V, 92.
 Caicus, campus, VI, 28. fl., VII, 42.
 Calami IX, 96.
 Calantiae (Callatae) III, 38, 97.
 Calasiries II, 164, 166, 168; IX, 32.
 calasiris II, 81.
 Calchas VII, 91.
 Callatebus VII, 31.
 Calliades VIII, 51.
 Callias, Eleus, V, 44, 45. Hipponici f., VII, 151. Phaenippi f., VI, 121, 122.
 Callicrates IX, 72, 85.
 Callimachus VI, 109—114.
 Calliphon III, 125.
 Callipidae IV, 17.
 Callipolitani VII, 154.
 Callista IV, 147.
 Calydnii VII, 99.
 Calyndenses I, 172; VIII, 87.
 Camarina VII, 154, 156.
 Cambyses, Cyri p., I, 46, 73, 107, 111, 122, 124, 207; III, 69; VII, 11. Cyri f., I, 208; II, 1, 181; III, 1—69, 73, 75, 80, 88, 97, 120, 122, 126, 139, 140; IV, 165, 166; V, 25; VII, 1, 8, 18, 51.
 Camicus VII, 169, 170.
 Camirus I, 144.
 Campsa VII, 123.
 Κάμψης ὄρος VII, 42.
 Canastraeum VII, 123.
 Candaules, Lydorum rex, I, 7—13. Damasithymi p., VII, 98.
 Canobicum ostium II, 17, 113, 179.
 Canobus II, 15, 97.
 Caphareum VIII, 7.
 Cappadoces et Cappadocia I, 71—73, 76; V, 49, 52; VII, 26, 72.
 Car, progenitor Carum, I, 171.
 Carcinitis IV, 55, 99.
 Cardamyle VIII, 73.
 Cardia VI, 33, 36; VII, 58; IX, 115.
 Carene VII, 42.
 Carenus VII, 173.
 Cares et Caria I, 28, 142, 146, 171—175; II, 61, 152, 154, 163; III, 11, 90; V, 103, 117—122; VI, 20, 25; VII, 31, 93, 97, 98, 195; VIII, 19, 22. lingua Car. VIII, 135. vestis Car. V, 88.
 Carneia VII, 206; VIII, 72.
 Carpathus III, 45.
 Carpis IV, 49.
 Carthaginienses et Carthago I, 166, 167 (II, 32); III, 17, 19; IV, 43, 195, 196; V, 42; VII, 158, 165—167.
 Caryanda IV, 44.
 Carystus et Carystii IV, 33; VI, 99; VIII, 66, 112, 121; IX, 105.
 Casambus VI, 73.
 Casius mons II, 6, 158; III, 5.
 Casmene VII, 155.
 Caspatyrus III, 102; IV, 44.
 Caspii III, 92, 93; VII, 67, 86.
 Caspium mare I, 202, 203; IV, 40.
 Cassandane II, 1; III, 2, 3.
 Cassiterides III, 115.
 Castalia VIII, 39.
 Casthanaea VII, 183, 188.
 Catadupa II, 17.
 Catarractes VII, 26.
 Catiari IV, 6.
 Caucasa V, 33.
 Caucasus I, 104, 203, 204; III, 97; IV, 12.
 Caucones I, 147; IV, 148.
 Caunii et Caunus I, 171, 172, 176; V, 103.

- Caystrius V, 100.
 Caystrobios IV, 13.
 Cecrops VII, 141; VIII, 44, 53.
 Celaenae VII, 26.
 Celeas V, 46.
 Celtae II, 33; IV, 49.
 Centum insulae (Ἐκατὸν νῆσοι)
 I, 151.
 Cei IV, 35; VIII, 1, 46. Ceus
 VIII, 76.
 Cephallenia IX, 28.
 Cephenes VII, 61.
 Cepheus VII, 61, 150.
 Cephisus VII, 178; VIII, 33.
 Ceramicus sinus I, 174.
 Cercasorum II, 15, 17, 97.
 Cercopes VII, 216.
 Ceres II, 59, 122, 123, 156,
 171; IV, 53; V, 61; VI, 91,
 134; VII, 141, 142, 200; IX,
 57, 62, 65, 69, 97, 101. Δή-
 μητρος καρπός I, 193; IV, 198.
 Chalcedonii IV, 85, 144; V, 26;
 VI, 33.
 Chalcidicum genus (in Thr.)
 VII, 185; VIII, 127.
 Chalcis VII, 183, 189; VIII, 44.
 Chalcidenses V, 74, 77, 91, 99;
 VIII, 1, 46, IX, 28, 31.
 Chaldaei I, 181, 183; VII, 63.
 Chald. portae III, 155.
 Chalestra VII, 123.
 Chalybes I, 28.
 champsa II, 69.
 Charadra VIII, 33.
 Charaxus II, 135.
 Charilaus III, 145.
 Charilaus, Eunomi f., (Cha-
 rillus?) VIII, 131.
 Charopinus V, 99.
 Chemmis II, 91 (165). insula,
 II, 156.
 Cheops II, 124—129.
 Chephren II, 127.
 Cherasmis VII, 78.
 Chersis V, 104, 113; VII, 98;
 VIII, 11.
 Chersonesus Thracia IV, 143;
 VI, 33—41, 103, 104, 140;
 VII, 22, 33, 58; IX, 114, 116.
 Chersonesitae IV, 137; VI, 38,
 39; IX, 118, 120. Chers. aspera
 IV, 99.
 Chii et Chius I, 18, 142, 160—165;
 II, 135, 178; V, 33, 34, 98;
 VI, 2, 5, 8, 15, 16, 26, 27, 31;
 VIII, 106, 132; IX, 106.
 Chileos IX, 9.
 Chilo I, 59; VII, 235. Demar-
 menis f., VI, 65.
 Chiospeus I, 188; V, 49, 52.
 Choereae VI, 101.
 Choeratae, tribus, V, 68.
 Choerus VII, 170.
 Chorasmii III, 93, 117; VII, 66.
 Chromius I, 82.
 Chytri (Χύτροι) VII, 176.
 Cicones VII, 59, 108, 110.
 Cilices I, 28, 72; II, 17; III, 90,
 91; V, 49, 52, 118; VI, 6; VII,
 77, 91, 98; VIII, (14) 68, 100.
 Cilicia II, 17, 34; III, 90;
 V, 52, 108; VI, 43, 95; IX,
 107.
 Cilix VII, 91.
 Cilla I, 149.
 Cimmeria IV, 11, 12.
 Cimmerii I, 6, 15, 16, 103;
 IV, 1; 11—13; VII, 20. Cim-
 merium castellum (Κιμμέρια
 τείχεα) IV, 12. Cimmerium
 portorium (πορθημία Κ.) IV,
 12, 45. Cimmerius Bosphorus
 IV, 12, 28, 100.
 Cimon, Miltiadis p., VI, 34,
 38, 39, 103, 137, 140. Mil-
 tiadis f., VI, 136; VII, 107.
 Cineas V, 63.
 Cinyps, fl., IV, 175; V, 42.
 regio, IV, 198; V, 42.

- Cissia terra III, 91; V, 49, 52;
 VI, 119. Cissiae portae III,
 155, 158. Cissii III, 91; VII,
 62, 86, 210.
 Cithaeron IX, 19, 25, 39.
 Cius V, 122.
 Claves Cypri (*Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου*) V, 108.
 Clazomenae I, 16, 142; II, 178;
 V, 123. Claz. thesaurus I, 51.
 Cleades IX, 85.
 Cleander, Phigalensis, VI, 83,
 Hippocratis f., VII, 155. Pan-
 taris f., VII, 154, 155.
 Cleobis I, 31.
 Cleodaeus VI, 52; VII, 204;
 VIII, 131.
 Cleombrotus IV, 81; V, 32,
 41; VII, 205; VIII, 71; IX, 10,
 64, 78.
 Cleomenes III, 148; V, 39, 41,
 42, 48—51, 64, 70—76, 90, 97;
 VI, 50, 51, 61, 64—66, 73—85,
 92, 108; VII, 148, 205, 239.
 Cleonae VII, 22.
 Clinias VIII, 17.
 Clisthenes, Atheniensis, V, 66,
 69, 70, 73; VI, 131. Sicyonius,
 V, 67, 69; VI, 126—131.
 Clytiadarum familia IX, 33.
 Cnidii et Cnidus I, 144, 174;
 II, 178; III, 138; IV, 164.
 Cnoethus VI, 88.
 Cobon VI, 66.
 Codrus I, 147; V, 65, 76; IX, 97.
 Coenrya VI, 47.
 Coës IV, 97; V, 11, 37, 38.
 Colaeus IV, 152.
 Colaxaïs IV, 5, 7.
 Colchi et Colchis I, 2, 104;
 II, 104, 105; III, 97; IV, 37,
 40; VII, 79.
 Colias VIII, 96.
 Colophon I, 14, 16, 142. Colo-
 phonii I, 147, 150.
 Colossae VII, 30.
 Combrea VII, 123.
 Compsatus VII, 109.
 Contadesdus IV, 90.
 Copais VIII, 135.
 Coreyra III, 48—53; VII, 145,
 154, 168.
 Coressus V, 100.
 Corinthii et Corinthus I, 14,
 23, 24, 50, 51; II, 167; III,
 48—53; IV, 162; V, 75, 76,
 92, 93; VI, 89, 108, 128;
 VII, 154, 195, 202; VIII, 1,
 21, 43, 45, 61, 72, 79, 94;
 IX, 28, 31, 69, 88, 95, 102, 105.
 Corobius IV, 151—153.
 Coronaei V, 79.
 Corsica I, 165—167; VII, 165.
 Corycium antrum VIII, 36.
 Corydallus VII, 214.
 Corys III, 9.
 Cos I, 144; IX, 76. Coi VII,
 99, 164.
 Cotys IV, 45.
 Cranaspes III, 126.
 Cranai VIII, 44.
 Crathia Minerva V, 45.
 Crathis I, 145; V, 45.
 Cratines, Rheginus, VII, 165.
 Magnes, VII, 190.
 Cremni IV, 20, 110.
 Creston I, 57; Crestonaei eorum-
 que terra V, 3, 5; VII, 124,
 127; VIII, 116.
 Creta et Cretenses I, 65, 171—173;
 III, 44, 59; IV, 45, 151, 154,
 161; VII, 92, 145, 169—171.
 Crinippus VII, 165.
 Crisaeus campus VIII, 32.
 Critalla VII, 26.
 Critobulus, Cyrenaicus, II, 181.
 Toronaeus, VIII, 127.
 Crius VI, 50, 73; VIII, 92.
 Crobyzi IV, 49.
 Crocodilorum urbs II, 143.

- Croesus I, 6, 7, 26—56, 59, 65, 69—92, 95, 141, 153, 155, 156, 207, 208, 211; III, 14, 34, 36, 47; V, 36; VI, 37, 125, 127; VII, 30; VIII, 35, 122.
 Crophii II, 28.
 Crossaea VII, 123.
 Croton III, 131, 136—138; V, 44—47; VI, 21; VIII, 47.
 Cuphagoras VI, 117.
 Curium V, 113.
 Cyaneae insulae IV, 85, 89.
 Cyaxares I, 16, 46, 73, 103, 106.
 Cybebe V, 102.
 Cyberniscus VII, 98.
 Cyclades V, 30, 31.
 Cydippa VII, 165.
 Cydonia III, 44, 59.
 Cydrara VII, 30.
 Cyllyrii VII, 155.
 Cylon V, 71.
 Cyma et Cymaei I, 149, 157—160; V, 38, 123; VII, 194; VIII, 130.
 Cynegirus VI, 114.
 Cyneas (Cyneus?) VI, 101.
 Cynesii = Cynetes II, 33; IV, 49.
 Cyniscus VI, 71.
 Cynocephali IV, 191.
 Cynosarges V, 63; VI, 116.
 Cynosura VIII, 76, 77.
 Cynurii VIII, 73.
 Cypria carmina II, 117.
 Cyprus I, 72, 105, 199; II, 79, 182; III, 19, 91; IV, 162, 164; V, 9, 31, 49, 104—116; VI, 6; VII, 90; VIII, 68, 100.
 Cypri claves, vid. Claves.
 Cypselus, Atheniensis, VI, 35, 36.
 Corinthius, I, 14, 20, 23; III, 48; V, 92. Cypselidae VI, 128.
 Cyrauis IV, 195.
 Cyrenaei et Cyrene II, 32, 33, 161, 181, 182; III, 13, 91, 131; IV, 152, 154—165, 169—171, 186, 199, 203.
 Cyrenus, heros, I, 167. opp., IX, 105. insula, vid. Corsica.
 Cyrus, avus regis Persarum, I, 111. rex Pers., I, 46, 54, 71—80, 84, 86—91, 95, 108—130, 141, 152—157, 160, 162, 169, 177, 178, 188—191, 201—214; II, 1; III, 1—3, 34, 36, 44, 61, 63, 64, 68, 69, 74, 75, 88, 89, 120, 133, 139, 152, 159, 160; V, 52; VII, 2, 8, 11, 18, 51, 64, 69, 78; IX, 122.
 Cythera I, 82, 105; VII, 235.
 Cythnus VII, 90; VIII, 67.
 Cythnii VIII, 46.
 Cytissorus VII, 197.
 Cyziceni et Cyzicus IV, 14, 76; VI, 33.
 Dadicae III, 91; VII, 66.
 Daedalus VII, 170.
 Dai I, 125.
 Damasithymus VII, 98. alius, VIII, 87.
 Damasus VI, 127.
 Damia V, 82, 83.
 Danaë II, 91; VI, 53; VII, 61, 150.
 Danaus II, 91, 98; VII, 94. filiae eius II, 171, 182.
 Daphnae Pelusiae II, 30, 107.
 Daphnis IV, 138.
 Dardanii I, 189.
 Dardanus, urbs, V, 117; VII, 43.
 darici IV, 166; VII, 28.
 Daritae III, 92.
 Darius, Hystasp. f., I, 183, 187, 209, 210; II, 158; III, 12, 38—VI, 119 passim; VII, 1—11, 14, 18, 20, 27, 32, 52, 59, 64, 69, 72, 73, 78, 82, 97, 105, 106, 133, 186, 194, 224; VIII, 89; IX, 107, 108, 111.
 Xerxis f., IX, 108.
 Dascyleum III, 120, 126; VI, 33.
 Dascylus I, 8.

- Datis VI, 94, 97, 98, 118; VII, 8, 10, 74, 88.
 Datum IX, 75.
 Daulii VIII, 35.
 Daurises V, 116—118, 121, 122.
 Decelea IX, 15, 73.
 Decelus, heros, IX, 73.
 Deioces I, 16, 73, 96—103.
 Deiphonus IX, 92, 95.
 Delii et Delus I, 64; II, 170; IV, 33—35; VI, 97—99; VIII, 132, 133; IX, 90, 96.
 Delium VI, 118.
 Delphi I, 13, 14, 19, 20, 25, 46—55, 65—67, 85, 92, 167, 174; II, 135, 180; III, 57; IV, 15, 150, 156, 157, 161—163, 179; V, 42, 43, 67, 82, 89, 92; VI, 19, 27, 34, 35, 52, 57, 66, 70, 76, 86, 135, 139; VII, 111, 132, 139, 140, 148, 163, 165, 239; VIII, 27, 35, 82, 114, 121, 122; IX, 33, 42, 81, 93. cives I, 14, 20, 51, 54, 55; II, 134, 180; VII, 141, 178, 179; VIII, 36—39.
 Delta II, 13, 15—18, 41, 59, 97, 179.
 Demaratus V, 75; VI, 50, 51, 61—67, 70—75, 84; VII, 3, 101—104, 209, 234—237, 239; VIII, 65.
 Demarmenus V, 41; VI, 65.
 Democedes III, 125, 129—137.
 Democritus VIII, 46.
 Demonax IV, 161, 162.
 Demonous VII, 195.
 Demophilus VII, 222.
 Dersaei VII, 110.
 Derusiaei I, 125.
 Deucalion I, 56.
 Diaclorides, Crannonius, VI, 127; Spartanus, VI, 71.
 Diadromes VII, 222.
 Diana I, 26; II, 59, 83, 137, 155, 156; III, 48; IV, 33, 87; V, 7; VI, 138; VII, 176; VIII, 77. Artemisium IV, 34, 35.
 Dicaea VII, 109.
 Dicaeus VIII, 65.
 Dictyna III, 59.
 Didymis oraculum VI, 19.
 Dienece VII, 226.
 Dindymene I, 80.
 Dinomenes VII, 145.
 Διομήδεος ἀριστεία II, 116.
 Dionysius VI, 11, 12, 17.
 Dionysophanes IX, 84.
 Dioscuri II, 43, 50, 146; VI, 127.
 Dipaeensis IX, 35.
 Dithyrambus VII, 227.
 dithyrambus I, 23.
 Dium VII, 22.
 Doberes V, 16; VII, 113.
 Dodona I, 46; II, 52, 58; IX, 93. Dodonaei II, 55, 57; IV, 33.
 Dolonci VI, 34—36, 40.
 Dores I, 6, 28, 56, 57, 139, 144, 146, 171; II, 178; III, 56; V, 68, 72, 76; VI, 53, 55; VII, 9, 93, 99; VIII, 31, 43, 46, 66, 73. vestis Dor. V, 87, 88.
 Dorieus V, 41—48; VII, 158, 205; IX, 10.
 Doris VIII, 31, 32, 43.
 Doriscus V, 98; VII, 25, 58, 59, 105, 106, 108, 121.
 Dorus I, 56.
 Doryssus VII, 204.
 Dotus VII, 72.
 Δρόμος Ἀχιλλῆος V, 55, 76.
 Dropici I, 125.
 Drymos VIII, 33.
 Dryopes et Dryopis I, 56, 146; VIII, 31, 43, 46, 73.
 Δρῶνς κεφαλαί IX, 39
 Dymanatae V, 68.

- Dyme I, 145.
 Dyras VII, 198.
 Dysorum V, 17.

 Ecbatana, *vid.* Agb.
 Echeocrates V, 92.
 Echedorus VII, 124, 127.
 Echemus IX, 26.
 Echestratus VII, 204.
 Echinades II, 10.
 Edoni V, 11, 124; VII, 110, 114; IX, 75.
 Eetion, *vid.* Aëtion.
 Egestani V, 46; VII, 158.
 Eion VII, 25, 107, 113; VIII, 118, 120.
 Elaesus (Ἐλαίους) VI, 140; VII, 22, 33; IX, 116, 120.
 Elatea VIII, 33.
 Elbo II, 140.
 Elei et Elis II, 160; IV, 30, 148; VI, 70, 127; VIII, 72, 73; IX, 77. Elisyci VII, 165.
 Eleonius V, 43.
 Elephantine II, 9, 17, 18, 28—31, 69, 175; III, 19, 20.
 Eleusis I, 30; V, 74, 76; VI, 64, 75; VIII, 65, 85; IX, 19, 27, 65.
 Ellopiæ VIII, 23.
 Elorus VII, 154.
 Enarees I, 105; IV, 67.
 Enchelees V, 61; IX, 43.
 Eneti I, 196; V, 9.
 Enianes VII, 132, 185, 198.
 Enipeus VII, 129.
 Enneacrunos VI, 137.
 Ἐννέα ὁδοί VII, 114.
 Eordi VII, 185.
 Epaphus II, 38, 153; III, 27, 28.
 Ephesii et Ephesus I, 26, 92, 142, 147; II, 10, 106, 148; V, 54, 100, 102; VI, 16, 84; VIII, 103, 107.
 Ephialtes VII, 213—218, 223, 225.
 Epicydes VI, 86.
 Epidanus, *vid.* Apid.
 Epidaurus III, 50, 52; V, 83; VIII, 46. Epidaurii I, 146; V, 82—84; VII, 99; VIII, 1, 43, 72; IX, 28, 31.
 Epigoni Homeri IV, 32.
 Ἐπισκόθισον VI, 84.
 Epistrophus VI, 127.
 Epium IV, 148.
 Epizelus VI, 117.
 Epizephyrii VI, 23.
 Erasinus VI, 76.
 Erechtheus V, 82; VII, 189; VIII, 44, 55.
 Eretria I, 61, 62; V, 57; VI, 43, 94, 98, 99, 102, 106, 107, 115, 127. Eretrienses V, 99, 102; VI, 99—102, 119; VIII, 1, 46; IX, 28, 31.
 Eridanus III, 115.
 Erineus VIII, 43.
 Erinyes IV, 149.
 Erochus VIII, 33.
 Erxander IV, 97; V, 37.
 Erycina V, 43, 45.
 Erythea IV, 8.
 Erythrae, Boeotiae opp., IX, 15, 19, 22, (25); Ioniae opp., I, 142; Erythraei I, 18, 142; VI, 8.
 Ἐρυθρῆ βῶλος II, 111.
 Eryxo IV, 160.
 Etearchus, Ammonius, II, 32, 33. Cretensis, IV, 154.
 Eteocles V, 61.
 Euaenetus VII, 173.
 Euagoras VI, 103.
 Eualcidas V, 102.
 Euboea I, 146; IV, 33; V, 31, 77; VI, 127; VII, 176, 183, 189; VIII, 4, 6, 8, 20, 68, 69, 86. Euboeenses VIII, 4, 5, 19, 20. τὰ ἄκρα, VI, 100; VII, 192; τὰ Κοῖλα, VIII, 13, 14.

- Euboenses in Sicilia VII, 156.
 Euboicum talentum III, 89, 95.
 Euclides VII, 155.
 Euelthon IV, 162; V, 104.
 Euenius IX, 92—95.
ἐυεργέται ap. Spartanos I, 67.
 ap. Persas III, 154; VIII, 85.
 Euhesperides IV, 171, 204.
 Euhesperitae IV, 198.
 Eumenes VIII, 93.
 Eunomus VIII, 131.
 Eupalinus III, 60.
 Euphemidae IV, 150.
 Euphorbus VI, 101.
 Euphorion, Aeschyli p., II, 156;
 VI, 114. Laphanis p., VI, 127.
 Euphrates I, 180, 184—186,
 191, 193; V, 52.
 Euripus V, 77; VII, 173, 183;
 VIII, 7, 15, 66.
 Europa I, 4, 103, 209; II, 16,
 26, 33, 103; III, 96, 115, 116;
 IV, 36, 42, 45, 49, 89, 143,
 198; V, 1, 12; VI, 33; VII,
 5, 8—10, 20, 33, 50, 56, 126,
 148, 174, 185; VIII, 51, 97, 108,
 109; IX, 14. Europaei VII, 73.
 Europa, Tyria, I, 2, 173; IV,
 45, 147.
 Euryanax IX, 10, 53, 55.
 Eurybates VI, 92; IX, 75.
 Eurybiades VIII, 2, 4, 42, 49,
 57—64, 74, 79, 108, 124.
 Euryclides VIII, 2, 42.
 Eurycrates VII, 204.
 Eurycratides VII, 204.
 Eurydame VI, 71.
 Eurydemus VII, 213.
 Euryleon V, 46.
 Eurymachus VII, 205. eius
 nepos, VII, 233.
 Euryphon VIII, 131.
 Eurypylus IX, 58.
 Eurysthenes IV, 147; V, 39;
 VI, 51, 52; VII, 204.

- Eurystheus IX, 26, 27.
 Eurytus VII, 229.
 Euthoenus IX, 105.
 Eutyichides IX, 73.
 Euxinus pontus I, 6, 72, 76,
 110; II, 33, 34; III, 93; IV,
 46, 90; VI, 33. Pontus IV,
 8, 10, 38, 46, 81, 85—87, 89,
 95, 99; VI, 5, 26; VII, 36,
 55, 95, 147.
 Exampaeus IV, 52, 81.

- Gades IV, 8.
 Gaeson IX, 97.
 Galepsus VII, 122.
 Gallaica VII, 108.
γάμοροι VII, 155.
 Gandarii III, 91; VII, 66.
 Garamantes IV, 174, 183, 184.
 Gargaphia IX, 25, 49—52.
 Gauanes VIII, 137.
 Gebelezis IV, 94.
 Gela et Gelenses VI, 23; VII,
 153—156.
 Geleon V, 66.
 Gelo VII, 145, 153—166, 168.
 Geloni IV, 102, 108, 109, 113,
 120, 136.
 Gelonus IV, 10.
 Gephyraei V, 55, 57, 58, 61, 62.
 Geraestus VIII, 7; IX, 105.
 Gergis VII, 82.
 Gergithae V, 122; VII, 43.
 Germanii I, 125.
Γέροντες I, 65; VI, 57.
 Gerrhi IV, 71.
 Gerrhus, fl., IV, 19, 20, 47, 56.
 regio, IV, 53, 56.
 Geryones IV, 8.
 Getae IV, 93—96, 118; V, 3, 4.
 Gigonus VII, 123.
 Giligamae IV, 169.
 Gillus III, 138.
 Gindanes IV, 176, 177.
 Glaucou IX, 75.

- Glaucus, Chius, I, 25. Spartanus, VI, 86. Lycius, I, 147.
 Glisas IX, 43.
 gnomon II, 109.
 Gnurus IV, 76.
 Gobryas III, 70, 73, 78; IV, 132, 134; VI, 43; VII, 2, 5, 10, 82, 97; IX, 41. Darii f., VII, 72.
 Gonnus VII, 128, 173.
 Gordias I, 14, 35, 45. Midæ p., VIII, 138.
 Gorgo, Cleomenis f., V, 48, 51; VII, 239.
 Gorgonis caput II, 91.
 Gorgus V, 104, 115; VII, 98; VIII, 2, 11.
 Graeci et Graecia passim.
 Gratiarum collis IV, 175. cultus II, 50.
 Grinnus IV, 150.
 Grynea I, 149.
 grypes III, 116; IV, 13, 27, 79, 152.
 Gygadas I, 14.
 Gygaea, Macedonia, V, 21; VIII, 136. palus, I, 93.
 Gyges, rex Lydorum, I, 8—15 (91). Myrsi p., III, 122; V, 121.
 Gymnopaediae VI, 67.
 Gyndes I, 189, 190, 202; V, 52.
 Gyzantes IV, 194.
 Haemus IV, 49.
 Haliacmon VII, 127.
 Halicarnassus I, 144, 175; II, 173; VII, 99; VIII, 104. Halicarnassenses VII, 99.
 Halienses (Ἀλιέες) VII, 137.
 Halys I, 6, 28, 72, 75, 103, 130; V, 52, 102; VII, 26.
 Hamilcar VII, 165—167.
 Hanno VII, 165.
 Harmamithres VII, 88.
 Harmatides VII, 227.
 Harmocydes IX, 17.
 Harmodius V, 55; VI, 109, 123.
 Harpagus, Medus, I, 80, 108—113, 117—120, 123, 127, 129, 162—169, 171—177. Persa, VI, 28, 30.
 Hebae tessera (σύνθημα Ἑβῆς) IX, 98 (?).
 Hebrus IV, 90; VII, 59.
 Hecataeus II, 143; V, 36, 125, 126; VI, 137.
 Ἑκατὸν νῆσοι, vid. centum ins.
 Hector II, 120.
 Hegesander V, 125; VI, 137.
 Hegesicles I, 65.
 Hegesipyra VI, 39.
 Hegesistratus, Eleus; IX, 37.
 Samus; IX, 90—92. Sigeensis, V, 94.
 Hegetoridas IX, 76.
 Hegias IX, 33.
 Helena I, 3; II, 112—120; V, 94; VI, 61; IX, 73.
 Helice I, 145.
 Heliconius (Ποσειδέων) I, 148.
 Heliopolis II, 3, 7—9, 59, 63.
 Heliopolitae II, 3, 73.
 Helisyci, vid. Elisyci.
 Helle VII, 58.
 Hellen I, 56.
 Hellenium II, 178.
 Hellespontias ventus VII, 188.
 Hellespontus I, 57; IV, 38, 76, 85, 86, 95, 137, 138; V, 11, 13, 14, 23, 33, 91, 103, 117, 122; VI, 26, 33, 43, 95, 140; VII, 6, 8, 10, 33—36, 45, 54, 56, 58, 78, 106, 137, 147, 163; VIII, 51, 87, 107—120; IX, 66, 98, 101, 106, 114, 115. Hellespontii III, 90; IV, 89, 138, 144; V, 1; VII, 95.

- Helotae VI, 58, 75, 80, 81;
 VII, 229; VIII, 25; IX, 10,
 28, 80, 85.
 Hephaestienses VI, 140.
 Heraclea V, 43.
 Heraclidae I, 7, 13, 14, 91;
 V, 43; VIII, 114; IX, 26,
 27, 33.
 Heraclides, Car, V, 121. Cu-
 manus, I, 158. alius Cumanus,
 V, 37.
 Heraeum oppidum IV, 90.
 Hercules I, 7; II, 42—45, 83,
 113, 145, 146; IV, 8—10, 59,
 82; V, 43; VI, 53, 108, 116;
 VII, 176, 193, 198; 204, 220;
 VIII, 43, 131.
 Herculis columnae II, 33; IV,
 8, 42, 43, 152, 181, 185, 196;
 VIII, 132.
 Ἐρμῆος πόλις II, 67.
 Hermione VIII, 73. Hermio-
 nenses III, 59; VIII, 43, 72;
 IX, 28, 31.
 Hermippus VI, 4.
 Hermolycus IX, 105.
 Hermophantus V, 99.
 Hermotimus VIII, 104—106.
 Hermotybies II, 164—168;
 IX, 32.
 Hermus I, 55, 80; V, 101.
 Herodotus, Halicarnassensis,
 I, 1. Basilidae f., VIII, 132.
 Herophantus IV, 138.
 Herpys IX, 38.
 Hesiodus II, 53; IV, 32.
 Hexapolis I, 144.
 Hiero VII, 156.
 Hieronymus IX, 33.
 Himera VI, 24; VII, 165.
 Hipparchus V, 55, 56, 62; VI,
 123; VII, 6.
 Hippias I, 61; V, 55, 62, 91—96;
 VI, 102, 107—109, 121.
 ἱπποβοῦται V, 77.
 Hippoclidus VI, 127—129.
 Hippoclus IV, 138.
 Hippocoon V, 60.
 Hippocrates, Gelae tyr., VI, 23;
 VII, 154, 155; Megaclis f.,
 VI, 131. Pisistrati p., I, 59;
 V, 65; VI, 103. Sybarita,
 VI, 127.
 Hippocratides VIII, 131.
 Ἴπποκλέω ἄκρη IV, 53.
 Hippolochus I, 147.
 Hippomachus IX, 38.
 Hipponicus, Calliae p., VII, 151.
 Calliae f., VI, 121.
 Histiaea (Histiaetis) Euboeae
 VII, 175; VIII, 23—25, 66.
 Histiaetis Thessaliae I, 56.
 Histiaeus, Milesius, IV, 137—
 141; V, 11, 23—25, 30, 35, 36,
 106—108, 124; VI, 1—3, 26—31,
 46. Samius, VIII, 85. Terme-
 rensis, V, 37; VII, 98.
 Homerus II, 23, 53, 116, 117;
 IV, 29, 32; V, 67; VII, 161.
 Hoples V, 66.
 Hyacinthia IX, 7, 11.
 Hyampeus, vertex Parnassi,
 VIII, 39.
 Hyampolis VIII, 28, 33.
 Hyatae V, 68.
 Hybla VII, 155.
 Hydarnes, unus e septem, III,
 70 (VI, 133 ?). Sisamnis p.,
 VII, 66. Asianae orae praef.,
 VII, 135; immortalium dux,
 VII, 83, 211 (215, 218 ?);
 VIII, 113, 118.
 Hydrea III, 59.
 Ἰνδονεῖες III, 90.
 Hylaea IV, 9, 18, 19, 54, 55, 76.
 Hylleis V, 68.
 Hyllus, Herculis f., VI, 52;
 VII, 204; VIII, 131; IX, 26.
 fl., I, 80.
 Hymeas V, 116, 122.

- Hymettus VI, 137.
 Hypachaei VII, 91.
 Hypacyris IV, 47, 55.
 Hypanis IV, 17, 18, 47, 52, 53, 81.
 Hyperanthes VII, 224.
 Hyperborei IV, 13, 32—36.
 Hypnotii IV, 36.
 Hyperoche IV, 33—35.
 Hyrcanii III, 117; VII, 62.
 Hyrgis IV, 57.
 Hyria VII, 170.
 Hyroeades I, 84.
 Hysiae V, 74; VI, 108; IX, 15, 25.
 Hysseldomus(?) VII, 98.
 Hystanes VII, 77.
 Hystaspes, Darii p., I, 183, 209, 210; III, 70, 140; IV, 83, 91; V, 30, 73; VI, 98; VII, 1, 10, 11, 224. Darii f., VII, 64.
 Iacchus VIII, 65.
 Iadmon II, 134.
 Ialysus I, 144.
 Iamidae V, 44; IX, 33.
 Iapyges et Iapygia III, 138; IV, 99; VII, 170.
 Iardanus I, 7.
 Iason IV, 179; VII, 193.
 Iatragoras V, 37.
 Ibanollis V, 37, 121.
 Iberia I, 163. Iberi VII, 165.
 ibis II, 65—67, 75.
 Icarium mare VI, 95.
 Ichnae VII, 123.
 ichneumon II, 67.
 Ichthyophagi III, 19—25, 30.
 Ida I, 151; VII, 42.
 Idanthyrus IV, 76, 120, 126, 127.
 Idrias V, 118.
 Ienysus III, 5.
 Ilias II, 116, 117.
 Iliissus VII, 189.
 Ilithyia IV, 35.
 Ilium I, 5; II, 10, 117—120; VII, 20, 161. Iliaca terra V, 94, 122; VII, 42.
 Illyrii I, 196; IV, 49; VIII, 137; IX, 43.
 Imbrus V, 26; VI, 41, 104.
 Inachus I, 1.
 Inarus III, 12, 15; VII, 7.
 Indi (India) I, 192; III, 38, 94, 97—106; IV, 40, 44; V, 3; VII, 9, 65, 86; VIII, 113; IX, 31. Ind. canes I, 192; VII, 187.
 Indus IV, 44.
 Ino VII, 197.
 Intaphrenes III, 70, 78, 113, 119.
 Inyx VI, 23, 24.
 Io I, 1, 2, 5; II, 41.
 Iolcus V, 94.
 Ion V, 66; VII, 94; VIII, 44.
 Iones et Ionia I, 6, 18, 28, 56, 74, 76, 139, 141—174; II, 1, 15—17, 69, 106, 152, 154, 163, 178; III, 39, 90, 122; IV, 35, 89, 97, 98, 128, 133—142; V, 28—31, 37, 49, 50, 58, 69, 97—122; VI, 1—33, 41—43, 86, 95, 98; VII, 9, 10, 51, 94, 95, 191; VIII, 10, 22, 46, 48, 73, 85, 90, 97, 109, 130, 132; IX, 26, 90, 98, 99, 103—106. vestis Ion. V, 87.
 Ionium mare VII, 20.
 Ionius sinus VI, 127.
 Iphiclus IX, 116.
 Iphigenia IV, 103.
 Ipni VII, 188.
 Irasa IV, 158, 159.
 irenes IX, 85.
 Is I, 179.
 Isagoras V, 66, 70—72.
 Ischenous VII, 181; VIII, 92.
 Isis II, 40, 41, 59, 61, 156; IV, 186.

- Ismaris VII, 109.
 Ismenius Apollo I, 52, 92; V, 59; VIII, 134.
 Issedones I, 201; IV, 13, 16, 25—27.
 Ister I, 202; II, 26, 33, 34; IV, 47—53, 80, 89, 93, 97, 99—101, 118, 122, 133—136, 139; V, 9, 10; VII, 10.
 Isthmus Cor. VII, 139, 172—177, 207, 235; VIII, 40, 49, 56, 57, 60, 63, 71—74, 79, 121, 123; IX, 7—15, 19, 26, 27, 81. Chersonesi VI, 36. Cnid. I, 174.
 Istria II, 33.
 Italia I, 24, 145; III, 136, 138; IV, 15; V, 43; VI, 127; VIII, 62.
 Itanus IV, 151.
 Ithamitres VII, 167. alius VIII, 130; IX, 102.
 Ithome IX, 35.
 Iuno I, 31; II, 50, 178, 182; IV, 88 (IX, 98); *Ἥραιον* I, 70; III, (60), 123; IV, 152; V, 92; VI, 81, 82; IX, 52, 53, 61, 69, 96.
 Iuppiter I, 44, 65, 89, 131, 171, 181—183, 207; II, 7, 13, 29, 42, 45, 54—56, 74, 83, 116, 136, 143, 146, 178; III, 124, 125, 142, 158; IV, 5, 59, 127, 180, 181, 203; V, 46, 66, 119; VI, 56, 67, 68; VII, 40, 56, 61, 141, 197, 220; VIII, 77; IX, 7, 81, 122. conf. Ammon.
 Iyrcae IV, 22.

Καλή ἀκτὴ VI, 22, 23.
κίκι II, 94.
Κοῖλα, vid. Cava.
Κοίλη VI, 103.
κυλλῆστις II, 77.
Κυνώ I, 110, 122.

 Labda V, 92.
 Labdacus V, 59.
 Labraunda V, 119.
 Labynetus I, 74. eius f., I, 77, 188.
 labyrinthus II, 148.
 Lacedaemon et Lacedaemonii passim.
 Lacmon IX, 93.
 Lacrines I, 152.
 Lada VI, 7, 11.
 ladanum III, 112.
 Ladice II, 181.
 Laius IV, 149; V, 43, 59, 60. *λαμπαδηφορῆ* VIII, 98.
 Lampito VI, 71.
 Lampo, Aegineta, IX, 78. Atheniensis, IX, 21. Samius, IX, 90.
 Lamponium V, 26.
 Lampsacus V, 117. Lampsaceni VI, 37, 38.
 Laodamas, Aegineta, IV, 152. Eteoclis f., V, 61. Phocaeensis, IV, 138.
 Laodice Hyperborea IV, 33, 35.
 Laphanes Azen VI, 127.
 Larisae I, 149.
 Lasonii III, 90; VII, 77.
 Lasus VII, 6.
 Latona II, 59, 83, 152, 155, 156.
 Laurium VII, 144.
 Laus VI, 21.
 Leager IX, 75.
 Learchus IV, 160.
 Lebadea VIII, 134.
 Lebaea VIII, 137.
 Lebedus I, 142.
 Lectus IX, 114.
λήιτον VII, 197.
 Leleges I, 171.
 Lemnus IV, 145; V, 26, 27; VI, 136—140. Lemnii V, 27; VIII, 73.
 Leo, Spartanus, I, 65; V, 39; VII, 204. Troezenus, VII, 180.

- Leobotes I, 65; VII, 204.
 Leocedes VI, 127.
 Leonidas V, 41; VII, 204—239;
 VIII, 15, 21, 71, 114; IX, 10,
 64, 78, 79.
 Leontiades VII, 205, 233.
 Leontini VII, 154.
 Leoprepes, Spartanus, VI, 85.
 Simonidis p., VII, 228.
 Leotychides, Anaxilai f., VIII,
 131. Menarei f., VI, 65, 67,
 71—73, 85—87; VIII, 131; IX,
 90—92, 98, 99, 114.
 Lepreum IV, 148. Lepreatae
 IX, 28, 31.
 Leros V, 125.
 Lesbii et Lesbus I, 23, 24,
 151, 160, 202; III, 39; V, 26,
 98; VI, 5, 8, 26—28, 31;
 IX, 106.
 Leucadii VIII, 45, 47; IX,
 28, 31.
 Leuce Acte VII, 25.
 Leucon IV, 160.
 Libya et Libyes I, 46; II, 8,
 12, 15—33, 50, 54—56, 65,
 77, 91, 99, 150; III, 12—17,
 91, 96, 115; IV, 29, 41—45,
 145, 150—160, 167—199,
 203—205; V, 42, 43; VII, 70,
 71, 86, 165, 184. Libycus
 mons II, 8. *Αιβ. λόγοι* II,
 161.
 Liches I, 67, 68.
 Lida I, 175.
 Ligyres V, 9; VII, 165. Asia-
 tici, II, 72.
 Limeneum I, 18.
 Lindus I, 144; II, 182; III, 47.
 Lindii VII, 153.
 Linus II, 79.
 Lipaxus VII, 123.
 Lipoxais IV, 5, 6.
 Lipsydrium V, 62.
 Lisae VII, 123.
 Lisus VII, 108.
 Locri VII, 132; VIII, 66; IX,
 31. Epiz. VI, 23. Opunt.
 VII, 203, 207; VIII, 1. Ozol.
 VIII, 32.
 Lotophagi IV, 177, 178, 183.
 lotos II, 92, 96; IV, 177.
 Lucina IV, 35.
 Luna I, 131; II, 47; IV, 188;
 VII, 37.
 Lycaretus III, 143; V, 27.
 Lycia et Lycii I, 28, 171, 173,
 176, 182; III, 4, 90; IV,
 35, 45; VII, 92. Lyc. arcus
 VII, 77.
 Lycidas IX, 5.
 Lycomedas VIII, 11.
 Lycopus III, 55.
 Lycophron III, 50, 53.
 Lycurgus, Spartanus, I, 65, 66.
 Arcas, VI, 127. Atheniensis,
 I, 59, 60.
 Lycus, fl. Phryg., VII, 30.
 fl. Scyth., IV, 123.
 Lycus, Atheniensis, I, 173;
 VII, 92. Scythia, IV, 76.
 Lydi et Lydia I, 7, 10, 13,
 18, 27—29, 34—37, 45, 47—50,
 53—55, 69—94, 103, 141,
 142, 153—157, 171; II, 167;
 III, 90, 127; IV, 45; V, 12,
 49, 101; VI, 32, 125; VII,
 30, 31, 42, 74.
 Lydias VII, 127.
 Lydus I, 7, 171; VII, 74.
 Lygdamis, Halicarnassensis,
 VII, 99. Naxius, I, 61, 64.
 Lynceus II, 91.
 Lysagoras, Milesius, V, 30. Pa-
 rius, VI, 133.
 Lysanias VI, 127.
 Lysicles VIII, 21.
 Lysimachus VIII, 79, 95; IX,
 28.
 Lysistratus VIII, 96.

- Macae IV, 175, 176; V, 42.
 Macedni I, 56; VIII, 43.
 Macedones et Macedonia V, 17,
 18, 20; VI, 44, 45; VII, 25,
 73, 128, 173, 185; VIII, 34,
 115, 126, 127, 137, 138; IX,
 31, 89.
 Machlyes IV, 178, 180.
 Macistius, *vid.* Masist.
 Macistus IV, 148.
 Macrones II, 104; III, 94; VII, 78.
 Mactorium VII, 153.
 Madyes I, 103.
 Madytus VII, 33; IX, 120.
 Maeander II, 29; III, 122; V,
 118, 119; VII, 26, 30. Mae.
 campus I, 18, 161; II, 10.
 Maeandrius III, 123, 142—148;
 V, 27.
 Maeones, Cabelenses, VII, 77;
 Lydi, I, 7; VII, 74.
 Maeotae IV, 123.
 Maeotes (Tanais) IV, 45.
 Maeotis palus I, 104; IV, 3,
 20, 21, 57, 86, 100, 101, 110,
 116, 120, 123.
 Magdolos II, 159.
 Magi I, 101, 107, 108, 120,
 128, 132, 140; VII, 19, 37,
 43, 113, 191. *vid.* Smerdis.
 Magnesia VII, 176, 183, 188,
 193. *ad* Maeandr., I, 161; III,
 122, 125.
 Magnetes VII, 132, 135. *ad*
 Maeandr., III, 90.
 Μαγοφόνια III, 79.
 Malea I, 82; IV, 179; VII, 168.
 Malena VI, 29.
 Males VI, 127.
 Maliaca et Malienses VII, 132,
 196—216; VIII, 31, 43, 66;
 IX, 31.
 Maliacus sinus IV, 33.
 Mandane I, 107, 108, 111 (122).
 Mandrocles IV, 87, 88.
 Maneros II, 79.
 Manes I, 94; IV, 45.
 Mantinea et Mantinenses IV,
 161; VII, 202; IX, 35, 77.
 Mantyas V, 12.
 Maraphii I, 125.
 Marathon I, 62; VI, 102—136;
 VII, 1, 74; IX, 27, 46.
 Mardi I, 125.
 Mardonius VI, 43—45, 94;
 VII, 5, 9, 10, 82, 108, 121;
 VIII, 26, 68, 69, 97, 99—102,
 107, 113, 126, 129, 131—143;
 IX, 1—84, 100, 101.
 Mardontes VII, 80; VIII, 130;
 IX, 102.
 Marea II, 18, 30.
 Mares III, 94; VII, 79.
 Mariandyni I, 28; III, 90; VII, 72.
 Maris IV, 48.
 Maron VII, 227.
 Maronea VII, 109.
 Mars II, 59, 63, 83; IV, 59—62;
 V, 7; VII, 76, 140; VIII, 77.
 Marsyas, fl., V, 118, 119. Silen.,
 VII, 26.
 Mascames VII, 105, 106.
 Masistes VII, 82, 121; IX,
 107—113.
 Masistius VII, 79; IX, 20—25,
 31.
 Maspaii I, 125.
 Massages VII, 71.
 Massagetae I, 201, 204—216;
 III, 36; IV, 11, 172; VII, 18.
 Massilia V, 9.
 Mater Deorum I, 80; IV, 76.
 Matieni montes I, 189.
 Matieni I, 72, 202; III, 94; V,
 49, 52; VII, 72.
 Matten VII, 98.
 Mausolus V, 118.
 Maxyes IV, 191.
 Mazares I, 156, 157, 160, 161.
 Mecistes V, 67.

- Mecyberna VII, 122.
 Medea I, 2, 3; VII, 62.
 Medi et Media I, 16, 55, 56, 72—74, 95—130, 134, 162, 185, 206; III, 65, 92, 126; IV, 1, 4, 12, 37, 40; V, 9; VI, 9, 22, 24, 84, 109, 112, 120; VII, 20, 40, 62, 210; VIII, 113; IX, 31, 40, 43, 44, 46, 77. Med. vestis I, 135; III, 84; V, 9; VI, 112; VII, 80, 116. Med. equi III, 106.
 Megabates V, 32—35.
 Megabazus IV, 143, 144; V, 1, 2, 10—26, 98. alius VI, 33; VII, 22, 67, 97.
 Megabyzus, unus e septem, III, 70, 81, 82, 153, 160, IV, 43. Zopyri f., III, 160; VII, 82, 121.
 Megacles, Alcmeonis p., VI, 125. Alcm. f., I, 59, 61; VI, 127, 130, 131. Hippocratis f., VI, 131.
 Megacreon VII, 120.
 Megadostes VII, 105.
 Megapanus VII, 62.
 Megara et Megarenses I, 59; V, 76; VIII, 1, 45, 60, 74; IX, 14, 21, 28, 31, 69, 85.
 Megarenses in Sicil. VII, 156.
 Megasidrus VII, 72.
 Megistias VII, 219, 221, 228.
 Melampus II, 49; VII, 221; IX, 34.
 Melampygi lapis VII, 216.
 Melanchlaeni IV, 20, 100—102, 107, 119, 125.
 Melanippus, Thebanus, V, 67. Mytilenaeus, V, 95.
 Melanthius V, 97.
 Melanthus I, 147; V, 65.
 Melas, fl. Thessaliae, VII, 198, 199. fl. Thraciae, VII, 58.
 Melas sinus VI, 41; VII, 58.
 Meles I, 84.
 Meliboea VII, 188.
 Melii VIII, 46, 48.
 Melissa III, 50; V, 92.
 Membliarus IV, 147, 148.
 Memnon II, 106.
 Memnonia V, 53, 54; VII, 151.
 Memphis II, 3, 8, 10, 12—14, 97, 99, 112, 114, 115, 119, 150, 153, 154, 158, 175, 176; III, 6, 13, 14, 16, 25, 27, 37, 91, 139.
 Menares VI, 65, 71; VIII, 131.
 Menda VII, 123.
 Mendes II, 42, 46 (146).
 Mendesia praefectura II, 42, 46, 166.
 Mendesii II, 42, 46.
 Mendesium Nili ostium II, 17.
 Menelaius portus IV, 169.
 Menelaus II, 113—119; V, 94; VII, 169, 171.
 Menius VI, 71.
 mensa solis III, 17, 18, 23.
 Merbalus VII, 98.
 Mercurius II, 51, 138, 145; V, 7.
 Mermnadae I, 7, 14.
 Meroë II, 29.
 Mesambria IV, 93; VI, 33; VII, 108.
 Messana VII, 164.
 Messapii VII, 170.
 Messenii III, 47; V, 49; IX, 35, 64.
 Metapontini IV, 15.
 Methymnaei I, 151.
 Metiochus VI, 41.
 Metrodorus IV, 138.
 Micythus VII, 170.
 Midas Phryx I, 14, 35. Midae horti VIII, 138.
 Milesii et Miletus I, 14—22, 25, 46, 92, 142, 143, 146, 157, 169; II, 33, 159, 178; IV, 78, 137; V, 24, 28—37, 97, 120; VI, 1, 5—11, 18—31, 77, 86; VII, 10; IX, 97, 99, 104.

- Milo III, 137.
 Miltiades, Cypseli f., VI, 34—38,
 103. Miltiades, Cimonis f., IV,
 137, 138; VI, 34, 39—41, 103,
 104, 109, 110, 132—137, 140;
 VII, 107.
 Milyae et Milyas I, 173; III,
 90; VII, 77.
 Min II, 4, 99.
 Minerva I, 19, 22, 60, 62, 66,
 92, 160, 175; II, 28, 59, 83,
 169, 170, 175, 182; III, 59;
 IV, 180, 188, 189; V, 45, 77,
 82, 95; VII, 43, 141; VIII,
 37, 39, 55, 94, 104; IX, 70.
 Minoa V, 46.
 Minos I, 171, 173; III, 122;
 VII, 169—171.
 Minyae I, 146; IV, 145, 146,
 148, 150.
 Mitra I, 131.
 Mitrادات I, 110, 111, 121.
 Mitrobates III, 120, 126, 127.
 Mnesarchus IV, 95.
 Mnesiphilus VIII, 57, 58.
 Moeris II, 13, 101.
 Moeridis lacus II, 4, 69, 148,
 149; III, 91.
 Moloëis IX, 57.
 Molossi I, 146.
 Molpagoras V, 30.
 Momemphis II, 163, 169.
 Mophi II, 28.
 Moschi III, 94; VII, 78.
 Mossynoeci III, 94; VII, 78.
 Munychia VIII, 76.
 Murichides IX, 4, 5.
 Musaeus VII, 6; VIII, 96; IX, 43.
 Mycale I, 148; VI, 16; VII, 80;
 IX, 90, 96—101, 104, 107, 114.
 Mycenaei VII, 202; IX, 27,
 28, 31.
 Mycerinus II, 129—134, 136.
 Myci III, 93; VII, 68.
 Myconus VI, 118.
 Myecphoritana praefectura II,
 166.
 Mygdonia VII, 123, 124, 127.
 Mylasa I, 171.
 Mylitta I, 131, 199.
 Myndia navis V, 33.
 Myrcinus V, 11, 23, 24, 124, 126.
 Myriandricus sinus IV, 38.
 Myrina I, 149. Myrinaei VI, 140.
 Myrmex VII, 183.
 Myron VI, 126.
 Myrsilus Candaules I, 7.
 Myrsus, Candaulis p., I, 7.
 Gygis f., III, 122; V, 121.
 Mys VIII, 133—135.
 Mysi et Mysia I, 28, 36, 37, 160,
 171; III, 90; V, 122; VI, 28;
 VII, 20, 42, 74; VIII, 106;
 IX, 32.
 Mysus I, 171.
 Mytilenaei et Mytilene I, 160;
 II, 135, 178; III, 13, 14; IV, 97;
 V, 11, 37, 38, 94, 95; VI, 5.
 Myus et Myusii I, 142; V, 36;
 VI, 8.
 Naparis IV, 48.
 Nasamones II, 32, 33; IV, 172,
 173, 182, 190.
 Natho II, 165.
 naucrari V, 71.
 Naucratis II, 97, 135, 178, 179.
 Nauplius VI, 76.
 Naustrophus III, 60.
 Naxii et Naxus I, 64; V, 28—36;
 VI, 96; VII, 146. Nax. Siciliae
 VII, 154.
 Neapolis Aegypti II, 91. Neap.
 Pallenae VII, 123.
 Necos, Psammitichi p., II, 152.
 Psammitichi f., II, 158, 159;
 IV, 42.
 νενομανήτιον V, 92.
 Neleus IX, 97.
 Nelidae V, 65.

- Neocles VII, 173.
 Neon VIII, 32, 33.
Nέον τεῖχος I, 149.
 Neptunus I, 148; II, 43, 50;
 IV, 59, 180, 188; VII, 129,
 192; VIII, 55, 123, 129; IX, 81.
 Nereïdes II, 50; VII, 191.
 Nesaei equi et Nesaeus campus
 III, 106; VII, 40; IX, 20.
 Nestor V, 65.
 Nestus VII, 109, 126.
 Neuri IV, 17, 51, 100, 102, 105,
 119, 125.
 Nicander VIII, 131.
 Nicandra II, 55.
 Nicodromus VI, 88—91.
 Nicolaus, Bulidis p., VII, 134;
 Bulidis f., VIII, 137.
 Nilus II, 10—34, 72, 93, 97,
 99, 113, 124, 138, 149, 150,
 154, 155, 158, 179; III, 10;
 IV, 39, 42, 45, 50, 53.
 Ninia porta III, 155.
 Ninus, opp., I, 102, 103, 106,
 178, 185, 193; II, 150. Nin.,
 rex, I, 7; II, 150.
 Nipsaei IV, 93.
 Nisaea I, 59.
 Nisyrii VII, 99.
 Nitetis III, 1, 3.
 Nitocris, Aegyptia, II, 100. Ba-
 bylonia, I, 185, 187; II, 100.
 Noës IV, 49.
 Nonacris VI, 74.
 Nothon VI, 100.
 Notium I, 149.
 Novem-fontes VI, 137.
 Novem-viae VII, 114.
 Nudium IV, 148.
 Nymphodorus VII, 137.
 Nysa II, 146; III, 97.

 Oarizus VII, 71.
 Oarus IV, 123, 124.
 Oasis III, 26.
 Oaxus IV, 154.
 Oceanus II, 21, 23; IV, 8, 36.
 Octamasades IV, 80.
 Ocytus VIII, 5, 59.
 Odomanti V, 16; VII, 112.
 Odrysae IV, 92.
 Odyssea II, 116; IV, 29.
 Oea V, 83.
 Oebares III, 85—88. Megabazi
 f., VI, 33.
 Oedipus IV, 149; V, 60.
 Oenoë V, 74.
 Oenone VIII, 46.
 Oenotria I, 167.
 Oenussae I, 165.
 Oeobazi Persae tres IV, 84;
 VII, 68; IX, 115, 119.
 Oeolycus IV, 149.
 oeor, oeorpata IV, 110.
 Oëroë IX, 51.
 Oeta et Oetaei montes VII,
 176, 217.
 Oetosyrus IV, 59.
 Olbiopolitae IV, 18.
 Olen IV, 35.
 Olenus I, 145.
 Oliatus V, 37.
 Olophyxus VII, 22.
 Olorus VI, 39, 41.
 Olympia II, 160; V, 22; VI,
 127; VII, 170; VIII, 134; IX,
 81. ludi I, 59; II, 160; V, 22;
 VI, 126, 127; VII, 206; VIII,
 26, 72. victoria VI, 36, 70,
 103, 126; IX, 31. *Ὀλυμπιο-
 νίας* V, 47, 71.
 Olympias VII, 206.
 Olympiodorus IX, 21.
 Olympieni VII, 74.
 Olympus, Mysiae mons, I, 36,
 43, VII, 74. Thessaliae, I, 56;
 VII, 128, 129, 173. Ol. fauces,
 VII, 172.
 Olynthus VII, 122; VIII, 127.
 Oneatae V, 68.

- Onesilus V, 104—114.
 Onetas VII, 214.
 Onochonus VII, 129, 196.
 Onomacritus VII, 6.
 Onomastus VI, 127.
 Onuphitana praefectura II, 166.
 Ophryneum VII, 43.
 Opis, Hyperborea, IV, 35.
 Opis, opp., I, 189.
 Opoea IV, 78.
 Opuntii, vid. Locri.
 Orbelus V, 16.
 Orchomenii, Arcades, IX, 28.
   opp., VII, 202. Boeotii, VIII,
   34. opp., IX, 16. Minyae,
   I, 146.
 Ordessus IV, 48.
 Orestes I, 67, 68.
 Orestheum IX, 11.
 Orgeus VII, 118.
 orgia Cereris V, 61.
 Oricus portus IX, 93.
 Oricus Scythia IV, 78.
 Orithyia VII, 189.
 Orneatae VIII, 73.
 Oroetes III, 120—129, 140.
 Oromedon VII, 98.
 Oropus VI, 101.
 orosangae VIII, 85.
 Orotalt III, 8.
 Orphica instituta II, 81.
 Orsiphantus VII, 227.
 ὄρσιος νόμος I, 24.
 Orthocorybantes III, 92.
 Orus II, 144 (83, 155).
 Osiris II, 42 (47, 48, 123),
   144—146, 156.
 Ossa I, 56; VII, 128, 129,
   173.
 Otanes, Pharnaspis f., III, 68—72,
   80, 83, 88, 141, 144, 147, 149;
   VI, 43. Kerxis socer, VII, 40,
   61, 62, 82.
 Otanes, Sisamnis f., V, 25, 26,
   116, 123.
- Otaspes VII, 63.
 Othryades I, 82.
 Othrys VII, 129.
 Ozolae, vid. Locri.
 Pactolus V, 101.
 Pactya VI, 36.
 Pactyes, Lydus, I, 153—161.
 Pactyes et Pactyica III, 93,
   102; IV, 44; VII, 67.
 Padaei III, 99.
 Paeaniensis pagus I, 60 (V, 62?).
 Paeones et Paeonia IV, 49;
   V, 1, 2, 12—17, 23, 98; VII,
   113, 124, 185; VIII, 115; IX,
   32. Pae. mulieres IV, 33.
 Paeoplae V, 15; VII, 113.
 Paesus V, 117.
 Paeti VII, 110.
 Paeum VI, 127.
 Pagasae VII, 193.
 Palaestina et Syri Palaestini I,
   105; II, 104, 106; III, 5, 91;
   IV, 39; VII, 89.
 Palenses IX, 28, 31.
 Pallena VII, 123; VIII, 126.
 Pamisus VII, 129.
 Pammon VII, 183.
 Pamphyli I, 28; III, 90; VII,
   91; VIII, 68.
 Pamphyli Sicyonii V, 68.
 Pan II, (42), 46, 105, 106, 145,
   146; VI, 105, 106.
 Panathenaea V, 56.
 Panaetius VIII, 82.
 Pandion I, 173; VII, 92.
 Pangaeus mons V, 16; VII,
   112, 113.
 Panionia I, 148.
 Panionium I, 141—143, 148,
   170; VI, 7.
 Panionius VIII, 105, 106.
 Panites VI, 52.
 Panopenses VIII, 34, 35.
 Panormus I, 157.

- Pantagnotus III, 39.
 Pantaleon I, 92.
 Pantares VII, 154.
 Panthialaei I, 125.
 Panticapes IV, 18, 19, 47, 54.
 Pantimathi III, 92.
 Pantites VII, 232.
 Papaeus Iuppiter IV, 59.
 Paphlagones I, 6, 28, 72; III, 90; VII, 72.
 papraces V, 16.
 Papremis II, 59, 63; III, 12.
   Papremitana praefectura II, 71, 165.
 Paraebates V, 46.
 Paralatae IV, 6.
 Parapotamii VIII, 33.
 parasanga II, 6; V, 53; VI, 42.
 Paretaceni I, 101.
 Paricanii Medi III, 92; VII, 68, 86. alii III, 94.
 Parii et Parus V, 28, 29, 31; VI, 133—136; VIII, 67, 112.
   Par. lapis III, 57; V, 62.
 Paris, vid. Alexander.
 Parium V, 117.
 Parmys III, 88; VII, 78.
 Parnassus VIII, 27, 32, 35—39; IX, 31.
 Paroreatae IV, 148; VIII, 73.
 Parthenius fl. II, 104.
 Parthenius mons VI, 105.
 Parthi III, 93, 117; VII, 66.
 Pasargadae I, 125.
 Pasicles IX, 97.
 pata IV, 110.
 Pataici III, 37.
 Pataicus VII, 154.
 Patara I, 182.
 Patarbemis II, 162.
 Patiramphes VII, 40.
 Patizeithes III, 61, 63.
 Patrenses I, 145.
 Patumus II, 158.
 Pausanias IV, 81; V, 32; VIII, 3; IX, 10—101 passim.
 Pausicae III, 92.
 Pausiris III, 15.
 Pedasenses et Pedasus I, 175; V, 121; VI, 20; VIII, 104.
 Pedienses VIII, 33.
 Pelasgi I, 56—58, 146; II, 50—52; IV, 145; V, 26; VI, 136—140; VII, 94, 95; VIII, 44. Pelasgia II, 56. Pelasg. murus Athenis V, 64.
 Peleus VII, 191.
 Pelius mons IV, 179; VII, 129, 188; VIII, 8, 12.
 Pella VII, 123.
 Pellena I, 145.
 Peloponnesii et Peloponnesus I, 56, 61, 68; II, 171; III, 56, 59, 148; IV, 77, 161, 179; V, 42, 74, 76; VI, 79, 86, 127; VII, 93, 94, 137, 147, 163, 168, 202, 228, 235; VIII, 31, 40, 43, 44, 49, 50, 57, 60, 65, 68, 70—75, 79, 100, 141; IX, 6, 8, 9, 19, 26, 27, 39, 50, 73, 106, 114.
 Pelops VII, 8, 11.
 Pelusium Nili ostium II, 17, 154; III, 10. opp., II, 15, 141. *ταριχία* II, 15.
 Penelope II, 145, 146.
 Peneus VII, 20, 128—130, 173, 182.
 Pentapolis Doriensium I, 144.
 Penthylus VII, 195.
 Percalos VI, 65.
 Percote V, 117.
 Perdiccas V, 22; VIII, 137—139.
 Pergamum Priami VII, 43.
 Pergamus Pierum VII, 112.
 Perialla VI, 66.
 Periander I, 20, 23, 24; III, 48—53; V, 92, 95.
 Pericles VI, 131.

- Perilaus IX, 103.
 Perinthii et Perinthus IV, 90;
   V, 1, 2; VI, 33; VII, 25.
 perioeci VI, 58 (VII, 234); IX, 11.
 Perpherees IV, 33.
 Perrhaebi VII, 128, 131, 132,
   173, 185.
 Perses VII, 61, 150.
 Perseus II, 91; VI, 53, 54;
   VII, 61, 150. Persei specula
   II, 15.
 Persidae I, 125.
 Persis I, 126; III, 97; IV, 39;
   VII, 8, 29, 53. Persae passim.
   lingua Pers. VI, 29; VIII, 85;
   IX, 110.
 Petra V, 92.
 Petrae Trachiniae VII, 198.
 Phaedyra III, 68, 69.
 Phaenippus VI, 121.
 Phagres VII, 112.
 Phalerum V, 63, 81, 85; VI,
   116; VIII, 66, 67, 91, 93, 107,
   108; IX, 32. Phalerenses V, 63.
 Phanagoras VII, 214.
 Phanes III, 4, 11.
 Pharandates VII, 79; IX, 76.
 Pharbaethitana praefectura II,
   166.
 Pharesnes I, 145.
 Pharnaces VII, 66; VIII, 126;
   IX, 41, 66, 89.
 Pharnaspes, Cyri socer, II, 1;
   III, 2. Otanis p., III, 68.
 Pharnazathres VII, 65.
 Pharnuches VII, 88.
 Phaselis II, 178.
 Phasis, I, 2, 104; II, 103; IV,
   37, 38, 45, 86; VI, 84.
 Phayllus VIII, 47.
 Phegeus IX, 26.
 Pheneus VI, 74.
 Pherendates VII, 67.
 Pheretima IV, 162, 165, 167,
   202, 205.
 Pheron II, 111.
 Phidippides VI, 105, 106.
 Phidon VI, 127.
 Phigalensis VI, 83.
 Philaeus VI, 35.
 Philagrus VI, 101.
 Philaon VIII, 11.
 Philes III, 60.
 Philippus, Crotoniata, V, 47.
   Macedo, VIII, 139.
 Philistus IX, 97.
 Philitis II, 128.
 Philocyon IX, 71, 85.
 Philocyprus V, 113.
 Phla IV, 178.
 Phlegra VII, 123.
 Phlius VII, 202. Phliasii VIII,
   72; IX, 28, 31, 69, 85.
 Phocaea et Phocaeenses I, 80,
   142, 152, 162—168; II, 106,
   178; VI, 8, 17.
 Phocenses et Phocis I, 46, 146;
   VI, 34; VII, 176, 203, 207,
   212, 215, 217, 218; VIII, 27—35,
   134; IX, 17, 18, 31, 66, 89.
 Phoebeum templum VI, 61.
 Phoenices et Phoenicia: I, 1,
   2, 5, 105, 143; II, 44, 49, 54,
   56, 79, 104, 112, 116; III, 5,
   6, 19, 37, 91, 107, 111, 136;
   IV, 38—45, 147; V, 57, 58,
   108, 109, 112; VI, 3, 6, 14,
   17, 25, 28, 33, 41, 47, 104;
   VII, 23, 25, 34, 44, 89, 90,
   96; VIII, 90, 97, 100, 119;
   IX, 96. Carthaginienses II,
   32; IV, 197; V, 46; VII, 165,
   167.
 phoenix avis II, 73.
 Phoenix fl. VII, 176, 200.
 Phormus VII, 182.
 Phraortes, Deiocis p., I, 96;
   Deiocis f., I, 73, 102, 103.
 Phrataguna VII, 224.
 Phriconis I, 149.

- Phrixae IV, 148.
 Phrixus VII, 197.
 Phronima IV, 154.
 Phryges et Phrygia I, 14, 28, 35, 72; II, 2; III, 90 (127); V, 49, 52, 98; VII, 26, 30, 31, 73; VIII, 136; IX, 32.
 Phrynichus VI, 21.
 Phrynon IX, 15.
 Phthiotae et Phthiotis I, 56; VII, 132.
 Phthius II, 98.
 Phya I, 60.
 Phylacus, heros, VIII, 39. Samius, VIII, 85.
 Phyllis VII, 113.
 Pieres et Pieria VII, 112, 131, 177, 185. Pieria pix IV, 195.
 Pigres, Car, VII, 98. Paeon, V, 12.
 Pilorus VII, 122.
 Pindarus III, 38.
 Pindus, opp., I, 56; VIII, 43. mons, VII, 129.
 Pirene V, 92.
 piromis II, 143.
 Pirus I, 145.
 Pisa II, 7.
 Pisistratidae V, 62—65, 70, 90, 91, 93; VI, 39, 94, 123; VII, 6; VIII, 52.
 Pisistratus, Hippocratis f., I, 59—64; V, 55, 65, 71, 91, 94; VI, 35, 102, 103; VII, 6. — Pisistratus, Nestoris f., V, 65.
 pistrix Croesi I, 51.
 Pistyrus VII, 109.
 Pitana, opp. Aeol., I, 149. opp. Lac., III, 55.
 Pitanares λόγος IX, 53.
 Pithagoras V, 46.
 Pittacus I, 27.
 Pixodarus V, 118.
 Placia I, 57.
 Plataeae et Plataeenses VI, 108, 111, 113; VII, 132, 232, 233; VIII, 1, 44, 50, 66; IX, 7, 15, 16, 25—90, 100, 101.
 platanus aurea VII, 27.
 Platea IV, 151—153, 156, 169.
 Plinthinetes sinus II, 6.
 Plistarchus IX, 10.
 Plistorus IX, 119.
 Plynus portus IV, 168.
 Poeciles IV, 147.
 Poeni, vid. Carthag.
 Pogon VIII, 42.
 Poliades IX, 53.
 Polichne VI, 26.
 Polichnitae VII, 170.
 Polyas VIII, 21.
 Polybus V, 67.
 Polycrates II, 182; III, 39—46, 54, 56, 57, 120—126, 128, 131, 132, 139—142.
 Polycriti duo VI, 50, 73; VIII, 92, 93.
 Polydamna II, 116.
 Polydectes VIII, 131.
 Polydorus, Spartanus, VII, 204. Thebanus, V, 59.
 Polymnestus IV, 150, 155.
 Polynices IV, 147; VI, 52; IX, 27.
 ponticum arbor IV, 23.
 Porata s. Pyretus IV, 48.
 porinus tapis V, 62.
 Posideum Ciliciae III, 91. Thraciae VII, 115.
 Posidoniata I, 167.
 Posidonius IX, 71, 85.
 Potidaea et Potidaeenses VII, 123; VIII, 126—129; IX, 28, 31.
 praesepe Mardonii IX, 70.
 Praesii VII, 170, 171.
 Prasias V, 15—17.
 Praxilaus IX, 107.
 Praxinus VII, 180.

- Prexaspes III, 30, 34, 35, 62, 63, 65, 74—76, 78. alius VII, 97.
 Priamus I, 4; II, 120; VII, 43.
 Priene et Prienenses I, 15, 142, 161; VI, 8.
 Prinetas V, 41.
 Procles, Epidaurius, III, 50—52. Eurysthenis fr., IV, 147; VI, 52; VIII, 131.
 Proconnesus IV, 14, 15; VI, 33.
 Promenia II, 55.
 Prometheus IV, 45.
 Propontis IV, 85; V, 122.
 Proserpina VIII, 65.
 Prosopitis II, 41, 165.
 Protesilaus VII, 33; IX, 116, 120.
 Proteus II, 112—116, 118, 121.
 Protothyes I, 103.
 prytaes naucrarorum V, 71.
 Prytanis VIII, 131.
 Psammenitus III, 10, 14, 15.
 Psammis II, 159—161.
 Psammitichus I, 105; II, 2, 28, 30, 151—154, 157, 158, 161. alius VII, 7.
 Psylli IV, 173.
 Psyttalea VIII, 76, 95.
 Pteria I, 76.
 Ptoum VIII, 135.
 Pylae, vid. Thermop.
 Pylaea VII, 213.
 Pylagori VII, 213, 214.
 Pylis I, 147; V, 65.
 Pylus, Elidis opp., IX, 34. Lac. opp., VII, 168.
 pyramides II, 8, 124—128, 134, 136, 148.
 Pyrene II, 33.
 Pyretus IV, 48.
 Pyrgus IV, 148.
 Pythagoras, Milesius, V, 126. Samius, IV, 95, 96.
 Pythagorica instituta II, 81.
 Pytheas, Abderita, VII, 137.
 Aegineta, VII, 181; VIII, 92. alius IX, 78.
 Pythermus I, 152.
 Pythia I, 13, 19, 47, 48, 55, 65—67, 85, 91, 167, 174; III, 57, 58; IV, 15, 150, 151, 155—164; V, 43, 63, 66, 67, 79, 82, 90, 92; VI, 34, 35, 52, 66, 75, 77, 86, 123, 135, 139; VII, 140—142, 148, 169, 171, 220; VIII, 51; IX, 33.
 Pythii Lacedaemoniorum VI, 57.
 Pythius VII, 27—29, 38, 39.
 Pytho I, 54.
 Pythogenes VI, 23.
 rhadinace VI, 119.
 Rhampsinitus II, 121, 122, 124.
 Rhegini et Rhegium I, 166, 167; VI, 23; VII, 170, 171.
 Rhenea VI, 97.
 Rhodope IV, 49; VIII, 116.
 Rhodopis II, 134, 135.
 Rhodus II, 178; VII, 153. mare Rhodium I, 174.
 Rhoecus III, 60.
 Rhoeteum VII, 43.
 Rhypes I, 145.
 Rubrum mare I, 1, 180, 189, 202; II, 8, 11, 158, 159; III, 9, 30, 93; IV, 37, 39—42; VI, 20; VII, 80, 89.
 Sabaco II, 138, 139, 152.
 Sabyllus VII, 154.
 Sacae I, 153; III, 93; VI, 113; VII, 9, 64, 184; IX, 31, 71, 113.
 Sadyattes I, 16, 18, 73.
 Sagartii I, 125; III, 93; VII, 85.
 Sais II, 28, 59, 62, 130, 152, 163, 165, 169, 170, 172, 175, 176; III, 16. Saiticum ostium Nili II, 17.

- Sala VII, 59.
 Salamis ins. VII, 90, 141—143, 166, 168; VIII, 11, 40—97, 121, 122, 126, 130; IX, 3—6, 19.
 Salamis, opp. Cypri, et Salamini IV, 162; V, 104, 108, 110, 113, 115; VIII, 11.
 Salmydessus IV, 93.
 Samii et Samus I, 70, 142, 148; II, 148, 178, 182; III, 39, 40, 43—49, 54—60, 120—125, 131, 139, 140, 142—150; IV, 43, 95, 152, 162—164; V, 99, 112; VI, 8, 13, 14, 23—25, 95; VIII, 130, 132; IX, 90, 92, 96, 99, 103, 106.
 Samius III, 55.
 Samothracae et Samothracia II, 51; VI, 47; VIII, 90. Samothracia castella VII, 108.
 san I, 139.
 Sana VII, 22, 123.
 Sanacharibus II, 141.
 sandalium Persei II, 91.
 Sandanis I, 71.
 Sandoces VII, 194, 196.
 Sapaei VII, 110.
 Sappho II, 135.
 Sarangae III, 93, 117; VII, 67.
 Sardanapalus II, 150.
 Sardes I, 7, 15, 69, 70, 73, 77—80, 84, 86, 141, 152—157; II, 106; III, 5, 48, 49, 126—129; IV, 45; V, 11—13, 23, 24, 31, 53, 54, 73, 96, 99—102, 105, 106, 108, 116, 122, 123; VI, 1, 4, 5, 30, 42, 101, 125; VII, 1, 8, 11, 26, 31, 32, 37, 41, 43, 57, 88, 145, 146; VIII, 105, 106, 117; IX, 3, 107, 108.
 Sardi et Sardinia I, 170; V, 106, 124; VII, 165.
 Sardonium linum II, 105. mare I, 166.
 Sarpedon I, 173.
 Sarpedonium VII, 58.
 Sarta VII, 122.
 Saspores I, 104, 110; III, 94, IV, 37, 40; VII, 79.
 Sataspes IV, 43.
 Satrae VII, 110—112.
 Sattagydae III, 91.
 Saulius IV, 76.
 Sauromatae IV, 21, 57, 102, 110, 116—123, 128, 136.
 Scaeus V, 60.
 Scamander V, 65; VII, 43.
 Scamandronymus II, 135.
 Scaptesytle VI, 46.
 schoenus II, 6.
 Sciathus VII, 176, 179, 183; VIII, 7, 92.
 Scidrus VI, 21.
 Sciona VII, 123. Scionaei VIII 128.
 Scironis via VIII, 71.
 Sciton III, 130.
 Scius IV, 49.
 Scolopoeis IX, 97.
 Scoloti IV, 6.
 Scolus IX, 15.
 Scopadae VI, 127.
 Scopasis IV, 120, 128.
 Scylace I, 57.
 Scylas IV, 76—80.
 Scylax, Caryandensis, IV, 44. Myndius, V, 33.
 Scyllias VIII, 8.
 Scyrius (Pammon) VII, 183.
 Scyrmiaadae IV, 93.
 Scythia IV, 10.
 Scythae et Scythia I, 15, 73, 103—106, 130; II, 103, 110, 167; III, 134; IV, 1—142; V, 24, 27; VI, 84; VII, 52, 64.
 Scythes Zancaeus VI, 23, 24; VII, 163.
 Sebennytica praefectura II, 166.
 Sebennyticum ostium Nili II, 17.

- Selinuntii V, 46.
 Selymbria VI, 33.
 Semele II, 145, 146.
 Semiramis I, 184. Sem. portae III, 155.
 semita ad Thermopylas VII, 216.
 Sepia VI, 77.
 Sepias VII, 183, 186, 188, 190, 191, 195; VIII, 66.
 Serbonis II, 6; III, 5.
 Seriphii VIII, 46, 48.
 Sermyla VII, 122.
 Serrheum VII, 59.
 Sesostris II, 102—111, 137.
 Sestus IV, 143; VII, 33, 78; IX, 114—116, 119.
 Sethon II, 141.
 Sicania VII, 170.
 Sicas VII, 98.
 Sicilia et Siculi I, 24; V, 43, 46; VI, 17, 22—24; VII, 145, 153—157, 163—168, 205; VIII, 3.
 Sicinnus VIII, 75, 110.
 Sicyon et Sicyonii I, 145; V, 67, 68; VI, 92, 126, 129; VIII, 1, 43, 72; IX, 28, 31, 102.
 Sidon II, 116; III, 136. Sidoniae naves VII, 99, 100, 128.
 Sidonii VII, 44, 96. Sid. rex VIII, 67, 68.
 Sigeum IV, 38; V, 65, 91, 94, 95.
 sigma I, 139.
 Sigynnae V, 9.
 Silenus VIII, 138. Marsyas VII, 26.
 sillicypria II, 94.
 silphium IV, 169, 192.
 Simonides V, 102; VII, 228.
 Sindi et Sindica IV, 28, 86.
 Sindus VII, 123.
 Singus VII, 122.
 Sinope I, 76; II, 34; IV, 12.
 Siphonii et Siphnus III, 57, 58; VIII, 46, 48.
 Siris VIII, 62. Sirita VI, 127.
 Paeoniae VIII, 115. Siropaeones V, 15.
 Siromitres VII, 68, 79.
 Siromus, Cyprius, V, 104. Tyrius, VII, 98.
 Sisamnes V, 25. alius VII, 66.
 Sisimaces V, 121.
 sisyrna VII, 67.
 Sitalces IV, 80; VII, 137.
 Sithonia VII, 122.
 Siuph II, 172.
 Smerdis, Cyri f., III, 30, 65. Magus eiusque fr., III, 61—80, 88, 118, 126, 140, 150, 153; IV, 132.
 Smerdomenes VII, 82, 121.
 Smila VII, 123.
 Smindyridas VI, 127.
 Smyrna I, 14, 16, 94, 149, 150; II, 106. Smyrnaei I, 143, 150.
 Sogdi III, 93; VII, 66.
 Soli et Solii V, 110, 113, 115.
 Soloeis II, 32; IV, 43.
 Solon I, 29—34, 86; II, 177; V, 113.
 Solyimi I, 173.
 Sophanes VI, 92; IX, 73—75.
 Sosicles V, 92.
 Sosimenes VIII, 82.
 Sostratus IV, 152.
 Spaco I, 116.
 Spargapises I, 211, 213.
 Spargapithes, Agathysorum rex, IV, 78. Scytharum rex, IV, 76.
 Sparta et Spartiatae passim.
 Spercheus VII, 198, 228.
 Sperthias VII, 134—137.
 Sphendalenses IX, 15.
 spu IV, 27.
 Stagirus VII, 115.
 Stentoris lacus VII, 58.
 Stenyclerus IX, 64.

- Stesagoras VI, 34, 38, 103.
 Stesenor V, 113.
 Stesilaus VI, 114.
Στρατόπεδα Αιγύπτου II, 154.
   castra Tyriorum II, 112.
 Strattis IV, 138; VIII, 132.
 Struchates I, 101.
 Stryme VII, 108, 109.
 Strymon I, 64; V, 1, 13, 23, 98;
   VII, 24, 25, 75, 107, 113—115;
   VIII, 115, 118, 120.
 Strymonias ventus VIII, 118.
 Strymonii VII, 75.
 Stymphalis VI, 76.
 Styrenses VI, 107; VIII, 1, 46;
   IX, 28, 31.
 Styx VI, 74.
 Sunium IV, 99; VI, 87, 90,
   115, VIII, 121.
 Susa I, 188; III, 30, 64, 65,
   70, 129, 132, 140; IV, 83, 85;
   V, 24, 25, 30, 32, 35, 49, 52,
   54; VI, 1, 20, 30, 119; VII, 3,
   6, 53, 135, 136, 151, 152, 239;
   VIII, 54, 99; IX, 108.
 Syagrus VII, 153, 159, 160.
 Sybaris et Sybaritae V, 44, 45;
   VI, 21, 127.
 Syene II, 28.
 Syennesis I, 74; V, 118; VII, 98.
 Sylei campus VII, 115.
 Syloson III, 39, 139—149;
   VI, 13, 25.
 Syme I, 174.
 Syracusae et Syracusani III,
   125; VII, 154—161.
 Syrgis IV, 123.
 Syria II, 12, 20, 116; III, 6,
   62, 64; VII, 89. Syri II, 12,
   159; III, 91. vid. Palaestina.
 Syrii (Cappadoces) I, 6, 72, 76;
   II, 104; III, 90; V, 49; VII, 72.
   Assyrii VII, 63.
 Syrtes II, 32, 150; IV, 169,
   173.
 Tabalus I, 153, 154, 161.
 Tabiti IV, 59.
 Tachompso II, 29.
 Taenarum I, 23, 24; VII, 168.
 Talaus V, 67.
 talentum Babylonicum et Eu-
   boicum III, 89.
 Talthybiadae VII, 134.
 Talthybius VII, 134, 137.
 Tamynae VI, 101.
 Tanagra et Tanagraci V, 57,
   79; IX, 15, 35, 43.
 Tanais IV, 20, 21, 45, 47, 100,
   115, 116, 120, 122, 123.
 Tanitana praefectura II, 166.
 Tarentini et Tarentum I, 24;
   III, 136, 138; IV, 99; VII, 170.
 Targiteus IV, 5, 7.
 Taricheae Canobicae II, 113.
   Pelusiacaе II, 15.
 Tartessus I, 163; IV, 152;
   Tart. mustelae IV, 192.
 Taucheira IV, 171.
 Tauri et Taurica IV, 3, 20,
   99—103, 119. mons Taur. IV, 3.
 Taxacis IV, 120.
 Taygetus IV, 145—148.
 Tearus IV, 89—91.
 Teaspes IV, 43; VII, 79; IX, 76.
 Tegea et Tegeatae I, 65—68;
   VI, 72, 105; VII, 170, 202;
   VIII, 124; IX, 26, 28, 31, 35,
   37, 54, 56, 5^a—62, 70, 71, 85.
 Teii I, 168; VI, 8. Teos I, 142,
   170; II, 178.
 Teïspes VII, 11.
 Telamon VIII, 64
 Teleboae V, 59.
 Telecles Samius III, 41.
 Teleclus, rex Spart., VII, 204.
 Telemachus II, 116.
 Telesarchus III, 143.
 Telines hierophanta VII, 153.
 Telliadae IX, 37.
 Tellias VIII, 27.

- Tellus I, 30.
 Telmessenses I, 78, 84.
 Telus VII, 153.
 Telys V, 44, 47.
 Temenidae VIII, 138.
 Temenus VIII, 137.
 Temnus I, 149.
 Tempe VII, 173.
 Tenedus I, 151; VI, 31, 41.
 Tenii et Tenus IV, 33; VI, 97;
 VIII, 82, 83.
 Teres IV, 80; VII, 137.
 Terillus VII, 165.
 Termerensis (Histiaeus) V, 37
 Termilae I, 173; VII, 92.
 Tethronium VIII, 33.
 Tetramnestus VII, 98.
 Teucris II, 118; V, 13, 122;
 VII, 20, 43, 75.
 Teuthrania II, 10.
 Thagimasadas IV, 59.
 Thales I, 74, 75, 170
 Thamanaei III, 93, 117.
 Thamasius VII, 194.
 Thannyras III, 15.
 Thasii et Thasus II, 44; VI,
 28, 44, 46, 47; VII, 108, 118.
 Thasus Phoenix VI, 47.
 Theasides VI, 85.
 Thebae Aegyptiae I, 182; II,
 3, 9, 15, 54—56, 58, 69, 74,
 143; III, 10, 25, 26; IV, 181.
 Thebaïs II, 28. Theb. prae-
 factura II, 4, 42, 91, 166.
 Thebani II, 42; III, 10.
 Thebae Boeotiae et Thebani
 I, 52, 61, 92; V, 59, 67, 79,
 81; VI, 87, 108, 118; VII, 132,
 202, 205; VIII, 59, 134, 135;
 IX, 2, 13, 15, 16, 17, 27, 31,
 40, 41, 58, 66, 67, 69, 86—88.
 Thebaïs IX, 65.
 Thebe V, 80.
 Thebes campus VII, 42.
 Themis II, 50.
 Themiscyra IV, 86.
 Themison IV, 154.
 Themistocles VII, 143, 144,
 173; VIII, 4, 5, 19, 22, 23,
 57—63, 75, 79, 83, 92, 108—112,
 123—125; IX, 98.
 Theocydes VIII, 65.
 Theodorus I, 51; III, 41.
 theogonia (I, 132); II, 53.
 Theomestor VIII, 85; IX, 90.
 theophania I, 51.
 Theopompus VIII, 131.
 Thera et Theraei IV, 147—157,
 161, 164; V, 42.
 Therambo (?) VII, 123.
 Therapne VI, 61.
 Theras IV, 147, 148, 150.
 Therma VII, 121, 123, 124,
 127—130, 179, 183. Thermaeus
 sinus VII, 121—123; VIII, 127.
 Thermodon, fl. Boeotiae, IX,
 43. fl. Cappadociae, II, 104;
 IV, 86, 110; IX, 27.
 Thermopylae VII, 175—177,
 184, 186, 200—207, 213, 219,
 233, 234; VIII, 15, 21, 24, 27,
 66, 71; IX, 71, 78, 79.
 Theron VII, 165, 166.
 Thersander, Polynicisf., IV, 147;
 VI, 52. Orchomenius, IX, 16.
 Theseus IX, 73.
 thesmophoria II, 171; VI, 16.
 Thespieae et Thespienses V, 79;
 VII, 132, 202, 222, 226; VIII,
 25, 50, 66, 75; IX, 30.
 Thesprotia II, 56; V, 92; VII,
 176; VIII, 47.
 Thessali et Thessalia I, 57; III,
 96; V, 63, 64, 94; VI, 72, 74,
 127; VII, 6, 108, 128—130,
 132, 172—176, 182, 191, 196,
 198, 208, 213, 215, 232, 233;
 VIII, 27—32, 113—115, 126,
 129, 131, 133, 135; IX, 1, 17,
 31, 46, 77, 89.

- Thessalus V, 46.
 Thestes IV, 159.
 Thetis VII, 191.
 Thmuitana praefectura II, 166.
 Thoas VI, 138.
 Thon II, 116.
 Thonis II, 113, 114.
 Thorax IX, 1, 58.
 Thoricus pagus IV, 99.
 Thornax I, 69.
 Thraces et Thracia I, 168; II, 103, 134, 167; IV, 49, 74, 80, 89, 93, 99, 104, 118, 143; V, 2—8, 10, 14, 23, 24, 126; VI, 33, 39, 45, 95; VII, 20, 25, 59, 105, 106, 110, 115, 185; VIII, 115—117; IX, 32, 89, 119. mare Thrac. VII, 176. mulieres Thrac. IV, 33.
 Thraces in Asia I, 28; III, 90; VII, 75.
 Thrasybulus I, 20—23; V, 92.
 Thrasyclus IX, 90.
 Thrasydeius IX, 58.
 Thrasylaus VI, 114.
 Thriasius campus VIII, 65; IX, 7.
 Thyia VII, 178.
 Thyni I, 28.
 Thyrea I, 82; VI, 76.
 Thyssagetæ IV, 22, 123.
 Thyssus VII, 22.
 tiara I, 132; III, 12; VII, 61; VIII, 120.
 Tiarantus IV, 48.
 Tibareni III, 94; VII, 78.
 Tibisis IV, 49.
 Tigranes VII 62; VIII, 26; IX, 96, 102.
 Tigris I, 189, 193; II, 150; V, 52; VI, 20.
 tilones pisces V, 16.
 Timagenides IX, 38, 86, 87.
 Timagoras VII, 98.
 Timander IX, 69.
 Timareta II, 55.
 Timesitheus V, 72.
 Timesius I, 168.
 Timo VI, 134, 135.
 Timodemus VIII, 125.
 Timon VII, 141.
 Timonax VII, 98.
 Timoxenus VIII, 128.
 Tiryns et Tirynthii VI, 76, 77, 83; VII, 137; IX, 28, 31.
 Tisamenus, Eleus, IX, 33—36.
 Thersandri f., IV, 147; VI, 52.
 Tisander, Hippoclidis p., VI, 127—129. Isagoræ p., V, 66.
 Tisias VI, 133.
 Titacus IX, 73.
 Titæus VII, 88.
 Tithorea VIII, 32.
 Titormus VI, 127.
 Tmolus I, 84, 93; V, 100, 101.
 Tomyris I, 205—208, 211—214.
 Torone VII, 22, 122.
 Trachea Chersonesus IV, 99.
 Trachinii et Trachis VII, 175, 176, 199, 201, 203, 217, 226; VIII, 21, 31, 66. Trachiniae petrae VII, 198.
 Trapezus VI, 127.
 Traspies IV, 6.
 Trausi V, 3, 4.
 Trauus VII, 109.
 Triballicus campus IV, 49.
 Triopium I, 174; IV, 38; VII, 153. templum Tr. I, 144.
 Tritaenses I, 145.
 Tritantaechmes, Artabani f., VII, 82, 121; VIII, 26. Artabazi f., I, 192.
 Tritenses VIII, 33.
 Triton IV, 179, 188. Triton fl. et Tritonis lacus IV, 178—180, 186—188, 191.
 Troezen et Troezenii III, 59; VII, 99; VIII, 1, 41—43, 72; IX, 28, 31, 102, 105. navis Tr. VII, 179, 180.

- Troglodytae IV, 183.
 Troia, Troas, bellum Troianum
   II, 118—120, 145; IV, 191;
   V, 13, 26, 122; VII, 20, 91,
   171; IX, 27.
 Trophonius I, 46; VIII, 134.
 tycta ap. Persas IX, 110.
 Tydeus V, 67.
 Tymnes, Termerensis, V, 37;
   VII, 98. Scytha, IV, 76.
 Tyndareus II, 112.
 Tyndaridae IV, 145; V, 75; IX, 73.
 Typhon II, 144, 156; III, 5.
 Tyras IV, 11, 47, 51, 52, 82.
 Tyritae IV, 51.
 Tyrodiza VII, 25.
 Tyrrheni et Tyrrhenia I, 57, 94,
   163, 166, 167; VI, 22. Tyrrhe-
   nus I, 94.
 Tyrus I, 2; II, 44. Tyrii II, 112,
   161; VIII, 67.
 Velia I, 167.
 Venus I, 105, 131, 199; II, 41,
   112, 181; III, 8; IV, 59, 67.
 Vesta II, 50; IV, 59.
 vitis aurea VII, 27.
 Umbri I, 94; IV, 49.
 Volsci, vid. Elisyci.
 Utii III, 93; VII, 68.
 Vulcanus eiusque templum, II,
   3, 99, 101, 108, 110, 112, 121,
   136, 141, 142, 147, 151, 153,
   176; III, 37; VIII, 98.
 vulpanserres II, 72.
 Xanthippus VI, 131, 136;
   VII, 33; VIII, 131; IX, 114,
   120.
 Xanthii et Xanthus I, 176.
 Xanthus(?) Samius II, 135.
 Xenagoras IX, 107.
 Xerxes I, 183; IV, 43; VI, 98;
   VII—IX passim.
 Xuthus VII, 94; VIII, 44.
 Zacynthii et Zacynthus III, 59;
   IV, 195; VI, 70; IX, 37.
 Zalmoxis IV, 94—96.
 Zancaei et Zancle VI, 22—24;
   VII, 154, 164.
 Zauces IV, 193.
 zegeries IV, 192.
 Zeuxidamus VI, 71.
 Zona VII, 59.
 Zopyrus III, 153—158, 160;
   IV, 43; VII, 82. eius nepos,
   III, 160.
 Zoster VIII, 107.
-

Teubners Schülers Ausgaben griech. u. latein. Schriftsteller.

Text und Erklärungen getrennt.

Nepos, Cornelius, Lebensbeschreibungen in Auswahl nebst Vita Alexandri Magni v. F. Fügner. Text. Mit 3 Karten. . . . geb. *M.* 1.20, geh. *M.* 1.—
 — dasselbe. Erklärungen. Mit 1 Tafel und Abbildungen im Text.
 geb. *M.* 1.40, geh. *M.* 1.20

Teubners Schulausgaben griechischer u. lateinischer Klassiker mit deutschen erklärenden Anmerkungen.

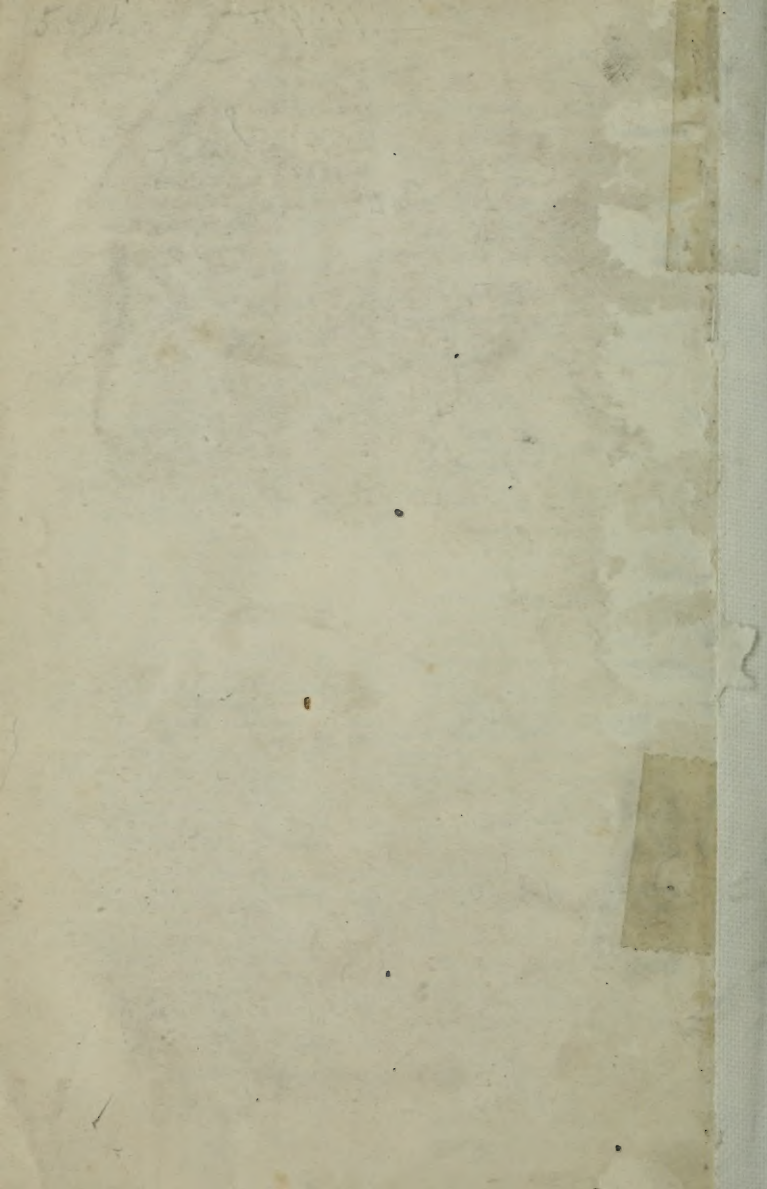
	<i>M.</i>		<i>M.</i>
Aeschylus' Agamem. v. Enger. 2. Aufl.	2.25	Ciceros Tusculanen v. Heine . . .	2.70
— Perser von Teuffel. 3. Aufl. v. Wecklein.	1.20	Heft I Buch I. II. 4. Aufl. . . .	1.20
— Prometheus v. Wecklein. 3. Aufl.	1.80	— II — III—V. 3. Aufl. . . .	1.50
— v. Schmidt	1.20	— de oratore v. Piderit. 6. Aufl. von Harnecker.	
Aristophanes, die Wolken v. Teuffel. 2. Aufl. von Kaehler	2.70	1. Heft. Buch I	1.90
Aristoteles' Staat d. Athen. v. Hude	—60	2. u. 3. — Buch II u. III je	1.50
Arrians Anabasis v. Abicht. I. Heft	1.80	— partitiones oratoriae v. Piderit	1.—
— II. Heft	2.25	— Brutus von Piderit. 3. Aufl.	2.25
Buchholz, Anth. a. d. Lyr. I. 4. Aufl.	1.80	— Orator von Piderit. 2. Aufl.	2.—
— II. 3. Aufl.	1.80	— de legibus von Du Mesnil	3.90
Caesar de bello Gallico von Doberenz-Dinter. 9. Aufl.		— de natura deorum v. Goethe.	2.40
Heft 1 u. 3 . . . . . je	—90	Cornelius Nepos v. Siebelis. 11. Aufl.	1.20
— 2	—75	— von Ortman. 5. Aufl.	1.—
— de bello civili von Doberenz-Dinter. 5. Aufl.	2.40	Curtius Rufus v. Vogel.	
Chrestomath. Ciceron. von Lüders. 2. Aufl.	2.70	I. Band. 3. Aufl.	2.10
Cicero de officiis von Müller	2.25	II. — 2. Aufl.	2.25
— Cato maior v. Meißner. 3. Aufl.	—60	Demosthenes v. Rehdantz u. Blafs.	
— de finibus bonorum v. Holstein	2.70	I. Teil. I. Heft. 8. Aufl.	1.20
— Somn. Scip. v. Meißner. 3. Aufl.	—45	I. — II. — I. Abt. 5. Aufl.	1.50
— Laelius v. Lahmeyer. 4. Aufl.	—60	I. — II. — II. — 4. Aufl.	1.80
— v. Meißner	—60	II. —	2.10
— pro Plancio v. Köpke. 3. Aufl. von Langgraf	1.20	Euripides von Wecklein.	
— Rede f. Sestius v. Koch. 2. Aufl.	1.—	I. Medea. 3. Aufl.	1.80
— für Roscius v. Richter. 3. Aufl. v. Fleckeisen.	—90	II. Iphigenia in Tauris. 2. Aufl.	1.50
— für Milo v. Richter u. Eberhard	1.—	III. Bacchen	1.50
— für Murena von Koch-Landgraf	—90	IV. Hippolytos	1.50
— für Sulla v. Richter-Landgraf	—75	— v. Kinkel. I. Phoenissae	—75
— 2. Aufl.	—75	Herodot von Abicht.	
— Redo gegen Verres. IV. Buch von Richter. 3. Aufl. v. Eberhard	1.50	I. Bd. 1. Hft. Buch I. 4. Aufl.	1.80
— V. Buch. 2. Aufl. v. Eberhard	1.20	I. — 2. — — II. 3. Aufl.	1.50
— Catilinar. Reden von Richter. 5. Aufl. v. Eberhard	1.—	II. — 1. — — III. 3. Aufl.	1.50
— Bede für Marcellus etc., v. Richter, 3. Aufl. von Eberhard	—90	II. — 2. — — IV. 3. Aufl.	1.50
— divinatio in Caecil. v. Richter, 2. Aufl. v. Eberhard	—45	III. — Buch V u. VI. 3. Aufl.	1.80
— I. u. II. Philippische Rede v. Koch u. Eberhard. 2. Aufl.	—90	IV. — Buch VII. 4. Aufl.	1.80
— I., 3. u. 14. Philippische Redo von Gast	—90	V. — Buch VIII u. IX. 4. Aufl.	1.80
— für Archias v. Richter und Eberhard. 4. Aufl. v. Nohl	—45	Homers Odyssee von Ameis-Hentze.	
— Bede über das Imperium v. Richter, 4. Aufl. v. Eberhard.	—60	I. Bd. 1. Hft. (I—VI.) 9. Aufl.	1.35
— Briefe von Frey. 5. Aufl.	2.25	I. — 2. — (VII—XII.) 9. Aufl.	1.35
		II. — 1. — (XIII—XVIII.) 7. Aufl.	1.35
		II. — 2. — (XIX—XXIV.) 7. Aufl.	1.35
		Anhang. 1. Heft. 4. Aufl.	1.50
		— 2. — 3. Aufl.	1.20
		— 3. u. 4. — 2. Aufl.	1.20
		— Ilias v. Ameis-Hentze.	
		I. Bd. 1. Hft. (I—III.) 4. Aufl.	—90
		I. — 2. — (IV—VI.) 4. Aufl.	—90
		I. — 3. — (VII—IX.) 3. Aufl.	1.20
		I. — 4. — (X—XII.) 3. Aufl.	1.20
		II. — 1. — (XIII—XV.) 2. Aufl.	1.20
		II. — 2. — (XVI—XIII.) 2. Aufl.	1.20

Homers Ilias von Ameis-Hentze.		
II. Bd. 3. Hft. (XIX—XXI).	2. Aufl.	1.20
II. — 4. — (XXII—XXIV).	2. Aufl.	1.50
Anhang. 1. u. 2. Hft.	2. Aufl. je	1.50
— 3. —	2. Aufl. . .	1.80
— 4. —	2. Aufl. . .	1.20
— 5. —	2. Aufl. . .	1.20
— 6. u. 7. —	2. Aufl. je	1.50
— 8. —	2. Aufl. . .	1.80
— von <i>La Roche</i> .		
Teil I. Ges. 1 — 4.	3. Aufl.	1.50
— II. — 5 — 8.	3. Aufl.	1.50
— III. — 9 — 12.	3. Aufl.	1.50
— IV. — 13 — 16.	3. Aufl.	1.50
— V. — 17 — 20.	2. Aufl.	1.50
— VI. — 21 — 24.	2. Aufl.	1.50
Horaz' Oden von Nauck. 13. Aufl. 2.25		
— Satiren u. Episteln v. <i>Krüger</i> .		
I. Satiren. 12. Aufl.		1.50
II. Episteln. 12. Aufl.		1.50
— Sermonen von <i>Fritzsche</i> . I. . . 2.40		
II. . . . . 2.—		
Jacoby, Anthol. a. d. Eleg. d. Röm. 1.80		
— 2. Aufl. I. Catull. . . . . —.90		
Isokrates v. Schneider. I. Bd. 3. Aufl. 1.20		
— II. Bändchen. 3. Aufl. . . 1.80		
Livius ab urbe cond. libri.		
Buch 1 (2. Aufl.). 2 von <i>M. Müller</i> je		1.50
Buch 3—10 von <i>Luterbacher</i> . . . je		1.20
Buch 21 von <i>Wölfflin</i> . 4. Aufl. . .		1.20
von <i>Luterbacher</i>		1.20
Buch 22 von <i>Wölfflin</i> . 3. Aufl. . .		1.20
Buch 23 v. <i>Wölfflin-Luterbacher</i> . .		1.20
Buch 24 von <i>H. J. Müller</i>		1.—
Buch 25 von <i>H. J. Müller</i>		1.20
Buch 26—28 von <i>Friedersdorf</i> je		1.20
Buch 29. 30 von <i>Luterbacher</i> . . je		1.20
Lucian v. Jacobitz.		
I. u. II. Bändchen. 2. Aufl. . . je		1.20
III. —		1.20
Lykurgs Rede g. Leokrat. v. Rehdantz 2.25		
Lysias' Reden v. Froberger.		
I. Band. 2. Aufl. v. <i>Gebauer</i> . . .		4.50
II. u. III. Band. . . . . je		1.50
— kleinere Ausgabe. 2 Hfte.		
Hft. 1. 2. Aufl. von <i>Gebauer</i> . . .		1.50
— 2. 2. Aufl. von <i>Thaheim</i> . . .		1.80
Orationes ex Sallusti, Livii, Curtii, Taciti libris selectae. Ed. Vogel 2.40		
Ovids Metamorphosen v. Siebelis u. Polle.		
I. Hft. 15. Af. II. Hft. 12. Af. je		1.50
— Fasten von <i>Peter</i> . I. 3. Aufl.		2.70
— II. 3. Aufl.		—.90
Phaedrus v. Siebelis-Polle. 6. Aufl. —.75		
Platons Schriften v. Cron u. Deuschle.		
I. Bdchn.: Die Verteidigungs-		
rede d. Sokrates u.		
Kriton. 9. Aufl. . . . . 1.—		
II. —	Gorgias. 4. Aufl.	2.10
II. —	Anhang	—.90
III. —	1. Laches. 5. Aufl.	—.75
III. —	2. Euthyphron v.	
<i>Wohlrab</i> . 3. Aufl. . . . . —.45		
IV. —	Protagoras. 4. Aufl.	1.50
V. —	Symposion v. <i>Hug</i> .	
2. Aufl. . . . . 3.—		
VI. —	Phaedon v. <i>Wohlrab</i> .	
2. Aufl. 1.50		
VII. —	d. Staat v. <i>Wohlrab</i>	—.60

Plantus' Komöd. von E. J. Briz.		
I. Bdchn. Trinumm. 4. Aufl.		1.20
II. — Captivi. 4. Aufl.		1.—
III. — Menaechmi. 4. Af.		1.—
IV. — Miles glor. 2. Aufl.		1.50
Plutarchs Biographien.		
I. Philopoemen u. Flamininus		
v. <i>Siefert</i> . 2. Aufl. von <i>Blafs</i> . . . . . —.90		
II. Timoleon u. Pyrrhos 2. Aufl.		
von <i>Blafs</i> 1.50		
III. Themistokles und Perikles		
von <i>Blafs</i> . 2. Aufl. 1.50		
IV. Aristides und Cato von <i>Blafs</i> . . . . . —.90		
V. Agis und Kleomenes v. <i>Blafs</i> . . . . . —.90		
VI. Tiberius u. Gajus Gracchus		
von <i>Blafs</i> . . . . . —.90		
Quintilian. X. Buch. Von G. T. A. Krüger. 3. Aufl. . . . . 1.—		
Sophokles v. Wolf u. Bellermann.		
I. Ajax. 4. Aufl.		1.50
II. Electra. 4. Aufl.		1.50
III. Antigone. 5. Aufl.		1.50
IV. König Oidipus. 3. Aufl.		1.20
V. Oidipus auf Kolonos.		1.50
Supplement. lect. graec. v. Hoffmann 1.50		
Tacitus Histor. v. Heraeus.		
I. Bd. 4. Aufl. II. Bd. 3. Aufl. je		1.80
— Annalen v. <i>Draeger</i> . I. 5. Aufl.		2.40
— II. 3. Aufl.		2.25
— Agricola von <i>Draeger</i> . 5. Aufl.		—.60
— dialogus von <i>Andresen</i> . 3. Aufl.		—.90
Torentius Phorm. v. Dziatzko. 2. Af. 1.50		
— Adelpheo von <i>Dziatzko</i> 1.50		
Testamentum, novum, graece, von Zelle.		
I. Matthäus von <i>Zelle</i>		1.80
IV. Johannes von <i>Wohlfahrt</i>		1.50
V. Apostelgesch. v. <i>Wohlfahrt</i>		1.80
Theokrit v. Fritzsche. 3. Aufl. 2.70		
Thukydid v. Böhme u. Widmann.		
I. Bd. 1. Hft. Bch. 1. 2. 5. Aufl.		1.50
I. — 2. — Bch. 3. 4. 4. Aufl.		1.50
II. — 1. — Bch. 5. 6. 4. Aufl.		1.50
II. — 2. — Bch. 7. 8. 4. Aufl.		1.50
Vergils Aeneis von Kappes.		
I. Hft. 5. Aufl. (Ges. 1—3.)		1.20
II. — 3. Aufl. (Ges. 4—6.)		1.20
III. — 3. Aufl. (Ges. 7—9.)		1.20
IV. — 2. Aufl. (Ges. 10—12.)		1.20
— Bucolica u. Georgica v. <i>Kappes</i> 1.50		
Xenophons Anabasis v. Vollbrecht.		
1. Bdchn. 8., 2. Bdchn. 7. Aufl. je		1.50
— Memorabilien von <i>R. Kühner</i> .		
5. Aufl.		1.50
— Cyropädie von <i>Breitenbach</i> .		
1. Hft. 4. Aufl. v. <i>Büchenschütz</i>		1.50
2. — 3. Aufl.		1.50
— Griechische Geschichte von		
<i>Büchenschütz</i> . I. Bdchn. 5. Aufl.		
II. Bdchn. 4. Aufl. . . . . je		
— Agesilaus v. <i>Güthling</i> 1.50		

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

H&SS
A
1494

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 12 05 11 015 2